NORGES OFFISIELLE STATISTIKK. XI. 47.

ØKONOMISK UTSYN
OVER ÅRET 1950

Aperçu de la situation économique en 1950

UTGITT AV

STATISTISK SENTRALBYRÅ

OSLO

Norges Offisielle Statistikk, rekke XI.
(Statistique Officielle de la Norvège. série XI.)

Rekke XI. **Trykt 1950.**

Nr. 1. Økonomisk utsyn over året 1949. *(Aperçu de la situation économique.)*
— 2. Folketellingen i Norge 3. desember 1946. I. Folkemengde og areal i de forskjellige deler av landet. Bebodde øyer. Hussamlinger. *(Recensement du 3 décembre 1946. I. Population et superficie des divisions administratives etc. Iles habitées. Agglomérations.)*
— 3. Forsikringsselskaper 1948. *(Sociétés d'assurances.)*
— 4. Telegrafverket 1947—48. *(Télégraphes et téléphones de l'Etat.)*
— 5. Norges handel 1948. *(Commerce.)*
— 6. Arbeidslønninger 1948. *(Salaires des ouvriers.)*
— 7. Kriminalstatistikk 1947 og 1948. *(Statistique de la criminalité.)*
— 8. Norges bergverksdrift 1948. *(Mines et usines.)*
— 9. Norges industri 1947. *(Statistique industrielle.)*
— 10. Lønnstellingen 1948. *(Recensement des salaires.)*
— 11. Sinnssykehusenes virksomhet 1947. *(Statistique des hospices d'aliénés.)*
— 12. Meieribruket i Norge 1948. *(L'industrie laitière de la Norvège.)*
— 13. Stortingsvalget 1949. *(Elections pour le «Stortings.)*
— 14. Norges jernbaner 1946—47. *(Chemins de fer norvégiens.)*
— 15. Veterinærvesenet 1948. *(Service vétérinaire.)*
— 16. Skattestatistikken 1947—48. *(Répartition d'impôts.)*
— 17. Folkemengdens bevegelse 1947. *(Mouvement de la population.)*
— 18. Norges private aksjebanker og sparebanker 1947 og 1948. *(Statistique des banques privées par actions et des caisses d'épargne.)*
— 19. Norges fiskerier 1946. *(Grandes pêches maritimes.)*
— 20. Sunnhetstilstanden og medisinalforholdene 1947. *(Rapport sur l'état sanitaire et medical.)*
— 21. Kommunenes gjeld og kontantbeholdning m. v. 1949. *(Dette etc. des communes.)*
— 22. Fiskertrygden 1940—46. *(Assurances de l'Etat contre les accidents des marins pêcheurs etc.)*
— 23. Husholdningsregnskaper mai 1947—april 1948. *(Budgets de familles.)*
— 24. Husdyrbruket. Produksjon 1946—47. *(Elevage du bétail; production. Recherche représentative.)*
— 25. Norges industri 1948. *(Statistique industrielle.)*
— 26. Lønnstellingen 1949. *(Recensement des salaires.)*
— 27. Norges postverk 1949. *(Statistique postale.)*
— 28. Industriarbeidertrygden 1947. *(Assurances de l'Etat contre les accidents pour les ouvriers industriels etc.)*
— 29. Syketrygden 1947. *(Assurance-maladie nationale.)*
— 30. Skolestatistikk 1946—47. *(Instruction publique.)*
— 31. Folketellingen i Norge 3. desember 1946. II. Trossamfunn. *(Recensement du 3 décembre 1946. II. Population de droit classée par confession.)*
— 32. Norges fiskerier 1947. *(Grandes pêches maritimes.)*
— 33. Norges kommunale finanser 1945—46. *(Finances des communes.)*
— 34. Folkemengdens bevegelse 1948. *(Mouvement de la population.)*
— 35. Sunnhetstilstanden og medisinalforholdene 1948. *(Rapport sur l'état sanitaire et médical.)*

NORGES OFFISIELLE STATISTIKK. XI. 47.

ØKONOMISK UTSYN

OVER ÅRET 1950

Aperçu de la situation économique en 1950

UTGITT AV

STATISTISK SENTRALBYRÅ

Forord.

Statistisk Sentralbyrå sender med dette ut «Økonomisk utsyn over året 1950» som er utarbeidd i samband med framleggingen av statsbudsjettet i Stortinget. Avsnittet om fiskerier er skrevet i samarbeid med Fiskeridirektoratet.

Oslo, 20. januar 1951.

Petter Jakob Bjerve.

Stein Rossen.

Innhold.

	Side
Verdensøkonomien	5
Matvareproduksjon	5
Industriproduksjon	7
Verdenshandel	8
Konjunkturtendenser	14
Storbritannia	17
Sambandsstatene	18
Norge	21
Vareomsetningen med utlandet	21
Betalingsbalansen overfor utlandet	41
Sysselsetting	44
Jordbruket	51
Skogbruket	58
Fiskerier	63
Hvalfangst	68
Industri	70
Bygge- og anleggsvirksomhet	82
Skipsfart	84
Annen samferdsel	90
Privat konsum	92
Investeringer	98
Offentlige finanser	104
Penge- og kredittmarkedet	114
Priser	124
Lønninger	133
Sluttord	142
Tabell I. Sysselsetting og arbeidsløyse	149
» II. Jordbruk og skogbruk	150
» III. Fiskeri og hvalfangst	154
» IV. Industri. Hovedoversikt	158
» V. Gruvedrift og steinindustri	161
» VI. Elektro-metallurgisk industri	161
» VII. Kjemisk og elektrokjemisk industri	162
» VIII. Hermetikkindustri	162
» IX. Olje- og fettindustri	162
» X. Sagbruksindustri	163
» XI. Papirindustri	163
» XII. Jern- og metallindustri	164
» XIII. Tekstil-, lær- og skotøyindustri	165
» XIV. Brennerier, bryggerier, sjokolade- og dropsfabr., tobakkind., møller og margarinfabr.	166
» XV. Transport	167
» XVI. Skipsfart	168
» XVII. Vareomsetning	169
» XVIII. Valutakurser og prisnivå	171
» XIX. Penger og kreditt	172
» XX. Offentlige finanser	177

Table des Matières.

	Page
Situation économique mondiale	5
Production de comestibles	5
Production industrielle	7
Commerce mondial	8
Tendances des conjonctures	14
Grande-Bretagne	17
Etats-Unis	18
Norvège	21
Commerce extérieur	21
Balance internationale des paiements	41
Marché ouvrier	44
Agriculture	51
Sylviculture	58
Pêches maritimes	63
Pêche à la baleine	68
Industrie	70
Bâtiment et construction	82
Navigation	84
Communication, autre	90
Consommation privée	92
Investissements	98
Finances publiques	104
Monnaies et crédit	114
Développement des prix	124
Salaires des ouvriers	133
Conclusion	142
Tableau I. Emploi et chômage	149
» II. Agriculture et sylviculture	150
» III. Pêches maritimes et pêche à la baleine	154
» IV. Industrie. Aperçu général	158
» V. Mines et industrie de pierres	161
» VI. Ind. électro-métallurgique	161
» VII. Industrie chimique et électro-chimique	162
» VIII. Fabriques de conserves	162
» IX. Industrie d'huile et de graisse	162
» X. Scieries	163
» XI. Industrie de papier	163
» XII. Industrie du fer et des métaux	164
» XIII. Industrie textile, du cuir et fabriques de chaussures	165
» XIV. Distilleries, brasseries, fabriques de chocolat, de sucreries et de tabacs et moulins	166
» XV. Transport	167
» XVI. Navigation	168
» XVII. Commerce	169
» XVIII. Cours des changes et niveau des prix	171
» XIX. Monnaies et crédit	172
» XX. Finances publiques	177

Følgende standardbetegnelser er brukt i tabellene:

.. = oppgave mangler. — = null eller mindre enn ½.

Økonomisk utsyn over året 1950.

Verdensøkonomien.[1]

Mens 1949 for første gang siden annen verdenskrig brakte et visst økonomisk tilbakeslag, var 1950 preget av ny stigning i aktiviteten verden over, og fra våren av kan det tales om en ny høykonjunktur. Etterat Koreakrigen brøt ut i slutten av juni, ble utviklingen sterkt påvirket av økende rustninger og frykt for varemangel. Allerede i mai var industriproduksjonen i U.S.A. nådd opp på nivået fra siste kvartal 1948, som til da hadde vært det høyeste i etterkrigstiden, og stigningen fortsatte utover høsten. Verdenshandelen økte også gjennom hele året. Importen til U.S.A. steg, mens eksporten derfra gikk ned, og dollarunderskottet sank. Det blir fortsatt arbeidd for å utvide varebyttet mellom landene, men samtidig har det vist seg tegn til at tilbudet av enkelte råvarer ikke greier å holde tritt med etterspørselen. Opprustingen har i første omgang gitt seg utslag i oppkjøp av strategisk viktige råvarer, og dette i forbindelse med sivile lagringskjøp førte til en kraftig stigning i prisene for tinn, gummi, ull og en rekke andre varer. De tilløp til en alminnelig prisoppgang som allerede var synlige i første halvår, er blitt forsterket, alle tegn til overproduksjon er borte, og det gjør seg gjeldende en viss knapphet på enkelte råvarer og halvfabrikata. Med prisstigningen har fulgt en tendens til ny heving av lønnsnivået, og i løpet av de siste måneder er inflasjonstendensene igjen blitt dominerende i de fleste land.

Matvareproduksjon.

Produksjonen av matvarer lå i 1950 på et høyt nivå og var noe større enn gjennomsnittet for de siste årene før annen verdenskrig. Men jordens befolkning er også steget siden den gang, slik at forbruket av matvarer i forhold til folkemengden ligger under førkrigsnivået. Det er dessuten store ulikheter mellom forskjellige områder. Produksjonen i krigsherjede land er ennå ikke kommet helt opp på nivået fra før krigen, mens den andre steder ligger høyere, særlig i Nord-Amerika, som etter krigen har levert store mengder av matvarer til andre verdensdeler. Først og fremst har leveransene av vegetabilske matvarer, spesielt av korn, vært viktige.

Tabellen nedenfor viser utviklingen i verdensproduksjonen av hvete, etter beregninger som er foretatt av det amerikanske landbruksdepartement. Beregningene er til dels anslagsvise.

Tabell 1. *Hveteproduksjon. Millioner tonn.*

	Gj.snitt 1935–39	1949	1950
Europa (utenom Sovjet-Samveldet)	43,5	41,0	42,2
Asia (utenom Sovjet-Samveldet)	40,8	40,1	43,5
Sovjet-Samveldet	33,7	29,9	30,2
Afrika	3,9	4,3	4,1
Australia/Ny-Zeeland	4,8	6,0	4,9
Sør-Amerika	7,6	7,6	7,9
Nord-Amerika	29,6	41,7	41,4
Hele verden	163,9	170,6	174,2

Verdensproduksjonen av rug i 1950 er beregnet å bli godt og vel en fjerdedel av hveteproduksjonen. Tilsammen betyr det en høst av disse to viktigste slags brødkorn som ligger noe over det gjennomsnittlige utbytte før krigen og også litt over utbyttet i 1949.

Det har vært en liknende utvikling i produksjonen av de kornslag som særlig brukes til dyrefòr. Verdensproduksjonen av bygg og havre i 1950 ventes å bli vel halvparten så stor — uttrykt i tonn — som produksjonen av hvete og rug. Høstutbyttet av bygg og havre i 1950 ligger dermed omtrent så høyt som gjennomsnittet i førkrigstiden og litt høyere enn i 1949. Til dette kommer produksjonen av mais, som er steget betydelig siden før krigen; den nærmer seg i størrelse den samlede produksjon av hvete og rug.

Verdensproduksjonen av ris ligger omtrent på førkrigsnivået og er av en liknende størrelsesorden som maisproduksjonen. Det samme gjelder for poteter.

[1] I denne oversikten over verdensøkonomien i 1950 er det særlig lagt vekt på å skildre utviklingen i de land som har størst betydning for Norges økonomi.

Både under og etter annen verdenskrig ble jordbruksproduksjonen kraftig stimulert i Nord-Amerika, blant annet gjennom prispolitikken. Canada og U.S.A. kunne derfor etter krigen levere svære mengder av korn til underskottslandene i andre verdensdeler. Især var det en kraftig stigning i utførselen fra U.S.A., som før krigen ikke hadde hatt noen stor korneksport. Landet ble den viktigste eksportør i etterkrigstiden.

Behovet for import av korn er blitt mindre ettersom produksjonen i krigsherjede land har tatt seg opp igjen. Hveteutførselen fra U.S.A., Canada, Australia og Argentina, som tilsammen har over 90 % av verdenseksporten, gikk ned fra ca. 16,5 millioner tonn i de første 8 måneder av 1949 til ca. 12,4 millioner tonn i samme tidsrom 1950. Særlig sterk var tilbakegangen i eksporten fra U.S.A. Den sank fra over 8 til ca. 4,4 millioner tonn. Det meste av hveten gikk til Vest-Europa. Betydelige mengder gikk også til Sør- og Øst-Asia, der folketallet er sterkt stigende og importbehovet atskillig større enn før krigen. Også i Vest-Europa ligger behovet for innførsel fra oversjøiske land noe høyere enn før krigen, blant annet fordi handelen med jordbrukslandene i Øst-Europa har fått et mindre omfang enn tidligere. I førkrigstiden innførte Europa ca. 8,6 millioner tonn oversjøisk hvete pr. år. I 1949 ble det innført 14,1 millioner tonn oversjøisk hvete til Europa. Av dette ble 10,6 mill. tonn innført i januar —august. I samme tidsrom 1950 var tallet kommet ned i 6,6 mill. tonn. Tilsvarende tall for Asia i månedene januar—august 1949 og 1950 var 3,5 og 2,9 mill. tonn. Før krigen ble det innført ca. 0,8 mill. tonn hvete årlig til Asia.[1]

I 1949 ble de fleste viktige eksport- og importland enige om en avtale som omfatter en betydelig del av hvetehandelen. Importlandene forpliktet seg til å kjøpe en viss mengde hvete til priser som ikke skulle ligge under et visst minimum, og eksportlandene forpliktet seg til å selge samme mengde og ikke ta høyere priser enn et visst maksimum. Avtalen gjelder til 1952—53. I avtalens første år — 1949—50 — ble omtrent halvparten av all hvete i verdenshandelen omsatt under avtalen, for det meste til maksimalprisene.

Kornhøsten i Europa beregnes å bli av omtrent samme størrelse i 1950 som i 1949, eller litt under gjennomsnittet for førkrigstiden, men det er en del ulikheter fra land til land. Således har høsten i Jugoslavia slått helt feil på grunn av sterk tørke.

I U.S.A. var høsten god, men ikke fullt så stor som i 1949. Dette skyldes blant annet at den amerikanske regjering i begynnelsen av 1950 fant det på tide å oppmuntre til en viss begrensning av åkerarealet for å få brakt produksjonen tilbake til en mer normal størrelse. Det ble bestemt at farmerne bare ville få pristøtte dersom de fulgte visse forskrifter om størrelsen av det tilsådde areal. I alt ble det forutsatt en reduksjon i arealet av dyrket mark på bortimot 8 %, derunder en reduksjon i hvetearealet på 13 %. Hensikten var å minske det beløp som Statenes regjering må betale for å holde jordbruksprisene oppe, og delvis også å hindre den rovdrift som en mener har funnet sted i enkelte distrikter.

I Sovjet-Samveldet er arbeidet for økt avkasting og sterkere mekanisering av jordbruket blitt fortsatt i 1950.

Fra China kom det meldinger om hungersnød i første halvdel av året. Senere er det imidlertid kommet rapporter som går ut på at rishøsten i sommer var god, slik at tilførslene av matvarer til byene er blitt tilstrekkelige. Også i de fleste andre risproduserende land var høstutbyttet godt i 1950.

Mens importen av brødkorn til Vest-Europa er gått ned, har det vært en økt import av korn til dyrefòr (blant annet fra Sovjet-Samveldet). Dette henger sammen med økingen i vest-europeisk produksjon av animalske matvarer, som også har gitt seg utslag i en økt eksport av animalske produkter fra jordbruks- til industrilandene i Vest-Europa. Etterhvert som kjøttforsyningene er blitt bedre, har etterspørselen etter fisk gått tilbake, og mer av fisken blir nå brukt til å produsere olje og fòrstoffer.

Verdensproduksjonen av animalske matvarer har vist en liknende utvikling som planteproduksjonen. For eksempel er forandringene i bestanden av storfe blitt beregnet slik av det amerikanske landbruksdepartement:

Tabell 2. *Storfe-bestand. Millioner dyr.*

	1936—40	1945	1949	1950
Europa (utenom Sovjet-Samveldet)	103,1	92,6	96,9	99,0
Asia (utenom Sovjet-Samveldet)	295,3	276,3	284,6	289,3
Sovjet-Samveldet ...	59,8	43,3	54,0	56,0
Afrika	64,4	71,1	70,7	70,6
Australia/Ny-Zeeland	18,1	19,1	19,2	19,5
Sør-Amerika	105,6	117,6	127,2	123,7
Nord-Amerika	96,7	119,4	111,5	113,2
Hele verden	743,0	739,4	764,1	771,3

[1] Etter oppgaver fra FAO, De Forente Nasjoners matvare- og jordbruksorganisasjon.

Kjøttproduksjonen i verden beregnes å bli større i 1950 enn foregående år, og det ventes at den vil stige ytterligere i 1951, men neppe tilstrekkelig til å holde tritt med folkeøkingen. En regner med at forbruket pr. person i verden sannsynligvis vil bli liggende under førkrigsnivået.

Framstillingen av meieriprodukter er stigende. Således har Organisasjonen for europeisk økonomisk samarbeid satt opp en beregning for sine medlemsland over utsiktene for driftsåret 1950—51. Mens produksjonen av kjøtt ikke ventes å komme helt opp på førkrigsnivået i Vest-Europa, blir det regnet med følgende utvikling i framstillingen av meierivarer:

Tabell 3. *Framstilling av meierivarer i Vest-Europa. Millioner tonn.*

	Før krigen	1947 —48	1949 —50	1950 —51
Mjølk	75,6	57,5	73,0	78,0
Smør	1,1	0,7	1,0	1,1
Ost	1,3	0,9	1,3	1,4

Verdensproduksjonen av egg, og spesielt produksjonen i U.S.A., ligger betydelig høyere enn før krigen.

Gjenreisingen av jordbruket i krigsherjede områder er nå på det nærmeste avsluttet, og utvidelsen av verdens matvareproduksjon vil heretter sannsynligvis måtte foregå i langsommere takt enn i de første etterkrigsårene. Riktignok er det i mange land store muligheter for å øke jordbrukets produktivitet gjennom overgang til mer moderne driftsmetoder. I tilbakeliggende land er det imidlertid klart at en slik omlegging vil ta tid.

Industriproduksjon.[1]

I første del av året 1949 kom det et tilbakeslag i verdens industriproduksjon, som skyldtes produksjonssvikten i U.S.A. Imidlertid begynte en ny oppgang i Statene å ta fart mot slutten av 1949. I Europa fortsatte produksjonen stort sett å stige gjennom hele 1949, skjønt framgangen var noe langsommere enn før.

I 1950 har produksjonsøkingen skutt ny fart. Når verdensproduksjonen i 1937 settes lik 100, har det vært en stigning fra 144 i siste kvartal 1949 til 148 i første og 157 i annet kvartal 1950. Holder en Sambandsstatene utenfor, er det en stigning fra 139 i siste kvartal 1949 til 142 i første og 148 i annet kvartal 1950. Produksjonsøkingen var med andre ord sterkere i U.S.A. enn den var i andre land sett under ett.

[1] Tallene i dette og de to følgende avsnitt er hentet fra F.N.'s månedlige statistikk (Monthly Bulletin of Statistics), når annet ikke er nevnt.

Over hele verden har stigningen fortsatt gjennom resten av året. Ennå trekker Japan og Tyskland nivået ned. Industriproduksjonen i Japan var i september 1950 bare kommet opp i godt og vel tre fjerdedeler av hva den var i 1937. I Vest-Tyskland har stigningen vært langt raskere. Der steg indeksen for industriproduksjonen fra 96 i desember 1949 til 108 i juni og 114 i august 1950 (når 1936 settes lik 100). I august var dermed nivået fra 1937 passert. Stigningen fortsatte utover høsten. Særlig sterkt oppsving har det vært i den tyske produksjonen av maskiner, instrumenter, elektrisk utstyr, glass og metallvarer. Stålproduksjonen er kommet opp over det nivå på vel 11 mill. tonn årlig som de allierte hadde satt som øverste grense, og den vil bli ytterligere utvidet. Kullutvinningen har det vist seg vanskeligere å øke. Industrien i Vest-Tyskland sett under ett synes å nærme seg en full utnytting av den nåværende kapasitet. De fleste andre vest-europeiske land hadde ikke nevneverdige ubrukte reserver av arbeidskraft eller industrikapasitet ved begynnelsen av året, og økingen i deres produksjon var mindre markert. I Storbritannia, Nederland og Norge fortsatte stigningen i første halvår 1950 med omtrent samme fart som tidligere. Også i de fleste andre land var det stigning, bortsett fra Frankrike og Belgia.

Tabell 4. *Indekstall for industriproduksjonen i Vest-Europa.*
1948 = 100.

	1. halvår 1949	1. halvår 1950
Belgia	104,5	101,5
Danmark	106,0	117,5
Frankrike	114,5	111,5
Italia	104,0	116,0
Nederland	109,0	119,0
Norge	111,5	120,0
Storbritannia	107,0	116,5
Sverige	106,5	111,0
Vest-Tyskland	142,5	171,0

Tabellen ovenfor er laget etter oppgaver fra F.N.s økonomiske kommisjon for Europa. For Norges vedkommende er å merke at tallene ligger noe høyere enn indeksen for industriproduksjonen i norsk statistikk, idet F.N.-kommisjonen også har inkludert indekstall for produksjonen av elektrisk kraft. Kommisjonen har beregnet en totalindeks for industriproduksjonen i 19 europeiske land (vesentlig vest-europeiske) med 1948 som basis. Indeksen steg fra 112,5 i første halvår 1949 til 123 i

første halvår 1950. Holder en Vest-Tyskland utenfor, blir de tilsvarende tallene 108,5 og 116,5.

I Øst-Europa har den prosentvise stigning i industriproduksjonen vært betydelig større enn i Vest-Europa, men i absolutte tall ligger produksjonen på et mye lavere nivå.

I Sovjet-Samveldet ble den første femårsplan etter krigen avsluttet i og med året 1950. Den har gått ut på en kraftig øking av industriproduksjonen, som etter gjennomføringen av planen alt i alt skulle ligge bortimot 50 % høyere enn i 1940. Dette målet er sannsynligvis stort sett nådd i løpet av 1950. Foruten tungindustrien er særlig transportvesenet blitt utbygd.

Både i Sovjet-Samveldet og i de mindre østeuropeiske landene har forbruksvareproduksjonen gjennomgående vist liten stigning sammenliknet med kapitalvareproduksjonen.

I U.S.A. steg indeksen for industriproduksjonen med 1937 som basis fra 158 i desember 1949 til 177 i juni og 190 i september 1950, det vil si høyere enn noen gang før i etterkrigstiden. Allerede på vårparten utviklet det seg en høykonjunktur, som særlig ga seg kraftige utslag i boligbygging og bilproduksjon. Den kraftige utvidelsen av rustningene som ble vedtatt etter utbruddet av Korea-krigen, gjorde det nødvendig med tiltak for å begrense produksjonen til sivile formål. Virkningene av dette vil særlig komme til å vise seg i løpet av 1951.

Den økende aktivitet i verden, spesielt da høykonjunkturen i U.S.A., førte til utvidelse av råvareproduksjonen i en rekke oversjøiske land. Til bilproduksjonen trengtes for eksempel økende mengder av gummi og metaller. I annet kvartal 1950 var verdensproduksjonen av rågummi, sink, kopper og bly større enn noen gang før i etterkrigstiden. Det samme gjaldt for utvinningen av olje. Produksjonen av sement og av jern og stål steg også til nye rekorder for etterkrigstiden.

Kullutvinningen i verden lå i første halvår 1950 litt under nivået for annet halvår 1948, som representerte det høyeste etter krigen. Den lå noe høyere i Europa, men lavere i U.S.A. Framstillingen av elektrisk kraft var større enn noen gang tidligere. Følgende tabell bygger på oppgaver fra F.N.s økonomiske kommisjon for Europa:

Tabell 5. *Månedsproduksjon av elektrisk kraft i Europa og U.S.A.*

Millioner kilowatt-timer.

	1938	1948	1949	1. halvår 1950
Frankrike	1 548	2 297	2 367	2 555
Italia	1 095	1 641	1 467	1 688
Norge	827	1 037	1 265	1 437
Storbritannia	2 037	3 877	4 093	4 532
Sverige	680	1 189	1 342	1 493
Vest-Tyskland	2 790	2 804	3 317	3 428
Land med månedsproduksjon under 1 000 kWh i 1950	4 963	6 365	6 596	7 144
Hele Europa (utenom Sovjet-Samveldet)	13 940	19 210	20 447	22 277
U.S.A.	11 950	28 028	28 711	30 936

Stigningen i produksjonen av industrivarer første halvår 1950 omfattet både forbruksvare- og kapitalvareindustri. Etter beregninger av F.N.-kommisjonen steg således indekstallet for framstilling av tekstiler i 13 vest-europeiske land fra 113 i første halvår 1949 til 126 i første halvår 1950 (1948 = 100). Den tilsvarende stigning for maskinindustrien var fra 119 til 130 og for kjemisk industri fra 111 til 123. Produksjonen av europeiske biler har steget spesielt sterkt.

Produksjonsstigningen fortsatte verden over i annet halvår. Kjennskapet til de svære rustningsprogrammene som skulle gjennomføres og forventningen om kommende varemangel førte over alt til kraftig stigning i etterspørselen. Økingen i aktiviteten slo også igjennom i land som for eksempel Belgia, hvor produksjonen hadde stagnert i første halvdel av året.

Verdenshandel.

Da krigen sluttet i 1945, var grunnlaget for varebyttet mellom landene blitt helt forrykket. Først og fremst måtte produksjonsevnen gjenreises i de områdene som var blitt herjet av krigen. For Europas vedkommende var dette målet stort sett nådd i 1949. I Øst-Asia har

utviklingen vært langsommere, og produksjonen i Japan ligger ennå en del under førkrigsnivået.

Når gjenreisingen de fleste steder har kunnet skje såpass raskt som den har, skyldes det at amerikanerne har stilt store beløp til rådighet for andre land. Det dreier seg ikke lenger som i 1920-årene i noen særlig grad om private investeringer. Derimot har statsmyndighetene i U.S.A. satt i verk hjelpeprogrammer både for Europa og for Øst-Asia og gitt dels lån, dels gaver til en lang rekke land. I tidsrommet 1. juli 1945—31. desember 1949 hadde den amerikanske regjering etter oppgaver i Federal Reserve Bulletin utbetalt i alt 25,9 milliarder dollar til andre land, derav 15,7 milliarder som gaver og 10,2 milliarder som lån. Den største delen av beløpet, vel 20 milliarder dollar, var gått til europeiske land; av dette var 11,2 milliarder gaver og 8,9 milliarder lån. Asia fikk 4,6 milliarder dollar, derav 3,8 milliarder i gaver.

Selv om produksjonsevnen i europeiske land stort sett var gjenreist i 1949, var det langt fra oppnådd balanse i varebyttet mellom Europa og andre verdensdeler. Dette henger sammen med en rekke strukturelle endringer som har funnet sted siden før krigen. Disse endringer omfatter blant annet nedgangen i handelen mellom Øst- og Vest-Europa (som innebærer at Vest-Europa i større grad enn før er henvist til oversjøisk import av mat og råvarer), videre fallet i netto rente- og utbytteinntekter fra land utenfor Europa, forverringen i bytteforholdet mellom europeiske utførsels- og innførselsvarer, og økingen i U.S.A.s andel av andre oversjøiske lands import. Forverringen i bytteforholdet skyldes blant annet at industriproduksjonen er steget forholdsvis langt sterkere siden 1939 enn produksjonen av matvarer og råvarer. Dette henger igjen sammen med at arbeidsløsheten i industrilandene fra før krigen er avløst av full sysselsetting.

Mens Europa i 1938 dekket mer enn 20 % av sin import fra oversjøiske land med inntektene av oversjøiske investeringer, kunne det i 1949 ikke engang dekke 4 % av importen på samme måte, ifølge beregninger av F.N.s økonomiske kommisjon for Europa. Nedgangen i nettoinntektene og forandringen i bytteforholdet betyr en ekstrautgift for Europa på over 2 milliarder dollar årlig. De forhold som er nevnt ovenfor, gjør det nødvendig for Vest-Europa i større utstrekning enn tidligere å skaffe seg forsyninger av matvarer og råvarer fra øversjøiske land ved eksport til disse områder. I mange tilfelle har den sterke ekspansjon i U.S.A.s eksport i forhold til før krigen vanskeliggjort denne oppgave. Devalueringen og bestrebelsene for å rasjonalisere Vest-Europas produksjon må ses i tilknytning til nødvendigheten av å kunne konkurrere med U.S.A. på oversjøiske markeder.

Det europeiske gjenreisingsprogram som ble satt i verk våren 1948, tok ikke bare sikte på å gjenreise de vest-europeiske land, men stilte seg også som oppgave å gi landene tid til å tilpasse seg de strukturendringer som har funnet sted siden før krigen.

Programmet gjelder til 1. juli 1952. Det var forutsetningen at tildelingene skulle reduseres gradvis. For 1948—49 ble det stilt til rådighet 4 875 millioner dollar. For det neste året juli 1949—juni 1950 var beløpet 3 776,5 millioner dollar, og for juli 1950—juni 1951 er det bevilget 2 250 millioner. Derav skal en del gå til driftskapital for den europeiske betalingsunion m. v. I motsetning til tidligere år er det ikke blitt foretatt noen tildeling for hele perioden juli 1950—juni 1951 til deltakerlandene, men for siste halvår 1950 er det tildelt 869,1 millioner dollar i direkte hjelp — gaver og lån til de enkelte land — som fordeler seg slik ifølge oppgaver fra administrasjonen for programmet (Economic Cooperation Administration, ECA):

Dollarhjelp under Det europeiske gjenreisingsprogram annet halvår 1950.
Millioner dollar.

Storbritannia	175,00
Vest-Tyskland	170,60
Frankrike	155,15
Italia	89,70
Nederland	59,50
Hellas	45,90
Belgia-Luxembourg	44,05
Østerrike	38,40
Norge	20,70
Danmark	20,05
Tyrkia	13,60
Irland	13,00
Sverige	10,60
Portugal	7,25
Trieste	3,10
Island	2,50
	869,10

Med dollarbeløpene har landene i Vest-Europa kunnet kjøpe de maskiner og andre varer i U.S.A. som de ikke greidde å betale for med egen eksport til Statene. En betydelig del av dollartildelingene er imidlertid også blitt brukt til betaling for europeisk råvare- og matvareimport fra andre oversjøiske land, som for eksempel Canada og flere av landene i Sør-Amerika. Disse landene har så nyttet sine dollarinntekter i handelen med Europa til å dekke sitt betalingsunderskott overfor U.S.A. Tildelingene under Det europeiske gjenreisings-

program har med andre ord virket til å holde det mangesidige internasjonale varebyttet i gang. F.N.s økonomiske kommisjon for Europa har regnet ut at bortimot 2 milliarder dollar ble brukt på denne måten både i 1948 og i 1949.

Det er uvisst om landene i Vest-Europa oppnår balanse i sine dollar-inntekter og -utgifter innen 1. juli 1952, og i U.S.A. har det vært tale om en mulig forlengelse av hjelpeprogrammet for et tidsrom av 1½—2½ år. Men for øyeblikket ser det ut som om landene i hvert fall i en viss utstrekning vil kunne oppnå balanse overfor dollarområdet før 1952. Gjenreisingsprogrammet vil i så fall bli mindre enn opprinnelig antatt. For Storbritannias vedkommende er det allerede falt bort. Den britiske finansminister opplyste i Underhuset den 13. desember at hjelpen etter avtale mellom den britiske og den amerikanske regjering ville opphøre fra utgangen av 1950. Den kan delvis komme til å bli erstattet av militære leveranser. En nærmere samordning av det økonomiske og det militære hjelpeprogrammet for Vest-Europa er under utarbeidelse.

Betalingsbalansen og varebyttet mellom Vest-Europa og oversjøiske land er i 1950 blitt sterkt påvirket av tre faktorer: devalueringen høsten 1949, konjunkturoppgangen i U.S.A. fra samme tid og opprustningen fra sommeren 1950.

Den 18. september 1949 nedskrev Storbritannia sin valuta, og nesten alle andre vest-europeiske og en del oversjøiske land fulgte etter. Pund sterling ble skrevet ned med 30,5 % overfor amerikanske dollar, og de fleste av landene som fulgte pundet, devaluerte i samme forhold. Devalueringen hang sammen med hele Europas stilling på verdensmarkedene etter krigen. Prisnivået i Europa, og spesielt prisene på europeiske eksportvarer, hadde vært stigende gjennom lengre tid, men varemangelen i de første etterkrigsårene gjorde det likevel lett å finne avsetning for eksporten. I første halvår 1949 kom imidlertid tilbakeslaget i U.S.A. Mens det fortsatt var en svak stigning i de europeiske eksportprisene, falt prisen på tilsvarende varer i Sambandsstatene fra slutten av 1948. F.N.s økonomiske Europa-kommisjon har beregnet forskjellen mellom britiske og amerikanske priser slik (1937—38 = 100): Prisene på varer som eksporteres fra Storbritannia lå i 1948 på 203 i gjennomsnitt, mens markedsprisene for tilsvarende varer i U.S.A. lå på 168. I tredje kvartal 1949 var de britiske prisene steget til 208, mens de amerikanske var falt til 162. I fjerde kvartal 1949 derimot, etter devalueringen, var nivået for britiske eksportpriser uttrykt i dollar falt ned til 143, mens de amerikanske prisene lå uforandret på 162.

I de siste månedene før devalueringen ble eksporten vanskeliggjort både for Europa og for europeiske kolonier og de selvstendige statene i sterlingområdet. Ettersom prisene i U.S.A. falt, ble kjøperne over alt mer tilbakeholdne, så det var vanskeligere å få solgt europeiske varer i konkurranse med nord-amerikanske både i Sambandsstatene selv og i andre land, for eksempel statene i Sør- og Mellom-Amerika. Også varer som i mindre grad konkurrerer med de amerikanske, men som trenges til produksjonen i U.S.A., ble berørt av nedgangen. Sterlingområdets stilling ble ikke minst forverret ved at råvareeksporten fra kolonier og dominions gikk tilbake i annet og tredje kvartal 1949 på grunn av konjunktursvikten i Sambandsstatene. Det ble etterhvert klart at valutanedskriving ville bli vanskelig å unngå; dette førte til en viss flukt fra pundet, noe som igjen påskyndet devalueringen. Til tross for tildelingene til Storbritannia under Det europeiske gjenreisingsprogram foregikk det i annet og tredje kvartal 1949 en sterk minsking av gull- og dollarreservene innenfor sterlingområdet (som stort sett omfatter Storbritannia, det britiske koloniriket og dominions unntatt Canada). Den 31. mars utgjorde reservene 1 912 millioner dollar, men ved tidspunktet for devalueringen var beholdningen sunket til 1 340 millioner, et beløp som ble ansett for å være lavere enn forsvarlig til sikring av løpende forretninger.

Det er vanskeligere å fastslå f ø l g e n e av devalueringen enn årsakene til den. Omtrent på samme tid som den fant sted, begynte nemlig de første tegn til ny konjunkturoppgang å vise seg i Sambandsstatene. Når etterspørselen etter importvarer steg fra og med siste kvartal 1949 i U.S.A., skyldtes det nok delvis at dollarprisene på slike varer var blitt billigere ved devalueringen. Men det hadde også sin årsak i at etterspørselen etter alle slags varer nå var i stigning, og det er ikke lett å avgjøre i hvilken grad hvert av disse momentene spilte inn. Flere tegn tyder på at selve konjunkturoppgangen i Statene kan ha vært viktigst. Det er for eksempel sannsynlig at amerikanernes økte kjøp av råvarer fra utlandet først og fremst skyldtes at lagrene etter hvert ble solgt ut, og bare i liten grad at prisene på utenlandske råvarer var blitt lavere.

Større betydning kan devalueringen ha hatt for oppsvinget i utførselen fra Europa til land utenom U.S.A. Især var økingen i salget til sør- og mellom-amerikanske land kraftig i det første halve året etter devalueringen, og dette skyldtes nok for en stor del at europeiske industrivarer nå var blitt billigere og kunne utkonkurrere de nord-amerikanske. Takket være økingen i salget til oversjøiske land kunne

Europa i høyere grad enn før betale for sin råvareimport med egne produkter istedenfor med dollar, og på denne måten bidro devalueringen indirekte til en bedring i Europas betalingsbalanse overfor U.S.A.

Samtidig fikk råvareproduserende land bedret sin dollarbalanse. Spesielt gjelder dette landene innenfor Det britiske samveldet, som fikk store dollarinntekter da etterspørselen etter varer som gummi, tinn og ull steg med den amerikanske høykonjunkturen utover våren og enda mer etterat Korea-krigen var brutt ut.

Etter oppgaver fra det amerikanske handelsdepartementet gikk overskottet på Sambandsstatenes betalingsbalanse tilbake fra 1 105 millioner dollar i siste kvartal 1949 til 739 millioner i annet kvartal 1950. Samtidig lå beløpet for regjeringens hjelpeprogrammer omtrent uforandret på ca. 1 100 millioner dollar i hvert av kvartalene.

Tabellen nedenfor, som er hentet fra National City Bank's månedsoversikt, viser utviklingen i Statenes handelsbalanse overfor ulike områder fram til utbruddet av Korea-krigen:

Tabell 6. *Sambandsstatenes handelsbalanse overfor ulike områder. Millioner dollar.*

Eksportoverskott (+), importoverskott (÷).

	Jan.—juni 1949	Juli—des. 1949	Jan.—juni 1950
Storbritannia	+ 279	+ 194	+ 117
Andre vest-europeiske land	+1 577	+1 179	+ 951
Japan, China, Filippinene og Korea	+ 393	+ 303	+ 141
Canada	+ 282	+ 125	+ 47
Sør- og Mellom-Amerika	+ 297	+ 111	÷ 54
Sterlingområdet (utenfor Europa)	+ 133	+ 46	÷ 150
Andre	+ 265	+ 193	+ 26
I alt	+3 226	+2 151	+1 078

Ved midten av året 1950 var det bare Vest-Europa og Japan som ennå hadde et stort underskott i varebyttet med U.S.A., men det var betydelig nok til mange ganger å oppveie det overskott som enkelte andre land hadde skaffet seg. Sambandsstatene hadde ennå en positiv handelsbalanse, og situasjonen så ut til foreløpig å være blitt stabilisert i første halvår 1950. Men etter utbruddet av Korea-krigen gikk Statenes eksportoverskott raskt nedover. I tredje kvartal 1950 nærmet handelsbalansen seg null. På betalingsbalansen var det stadig et visst overskott.

I juli viste handelsbalansen ennå et overskott på ca. 65 millioner dollar, men i august viste den et nesten like stort underskott. Dette var første gang Statenes handelsbalanse var blitt negativ siden 1930-årene. I september kom det et overskott, men i oktober et nytt underskott.

Omslaget hang sammen med forserte oppkjøp, blant annet til militær lagring, etter utbruddet av krigen i Korea. Det er tvilsomt om en kan si at en mer langsiktig balanse er oppnådd mellom dollarområdet og resten av verden. Når amerikansk eksport lå lavt i forhold til tidligere i de første tre kvartalene av 1950, skyldes det ikke minst den nedskjæring av importen fra U.S.A. som både europeiske og andre land gjennomførte i 1949. Det er blitt lempet noe på disse restriksjonene i annet halvår 1950, men for det meste blir de fremdeles opprettholdt. Imidlertid er det også mulig å peke på enkelte årsaker av varig karakter som i de siste atten måneder har virket til å rette opp balansen i betalingene.

Etterat gjenreisingen stort sett er avsluttet, trenger Europa ikke lenger ekstraordinære tilførsler av maskinelt utstyr fra U.S.A. og av oversjøiske matvarer og fòrstoffer. Gjenreisingen av de europeiske handelsflåtene har ført til en betydelig bedring i tjenestebalansen. Og Europa er blitt bedre i stand til å betale for sin oversjøiske import ved utførsel av varer, ettersom det har fått gjenreist sin gamle produksjonsevne og har begynt å bygge den videre ut.

Etterhvert som eksportoverskottet fra U.S.A. sank, mens Statene fortsatt stilte store beløp til rådighet for andre land i form av gaver og lån, ble det delvis mulig å få bygd opp reserver, og innenfor sterlingområdet har disse fått et betydelig omfang. Beholdningene av gull og dollar var her like før devalueringen falt til en verdi av 1 340 millioner dollar, men den 30. juni 1950 var de steget igjen til 2 422

millioner, og den 30. september nådde de opp i 2 756 millioner. Utviklingen skyldes, foruten endringene i varebyttet, blant annet også overføring av betydelige kapitalmidler til sterlingområdet siden devalueringen.

Valutamarkedet har vært rolig siden høsten 1949, men det kan nevnes at en sterk øking i Canadas beholdning av utenlandsk valuta førte til at myndighetene den 30. september 1950 slapp dollaren fri. Den har senere steget noe i forhold til U.S.A.-dollar.

Dersom verdensøkonomien i de nærmeste årene blir mer og mer preget av opprustning, vil det kunne føre til minsking i eksporten fra U.S.A. og øking i importen. Det peker i denne retning, når det fra amerikansk side for eksempel er foretatt store oppkjøp av australsk ull, samtidig som det er blitt forbudt å utføre mer enn et begrenset kvantum bomull fra Statene. Det er mulig at eksporten av kapitalvarer fra U.S.A. til mer tilbakeliggende land vil avta som følge av opprustningen. Også Europas betalingsbalanse vil kunne bli påvirket av opprustningen på liknende måte som Nord-Amerikas. Dessuten vil utviklingen kunne føre til en fortsatt forverring av prisforholdene sett fra industrilandenes synspunkt. Opprustningen kan derfor tenkes å få stor virkning for de land som i første rekke eksporterer råvarer og matvarer. Deres betalingsbalanse kan bli sterkt bedret, men utbyggingen av deres økonomi kan samtidig bli vanskeliggjort i den utstrekning opprustningen vil hindre eksport av kapitalvarer fra industrilandene. Den nåværende situasjon er imidlertid preget av mange usikre faktorer, og det er tryggest å regne med at det fortsatt vil kreves store anstrengelser dersom en langsiktig balanse i vare- og tjenestebyttet mellom landene skal bli oppnådd.

Ønskeligheten av å få fjernet skrankene for den internasjonale handel har preget forhandlinger og avtaler om varebytte og økonomisk samarbeid landene imellom i 1950. I slutten av september ble det åpnet forhandlinger om tollsatsene i Torquay i England mellom representanter for 36 forskjellige land. Her fortsattes de forhandlingene som ble ført i Geneve 1947 og i Annecy 1949, og som hadde til resultat at en rekke tollsatser ble satt ned i samsvar med Generalavtalen om tolltariffer og handel fra 1947 (General Agreement on Tariffs and Trade, GATT). Forhandlingene i Torquay har vist seg å by på store vansker, og de vil ikke kunne bli avsluttet før et stykke ut i 1951. Uviljen fra mange lands side mot å sette ned tollsatsene vil kunne gjøre det vanskelig å fortsette det arbeidet for en utvidet internasjonal handel som er satt i gang på andre områder.

I løpet av 1950 har de vest-europeiske landene truffet flere tiltak for å lette varebyttet seg imellom, men her er andre midler enn tollnedsettelse tatt i bruk. Først og fremst har en tatt sikte på å få bort mengde-restriksjonene, dvs. landenes begrensning av importen ved fastsettelse av bestemte kvoter for innførsel av hver enkelt vare. Organisasjonen for europeisk økonomisk samarbeid (Organisation for European Economic Co-operation, OEEC) har fått satt ut i livet systemet med frilister, som begynte å virke i slutten av 1949. Medlemslandene forpliktet seg til å sende inn oppgaver til organisasjonen over hvilke varer de var villige til å tillate fri import av. Mot slutten av 1949 ble frilistene gjort gyldige, og det ble bestemt at de innen 15. desember 1949 skulle utvides til å omfatte minst 50 % av hvert lands innførsel i 1948 under hver av de tre hovedgruppene matvarer, råvarer og ferdigvarer. I begynnelsen av 1950 ble det vedtatt at 60 % av innførselen skulle frigjøres, når en ny intereuropeisk betalingsordning var kommet i stand.

Inntil 30. juni 1950 var betalingene i alt vesentlig tosidige, selv om landene i Organisasjonen for europeisk økonomisk samarbeid ga hverandre en del kreditter, såkalte trekkrettigheter. Fra 1. juli 1950 trådte den europeiske betalingsunion (European Payments Union, EPU) i kraft. Unionen omfatter både Vest-Europa, europeiske kolonier og de selvstendige landene i sterlingområdet. Den tillater et land, når det skylder penger til enkelte unionsland og samtidig har penger til gode av andre, å betale gjelden med sine tilgodehavender hos de andre medlemslandene.

Opprettelsen av betalingsunionen er et integrerende ledd i arbeidet for å frigjøre handelen. Landene kunne ikke sløyfe sine mengde-restriksjoner, med mindre de overskott og underskott i deres handelsbalanse overfor hverandre som ble følgen av dette, kunne skaffes av veien ved at det ble gitt adgang til omveksling av deres valutaer i en eller annen form.

Unionen virker altså som en mangesidig clearing eller avregning av fordringer. Det har ikke lenger noe å bety for et land om det er i underskott overfor unionsmedlemmer, dersom dette oppveies av et overskott overfor andre medlemmer av unionen. Hvert lands stilling overfor unionen som helhet er det eneste som teller. Dessuten har hvert land fått fastsatt en kredittmargin eller kvote. Kvotene er satt i forhold til landenes omsetning med hverandre i 1949 og svarer for de fleste land til ca. 15 % av omsetningen. Land som kommer i underskott overfor unionen, kan få kreditt av denne; men stiger underskottet over et beløp som tilsvarer en femtedel av kvoten, må landet betale en del kontant i gull samtidig med at

det utvider sin kreditt. Den delen som må betales kontant, blir større jo større kreditt landet opptar. I alt kan et land få kreditt på opp til 60 % av sin kvote. Et land som får overskott overfor unionen, må yte kreditt for en del av sin kvote, men vil også for en del kunne få kontant betaling i gull. Det er mulig at det vil gå mer gull fra betalingsunionen til kreditorland enn det kommer inn til unionen fra debitorland, og differansen vil da måtte dekkes av unionens driftskapital. Kapitalen er blitt stilt til disposisjon under Det europeiske gjenreisingsprogram. Dessuten fikk enkelte land, deriblant Norge, tildelt et visst beløp som utgangskreditt ved siden av sin kvote. Norges kvote har en verdi av 200 millioner dollar, og til dette kommer en utgangskreditt på 60 millioner dollar.

Opprettelsen av betalingsunionen hadde som nevnt nær sammenheng med frigjøringen av handelen. Medlemslandene fikk nå ikke lenger anledning til å nekte å gjøre sine frilister gjeldende overfor bestemte land, hvor deres betalings-stilling hadde vært dårlig. Om høsten trådte vedtaket om å frigi 60 % av importen i kraft, og den 27. oktober besluttet Organisasjonen for europeisk økonomisk samarbeid å henstille til landene at de innen 1. februar 1951 skulle gi fri hele 75 % av handelen seg imellom. Det var imidlertid knyttet en del forbehold til vedtaket, og det er tvilsomt om det vil kunne gjennomføres i full utstrekning under de nåværende forhold. Avregningene innenfor betalingsunionen har heller ikke gått så glatt som ventet. Spesielt viste det seg at Vest-Tyskland raskt kom i et langt større underskott overfor unionen enn det var regnet med, så det snart oppsto spørsmål om å bevilge landet en ekstra kredittkvote. Forbundsregjeringen holdt i det lengste fast ved en liberal økonomisk politikk og var lite tilbøyelig til å gjennomføre restriksjoner overfor import og forbruk. I sommer- og høstmånedene kom det et sterkt oppsving i tysk industriproduksjon, som blant annet trakk med seg en økt innførsel av råvarer til industrien, mens den tilsvarende oppgang i utførselen av industrivarer først kunne komme en stund senere. Da betalingsbalansen forverret seg sterkt utover høsten, ble regjeringen i november nødt til å innføre restriksjoner på importen til Vest-Tyskland, noe som ble besvart med mottrekk fra andre lands side.

Frilistesystemet og betalingsunionen har alt i alt ført til et betydelig oppsving i varebyttet mellom de landene som nyter godt av Det europeiske gjenreisingsprogram, og har dermed i noen grad minsket deres behov for oversjøisk import. I en del land har også enkelte småbedrifter fått merke en skjerpet konkurranse, særlig fra den billige masseproduksjon i Tyskland. Men det er ikke lett å si om utvidelsen av samhandelen hittil har ført Vest-Europa noe nevneverdig nærmere det som har vært stilt opp som det endelige mål: en rasjonalisering av europeisk næringsliv i likhet med det amerikanske, og sterkest mulig utnyttelse av stordriftens fordeler. Skal dette virkelig gjennomføres i stor stil, betyr det en vanskelig omstillingsprosess som må komme til å ta lang tid.

Forskjellige forhold stiller seg i veien for en effektiv frigjøring av handelen gjennom frilistesystemet. Avtaler mellom produsenter om å fastsette prisene, begrense produksjonen og foreta en fordeling av markedene er i høy grad utbredt i Europa, og det kan tenkes at slike avtaler til dels vil bli utvidet og tre istedenfor myndighetenes inngrep i handelen. Det er også en svakhet ved frilistesystemet at det bare tar sikte på å oppheve mengde-restriksjonene, men lar tollen bli stående. Innføringen av frilister betyr derfor et langt større offer for land som har lave tollsatser slik som de skandinaviske, enn for land med høye tollmurer. Visse land som Frankrike, Italia og Vest-Tyskland har til og med vist en tendens til å gjøre tollen på varene høyere ettersom frilistene blir utvidet. Og det tidligere påbegynte arbeidet for å få senket tollsatsene innenfor Vest-Europa er ikke kommet særlig langt. Det har hittil vesentlig gitt seg uttrykk i planene om tollunion mellom mindre grupper av land. Samarbeidet mellom Belgia, Nederland og Luxembourg er kommet lengst; men det har vist seg vanskelig å få tollunionen Benelux gjennomført helt ut, på grunn av ulikheter både i næringslivet og i regjeringenes syn på økonomisk politikk. Belgierne har således ikke villet tillate avgiftsfri import av nederlandske landbruksvarer. Disse produseres nemlig langt billigere enn de belgiske, dels på grunn av mer rasjonell og effektiv drift i Nederland og dels fordi hollandske bønder har fått sine omkostninger holdt nede ved regjeringens kontroll- og subsidiepolitikk. Ifølge offisielle kunngjøringer vil imidlertid samarbeidet mellom Benelux-landene bli sterkt utvidet fra 1. januar 1951. Planene om fransk-italiensk og om nordisk tollunion er ikke kommet noe særlig nærmere sin løsning i løpet av 1950; men det er satt i gang en utredning av mulighetene for nordisk tollpolitisk samarbeid innen begrensede deler av næringslivet. Samarbeidet mellom Storbritannia og de skandinaviske land, først og fremst om betalingsspørsmål, er også kommet i gang innenfor den britisk-skandinaviske økonomiske komité («Uniscan»).

Et vidtrekkende tiltak i retning av en samordning av europeisk økonomi var det forslaget som Frankrikes utenriksminister Schuman la fram 9. mai, om en sammenslutning av kull-

og stålindustrien i Vest-Europa. Planen var å skape en felles over-nasjonal ledelse og å få gjort produksjonen billigere og mer effektiv. Fra sommeren av ble det ført forhandlinger om planen mellom representanter for Frankrike, Vest-Tyskland, Belgia, Luxembourg, Nederland og Italia, og i november ble det oppnådd enighet på en del viktige punkter, blant annet om utjamning av stål- og kullpriser i de seks landene.

Utover høsten begynte mangelen på en rekke råvarer å bli merkbar rundt om i verden. I handelen mellom europeiske land merkes særlig kullmangelen. I Tyskland som i Storbritannia har stigningen i den innenlandske etterspørsel gjort det vanskelig å holde oppe eksporten av kull. I første halvår 1950 var skipningen av oversjøiske kull til Europa praktisk talt opphørt; om høsten viste det seg nødvendig å gjennoppta den. Fra U.S.A. kan betydelige mengder av kull skaffes. Men ellers er knappheten på en rekke råvarer som må importeres fra oversjøiske land, blitt et problem for Vest-Europa i løpet av høsten, og det overveies å innføre et system med fordeling av mangelvarer gjennom Organisasjonen for europeisk økonomisk samarbeid. Det foreligger planer om sammen med oversjøiske land å få gjennomført en internasjonal allokeringsordning, med tildelinger på grunnlag av tidligere behov. En slik kvoteordning ville nok til en viss grad være i strid med arbeidet for frigjøring av handelen. Dette arbeidet vil i det hele tatt kunne bli sterkt motvirket ved at opprustning og inflasjonstendenser gjør styremaktene i de enkelte land mer tilbøyelige til å gripe inn med regulering av næringslivet.

Det er ennå for tidlig å si om Vest-Europa vil kunne øke eller holde oppe sin eksport til oversjøiske land samtidig som opprustningen gjennomføres.

Konjunkturtendenser.

Utviklingen i 1949 viste et mer differensiert konjunkturbilde enn tidligere i etterkrigsperioden. I de fleste land falt en fortsatt øking av produksjonen sammen med en bedring i den indre økonomiske balanse. Det var imidlertid også en del viktige land hvor et omslag i den økonomiske situasjonen førte til utpregede deflasjonstendenser. Dette gjaldt i første rekke U.S.A., men tendensene til økt arbeidsløyse og delvis også til produksjonsnedgang gjorde seg likeledes gjeldende i enkelte vest-europeiske land. De siste måneder i 1949 var preget av tegn til oppsving i U.S.A. og av tendenser til prisstigning særlig i de land som hadde devaluert.

Oppsvinget i U.S.A. fortsatte i første halvår 1950. I Europa var situasjonen fremdeles noe forskjellig i de ulike land. I de land som i løpet av 1949 hadde bedret sin indre økonomiske balanse, synes utviklingen stort sett å ha gått i samme spor i første delen av 1950. I de fleste europeiske land gjorde en fortsatt produksjonsstigning det mulig å øke eksporten og minske importoverskottet uten at dette førte til en reduksjon av varetilgangen. Også prisstigningen, som til dels var en følge av reduksjonen av pristilskottene, bidro i flere tilfelle til en videre avvikling av rasjoneringsordninger og andre reguleringer. I land som Belgia, Vest-Tyskland og Italia, hvor arbeidsløysa var blitt et alvorlig problem i løpet av 1949, ble situasjonen etter hvert lettere. Dette skyldtes delvis en mindre stram pengepolitikk. Oppsvinget i Vest-Tyskland var imidlertid i første rekke preget av en sterk eksportøking. Trass i at etterspørselen var steget, begynte kull- og stålproduserende land som Belgia og Frankrike å føle den tyske konkurransen i løpet av våren 1950.

Selv om utviklingen i første halvår 1950 gikk i retning av en bedre indre balanse i de fleste europeiske land, økte ekspansjonstendensene etter hvert i styrke. Dette må ses i tilknytning til oppsvinget i U.S.A., som viste seg å komme raskere og sterkere enn ventet. Krigsutbruddet i Korea inntraff derfor i en situasjon som allerede bar preg av en begynnende høykonjunktur.

Utviklingen i Korea førte til at det ble vedtatt svære opprustningsprogrammer, først og fremst i Sambandsstatene, men også i Europa. Selv om det i enkelte land og særlig i U.S.A. var mulig å øke produksjonen relativt sterkt, var det klart at disse programmer på mange områder kunne komme til å medføre en nedgang i vare- og tjenestemengden til sivile formål. Allerede fra sommeren av virket vedtagelsen av programmene i høy grad inn på det økonomiske liv. Det oppstod en frykt for varemangel som ble forsterket av militære oppkjøp av strategiske råmaterialer. I mange land førte derfor utsikten til opprustning med seg at bedriftenes og forbrukernes etterspørsel økte sterkt, noe som bl. a. ga seg uttrykk i lengere leveringsfrister for mange produkter. Høykonjunkturen i annet halvår 1950 kan kalles en rustningskonjunktur, fordi den i så sterk grad var betinget av forventninger om en framtidig minsking i det sivile forbruk av varer og tjenester, som en gikk ut fra ville inntreffe når opprustningen var kommet i gang.

Sitt sterkeste utslag fikk denne konjunkturen i prisene på råvarer. Prisnoteringen på naturgummi i New York, som var gjennomsnittlig 18,35 cents pr. pund i januar 1950, steg til 30,70 cents i juni, og i november var den helt oppe i et gjennomsnitt på 72,59 cents. Prisen på tinn i London var 600 pund sterling pr.

tonn i januar og bare et par pund høyere i juni, men etter utbruddet av Korea-krigen gikk bevegelsen oppover med stor fart, og i november var gjennomsnittsprisen 1 093 pund sterling pr. tonn. Kopperprisen steg fra 153 pund sterling pr. tonn i januar til 185 i juni og 202 i november. Bly ble i New York notert i 12 cents pr. pund i januar, 11,8 cents i juni og 17 cents i november. For sink var noteringene 9,83 cents i januar, 14,75 cents i juni og 17,50 cents i november. I New York ble det i januar notert en ullpris på 135,06 cents pr. pund; i juni var den 154,73 og i november var den 243,80. Også for en lang rekke andre varer har det vært prisstigninger. Moody's råvareindeks steg fra 344 i november 1949 til 352 i januar, 398 i juni og 480 i november 1950.

Forsøk på å få holdt råvareprisene nede og fordele produksjonen ved internasjonale avtaler har hittil ikke ført fram, men arbeidet med spørsmålene fortsetter. I begynnelsen av desember kom det stort sett til en stans i prisstigningen på råvarer, i og med amerikanske og britiske myndigheters nedskjæring av forbruket til sivil produksjon og utsikten til snarlig innføring av priskontroll.[1]

Prisforhøyelsene på råvarer har ennå ikke slått fullt ut i engros- og detaljprisnivået. Imidlertid var også utviklingen av engros- og detaljprisene i annet halvår 1950 preget av økt etterspørsel og stigende lønninger. I mange land er det blitt satt fram og delvis gjennomført krav om høyere lønninger i løpet av høsten. I enkelte tilfelle skrev disse kravene seg allerede fra prisstigningen i samband med devalueringen og reduksjonen av pristilskottene, mens de i andre tilfelle direkte kunne føres tilbake til utviklingen etter Korea-krigen. En grafisk framstilling (se s. 17) viser utviklingen av engros- og detaljprisene i forskjellige land fra januar 1948 til høsten 1950.

For Vest-Tyskland har en tatt som utgangspunkt nivået i juni 1948, da pengereformen ble gjennomført. Ellers er 1946 regnet som basisår. Etter det kurvene viser, har engrosprisene i Belgia hatt en liknende utvikling som i U.S.A., med et tydelig fall i 1949. Dette skyldes i noen grad Belgias sterke valutamessige stilling, som har tillatt landet å øke sine innkjøp i dollarområdet når prisene der har vært gunstige. Utviklingen gjenspeiler også den frie markedsøkonomi i Belgia; engrosprisene i landet har beveget seg sterkere enn levekostnadene både i opp- og nedgående retning. I land med en mer regulert økonomi, som Storbritannia og de skandinaviske land, har både engrospriser og levekostnader vært mer stabile, med levekostnadene hele tiden liggende noe lavere på grunn av subsidiepolitikken; imidlertid har virkningene av devalueringen og senere enda mer av rustningskonjunkturen slått tydelig igjennom i begge serier. Når engrosprisindeksen i Storbritannia har steget så sterkt, skyldes det delvis at råvarer og halvfabrikata er tillagt temmelig stor vekt i denne indeksen. På liknende måte ligger engrosprisnivået forholdsvis høyt i Vest-Tyskland, blant annet fordi prisene på industrielle ferdigvarer der ikke er tatt med i engrosprisindeksen, men bare i levekostnadsindeksen. Prisene på slike varer viste fallende tendens helt fram mot midten av 1950, fordi produktiviteten steg ettersom den vest-tyske industrien kom bedre og bedre i sving, mens etterspørselen ble holdt nede ved en stram pengepolitikk. Fallet i levekostnadene sommeren 1950 var nærmest av sesongmessig art; samtidig med et fall i prisene på slikt som frukt og grønnsaker var det også tydelige tendenser til stigning for andre varer. — I Australia har stigningen i ullprisene på verdensmarkedet medvirket til sterkt økende pengeinntekter og et kraftig press på prisnivået.

Mot slutten av året var inflasjonstendensene blitt dominerende også i land som noen måneder tidligere hadde hatt en reserve av ledige produksjonsmidler og arbeidskraft. I Vest-Tyskland gikk nærmere 2 millioner mann ledige ved årsskiftet 1949—50, det vil si 13 % av alle arbeidere og funksjonærer. Men i august var arbeidsløysa kommet ned i ca. 1,3 millioner mann, og senere sank den enda litt mer. Imidlertid vil det ta lang tid før alle arbeidsføre kan bli sysselsatt, blant annet på grunn av boligmangelen i en rekke viktige industribyer som ble bombet under krigen. Det er ikke lenger noen stor arbeidskraft-reserve som kan settes inn i produksjonslivet i Vest-Tyskland i løpet av kort tid. Også i Belgia og Italia har tallet på arbeidsløse sunket. I de fleste andre land var det allerede i begynnelsen av året full sysselsetting. I Sambandsstatene lå riktignok arbeidsløysa ved årsskiftet på over 7 % av den arbeidsføre befolkning, men i august var den kommet ned i omtrent det halve. Senere har den sunket ytterligere; det fins ikke lenger noen arbeidskraft-reserve av betydning, og mangel på arbeidere ventes å oppstå når rustningsproduksjonen kommer i gang et stykke ut i 1951.

Den fulle sysselsetting ved inngangen til 1951 og planene om økt innkalling til de militære styrker gjør det sannsynlig at produksjonsøkingen dette året vil bli relativt beskjeden, så sant landene ikke skulle treffe ekstraordinære tiltak som f. eks. forlengelse av arbeidstiden og forenkling av produksjonen. Mens mesteparten av produksjonsøkingen i annet halvår

[1] Utviklingen i skipsfraktene i 1950 er behandlet under avsnittet om skipsfarten.

1950 gikk til sivile formål, vil opprustningen i 1951 legge beslag på en økende andel av totalproduksjonen. Selv om den sivile etterspørsel fra sommeren 1950 har vært preget av ekstraordinære faktorer, er det liten grunn til å tro at den vil svekkes i 1951. En må derfor regne med at året vil bli preget av relativt sterke inflasjonistiske tendenser.

I flere land har myndighetene truffet tiltak med sikte på å begrense den sivile etterspørsel. Disse tiltak omfatter bl. a. mer generelle virkemidler som høyere skatter og strammere kontroll med kredittytingen. I flere tilfelle inngår også høyere rentesatser som ledd i denne politikken. På dette område gjør imidlertid også andre tendenser seg gjeldende. Myndighetene kan således være interessert i lave rentesatser for å holde statens renteutgifter nede og for å unngå forhøyelser av husleiene, som blant annet kan slå ut i krav om høyere lønninger. Også mer spesielle virkemidler er tatt i bruk eller kan ventes å bli tatt i bruk. En del av disse virkemidler er nevnt i avsnittet om verdenshandelen. Dessuten er priskontrollen blitt skjerpet i enkelte land, mens andre land overveier å innføre en større grad av kontroll med priser og lønninger. I U.S.A. har myndighetene hittil hovedsakelig oppfordret til frivillig prisstopp, men de har også fullmakt til å sette i verk en mer formell pris- og lønnsregulering.

Selv om myndighetene søker å motvirke inflasjonstendensene med både generelle og spesielle virkemidler, er det grunn til å vente at prisstigningen vil fortsette i 1951. Faktorer som prisforhøyelser på råvarer og økte lønninger har ennå ikke slått fullt ut i prisene på ferdigvarer. Det er mulig at landene vil klare å opprettholde en forholdsvis stor grad av stabilitet i sine innenlandske prisnivåer, men det vil neppe bli til å unngå at prisene på varer som går inn i den internasjonale handel fortsatt kommer til å stige. Disse konklusjonene bygger på forutsetningen om at de nåværende rustningsprogrammer vil bli gjennomført.

Storbritannia.

Industriproduksjonen fortsatte å stige i 1950 og lå i årets første 8 måneder nesten 10 % høyere enn i samme tidsrom 1949. Sysselsettingen var stadig stor. Praktisk talt ingen gikk arbeidsløse.

Eksporten nådde nye rekordtall både i volum og i verdi. Setter en gjennomsnittet i 1947 lik 100, var eksportvolumet 155 i første halvdel av 1950, og det steg til 161 i tredje kvartal og 177 i oktober måned. Verdien av eksporten oversteg i oktober for første gang 200 millioner pund sterling. For første halvår 1950 var det månedlige gjennomsnitt 175 millioner pund mot 152 millioner for første halvår 1949.

Importvolumet steg bare halvparten så sterkt som eksportvolumet fra første halvår 1949 til første halvår 1950. Likevel steg underskottet på handelsbalansen på grunn av den ugunstige utvikling i bytteforholdet mellom utførsels- og innførselsvarer. Prisindeksen for importvarer steg fra 110 i september 1949 til 132 i juni 1950, mens indeksen for eksportvarer bare steg fra 113 til 119 i samme tidsrom (1947 = 100). Utviklingen fortsatte i samme retning i annet halvår. Imidlertid førte den kraftige økingen i eksporten i løpet av sommer- og høstmånedene likevel til en bedring av handelsbalansen. Importoverskottet var mindre i de ti første måneder av 1950 enn i samme tidsrom 1949, til tross for den sterke stigningen i råvareprisene. Britisk industri er nå mindre avhengig av innførte råstoffer enn før. Industriproduksjonens volum ligger mer enn en tredjedel over førkrigsnivået, men importen av industrielle råvarer er bare steget med noen få prosent siden før krigen. Dette skyldes delvis at det har foregått en strukturforandring innenfor britisk industri. Ekspansjonen har vært betydelig mindre i tekstilindustrien enn den har vært i metall- og maskinindustri, og de siste er ikke i samme grad som tekstilindustrien avhengige av importerte råstoffer. Dessuten brukes skrapmetall nå i langt større utstrekning enn før krigen, noe som har minsket avhengigheten av oversjøiske tilførsler når det gjelder en rekke ikke-jernholdige metaller. Det har også i noen grad virket i samme retning at aluminium har erstattet andre og dyrere metaller, men økingen i aluminiumsforbruket er riktignok for det meste blitt dekket ved import fra Canada. I tekstilindustrien spiller syntetiske fibrer en betydelig større rolle enn før krigen, og i forhold til produksjonen av tekstiler ligger derfor importen av bomull og ull lavere enn før.

Sterlingområdet har likesom tidligere vært det viktigste marked for britisk eksport. Således var Britisk Vest-Afrika den viktigste avtaker av bomullstøyer, og Australia kjøpte omtrent en tredjedel av alle biler som ble utført fra Storbritannia. Eksporten til sterlingområdet representerer i verdi bortimot halvparten av Storbritannias totale vareutførsel. Imidlertid er britisk eksport i løpet av 1950 til en viss grad blitt lagt om fra sterlingområdet til andre markeder. Utførselen til dollarområdet viste betydelig stigning. Verdien av britisk eksport til U.S.A. og Canada steg fra ca. 43 millioner dollar pr. måned i de første tre kvartalene av 1949 til ca. 51 millioner i samme tidsrom 1950, og i oktober var den kommet opp i over 70 millioner. Derav falt omtrent halvparten på Canada. Også overfor

Engrosprisindeks (E) – Levekostnadsindeks (L)
1946 = 100

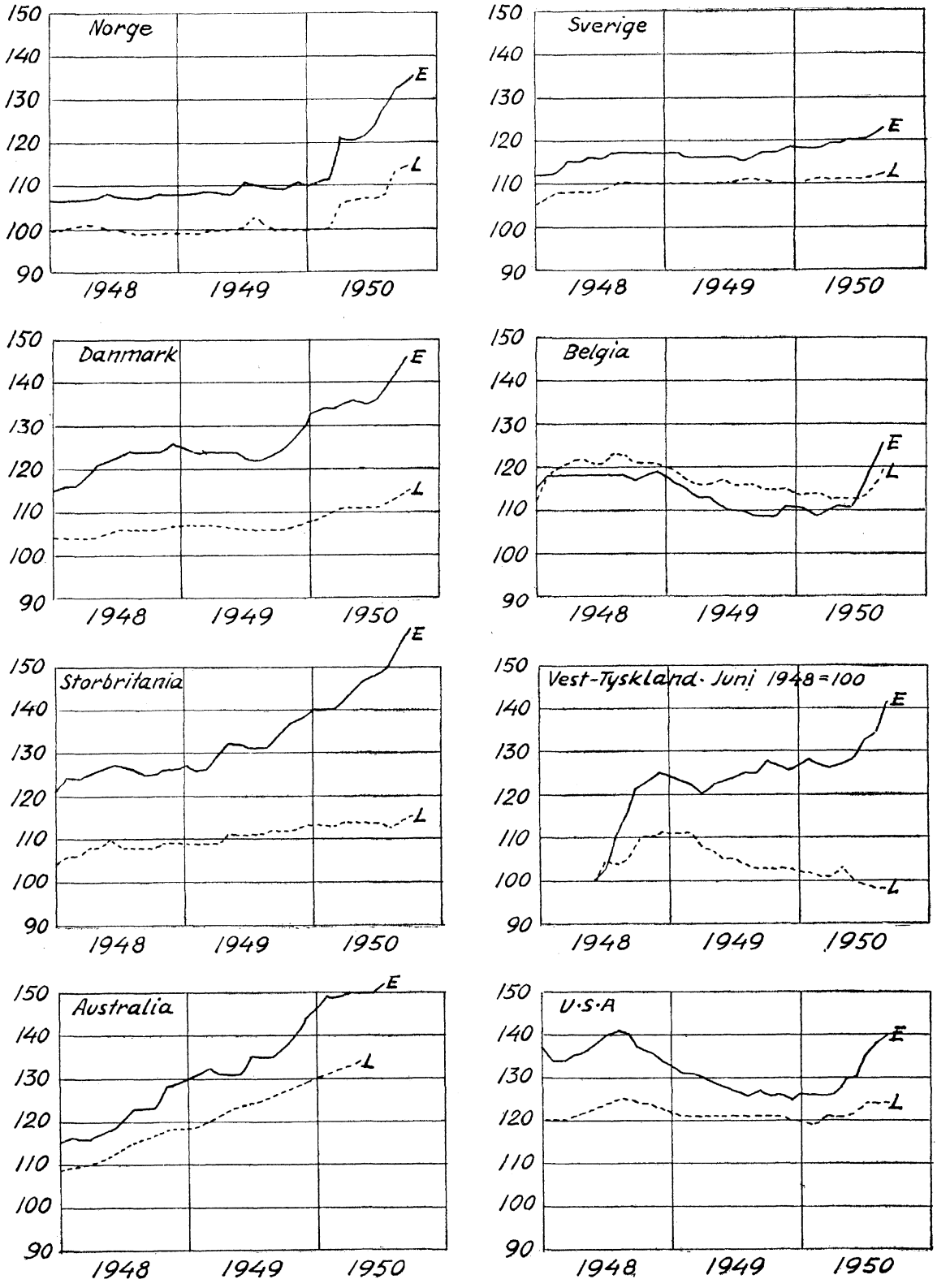

Vest-Europa er Storbritannias handelsbalanse blitt bedret. — Restriksjonene på britisk import fra dollarområdet, som ble gjennomført omtrent samtidig med devalueringen, opprettholdes stort sett fremdeles.

Sterlingområdet som helhet har bedret sin valutamessige stilling overfor dollarområdet betydelig siden devalueringen. Sterlingområdets gull- og dollarreserver var ved utgangen av 1945 på 2 476 millioner dollar. Et år senere var tallet 2 696 millioner og to år senere 2 079 millioner. Ved utgangen av 1948 var reservene 1 856 millioner dollar, den 18. september 1949 var de sunket ned til 1 340 millioner. Etter devalueringen steg de igjen til 1 688 millioner ved utgangen av 1949, 1 984 den 31. mars 1950, 2 422 den 30. juni 1950 og 2 756 millioner dollar den 30. september 1950. — I de første ni måneder av 1950 fikk Storbritannia tildelinger under Det europeiske gjenreisingsprogram for noe over en halv milliard dollar, tilsvarende omtrent halvparten av økingen i sterlingområdets totale reserver. Tildelingene fortsatte ut 1950, men opphørte fra da av.

I september 1950 lå engrosprisnivået i Storbritannia ca. 18 % høyere enn det hadde gjort et år tidligere; levekostnadene var imidlertid bare steget med et par prosent. Lønnsnivået holdt seg praktisk talt stabilt i det første året etter devalueringen. Men stigningen i levekostnadene fortsatte utover høsten, og det er satt fram krav om betydelige lønnsøkinger, som en må regne med i stor utstrekning blir gjennomført.

Omsetningen hos detaljistene lå i første halvår 1950 ca. 10 % høyere enn i samme tidsrom 1949 og steg ytterligere i annet halvår. Således viste oppgavene for september en betydelig større øking enn vanlig i salget av klær. Den stigende omsetning førte til en øking i industriens bestillinger; i samme retning virket forventningene om at militære bestillinger vil komme til å få fortrinnsrett etterhvert som utvidelsen av rustningsprogrammet blir gjennomført. Men omleggingen til større rustningsproduksjon vil først komme i sving i løpet av 1951.

Utover høsten har det vist seg å bli knapphet på enkelte varer. Den viktigste av disse er kull. Det har vært nødvendig å sette ned eksporten og ta opp igjen import av amerikanske kull, fordi den innenlandske etterspørsel er økt mens produksjonen nærmest står stille. Arbeiderne har etterhvert søkt seg bort fra gruvedriften, og forbedringer i teknikken har kunnet avbøte virkningene av dette, men har ikke ført til nevneverdig stigning i produksjonen. Det merkes også en begynnende mangel på visse andre varer.

I september la regjeringen fram for Parlamentet en tre-års forsvarsplan som gikk ut på en sterk øking i utgiftene. I de tre finansårene fra 1. juli 1951 skal tilsammen 3 600 millioner pund gå til forsvaret. For det første året regnes det med en utgift på omkring 1 100 millioner, en øking på omkring 300 millioner fra inneværende budsjettår. Det tilsvarer en øking fra under 8 til over 10 % av nasjonalinntekten. Regjeringen har tilføyd at den regner med amerikansk hjelp til å gjennomføre programmet. Det er imidlertid klart at en betydelig øking i britiske skatter blir nødvendig, og at kontrollen med det økonomiske liv må strammes. Regjeringen regner med at rustningsindustrien etter hvert vil komme til å trenge ytterligere 250 000 mann, slik at det må foretas en viss overføring fra sivil produksjon. I første halvår 1950 ble en del rasjonerings- og kontrollbestemmelser opphevd, men nå er nye inngrep nødvendige, for eksempel offentlig fordeling av materialer som det blir knapt med. Den britiske regjering har fra tidligere full adgang til å gripe inn i næringslivet, og viktige deler av produksjonen er også nasjonalisert. Først og fremst gjelder dette kullgruvene, og dessuten stålindustrien, som vil gå over til offentlig eiendom og drift den 15. februar 1951.

Sambandsstatene.

I de første måneder av 1949 gikk den amerikanske industriproduksjonen sterkt tilbake, tallet på arbeidsløse steg og prisene falt. Lavpunktet ble stort sett nådd i juli 1949. Fra og med august viste industriproduksjonen og sysselsettingen utenfor jordbruket en stigende tendens, og prisfallet hørte etter hvert opp. For hele året 1949 sett under ett var tilbakeslaget relativt mildt. Sammenliknet med 1948 falt industriproduksjonen med 9 % og hele vareproduksjonen med 5 %. Tjenesteproduksjonen gikk imidlertid noe opp, slik at brutto nasjonalinntekten regnet i faste priser var nesten like stor som i 1948. Det gjennomsnittlige tallet på sysselsatte falt med om lag 570 000 eller med vel 1 %, mens det tilsvarende tall på arbeidsløse økte med 1 330 000.

Tall for brutto nasjonalinntekten er gitt i tabell 7. Postene «lagerøking» og «offentlig bruk av varer og tjenester» viser de største endringer sammenliknet med 1948. Fallet i lagrene i 1949 var i første rekke bestemt av utviklingen i 1948. En viss svikt i etterspørselen i slutten av dette år slo ut i ufrivillig lagerøking, som så ble avløst av en forholdsvis sterk lagerreduksjon i 1949. Andre faktorer bidro imidlertid til å holde etterspørselen oppe og dermed til å minske konjunkturnedgangen. Det offentlige overskott ble betydelig redusert fra 1948 til 1949, og den private forbruks- og investerings-

etterspørsel (lager unntatt) falt relativt lite. I annet halvår 1949 viste boligbygging og privat forbruk av varige varer en forholdsvis sterk oppgang. De økte kjøp av varige forbruksvarer hang særlig sammen med økingen av bilproduksjonen. På dette område var etterspørselen ikke blitt helt dekket i etterkrigstiden, slik at forbruket fremdeles først og fremst var bestemt av tilgangen. Det private forbruk i 1949 ser også ut til å være påvirket av en viss endring i inntektsfordelingen til fordel for arbeiderne, og av en omlegging til mindre kostbare varetyper på en rekke områder.

Også penge- og kredittpolitikken bidro til oppsvinget i løpet av 1949. Federal Reserve System kjøpte således opp obligasjoner for å øke likviditeten og lette forholdene på pengemarkedet. Renten på langsiktige lån lå meget lavt i begynnelsen av 1950.

Tabell 7. *Brutto nasjonalinntekt i U.S.A. fordelt på viktigere utgiftsposter. Milliarder dollars i løpende priser.*

	1948	1949[1]		1950[1]	
		1. halvår	2. halvår	1. halvår	3. kvartal
1. Privat konsum i alt	177,4	177,9	179,8	183,8	198,4
Av dette:					
a. Varige forbruksvarer	22,9	22,7	25,0	26,8	33,5
b. Andre forbruksvarer og tjenester	156,5	155,2	154,8	157,0	164,9
2. Privat bruttoinvestering	43,1	34,4	31,6	44,3	48,4
Av dette:					
a. Lagerøking	5,5	÷2,5	÷5,0	2,7	÷1,5
b. Boliger[2]	8,6	7,7	8,9	11,6	13,5
c. Annet	29,0	29,2	27,7	30,2	36,4
3. Offentlig bruk av varer og tjenester[3]	32,4	37,7	38,3	36,4	40,8
4. Offentlige stønader til utlandet[4]	4,2	5,9	4,7	4,2	
5. Overskott på betalingsbalansen[5]	1,9	1,2	÷0,3	÷1,9	÷3,3
I alt: Brutto nasjonalinntekt	259,1	257,0	254,1	266,9	284,3

Kilder: Economic Report of the President, July 1950, og Survey of Current Business, utgitt av U. S. Department of Commerce.

[1] Årlige rater. Sesongbevegelser er eliminert.
[2] Våningshus på landet er ikke regnet med.
[3] Unntatt offentlige stønader til utlandet.
[4] Tallene viser omfanget av U.S.A.s hjelpeprogrammer i andre land.
[5] Varer og tjenester eksportert under hjelpeprogrammene er ikke tatt med her, men under post 4.

Konjunkturoppsvinget fortsatte i første halvår 1950. Prisfallet i 1949 ble avløst av prisoppgang. Engrosprisindeksen steg med 4,0 % fra desember 1949 til juni 1950, mens levekostnadsindeksen økte med 1,6 % i løpet av samme tidsrom. I juni satte både industriproduksjonen og sysselsettingen nye rekorder for etterkrigsperioden. I annet kvartal 1950 lå nasjonalproduktet regnet i faste priser mellom 3 og 4 % høyere enn i annet halvår 1948. Ekspansjonen var særlig kjennetegnet ved en sterk øking i de private investeringer. Omslaget fra lagerreduksjon til lagerøking representerte en betydelig etterspørselsøking, men også boligbyggingen og bedriftenes investeringer i fast kapital økte relativt sterkt. Det private forbruk ble stimulert av store utbetalinger til krigsveteranene. Disse utbetalinger bidro samtidig til at det offentlige overskott i annet halvår 1949 ble endret til et underskott i første halvår 1950. (Offentlige stønader til utlandet er ikke regnet med.) Fallet i eksportoverskottet reduserte bare i noen grad virkningen av de etterspørselsstimulerende faktorer.

Selv om U.S.A. i juni 1950 produserte mer og sysselsatte flere enn noen gang tidligere i etterkrigsperioden, var det fortsatt mulig å øke produksjonen relativt sterkt på kort sikt. Korea-konflikten og de nye opprustningsprogrammer skapte en frykt for varemangel som virket sterkt inn på konsumentenes og bedriftenes etterspørsel. Særlig var konsumentene redd for at tilgangen på varige forbruksgoder ville bli redusert som følge av opprustningen. Bedriftene på sin side forberedte seg på å møte den økte etterspørsel både fra det offentlige og fra konsumentene.

Tallene for 3. kvartal 1950 gir et klart uttrykk for den første virkning av Korea-krigen og opprustningen på U.S.A.s økonomi. For å

lette sammenlikningen er størrelsene regnet om til årlige rater. Brutto nasjonalinntekten økte med hele 17,4 milliarder dollar. Økingen i den disponible vare- og tjenestemengde var noe større som følge av nedgangen i eksportoverskottet. Det private forbruk økte med 14,6 milliarder dollar. Nesten halvparten av dette falt på varige forbruksvarer. Unntatt lager økte den private bruttoinvestering med vel 8 milliarder dollar.

I første kvartal 1950 ble det påbegynt ca. 280 000 nye boliger, i annet kvartal over 425 000 og i tredje kvartal ca. 400 000. Gjennomsnittet pr. kvartal i 1949 hadde vært 256 000 og året før 233 000. Den store boligbygging har trukket med seg økte kjøp av varer som møbler og isskap. Den har dermed bidradd til økingen i etterspørselen etter varige forbruksgoder.

Mest interessant er kanskje likevel lagerreduksjonen og den ubetydelige øking i det offentlige forbruk av varer og tjenester. Lagernedgangen kan betegnes som ufrivillig, fordi bedriftene helst hadde villet øke sine lager av råstoff, halvfabrikata o. l. i denne periode som var preget av forventninger om prisstigning og økende etterspørsel. Den kan derfor tas som et tegn på at produksjonsøkingen ikke har holdt tritt med stigningen i etterspørselen. Den sterke øking i udekkede ordrer og forlengelsen av leveringstidene på mange produkter ga også et uttrykk for dette forhold. I årets fjerde kvartal gikk lagrene noe opp.

Den ubetydelige øking i det offentlige forbruk av varer og tjenester viser at opprustningen ennå ikke var kommet i gang. Militærutgiftene steg bare fra en årlig rate på 12 milliarder dollar i 1. halvår 1950 til en årlig rate på 14 milliarder i årets 3. kvartal. Denne øking ble stort sett oppveid av et fall i utgiftene til sivil hjelp til andre land og i utgiftene til lagring av landbruksvarer m. v. i samband med støtten til bøndene. Fallet i de siste utgifter skyldtes at behovet for støtte til bøndene ble redusert som følge av den relativt sterke øking i prisene på landbruksprodukter.

De militære utgiftene har nok i realiteten steget noe mer enn tallene gir uttrykk for, fordi militære ordrer under arbeid kommer med som sivil lagerøking og ikke som militærutgifter. Likevel er det klart at mesteparten av produksjonsøkingen i 3. kvartal gikk til sivile formål. Omfanget av denne produksjonsøking framgår også av tallene for industriproduksjonen. Den sesongutjamnede indeks steg fra 199 i juni til 209 i august. De foreløpige tall på 210 og 212 i september og oktober tyder på at takten i produksjonsøkingen er blitt langsommere. Samtidig er tallet på arbeidsløse falt fra 3,4 mill. i juni til 1,9 mill. i oktober. I løpet av dette tidsrom økte de militære styrker med om lag 0,4 mill. mann.

Utviklingen har ført med seg stigende priser og lønninger. Råvareprisene er steget sterkest, men også den alminnelige engrosprisindeks og levekostnadsindeksen viser tydelig oppgang. Fra juni til september steg disse indekser med henholdsvis 7,8 % og 2,1 %. Den gjennomsnittlige timefortjeneste i amerikansk industri steg med 2,5 % fra januar til juni og med 1,9 % fra juni til september. Både priser og lønninger har fortsatt gått opp i den senere tid.

Den inflasjonspregede utvikling i 2. halvår 1950 har ført til en rekke offentlige tiltak med sikte på både å begrense den sivile etterspørsel og å hindre denne etterspørsel i å slå ut i et sterkt stigende pris- og lønnsnivå. Allerede i 1. halvår 1950 solgte myndighetene obligasjoner bl. a. for å bremse ekspansjonen i byggevirksomheten. Dette førte til en liten stigning i rentesatsene. Etter utbruddet av Koreakrigen var det fortsatt penge- og finanspolitikken som til å begynne med sto i forgrunnen. Presidenten uttalte i sin økonomiske halvårsrapport, datert 26. juli, at det i den nye situasjon gjaldt å gjøre rask og kraftig bruk av pengepolitiske midler, så en i størst mulig utstrekning kunne unngå direkte og detaljerte inngrep i det økonomiske liv. I samsvar med dette ble diskontoen satt opp i august 1950. Salg på avbetaling hadde vist sterk øking i løpet av året, særlig etter utbruddet av Korea-krigen, og det ble derfor i september gitt forskrifter om innskrenking i adgangen til å kjøpe biler, isskap, fjernsyn- og radioapparater, komfyrer og andre varige forbruksgoder på avbetaling. Disse forskriftene ble skjerpet i oktober. Samtidig ble det gjennomført bestemmelser om større kontantbetaling ved bygging av nye hus med sikte på å få redusert husbyggingen med $^1/_3$ i 1951. Den økende nasjonalinntekt førte til en forholdsvis sterk oppgang i skatteinntektene i løpet av årets tre første kvartaler. Fra og med oktober 1950 ble skattesatsene økt, og ved årsskiftet ble det oppnådd enighet om en ny aksjeselskapsskatt på konjunkturfortjeneste. Skattesatsene vil sannsynligvis bli ytterligere skjerpet i 1951. Sambandsregjeringen hadde et forholdsvis stort budsjettoverskott fra og med 2. kvartal 1950. Ifølge Survey of Current Business vil statsbudsjettet trolig ikke komme til å vise noe nasjonalregnskapsmessig underskott før opprustningen kommer i gang for alvor i løpet av første halvår 1951.

Loven om forsvarsproduksjon av 8. september 1950 (Defense Production Act) ga presidenten utstrakt fullmakt til å gripe regulerende inn i det økonomiske liv. I den første tid etterat loven var vedtatt, ble hovedvekten fortsatt

lagt på kredittpolitikken, men etter hvert ble det også funnet nødvendig å gjennomføre mer direkte inngrep i det økonomiske liv. Det ble gitt forbud mot bygging av forlystelsessteder og fastsatt nedskjæring i forbruket av strategiske råvarer til sivil produksjon. Et eget organ, National Production Authority, er blitt opprettet. Det har myndighet til å sørge for at krigsviktig produksjon får hva den trenger av materialtildelinger og annet. Den 15. desember erklærte presidenten at nasjonal krisetilstand var inntrådt, og noen få dager etter sendte myndighetene ut en oppfordring til næringslivet om straks å gjennomføre en frivillig prisstopp. Meningen er at prisene ved salg til forbrukere skal bli liggende omtrent på det nivå de hadde den 1. desember. Næringslivet ble oppfordret til å ha dette for øye, og til å ikke heve prisene dersom prisforhøyelsen ville øke fortjenesten ut over gjennomsnittet for årene 1946—49. Loven om forsvarsproduksjon gir myndighetene adgang til å innføre maksimalpriser innenfor en hvilken som helst næringsgren, forutsatt at de samtidig gir påbud om lønnsstopp innenfor samme næringsgren. De har funnet å måtte innføre midlertidige maksimalpriser og -lønninger i automobilindustrien, men har ellers hittil nøyd seg med oppfordringen til frivillig selvkontroll.

I løpet av høsten er konsumentenes etterspørsel i forhold til deres inntekt blitt noe redusert. Selv om dette delvis kan skyldes at frykten for en umiddelbar varemangel ikke har holdt stikk, har nok også skatteforhøyelsene og kredittrestriksjonene hatt atskillig virkning. På den annen side har sysselsettingen og lønningene økt, og den samlede konsumentetterspørsel ligger fremdeles vesentlig høyere enn før Koreakrigen tok til. Videre viser bedriftenes investeringer i fast kapital en stigende tendens. Ifølge en undersøkelse i slutten av 1950 planlegger bedriftene å bruke om lag 30 % mer til slike investeringer i 1. kvartal 1951 enn de faktisk brukte i 1. kvartal 1950. Disse investeringer er til dels en direkte følge av rustningsprogrammet. Således skal kapasiteten i stålindustrien økes vesentlig i løpet av de to neste år.

Etter de siste vedtak er bevilgningene til rustninger kommet opp i 42 milliarder dollar for budsjettåret 1950—51 (bortsett fra hjelpen til andre land på ca. 5 milliarder). Beløpet tilsvarer om lag 15 % av brutto nasjonalinntekten i 3. kvartal 1950, regnet som årlig rate, og tre ganger det beløp som i dette kvartal ble brukt til militære formål. Økingen i rustningene vil sannsynligvis heretter foregå i et sterkere tempo enn økingen av totalproduksjonen. Det regnes med at de faktiske utgiftene til rustninger, hjelp til andre land m. v. vil komme opp i en årlig rate på 45 til 55 milliarder dollar mot slutten av 1951.

Fallet i tallet på arbeidsløse i løpet av høsten 1950 og den planlagte øking av de militære styrker vil i det minste hindre noen vesentlig øking i sysselsettingen. På den annen side vil en eventuell forlengelse av arbeidstiden kunne bety meget. Den gjennomsnittlige arbeidsuken i amerikansk industri var om lag 41 timer i september 1950, mens den i gjennomsnitt for året 1943 lå på om lag 45 timer. På enkelte områder kan produksjonsøkingen også påvirkes av slike tiltak som en forenkling av produksjonen. Likevel er det sannsynlig at produksjonsøkingen i det minste på kortere sikt vil bli relativt beskjeden, og at vare- og tjenestetilgangen til sivile formål vil gå ned. Trass i skattepolitikken må en imidlertid regne med at produksjonsøkingen vil bli stor nok til å føre til en fortsatt stigning i den private disponible inntekt. Det er derfor liten grunn til å anta at den private forbruksetterspørsel vil svekkes i nevneverdig grad. Til dette kommer at den private investeringsetterspørsel sannsynligvis vil vise en stigende tendens. Utviklingen i U.S.A. i 1951 vil derfor avhenge av myndighetenes evne til å hindre inflasjonspresset i å slå ut i sterkt stigende priser og lønninger. Som nevnt har pris- og lønnsstigningen fortsatt i den siste del av året. Flere kostnadshevende faktorer som f. eks. økingen i råvareprisene har ennå ikke slått fullt ut i de alminnelige prisindekser. Selv om det forutsettes at myndighetene i stor utstrekning gjør bruk av sin adgang til å kontrollere priser og lønninger, må en vente fortsatt prisstigning i hvert fall i den første del av 1951.

Norge.

Vareomsetningen med utlandet.

Handelspolitikk.

Det mellomfolkelige arbeid for å frigjøre den internasjonale handel fortsatte i 1950. Dette gjelder både de tollpolitiske forhandlinger og arbeidet i Organisasjonen for europeisk økonomisk samarbeid.

De toll-lettelser som representanter for 33 land ble enige om ved forhandlingene i 1949, er nå trådt i kraft. For Norges vedkommende ble de nye tollsatser gjort gjeldende fra 28. juli 1950.

De internasjonale drøftingene om gjensidige toll-lettelser fortsatte i høst og vil antakelig pågå til ut i mars 1951. Det er kommet til noen nye land, og delegasjoner fra 36 land deltar nå i tollforhandlingene. Foreløpig foreligger det ikke noe offisielt fra disse forhandlingene, men det ser

ut til at landenes ulike utgangsposisjon kommer til å få avgjørende betydning. På den ene siden har vi høytarifflandene med Frankrike, Vest-Tyskland og Italia som de viktigste. Disse landene har utarbeidd helt nye tolltariffer etter krigen, og ligger av den grunn på et høyt nivå med rikelig prutningsmonn i motsetning til de fleste andre land som har førkrigstariffer med ubetydelige endringer. Verst stilt er de landene som vesentlig har vekttollsatser slik som Norge. Den sterke prisstigningen siden før krigen har ført til en betydelig reduksjon av den prosentvise beskyttelsen for alle vekttollvarer.

Så lenge en har kvantitative reguleringer av utenrikshandelen, vil tollsatsene være av forholdsvis liten betydning for den internasjonale handel. Reduksjonen av tollsatsene er imidlertid et nødvendig ledd i det arbeidet med frigjøringen av den internasjonale handel som blir gjort av Organisasjonen for europeisk økonomisk samarbeid. Det er en nær sammenheng mellom tollsatsene, frilistene og betalingsunionen. Etter hvert som frilistene blir utvidd og betalingsvanskene løses, vil tollpolitikken bli av stadig større betydning.

Samarbeidsorganisasjonen vedtok i november 1949 at ethvert land skulle sette minst 50 % av sin samlede innførsel fra de andre medlemslandene i 1948 på friliste. Ved beregningen skulle statsimporten holdes utenfor. Prosentsatsen på 50 skulle også gjelde for hver av de tre hovedgrupper matvarer, råvarer og ferdigvarer. For Norge ble denne ordningen gjennomført fra 1. januar 1950 da 52 % av vår samlede innførsel, eksklusive skip, fra medlemslandene i samarbeidsorganisasjonen kom på frilisten. Norge fant ikke å kunne gå så høyt som til 50 % for gruppen ferdigvarer og måtte søke om dispensasjon fra bestemmelsen. Omfanget for de tre grupper var 50,5 % for matvarer, 69,0 % for råvarer og 44,0 % for ferdigvarer. Denne frilisten omfattet alle medlemslandene unntatt Belgia, Vest-Tyskland og Sveits. I begynnelsen av 1950 ble det fattet vedtak om at 60 % av innførselen skulle komme inn under frilisteordningen. Samtidig ble det i forbindelse med etableringen av betalingsunionen besluttet at frilisteordningen skulle gjelde alle unionslandene. For å tilfredsstille disse kravene ble den norske frilisten gjort gjeldende for Belgia og Vest-Tyskland fra 10. august og for Sveits fra 6. november. Fra det siste tidspunktet omfatter frilisten 61,1 % av den samlede innførsel, av gruppen matvarer 67,5 %, råvarer 83,1 % og ferdigvarer 47,8 %. I oktober ble det i Samarbeidsorganisasjonen vedtatt en henstilling til medlemslandene om å foreta en utvidelse av frilistene til 75 % innen 1. februar, men mange land har store betenkeligheter med å gå så langt, blant annet fordi en så vidtgående frigjøring vil øke tollsatsenes betydning. Samarbeidsorganisasjonens videre arbeid med spørsmålet om den ytterligere utvidelse av frilistene må derfor sees i sammenheng med drøftingene om toll-lettelser mellom medlemslandene.

Det er grunn til å anta at landene hittil vesentlig har hatt slike varer på frilistene som de er interessert i å skaffe seg, og hvor importlisensieringen også tidligere har vært en formsak. Dertil kommer at enkelte land har søkt å begrense importen av frilistevarer ved å heve tollsatsene eller ved hjelp av andre regulerende tiltak i strid med frilisteordningens forutsetninger.

En viktig innvending mot en utvidelse av frilistene har vært at det ville føre til betalingsvansker. Handelen mellom de enkelte land har vært bundet av de tosidige betalingsavtaler som bygger på kompensasjoner og trekkrettigheter. Det har derfor i lengre tid vært arbeidd med å komme fram til et smidigere betalingssystem mellom medlemslandene. Dette har ført til at en overenskomst om Den europeiske betalingsunionen ble satt i kraft fra 1. juli. Etter denne ordningen kan en valuta overføres til en annen av de valutaer som unionen omfatter. Medlemslandene kan derved konsentrere seg om utviklingen av sin handelsbalanse overfor de andre medlemslandene som helhet uten hensyn til balansen overfor det enkelte land.

Utvidelsen av frilistene til 60 % og den nye betalingsordning betegner et ytterligere skritt mot handelens frigjøring, men de reguleringer som ennå finnes i de enkelte land er så vidtgående at myndighetene fortsatt kan ha herredømme over totalimporten. Dette henger bl. a. sammen med at frilistene og betalingsunionen er begrenset til enkelte land og landområder. Derimot er myndighetenes innflytelse over importens sammensetning og dens fordeling på land etter hvert blitt redusert. Når det gjelder utførselen kan landene fortsatt regulere fordelingen av sin eksport til de forskjellige markeder.

I løpet av siste halvår har opprustningen og økingen i den internasjonale etterspørsel ført til knapphet på enkelte viktige råvarer og til vesentlige forlengelser av leveringstidene på mange produkter. Det har vært på tale å etablere en internasjonal ordning med allokering av enkelte varer, slik som i de første etterkrigsår. Utviklingen i 1951 vil sannsynligvis bli preget av større knapphet på en rekke områder. I den utstrekning importen av enkelte frilistevarer i første rekke vil bli bestemt av eksportørenes leveringsdyktighet vil frilistene komme i en noe annen stilling enn tidligere.

Norge har i 1950 hatt varebytte- og betalingsavtaler med de aller fleste europeiske land.

Bortsett fra Argentina og for en del av året India og Indonesias forente stater har samhandelen med de oversjøiske land foregått uten spesielle varebytteordninger. Etter hvert som det nå blir inngått nye avtaler med de landene som deltar i Det europeiske gjenreisingsprogram og betalingsunionen, vil disse avtaler i en viss utstrekning bli preget av bestemmelsene i friliste- og betalingsordningen.

For øvrig har den norske handelspolitikken i 1950 vært karakterisert ved det fortsatte arbeid for å øke utførselen til og minske innførselen fra dollar- og andre hardvalutaland. I og med opprettelsen av betalingsunionen er Belgia og Sveits ikke lenger spesielle hardvalutaland. Et underskott med disse landene teller ikke mer enn med et hvilket som helst annet land innenfor unionen. Det har også vært nødvendig å arbeide for en bedre balanse i hele vår utenriksøkonomi både på kortere og lengre sikt, idet vi har innførselsoverskott i vår handel med de aller fleste land. Overfor betalingsunionen hadde vi således i tiden 1. juli—30. november et nettounderskott på ca. 37,2 mill. $ eller ca. 266 mill. kr.

A. Den samlede vareomsetning med utlandet.

Verdien av både vareinnførselen og -utførselen var større i 1950 enn i 1949. I årets første 10 måneder utgjorde den samlede innførselsverdi 4 070 mill. kr. mot 3 506 mill. kr. i samme tidsrom 1949. Det er en øking på 16 %. Verdien av den samlede utførsel i tiden januar—oktober 1950 var 2 393 mill. kr. mot 1 783 mill. kr. i 1949 eller en øking på 34 %. I disse tallene har en regnet med hvalolje levert direkte fra feltet som utgjorde 119 mill. kr. i 1950 mot 34 mill. kr. i 1949.

Tabell 1. *Den samlede utenrikshandel.*

	Jan.–okt. 1948	Jan.–okt. 1949	Jan.–okt. 1950
	Mill. kr.	Mill. kr.	Mill. kr.
Vareimport	2 413	2 775	3 297
Forsvarsimport ..	68	43	35
Skipsimport	543	688	738
Totalimport	3 024	3 506	4 070
Vareeksport	1 642	1 703	2 187
Eksport av hvalolje direkte fra feltet	104	34	119
Skipseksport	45	46	87
Totaleksport	1 791	1 783	2 393
Vareimportoverskott	1 233	1 723	1 677

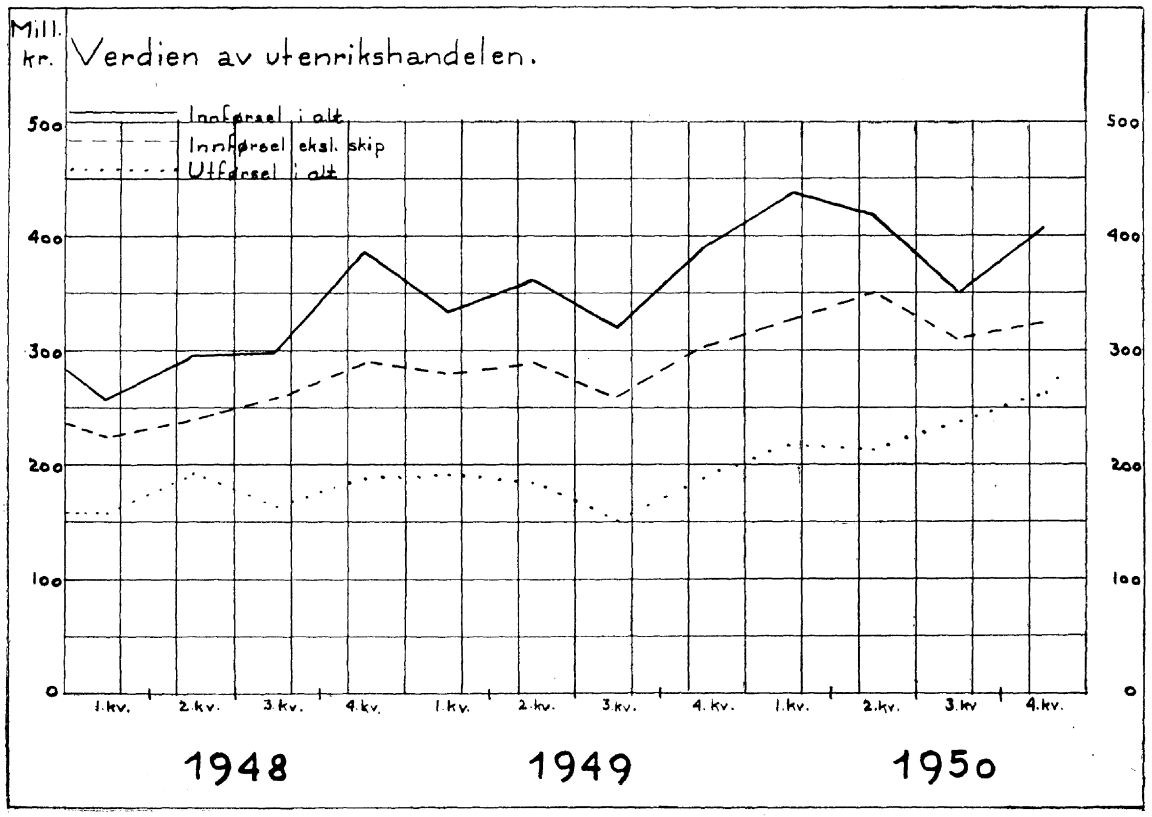

Tallet for 4. kvartal 1950 omfatter bare månedene oktober og november.

Tabell 1 viser totaltallene for inn- og utførselen av varer, både med og uten skip. Verdien av skipsinførselen var større i 1950 enn i noe tidligere år, i månedene januar—oktober 1950 nådde den opp i 738 mill. kr., mot 688 mill. kr. i 1949 og 543 mill. kr. i 1948. Verdien av solgte skip var også større enn noe år tidligere, nemlig 87 mill. kr. mot 46 mill. kr. i 1949.

Innførselsoverskottet av varer var 1 677 mill. kr. i de ti første månedene av 1950, eller 46 mill. kr. mindre enn i samme tidsrom i 1949. Holder en skip utenfor, var innførselsoverskottet i 1950 1 026 mill. kr., dvs. 55 mill. kr. mindre enn i 1949. I første halvår var overskottet gjennomsnittlig 130 mill. kr. pr. måned, mens det i månedene juli—oktober bare var 82 mill. kr.

I tab. 2 har en satt opp volum- og pristall for innførselen og utførselen ekskl. skip fra 1948 og fram til oktober 1950. En har også beregnet en indeks for bytteforholdet overfor utlandet, dvs. forholdet mellom pristallene for innførsel og utførsel (ekskl. skip). Pristallet for en enkelt periode er framkommet ved at de faktiske inn- og utførselsverdier i beregningsperioden er stilt i forhold til de verdier inn- og utførselen ville ha hatt om varene var blitt betalt med 1938-priser. Eventuelle endringer i pristallene kan derfor skyldes både prisforandringer for de enkelte vareslag og endret varesammensetning. Dessuten vil kvalitetsforskyvninger kunne gjøre seg gjeldende.

Tabell 2 viser en stigning i volumtallene både for innførselen og utførselen. Innførselsvolumet (ekskl. skip) var i januar—oktober 1950 112 mot 107 i samme tidsrom i 1949. Særlig stor var innførselen i 2. kvartal i år. Volumtallet for utførselen gikk betydelig opp i 1. kvartal i år og har siden holdt seg over 1938-nivået. Volumtallet i januar—oktober 1950 var 110 mot 86 i 1949. Eksportøkingen skyldes flere faktorer. For det første har det vært en betydelig produksjonsøking i norsk eksportindustri og sannsynligvis også en øking i eksportandelene, dvs. den andel av produksjonen som er eksportert. Vi har videre avsatt på utenlandske markeder et produksjonsoverskott av smør og egg. Dessuten har lagrene av enkelte eksportvarer, særlig av salt sild og ferrosilisium gått ned i løpet av året. Blant de faktorer som har virket på etterspørselssiden, kan en nevne devalueringen og den alminnelige øking i den internasjonale etterspørsel. Det er ikke mulig å si hvor stor rolle devalueringen har spilt, men det er i hvert fall klart at vår eksport ville blitt skadelidende hvis vi ikke hadde devaluert, når land som Storbritannia gjorde det. Økingen i den internasjonale etterspørsel, som blant annet skyldtes konjunkturomsvinget i U.S.A., ble betydelig forsterket etter utbruddet av Korea-krigen i midten av året.

Tabell 2. *Volum- og pristall for innførsel og utførsel (ekskl. skip, 1938 = 100).*

	Volumtall		Pristall		Indeks for bytteforholdet
	Innførsel	Utførsel	Innførsel	Utførsel	
1948	94	84	304	308	98,7
1.—3. kv. 1949	106	86	291	299	97,3
4. » 1949	109	89	305	292	104,4
1. » 1950	113	113	320	293	109,2
2. » 1950	120	104	330	299	110,4
3. » 1950	104	109	334	322	103,7
Oktober 1950	110	127	344	331	103,9

Pristallet for innførselen i de 10 første månedene av året gikk opp fra 291 i 1949 til 329 i 1950, mens de tilsvarende tallene for utførselen var 299 og 308. Innførselsprisene begynte å stige i 4. kvartal 1949 og fortsatte oppover i begynnelsen av 1950. I 2. kvartal 1950 lå de om lag 18 % høyere enn i 3. kvartal 1949. Denne stigningen skyldtes antakelig vesentlig devalueringen. I løpet av siste halvår av 1950 er utviklingen blitt preget av den generelle prisstigningen på verdensmarkedet. Prisstigningen i norske kroner på innførselsvarene skulle normalt virke i retning av mindre etterspørsel. Så lenge en har innførselsregulering vil imidlertid den faktiske import kunne øke selv om etterspørselen blir svekket.

Pristallet for utførselen var praktisk talt uforandret fra 1949 til utpå sommeren 1950. At pristallet ikke viser noen reaksjon på devalueringen, skyldes antakelig først og fremst at det meste av vår eksport går til land som også devaluerte. Det er også mulig at eksportørene satte ned sine priser regnet i ikke-devaluerte valutaer for å bli mer konkurransedyktig med den innenlandske produksjon i de landene som ikke devaluerte. I 2. halvår 1950 er også våre eksportpriser blitt sterkt påvirket av den internasjonale prisstigning.

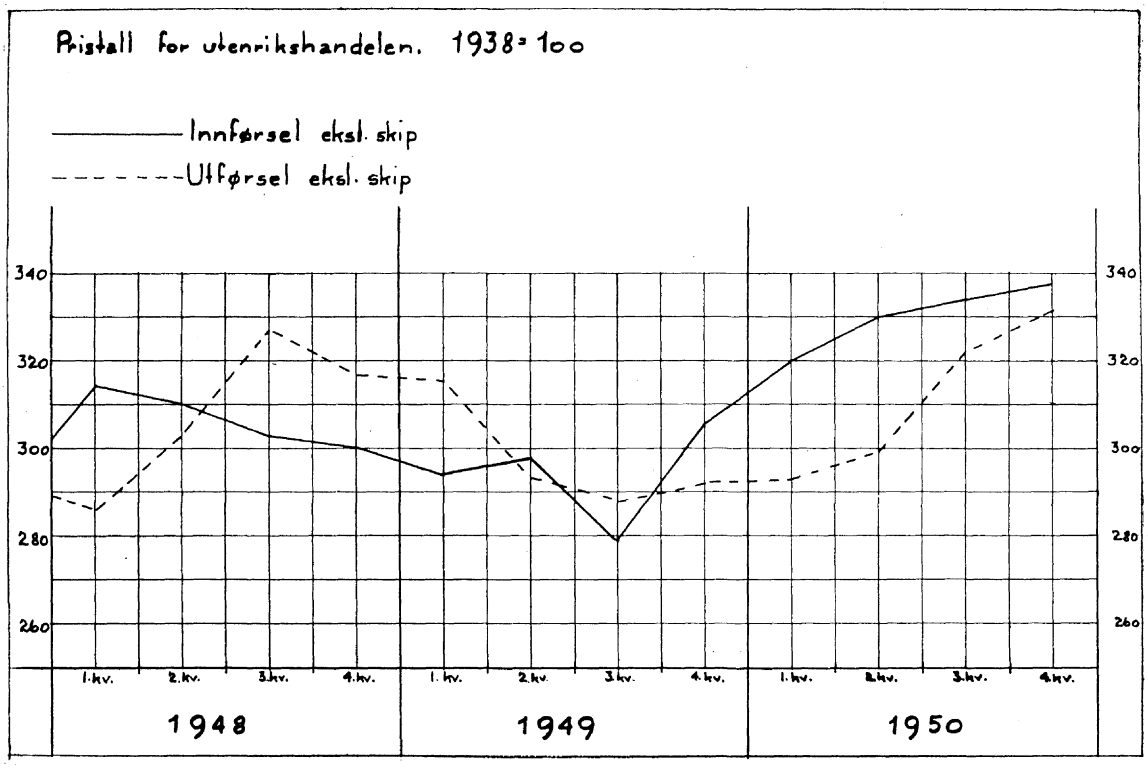

Tallene for 4. kvartal 1950 omfatter bare månedene oktober og november.

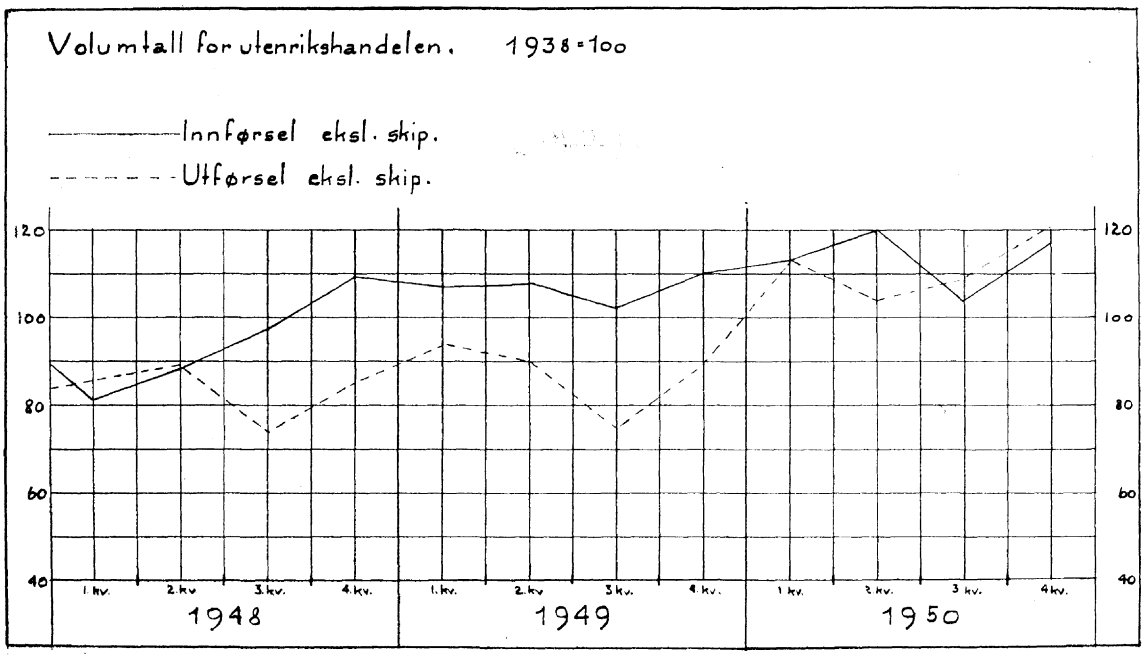

Tallene for 4. kvartal 1950 omfatter bare månedene oktober og november.

Som følge av den ulike prisutviklingen for innførsel og utførsel har bytteforholdet overfor utlandet (terms of trade) vært ugunstig for Norge i 1950 sett i relasjon til 1948 og de tre første kvartaler av 1949. Bytteforholdet i varehandelen ble imidlertid betydelig bedret i annet halvår 1950. Utviklingen på dette område i løpet av året bidro til den nedgang i innførselsoverskottet som fant sted fra første til annet halvår. For å få et fullstendig bilde av bytteforholdet med utlandet må man også ta omsyn til utviklingen av skipsfartens netto

fraktinntekter pr. tonn. Som det går fram av skipsfartsavsnittet lå disse inntekter noe høyere i 1950 enn i 1949.

B. Innførsel av viktigere varer.

Sammensetningen av Norges innførsel i etterkrigstiden har vært til dels svært ulik sammensetningen før krigen. For å få et bilde av hvordan disse forskyvningene har påvirket forholdet mellom konsum- og investeringsvarer av forskjellig slag og fordelingen på råvarer og ferdigvarer har Byrået foretatt en omgruppering av statistikken. En har delt innførselen i seks hovedgrupper med enkelte undergrupper slik som det går fram av tabell 3. For enkelte vareposter har det vært nødvendig å fordele importen på flere grupper.

Gruppe II a omfatter levende dyr, korn, mjøl, rå kaffe, en del oljenøtter, fôrstoffer og gjødning. Som råvarer og halvfabrikata til produksjon av investeringsvarer, har en tatt med materialer og utstyr til bygninger, slik som trematerialer, jern og stål, sement, murstein og linolje, videre garn og tråd til fiskeribruk, fargestoffer og diverse kjemikalier. Gruppe IV inkluderer råvarer til eksportindustrien, særlig kubb og cellulosetømmer, cellulose, grovt salt, diverse mineraler, malmer og nikkelkoppermatte. Som ferdige matvarer har en tatt med kjøtt og kjøttvarer, meierivarer, sukker og sukkervarer, te, drikkevarer og grønnsaker m. v. Gruppe VI a omfatter foruten ferdige skip også skipsdeler og båtmotorer. Under VI c har en tatt med det meste av maskiner og maskindeler, redskaper og fast boligutstyr.

Tabell 3. *Prosentfordeling av innførselsverdien i løpende kroner.*

	Gjennomsnitt 1936—38	1946	Gjennomsnitt 1947—49	1949	Jan.—sept. 1950
I. Brensel	10,6	10,9	9,9	9,3	9,3
II. Råvarer og halvfabrikata som overveiende går til hjemmeproduksjon av konsumvarer	30,3	32,2	28,1	26,7	31,8
a. Matvarer	14,3	16,1	13,0	11,7	14,1
b. Tekstil	9,5	10,6	9,8	10,3	11,5
c. Andre ikke varige konsumvarer	4,8	3,4	3,5	3,2	4,3
d. varige konsumvarer	1,7	2,1	1,8	1,5	1,9
III. Råvarer og halvfabrikata som overveiende går til hj.prod. av investeringsvarer	11,6	11,5	13,6	15,0	11,6
IV. Råvarer og halvfabrikata som overveiende går til eksportproduksjon	6,3	4,2	4,2	4,3	5,0
V. Ferdige konsumvarer	17,8	18,5	10,8	9,0	8,8
a. Matvarer	6,4	7,4	3,9	3,6	3,4
b. Tekstil	3,5	3,8	1,8	1,1	1,0
c. Andre ikke varige konsumvarer	2,9	2,6	1,7	1,4	1,3
d. Varige konsumvarer	5,0	4,7	3,4	2,9	3,1
VI. Ferdige investeringsvarer	23,4	22,7	33,4	35,7	33,5
a. Skip	10,8	0,4	19,8	20,4	18,8
b. Andre transportmidler	3,0	14,4	1,7	1,5	1,5
c. Andre	9,6	7,9	11,9	13,8	13,2
Sum	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Tabell 3 viser innførselsverdien i løpende kroner under de forskjellige grupper prosentvis fordelt for gjennomsnittet 1936—38, 1946, gjennomsnittet 1947—49, 1949 og januar—september 1950.

Fordelingen på hovedgrupper var i grove trekk den samme i 1946 som i årene før krigen. Dette gjaldt også for undergruppene bortsett fra en vesentlig forskyvning i forholdet mellom innførsel av skip og innførselen av andre transportmidler. Trass i likheten med 1936—38 var imidlertid 1946 et unntaksår i etterkrigsperioden. Etter hvert som utlandets leveringsdyktighet og vår egen produksjon økte kom gjenreisingen og nyreisingen til å sette sitt preg på tallene for innførselen. Importen av investeringsvarer inklusive råvarer til investeringsproduksjon utgjorde i 1947—49 gjennomsnittlig 47 % av totalinnførselen mot 35 % i 1936—38. Konsumvareimporten derimot gikk ned fra 48,1 % i førkrigsperioden til 38,9 % i etterkrigsperioden. Det er særlig endringene i ferdigvarene som slår ut i disse tallene. For investeringsvarene spiller ellers den forserte

Tabell 4. *Volumtall for innførselen (1936—38 = 100).*

	1936—38	1946	1947—49	1949	Jan.—sept. 1950
I. Brensel	100	74	102	111	112
II. Råvarer og halvfabrikata som overveiende går til hj.prod. av konsumvarer	100	83	100	106	122
a. Matvarer	100	84	97	105	121
b. Tekstil	100	90	105	115	129
c. Andre ikke varige konsumvarer	100	52	89	90	118
d. Varige konsumvarer	100	62	81	72	75
III. Råvarer og halvfabrikata som overveiende går til hj.prod. av investeringsvarer	100	70	122	144	122
IV. Råvarer og halvfabrikata som overveiende går til eksportproduksjon	100	46	98	111	142
V. Ferdige konsumvarer	100	82	76	66 [1]	66
a. Matvarer	100	67	58	55	59
b. Tekstil	100	131	87	54	50
c. Andre ikke varige konsumvarer	100	115	93	87	74
d. Varige konsumvarer	100	69	97	89	89
VI. Ferdige investeringsvarer	100	82	160	160	165
a. Skip	100	85	180	180	179
b. Andre transportmidler	100	72	59	56	99
c. Andre	100	77	113	116	134
Total volumindeks, inkl. skip	100	81	114	119	123
—»— ekskl. skip	100	80	104	109	114
Indekstall for produksjonsutviklingen (1938 = 100) totalt for alle næringer (nasjonalproduktet)[1]	100	107	126	133	..

[1] For 1936 og 1937 Byråets nasjonalinntektsberegninger. For senere år Handelsdepartementets tall.

skipsimport i årene etter 1946 en avgjørende rolle. Innførselen av andre transportmidler har stort sett gått ned siden 1946. Tabellen viser ellers at innførsel av matvarer og tekstilvarer inklusive råvarer til hjemmeproduksjon av slike produkter, utgjør en betydelig del av vår totale innførsel. I gjennomsnitt for årene 1936—38 og 1947—49 var tallene henholdsvis 33,7 og 28,5 %. Nedgangen fra førkrigsperioden til etterkrigsperioden skyldes vesentlig fallet i innførselen av ferdigvarer.

For å eliminere virkningene av ulik prisutvikling har en beregnet tilsvarende volumtall for de samme årene og med samme gruppering. Tallene som er gitt i tabell 4, er beregnet på samme måte som Byråets vanlige månedstall, dvs. en har brukt samme vareutvalg, samme formel og prisene i 1938. Tallene er imidlertid regnet om til gjennomsnittet 1936—38 = 100. I tabellen har en også tatt inn indekstall for produksjonsutviklingen i alle næringer under ett, dvs. for nasjonalproduktet. For året 1938 og etterkrigsårene har en brukt Handelsdepartementets tall, mens tallene for 1936 og 1937 bygger på Byråets nasjonalinntektsberegninger for perioden 1935—43.

I løpet av perioden 1936—38 til 1947—49 økte nasjonalproduktet med hele 26 %, mens innførselen inklusive og eksklusive skip steg med henholdsvis 14 og 4 %. Under oppgangsperioden i 1930-årene derimot viste innførselen en tendens til å øke relativt sterkere enn nasjonalproduktet. Fra 1935 til gjennomsnitt for 1937—38 økte således nasjonalproduktet med 15—20 %, mens importvolumet økte med 29 % inklusive skip og med 24 % eksklusive skip. Denne store skilnad mellom utviklingen i to perioder karakterisert ved et stigende nasjonalprodukt, henger sammen med både etterkrigstidens importregulering og med økonomiske strukturendringer i løpet av de siste 10 år.

Tallene for gruppene viser først og fremst hvor sterkt investeringsvarene har dominert importen siden 1946. Som allerede nevnt, er det først og fremst innførselen av skip og skipsutstyr som setter sitt preg på tallene for denne gruppe. Innførselen av andre transportmidler enn skip lå i perioden 1947—49 bare på noe over halvparten av førkrigsgjennomsnittet. Også importen av andre ferdige investeringsvarer økte betydelig svakere relativt sett fra førkrigsperioden til etterkrigsperioden enn innførselen av skip og skipsutstyr. I de 9 første måneder av 1950 lå imidlertid innførselen av skip og skipsutstyr på om lag samme nivå som i 1947—49, mens de to andre undergrupper, og da særlig andre transportmidler enn skip, viste en betydelig øking i forhold til gjennomsnittet for de tre foregående år.

Også innførselen av råvarer til produksjon av investeringsvarer økte relativt sterkere fra 1936—38 til 1947—49 enn hele innførselen. Tallet for denne gruppe var særlig høyt i 1949, da det lå 44 % over førkrigsgjennomsnittet.

Når en tar hensyn til den store produksjonsøkingen i industrien, synes økingen for brensel på snaut 2 % fra gjennomsnittsårene før krigen til etter krigen å være svært liten. Årsaken til den lave brenselimporten er antakelig først og fremst at det i 1947 og 1948 ble brukt betydelige kvanta ved til boligoppvarming, men utbyggingen av elektrisk kraft har nok også spilt en stor rolle. Volumtallene for brenselimporten i 1949 og de 9 første måneder av 1950 lå betydelig over gjennomsnittsimporten i årene 1947—49.

Brenseltallene dekker for øvrig en stor forskyvning i sammensetningen, nemlig en nedgang for fast brensel og øking for brenseloljer. I forhold til før krigen har innførselen i de siste årene vært omtrent halvparten for kull, koks og sinders og mer enn det dobbelte for fyringsoljer. Denne utviklingen skyldes vesentlig at en stor del av industrien har gått over til å nytte flytende brensel i større utstrekning, noe som særlig gjelder cellulose- og papirindustrien.

Innførselen av konsumvarer viser svært ulik utvikling for råvarene og ferdigvarene. Dette gjelder særlig matvarer og tekstil hvor innførselen av ferdigvarer i etterkrigstiden har vært om lag halvparten av gjennomsnittet før krigen. Råvareimporten har derimot vært omtrent på samme nivå og har hatt en stadig stigende tendens. Nedgangen for ferdige matvarer skyldes vesentlig begrensning av innførselen av sydfrukter, sukker og noen mindre vesentlige kolonialvarer. At innførselen av råvarer til matvareproduksjon ikke har vist større stigning, synes å tyde på at vår økonomi nå er basert på en større grad av selvberging enn tidligere. En kan her nevne margarinindustrien som etter krigen vesentlig har brukt raffinert sildolje og hvalolje i produksjonen, mens det før nesten utelukkende ble brukt importerte planteoljer. Et annet område er produksjonsøkingen for sild- og fiskemjøl som erstatter importert eggehvitekraftfòr. Hvorvidt dette er varige strukturendringer er vanskelig å si. Det er mulig at friere handelsforhold delvis vil føre til en omlegging igjen, slik som det er skjedd i hermetikkindustrien hvor man allerede i dag har begynt å bruke olivenolje for eksportproduksjonen.

Med hensyn til forskyvningene for tekstilimporten gir nok tallene i stor utstrekning uttrykk for varige strukturendringer. Produksjonskapasiteten i tekstilindustrien er blitt sterkt utvidd etter krigen, slik at økingen av

råvareimporten og nedgangen i innførselen av ferdigvarer vil bli mer enn et forbigående trekk. Den bevisste utbygging av tekstilindustrien har også i noen grad ført til en omlegging av innførselen av råvarer til tekstilproduksjonen. Således var innførsel av ull i 1950 omtrent fire ganger så stor som før krigen, mens innførsel av metervarer i 1950 bare svarte til om lag halvparten av førkrigsnivået.

Den relativt lave innførsel av andre konsumvarer skyldes i stor utstrekning importreguleringen, som bl. a. har holdt innførselen nede av slike varer som dyrere kjøkken- og husholdningsutstyr, symaskiner, ur, biler og motorsykler. I sin alminnelighet gjelder det at innførselen av tekstilvarer, en rekke varige konsumartikler og enkelte matvarer som sukker, kaffe og sydfrukter ville vært betydelig større under friere handelsforhold enn de vi har hatt hittil i etterkrigsperioden. Etterspørselen etter de fleste av disse produkter er sannsynligvis større enn før krigen bl. a. som følge av inntektsutjamningen, økingen i den private realinntekt pr. innbygger og i enkelte tilfelle økt likviditet. (En tenker her på nettovirkningen av disse faktorer.) Enkelte av de varer det her er tale om, framstilles ikke i Norge, mens økingen av norsk produksjon på andre områder ikke har vært stor nok under de herskende etterspørselsforhold til å oppveie den relativt lave import.

Tabell 5 viser innførselen gruppert på viktigere varegrupper, med innførselsverdi, volum- og pristall.

Tabell 5. Innførselen gruppert på viktigere varegrupper.

Varegrupper	Innførselsverdi (mill. kr.)			Volumtall ($^{10}/_{12}$ av 1938=100)		Pristall ($^{10}/_{12}$ av 1938=100)	
	1938	Jan.-okt. 1949	Jan.-okt. 1950	Jan.-okt. 1949	Jan.-okt. 1950	Jan.-okt. 1949	Jan.-okt. 1950
Korn og kornvarer	74,8	217,5	286,8	104	129	323	346
Frukt og grønnsaker	36,0	17,0	32,9	20	40	276	292
Kolonialvarer	41,0	110,2	183,2	76	83	434	658
Drikkevarer og tobakk	21,4	39,6	44,6	..	..	..	..
Fôrstoffer	25,8	13,9	49,1	..	..	..	..
Oljefrø og fett	52,1	60,8	129,9	44	73	449	488
Kjemikalier, fargestoffer og gjødning	63,0	141,2	145,6	..	..	..	..
Trevarer og treforedlingsprodukter	29,8	53,8	72,1	..	..	..	..
Huder, skinn og lær	17,3	39,3	68,0	..	..	..	..
Spinnestoffer, garn og tråd	38,6	205,0	288,5	182	221	352	414
Manufakturvarer	103,1	214,0	267,4	73	85	329	350
Brenselsstoffer, smøreoljer o. l.	130,1	331,6	381,5	115	117	260	296
Ikke-metalliske mineraler og arbeider herav	30,9	74,4	79,7	..	..	..	..
Malmer	24,5	86,6	101,3	122	116	214	263
Metaller, rå og halvforarbeidde	97,2	467,3	374,5	232	173	288	299
Arbeider av uedle metaller	43,1	115,3	129,2	..	..	..	..
Maskiner, apparater, motorvogner	151,1	468,0	514,0	..	..	..	..
Skip	150,8	688,0	737,8	166	168	330	350
Andre varer	62,1	119,8	148,8	90	99	261	287
I alt med skip	1 192,7	3 463,3	4 034,9	116	121	300	334
I alt uten skip	1 041,9	2 775,3	3 297,1	107	112	291	329

En sammenlikning mellom innførselens sammensetning i 1938 og 1950 viser størst øking i den prosentvise andelen av totalverdien for tekstilvarer og skip, mens nedgangen var relativt størst for gruppene frukt og grønnsaker og andre varer.

Den samlede innførselsverdi økte fra 3 463 mill. kr. i januar—oktober 1949 til 4 035 mill. kr. i samme tidsrom 1950, dvs. med noe over 16 %. Denne økingen i innførselsverdien falt for en stor del på tekstilvarer (øking 33 %), på kolonialvarer (øking 66 %) og på korn og kornvarer (øking 32 %). Dessuten var innførselen under oljefrø og fett økt i verdi til over det dobbelte

Tabell 6. *Innførselen delt etter varenes bruk og bearbeidingsgrad.*

	Innførselsverdi			Prosenttall			Volumtall ($^{10}/_{12}$ av 1938 = 100)	
	1938	Jan.–okt. 1949	Jan.–okt. 1950	1938	Jan.—okt. 1949	Jan.—okt. 1950	Jan.—okt. 1949	Jan.—okt. 1950
	1 000 kr.	1 000 kr.	1 000 kr.	Pst.	Pst.	Pst.		
Produksjonsmidler (råstoff, halvfabrikata og kapitalutstyr):								
1. Ikke varige materialer til produksjon av matvarer, drikkevarer og tobakk ...	79 888	237 300	331 940	6,70	6,85	8,23	107	133
2. Ikke varige materialer til produksjon av jordbruksvarer	61 335	135 727	178 157	5,14	3,92	4,42	87	92
3. Ikke varige materialer til industriproduksjon og til virksomhet i handel og skipsfart	207 763	571 706	779 467	17,42	16,51	19,32	114	138
4. Varige materialer til bruk som under 3.....	155 586	653 513	577 523	13,04	18,87	14,31	178	146
5. Dyriske og vegetabilske oljer og fett og materialer til olje- og fettproduksjon	52 060	60 812	129 862	4,37	1,75	3,22	44	73
6. Brenselsstoffer, smøreoljer o. l.	130 481	332 005	381 926	10,94	9,59	9,46	115	114
1–6. I alt flytende kapital til jordbruk, industri, handel og transport	687 113	1 991 063	2 378 875	57,61	57,49	58,96	121	125
7. Kapitalgjenstander til jordbruk, industri, handel og transport	295 184	1 218 843	1 313 986	24,75	35,19	32,56	161	158
1–7. I alt produksjonsmidler ..	982 297	3 209 906	3 692 861	82,36	92,68	91,52	131	133
Forbruksvarer:								
8. Matvarer, drikkevarer, tobakk	80 893	105 567	144 923	6,78	3,05	3,59	45	60
9. Andre ikke varige forbruksartikler.....	57 656	63 979	92 356	4,84	1,85	2,29	44	63
10. Varige forbruksartikler...	71 804	83 860	104 800	6,02	2,42	2,60	49	56
8–10. I alt forbruksvarer	210 353	253 406	342 079	17,64	7,32	8,48	46	59
1–10. I alt	1 192 650	3 463 312	4 034 940	100,00	100,00	100,00	116	121
Herav:								
a) Råvarer og andre ubearbeidde varer	283 178	695 446	942 382	23,74	20,08	23,35	74	85
b) Mindre bearbeidde varer	305 140	1 013 330	1 106 248	25,59	29,26	27,42	103	99
c) Mer bearbeidde varer..	604 332	1 754 536	1 986 310	50,67	50,66	49,23	62	65

og brenselsstoffer med ca. 15 %. Også verdien av innførte maskiner, apparater, motorvogner og av skip var høyere i 1950 enn i 1949 (januar—oktober). Bare gruppen «rå og halvforarbeidde metaller» viste lavere innførselsverdi, med en reduksjon på ca. 20 % som alt overveiende skyldes at innførselen av jern og stål ble mindre i 1950 enn i foregående år. Forholdet var at en stor del av de bestillinger som forutsatte levering først i 1950, til dels ble effektuert allerede i 1949. Innførselen i 1949 ble derfor ekstraordinær stor.

Volumet av innførte varer (ekskl. skip) i månedene januar—oktober 1950 var 12 % større enn i tilsvarende tidsrom i 1938, mens det var 7 % større i 1949. Økingen var særlig stor for tekstilvarer, metaller og kornvarer. Det økte volumet av tekstilvarer skyldes større innførsel av spinnestoffer, garn og tråd, hvor mengden i 1950 lå 121 % over 1938-nivået. Innførselsvolumet for frukt og grønnsaker, kolonialvarer og oljefrø og fett økte noe fra 1949 til 1950, men ligger fremdeles henholdsvis 60, 17 og 27 % under volumet i 1938.

Pristallet for den samlede innførsel uten skip steg fra 291 for januar—oktober 1949 til 329 for samme tidsrom 1950. Prisstigningen satte inn ved årsskiftet og har fortsatt omtrent jamt, men med en stigende tendens i de siste månedene. Prisstigningen har omfattet samtlige varegrupper, men har vært sterkest for kolonialvarer, tekstilvarer (særlig spinnestoffer garn og tråd), brenselsstoffer og malmer. Pristallet for kolonialvarer var således 434 for januar—oktober 1949 mot hele 658 for samme tidsrom 1950. For spinnestoffer, garn og tråd var de tilsvarende tallene 352 og 414, og for brenselsstoffer 260 og 296.

Tabell 6 viser innførselsverdien prosentvis fordelt etter varenes bruk og etter deres bearbeidingsgrad. Det var oppgang i innførselsverdien både for produksjonsmidler og konsumvarer. Verdien av innførte konsumvarer steg med 35 % fra 1949 til 1950 (januar—oktober), mens økingen bare var 15 % for produksjonsmidler. Produksjonsmidlenes andel av den totale innførselsverdien har sunket fra 92,7 % i januar—oktober 1949 til 91,5 % i januar—oktober 1950, mens andelen for konsumvarer har steget fra 7,3 % til 8,5 %.

Dette er forsåvidt et brudd med den utviklingen en har hatt de siste årene (se «Økonomisk Utsyn for året 1949», s. 26), hvor produksjonsmidlenes relative andel har vist stigende tendens, noe som også kunne spores fra 1948 til 1949. Nedgangen i 1950 faller på kapitalgjenstander og skyldes bl. a. at skipsimporten økte relativt mindre enn totalimporten.

Liksom i 1949 og i 1938 falt omtrent halvparten av innførselsverdien i januar—oktober 1950 på gruppen «mer bearbeidde varer». For øvrig har det foregått en mindre forskyvning fra 1949 til 1950, idet en større andel av innførselsverdien falt på råvarer, som i januar—oktober 1950 viste noenlunde samme tall som i 1938, nemlig noe over 23 %.

Tabell 6 gir også volumtall for innførselen gruppert på produksjonsmidler og konsumvarer. Innførselsvolumet for produksjonsmidler i alt viste relativt liten forskjell for januar—oktober 1949 og for de samme månedene i 1950. Under de enkelte undergrupper finner en derimot til dels betydelige endringer. Således var det en øking i volumet for råvarene. Det går også fram av tabellen at innførselen av råvarer og halvfabrikata til produksjon av konsumvarer og eksportvarer økte mens det var nedgang i importen for produksjon av investeringsvarer.

Når det gjelder innførsel av råstoff og halvfabrikata til industrien i 1949 og 1950, var det som tidligere nevnt, en nedgang i leveransene av jern og stål. Innførselen av oljefrø økte fra ca. 40 000 tonn i 1949 til ca. 66 000 tonn i 1950 og nådde dermed omtrent opp på førkrigsnivået. Videre har innførsel av bauksit til aluminium steget med over 7 000 tonn fra 1949 til 1950 (januar—oktober) eller med ca. 30 %. De viktigste endringer ellers er den økte innførsel av frilistevarene linfrø (vesentlig til framstilling av malerolje) og kopra (mest til såpeproduksjon).

I avsnittet om handelspolitikken har en gjort rede for frilisteordningen. Byråets tall for «frilisteinnførsel» må nødvendigvis bli noe usikre, fordi flere av varenumrene i statistikken omfatter både «frilistevarer» og andre varer. De statistiske numrene som er valgt til å representere varer på friliste, er poster som helt eller for størstedelen utgjøres av slike varer, mens poster med bare liten andel frilistevarer holdes utenfor. Materialet omfatter bare løpende verditall. En har derfor ikke kunnet ta omsyn til virkningen av eventuelle endringer i relative priser.

Under de statistiske numrene som er regnet som «frilisteposter», ble det i de 3 første kvartalene av 1949 innført varer for 1 377 mill. kr. mot 1 623 mill. kr. i samme tidsrom i 1950. Denne økingen må betraktes som forholdsvis beskjeden, særlig når en tar omsyn til at prisene gikk noe opp fra 1949 til 1950. Når økingen ikke har vært større, skyldes det til dels at tilførslene i 1949 av varer, som senere kom på friliste, i mange tilfelle var svært gode. Nedgangen fra de 3 første kvartalene av 1949 til samme tidsrom i 1950 i innførselen av en del jern- og stålprodukter, som er ført opp på frilister, må således ses i sammenheng med de

store tilførslene av disse produkter i 1949. Dessuten kan det tenkes at frilistelandene bare har hatt begrensede muligheter for å øke sin utførsel når det gjelder en rekke varer som er på frilister. I så fall kan det ha vært mulig å oppveie økingen i innførselen av slike varer fra frilistelandene ved en stram lisensiering når det gjelder import fra land utenfor frilisteområdet.

For de 3 første kvartaler av både 1949 og 1950 utgjorde varer som er regnet som frilisteposter 55 % av den totale importverdi ekskl. skip. Utviklingen var imidlertid ulik for de enkelte varegrupper.

For hvert kapitel i statistikken har en beregnet hvor stor del «frilistepostene» utgjør i forhold til kapitlets totale innførselsverdi for månedene januar—september 1949 og 1950. Ved å sammenholde prosenttallene for kapitlene i 1949 (før frilisteordningen) med tallene i 1950, finner en at «frilisteprosenten» har økt mest for følgende kapitler:

08	Grønnsaker, røtter og rotfrukter og produkter herav	fra 34,2 %	til	70,3 %
15	Dyre- og plantefett, olje og voks	» 44,5 »	»	57,7 »
18	Eteriske oljer, parfymer, kosmetikk, såper o. l.	» 57,2 »	»	73,6 »
21	Tre, kork og arbeider herav	» 30,4 »	»	43,0 »
47	Forskjellige rå eller mindre bearbeidde varer	» 67,9 »	»	76,2 »

Økingen under kapitel 08 grønnsaker m. v. faller i sin helhet på frilisteposten bønner, erter og linser.

Under kapitel 15 faller økingen vesentlig på rå sildolje og industritran, men også økt innførsel av medisintran, sperm- og bottlenosolje har bidratt til stigningen i «frilisteprosenten» for dette kapitel. Disse oljer blir i stor utstrekning reeksportert etter at de er blitt bearbeidd i Norge. Økt innførsel av cellulosetømmer er årsaken til økingen under kapitel 21.

I tillegg til disse endringer har det funnet sted en betydelig øking i innførselsverdien for en rekke frilistevarer uten at dette har slått ut i en stigning i frilisteprosentene for hovedkapitlene. Disse varene er i stor utstrekning råvarer for konsumproduksjon. Fra de 3 første kvartaler av 1949 til samme periode i 1950 økte således den samlede innførselsverdi av frilistevarene kopra, porteføljeskinn, ull, hamp og ullgarn med ca. 86 mill. kr. eller med om lag 92 %. Volumøkingen har vært atskillig mindre fordi prisene er gått opp i løpet av dette tidsrom.

D. Utførsel av viktigere varer.

Norges utførsel kom i 1950 opp i et større volum enn før krigen. Med 1948 = 100 var volumtallet januar—oktober 110, mot 87 for hele året 1949. Volumtallet for nasjonalproduktet, utførsel og produksjon i eksportindustrien er gitt i tabell 7.

I tiden 1937—38 til 1949 økte nasjonalproduktet med henimot 30 %, mens eksport-

Tabell 7. *Produksjon og eksport (1938 = 100).*

	1935	1937	1939	1946	1947	1948	1949	Jan.—okt. 1950
Indekstall for nasjonalprodukt[1]	85	99	105	104	114	122	129	..
Produksjonsindeks for eksportindustrien	89	102	103	68	82	92	110	144
Utførselsvolum ekskl. skip	[2] 87	108	109	62	79	84	87	110
Utførselsvolum for industriprodukter	..	..	112	68	79	86	93	125

[1] For 1935 og 1937 Byråets nasjonalinntektsberegninger. For senere år Handelsdepartementets tall.
[2] Inkl. skip.

volumet sank med over 10 %. I oppgangsperioden i 1930-årene derimot viste eksporten en tendens til å øke minst like sterkt relativt sett som nasjonalproduktet. Fra 1935 til 1937—38 økte således nasjonalproduktet med 15—20 %, mens eksportvolumet eksklusive skip steg med om lag 20 %. Skilnaden i utviklingen er ennå mer utpreget, dersom en sammenlikner 1930-årene med endringen fra tiden før krigen til 1946 eller 1947. Dette henger sammen med at produksjonen i eksportindustrien lå meget lavt i den første tiden etter krigen, og at den først i 1949 passerte førkrigstoppen. Tallene i tabell 7 viser imidlertid også at eksporten av industriprodukter i etterkrigsårene gjennomgående lå på et lavere nivå enn produksjonen i eksportindustrien. I de siste år før krigen derimot steg sannsynligvis eksporten av industriprodukter (inklusive jernmalm) noe sterkere enn produksjonen i eksportindustrien.

Økonomisk utsyn for 1949 ga en del foreløpige beregninger over eksportandeler, dvs. forholdet mellom eksport og produksjon, i norsk eksportindustri. Disse beregninger er nå blitt revidert. Resultatene er gitt i tabell 8. Den totale eksportandel og eksportandelene for gruppene i tabellen er beregnet ved å veie tallene med de gjennomsnittlige eksportpriser i 1938. Tallene for eksportandelene i de enkelte år vil bli påvirket av lagerendringer. Det har ikke vært mulig å ta omsyn til denne faktor. Virkningene av lagerendringer vil imidlertid kunne bli noe redusert dersom en ser på gjennomsnittstall for flere år.

Olje- og fettindustrien er ikke tatt med i tabellen, fordi det er vanskelig å få ensartede tall for produksjon og eksport på dette område. I den utstrekning som en har holdepunkter for å si noe om gruppen, vil dette bli gjort nedenfor.

Tabell 8. *«Eksportandeler» for industriproduksjonen.*[1]

	1937—38	1947—49	1947	1948	1949
Malmer i alt[1]	80,9	58,1	51,7	64,7	57,2
Herav:					
Jernmalm	103,1	78,7	59,8	95,4	75,7
Svovelkis	64,1	59,1	55,2	66,4	55,5
Metaller i alt[1]	90,4	74,8	82,5	78,0	66,5
Herav:					
Rujern	72,7	52,1	64,3	57,9	31,7
Ferrolegeringer	88,5	79,4	89,6	86,3	68,4
Aluminium	96,3	68,7	76,4	70,5	61,4
Kopper	80,5	82,3	79,4	90,3	77,0
Sink	92,9	71,1	69,3	72,2	71,5
Nikkel	94,0	85,7	96,6	87,0	76,0
Svovel	79,7	77,8	87,8	68,5	76,8
Elektrokjemisk industri i alt[1]	90,5	87,2	83,5	82,4	94,7
Herav:					
Kalksalpeter	90,3	87,7	82,7	82,7	95,5
Cyanamid	89,7	92,9	94,3	81,3	102,4
Kalsiumkarbid	92,0	78,4	81,1	79,5	75,4
Fiskehermetikk	66,3	55,4	71,4	58,7	42,1
Treforedlingsindustri i alt[1]	64,2	49,3	48,7	48,7	50,7
Herav:					
Tremasse	56,3	48,4	44,7	48,7	50,6
Cellulose	60,9	37,8	31,9	35,8	43,9
Papir	76,3	66,1	67,9	66,8	63,7
Papp og kartong	42,7	27,3	36,2	24,3	21,8
Total[1]	74,3	61,5	63,8	61,4	59,2

[1] Gruppene og totalen inkluderer noen flere varer enn de som er spesifisert i tabellen.

For de varene som er med i beregningene, var eksportandelen 61,5 % i gjennomsnitt for 1947—49 mot 74,3 % i 1937—38. Dette representerer en nedgang på 17 %. Fallet i eksportandelene har gjort seg gjeldende for de aller fleste av de produkter som er tatt med i tabellen. En nærmere analyse viser at disse produkter stort sett faller i en eller flere av disse gruppene:

1. Produkter hvor den lavere eksportandelen skyldes øking i det innenlandske forbruk i forhold til før krigen.

2. Produkter hvor den lavere eksportandel skyldes at vedkommende produkt har erstattet varer som vi før krigen importerte, eller som blir brukt som råstoff for produksjon av slike varer.
3. Produkter hvor nedgangen skyldes at produksjonen har vært lavere enn før krigen, mens det innenlandske forbruk har vært omtrent uforandret.
4. Produkter hvor nedgangen vesentlig skyldes avsetningsvansker på våre utenlandske markeder.

Økingen i det innenlandske forbruk henger sammen med endringer siden før krigen som f. eks. økt befolkning, høyere aktivitetsnivå, en viss stigning i realinntekten pr. innbygger, endringer i inntektsfordelingen og sannsynligvis også endringer i relative priser. Særlig i de første etterkrigsårene har også den relativt store likviditet og de ekstraordinære kjøpebehov som følge av nedslitingen av produksjons- og konsumpsjonskapitalen og av nedpressingen av det private konsum under krigen, virket inn på det innenlandske forbruk.

Blant de produkter hvor økt hjemmeforbruk i sin alminnelighet har resultert i lavere eksportandel, er papir og papp av særlig betydning. Det har vært øking i det innenlandske forbruk både av pakkpapir (i første rekke på grunn av det økte behov for emballasje), trykkpapir og skrivepapir, papp og kartong, særlig takpapp. I denne gruppen kommer også produkter som gjødning og trelast, og senere i etterkrigsperioden matvarer som ost og egg.

Det økte innenlandske forbruk av en rekke metaller skyldes også at disse produkter i en viss utstrekning har erstattet import. Det innenlandske forbruk av rujern har således økt både som følge av redusert import av skrapjern, og på grunn av økt etterspørsel etter jernvarer som i en viss utstrekning har resultert i en omlegging fra reparasjonsvirksomhet til ferdigvareproduksjon i jern- og metallindustrien. Den økte byggevirksomhet har skapt stor etterspørsel etter sinkplater til taktekkingsmateriale, avløpsrenner osv., og sinkplater har delvis erstattet innførte galvaniserte jernplater som taktekkingsmateriale. Forbruket av rå aluminium i aluminiumsverkene er økt, og deres større produksjon har dels gått til økt utførsel av aluminiumsplater, dels til å dekke den økte innenlandske etterspørsel etter kjøkkenutstyr, mjølkespann, hermetikkemballasje osv. På disse områder har aluminium i stor utstrekning erstattet jern og andre metaller som tidligere ble innført. Herdet fett og sild- og fiskemjøl representerer enda mer typiske eksempler på produkter hvor fallet i eksportandelen henger sammen med minsket import. Herdet fett har således erstattet importerte vegetabilske oljer som råstoff i margarinindustrien, mens sild- og fiskemjøl har erstattet importert eggehviteholdig plantekraftfòr. Den økte produksjon av papirsekker til erstatning for importerte jutesekker er også et eksempel på dette forhold. Disse endringer har ført til en relativt betydelig importsparing, men samtidig er eksporten blitt skadelidende. Uten nærmere analyse er det ikke mulig å si noe bestemt om dette forhold har ført til netto valutasparing. Derimot er det klart at det i en viss utstrekning bidrar til forklaringen av den nedgang som har funnet sted siden 1938 i eksporten og importen sett i forhold til nasjonalproduktet. Det er også sannsynlig at importsparingen på bekostning av eksporten i noen grad henger sammen med handelspolitikken. Importbegrensningen innebærer i seg selv en tendens til at en del av den etterspørsel som under fri import ville blitt rettet mot utenlandske varer blir rettet mot hjemmeproduserte varer.

For de fleste malmer har produksjonen etter krigen ligget betydelig under førkrigsnivået. Særlig gjelder dette jernmalm, fordi Sør-Varanger har vært ute av drift. Ellers skyldes produksjonsnedgangen blant annet mangel på faglært arbeidskraft. Forbruket av malmer i den elektrometallurgiske industri er på den annen side omtrent uforandret i forhold til før krigen, eller i enkelte tilfelle noe større. Dette har da medført lavere eksportandel.

Avsetningsvanskene på våre utenlandske markeder vil resultere i lavere eksportandel selv om produksjonen innskrenkes tilsvarende. Det er vanskelig å si i hvilken grad dette forhold har gjort seg gjeldende etter krigen. Stort sett har avsetningsforholdene vært gode, men økt produksjon og importrestriksjoner i mottakerlandene har i en del tilfelle skapt vansker for vår eksport. Som et typisk eksempel kan nevnes karbid, hvor eksportandelen etter krigen har gått atskillig ned. Storbritannia, som før krigen tok 90 % av vår karbideksport, har bygd opp sin egen industri og har vært helt lukket for norsk eksport. I de første årene etter krigen var det visse avsetningsvansker for svovelkis, og eksporten av jernmalm til Tyskland, som var vår viktigste avtaker før krigen, kom først i gang i 1948. I enkelte tilfelle har også avsetningsvansker gjort seg gjeldende for den elektrometallurgiske industris produkter. (Jfr. nasjonalbudsjettet 1949 og 1950.)

Eksportandelen falt fra 1948 til 1949, trass i at produksjonen i eksportindustrien økte i løpet av dette tidsrom. Nedgangen gjorde seg særlig gjeldende for metaller. Dette henger trolig sammen med en øking av lagrene av en rekke av disse produkter. Ifølge Byråets oppgaver økte således lagrene fra 1. januar 1949

til 31. desember 1949 av ferrolegeringer med ca. 37 000 tonn (22 % av produksjonen i 1949), av rujern med vel 7 000 tonn (11 % av produksjonen) og av aluminium med 5 700 tonn (16 % av produksjonen). Lagerøkingen i løpet av dette tidsrom gjorde seg også i noen grad gjeldende for malmer. Av et produkt som molybdénglans, som i sin helhet går til eksport, var f. eks. lagrene 38,5 tonn større ved utgangen av 1949 enn et år tidligere. Denne lagerøking svarte til om lag en tredjedel av produksjonen i 1949, trass i at produksjonen falt med 17 % fra 1948 til 1949.

Lagerøkingen fra begynnelsen av 1949 til slutten av dette år kan skyldes en rekke faktorer som f. eks. avsetningsvansker, forskyvninger i skipningstidspunktene og forventninger om prisstigning. Foreløpige oppgaver tyder på at lagrene stort sett er blitt noe redusert i løpet av 1950. Også den relativt sterke produksjonsøking dette år kan ha bidratt til en øking av eksportandelene fra 1949 til 1950.

Tall for utførselen av viktigere varegrupper er gitt i tabell 9.

Tabell 9. Utførselen gruppert på viktigere varegrupper.

Varegrupper	Utførselsverdi (mill. kr.)			Volumtall ($^{10}/_{12}$ av 1938 = 100)		Pristall ($^{10}/_{12}$ av 1938 = 100)	
	1938	Jan.–okt. 1949	Jan.–okt. 1950	Jan.–okt. 1949	Jan.–okt. 1950	Jan.–okt. 1949	Jan.–okt. 1950
Fisk og sild	84,6	269,0	263,4	119	95	317	392
Fiskehermetikk	30,1	79,5	110,9	101	137	314	324
Fett og oljer	50,3	294,4	337,1	92	145	559	487
Kjemikalier, apotekvarer	12,9	24,5	34,5	..	..	..	..
Gjødning	55,3	118,7	181,2	131	180	197	218
Trelast og trevarer	15,5	27,3	35,3	..	..	..	..
Papirmasse	104,0	210,4	244,1	72	92	337	306
Papir og papp	66,8	236,5	260,1	120	140	354	334
Huder, skinn og lær	50,1	16,8	28,2	40	52	102	128
Ikke-metalliske mineraler og arbeider herav	19,0	23,9	29,1	..	..	..	..
Malmer	48,6	40,7	49,5	34	34	261	311
Metaller, rå og halvforarbeidde	140,4	244,3	376,4	93	132	232	254
Skip	39,5	45,9	86,7	39	137	358	193
Andre varer	69,4	117,1	237,6	35	110	296	320
I alt med skip	786,5	1 749,0	2 274,1	83	112	301	300
I alt uten skip	747,0	1 703,1	2 187,4	86	110	299	308

Volumtallet for vareutførselen eksklusive skip i januar—oktober 1950 var 10 % høyere enn i 1938. Størst stigning har det vært for gjødning med hele 80 %. Ellers var utførselen av fett og oljer 45 %, papir og papp 40 %, fiskehermetikk 37 % og metaller 32 % større enn i 1938. De av våre viktigere utførselsartikler som viste nedgang i forhold til 1938 var fisk og sild, huder, skinn og lær og malmer. Utførselsvolumet for huder, skinn og lær lå således bare på vel halvparten av 1938-nivået, noe som i første rekke skyldes den store tilbakegangen i pelsskinneksporten. Malmutførselen er enda ikke kommet opp i mer enn 34 % av 1938-utførselen, vesentlig fordi gruvedriften i Sør-Varanger fremdeles ligger nede.

Endringene i fordelingen av utførselen på viktigere varegrupper fra 1938 til 1950 er også påvirket av forandringer i de relative priser i løpet av dette tidsrom. Økingen i den prosentvise andel av utførselsverdien for varegruppene fett, olje og papir skyldes således at både volumstigningen og prisoppgangen siden 1938 er større for disse grupper enn for den totale utførsel. Pristallet for fett og olje lå nesten 5 ganger høyere i 1950 enn i 1938. På den annen side er virkningen av nedgangen i utførselsvolumet for gruppen huder, skinn og lær blitt forsterket av de relativt lave priser som er oppnådd for disse produkter (særlig pelsskinn) i etterkrigsårene. Metallenes andel av totalutførselen er sunket fra 1938 til 1950, trass i at volumtallet for gruppen er steget noe sterkere enn det tilsvarende tall for hele utførselen.

Fra januar—oktober 1949 til samme tidsrom i 1950 økte den samlede utførselsverdi

inklusive hvalolje levert direkte fra feltet med 34 %, mens vareeksporten eksklusive skip økte med 30 %. Økingen i vareutførselen eksklusive skip falt særlig på årets 3. kvartal, da verdien var 56 % høyere enn i samme kvartal 1949. I de to første kvartalene lå verdien om lag 15 % høyere enn i første halvår 1949.

Sammenliknet med 1949 var det en øking i utførselsverdien for nesten alle våre viktigste utførselsartikler. Størst var stigningen for skip med 89 % og for huder, skinn og lær med 69 %, men disse varegruppene utgjør tilsammen bare 5 % av hele utførselsverdien. Verdien av rå og halvforarbeidde metaller gikk opp med 54 % og gjødning med 53 %, mens gruppen «andre varer» viser en stigning på over 100 %. Oppgangen i den siste gruppen skyldes vesentlig en stigning i utførselen av sildmjøl på 50 mill. kr. og meieriprodukter på 32 mill. kr.

Volumtallet for utførselen eksklusive skip i månedene januar—oktober 1950 var hele 28 % høyere enn i tilsvarende tidsrom i 1949. Sammenliknet med 1949 er volumøkingen størst for fett og oljer (57 %). Det var videre sterk øking i utførselsvolumet for metaller (42 %), gjødning (37 %) og fiskehermetikk (36 %). Økingen i eksporten av metaller og gjødning skyldtes vesentlig økt produksjonskapasitet. For gruppene fòrstoffer og meierivarer har en ikke særskilte volumtall.

Økingen i utførselen av fett og oljer og av fòrstoffer må ses i sammenheng med nedgangen i eksporten av fisk og sild. Som nevnt i avsnittet om fiskeriene, sank eksporten av fersk og saltet sild, trass i det rike sildefisket. Dette førte til en sterk øking i produksjonen av sildolje og sildmjøl. Dessuten ble det utført betydelige kvanta av sildmjøl som fantes på lager ved årsskiftet 1949—50. Eksporten av fisk og fiskeprodukter framgår for øvrig av tabell 10.

Tabell 10. *Utførsel av fisk og fiskeprodukter.*

Vareslag	Jan.—okt. 1949		Jan.—okt. 1950	
	Mengde	Verdi	Mengde	Verdi
	1000 tonn	Mill. kr.	1000 tonn	Mill. kr.
Fersk og frossen sild	125,6	49,8	61,0	24,5
—»— fisk	48,1	62,0	27,2	45,3
Tørrfisk	5,1	13,4	12,5	41,0
Klippfisk	25,3	65,0	29,3	91,8
Saltet sild	96,5	66,2	57,0	40,6
Saltet fisk	1,6	1,8	4,3	5,5
Hummer og reker	1,6	8,2	1,8	10,9
Hermetikk	23,0	79,5	30,7	110,9
Sild- og fiskemjøl	9,2	5,9	59,6	54,9
Dampmedisintran	3,2	8,8	5,2	13,1
Sildolje	8,7	21,8	[2] 0,5	1,0
Annen tran, unntatt sel-, hval- og spermasettolje	12,1	30,6	19,3	40,6
Saltet torskerogn	3,6	3,7	4,3	4,6
Andre produkter[1]	..	4,0	..	8,1
I alt	..	420,7	..	492,8

[1] Omfatter ikke herdet fett framstilt av sildolje. [2] Rå sildolje.

Pristallet for utførselen ekskl. skip viste en svak stigning fra 299 for januar—oktober 1949 til 308 for den tilsvarende periode i 1950. Det var imidlertid til dels ganske sterk ulikhet i prisutviklingen for de forskjellige varegruppene.

For varegruppene huder, fisk, gjødning og malmer var det en prisstigning på mellom 10 og 25 %, men pristallene for fett og oljer samt papirmasse og papir viser nedgang. Dette skyldes de lave priser i første halvår 1950. Som nevnt tidligere er prisene for flere eksportvarer gått betraktelig opp i siste halvår. Denne prisoppgangen har særlig gjort seg gjeldende for treforedlingsindustriens produkter.

Tabell 11. *Utførselen delt etter varenes bruk og bearbeidingsgrad.*

	Utførselsverdi			Prosenttall			Volumtall ($^{10}/_{12}$ av 1938 = 100)	
	1938	Jan.-okt. 1949	Jan.-okt. 1950	1938	Jan.—okt. 1949	Jan.—okt. 1950	Jan.—okt. 1949	Jan.—okt. 1950
	1 000 kr.	1 000 kr.	1 000 kr.	Pst.	Pst.	Pst.		
Produksjonsmidler (råstoff, halvfabrikata og kapitalutstyr):								
1. Ikke varige materialer til produksjon av matvarer, drikkevarer og tobakk ...	461	96	195	0,06	–	0,01	–	–
2. Ikke varige materialer til produksjon av jordbruksvarer	73 005	126 831	238 997	9,28	7,25	10,51	102	157
3. Ikke varige materialer til industriproduksjon og til virksomhet i handel og skipsfart	260 150	554 795	667 467	33,08	31,72	29,36	76	95
4. Varige materialer til bruk som under 3.....	210 157	310 280	456 666	26,72	17,74	20,08	76	104
5. Dyriske og vegetabilske oljer og fett og materialer til olje- og fettproduksjon	50 299	294 376	337 053	6,40	16,83	14,82	92	110
6. Brenselsstoffer, smøreoljer o. l.	1 909	3 053	2 584	0,24	0,18	0,11	–	–
1–6. I alt flytende kapital til jordbruk, industri, handel og transport	595 981	1 289 431	1 702 962	75,78	73,72	74,89	81	105
7. Kapitalgjenstander til jordbruk, industri, handel og transport	50 426	71 463	112 131	6,41	4,09	4,93	40	136
1–7. I alt produksjonsmidler ..	646 407	1 360 894	1 815 093	82,19	77,81	79,82	78	109
Forbruksvarer:								
8. Matvarer, drikkevarer, tobakk	127 519	362 595	421 475	16,21	20,73	18,53	107	112
9. Andre ikke varige forbruksartikler.....	10 314	20 145	26 958	1,31	1,15	1,19	36	43
10. Varige forbruksartikler...	2 289	5 380	10 537	0,29	0,31	0,46	53	22
8–10. I alt forbruksvarer	140 122	388 120	458 970	17,81	22,19	20,18	104	109
1–10. I alt	786 529	1 749 014	2 274 063	100,00	100,00	100,00	83	109
Herav:								
a) Råvarer og andre ubearbeidde varer	212 432	364 557	397 014	27,01	20,84	17,46	74	69
b) Mindre bearbeidde varer	390 854	909 721	1 259 427	49,69	52,01	55,38	86	121
c) Mer bearbeidde varer..	183 243	474 736	617 622	23,30	27,15	27,16	88	133

Tabell 11 viser utførselen fordelt etter varenes bruk og bearbeidingsgrad.

Fra januar—oktober 1949 til januar—oktober 1950 steg utførselen av produksjonsmidler og forbruksvarer med henholdsvis 33,4 % og 18,3 %. Av den samlede utførselsverdi falt 80 % på produksjonsmidler og 20 % på forbruksvarer, mot henholdsvis 78 % og 22 % i 1949. Til sammenlikning kan nevnes at i 1938 falt vel 82 % av utførselsverdien på produksjonsmidler og 18 % på forbruksvarer. I forhold til 1938 er altså forbruksvarenes relative andel av utførselsverdien økt noe.

Utførselsvolumet lå 9 % høyere enn i 1938 både for produksjonsmidler og forbruksvarer. Sett i forhold til 1949 viste produksjonsmidlene sterkest stigning med 40 %, mens stigningen for forbruksvarer var 4 %.

Alle gruppene under produksjonsmidler viste stigning fra 1949, med sterkest stigning for kapitalgjenstander (inkl. skip). For forbruksvarer gikk utførselsvolumet opp for gruppene matvarer og ikke varige forbruksartikler, mens utførselsvolumet for varige forbruksartikler gikk sterkt ned. Denne siste gruppen spiller imidlertid en ubetydelig rolle i vår samlede utførsel.

E. Utenrikshandelens fordeling på land.

I hele etterkrigstiden har myndighetene kunnet påvirke utenrikshandelens fordeling på land gjennom lisensieringen av innførsel og utførsel. Som tidligere nevnt, er imidlertid myndighetenes innflytelse på dette område blitt noe redusert i 1950 som følge av innføringen av frilistene. Utenrikshandelens fordeling på land i det siste år er også i noen grad blitt påvirket av devalueringen høsten 1949.

Verdien av vareinnførselen fra dollarområdet (jamfør tab. 12) viser bare en ubetydelig stigning fra januar—oktober 1949 til samme tidsrom i 1950. Innførselen fra Sambandsstatene økte med litt over 2 %, mens importen fra Canada falt med 13 %. Nedgangen i innførselen fra Canada ble imidlertid stort sett oppveid av en forholdsvis sterk stigning i importen fra de sør-amerikanske land som er regnet med til dollarområdet. Mens vi i de 10 første måneder av 1949 fikk 17,7 % av vår totale vareinnførsel fra dollarområdet, falt andelen til 15,5 % i de samme måneder av 1950. Denne utvikling har stort sett pågått siden 1947. I januar—oktober 1947 leverte Sambandsstatene 26,4 % av vår totale vareinnførsel mot 14,1 og 12,5 % i de samme tidsrom i 1949 og 1950. Sambandsstatenes andel av vår innførsel i 1950 var imidlertid fremdeles høyere enn i 1938.

Tabell 12. *Verdien av utenrikshandelen fordelt på land- og valutaområdet.*

	Januar—oktober 1949			Januar—oktober 1950		
	Innførsel	Utførsel	Innførsels-overskott	Innførsel	Utførsel	Innførsels-overskott
	Mill. kr.	Mill. kr.	Mill. kr.	Mill. kr.	Mill. kr.	Mill. kr.
Medlemmer av Organisasjonen for europeisk økonomisk samarbeid[1]	[4] 2 174	1 069	1 105	[5] 2 504	1 453	1 051
Andre europeiske land[2]	315	283	32	283	228	55
Dollarområdet[3]	616	136	480	630	262	368
Andre oversjøiske land	358	261	97	618	331	287
I alt	3 463	1 749	1 714	4 035	2 274	1 761

[1] Medlemslandenes besittelser i andre verdensdeler er ikke tatt med.
[2] Finnland, Spania og de østeuropeiske land.
[3] Canada, Sambandsstatene og deres besittelser, Filippinene og de latin-amerikanske land unntatt Argentina, Brasil, Chile, Galapagosøyene, Paraguay og Uruguay. Britiske, franske og nederlandske besittelser på det amerikanske kontinent er ikke tatt med.
[4] Av dette Svalbard 33 mill. kr.
[5] Av dette Svalbard 23 mill. kr.

Fra januar—oktober 1949 til samme tidsrom i 1950 økte vår utførsel til dollarområdet forholdsvis sterkere enn vår samlede utførsel. Dette skyldtes i første rekke stigningen i utførselen til Sambandsstatene. Dollarområdet tok i januar—oktober 1950 11,5 % av vår samlede utførsel, mens det tilsvarende tall for 1949 var 7,8 %. Vårt innførselsoverskott overfor dollarområdet gikk ned med 112 mill. kr. fra de 10 første måneder av 1949 til samme tidsrom i 1950, trass i at verdien av varer mottatt under Det europeiske gjenreisingsprogram økte fra 283 mill. kr. til 389 mill. kr. I alt har Norge fra Det europeiske gjenreisings-

program ble satt i verk sommeren 1948 til utgangen av oktober 1950 tatt imot varer for ca. 994 mill. kr. Dollarverdien er da regnet om etter en kurs på 4,96 til og med september 1949, og senere etter kursen 7,15.

Fra andre oversjøiske land fikk vi i januar—oktober 1950 om lag 15,3 % av vår innførsel, mens 14,5 % av vår utførsel gikk dit. Innførselsandelen var betydelig større enn i samme tidsrom 1949, mens utførselsandelen bare viste en liten øking.

Fra de østeuropeiske landene innførte vi i januar—oktober 1950 varer for om lag 207 mill. kr. mot 260 mill. kr. i de samme måneder 1949. Innførselen fra disse landene utgjorde bare vel 5 % av vår totalimport i 1950 mot om lag 7,5 % i 1949. Nedgangen skyldes vesentlig mindre kornimport fra Sovjetsamveldet. Verdien av vår utførsel til de østeuropeiske land gikk enda sterkere tilbake enn vår innførsel derfra. Mens verdien av utførselen januar—oktober 1949 var 230 mill. kr.

Tabell 13. *Inn- og utførselsverdien fordelt på land.*

Land (Produksjonsland/ forbruksland)	Innførsel jan.—okt.		Utførsel jan.—okt.		Innførsel jan.—okt.			Utførsel jan.—okt.		
	1949	1950	1949	1950	1938	1949	1950	1938	1949	1950
	Mill. kr.	Mill. kr.	Mill. kr.	Mill. kr.	Pst.	Pst.	Pst.	Pst.	Pst.	Pst.
Europa	2 485,9	2 783,3	1 347,0	1 669,6	71,4	71,8	69,0	79,5	77,0	73,4
Afrika	53,0	123,7	48,5	96,9	1,9	1,5	3,1	3,2	2,8	4,3
Nord-Amerika, Mellom-Amerika og Vest-India	685,5	697,2	131,3	255,8	16,1	19,8	17,3	8,9	7,5	11,2
Sør-Amerika	79,5	146,1	54,1	104,9	3,1	2,3	3,6	2,6	3,1	4,6
Asia	136,0	223,9	122,6	92,6	7,2	3,9	5,5	4,1	7,0	4,1
Oseania	23,4	60,7	45,5	54,3	0,3	0,7	1,5	0,8	2,6	2,4
For ordre	–	–	–	–	–	–	–	0,9	–	–
Belgia og Luxembourg	246,5	77,1	57,0	51,4	3,3	7,1	1,9	2,9	3,3	2,3
Danmark	146,8	151,7	127,7	171,7	3,7	4,2	3,8	4,4	7,3	7,5
Finnland	22,7	33,2	24,1	33,3	0,5	0,7	0,8	1,5	1,4	1,5
Frankrike	186,0	269,1	117,7	85,4	2,7	5,4	6,7	7,1	6,7	3,8
Italia	85,5	70,7	37,5	77,5	1,9	2,5	1,8	3,2	2,1	3,4
Nederland	95,7	195,5	62,4	105,4	3,3	2,8	4,9	2,7	3,6	4,6
Polen	66,1	60,0	59,0	42,1	1,9	1,9	1,5	1,3	3,4	1,8
Portugal	6,5	14,1	14,7	13,7	0,5	0,2	0,3	2,1	0,8	0,6
Sovjet-Samveldet	91,2	55,5	81,9	48,8	1,7	2,6	1,4	1,0	4,7	2,1
Spania	32,5	42,3	29,1	41,8	0,4	0,9	1,0	1,1	1,7	1,8
Storbritannia og N.-Irland	732,8	911,9	327,8	412,3	16,2	21,2	22,6	23,7	18,7	18,1
Sveits	29,0	37,7	11,9	21,2	1,0	0,8	0,9	0,7	0,7	0,9
Sverige	485,8	569,3	162,3	176,6	11,1	14,0	14,1	8,9	9,3	7,8
Tsjekkoslovakia	68,6	56,4	64,0	36,8	2,0	2,0	1,4	1,1	3,7	1,6
Tyskland	129,8	187,1	128,0	297,8	18,8	3,7	4,6	15,8	7,3	13,1
Sør-Afrika-Sambandet	6,5	6,2	10,2	20,1	0,1	0,2	0,2	0,7	0,6	0,9
Canada	84,3	73,3	5,2	7,6	3,7	2,4	1,8	0,3	0,3	0,3
Sambandsstatene	489,2	504,6	110,2	221,8	10,2	14,1	12,5	7,9	6,3	9,8
Argentina	22,0	44,7	12,4	22,2	1,9	0,6	1,1	1,3	0,7	1,0
Brasil	35,8	85,6	34,6	66,4	0,4	1,0	2,1	0,7	2,0	2,9
China og Hong Kong	10,8	12,4	35,1	15,2	0,6	0,3	0,3	0,4	2,0	0,7
India, Pakistan og Burma	19,8	21,2	42,0	24,5	1,1	0,6	0,5	0,8	2,4	1,1
Indonesia	3,3	13,8	0,9	2,0	2,0	0,1	0,3	0,2	–	0,1
Austral-Sambandet	12,9	42,8	39,7	45,0	0,2	0,4	1,1	0,7	2,3	2,0
Andre land	353,2	498,7	153,6	233,5	10,8	10,3	12,4	9,5	8,7	10,3
I alt	3 463,3	4 034,9	1 749,0	2 274,1	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

eller 13,1 % av vår samlede eksport, var de tilsvarende tall 153 mill. kr. og 6,7 % i 1950. Innførselen fra disse landene består i stor utstrekning av varer vi ellers må betale i hard valuta, mens det for en stor del har vært utført varer dit som det ikke kan oppnås hard valuta for, som f. eks. herdet fett, fisk, malmer m. v. Sett fra dette synspunkt, var derfor utviklingen av samhandelen med Øst-Europa i løpet av 1950 ugunstig.

Verdien av vår vareinnførsel fra de øvrige medlemslandene i Organisasjonen for europeisk-økonomisk samarbeid økte fra januar—oktober 1949 til samme tidsrom 1950 i samme takt som den samlede innførsel, slik at innførselen fra dette landområde i begge år utgjorde omkring 62 % av vår samlede innførsel. Derimot økte vareutførselen til medlemslandene sterkere enn vår samlede eksport. I de 10 første måneder av 1950 leverte vi således 63,9 % av vår totale utførsel til disse landene, mens det tilsvarende tall for 1949 var 61,1 %.

Innførselen fra Belgia gikk ned med nesten 70 % fra januar—oktober 1949 til januar—oktober 1950. Nærmere 30 mill. kr. av nedgangen skyldes mindre skipsleveranser, men den relative nedgangen blir den samme, selv om en holder skip utenfor. Bortsett fra Italia var det ellers oppgang i innførselen fra de andre medlemslandene. Innførselen fra Storbritannia økte således med 24 % og utgjorde i 1950 22,6 % av vår samlede innførsel. Nest etter Storbritannia var Sverige, Frankrike og Nederland våre viktigste leverandørland, mens Vest-Tyskland ennå i 1950 bare leverte 3,7 % av var innførsel. Frilistene ble ikke gjort gjeldende for dette land før i august 1950. Skipsleveransene fra Storbritannia og Sverige har i 1950 vært omtrent som i 1949, mens leveransene fra Danmark og Nederland har vært betydelig større.

Utførselen til alle medlemslandene, unntatt Belgia, Frankrike og Portugal, økte fra januar—oktober 1949 til januar—oktober 1950. Vi hadde større eller mindre underskott i vår handelsbalanse med de fleste av medlemslandene i samarbeidsorganisasjonen. Vår vareutførsel til land som Frankrike og Sverige dekket således ikke mer enn 31 % av vareinnførselen derfra, mens tilsvarende tall for Storbritannia var 45 %. Derimot hadde vi et utførselsoverskott i samhandelen med Vest-Tyskland på om lag 117 mill. kr. og et mindre utførselsoverskott i samhandelen med Danmark og Italia.

Devalueringen høsten 1949 skulle ha virket i retning av minsket innførsel fra og økt utførsel til land som ikke devaluerte eller devaluerte mindre enn Norge. Blant de europeiske land i denne gruppe representerer Italia det eneste tilfelle hvor man kan påvise et slikt utslag i tallene. Landet tok en større del av vår utførsel og leverte en mindre del av vår innførsel i 1950 enn i 1949. Når det gjelder Frankrike gikk utviklingen i motsatt retning, mens Belgias andel av både vår innførsel og vår utførsel falt fra 1949 til 1950.

Dersom vi ser bort fra Belgia, Vest-Tyskland og Sveits, som først kom inn under frilisteordningen i annet halvår 1950, utgjorde innførselen fra medlemslandene i Den europeiske samarbeidsorganisasjon en forholdsvis større del av vår samlede innførsel i januar—oktober 1950 enn i samme tidsrom i 1949. Denne utvikling henger nok i noen grad sammen med frilisteordningen, selv om også andre forhold har virket inn, som f. eks. myndighetenes bestrebelser på å minske innførselen fra dollarområdet og andre «hard-valuta»-land.

Tendensen i retning av økt innførsel fra frilistelandene slår også ut når det gjelder de enkelte varer som ble satt på friliste. Frilistelandenes andel av totalinnførselen av de viktigste frilistevarer økte fra om lag 70 % i januar—oktober 1949 til om lag 80 % i de samme måneder i 1950. Endringene til fordel for disse land var særlig store for kopra, alunerte skinn, ullgarn, ubleikt bomullsgarn, alumina, kopper og bronsetråd og brenseloljer. For disse varene var det en sterk øking i innførselen fra frilistelandene, mens leveransene fra andre land viste bare svak nedgang, slik at også totalinnførselen gikk opp.

Frilistelandene har også økt sin andel av vår utførsel. Denne øking ville imidlertid trolig vært større, dersom ikke enkelte land hadde søkt å hindre den tendens til økt innførsel som frilisteordningen medførte, ved å legge hindringer i veien for varebyttet. Den store nedgangen i utførselen til Frankrike er nok til dels et resultat av en slik politikk. Det forslag til tolltariff som Frankrike satte fram ved tollforhandlingene i Genève i 1947, er satt i kraft for et økende antall varer i løpet av 1948 og 1949. Særlig de høye tollsatsene for fisk, røykt sild og papir har vært en sterk hindring for vår utførsel, men også de økte tollsatser for fettsyrer og fettalkoholer har virket hemmende.

Ved siden av de frilister som gjaldt for alle medlemslandene i Den europeiske samarbeidsorganisasjonen oppstilte Frankrike spesielle lister over varer som kunne innføres fritt bare fra ett eller flere av disse landene. På de frilister som ble gjort gjeldende overfor Sverige og Storbritannia oppførte Frankrike således flere fisk- og fiskeprodukter som ikke var på frilisten overfor Norge.

Den norske utførsel til visse andre land har også støtt på vansker. Selv om tollsatsene har

ligget gunstig an, har forholdsregler fra andre lands side virket til å hemme vår utførsel. Dette gjelder bl. a. opprettelse av halv- og heloffentlige importmonopoler, innføring av importforbud og bruk av visse lisensieringsbestemmelser med sikte på å legge hindringer i veien for innførselen. Vår utførselskvote har derfor i visse tilfelle måttet stå delvis unyttet. Det har således vært vanskelig å få utnyttet de små kvoter av fersk fisk som har vært ført opp i enkelte handelsavtaler.

F. Antatt utenrikshandel for hele året.

Den samlede innførselsverdi for hele året 1950 kom etter foreløpige oppgaver opp i 4 860 mill. kr. (innførsel fra Svalbard medregnet). I 1949 var verdien av den samlede innførsel 4 221 mill. kr. Uten skip kom innførselsverdien i 1950 opp i 4 000 mill. kr. mot 3 385 mill. kr. i 1949.

Verdien av vår samlede utførsel inklusive skip og inklusive hvalolje levert direkte fra feltet, utgjorde for året 1950 om lag 2 910 mill. kr., mot 2 171 mill. kr. i 1949. Uten skip ble utførselsverdien i 1950 om lag 2 790 mill. kr. mot 2 124 mill. kr. i 1949. Innførselsoverskottet går således etter disse foreløpige oppgavene ned fra 2 050 mill. kr. i 1949 til om lag 1 950 mill. kr. i 1950.

Betalingsbalansen overfor utlandet.

Betalingsbalansen er en oppstilling av alle økonomiske transaksjoner mellom Norge og utlandet i løpet av året. Den skal vise verdien av all utførsel og innførsel av varer og tjenester uten omsyn til om de betales kontant, leveres på kreditt eller eventuelt gis som gave. Likeledes blir f. eks. under rentepostene ført opp forfalne renter og utbytter uansett om beløpene blir overført eller ikke; beløp som ikke overføres kommer til gjengjeld opp som gjeld eller tilgodehavender på kapitalbalansen. Betalingsbalansen faller i to deler, driftsbalanse og kapitalbalanse. I prinsippet skal underskottet på driftsbalansen være lik overskottet på kapitalbalansen.

I tabell 1 gis en foreløpig oppstilling av driftsbalansen for 1950, sammenstilt med tilsvarende tall for 1949. Bortsett fra vareomsetningen er tallene for 1950 satt opp på grunnlag av statistikken for de ti første måneder av året. Først når tallene fra finanstellingen pr. 31. desember 1950 foreligger, vil Byrået kunne stille opp kapitalbalansen på vanlig måte.

V a r e o m s e t n i n g e n . I tillegg til de varer som inngår i Byråets handelsstatistikk må det på varebalansen overfor utlandet også tas med en del andre poster. Dette gjelder innførsel av forsvarsmateriell (inkl. Tysklandsbrigadens vareforbruk), nettoutførselen av fløtingstømmer til Sverige, hvalolje og hvalkjøttmjøl levert direkte fra feltet samt gaver til og fra utlandet. Videre må utførsel til og innførsel fra Svalbard trekkes fra tallene i handelsstatistikken. Med disse korreksjoner kan den samlede innførselsverdi ekskl. skip anslås til ca. 4 015 mill. kr. for hele året 1950 mot 3 397 mill. kr. i 1949. Innførselen av skip anslås til 845 mill. kr. mot 836 mill. kr. foregående år. Den samlede utførsel ekskl. skip vil i 1950 antakelig utgjøre ca. 2 790 mill. kr. og utførselen av skip ca. 115 mill. kr. Tilsvarende tall for 1949 var 2 138 mill. kr. og 46 mill. kr. Varebalansen (inkl. skip) vil således gi et underskott på om lag 1 955 mill. kr. i 1950 mot 2 049 mill. kr. i året før. Ved vurderingen av disse tallene må det tas omsyn til at innførselen er ført opp cif. og utførselen fob.

Inntektene av norske s k i p i u t e n r i k s - f a r t var i 1950 anslagsvis 400 mill. kr. høyere enn året før, mens utgiftene er steget med om lag 200 mill. kr. Nettoinntektene skulle således bli vel 200 mill. kr. større enn i 1949. Inntektene og utgiftene gjelder eksklusive havarierstatninger og forsikringspremier i utenlandsk valuta, idet disse betalinger i sin helhet er forsøkt samlet under postene «assuranse». Tilsvarende er renter av skipspantelån ført sammen med andre «rentebetalinger». På den annen side er lønninger i utenlandsk valuta til norske og utenlandske sjøfolk tatt med under utgiftene på skipsfarten. De oppførte inntekter og utgifter gir derfor ikke direkte uttrykk for det valutabidrag skipsfarten yter.

T u r i s t t r a f i k k e n har vært stadig stigende i årene etter krigen. Innreisestatistikken viser at det kom 390 000 utenlandske turister til landet i 1949. For 1950 regner en med at Norge hadde besøk av over 500 000 utlendinger. Av disse var vel 300 000 svenske og ca. 100 000 danske. Det foreligger ingen fullstendig statistikk over de inntekter og utgifter turisttrafikken gir.

Norges Banks valutastatistikk viser de beløp som norske og utenlandske turister har vekslet inn gjennom norske banker. For 1950 vil disse inntekter utgjøre 50 mill. kr. og utgiftene 95 mill. kr. Norske skips inntekter av utenlandske turister er ikke tatt med under turistinntektene, men under opptjente bruttofrakter. Heller ikke er inntekter og utgifter som vedrører flytrafikken tatt med. Turistutgiftene i 1950 inkluderer 15 mill. kr. i studieutgifter. Dette er det samme beløp som året før. Norske turisters utgifter i utlandet var i 1950 omtrent like store som i 1949. Inntektene var 14 mill. kr. større enn året før. Økingen fordeler seg på alle nasjonaliteter.

En må regne med at det i tillegg til de turist-

inntekter og -utgifter som Norges Bank registrerer, foregår en betydelig privat omsetning av turistvaluta, særlig av svenske kroner og dollar. Den valuta vi får inn på denne måte vil gjerne bli brukt igjen når nordmenn besøker utlandet. På grunnlag av oppgavene fra tollvesenet over innreiste utlendinger er det gjort forsøk på å anslå våre samlede turistinntekter. Det sier seg selv at en slik beregning må bli helt skjønnsmessig. Når inntektene beregnes på denne måte, må den merinntekt som beregningen gir utover Norges Banks oppgaver også legges til Norges Banks tall for turistutgifter. Dette er gjort ved Byråets oppstilling av driftsbalansen overfor utlandet. Men da en stor del av den private valutaomsetning er skjedd til svartebørskurser, er en del av valutautgiftene betraktet som gave til utlandet. For 1950 er det regnet med 16 mill. kr. på denne post, nemlig samme beløp som i 1949.

Som følge av tilveksten i handelsflåten, større havarierstatninger og større import er antakelig assuranse inntekter og -utgifter noe høyere enn i 1949.

Tabell 1. *Driftsbalansen overfor utlandet i 1949 og 1950. Mill. kr.*

	1949	1950
Løpende inntekter:		
Utførsel ekskl. skip, fob. ..	2 138	2 792
Utførsel av skip	46	113
Opptjente bruttofrakter ...	2 100	2 500
Utenlandske turister	95	115
Assuranse	217	260
Renter og dividender	19	20
Gaver, arv, etc.	37	34
Andre inntekter	208	231
Tilsammen	4 860	6 065
Løpende utgifter:		
Innførsel ekskl. skip, cif. ..	3 397	4 016
Innførsel av skip	836	845
Skipsfartens utgifter i utlandet	1 219	1 400
Norske turisters utgifter i utlandet	139	144
Assuranse	226	245
Renter og dividender	83	90
Gaver, arv etc.	35	33
Andre utgifter[1]	197	232
Tilsammen	6 132	7 005
Underskott på driftsbalansen ...	1 272	940

[1] Inkluderer 5 mill. kr. av forsvarets valutautgifter til lønninger, skoler og kurser.

Våre renteutgifter til utlandet er steget noe på grunn av oppgang i den utenlandske gjeld og større utgifter i norske kroner etter devalueringen. Renteinntektene er omtrent de samme som i 1949.

Driftsbalansen skal omfatte all innførsel og utførsel av varer og tjenester; også gaver og erstatninger. På den annen side av balansen må det derfor føres opp en motpost til utførsel og innførsel som ikke skal betales og finansielle overføringer som endrer vår finansielle stilling overfor utlandet. Inntektsposten «gaver, arv etc.» omfatter ikke gaver under Det europeiske gjenreisingsprogram.

Postene «andre inntekter» og «andre utgifter» omfatter bl. a. hvalfangstens utgifter i utlandet, inntekter ved utenlandsk hvalfangst, inntekter og utgifter ved annen transport, transittfortjeneste og provisjoner. Totalt viser disse sekkeposter stigning fra 1949.

Underskottet på driftsbalansen i 1950 var om lag 940 mill. kr. mot 1 272 mill. kr. i 1949. Mesteparten av nedgangen skyldes økingen i skipsfartens nettoinntekter og nedgangen i nettoinnførselen av skip. Innførselsoverskottet av varer eksklusive skip var bare om lag 35 mill kr. mindre i 1950 enn i 1949. Det er ellers verdt å legge merke til at mens vareutførselen eksklusive skip i 1949 dekket om lag 63 % av vareinnførselen eksklusive skip, økte denne dekningsprosenten til 69,5 % i 1950. Også skipsfartens nettoinntekter dekket i 1950 en større del av vareinnførselen eksklusive skip enn i 1949. Denne dekningsprosenten var i 1949 og 1950 henholdsvis 25,9 og 27,4 %.

For å få et inntrykk av utviklingen av transaksjonene med utlandet i løpet av året har Byrået i tabell 2 forsøkt å stille opp betalingsbalansen for hvert halvår 1950. Enkelte av tjenestepostene er vanskelig å dele opp, men stort sett skulle oppstillingen gi et riktig bilde.

Underskottet på driftsbalansen gikk ned fra 685 mill. kr. i 1. halvår til 255 mill. kr. i 2. halvår, dvs. med 430 mill. kr. Det er nedgangen i innførselsoverskottet av skip som gir det største utslaget, men også nedgangen i innførselsoverskottet ekskl. skip og økingen i skipsfartens nettoinntekter har vært betydelige. En må imidlertid være varsom med å dra konklusjoner om den framtidige utvikling på grunnlag av disse tallene.

Som nevnt kan Byrået ennå ikke stille opp kapitalbalansen på vanlig måte. Tall for denne er imidlertid gitt i tabell 3 på grunnlag av en oppstilling utarbeidd av Handelsdepartementet.

Gjeldsavdragene i 1950 omfatter ikke de 58 mill. kr. i avdrag på den kortsiktige valutagjeld som Norge hadde til de andre deltakere i Den

Tabell 2. *Mill. kr.*

	1. halvår 1950	2. halvår 1950	1. halvår minus 2. halvår
Innførsel ekskl. skip, cif....	2 042	1 974	68
Utførsel » » fob.[1]..	1 376	1 416	÷ 40
Innførselsoverskott ekskl. skip	666	558	108
Innførselsoverskott av skip.	500	232	268
Tjenester ekskl. skipsfart, nettoutgift	34	50	÷ 16
	1 200	840	360
÷ Skipsfartens nettoinnt...	515	585	÷ 70
Underskott på driftsbalansen	685	255	430

[1] Hele beløpet på 119 mill. kr. for hval- og spermolje levert direkte fra feltet faller på 1. halvår 1950.

europeiske betalingsunion, da denne trådte i funksjon 30. juni 1950; beløpet er medtatt under øking i valutabeholdningene. Posten «trekk på utgangsstillingen i Den europeiske betalingsunion» inkluderer ikke et beløp på om lag 99 mill. kr. som ble trukket i desember 1950, men som ikke ble postert av Norges Bank i dette år. Vår utgangsstilling i Betalingsunionen omfatter om lag 358 mill. kr. som gave og 71 mill. kr. som lån. Når vi regner med desemberbeløpet på 99 mill. kr. har vi altså nyttet ut hele gaveandelen av vår utgangsstilling, mens vi bare har brukt om lag 8 mill. kr. av låneandelen. Vi har hittil ikke gjort bruk av vår alminnelige kredittkvote i Betalingsunionen.

Netto-opplåningen på skipsinnførselen viser forskjellen mellom verdien av innførte skip og nettovalutautlegg i året i samband med kjøp og kontraheringer av skip. Posten «netto av diverse kapitaloverføringer» er en saldo som blir bestemt indirekte ved å avstemme kapitalregnskapet med driftsregnskapet.

Valutabeholdningene er definert som summen av Norges Banks, andre bankers, Nortraships og redernes kontotilgodehavender (inklusive valutagull og utenlandske verdipapirer) m i n u s kontogjeld. I løpet av 1950 økte valutabeholdningene med 88 mill. kr. Stigningen skyldes dels økingen i valutatilgodehavender og dels nedgang i kontogjelden til utlandet. Valutatilgodehavender er steget fra 702 mill. kr. til 780 mill. kr., mens kontogjelden er gått ned fra 412 mill. kr. til 402 mill. kr. Vi har i første rekke tilgodehavender i dollar og dessuten noe i pund sterling, mens kontogjelden vesentlig representerer gjeld som vi har pådratt oss i betalingsavtaler med andre land.

I løpet av 1949 falt valutabeholdningen med om lag 281 mill. kr. Sammen med økingen i valutabeholdningen i 1950 representerer dette en bedring i forhold til 1949 på 369 mill. kr. Mesteparten av dette beløp — eller 332 mill. kr. — svarer til nedgangen i underskottet på driftsbalansen. Resten — 37 mill. kr. — representerer skilnaden mellom en øking på 253 mill. kr. i tilskottene under Det europeiske gjenreisingsprogram (direkte tilskott og lån, indirekte tilskott og trekk på utgangsstillingen) og en nedgang på 216 mill. kr. i andre kapitalinntekter minus andre kapitalutgifter.

Valutabeholdningene var kommet ned på et meget lavt nivå i løpet av 1949. Trass i oppgangen i 1950 er de fremdeles lavere enn det som må anses for å være en ønskelig omsetningskapital for vår ytre økonomi.

Tabell 3. *Kapitalbalansen overfor utlandet i 1949 og 1950. Mill. kr.*

	1949	1950
K a p i t a l u t g i f t e r:		
Underskott på driftsbalansen	1 272	940
Avdrag på gjeld	73	130
Tilsammen	1 345	1 070
K a p i t a l i n n t e k t e r:		
Direkte tilskott og lån under Det europeiske gjenreisingsprogram	398	465
Indirekte tilskott under Det europeiske gjenreisingsprogram (netto trekkrettigheter)	374	294
Trekk på utgangsstillingen i Den europeiske betalingsunion	–	[1] 266
Bruk av kreditter.....	40	–
Nettoopplåning på skipsinnførselen	121	148
Tilbakebetaling fra andre land på lån	12	12
Netto av diverse kapitaloverføringer	119	[2] ÷27
Bruk av valutabeholdninger	281	[3] ÷88
Tilsammen	1 345	1 070

[1] Unntatt 99 mill. kr. som ble trukket i desember 1950, men som ikke ble postert av Norges Bank i dette år.
[2] Jfr. note 1.
[3] Inklusive 58 mill. kr. i avdrag på den kortsiktige valutagjeld til deltakerne i betalingsunionen.

Sysselsetting.

Både under krigen og særlig etter krigen har det funnet sted store endringer i fordelingen av sysselsatte på de enkelte næringer. Et uttrykk for disse endringer er gitt i tabell 1, som er stilt opp på grunnlag av beregninger utført av Arbeidsdirektoratet.

Tabell 1. *Tallet på sysselsatte vintrene 1939/40, 1945/46 og 1949/50.* (Tall fra Arbeidsdirektoratet).

	Tallet på sysselsatte vintrene (1939/40 = 100)		Tallet på sysselsatte fordelt på næringer i vintrene		
	1945/46	1949/50	1939/40	1945/46	1949/50
			pst.	pst.	pst.
Jordbruk og skogbruk	97	91	31,9	30,6	26,5
Fiske og fangst	91	96	5,8	5,2	5,0
Industri	102	133	19,7	19,7	23,9
Bygg og anlegg	117	150	5,5	6,4	7,6
Varehandel	90	99	10,8	9,5	9,7
Annen forretningsvirksomhet	99	104	3,7	3,4	3,5
Sjøfart, fyr- og losvesen	67	109	2,9	1,9	2,9
Land- og lufttransport	111	119	5,2	5,7	5,6
Husarbeid og rengjøring	96	86	6,2	5,9	4,9
Immateriell virksomhet	103	120	4,9	5,0	5,3
Offentlig administrasjon	191	162	1,9	3,6	2,8
Forsvar	215	161	1,5	3,1	2,2
	102	110	100	100	100

Nedgangen i sysselsettingen i jordbruk, skogbruk og fiske og den sterke vekst i tallet på sysselsatte i industri og bygge- og anleggsvirksomhet er de dominerende trekk i den utvikling som har funnet sted i løpet av 10-året 1939/40—1949/50. Det er også bemerkelsesverdig at sysselsettingen i varehandelen har holdt seg om lag konstant, trass i den store øking av samfunnets vareproduksjon fra 1939/40–1949/50.

Endringene siden 1939/40 kan betraktes som et ledd i en strukturendring som har pågått over en lengere periode. Farten i denne utvikling avhenger av en rekke faktorer som f. eks. de enkelte næringers relative lønns- og inntektsnivå, nettotilveksten i yrkesbefolkningen og ekspansjonshastigheten i det økonomiske liv. Når endringene i sysselsettingsstrukturen har vært særlig store i etterkrigsårene, skyldes det ikke minst at ekspansjonen i det økonomiske liv har vært meget sterk i forhold til nettotilveksten i yrkesbefolkningen. Trass i knappheten på boliger har den fulle sysselsetting muliggjort fritt yrkesvalg i større utstrekning enn i mellomkrigsperioden. Den relative bedring i lønns- og inntektsnivået i jordbruk, skogbruk og fiske siden 1939 er i seg selv en følge av denne utvikling, men den har ikke kunnet hindre at disse næringer i en viss utstrekning er blitt tappet for arbeidskraft.

Det hører også med til bildet at næringer med en relativt høy produksjonsverdi pr. sysselsatt stort sett har økt sin andel av den totale sysselsetting. Endringene i sysselsettingsstrukturen har derfor bidratt til å øke nasjonalproduktet. Produksjonsøkingen pr. sysselsatt (regnet i faste priser) siden før krigen skyldes i første rekke dette forhold, selv om det også har funnet sted en viss øking i produksjonen pr. sysselsatt innen de enkelte næringer.

Arbeidsdirektoratets tall for sommeren 1949 og sommeren 1950 viser at den utvikling som er skissert ovenfor, fremdeles har gjort seg gjeldende. I løpet av dette tidsrom absorberte industrien og bygge- og anleggsvirksomheten mer enn den totale sysselsettingsøking, mens tallet på sysselsatte gikk ned i jordbruk og skogbruk. Det er ellers verdt å legge merke til at den totale sysselsetting bare økte med om lag 6 400 eller med ½ %. Nettotilveksten i yrkesbefolkningen omfattet om lag 3 000 personer. Resten av økingen skyldtes vesentlig innvandringsoverskottet. Det har vært en forholdsvis stor tilgang på utenlandsk arbeidskraft, særlig dansker.

Tallene for syketrygdpliktige sysselsatte viser større øking enn Arbeidsdirektoratets totaltall. Fra juni 1949 til juni 1950 var økingen om lag 14 400, mens gjennomsnittstallene for 3. kvartal i de to siste år viser en øking på om lag 15 500 eller ca. 1,8 %. Skilnaden mellom de to tallserier kan skyldes at selvstendige næringsdrivende eller familiearbeidskraft i en viss utstrekning er gått over til lønt arbeid.

Tabell 2 viser sysselsatte syketrygdpliktige fordelt på viktigere næringer i 3. kvartal 1949 og 1950. Forskyvningene mellom næringene går stort sett i samme retning som i de andre etterkrigsår.

Tabell 2. *Sysselsatte pliktige syketrygdede arbeidere og funksjonærer.*

	Menn			Kvinner		
	3. kv. 1949	3. kv. 1950	Endringer	3. kv. 1949	3. kv. 1950	Endringer
Jordbruk og skogbruk	76 264	74 007	÷ 2 257	22 287	19 568	÷2 719
Fiske og fangst	5 512	5 595	+ 83	620	601	÷ 19
Sjøfart	10 194	10 022	÷ 172	1 068	1 250	+ 182
Annen transport	39 323	39 041	÷ 282	9 839	10 623	+ 784
Industri	228 713	234 150	+ 5 437	71 196	74 986	+3 790
Bygge- og anleggsvirks.	109 688	110 711	+ 1 023	1 984	2 073	+ 89
Varehandel	45 508	47 101	+ 1 593	41 053	42 802	+1 749
Hotell- og kafédrift	3 546	3 712	+ 166	15 375	16 320	+ 945
Off. adm., annen imm. virks.	38 897	41 236	+ 2 339	18 925	21 264	+2 339
Husarbeid og rengj.	2 558	2 582	+ 24	67 415	65 646	÷1 769
Annet	20 347	20 737	+ 390	34 180	35 906	+1 726
Sum	580 550	588 894	+ 8 344	283 942	291 039	+7 097

Det er ikke mulig etter statistikken å dra et klart skille mellom sysselsatte i jordbruk og skogbruk da disse ofte går over fra det ene arbeid til det annet uten å skifte arbeidsgiver. Ved utgangen av september i år var det 3 700 færre lønnsarbeidere i jord- og skogbruk enn på samme tid i 1949. Nedgangen fordeler seg med 1 150 på menn og 2 550 på kvinner. Når nedgangen har vært mindre for menn enn for kvinner henger dette antakelig sammen med at hogsten jamt over er kommet tidligere i gang i år enn i fjor på grunn av den tidligere fastsetting av tømmerprisene.

Sysselsettingstallene for gruppen fiske og fangst viser i 3. kvartal i år liten forandring fra 1949, men de sysselsatte pliktige syketrygdede utgjør bare om lag 1/5 av den totale sysselsetting i gruppen. Forhyringen til hvalflåten kom tidligere i 1950 enn i 1949. Septembertallene for fiske og fangst viser derfor øking i 1950, men fall i 1949.

Tall for sysselsatte arbeidere — menn og kvinner — i de enkelte industrigruppene er gitt i tabell 3. Beregnede tall for vinteren 1939/40 er satt opp til jamføring.

Tabell 3. *Sysselsatte arbeidere i industrien.*

	Vinter 1939/40 beregnet	30. juni 1949	30. sept. 1949	30. juni 1950	30. sept. 1950	Endringer Juni 1949/50	Endringer Sept. 1949/50
Bryting av malm, hyttedr.	6 300	4 909	4 915	5 025	5 282	+ 116	+ 367
Elektrometallurg. ind.	5 600	5 993	6 107	6 368	6 454	+ 375	+ 347
Jord- og steinind.	10 500	13 217	13 013	13 702	13 449	+ 485	+ 436
Hermetikkindustri	5 000	8 119	8 850	8 695	8 123	+ 576	÷ 727
Annen nær. og nyt.mid.ind.	17 900	25 854	25 573	26 399	25 989	+ 545	+ 416
Olje- og fettindustri	2 000	3 801	3 868	3 889	4 077	+ 88	+ 209
Kjem. og elektrokjem. industri	6 200	11 179	11 203	12 195	12 189	+1 016	+ 986
Elektrisitets- og gassverk	5 200	6 304	6 651	6 901	7 189	+ 597	+ 538
Sagbruk og høvlerier	7 000	11 687	10 396	11 708	10 303	+ 21	÷ 93
Annen trevareindustri	9 800	19 713	19 470	19 058	19 166	÷ 655	÷ 304
Papirindustri	17 500	20 806	20 771	20 714	20 923	÷ 92	+ 152
Grafisk ind. og bokb.	8 000	10 335	10 429	10 784	10 790	+ 449	+ 361
Lær- og gummivareindustri	4 400	6 870	6 746	6 739	6 816	÷ 131	+ 70
Tekstilindustri	15 600	19 018	19 195	21 325	21 655	+2 307	+2 460
Bekledningsindustri	22 000	24 345	24 663	26 388	26 548	+2 043	+1 885
Vaskeri, renseri, fargeri	1 500	1 906	1 919	2 177	2 093	+ 271	+ 174
Skipsbyggerier		19 748	19 296	19 000	18 291	÷ 748	÷1 005
Mek. verksteder	50 000	12 305	12 339	12 314	12 482	+ 9	+ 143
Annen jern og met.ind.		46 029	46 132	47 523	48 152	+1 494	+2 020
Sum.	194 500	272 138	271 536	280 904	279 971	+8 766	+8 435

Den økte sysselsetting er særlig absorbert av tekstil- og bekledningsindustrien, metallindustrien eksklusive skipsbyggerier og mekaniske verksteder og kjemisk og elektrokjemisk industri. Sysselsettingen gikk sterkt ned i skipsbyggeriene. Også trevareindustrien og hermetikkindustrien viste atskillig nedgang, for den siste gruppe fra september 1949 til september 1950. Tallet av sysselsatte i denne gruppen var imidlertid uvanlig høyt i september 1949. Ved skipsbyggeriene sank sysselsettingen i september 1950 vesentlig på grunn av avslutningen av reparasjonene på hvalflåten. For en del er det hvalfangstarbeiderne som deltar i dette reparasjonsarbeid i sommermånedene.

For industrien under ett var det stor mangel på arbeidere også i 1950. Tallet på ledige plasser for industriarbeidere var ved utgangen av september 6 128, nemlig 4 295 for menn og 1 833 for kvinner. Av de ledige plasser for menn var storparten i metallindustrien, i alt 3 044. Av disse var 2 322 for fagarbeidere. De ledige plasser for kvinner var storparten i tekstil- og bekledningsindustrien.

Sysselsettingen i bygg- og anleggsvirksomhet er stadig gått opp i etterkrigsårene. Stigningen fortsatte i 1950, men den var relativt mindre enn året før. Fordelingen på bygnings- og anleggsarbeidere er noe usikker, men etter syketrygdregistreringen var tallene i 1949 og 1950 følgende:

Tabell 4. *Sysselsatte pliktige syketrygdede arbeidere.*

	Bygg	Anlegg	Sum
1949 1. kvartal[1] ..	42 800	36 700	79 500
2. kvartal ..	46 700	43 800	90 500
3. kvartal ..	54 700	50 600	105 300
4. kvartal ..	54 400	47 300	101 700
1950 1. kvartal ..	47 300	39 700	87 000
2. kvartal ..	51 300	45 000	96 300
3. kvartal ..	56 700	51 000	107 700

[1] Kvartalsvise gjennomsnitt av tallene ved utgangen av hver måned.

Mens sysselsettingen i bygg- og anlegg i 1. halvår 1950 lå betydelig over nivået på samme tid i 1949 er forskjellen i 3. kvartal meget mindre. I løpet av siste år er Hydros anlegg i Glomfjord blitt fullført. Dette har ført til en nedgang i antall sysselsatte ved private anlegg på ca. 1 000 mann.

For sjøfart er sysselsettingstallene for 3. kvartal 1950 omtrent uforandret i forhold til året før. Disse tall omfatter funksjonærer i rederier, mannskaper på kystflåten og i fyr- og losvesen, men ikke sjøfolk i utenriksfart. Trygdekassen for sjømenn i utenriksfart hadde ca. 30 850 medlemmer ved utgangen av oktober i år, en øking på 1 200 i årets 10 første måneder.

Sysselsettingstallene for gruppen annen transport — landtransport og lufttrafikk — viser fra 3. kvartal 1949 til 3. kvartal 1950 noen nedgang for menn og stigning for kvinner.

I gruppen varehandel er sysselsettingen steget både for menn og kvinner. I hotell- og kafédrift er sysselsettingen steget for kvinner. Sysselsettingen i varehandelen er økt usedvanlig sterkt siste år med vel 3 250 fra 30. september 1949 til 30. september 1950. Det er mulig at sysselsettingen i denne næring nå er begynt å øke mere i takt med økingen i vareproduksjonen enn tidligere i etterkrigstiden.

Syketrygdstatistikken er ikke tilstrekkelig spaltet til å gi opplysninger om utviklingen i gruppene offentlig administrasjon og annen immateriell virksomhet.

I gruppen husarbeid og rengjøring er det fortsatt stor nedgang i sysselsettingen, særlig for kvinner i husarbeid. Nedgangen var imidlertid mindre fra 1949 til 1950 enn fra 1948 til 1949 selv om en tar hensyn til at fallet i 1949 til dels skyldes grupperingsendringer i statistikken. Men så lenge behovet for kvinnelig arbeidskraft i andre næringer ikke er dekket og tilgangen av kvinner til ervervslivet ikke er større enn nå vil trolig tallet på hushjelper til private fortsatt gå ned. Folketellingen 1946 viste en meget stor nedgang fra 1930 i tallet av hushjelper. Mens det i 1930 var en hushjelp for hvert fjerde eller femte ektepar i landet var det i 1946 bare en for hvert tiende.

Også i 1950 har arbeidsløysetallene ligget på et lavere nivå enn hva som må regnes som normal friksjonsledighet. I de siste to år har den registrerte arbeidsløyse blant kvinner vært meget liten gjennom hele året, mens tallene for menn har ligget betydelig høyere om vinteren enn om sommeren. Vinterarbeidsløyse har særlig gjort seg gjeldende i de tre nordligste fylker. Dette henger sammen med at landsdelens næringsliv er lite utbygd, og at det er relativt få yrkesmuligheter utenom fiske, jordbruk og bygge- og anleggsvirksomhet. Høsten 1950 ble det formidlet et større antall arbeidere fra Nord-Norge til skogsarbeid sørpå.

For landet under ett har arbeidsmarkedet fortsatt vært meget spent i 1950. Etterspørselen etter arbeidskraft har vært større enn tilgangen innen de fleste næringer. Dette gjelder både for næringer som er blitt tappet for arbeidskraft og for næringer med økt sysselsetting. Innen industrien har knappheten blant annet

Tabell 5. *Arbeidsløse søkere ved arbeidsformidlingen.*

	1949		1950	
	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner
Gjennomsnitt:				
1. kvartal	12 420	756	14 908	849
2. »	4 913	609	5 442	690
3. »	2 960	305	3 180	488
4. »	8 388	510	..	..

gjort seg gjeldende i gruvedrift, i tekstilindustrien, i skotøyindustrien, i polygrafisk industri og i de fleste grupper innen jern- og metallindustrien. Tallet på meldte ledige plasser for alle næringer steg fra 10 300 i 3. kvartal 1949 til 12 700 i 3. kvartal 1950. For menn var det en stigning på 2 700 og for kvinner en nedgang på 300. Tallene er imidlertid lite utsagnskraftige, fordi en må regne med at arbeidsgiverne i stor utstrekning ikke melder ledige plasser til arbeidsformidlingen. De fleste bedrifter som deltok i Arbeidsdirektoratets spesialundersøkelse sommeren 1950 om arbeidskraftsituasjonen i viktigere eksport- og hjemmeindustri, mente at stillingen var om lag den samme som året før.

Alminnelig knapphet på arbeidskraft vil i seg selv virke produksjonshemmende i den utstrekning den fører til relativt mye skoft, hyppig skifte av arbeidsplasser og relativt stor sysselsetting i små bedrifter. Statistiske oppgaver over de to første faktorer foreligger bare for etterkrigstiden på enkelte områder innen industrien.

Om skoft foreligger det bare få og lite omfattende undersøkelser. Det er også vanskelig å få begrepet helt avgrenset fra sykefravær.[1] En undersøkelse som nå er i gang og omfatter 11 industrigrupper (ca. 300 bedrifter) i 1949 viser den høyeste skoftprosent for kvinner i sjokoladeindustrien og for menn i metallindustrien. I den siste gruppe var tallet særlig høyt for unge arbeidere. En jamføring med skoftkomitéens undersøkelse for 48 bedrifter i september 1946 viser gjennomgående atskillig nedgang for de industrier som er med i begge undersøkelser. Norsk Arbeidsgiverforening foretok en undersøkelse for året 1948 for 9 industrier. En jamføring med de tilsvarende grupper i undersøkelsen for 1949 viser liten forandring i omfanget av skoft for mannlige arbeidere, når en unntar en del nedgang i de grafiske fag og stigning ved sjokoladefabrikkene. For kvinnelige arbeidere er det gjennomgående nedgang, særlig ved skofabrikkene og i de grafiske fag, men atskillig stigning ved sjokoladefabrikkene. Skoftprosenten viser seg i alle undersøkelser å ligge høyere blant kvinner enn blant menn.

I den samme undersøkelse har en også prøvd å finne uttrykk for vekslingen i arbeidsstokken ved å regne ut det prosentvise forhold mellom de arbeidere som er sluttet i året og det gjennomsnittlige antall arbeidere.[1] Også her ligger tallene høyest for kvinner. I gjennomsnitt lå sluttprosenten for kvinnelige arbeidere vel 30 % høyere enn for mannlige arbeidere i de bedrifter undersøkelsen omfatter. For mannlige arbeidere lå den i de fleste industrier mellom 20 og 30 %, den var lavest i de grafiske fag og høyest i mekaniske verksteder og elektrokjemisk industri. Også for kvinnelige arbeidere lå tallet høyest i mekaniske verksteder, mens det lå lavest i de grafiske fag. Mekaniske Verksteders Landsforening foretar regelmessig undersøkelser om arbeidsvekslingen i sine medlemsbedrifter. Etter disse sluttet gjennomsnittlig 38 % av medlemmene ved de forskjellige bedrifter i 1949. For de 9 første måneder av året var gjennomsnittstallet 39 % i 1949 og 33 % i 1950.

I Statistisk Sentralbyrås nye og fullstendige lønnsstatistikk som bygger på kvartalsoppgaver, regnes det ut sluttprosenter[2] for forskjellige industrier og undergrupper og for viktigere stillinger. I tabell 6 har en gitt oppgaver over sluttprosentene for voksne menn og kvinner for de fleste av de grupper som er undersøkt i 2. kvartal 1950.

[1] I de veiledninger som er gitt i fraværsundersøkelser, defineres skoft eller fravær uten tillatelse negativt som det som ikke kommer inn under permisjon eller sykefravær.

[1] Byrået har ikke oppgaver over årsaker til at arbeiderne er sluttet. Driftsinnskrenkninger o. l. har imidlertid spilt en forholdsvis liten rolle de senere år. En må derfor gå ut fra at tallene i alt vesentlig gir uttrykk for frivillige oppsigelser.

[2] Arbeidere som er sluttet i kvartalet i prosent av det gjennomsnittlige tall av arbeidere i kvartalet. Tallene er omregnet til å gjelde året. Byrået har foreløpig ikke tilstrekkelige oppgaver til å avgjøre om kvartalstallene viser sesongbevegelser.

Tabell 6. *Sluttprosenten pr. år.*

Industrigrupper	Lønnstellingen 2. kvartal 1950	
	Menn	Kvinner
Malmgruver	17	–
Tekstil- og trikotasjeind.	23	41
Skotøyfabrikker	14	27
Sagbruk og høvlerier	30	–
Bygningsplatefabrikker	23	–
Diverse treindustri	27	–
Kartonnasjefabrikker	16	36
Grafisk industri	18	19
Sementfabrikker	11	–
Sementvarefabrikker	36	–
Metallindustri[1]	26	30

[1] Metallindustrien ekskl. bilverksteder, treskipsbyggerier, offentlige verksteder, radiofabrikker og flyverksteder.

Den store forskjell mellom industrigruppene viser at tallene ikke bare er påvirket av arbeidskraftsituasjonen og de alminnelige økonomiske forhold, men også av spesielle faktorer som er knyttet til den enkelte industri eller bedrift. Disse spesielle faktorer omfatter bl. a. lønnings- og arbeidsforholdene i industrien, bedriftens tekniske og sosiale standard, arbeidernes boligforhold og geografiske forhold som f. eks. industristedets mer eller mindre isolerte beliggenhet og kommunikasjonsforholdene. Arbeidernes valgmuligheter er særlig store i en situasjon med knapphet på arbeidskraft. De kan forlate et arbeid de mistrives med, og de kan søke til bedrifter og industrier hvor de vet at fortjenesten blir større.[1] Byråets oppgaver for 2. kvartal 1950 kan delvis illustrere dette. De viser når det gjelder arbeidsveksling, atskillig forskjell innen den enkelte industri. I malmgruver var således sluttprosenten for produksjonsarbeidere i dagen 10 og under dagen 26. Mellom de forskjellige grupper i tekstil- og trikotasjeindustrien var det stor forskjell. Mens den totale sluttprosent for voksne kvinner var 41, var den i ullvarefabrikkene 40, ved bomulls- og linvarefabrikker 56 og ved trikotasjefabrikker 33. I metallindustrien var totaltallet for menn 26 %, i metallvarefabrikker 24, i støperier 33, i mekaniske verksteder 28, i skipsbyggerier 30 og i elektroteknisk industri 25.

Arbeidsvekslingen er meget forskjellig i metallindustrien blant fag-, spesial- og hjelpearbeidere. Sluttprosenten for de forskjellige grupper er satt opp i tabell 7.

[1] I Arbeidsdirektoratets spesialundersøkelse for i sommer om årsakene til mangler på kvalifisert arbeidskraft nevnes bl. a. at bedriftene stjeler arbeidskraft fra hverandre.

Tabell 7. *Sluttprosenten pr. år.*

Faggrupper	Lønnstellingen 2. kvartal 1950				
	Metallindustri i alt[1]	Derav			
		Metallvarefabr.	Støperier	Mek. verksteder	Skipsbyggerier
Fagarbeidere	18	15	14	19	20
Spesialarbeidere	19	18	25	–	–
Hjelpearbeidere	55	63	79	50	53
Total	26	24	33	28	30

[1] Metallind. ekskl. bilverksteder, treskipsbyggerier, radiofabrikker, flyverksteder og offentl. veksteder.

Det er altså en utpreget forskjell mellom fag- og hjelpearbeidere. Det er hjelpearbeiderne som representerer uromomentet. Fagarbeiderne er temmelig yrkesstabile, trass i den generelle mangel på faglært arbeidskraft.

Byrået har også utført en del foreløpige beregninger over sysselsettingsutviklingen i industrien etter bedriftenes størrelse fra 1938 til 1946 og fra 1946 til 1948. For å få med de minste bedriftene som dekkes av den løpende statistikk, må slike beregninger baseres på industristatistikkens oppgaver over utførte timeverk. I tabell 8 har en sondret mellom to grupper av bedrifter, nemlig dem som er for små til å komme med i produksjonsstatistikken, og dem som er med i denne statistikk. Grensen svarer stort sett til 12 000 utførte timeverk i året eller om lag 5 arbeidere.[1]

[1] I enkelte industrigrupper er grensen for de bedrifter som produksjonsstatistikken tar med, satt noe lavere.

Tabell 8. *Utførte timeverk i «små» industribedrifter[1] og andre industribedrifter[2] i 1938, 1946 og 1948.*

	1938 = 100		1948 i prosent av 1946	I prosent av det totale antall utførte timeverk		
	1946	1948		1938	1946	1948
«Små» bedrifter[1]	141	165	117	8,2	10,1	9,9
Andre bedrifter[2]	111	134	121	91,8	89,9	90,1
Alle bedrifter	113	137	121	100,0	100,0	100,0

[1] Bedrifter som ikke er med i produksjonsstatistikken.
[2] Bedrifter som er med i produksjonsstatistikken. Denne gruppe vil stort sett omfatte bedrifter hvor det er utført minst 12 000 timeverk i året.

Fra 1938 til 1948 økte tallet på utførte timeverk vesentlig sterkere ved de minste bedriftene enn ved de andre bedriftene. Likevel steg de minste bedrifters andel av det totale antall utførte timeverk bare fra 8,2 % i 1938 til 9,9 % i 1948. Det er også verdt å legge merke til at utførte timeverk ved de minste bedrifter steg mindre sterkt enn ved de andre bedrifter fra 1946 til 1948.

I 1938 falt 37 % av de utførte timeverk ved de minste bedrifter, og 27 % av de utførte timeverk ved de andre bedrifter på jern- og metallindustrien. De tilsvarende tall i 1948 var 39 og 32 %. Forskyvningen i sysselsettingen til fordel for de minste bedriftene var noe mer utpreget for jern- og metallindustrien enn for industrien ellers fra 1938 til 1946. I de to neste år derimot falt de minste bedrifters andel av de totale utførte timeverk i jern- og metallindustrien, mens deres andel av de utførte timeverk i industrien ellers fortsatt gikk noe opp.

Tabell 9 gir tall for sysselsatte arbeidere i produksjonsstatistikkens bedrifter fordelt på størrelsesgrupper.

Tabell 9. *Tallet på sysselsatte arbeidere i produksjonsstatistikkens bedrifter[1] i mai 1938, 1946 og 1948 fordelt på størrelsesgrupper.*

Bedrifter som sysselsetter:	1938 = 100		1948 i prosent av 1946	I prosent av det totale antall sysselsatte		
	1946	1948		1938	1946	1948
5—50 arbeidere	143	166	116	31,3	36,8	34,9
51—200 arbeidere	105	137	131	34,6	29,7	31,6
Over 200 arbeidere	120	147	123	34,1	33,5	33,5
Alle bedrifter	122	150	123	100	100	100

[1] Unntatt bedrifter i gruppene bergverk, elektrometallurgisk industri, jord- og steinindustri, gassverk, sagbruk og høvlerier, samt bedrifter i noen mindre grupper. Videre er et mindre antall bedrifter som sysselsetter under 5 arbeidere holdt utenfor undersøkelsen. Tallet på sysselsatte ved de bedrifter som er tatt med var 113 395, 138 423 og 169 820 i mai 1938, 1946, og 1948.

Fra 1938 til 1946 økte sysselsettingen særlig sterkt for den minste størrelsesgruppe. Dette gikk i første rekke ut over tilveksten i sysselsettingen i de mellomstore bedrifter. I de to neste år derimot gikk utviklingen i retning av den sysselsettingsstruktur som ble konstatert for 1938. En videre oppdeling av gruppen over 200 arbeidere i 201—500 og over 500 arbeidere viser at sysselsettingen i den siste gruppen økte vesentlig sterkere fra 1938 til 1946 enn i de andre størrelsesgrupper, og om lag like sterkt som i disse grupper under ett fra 1946 til 1948. Bortsett fra gruppene gummivareindustri og tekstilindustri gjorde denne tendens seg gjeldende for alle grupper hvor det finnes så store bedrifter. Det kan derfor ikke ha vært vanskeligere for de største bedrifter enn for de andre bedrifter å øke tallet på sysselsatte.

Tall for de gjennomsnittlige arbeidere pr. bedrift er gitt i tabell 10.

Tabell 10. *Gjennomsnittlig antall arbeidere pr. bedrift i produksjonsstatistikkens bedrifter mai 1938, 1946 og 1948.*[1]

	1938	1946	1948
Bedrifter som sysselsetter:			
5—50 arbeidere	15,7	15,7	16,5
51—200 arbeidere	95,3	92,9	92,2
Over 200 arbeidere	402,8	437,7	434,9
Alle bedrifter	40,9	36,4	39,4

[1] Jfr. note til tabell 10.

Tallet på bedrifter steg vesentlig sterkere enn tallet på sysselsatte fra 1938 til 1946. I de to neste år derimot gikk utviklingen i motsatt retning. I 1948 var det gjennomsnittlige antall sysselsatte arbeidere pr. bedrift bare 1,5 lavere enn i 1938. De store bedriftene sysselsatte betydelig flere arbeidere pr. bedrift i 1948 enn i 1938, mens tallet for de mellomstore bedrifter gikk noe ned i løpet av dette tidsrom. Gjennomsnittstallet for alle bedrifter er også preget av endringene i de tre størrelsesgruppers andel av den totale sysselsetting.

Tendensen i retning av relativt større sysselsetting i de mindre bedrifter har særlig gjort seg gjeldende for trevareindustrien, ekskl. sagbruk og høvlerier, skotøyindustrien, bekledningsindustrien og lærvarefabrikker. I den siste gruppe fortsatte de mindre bedrifter å øke sin andel av den totale sysselsetting fra 1946 til 1948. Innen jern- og metallindustrien var utviklingen uensartet, men utslagene var relativt små fra 1938 til 1948. Under-gruppen sykkelfabrikker, bilverksteder og flyfabrikker viste en betydelig øking i de mindre bedrifters sysselsettingsandel fra 1938 til 1946. I 1948 sysselsatte imidlertid disse bedrifter en mindre andel av undergruppenes totale arbeiderantall enn i 1938.

Tabellene 8 og 9 viser begge at de mindre bedrifter økte sin andel av den totale sysselsetting fra 1938 til 1948. De viser også at dette forhold var særlig utpreget i 1946. Det foreligger ennå ingen oppgaver som kan vise om tendensen i retning av en nedgang i de mindre bedrifters sysselsettingsandel fra 1946 til 1948 også har gjort seg gjeldende i de to siste år.

Endringene i den relative fordeling av sysselsettingen på små og store bedrifter gir imidlertid bare en side av problemet. I en situasjon med alminnelig knapphet på arbeidskraft vil det være rasjonelt å konsentrere produksjonen i størst mulig utstrekning i de mest produktive bedrifter. De store bedrifter må stort sett antas å ha større og bedre produksjonsutstyr pr. arbeider enn de mindre bedrifter. Ut fra dette synspunkt har den sterke vekst i sysselsettingen i de mindre bedrifter virket hemmende på produksjonen.

Det er ikke mulig å dra noen slutninger om sammenhengen mellom sysselsettingsutviklingen i små og store bedrifter, stillingen på arbeidsmarkedet og den økonomiske situasjon ellers uten å gå til nærmere detaljundersøkelser. Særlig vanskelig er det å si noe bestemt om hvilke forhold som har gjort det mulig for de små bedrifter å øke sin sysselsetting så vidt sterkt fra 1938 til 1948. Det er ellers klart nok at den store etterspørsel etter varer og tjenester i seg selv har oppmuntret nystarting av bedrifter, og at nye bedrifter på mange områder har hatt relativt små ekspansjonsmuligheter som følge av mangel på lokaler og produksjonsutstyr.

Arbeidskonflikter 1950.

Både tallet på konflikter og det tap av arbeidsdager som disse har medført er langt mindre i årene etter krigen enn i årene før krigen.

Tabell 11.

År	Konflikter	Arbeidere	Tapte arbeidsdager
1936	175	15 286	396 000
1937	195	28 785	1 014 000
1938	248	24 045	567 000
1939	81	15 978	860 000
1945	16	4 074	65 000
1946	39	4 658	79 000
1947	47	8 250	41 000
1948	58	5 919	92 000
1949	47	9 010	105 000

Det er i statistikken ikke gjort noe skille mellom lovlige og ulovlige konflikter. Den langt større ro på arbeidsplassen i etterkrigsårene henger for en del sammen med lønnsnemndloven (lov om arbeidstvister) som gjaldt uforandret fra avslutningen av okkupasjonen til februar 1949 og som gjorde at arbeidskonflikter i ordinære former bare kunne forekomme helt unntaksvis. Ved lovendringen i 1949 ble frie tariffoppgjør delvis gjennomført, og partene kan under visse betingelser gå til lovlig streik eller lockout.

Også i 1950 har det imidlertid vært få tilfelle av arbeidsstans og de fleste har vært meget kortvarige.

Den mest omfattende konflikten gjaldt ca. 700 arbeidere ved vel 60 trevarefabrikker. Streiken varte i vel 5 uker og ble bilagt ved kjennelse i lønnsnemnda.

I februar streiket drosjesjåførene i Oslo i 4 dager.

Jordbruket.

Planteavl.

Åkerareal i dekar.

	1939	1942	1947	1948	1949	1950
Korn og erter	1 836 741	2 061 547	1 501 036	1 496 493	1 520 089	1 567 693
Poteter	506 927	789 896	568 589	648 830	582 410	589 605
Rotvekster	225 434	241 508	175 561	171 844	154 379	166 080
Grønnsaker	52 787	82 160	424 710	384 945	43 012	47 572
Annen åker og hage	323 779	212 645			401 123	346 808
Åker og hage i alt	2 945 668	3 387 756	2 669 896	2 702 112	2 701 013	2 717 758

Tabellen ovenfor viser i grove trekk endringene i åkerarealet under og etter krigen: den økte dyrking av direkte matnyttige vekster i krigsårene og tilbakeslaget etterpå.

I 1950 økte kornarealet noe sammenliknet med 1949. Det var vesentlig Østlandsfylkene som viste oppgang. Høstsæden økte sterkt i de typiske høstsæddistriktene. Ellers ga økingen seg i de forskjellige fylkene utslag dels i vårhvete-, dels i byggarealene, mens havren mer jamt økte over hele Østlandet og gikk tilbake på Vestlandet. For hele landet var både brødkorn- og fòrkornarealet økt, og arealet av korn og erter i alt var 3,1 % eller ca. 48 000 dekar større enn i 1949. Samtidig gikk grønnfòrarealet tilbake med ca. 39 000 dekar fordelt på alle fylkene unntatt Finnmark. Kornarealet i 1950 var 14,6 % mindre enn i 1939. Tilbakegangen er sterkest i Nord-Norge og i fylkene fra Hordaland til og med Møre og Romsdal. Tallet på bruk som dyrker korn er i disse delene av landet gått sterkt ned.

Potetarealet økte fra 1949 til 1950 med 1 % eller ca. 7 000 dekar. De fleste fylkene hadde noe større potetareal enn i 1949, men enkelte viktige potetdistrikter, bl. a. i Hedmark og Oppland, viste noe nedgang. Potetarealet i 1950 var 16,3 % større enn i 1939.

Rotvekstarealet viste i alt noe øking fra 1949 til 1950, med omkring 10—20 % øking for kålrot, fòrbete og fòrmargkål, men uten nevneverdig øking for fòrnepe. Kålrotarealet var økt i de aller fleste fylkene. I alt var rotvekstarealet i 1950 26,3 % mindre enn i 1939.

Grønnsakarealet viste jamt over øking siste året og var i alt 10,6 % eller ca. 4 600 dekar større enn i 1949, men 9,9 % mindre enn i 1939. Det er dyrkingen av grønnsaker i småhagene («kjøkkenhager») som er gått tilbake. Nedgangen har ikke rammet den mer yrkesmessige grønnsakdyrking. Dyrkingen av løk har i de senere år økt sterkt.

Arealet av jordbær og bringebær økte siste år med henholdsvis 10,9 og 2,7 % i forhold til 1949.

Arealet av brakk var redusert sterkt i alle fylkene og var bare vel halvt så stort som i 1949.

I alt viste arealet av åker og hage en øking på ca. 17 000 dekar eller 0,6 % fra 1949 til 1950, men var 7,7 % mindre enn i 1939.

Arealet av eng til slått gikk ned siste året, forholdsvis mest for natureng og utslåtter, mens arealet av eng til beite økte. Dette er en fortsettelse av den utviklingen en har hatt nå i flere år. I forhold til 1939 er arealet av høstede utslåtter gått ned fra henved 550 000 dekar til knapt 210 000 dekar, høstede seterløkker fra ca. 200 000 dekar til 150 000 dekar og natureng på innmark til slått fra vel 1,6 mill. dekar til knapt 1,1 mill. dekar. Arealet av eng på dyrket jord til slått viser derimot liten endring, og arealet av eng til varig og midlertidig beite er økt fra vel 900 000 dekar til henved 1,5 mill. dekar.

For tallet på frukttrær og bærbusker foreligger det ingen nye oppgaver for 1950. Tellingen i 1949 viste for hele landet 3,82 mill. frukttrær mot 3,77 mill. i 1939, en stigning på 1,4 %, mens tallet på bærbusker var gått tilbake fra 4,4 til 4,0 mill. eller med 9,8 %. Planteskolenes kapasitet er i de senere år økt sterkt, og en kan regne med en betydelig nyplanting — særlig av epletrær — i de nærmeste år.

For å stimulere bruken av kunstgjødsel og derigjennom øke den innenlandske planteproduksjon, har prisene på kunstgjødsel i etterkrigsårene vært holdt svært lave — gjennomsnittlig bare ca. 20 % over 1939-nivået. Forhøyelsen av prisene i 1950 vil først få virkning for den kunstgjødsel som blir brukt i 1951.

Forbruket av kunstgjødsel har da også økt voldsomt i årene etter krigen. Regnet i tonn verdistoff, var forbruket av:

	N	P	K
I 1939	10 270	6 464	12 305
» 1946	18 988	7 327	12 854
» 1949	25 216	14 108	35 056
» 1950	36 864	16 171	41 837

Forbruket av kvelstoff og kaliumgjødsel var i 1950 omtrent 3½ ganger så stort som i 1939, av fosforgjødsel ca. 2½ ganger så stort.

Værforholdene artet seg i 1950 svært forskjellig i de forskjellige deler av landet.

I Sør-Norge kom våren tidlig, og våronna kunne ta til tidligere enn vanlig og under gunstige forhold. Usedvanlig varmt og godt vær i første halvdel av mai ga all plantevekst en god start. Det var frostnetter 15.—17. mai, og temperaturen var under middels sist i mai. I juni var været skiftende, med lav temperatur og stor nedbør i siste delen av måneden. Sønnafjells var det stor nedbør også i juli, og over store deler av Østlandet og Sørlandet var nedbøren i august den største som hittil har vært observert. Det fuktige været fortsatte i september og oktober.

I Nord-Norge var våronna noe sen, men det var varmt, drivende vær sist i juni. Juli, august og september ga også varmt, pent vær, men det ble i tørreste laget mange steder. Trøndelag hadde også forholdsvis lite nedbør i juli, og i den nordlige delen av Vestlandet og i Trøndelag var det i august og september varmt, drivende vær med bare enkelte regnværsdager og byger.

Avlingsutsiktene som var meget gode i mai og juni, ble etter hvert noe mindre gode på grunn av tørken i Nord-Norge og for stor nedbør sønnafjells.

Over avlingsmengden foreligger det ennå bare foreløpige beregninger ved utgangen av september. Stort sett ble avlingsmengdene omkring middels når en ser hele landet under ett, for enkelte vekster noe over. På den annen side var innhøstingsforholdene sønnafjells særlig ugunstige, slik at kvaliteten av korn, frø og poteter ble forringet.

Det ble et godt høyår. Avlingen av eng på dyrket jord var over middels i alle fylkene unntatt Aust-Agder, Troms og Finnmark, og var for hele landet 107 % av et middelsår. Avlingen fra naturenga var 102 % av middelsår, og den samlede høyavlingen er foreløpig beregnet til vel 3 mill. tonn, den største høyavling som er beregnet hittil.

Det regnfulle og kjølige været sønnafjells sinket utviklingen av kornet, og det har sjelden vært så mye legde. Skuren og bergingen ble sinket og krevde mye ekstra arbeidshjelp. Særlig i Østfold, Akershus, Buskerud, Vestfold, Telemark og Agderfylkene ble mye av kornet skadd i det dårlige innhøstingsværet. Det ble høstet mye korn med høyt vanninnhold, og mye av kornet sto ute til langt ut i oktober. Trøndelag fikk stor kornavling av meget god kvalitet. For hele landet ga høstkornet bortimot middelsårs avling. Av vårkornet ga bygg 103, havre 99, vårhvete 95 og vårrug 92 % av et middelsår. Den samlede kornavling er foreløpig beregnet til knapt 370 000 tonn, derav vel 70 000 tonn hvete og rug.

Potetene ble i august herjet av tørråte på Østlandet, i Agderfylkene og på Vestlandet. På flatt lende sto potetrankene mange steds under vann i lang tid. Opptakingen ble meget besværlig. I Nord-Norge ble det for tørt også for potetene. De jamneste potetavlingene fikk en i Hedmark og Trøndelagsfylkene. Dårligst sto Akershus, Buskerud, Vestfold og Telemark, med ca. 70—80 % av et middelsår. Samlet for hele landet er potetavlingen beregnet til 90 % av middelsår med i alt 1,17 mill. tonn.

Rotvekstene vokste godt i den regnfulle sommeren, men det var vanskelig å holde ugraset vekk. I alt er rotvekstavlingen beregnet til 793 000 tonn, 103 % av middelsår.

For engfrøavlingen var 1950 et uheldig år. Kløverenga var til dels svær, men både kløver- og grasfrø ble sterkt skadd under høstingen.

Kulturbeitene ga større avkasting enn noensinne. Sønnafjells var vilkårene for gjenveksten særlig gunstige, og beitesesongen var lengre enn vanlig. Også fjellbeitene var gjennomgående gode, men det var kaldt i fjellet.

Tilsammen er avlingen av høy, halm, korn, poteter, rotvekster og grønnfòr foreløpig beregnet til 2 059 mill. f. e. Dette er 82 mill. f.e. mer enn i 1949 og bare en ubetydelighet mindre enn i 1948, som hadde den største hittil beregnede avlingsmengde.

Kvantitativt har alle de tre siste årene vært jamt gode avlingsår. Det kan da ha sin interesse å sammenlikne avlingstallene for disse tre årene med den tilsvarende gode 3-årsperiode 1937—1939.

Avling i tonn.

	1937	1938	1939	1948	1949	1950[1]
Korn og erter	408 361	416 527	401 360	357 024	329 096	369 500
Poteter	860 551	937 635	806 949	1 454 457	1 098 718	1 169 400
Rotvekster	719 985	732 733	828 646	734 789	646 813	792 900
Høy	2 901 428	2 999 719	2 863 198	2 955 670	3 060 225	3 051 000
I alt[2] i tusen f.e.	1 968 264	2 036 526	1 936 179	2 060 841	1 976 782	2 059 000

[1] Foreløpige tall. [2] Halm og grønnfòr medregnet.

Den samlede avlingsmengde av høy, halm, korn, poteter, rotvekster og grønnfòr er av omtrent samme størrelse i de 3 siste årene som i perioden 1937—39, men den høstes som før omtalt på et mindre areal, idet en del av jordbruksarealet fra før krigen nå enten ikke høstes eller er utlagt til beite. Bare potetarealet er større nå enn før krigen.

I kg pr. dekar var avlingen:

	1937	1938	1939	1948	1949	1950[1]
Korn og erter	216	218	219	239	217	236
Poteter	1 658	1 751	1 592	2 242	1 887	1 983
Rotvekster	3 891	4 065	3 676	4 276	4 190	4 811
Høy på innmark	431	444	416	485	502	517
F.e. i alt på innmark	207,7	213,9	203,3	242,0	232,5	246,7
» på jordbruksareal	..	..	193,5	233,9	225,6	..

[1] Foreløpige tall.

Det er en betydelig øking i avlen pr. dekar, særlig for høy. Det er selvfølgelig også andre ting som spiller inn, men den sterkt økte bruk av kunstgjødsel er nok den vesentligste årsak til økingen.

Regnet pr. dekar avhøstet innmark, var gjennomsnittsavlingen i 1937—39 208 f.e., i 1948—50 240 f.e.

I beregningene over det samlede høstutbytte er ikke beitenes avkasting med, og heller ikke silofòret. Beitenes avkasting var i 1939 beregnet til vel 830 mill. f.e. Som før nevnt, er arealet av kulturbeiter (varige og midlertidige) økt sterkt siden 1939. Ved jordbrukstellingen 1949 ble det hentet inn nye oppgaver over beitetida. På grunnlag av dette, skal en foreta en ny beregning av beiteavkastingen, men resultatet foreligger ennå ikke. Også bruken av silo er økt sterkt siden 1939, men heller ikke disse oppgaver er ferdig bearbeidd ennå.

For hagebruket var 1950 stort sett et godt år. Fruktavlingen ble antakelig en av de største en har hatt her i landet.

Avlingen av epler og pærer er anslått til over middelsårs, med opp til 120—130 % av middelsår i flere fylker. Kvaliteten ble dog redusert på grunn av skurvangrep. For plommer svinget avlingen distriktsvis fra 50—130 % av middelsår. Kvaliteten var til dels mindre god, og mye av plommene sprakk under modningen. Kirsebærene ga jamt over middelsårs avling, det samme gjaldt hagebærene.

Grønnsakene slo stort sett godt til, bortsett fra de mest varmekrevende slagene.

Noen mengdeberegning foreligger ennå ikke for hagebruksvekstene.

Maskiner og redskaper.

Som omtalt i avsnittet om sysselsettingen, har det vært store vansker med arbeidskraft til jordbruket i årene etter krigen. Interessen for arbeidssparende redskaper har derfor vært stor. For de fleste av de maskiner en har sammenliknbare oppgaver for i 1939 og 1949, er det en betydelig øking i tallet.

Således økte tallet på gjødselspredere for kunstgjødsel fra 6 500 i 1939 til 9 700 i 1949, sleperiver fra 30 300 til 51 500, selvbindere fra 7 900 til 11 200, potetopptakere fra 17 400 til 27 600, selvrensende treskeverk fra 14 100 til 21 200, mjølkemaskinanlegg fra 1 200 til 6 400, traktorer fra 2 800 til 9 700, jordfresere fra 341 til 822, elektromotorer fra 25 800 til 52 000. Derimot var det forholdsvis liten øking for de maskiner som allerede før var alment nyttet, som radsåmaskiner, slåmaskiner og hjulriver.

Etter oppgaver fra Driftskredittkassen for jordbruket var det pr. 1. juli 1950 i drift 1 474 maskinstasjoner med 1 412 traktorer, 1 349 ploger, 1 747 harver foruten et betydelig maskinutstyr ellers.

Husdyrhold.

Tabellen på neste side viser i grove trekk utviklingen i husdyrholdet under og etter krigen.

Tabellen viser den voldsomme nedgang i hønse- og svineholdet under krigen. Også storfe- og geitholdet ble redusert, men ikke på langt nær så sterkt. Tallet på sau gikk litt opp og ned uten særlig store endringer, mens tallet på hest økte.

Etter krigen har hønse- og svineholdet igjen økt sterkt, geitholdet viser stort sett fremdeles nedgang, sauholdet er økt litt, storfeholdet viser bare små endringer, mens tallet på hest i alt viser nedgang.

Fra 20. juni 1949 til 20. juni 1950 gikk tallet på hest ned med ca. 8 000 til 190 500. Hele

Husdyrhold pr. 20. juni:

	1939	1943	1946	1948	1949	1950
Hester i alt	203 931	218 000	237 974	206 121	198 266	190 514
Over 3 år	155 920	166 000	183 838	186 523	180 100	176 021
Storfe i alt	1 455 016	1 220 000	1 266 980	1 175 089	1 224 133	1 236 600
Mjølkekyr	864 336	817 000	801 497	767 664	769 251	766 268
Sauer i alt	1 743 802	1 715 000	1 706 801	1 629 463	1 735 623	1 811 748
Geiter i alt	248 916	212 000	177 666	144 862	146 594	130 045
Svin i alt	361 953	145 000	256 660	248 345	418 840	422 156
Voksne høns	3 422 368	1 200 000	1 432 690	2 725 487	3 710 906	3 911 996
Kyllinger	2 264 292	..	1 492 577	1 938 421	3 031 531	1 072 903

nedgangen falt på føll og unghest under 5 år, og dette gikk igjen i de fleste fylkene. Det er satt på svært lite unghest i de siste årene. Tallet på hest i alt i 1950 var 13 000 mindre enn i 1939, men det var 20 000 hester mer i alderen over 3 år.

Jordbrukstellingen 1949 viste at det var 20 000 flere bruk med voksen hest (over 3 år) enn i 1939. Samtidig var dog tallet på bruk som bare hadde unghest gått ned med ca. 5 000. Tallet på bruk med hest er økt særlig sterkt i Nord-Norge, dernest i Hedmark.

Storfeholdet økte i alt med ca. 1 % fra 1949 til 1950. Det var gjennomgående tallet på kalver, okser og kviger som var økt, mens tallet på mjølkekyr viste noe nedgang i de fleste fylkene. I alt var tallet på mjølkekyr 0,4 % eller ca. 3 000 mindre enn i 1949. Tallet på storfe i alt var 15 % mindre enn i 1939, særskilt for mjølkekyr var nedgangen 11,3 %.

Jordbrukstellingen 1949 viste at det var henved 1 600 færre bruk med ku enn i 1939, 204 164 mot 205 742. Tallet på bruk med 1 eller 2 kyr var økt med 10 000 tilsammen, mens det var nedgang i tallet for alle de andre gruppene, særlig for dem med over 20 kyr.

Sauholdet viste jamt over øking fra 1949 til 1950. For sau i alt var økingen ca. 76 000 eller 4,4 %. Tallet på lam var økt forholdsvis mye i de fleste fylkene, og det var i 1950 flere lam enn vanlig i forhold til voksen sau. I forhold til 1939 var sauholdet økt med 3,9 %.

Jordbrukstellingen 1949 viste at tallet på sauholdere hadde økt fra vel 129 000 i 1939 til vel 150 000 i 1949. Det var særlig på Østlandet tallet på sauholdere hadde økt.

Geitholdet gikk tilbake i alle fylkene fra 1949 til 1950, i alt var det en nedgang på 11,3 % siste året. I forhold til 1939 er geitholdet redusert med 47,8 %.

Det var i 1949 vel 19 000 bruk med geit mot vel 27 000 i 1939. Tallet på geitholdere var økt i Hedmark og Buskerud, omtrent uforandret i Oppland, ellers var det stort sett nedgang overalt hvor geitholdet betyr noe.

Tallet på svin i alt viste liten endring fra 1949. Det var imidlertid en sterk nedgang i tallet på avlssvin. Mens det i 1949 var over 55 000 purker, er tallet for 1950 beregnet til vel 42 000, en nedgang på nesten 24 %. De fleste fylkene viste sterk nedgang i tallet på purker. Som følge av den tidligere store purkebestand, var tallet på smågriser og slaktesvin pr. 20. juni 1950 vel så stort som i 1949, men forholdet var noe forskjellig i de enkelte fylkene. Disse slaktesvin og smågriser vil gi en fleskeproduksjon i annet halvår 1950 på noenlunde samme nivå som i annet halvår 1949, mens det lavere purketall vil føre til nedgang i produksjonen i første halvår 1951, sammenliknet med første halvår 1950.

Tallet på bedekte purker — som lå meget høyt de siste månedene av 1948 og hele 1949 — har i hele den forløpne del av 1950 ligget vesentlig lavere enn i den tilsvarende tiden i 1948 og også i forhold til 1939.

Tallet på svin i alt 20. juni 1950 var 16,6 % større enn i 1939.

Jordbrukstellingen 1949 viste at tallet på svineholdere var økt fra 113 000 i 1939 til 152 000 i 1949. Det var øking i alle gruppene til og med 20 svin, mens tallet på større svinehold var gått tilbake.

Tallet på voksne høns var vel 5 % større pr. 20. juni 1950 enn pr. 20. juni 1949. De fleste fylkene viste noe øking. Kyllingoppdrettet i 1950 var derimot bare vel 1/3 av hva det var i 1949, men da var det også særlig stort.

Tallet på voksne høns var 14,3 % høyere enn i 1939.

Jordbrukstellingen 1949 viste at tallet på hønseholdere var gått opp fra 142 000 i 1939 til 177 000 i 1949. Det var øking i alle gruppene til og med 201—500 høns, mens tallet på hønsehold med over 500 høns var gått tilbake.

For gjess, ender, kalkuner, kaniner og bikuber foreligger det ingen nye oppgaver i 1950. Heller ikke for pelsdyravlen er det hentet inn nye oppgaver i 1950.

Av kraftfòr er det i alt i de 10 første må-

nedene innført ca. 232 000 tonn mot 164 000 tonn på samme tid i 1949. Det er særlig innførselen av olje- og eggehviterike kraftfòrslag som er økt — fra 27 000 til 72 000 tonn. Av «andre kraftfòrslag» (vesentlig tapioka og durra) er det innført vel 27 000 tonn mot 10 000 tonn. Av mais er det innført 129 000 tonn mot 124 000 og av kli 1 500 tonn mot 3 000 tonn. Av råstoff til oljemøllene er det innført 66 000 tonn mot 40 000 tonn i samme tidsrom i 1949.

Oppgavene fra Statens Kornforretning over omsetningen av kraftfòr til grossist viser for de 9 første månedene av 1950 i forhold til samme tid i 1949 en betydelig øking både for eggehviterikt og kullhydratrikt kraftfòr, henholdsvis fra 123 000 tonn til 168 000 tonn og fra 179 000 tonn til 244 000 tonn, tilsammen fra 302 000 tonn til 412 000 tonn.

Kraftfòrrasjoneringens grunnrasjoner pr. beregnet ku var i 1949/50 de samme som året før, men det var litt øking i den ordinære tildeling for enkelte dyregrupper. En del av ekstra- og tilleggsrasjonene ble økt. Ekstrarasjonene for levert slakt, som ble gjort gjeldende for rasjoneringsåret 1948/49, ble økt fra 1,5 til 2,0 kg kullhydratkraftfòr pr. kg levert flesk. For 1. kl. okse- og kvigekjøtt var ekstrarasjonen uforandret — 1,5 kg kullhydratkraftfòr. Ekstrarasjonen for levert sauekjøtt ble økt fra 0,5 til 1,0 kg kullhydratkraftfòr, mens rasjonen av eggehvitekraftfòr fremdeles var 0,5 kg pr. kg kjøtt.

For 1950/51 er grunnrasjonen av kullhydratkraftfòr satt ned fra 30 til 20 kg pr. beregnet ku for hver rasjoneringsperiode. Rasjonen av eggehviterikt kraftfòr er fortsatt 25 kg. Ekstrarasjonene for levert slakt er satt ned til 1 kg kullhydratkraftfòr for hvert kg flesk og 1. kl. okse- og kvigekjøtt. For sauekjøtt ble kullhydratkraftfòret satt ned til 0,5 kg pr. kg levert kjøtt, mens rasjonen av eggehviterikt kraftfòr er uforandret.

Den innveide mjølkemengden ved meieriene lå i januar 1950 på 135 % av mengden i januar 1937—39. Siden økte prosenten måned for måned til juli og august, da den var 155. September og oktober viser henholdsvis 144 og 130. Under ett for disse 10 månedene har den innveide mjølkemengden vært 45 % større enn tilsvarende tid i 1937—39. I forhold til samme måned i 1949, har mjølkemengden i 1950 vært mellom 24 (januar) og 3 (oktober) % større. Under ett for disse 10 månedene har den innveide mjølkemengden vært 14 % større enn samme tid i 1949.

En må dog ikke ta dette som uttrykk for en tilsvarende stigning i den totale mjølkeproduksjon. Særlig ved sammenlikningen med årene før krigen er det mange andre forhold som spiller inn. Bl. a. er tallet på leverandører økt sterkt, og meieriene har overtatt en stor del av det salg som tidligere foregikk direkte fra produsent til forbruker.

Smørproduksjonen har i de 10 månedene vært 15 % mindre enn samme tid i 1937—39, men 9 % større enn i 1949, produksjonen av hvit ost 45 % større enn i 1937—39 og 33 % større enn i 1949, og produksjonen av brun ost 53 % større enn i 1937—39 og 15 % større enn samme tid i 1949.

I de 10 månedene januar—oktober var tallet på kontrollerte slakt i:

	1939	1948	1949	1950
Storfe	160 895	82 972	89 778	123 988
Hest	3 937	3 866	4 012	3 484
Svin	251 629	47 986	134 097	400 700
Sau	289 895	151 082	275 087	235 757
Geit	12 969	10 907	13 303	18 116
Spekalv ...	170 124	148 320	156 726	148 633
Gjøkalv ...	47 984	6 443	7 146	9 027

Av det kontrollerte slakt i 1949 var henved 60 000 sau og vel 5 000 svin innført vare. I årets 10 første måneder er det kontrollert 3 ganger så mange svineslakt som i den tilsvarende tid i 1949, og mer enn det noengang før er kontrollert i et helt år. Særlig stor var tilførselen av svineslakt i mars, over 74 000. Også for storfeslakt er det stor øking, som hovedsakelig falt på årets første halvdel. Holder en de innførte slakt utenom, er det også litt øking for sau. Også for geit og gjøkalv er det øking, mens det er nedgang for hest og spekalv.

Ved den representative jordbrukstellingen i 1950 ble det hentet inn nye oppgaver over husdyrproduksjonen. Det foreligger dog ikke noe resultat av denne undersøkelsen ennå. Budsjettnemnda for jordbruket foretar også årlige beregninger over totalproduksjonen, men på et noe annet grunnlag enn Byråets beregninger. Etter Budsjettnemndas beregninger var produksjonen i 1000 tonn:

	1939/40	1948/49	1949/50
Kumjølk	1 542	1 417	1 548
Geitmjølk	32,1	22,2	23,6
Kjøtt	68,4	48,1	56,2
Flesk	40,2	23,4	40,6
Egg	20,0	18,8	24,0
Ull	2,7	2,8	3,0

Tallene gjelder produksjonsårene 1. april—31. mars og er for 1949/50 foreløpige. Etter disse beregninger skulle den samlede produksjon av kumjølk og flesk være omtrent av samme størrelse i 1949/50 som i 1939/40, egg- og ullproduksjonen være økt noe, mens produksjonen av kjøtt og geitmjølk var større i 1939/40.

Priser og lønninger.

Prisnivået for jordbrukets produkter og produksjonsmidler blir fremdeles i stor utstrekning regulert med hjemmel i prisloven og i forbindelse med forhandlinger med jordbruksorganisasjonene. Budsjettnemnda for jordbruket har siden 1948 årlig lagt fram et totalbudsjett for næringen som grunnlag for prisforhandlingene. Etter overenskomsten i september 1948 gjaldt prisavtalen for 1948/49 også for 1949/50.

I 1950 ble en hovedavtale om generelle spørsmål ved prisforhandlingene vedtatt av begge parter. Årets forhandlinger våren 1950 om prisene for 1950/51 førte derimot ikke fram, og som følge herav måtte statsmyndighetene alene ta standpunkt til hvilke prisbestemmelser som skulle gjennomføres. Med noen unntak ble de tidligere bestemmelser opprettholdt. Etter lønnsavtalen i oktober 1950 — som også ble gjort gjeldende for jordbruket med en øking av timelønnen på 18 øre — ble det åpnet nye forhandlinger om jordbruksprisene.

I midten av desember ble det oppnådd enighet om en avtale som skulle tre i kraft straks og gjelde til 30. juni 1952. Avtalen er forutsatt å øke jordbrukets årlige totalinntekt med ca. 70 mill. kr., hvorav dog 10 mill. kr. pr. år forutsettes bevilget av statsmidler til nedskrivning av prisene på driftsmidler o. likn. for mindre bruk og bruk i distrikter med vanskelige driftsforhold. Prisen på sau-, lam- og gjøkalvkjøtt og ull ble forhøyd, og utbyttet av mjølka skulle økes ved forhøyelse av prisen på fløte og mjølkeprodukter. Også kornprisen skal økes, men først fra høsten 1951.

Videre er det innført en helautomatisk regulering for avtaleperioden knyttet til lønnstariffens ledende satser, og en minsteprisbestemmelse for korn for 1952—1954 knyttet til mjølkeprisen.

Prisendringene etter denne avtalen har bare i liten utstrekning fått betydning i året 1950 og er ikke tatt med nedenfor i omtalen av prisene på de enkelte produkter.

Ved den alminnelige nedskjæring av subsidiene ble statsstøtten for kunstgjødsel og kraftfòr begrenset til et samlet beløp på 100 mill. kr. Priser og tilskott skal settes slik at 47 mill. kr. forutsettes å bli brukt til prissubsidiering av kunstgjødsel og 53 mill. kr. til prissubsidiering av kraftfòr. Av dette beløpet skal også et tillegg til silotrygden på poteter dekkes.

Den alminnelige nedskjæring av subsidiene har ellers vesentlig fått indirekte virkning på jordbruksprisene.

Jordbrukets prisindeks, utarbeidd ved Norges Landbrukshøgskole, var for driftsåret 1949/50 kommet opp i 250 for jordbruksproduktene (priser til produsent) og 188 for produksjonsmidler når 1938/39 = 100.

I løpet av 1950 har indekstallet for produktene vist liten øking, mens indekstallet for produksjonsmidlene, særlig på grunn av endring i subsidiene, er steget sterkt og ligger nå på høyde med produktene etter å ha ligget vesentlig lavere siden 1942.

Jordbrukets prisindeks.[1] *(1938/39 = 100.)*

	Jordbruksprodukter			Produksjonsmidler
	I alt	Planteprodukter	Husdyrprodukter	
1944/45	185	196	183	157
1949:				
1. kvartal	253	220	260	181
2. »	248	234	251	183
3. »	258	283	254	183
4. »	254	224	259	184
1950:				
1. kvartal	251	240	253	198
2. »	249	253	248	257
3. »	255	247	257	257

[1] Kvartalstallene er uveide gjennomsnitt av månedstallene. Månedstallene er beregnet uten grønnsaker og ull.

Kornprisene ble økt i 1950. De fastsatte grunnpriser for Statens kjøp og økingen fra forrige års grunnpriser var i øre pr. kg for:

	Hvete	Rug	Bygg	Havre
Grunnpris for 1950 års avl	65	65	56	49
Øking fra forrige år	10	10	9	8

Ved denne prisøking ble ikke trygdesatsene endret og kvantumsgrense ble gjort gjeldende for den ordinære trygd. Prisene på norsk korn ligger nå høyere enn de gjennomsnittlige importpriser i 1949 og 1950.

Potetprisene lå forholdsvis høyt første halvår 1950. Tilførslene av årets avl har vært rikelige og etter Landbrukets Prissentrals gjennomsnittspriser, lå prisene i juli—september noe lavere enn forrige år. Senere har prisene vært vel så høye som i 1949. For fabrikkpoteter ble prisen satt til 14 øre pr. kg.

Potettrygden, som ble innført i 1948, er for avlingen 1950 endret til kr. 40,00 pr. dekar og 3 øre pr. dm³ kokt silomasse, men betales som før i tillegg til korntrygd inntil i alt kr. 600 pr. bruk. For avlingen 1950 gjelder dertil et ekstraordinært tillegg på 4 øre pr. dm³ silo av kokte poteter, som bare betales til bruk som har mindre enn kr. 900 i korntrygd.

Det samlede potettrygdbeløp ble for avlingen 1948 ca. 15 mill. kr. og for 1949 ca. 13 mill. kr. maksimalt, dvs. før reduksjon på grunn av korntrygd.

For grønnsaker har det ikke vært notert

priser fra noteringsutvalget, og prisene har stort sett ligget lavere enn forrige år. I oktober var prisen på hodekål således ca. 20 øre pr. kg mot noteringen på 30 øre i 1949. For gulrøtter har prisen dog ligget noe over fjorårets priser med en kilopris på 30—35 øre i oktober.

For frukt ble det gitt maksimalpriser fra 15. august. For epler, st. fin var prisen kr. 1,00 pr. kg i Sør-Norge, samme pris som høstprisen tidligere år. Etter 5. november er prisene økt, men med annen sortsgruppering og lavere toppriser enn forrige år.

For husdyrproduktene har det i løpet av året vært en rekke mindre prisendringer som dels er beregnet å gi jordbruket noe større inntekter, dels er gjort i forbindelse med endringer i kvalitetsklassene. Allerede fra årsskiftet var fleskeproduksjonen usedvanlig høy, og for å stimulere leveranse av lettere svineslakt og øke avsetningen, ble prisen for en ny kvalitetsklasse I — slakt som veier inntil 80 kg — økt med i alt 10 øre pr. kg i forhold til den tidligere kl. I, og for lettfeit gris kan regnes et tillegg på 5 øre pr. kg, mens større slakt er redusert i pris, og for overfeit gris skal det gjøres fradrag på 5 øre pr. kg.

Også for kalv ble prisene økt for de beste kvalitetsklasser — gjøkalv.

Nedskjæringen av subsidiene på kjøtt og flesk virket ikke direkte på produsentprisene, men ved at grunnlaget for den tidligere prisutjamning falt bort, ble denne avløst av midlertidige ordninger som har ført til øking av maksimalprisnoteringen til produsent på 5—8 øre pr. kg som kompensasjon for tidligere tilskott. Sesongprisene for storfe- og saueslakt blir ikke som før fastlagt for hele sesongen, men endres etter hvert etter framlegg fra et noteringsutvalg.

Utsalgsprisene for mjølk, fløte og ost er ikke endret, men smørprisen ble økt som følge av subsidiereduksjonen med kr. 1,25 pr. kg. Det generelle tilskott på meieriført mjølk, beregnet etter gjennomsnittlig 14,8 øre pr. l mjølk, er tilsvarende redusert med kr. 1,25 pr. produsert kg smør. For øvrig er tilskottsreglene som før.

For hele landet var meierienes gjennomsnittlige nettoutbytte av meierimjølka i øre pr. kg:

1947	1948	1949
45,75	46,74	47,30

Eggprisene, som ble frigitt fra 1. august 1950, lå hele første halvår av 1950 ca. kr. 1,00 lavere pr. kg enn den da gjeldende maksimalpris på ca. kr. 4,00 pr. kg til grossist i Sør-Norge, men er høsten 1950 kommet noe over denne.

For ull, huder og skinn ble maksimalprisene opphevd i 1950 og erstattet med prisnoteringer som dog først må godkjennes av Prisdirektoratet. Etter noteringene er prisene gått noe opp. Etter den fastsatte basispris 13. oktober er sams helårsull satt til kr. 6,70 pr. kg mot den tidligere maksimalpris på kr. 5,25—5,75. For klassifisert ull er økingen noe større, fra kr. 6,70—7,00 til kr. 10,50 for kl. A. I. Nedskrivingen av prisen på ull til fabrikkene opphørte i april, og prisene på norsk ull ligger nå lavere enn de prisene som betales for innført ull.

Utenrikshandelen med pelsdyrskinn var i sesongen 1949/50 noe friere enn i årene før, og adgangen til kompensasjonshandel stimulerte priser og omsetning. Ved sesongens utgang var det ikke gamle skinn på lager. Produksjonen av reveskinn har vært redusert de siste årene, mens tilgangen av minkskinn fortsatt er økt. En venter ikke særlige avsetningsvansker for sesongen 1950/51.

Gjennomsnittsprisene ved Oslo-auksjonene var i kr. pr. stk. for skinn av:

	sølv-rev	platina-rev	blå-rev	stand. mink
1938/39	94	—	—	—
1948/49	130	179	100	62
1949/50	179	217	100	91
6.—14. des. 1950	162	176	122	150

Utførselsverdien for pelsskinn i alt var i januar—oktober 1950 22,8 mill. kr. mot 13,9 mill. kr. for samme tid forrige år.

Eksport av pelsskinn.

	Reveskinn 1000 stk.	Minkskinn 1000 stk.	Pelsskinn i alt mill. kr.
1939	371	10	29,3
1948	256	21	25,0
1949	161	37	18,2
Jan.—okt. 1950	165	44	22,8

For jordbrukets produksjonsmidler var det, som nevnt, en prisstigning i 1950. For kunstgjødsel ble de nye prisene gjort gjeldende fra 1. juli 1950. Pristilleggene var størst for kaliumgjødsel. Etter «Samvirke» er prisene ved bestilling etter 1. februar i kr. pr. 100 kg for:

	Kalksalpeter 15 % N.	Norsk Superfosfat 7,4—7,9 % P.	Kaliumgjødsel 31,5—34,9 % K.
1950	14,45	11,15	15,80
1951	16,00	11,30	19,35

For eggehviterikt kraftfòr ble prisene økt fra 1. april og for kullhydratrikt kraftfòr fra 20. juni. De nye prisene er fastsatt på grunnlag av en fòrenhetspris av 50 øre for eggehviterikt og 48 øre for kullhydratrikt fòr. Det tidligere prisnivå var gjennomsnittlig ca. 30 øre pr. f.e.

I Landbrukshøgskolens prisindeks har tallet for kraftfòr til mjølkeproduksjon økt fra 190

for januar til 350 for juli 1950. For maskiner og redskaper og for bygninger har prisindekstallet ikke steget i løpet av året.

Jordbrukslønningene var noe høyere for 1949/50 enn for året før, men stigningen var mindre enn de tre foregående år. For årslønn for menn var økingen etter Byråets statistikk 7 %.

Årslønn på arbeidsgiverens kost.

	Menn		Kvinner	
	Kr.	Rel. tall	Kr.	Rel. tall
1938/39	576	100	382	100
1947/48	2 312	401	1 347	353
1948/49	2 599	451	1 535	402
1949/50	2 783	483	1 678	439

Tariffsatsene for jordbruksarbeidere ble økt fra 15. januar 1950. Den ledende sats ble kr. 1,80 pr. time, 11 øre mer pr. time enn svarende til den tidligere daglønn på kr. 13,50. Fra 15. oktober er satsene økt med 18 øre pr. time i overensstemmelse med lønnsavtalen for andre arbeidere.

Prisene på jordbrukseiendommer, uttrykt ved den gjennomsnittlige skyldmarksverdi, er steget de siste årene fra kr. 9 184 i 1947 til over kr. 10 000 i 1949. For 1938 var gjennomsnittsprisen kr. 5 617 pr. skyldmark.

Noen holdepunkter til å dømme om det økonomiske resultat i de forskjellige driftsårene gir de gårdsregnskapene som blir bearbeidd ved Norges Landbruksøkonomiske institutt. For de bearbeidde regnskaper var hovedresultatene disse (alle bruksstørrelser):

	Produksjonsinntekter	Driftskostnader	Forrenting i		Lønnsevne
	kr. pr. dekar		kr. pr. dekar	pst.	kr. pr. dekar
1938/39	90,81	81,09	9,72	2,8	32,05
1939/40	100,90	87,08	13,82	3,8	37,64
1947/48	141,43	137,60	3,83	1,0	71,23
1948/49	172,70	163,48	9,22	2,0	92,81

Både inntekts- og kostnadsnivået er økt sterkt siden 1938/39. Forrentingen i kr. pr. dekar og i % av kapitalen viser ikke tilsvarende øking, men uttrykt som lønnsevne i kr. pr. dekar er det økonomiske utbytte omtrent tredoblet. I lønnsevnen er det regnet med godtgjørelse både for eget og leid arbeid.

De beregninger over jordbrukets totalregnskap som er utført i forbindelse med prisforhandlingene viser disse beløp i mill. kr.:

	Inntekter	Kostnader	Netto realinntekt	Total arbeidsinntekt
Regnskap 1938/39 ...	631,5	310,3	321,2	229,2
Regnskap 1947/48 ...	1 231,6	483,5	748,1	677,2
Regnskap 1948/49 ...	1 488,6	509,6	979,0	914,9
Foreløpig regnskap 1949/50 ...	1 568,9	569,0	999,9	949,7

Regnskapene omfatter bare selve jordbruket med hagebruk og gartneri. Pelsdyravl og skogbruk er holdt utenom. Kostnadene omfatter også kapitalslit, men ikke godtgjørelse for eget eller leid arbeid. Total arbeidsinntekt svarer til lønnsevnen i driftsregnskapene. Totalregnskapene viser en noe sterkere øking av inntekter og lønnsevne siden 1938/39 enn driftsregnskapene viser.

Skogbruket.

I forståelse av skogbrukets store betydning for samfunnsøkonomien har det offentlige gjennom årene gjort en betydelig innsats for å fremme skogens avkastning. Denne innsats har økt sterkt i de senere år og er langt mer omfattende enn før.

Ved fastsettelsen av priser og lønninger har en søkt å bedre de økonomiske forhold for både skogeiere og skogsarbeidere. For bedre å kunne nytte skogtilgangen under vanskelige driftsforhold er det gitt betydelige bidrag til bygging av skogsbilveier og bygging av nye skogshusvær, og for å gjøre skogsarbeidet lettere og mer effektivt er det satt i gang kurser i arbeidsteknikk og redskapsstell. Samtidig har en gått inn for prøving av nyere og bedre redskapstyper, bl. a. motorsager.

For å opprettholde og øke skogens avkastning har staten støttet alle slags kulturarbeider i skogbruket. Til dette formål la skogdirektøren fram en langtidsplan som fikk Stortingets bifall i 1938. Under krigsårene kunne ikke arbeidet

med planen gjennomføres i full utstrekning på grunn av manglende arbeidshjelp. Nå etter krigen har det vært betydelig øking i alle kulturarbeider, men en har ennå ikke nådd de mål planen satte opp. Framgangen har vært særlig sterk for arbeidet med rydding av hogstfelter. Såing og planting har delvis vært begrenset av tilgangen av frø og planter.

Midlene til kulturarbeidet skaffes ved kulturavgiften som for tiden er 2 % av tømmerets bruttoverdi. Til dette kommer tilskott fra staten som har vært ytt med inntil halvparten av omkostningene. I 1950 ble det vedtatt at statstilskott til kulturarbeid bare skulle gis for inntil tredjeparten av omkostningene. Bevilgningen til disse formål er imidlertid så liten at den med det nåværende omfang av kulturarbeid ikke kan dekke så mye av omkostningene som en tredjedel.

Arbeidsdirektoratet har anslått sysselsettingen av leid arbeidskraft i skogbruket vinteren 1949/50 og sommeren 1950 til gjennomsnittlig 39 000 og 20 000 mann. For vinteren 1950/51 er det regnet med 44 000 mann. Dette er det samme som anslaget for vinteren 1947/48 og 1948/49. I tillegg til den leide arbeidskraft kommer skoggårdenes egne folk. Deres arbeidsinnsats kan anslås til ca. 18 000 halvårsverk i vintersesongen.

Arbeidsformidlingen har lagt ned et betydelig arbeid for å få overført sesongledig arbeidskraft fra Nord-Norge til skogsarbeid i Trøndelag og på Østlandet. Inntil 15. november har det høsten 1950 vært overført 1 000 à 1 100 hoggere på denne måte. På visse betingelser dekker arbeidsledighetstrygden reiseutgiftene for overført arbeidskraft til skogsarbeid utover kr. 25,00.

I rapportene over tømmerdriften fra skogdirektøren er det også gitt oppgaver over hoggere i arbeid.

Hoggere i arbeid.

	1946/47	1947/48	1948/49	1949/50	1950/51
Pr. 15. november	..	21 573	20 732	..	20 583
» 15. desember	..	26 979	25 645	23 851	25 672
» 15. februar	30 960	28 880	28 747	27 209	..
» 15. mars	28 250	..	23 003	27 381	..
» 15. april	13 380	12 992	2 773	11 363	..

Oppgavene som blir gitt av herredsskogmestrene (skogoppsynsmennene) bygger på opplysninger fra skogeierne og den lokale arbeidsformidling. De er tildels skjønnsmessige, men en antar at de er forholdsvis nøyaktige.

Skogdriften 1949/50 kom forholdsvis sent i gang høsten 1949. Det ble derfor ikke gitt noen rapport til vanlig tid den 15. november. Ifølge en oppgave pr. 1. desember var det færre hoggere i arbeid enn høsten 1948. Rapportene for 15. mars og 15. april 1950 viste imidlertid at driftene fortsatte lenger og med flere folk enn i 1949. Den samlede avvirking til salg i 1949/50 ble i alt ca. 6,5 mill. m³ som svarer til avvirkingen i 1947/48, men ligger 1,6 mill. m³ under salgsavvirkingen i rekordåret 1948/49.

Avvirking av ved til salg i 1949/50 var liten. Det foreligger ikke endelige oppgaver over mengden, men foreløpig er den anslått til 0,4 mill. m³ eller omtrent halvparten av vedkvantumet for 1948/49. Hjemmeforbruket av trevirke på gårdene fra egen skog eller tatt på bruksrett kommer i tillegg til salgshogsten. På grunnlag av undersøkelse i 1936/37 og oppgaver fra Jordbrukstellingen 1939 er dette beregnet til 2,8 mill. m³. Det samlede forbruk på gårdene er beregnet til 3,2 mill. m³ hvorav 0,4 mill. m³ er kjøpt gagnvirke.

Samlet hogst. Mill. m³.

Driftsår	Til salgs		Husbehovsvirke på gårdene	Samlet hogst
	Tømmer	Ved		
1939/40	5,4	1,1	2,8	9,3
1940/41	5,9	2,5	2,8	11,2
1941/42	5,1	2,8	2,8	10,7
1942/43	4,2	3,0	2,8	10,0
1943/44	4,0	2,5	2,8	9,3
1944/45	2,6	2,4	2,8	7,8
1945/46	4,5	1,4	2,8	8,7
1946/47	6,1	1,1	2,8	10,0
1947/48	6,5	1,0	2,8	10,3
1948/49	8,1	0,8	2,8	11,7
1949/50[1]	6,5	0,4	2,8	9,7

[1] Foreløpige tall.

Skogdriften 1950/51 kom forholdsvis tidlig i gang og har den første del av sesongen foregått under gode forhold. Snøen kom tidlig og

falt på tien mark. Dette kan bli til betydelig ulempe ved framkjøringen av tømmeret senere. Den sørlige del av Østlandet og Sørlandet har tildels fått så mye snø ved utgangen av november at skogsarbeidet blir tyngre enn vanlig. Trøndelag har hittil hatt de beste arbeidsforhold.

Rapporten om tømmerdriften pr. 15. desember 1950 viser at det var hogd 2 784 000 m³. Det var 25 672 hoggere i arbeid og det manglet 1 570 hoggere. Avvirkingen er betydelig større enn høsten 1949, men ca. 0,5 mill. m³ mindre enn 1948 (rekordåret).

Forhandlingene om tømmerprisene for 1950/51 ble etter anmodning fra Regjeringens Tømmerutvalg av 3. juli 1950 ført direkte mellom Norges Skogeierforbund, Norges Treforedlingsråd og Norges Trelastforbund. Regjeringens Tømmerutvalg meddelte samtidig at forutsetningen var at de fastsatte tømmerpriser ikke skulle føre til høyere trelastpriser innenlands. Prisene skulle dessuten gi plass for investerings- og pensjonsavgift.

Partenes avtale om de nye tømmerpriser ble framlagt for Regjeringens Tømmerutvalg 23. august 1950. Da avtalen forutsatte stigning av de innenlandske trelastpriser, ble forslaget ikke godkjent. Regjeringens Tømmerutvalg førte deretter videre forhandlinger med partene, men enighet om de nye tømmerpriser ble ikke oppnådd.

Da det var av stor betydning å få tømmerhogsten i gang så snart som mulig fant Regjeringen det nødvendig å fastsette tømmerprisene straks og sendte derfor ut melding om dette den 6. september 1950.

De nye priser viser en stigning i utbetalingsprisen til skogeier fra 1949/50 til 1950/51 av kr. 5,50 pr. m³ for toppmålt grantømmer, kr. 5,00 pr. m³ for toppmålt furutømmer og midtmålt grantømmer og kr. 4,00 pr. m³ for midtmålt furutømmer og furu skurslip.

Basisprisene for tømmer og ved på Østlandet. Pensjons- og investeringsavgift kommer i tillegg.

Kr. pr. m³ for tømmer og pr. favn 60 cm for ved.

Driftsår	Skurtømmer[1]		Sliperi- og cellulosetømmer		Skurslip (furu)	Favneved	
	Gran	Furu	Gran	Furu		Barved	Bjørk
1938/39	16,00	14,50	13,00	8,25	10,50	18,00	24,00
1939/40	19,50	18,50	15,80	11,00	14,25	21,00	29,00
1945/46	35,00	35,00	30,75	27,00	29,50	[2] 41.00	[2] 55,00
1949/50	46,00	45,00	39,50	33,00	36,50	55,00	68,00
1950/51	51,50	50,00	44,50	37,00	40,50	55,00	68,00

[1] Beregnet etter «grunnpris» kr. 10.00 pr. m³. [2] Hertil kr. 3.00 i tillegg for «vanskelige driftsforhold.»

Pensjonsavgiften for skogsarbeidere ble uforandret kr. 0,50 pr. m³ for alt tømmer. Investeringsavgiften for midtmålt og toppmålt grantømmer ble satt til kr. 7,00 pr. m³, toppmålt furutømmer kr. 1,00 og for midtmålt furutømmer og furu skurslip kr. 2,50 pr. m³. Investeringsavgiftene for furutømmer er uforandret fra 1949/50, mens satsene for grantømmer er økt fra kr. 1,50 (skurtømmer kr. 0,50) i 1949/50 til kr. 7,00. Prisskilnaden inklusive investeringsavgift mellom skurtømmer av gran og furu øker altså fra kr. 1,50 pr. m³ i 1949/50 til kr. 7,50 i 1950/51.

De fastsatte priser inklusive avgiftene bygger på visse forutsetninger med hensyn til prisreguleringen av papir, papp og kartong, skur- og høvellast. For visse kvaliteter som det brukes sulfittcellulose til, forhøyes prisene på papir, papp og kartong fra 1. januar 1951 slik at den innenlandske omsetningsverdi av disse produkter vil stige med ca. 6,5 mill. kr. regnet pr. år. Skurlastprisene skal gjennomsnittlig heves med kr. 40,00 pr. standard og høvellastprisene med gjennomsnittlig kr. 15,00 pr. standard. Denne prisøking dekker imidlertid ikke stigningen i tømmerprisene. Tømmer til skur må derfor få tilskott som dekkes av kjøperne av sliperi- og cellulosetømmer. Tilskottene svarer til kr. 9,30 pr. m³ grantømmer og kr. 1,80 pr. m³ furutømmer til skur. De utjamner samtidig prisskilnaden mellom gran- og furutømmer på kjøpernes hånd. Landbruksdepartementet fastsetter de tømmermengder som skal ha tilskott. Disse skal høyst være

1,2 og minst 1,0 mill. m³ for hvert av de to treslag. Det maksimale kvantum skurtømmer 2,4 mill. m³, svarer til en produksjon på om lag 275 000 stds. Dette er ca. 25 000 stds. mindre enn den gjennomsnittlige produksjon i årene 1946/47—1949/50.

De nye arbeidspriser for 1950/51 ble avtalt mellom organisasjonene i juni 1950. Avtalen bygger på prolongasjon av overenskomsten fra 1949/50, men det tidligere tarifftillegg av 2 % er innarbeidd i de nye tariffsatser. Tariffen for hogst av sevjebarket kubb og enkelte timesatser er korrigert særskilt. Istedenfor regulering av tariffen i forhold til høstens tømmerpriser, ble det innført indeksregulering som i alt vesentlig følger de regler som er avtalt mellom Norsk Arbeidsgiverforening og Arbeidernes Faglige Landsorganisasjon. Indeksreguleringen førte til en heving av hogsttariffen for merkingstømmer med 70 øre pr. m³ + 4 øre pr. stokk og for ubarket sagtømmer 35 øre pr. m³ + 2 øre pr. stokk.

For lunning, på- og avlessing og kjøring pr. km ble indekstillegget fastsatt til henholdsvis 30, 15 og 15 øre pr. m³. Disse tillegg ble gjort gjeldende fra 15. september 1950.

Utdrag av tariffene for hogst.

Driftsår	Vedhogst			Tømmerhogst sone 1			
	1-meters reis	Pr. meterfavn fra rot		Merkingstømmer		Ubarket skurtømmer	
		Bjørk	Barved	Pr. m³	Tillegg pr. stokk	Pr. m³	Tillegg pr. stokk
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Øre	Kr.	Øre
1939/40[1]	..	6,75	5,60	2,06[2]	6	1,08	3
1945/46	1,20	15,50	13,60	4,06	11,8	2,14	6,6
1949/50[3]	1,45	18,90	16,60	5,50	20	3,30	12
1950/51[4]	1,68	22,10	19,25	6,27	25	3,73	14

[1] + 12 % tillegg ved tømmerhogst. [2] Inklusive øying. [3] + 2 % tillegg ved oppgjør. [4] Inklusive indekstillegg.

Utdrag av tariffene for skogkjøring sone 1. Kr. pr. m³.

Driftsår	Lunning	På og avlessing	Kjøring pr. km		
			Inntil 2 km	2—4 km	Fra og med 4 km
1939/40	1,04	0,55	0,50	0,45	0,39
1945/46	1,85	0,99	0,92	0,81	0,74
1949/50[1]	2,35	1,20	1,29	1,16	1,00
1950/51[2]	2,70	1,37	1,47	1,33	1,17

[1] + 2 % tillegg ved oppgjør. [2] Inklusive indekstillegg.

Indekstillegget for 1950/51 svarer til ca. kr. 1,00 pr. m³ for hogst av merkingstømmer og 90 øre pr. m³ for lunning og kjøring når veilengden er 3 km. I tillegg til tariffsatsene kommer vanskelighets- og gangtillegg og ved oppgjør skal ferietillegg gis med 6½ % (3,9 % for kjøring med hest).

Ved hjelp av tømmerpriser og tariffoverenskomster for skogsarbeid er det utført beregninger over de gjennomsnittlige tømmerpriser til skogeier og de gjennomsnittlige driftsutgifter for Østlandet. Grunnlaget for beregningene er nærmere omtalt i «Økonomisk utsyn over året 1949» side 43.

Tømmerpriser og driftsutgifter for Østlandet for midtmålstømmer av gran og barket og ubarket toppmålstømmer. Beregnet i kroner pr. m³. Investeringstilskott kommer i tillegg.

	1939/40	1945/46	1946/47	1947/48	1948/49	1949/50	1950/51[1]
Cellulosetømmer av gran:							
Pris for framdrevet tømmer ...	16,45	32,00	36,50	41,00	42,10	41,60	46,90
Driftsutgifter	9,12	19,65	22,10	25,66	26,39	26,36	28,87
Herav arbeidslønn ca.....	7,05	15,65	17,40	20,40	21,00	21,00	22,60
Tømmerets rotverdi	7,33	12,35	14,40	15,34	15,71	15,24	18,03
Driftsutgifter i % av pris	56,4	61,4	60,5	62,6	62,7	63,4	61,5
Skurtømmer, barket:							
Pris for framdrevet tømmer ...	19,00	35,00	41,50	45,50	46,50	45,50	50,75
Driftsutgifter	8,60	19,53	22,10	25,39	26,12	26,06	28,46
Herav arbeidslønn ca.....	6,50	15,50	17,30	20,00	20,70	20,70	22,10
Tømmerets rotverdi.....	10,40	15,47	19,40	20,11	20,38	19,44	22,29
Driftsutgifter i % av pris	45,3	55,8	53,3	55,8	56,2	57,3	56,1
Skurtømmer, ubarket:							
Pris for framdrevet tømmer ...	18,05	33,25	39,43	43,23	43,25	42,31	47,20
Driftsutgifter	8,16	17,35	20,21	22,76	23,36	23,30	24,87
Herav arbeidslønn ca.....	5,80	12,50	15,00	16,50	17,50	17,50	18,30
Tømmerets rotverdi.....	9,89	15,90	19,22	20,47	19,89	19,01	22,33
Driftsutgifter i % av pris	45,2	52,2	51,3	52,6	54,0	55,1	52,7

[1] Foreløpige tall.

I årene etter krigen ligger prisene for cellulosetømmer gjennomgående ca. kr. 5,00 pr. m³ lavere i Trøndelag enn på Østlandet. For skurtømmer er forskjellen noe mindre, gjennomgående ca. kr. 3,50 pr. m³. Da arbeidsprisene er de samme i begge områder ligger prosenten for driftsutgifter betydelig høyere i Trøndelag enn på Østlandet. For cellulosetømmer ligger den således på ca. 72 % i Trøndelag mot 61—63 på Østlandet og for barket skurtømmer på ca. 61 i Trøndelag mot 56—57 for Østlandet.

Med utgangspunkt i de foran nevnte beregnede tømmerpriser og driftsutgifter for midtmåls- og toppmålstømmer har en beregnet bruttoverdi, driftsutgifter og rotverdi for bartretømmer til salg.

Da det ikke foreligger oppgaver over de avvirkede kvanta etter prisgrupper og sortimenter er beregningene utført under følgende forutsetninger:

Østlandsprisene er brukt for alle distrikter sør for Sør-Trøndelag og Trøndelagsprisene er brukt for Trøndelag og Nord-Norge. Skurtømmer og spesialtømmer er beregnet under ett og etter prisen for toppmålstømmer. Det er forutsatt at halvparten av skurtømmeret i Sør-Norge er levert ubarket, mens alt skurtømmer for Trøndelag og Nord-Norge er barket. Videre er midtmålstømmer, kubb av alle slag og annet tømmer beregnet i en gruppe etter gjennomsnittsprisene for cellulosetømmer av gran og for alle grupper er gran og furu slått sammen.

Bruttoverdi, driftsutgifter og rotverdi for bartretømmer til salg i mill. kr.

	1939/40	1945/46	1946/47	1947/48	1948/49	1949/50[1]
Bruttoverdi.....	88,9	147,1	231,1	270,5	348,0	273,8
Driftsutgifter	45,3	85,6	132,4	161,0	208,9	166,4
Herav arbeidslønn ca.	35,0	67,2	102,8	122,4	164,5	130,7
Rotverdi	43,6	61,5	98,7	109,5	139,1	107,4
Driftsutg. i % av bruttoverdi	50,9	58,2	57,3	59,5	60,0	60,8

[1] Foreløpige tall.

Fiskerier.

Naturgrunnlaget.

Det har i de senere sesonger vesentlig vært fisket skrei av årsklassen 1937, men denne er gått sterkt tilbake og utgjør nå en meget liten del av det samlede antall skrei. De forholdsvis store årsklasser 1941 og 1942 vil først tre inn i skreitrekket for alvor i sesongen 1951. Skreifisket ble hindret av dårlig vær i januar og februar. Derimot var værforholdene ganske gode under lofotfisket i de 3—4 siste uker av mars.

Bestanden av vintersild er for tiden meget stor. Også i 1950 søkte silda inn i skjærgården, og storsildfisket ble ikke i noen vesentlig grad hindret av værforholdene. I vårsildperioden var det ugunstige driftsforhold og små forekomster av sild. Innsiget av feitsild i Nordland ser ut til å ha vært større i år enn i fjor. Småsildfisket ble i vintersesongen hemmet av uvær og på høstparten av at silda sto dypt. Ved Island var det lite sild å finne, men derimot ble det i år påvist betydelige sildemengder på strekningen fra Jan Mayen til tvers av Langanes. Det var imidlertid få båter som prøvde fisket i dette område. I de fjernere farvann ellers har det vært gode forekomster av torsk og kveite på de fleste fiskefelter.

Kapitalutstyret.

Tilgangen av redskaper har stort sett vært tilstrekkelig til å dekke den økte etterspørsel. Prisene er imidlertid gått sterkt opp. Direkte redskapsoppgaver foreligger bare for vintersildfisket. Tallet på snurpenøter som ble brukt i dette fisket, er steget fra 573 i 1948 til 727 i 1949, drivgarn fra 22 087 til 33 529, settegarn fra 38 654 til 49 718 og landnøter fra 170 til 201. Den samlede redskapsverdi for vintersildfisket var i 1948 anslått til 21,4 mill. kr. og i 1949 til 28,5 mill. kr. Oppgavene for vintersildfiskeflåten viser også at stadig flere av farkostene blir utstyrt med ekkolodd og telefonisendere. Dessuten fortsetter installeringen av motor i hjelpefarkostene.

Deltaking.

Den samlede deltaking i de norske fiskerier er om lag uendret fra foregående år, men det har funnet sted en viss forskyvning i forholdet mellom de enkelte fiskerier. Således økte deltakingen i vintersildfisket med om lag 1 000 mann, mens den avtok om lag tilsvarende i skrei- og loddetorskefisket. Sammenliknet med før krigen viser deltakingen i vintersildfisket noen oppgang, mens deltakingen i de store torskefiskerier er gått forholdsvis sterkt ned.

Den kvartalsvise deltaking i fiskeriene i 1949 og 1950 framgår av følgende oppstilling:

	1949	1950
	Ant. mann	Ant. mann
1. kvartal	55 300	55 300
2. »	66 900	65 000
3. »	44 600	44 700
4. »	43 500	43 500

I feitsild- og småsildfisket og brislingfisket har deltakingen ligget på samme nivå som i 1949. Det samme gjelder makrellfisket. I linefisket ved Vest-Grønland var det bare en liten øking i deltakingen i forhold til 1949. 37 linefarkoster har fisket på dette felt i år mot 34 farkoster i fjor. Mangel på mannskap til de større havfiskefarkoster har vært en viktig årsak til å begrense utvidingen av dette fiske i år. I linefisket ved Bjørnøya og ved Island økte derimot deltakingen fra 15 og 2 farkoster i 1949 til 35 og 12 farkoster i 1950. Av de 19 storträlere med konsesjon har etter de oppgaver som foreligger hittil 10 vært i drift i 1950 mot 12 året før. 3 trålere har i år forsøkt seg på feltene ved Grønland. Tallet på farkoster som deltok i sildefisket ved Island, gikk ned fra 254 i fjor til 211 i år. Nedgangen skyldes delvis mangel på mannskap. Deltakingen i trålsildfisket i Nordsjøen har vist en del øking fra i fjor.

Fangstresultatet.

Det regnes med en årsfangst i 1950 på 1 230 000 tonn. Dette er 170 000 tonn over utbyttet i 1949, men 88 000 tonn under rekordutbyttet i 1948. Førstehåndsverdien er beregnet til 320 mill. kr., som er 30 mill. kr. mer enn i 1949 og 16 mill. kr. mindre enn i 1948.

Samlet fangstutbytte.

	Mengde tonn[1]	Verdi 1000 kr.
Gj.sn. 1930—34.....	876 723	70 358
» 1935—39.....	950 670	89 316
» 1940—44.....	748 799	156 391
» 1945—49.....	988 925	266 519
1948.....	1 317 811	336 270
1949.....	1 060 000	290 000
1950.....	1 230 000	320 000

[1] Fra og med 1935 1 hl. sild = 93 kg., 1 skjeppe brisling = 17 kg.
Før 1935 1 hl. sild = 100 kg., 1 skjeppe brisling = 20 kg.

Oppgavene for 1949 og 1950 er foreløpige. Dette gjelder også de fangsttall som er gitt for de enkelte fiskerier i tabellen nedenfor.

Fangstmengden fordelt på viktigere fiskerier.
1000 tonn

	1949	1950
Lofotfisket	66,7	71,8
Annet skreifiske	24,3	34,4
Vårfisket i Finnmark	22,4	22,7
Grønlandsfisket	10,9[1]	19,0[1]
Bjørnøyfisket	0,8[1]	2,0[1]
Torskefisket ved Island	0,1[1]	0,8[1]
Bankfisket i Nordsjøen og Norskehavet[2]	10,4	16,0
Storträlernes fiske	11,5[1]	10,0
Seifisket i Finnmark	31,6	28,0
Annet seifiske	29,2	..
Vintersildfisket	567,5	771,3
Feit- og forfangstsildfisket	21,8	25,0
Småsildfisket	101,1	90,0
Trålsildfisket	4,5[1]	3,6[1]
Sildefisket ved Island	25,9[1]	11,2[1]
Brislingfisket	9,5	5,6
Makrellfisket	13,4	10,3
Håbrannfisket	1,1	1,4
Hummerfisket	0,9	0,9
Rekefisket	1,2	2,0
Krabbefisket	10,0	6,0

[1] Ferskfiskvekt. [2] Fra Møre og Sogn og Fjordane.

Torskefiskeriene.

Lofotfisket. Lofotoppsynet ble satt 23. januar, men fisket slo dårlig til i den første del av sesongen. I begynnelsen av mars satte det imidlertid inn med godt fiske i Midt-Lofoten, og fisket må stort sett betegnes som godt resten av måneden. I denne gode periode flyttet fiskets tyngdepunkt seg gradvis vestover. Under årets fiske fikk først 50 og senere ytterligere 50 snurpenotbruk løyve til å delta i Lofoten. I alt deltok 194 snurpefartøyer (2 pr. not). Notfisket som for det meste foregikk under gode værforhold, slo stort sett godt til, og virket lite sjenerende på fisket med andre redskaper. Det samlede fangstutbytte av lofotfisket ble 71 839 tonn, herav ble 10 954 tonn tatt med snurpenot. Totalfangsten i 1949 var 66 669 tonn.

Vinterfisket i Finnmark og vinterens skreifiske i de øvrige distrikter i Nord-Norge utenom Lofoten ga et noe større fangstutbytte enn i 1949. I Finnmark ble fangsten 12 079 tonn mot 7 491 tonn i 1949, i Troms 7 907 tonn mot 4 760 tonn og i Nordland 11 579 tonn mot 8 427 tonn. I Møre og Romsdal ga skreifisket derimot et mindre utbytte enn året før, nemlig 2 299 tonn mot 3 034 tonn.

Vårfisket i Finnmark ga et torskeutbytte på 22 714 tonn. Dette er bare 283 tonn mer enn i 1949 som bortsett fra årene 1940/46 hadde det dårligste fangstresultat siden 1931. Det var i likhet med året før meget lodde i sjøen ved fiskets begynnelse og derfor smått med line- og juksafisket. I mai virket en sjenerende agnmangel til å innskrenke i deltakingen.

Den samlede fangstmengde av skrei og loddetorsk innbefattet rogn og lever utgjorde 150 013 tonn. Dette er 20 000 tonn mer enn i 1949, men 3 800 tonn mindre enn i 1948. Verdien er anslått til 68 mill. kr. mot 53 og 54 mill. kr. de to foregående år.

Skrei og loddetorsk. Fangsten fordelt etter bruk.

Ar	Total-fangst	Av dette brukt til:			Rogn	Lever	Tilvirket damp-tran
		Henging	Salting	Fersk og filet			
	Tonn	Tonn	Tonn	Tonn	Hl	Hl	Hl
1930	193 468	50 525	137 199	5 744	73 755	176 501	78 639
1938	161 801	68 160	86 399	7 242	66 886	144 967	69 400
1939	211 247	86 282	117 618	7 347	80 245	189 620	91 638
1947	229 117	60 013	129 317	39 787	75 119	228 441	111 625
1948	135 791	24 472	70 630	40 689	50 363	129 640	56 607
1949	113 025	22 914	44 344	45 767	46 524	123 976	58 320
1950	131 334	47 960	67 593	15 781	57 452	152 849	75 963

Tabellen viser at en betydelig større del av fangsten er brukt til produksjon av tørrfisk og klippfisk i 1950 enn i de to foregående år, mens leveransen til frysing og ising er gått sterkt ned. Omleggingen i foredlingsmåten henger sammen med en endring i råfiskprisen som ble foretatt med sikte på å skape økt avsetning i hardvaluta.

Stortrålernes fiske og fisket i fjerne farvann.

Fra nyttår utover til slutten av mai driftet stortrålerne på kysten utfor Finnmark, Senja, Vesterålen og på Røstbanken. Driftsresultatene var gjennomgående dårlige. Det var lite fisk og til dels dårlig vær, men senere drift på Bjørnøyfeltet og på forskjellige felter utfor Finnmarkskysten (Kvitsjøen) har gitt til dels gode resultater. Det later til at fiskeforholdene i Barentshavet, som de par siste år har vært dårlige, tar til å rette på seg. Fra begynnelsen av september har tre av trålerne driftet ved Vest-Grønland. Utbyttet kan foreløpig beregnes til 10 000 tonn i ferskfiskvekt mot 11 466 og 12 015 tonn de to foregående år.

Vest-Grønland. Driften på dette felt med basis i Færingehavn var ennå bedre tilrettelagt enn i 1949. Deltakingen besto vesentlig av større fiskefartøyer. Resultatet av linefisket var en beregnet ferskfiskvekt på 19 000 tonn mot 10 400 og 590 tonn de to foregående år. Færingehavn var ytterligere utbedret, og det ble også i 1950 anvendt en rekke lastebåter for frakting av utrusting til og avhenting av saltfisk etc. i Færingehavn.

Bjørnøyfisket. Driften falt temmelig vekslende på de forskjellige tider. De beste torskefangster ble tatt i mai—juni. I oktober og til dels i september viste det seg å være mye hyse på feltet. Det ble utført 54 fangstturer med et samlet utbytte som i ferskfiskvekt er beregnet til 2 000 tonn mot 800 tonn i 1949 og 2 600 tonn i 1948.

Fiskefeltene ved Nord-Island og andre banker ved Island har vært omfattet med større interesse enn i de øvrige år etter krigen. Det har vært tatt gode fangster både av torsk og kveite. Den samlede ferskfiskvekt på 13 turer er beregnet til ca. 800 tonn mot ca. 100 tonn året før.

Sildefiskeriene.

Vintersildfisket. Storparten av fiskeflåten lå klar til å begynne fisket ved nyttårstider, men de første fangster av betydning ble tatt av drivere på Rundefeltet først 21. januar. Et par dager senere begynte snurpenotfisket ut for Ålesund. I løpet av de følgende dager utviklet det seg et overmåte rikt fiske på hele strekningen fra Bjørnsund til Bulandet. Sildeflåtens fangstkapasitet var imidlertid så stor at mottakerapparatet ikke greidde å få silda unna. Det opphopet seg derfor så mye sild på kjøl at Noregs Sildesalslag måtte gi fiskerne melding om at det ikke kunne ta imot sild i tidsrommet fra 11. februar kl. 18 til 22. februar kl. 24. Landnotsild var imidlertid unntatt fra denne bestemmelse.

Vårsildfisket, som begynte etter innstillingsperiodens opphør, ga til dels bra drivfangster på Sunnmøre og i Sogn og Fjordane. Derimot ble settegarnfisket på de sørlige felt (Karmøy—Egersund) mindre tilfredsstillende. Det var også atskillig uvær og vanskelige strømforhold, og totalfangsten av vårsild ble liten.

Om hele vintersildsesongen kan det sies at storsildperioden artet seg som et styrtfiske og at vårsildperioden var meget skuffende.

Under årets vintersildfiske ble det drevet fiske med flytetrål av et par norske fartøyer. På de ordinære felt var det vanskelig å manøvrere med redskapet, og sildetyngden ble også iblant så stor at redskapet ble ødelagt.

Mengdeutbyttet av vintersild utgjorde 8,3 mill. hl. Dette er 2,2 mill. hl mer enn i 1949 og bare 0,5 mill. hl mindre enn i rekordåret 1948. Av den samlede fangstmengde på 8,3 mill. hl falt hele 6,1 mill. hl på storsild. Storsildfisket ga altså en fangstmengde som var 2,7 mill. hl større enn i 1949 og 2 mill. hl større enn i 1948. Førstehåndsverdien av årets fangst beløper seg til 114 mill. kr. mot 90,5 mill. kr. i 1949 og 131 mill. kr. i 1948.

Snurpenotfisket og landnotfisket ga fiskerne de beste økonomiske driftsresultater i 1950. Dernest kommer drivgarnfisket og kombinasjon av driv- og settegarnfiske, mens de som bare drev med settegarn, hadde en mindre heldig sesong. Fangsten med de forskjellige redskapstyper framgår av følgende tabell:

Fangsten av vintersild fordelt etter redskapens art.
1 000 hl.

	1948	1949	1950
Snurpenot.....	3 526	3 179	4 228
Garn	4 526	2 523	3 092
Landnot	761	400	974
I alt .	8 813	6 102	8 294

Vintersildas fordeling etter bruk er vist i tabellen øverst på neste side.

Mindre gunstige avsetningsvilkår var den vesentligste grunn til at leveransene til fersk eksport, til salting og til nedlegging av kippers ble betydelig mindre enn i de foregående år. Vel 80 % av årets vintersild ble levert til sildoljefabrikkene. Silda ble ikke bare levert til fabrikkene på Møre og Vestlandet, men også til fabrikkene i Trøndelag og Nord-Norge.

Feit- og småsildfisket. I de nordlige distrikter ble småsildfisket sterkt hemmet av kulde og landvindskuling i begynnelsen av året, og vintersesongen som helhet ga et dårlig fangstresultat. I vårmånedene april—mai ble det tatt en del forfangstsild på Møre

Fangsten av vintersild fordelt etter bruk. 1 000 hl.

År	Total-fangst	Av dette brukt til:					
		Eksport	Salting	Hermetikk	Fabrikksild	Agn	Fersk innenl.
1930	4 750	1 073	1 177	96	2 247	60	85
1938	5 338	792	294	116	3 820	85	122
1939	4 435	963	332	99	2 657	94	162
1947	5 315	1 036	1 108	184	2 832	89	66
1948	8 813	1 351	1 271	192	5 802	116	81
1949	6 102	1 298	1 353	145	3 168	85	53
1950	8 294	608	644	108	6 820	74	40
Gj.sn. 1930–39	3 857	759	592	98	2 126	61	109

og Vestlandet. I mai ble det dessuten tatt mussafangster i forskjellige distrikter fra Trøndelag til Sunnhordland. Feitsildfisket i Nordland begynte omkring midten av juli, og slo bedre til i år enn i de foregående år. Fangstene besto av ren feitsild, dels av blandingsvare. I Trøndelagsfylkene har det i sommer- og høstmånedene vært dårlig fiske både av feitsild og av småsild og mussa. I Finnmark, Troms og Nordland tok småsildfisket seg opp i slutten av oktober men silda sto så dypt, at utbyttet ble mindre enn ventet. Totalfangsten i 1950 beregnes til 280 000 hl feitsild og 700 000 hl småsild. Fangsten i 1949 var 230 000 hl feitsild og 1 090 000 hl småsild. Tabellen nedenfor viser fangstens fordeling etter bruk:

Fangsten av sommersild fordelt etter bruk.

1000 hl.

	Feitsild		Småsild	
	1949	1950	1949	1950
Fersk eksport	58	3	8	15
Saltet	34	65	9	10
Hermetikk	2	3	189	160
Fabrikksild	89	170	843	472
Agn	40	31	29	35
Fersk innenlands	11	8	9	8
I alt	234	280	1 087	700

Sildefisket ved Island. Salgsutsiktene for saltet islandssild var ikke så gode i 1950 som i 1949, og utrustingen ble derfor litt mindre enn året før. Fisket ble meget dårlig blant annet som følge av ukelange uværsperioder og små sildeforekomster mesteparten av fangsttiden. Bare 43,2 % av tønneutrustingen ble fylt mot 79,8 % i 1949. Totalfangsten var på 96 405 tønner mot 223 700 tønner i 1949 og 206 810 i 1948. En mindre del av årets fangst ble fisket i farvannet i nærheten av Jan Mayen, hvor forskningsfartøyet «G. O. Sars» hadde påvist sildeforekomster. De få fartøyene som oppsøkte dette felt, fikk gode fangster. Dette vil muligens føre til at en større flåte søker dit neste sesong.

Brislingfisket. Fisket begynte den 30. mai kl. 24 med en del kasting i Oslofjorden, Ryfylke, Sunnhordland, Sogn og Nordfjord. Etter hvert ble det også tatt fangster i andre fjorder vestpå. Den første del av sesongen, som var over allerede i midten av juli, ga stort sett et dårlig utbytte både med omsyn til mengde og kvalitet. På høstparten var farvannene i Indre Hardanger de mest fangstytende, men heller ikke denne del av sesongen var god. Trålfisket ved Skagen tok til i september måned, men ble i stor utstrekning hindret av dårlig vær. Det regnes med en samlet fangst på ca. 330 000 skj. brisling, hvorav ca. 290 000 skj. til sardinhermetikk og ca. 40 000 skj. til ansjos. I beregnet vekt utgjør fangsten 5 600 tonn mot 9 500 tonn i 1949.

Trålsildfisket på Fladengrunn. Også dette fiske ble sterkt hindret av urolige værforhold. Sildeforekomstene var ujamne fra dag til annen. Dette satte også sitt preg på det individuelle fangstutbytte. Det samlede utbytte dreier seg om 3 600 tonn mot 4 532 tonn året før. Mesteparten av silda ble saltet, men en betydelig del ble eksportert som frossen sild. Sildoljeindustrien og hermetikkindustrien tok mindre mengder.

Andre fiskerier.

Makrellfisket slo godt til. Fra tid til annen gjennomførte imidlertid Makrellaget fangststans og annen fangstbegrensning på grunn av omsetningsvansker. Fisket var betydelig til langt ut i august måned, mens høstsesongen ellers var mindre god. Det var også smått om såkalt «gyt». Fangstmengden var ca. 10 300 tonn mot 14 684 tonn i 1949. Oppgavene

over bruken (se tabellen) viser at eksporten av fersk og frossen makrell var vel 3 000 tonn mindre i år enn i 1949.

Fangsten av makrell fordelt etter bruk.
Tonn.

	1949	1950
Hjemmeforbruk	6 816	5 200
Fersk eksport	2 383	1 182
Frysing til eksport	3 453	1 565
Salting	744	843
Hermetikk	1 117	918
Diverse	171	592
I alt	14 684	10 300

Seifisket i Finnmark tok til for alvor først i juli måned. Deltakingen var betydelig større enn året før, men åteforholdene var ugunstige. Snurpere med ekkolodd fisket best. Pr. 4. november var fangstmengden i fylket 27 148 tonn. Sluttfangsten vil trolig ligge på ca. 28 000 tonn eller om lag som i 1949.

I andre distrikter var det et godt vinterfiske for Andenes, Møre, Bremanger og Karmøy/Sunnhordland, men især i de sørlige distrikter hvor hovedfisket faller i mars, var det avsetningsvansker. Snurpefisket slo godt til for Trøndelag og Møre, mens Nordland og Troms i det store hele har hatt heller dårlig seifiske med snurpenot. Den samlede årsfangst for hele landet vil sannsynligvis ligge mellom 60 og 65 000 tonn, eller omtrent som i 1949.

Bankfisket på de nordlige banker i Nordsjøen og på bankene i Norskehavet må betegnes som godt. Fangstene av lange, brosme, kveite, skate og hå har gjennomgående vært større enn året før. For farkoster fra Møre og det nordlige Sogn og Fjordane har dette fiske gitt et årsutbytte på 16 000 tonn mot 10 400 tonn året før.

Håbrannfisket har vært noe bedre enn i 1949 med en samlet fangstmengde på ca. 1 400 tonn mot ca. 1 100 tonn året før. Flåten har i år med fordel utnyttet mer nordlige felter enn tidligere. Fisket på Fladengrunn, som ellers har vært mest givende, må derimot betegnes som mislykket.

Rekefisket vil gi en fangstmengde på ca. 2 000 tonn eller om lag som i 1949, men kvantumet er mindre enn vanlig før krigen.

Hummerfisket har høsten 1950 vist seg å samle økende deltaking i distrikter mellom Nordmøre og Flatanger. Her har det tidligere bare vært en ubetydelig spesialdrift etter hummer. I Agderfylkene har høstsesongen vært dårligere enn året før. Den samlede fangst av hummer er beregnet til ca. 900 tonn. Fangsten av krabber er anslått til 6 000 tonn, som ikke er stort mer enn halvparten av fangstutbyttet i 1949. Nedgangen skyldes avsetningsvansker.

Priser.

Ved Prisdirektoratets kunngjøring av 31. desember 1949 ble maksimalprisene opphevd for salg fra fisker av fisk som ble ilandbrakt på strekningen fra og med Fjordane og nordover til og med Finnmark. Det ble i stedet fastsatt en øverste grense for de minstepriser som fiskesalgslagene kunne vedta for sine medlemmer. For salg av fisk fra tilvirker ble det fremdeles satt maksimalpriser. Disse ble fastlagt på grunnlag av de priser som lagene vedtok som minstepriser. Den høyeste grense for minsteprisene for salg fra fisker av sløyd torsk uten hode i disse fangstområdene var:

	Finnmark kr. pr. kg	Nordland kr. pr. kg
Til frysing (direkte)	0,48	0,49
» fersk	0,38	0,40
» fullsalting og henging	0,38	0,40

For fisk levert ved fryseri var disse minstepriser i begge områder 2 øre høyere pr. kg enn de maksimalpriser som gjaldt for 1949. For fisk til fersk bruk var prisen i Finnmark den samme som for 1949 og i Nordland 1 øre lavere pr. kg enn for 1949. Prisen for fisk til henging og fullsalting ble imidlertid hevet til samme nivå som for fisk til ising og lettsalting. Denne endring gjaldt for hele strekningen nordover fra og med Salten sorenskriveri. Sør for Salten var prisen for fisk til henging og fullsalting fremdeles lavere enn ferskfiskprisen. Maksimalprisen for Møre var således kr. 0,51 pr. kg for sløyd torsk uten hode for levering til ising og kr. 0,44 pr. kg for levering til henging og salting.

Endringen i prisfastsettingen for den ulike bruk av fisken og opphevingen av maksimalprisene har ført til en viss oppgang i gjennomsnittsprisene for skrei og loddetorsk. For 1950 er gjennomsnittsprisen for skrei (biprodukter ikke medregnet) beregnet til kr. 0,43 pr. kg mot kr. 0,38 pr. kg i 1949. For loddetorsk økte gjennomsnittsprisen fra kr. 0,33 til kr. 0,39 pr. kg.

I likhet med tidligere år ble det fastsatt statsgaranterte minstepriser for vintersild etter en glideskala som var avhengig av den samlede fangstmengde. Hvis de priser som Noregs Sildesalslag oppnådde, lå over avregningsprisen, skulle differansen innbetales til et prisutjamningsfond, mens laget i det omvendte tilfelle skulle få differansen dekket av fondet. I 1949

lå salgsprisene for vintersilda over Noregs Sildesalslags avregningspriser til fisker. Laget måtte derfor foreta en innbetaling til prisutjamningsfondet. Det samme har vært tilfelle i år. Gjennomsnittsprisen til fisker for vintersild var i 1949 kr. 155 pr. tonn og i 1950 kr. 147 pr. tonn. Følgende tabell viser bevegelsen i gjennomsnittsprisene for de ulike fiskesorter:

Gjennomsnittspriser i kr. pr. tonn.

	1939	1945	1946	1947	1948	1949	1950
Sild og brisling	54	181	159	190	175	182	163
Torsk	136	364	291	326	300	379	428
Sei	108	394	310	298	285	266	..
Hyse	145	545	456	496	485	482	..
Makrell	286	809	721	553	591	478	..
Kveite	965	1 965	1 806	1 873	2 081	2 095	..

Som nevnt tidligere, har etterspørselen til dels sviktet for fersksild til eksport, saltsild, sei og makrell. Likevel må avsetningsvilkårene stort sett karakteriseres som gode for det samlede fisket i løpet av året.

Hvalfangst.

Den norske hvalfangstflåten var ved utgangen av 1950 på i alt 10 flytende kokerier på tilsammen 142 000 bruttotonn og 135 hvalbåter på tilsammen 56 000 bruttotonn. Av kokeriene er 4 på tilsammen 68 000 bruttotonn og av hvalbåtene er 52 på tilsammen 25 000 bruttotonn nybygd etter krigen. Dessuten er det etter krigen innkjøpt 30 eldre hvalbåter, hvorav de fleste dog ble bygd under krigen.

Hvalbåtflåten består etter dette av en stor del nye eller forholdsvis nye båter, men en har ennå igjen en del eldre båter med en sterkt redusert konkurranseevne når det gjelder fangst i Antarktis. 20 stykker av disse har en maskinkraft på under 1 200 i.hk. Til sammenlikning nevnes at de ovenfor nevnte 52 nybygde hvalbåtene har en maskinkraft på gjennomsnittlig ca. 2 000 i.hk.

Det norske fangstmateriellet som var satt inn i Antarktis i den sist avsluttede sesongen 1949—50 bestod av de nevnte 10 flytende kokerier, landstasjonen i Husvik Harbour på Sør-Georgia og i alt 126 hvalbåter. I foregående sesong ble brukt de samme kokerier og landstasjonen, men tallet på hvalbåtene var da 108.

På de norske ekspedisjonene var det i sesongen 1949—50 beskjeftiget i alt 4 713 nordmenn og 8 utlendinger, og 2 517 nordmenn var dessuten ansatt på utenlandske ekspedisjoner. Av de norske mannskapene, på tilsammen 7 230, var 5 398 eller 75 % hjemmehørende i Vestfold. — Norske og utenlandske ekspedisjoner beskjeftiget i 1949—50 i alt 10 726 mannskaper, og av disse utgjorde nordmennene 67 %.

Siden den pelagiske hvalfangst i Antarktis tok til for alvor i slutten av 1920-årene, har det vært fanget langt flere hval i disse farvann enn bestanden har kunnet tåle, til tross for den fangstbegrensning som har funnet sted siden 1932—33. Resultatet har etter hvert vist seg i en sterk svikt i tilgangen på hval, og særlig på den mest verdifulle hvalarten, blåhvalen. Et uttrykk for denne svikt gir hvalfangststatistikkens oppgaver over den gjennomsnittlige fangst av bardehval pr. hvalbåtdagsverk (pr. hvalbåt pr. dag) i de enkelte sesonger. Blåhvalen og finnhvalen utgjør hovedmassen av den bardehval som fanges i Antarktis. Oppgavene viser at det i sesongen 1948—49 ble fanget gjennomsnittlig 1,31 bardehval pr. hvalbåtdagsverk. I de andre etterkrigssesongene fra 1945—46 til 1949—50 lå gjennomsnittet på mellom 1,43 og 1,49 bardehval pr. hvalbåtdagsverk. I førkrigssesongene 1933—34 til 1937—38 var de tilsvarende gjennomsnittstall mellom 1,65 og 1,80. Denne sterke nedgang i tallet på fanget bardehval pr. hvalbåtdagsverk, som har funnet sted til tross for at hvalbåtenes effektivitet er meget større nå enn før krigen, må tas som et bevis på at bestanden er gått tilbake.

Forholdet mellom tallene på fanget blåhval og finnhval i de enkelte sesonger har forandret seg helt siden de første sesongene etterat den pelagiske fangst tok til for alvor i Antarktis. Fra 1928—29 opp til og med 1933—34 utgjorde gjennomsnittlig blåhvalen 75 % og finnhvalen 22 % av totaltallet for fanget hval. De tilsvarende prosenttall i de 3 siste sesongene før krigen var henholdsvis 38 og 51, og i etterkrigssesongene opp til og med 1949—50 henholdsvis 28 og 63. I siste sesong 1949—50 var prosenten

for blåhvalen nede i 21,3. Dette er den laveste prosent for blåhvalfangsten som har forekommet i noen sesong under den pelagiske fangst.

Etter de internasjonale fangstavtaler har det i etterkrigssesongene for den pelagiske fangst i Antarktis vært gjennomført, foruten en begrensning av fangsttiden, også en maksimumsbegrensning av fangsten på 16 000 blåhvalenheter. Hensikten med en slik maksimumsgrense for fangsten har vært å begrense den til det hvalbestanden kan tåle. I sesongen 1949—50 var fangsttiden, likesom i foregående sesong, begrenset til 3½ måned, men den var skjøvet en uke lenger fram og gjaldt fra 22. desember 1949 til og med 7. april 1950. I sesongen 1947—48 var fangsttiden 4 måneder (fra 8. desember til og med 7. april). Tross den innskrenkede fangsttid ble maksimumskvoten på 16 000 blåhvalenheter nådd før fangsttidens utløp både i 1948—49- og i 1949—50-sesongen, i den siste til og med 23 dager før. I denne sesong ble fangsten avblåst 15. mars 1950, og det var pr. denne dato fanget 16 062 blåhvalenheter.

Maksimumskvoten på 16 000 blåhvalenheter er i de siste sesongene nådd på stadig kortere fangsttid. Tallet på fangstdagene var således 84 i siste sesong 1949—50, 102 i sesongen 1948—49, 115 i sesongen 1947—48 og 121 i sesongen 1946—47. Når dette har kunnet skje, til tross for at særlig blåhvalbestanden utvilsomt er gått sterkt tilbake, skyldes det den økte kapasitet av det anvendte hvalbåt- og kokerimateriell, sammen med en sterkere beskatning av finnhvalen og i sesongen 1949—50 også av knølhvalen. Hvalbåtflåten er økt særlig sterkt i de siste sesongene, samtidig som båtenes gjennomsnittlige tonnasje og maskinkraft er blitt langt større enn tidligere. Tallet på hvalbåter pr. flytende kokeri var gjennomsnittlig 12,0 i sesongen 1949—50 mot 10,6 i foregående sesong og 9,5 i sesongen 1947—48. Det tilsvarende høyeste tall i de siste førkrigssesongene var 7,9.

Fangstutbyttet for de norske ekspedisjonene ble i sesongen 1949—50 omtrent det samme som i foregående sesong. Det ble i alt fanget 16 799 hval og produsert 1 106 487 fat olje, mot i 1948—49-sesongen 16 196 hval og 1 108 027 fat olje. (Her er tatt med fangsten fra landstasjonen i Husvik Harbour.) Til sammenlikning nevnes at den norske fangst i Antarktis i sesongen 1939—40 (med 10 flytende kokerier og 79 hvalbåter) utgjorde 11 040 hval med et oljeutbytte på 909 790 fat.

I tallene for oljeproduksjonen går spermoljeproduksjonen inn. Da denne i sesongen 1949—50 var atskillig mindre enn i foregående sesong — 63 306 fat mot 116 781 fat — ble hvaloljeproduksjonen i 1949—50 noe større enn i foregående sesong, nemlig 1 043 181 fat mot 991 246 fat. Av hvaloljeproduksjonen i sesongen 1949—50 ble følgende kvanta levert til Norge og til utlandet:

Hvalolje levert til:	Metr.tonn
Norge, til innenlandsk forbruk	42 000
til herdingsfabrikkene til foredling og senere eksport	60 647
Storbritannia	50 760
Vest-Tyskland	10 183
Danmark	6 261
Sverige	4 069
Belgia	3 358
Tilsammen	177 278

Hvaloljeprisen var betydelig lavere i sesongen 1949—50 enn i foregående sesong. Største delen av hvaloljeproduksjonen ble således solgt til £ 80 pr. long ton, mens det for største delen av produksjonen i foregående sesong ble oppnådd £ 100 pr. long ton. En mindre del av produksjonen i 1949—50 ble dog solgt til £ 100 pr. long ton. Ellers var selskapene, som i de 3 foregående sesonger, pålagt å levere 42 000 tonn hvalolje til innenlandsk forbruk til en lavere pris enn verdensmarkedets. Prisen for dette parti var fastsatt til kr. 1 110 pr. tonn mot kr. 800 i de foregående sesonger. Verdiutbyttet av hvaloljen ble på grunnlag av disse priser ca. 266 mill. kr.

Verdien av spermoljeproduksjonen i sesongen 1949—50 var etter en foreløpig oppgave ca. 9,5 mill. kr. mot ca. 23 mill. kr. i foregående sesong. Spermoljeproduksjonen var, som nevnt ovenfor, atskillig mindre enn i foregående sesong og prisen var også lavere.

I 1949—50-sesongen ble det framstilt følgende biprodukter:

18	long	ton	kjøttekstrakt.
350	»	»	lever.
105	»	»	leverolje.
5 100	»	»	hvalmjøl.
Ca. 760	»	»	flytende fòrstoffer.

Dessuten ble det produsert:

158 000	bokser	hvalkarbonader og
40 500	»	leverpostei.

Verdien av biproduktene ble i alt på ca. 6,5 mill. kr.

Den samlede verdi av den norske produksjonen av hvalolje, spermolje og biprodukter i Antarktis i sesongen 1949—50 beløp seg etter dette til ca. 282 mill. kr. Det tilsvarende

verdiutbytte for de nærmest foregående sesonger var 305 mill. kr. for 1948—49, 326 mill. kr. for 1947—48 og 288 mill. kr. for 1946—47.

Som nevnt foran var 2 517 nordmenn ansatt på utenlandske ekspedisjoner i sesongen 1949 – 50. I lønninger fikk disse utbetalt i alt ca. 25 mill. kr.

Foruten Norge drev også Storbritannia, Nederland, Japan, Sovjet-Samveldet og Argentina fangst i Antarktis i sesongen 1949—50.

Samlet fangstutbytte og anvendt materiell.

Sesong og land	Hval fanget	Olje-produksjon fat	Land-stasjoner	Kokerier	Fangst-båter
1949—50:					
Norge	16 799	1 106 487	1	10	126
Storbritannia	9 668	663 731	1	4	63
Nederland..	1 295	82 792	–	1	11
Japan	2 114	168 754	–	2	16
Sovj.-Samv.	1 574	103 393	–	1	14
Argentina..	946	41 348	1	–	7
I alt	32 396	2 166 505	3	18	237
1948—49:					
Norge	16 196	1 108 027	1	10	108
Storbritannia	10 204	756 516	1	4	61
Nederland..	1 366	109 849	–	1	10
Japan	1 643	119 361	–	2	14
Sovj.-Samv.	934	60 323	–	1	12
Argentina..	919	52 518	1	–	7
I alt	31 262	2 206 594	3	18	212

Av totalfangsten i 1949—50 på 32 396 hval og 2 166 505 fat olje falt henholdsvis 30 og 31 % på Storbritannia, som gjorde bruk av 63 hvalbåter, 1 landstasjon og 4 flytende kokerier. Norge gjorde bruk av nøyaktig dobbelt så mange hvalbåter, 1 landstasjon og 10 flytende kokerier, og hadde 52 % av de fangede hval og 51 % av oljen. Sett i forhold til fangsten i foregående sesong gikk totaltallet på fanget hval noe opp i sesongen 1949—50, mens den samlede oljeproduksjon ble litt mindre. Det gjennomsnittlige oljeutbytte pr. fanget hval ble 69,6 fat i 1949—50 mot 71 fat i 1948—49 og 67 fat i 1947—48.

I inneværende sesong 1950—51 har et nytt tysk—panamaisk selskap opptatt fangst i Antarktis med 1 flytende kokeri. Ellers drives fangsten av de samme nasjoner og med de samme 18 flytende kokerier og 3 landstasjoner som i foregående sesong. Tallet på hvalbåter i alt er økt fra 237 til 262. I siste tall er inkludert 12 hvalbåter tilhørende det tysk-panamaiske selskap. Fangsttiden for de pelagiske ekspedisjoner er den samme som i sesongen 1949—50, nemlig 3½ måned fra og med 22. desember til og med 7. april. Maksimalbegrensningen av fangsten til 16 000 blåhvalenheter er også opprettholdt.

Da fangsten således er fastsatt til et bestemt kvantum, vil deltakelsen fra den nye tysk-panamaiske ekspedisjon bety et minsket fangstutbytte for de andre ekspedisjonene. Det totale oljeutbytte vil dessuten sikkert gå ned i sesongen. Som følge av den økte deltakelsen er det høyst sannsynlig at fangsten vil bli avsluttet på et enda tidligere tidspunkt enn i sesongen 1949—50, og man vil derved gå glipp av en større del av fangsttiden på slutten av sesongen, da hvalen gir det største oljeutbytte. Mens den gjennomsnittlige oljeproduksjon pr. blåhvalenhet er ca. 90 fat i desember måned, stiger den til ca. 150 fat i mars.

Industri.

I årene etter krigen har industrien stort sett arbeidd under gode avsetningsforhold, og det har vesentlig vært tilgangen på produksjonsfaktorene som har bestemt produksjonens størrelse. I slutten av 1948 og i 1949 kunne en riktignok registrere prisfall og avsetningsvansker for en rekke varer. Avsetningsforholdene ble imidlertid stort sett lettere i løpet av 1. halvår 1950, og etter at Korea-konflikten tok til har utviklingen vært preget av sterkt stigende etterspørsel både til sivile og militære formål. Siste halvår av 1950 har således vært kjennetegnet av prisstigning og stor etterspørsel etter de fleste industriprodukter. Dette har særlig gjort seg gjeldende for eksportindustrien. I treforedlingsindustrien var prisene ved utgangen av året på høyde med prisene i 1948, og det meste av produksjonen var solgt for lang tid framover. Også for hermetikkindustrien har avsetningsforholdene bedret seg, og ved årets slutt var det små lagre av usolgt vare. De fleste av hjemmeindustriens bransjer har i 1950 stort sett vært i stand til å dekke etterspørselen etter konsumvarer. Et viktig unntak er her tekstil- og konfeksjonsfabrikkene, og de fleste av disse fabrikkers produkter er fortsatt gjenstand for rasjonering. Produksjonsmiddelindustrien har ikke i samme grad som konsumvareindustrien vært i stand til å

skaffe behovsdekning. Spesielt vanskelig har det vært å dekke etterspørselen etter de varer som nyttes i bygningsindustrien. For industrien under ett har de største problemene således fortsatt ligget på produksjonssiden. De faktorer som i det vesentlige bestemte produksjonens nivå var produksjonsutstyret, råvareforsyningen og arbeidskraften. Disse punkter er behandlet nærmere under hovedavsnittene om investeringer, vareomsetningen med utlandet og sysselsetting, og en gir derfor bare en kort oversikt her.

Produksjonsutstyr. Bedriftenes produksjonsutstyr har også i 1950 vært gjenstand for sterk utbygging, dels ved moderniseringer i eldre bedrifter og dels ved nyetableringer. På tross av de store investeringene som har vært foretatt i industrien i etterkrigsårene, er det ennå, særlig på enkelte områder i hjemmeindustrien, et stort udekket behov for utskifting av gammelt materiell og utviding av maskinparken. I de senere år har myndighetenes investeringspolitikk vært sterkt påvirket av nødvendigheten av å minske underskottet på betalingsbalansen overfor utlandet i framtiden. Industrier som produserer for eksport, eller hvor produksjonen vil bidra til å minske behovet for importvarer er gitt høy prioritet.

Råstoff. En stor del av industrien, spesielt hjemmeindustrien, er avhengig av innførte råstoffer. Også i 1950 har tilgangen stort sett vært tilstrekkelig. Det internasjonale marked for mange råvarer ble betydelig strammet i den siste del av 1950 som følge av opprustningen og økingen av den internasjonale etterspørsel.

Når det gjelder innenlandske råstoffer var tilgangen på tømmer mindre i 1950 enn i 1949. Dette vil imidlertid ikke gi seg utslag i produksjonen før i 1951. Vintersildfisket var svært rikt i 1950, mens brislingfisket nærmest slo feil. En nærmere behandling av råstofftilgangen blir ellers gitt under omtalen av de enkelte industrigrener.

Sysselsetting. For industrien under ett var det mangel på arbeidere også i 1950. Det er fortsatt den faglærte og den kvinnelige arbeidskraften som er den største hemskoen for industrien på dette området. For å søke å bøte på mangelen på fagarbeidere har en rekke bedrifter innen gruppen jern- og metallindustri opprettet bedriftsskoler. Sett under ett fant det sted en øking i tallet på sysselsatte i industrien på ca. 3 % fra utgangen av september 1949 til samme tid 1950.

Produksjon. I gjennomsnitt for månedene januar—november 1950 lå den månedlige produksjonsindeks ca. 7 % over nivået for de tilsvarende måneder i 1949. Fra 1948 til 1949 steg indeksen for hele året med ca. 6 %.

Gjennomsnitt av de månedlige indekstall[1]
1938 = 100.

	Jan.—nov. 1948	Jan.—nov. 1949	Jan.—nov. 1950
Hele industrien	124,9	131,9	140,8
Produksjonsmiddelindustri i alt	127,5	134,3	143,4
Konsumvareindustri i alt	119,2	126,6	135,3
Eksportindustri i alt	92,0	109,3	125,4
Hjemmeindustri i alt	140,7	142,8	148,2
Malm- og metallutvinning	78,4	96,3	104,7
Jern- og metallindustri	167,7	158,0	159,1
Kjemisk og elektrokjemisk industri	96,9	130,6	166,9
Tremasse-, cellulose- og papirindustri	98,2	106,8	115,5
Tekstilindustri	122,2	129,3	139,0
Skotøyfabrikker	108,2	107,3	111,5
Hermetikkfabrikker	108,9	107,4	94,6
Annen nærings- og nytelsesmiddelindustri	118,5	125,9	130,5
Andre grupper	123,8	137,0	150,5

[1] Fra og med januar 1949 er den månedlige produksjonsindeks korrigert for enkelte grupper. Virkningen av korreksjonen på de grupper som ble berørt var følgende:

	Indekstallet gikk op +, ned ÷ %
Hele industrien	÷ 0,9
Eksportindustrien	+ 2,7
Hjemmeindustri	÷ 2,1
Produksjonsmiddelindustri	÷ 1,8
Konsumvareindustri	+ 1,1
Malm- og metallutvinning	+ 2,2
Jern- og metallindustri	÷ 6,5
Tremasse-, cellulose- og papirindustri	+ 1,9
Hermetikkindustri	+ 5,3
Andre industrier	+ 5,7

Produksjonsindeksen har i 1950 ligget forholdsvis jamt over de tilsvarende måneder i 1949 i hele tidsrommet januar—november.

Månedlig produksjonsindeks, beregnet for samme antall arbeidsdager i hver måned.
Hele industrien.

	Stigning fra 1947 til 1948 %	Stigning fra 1948 til 1949 %	Stigning fra 1949 til 1950 %
1. kvartal	10,5	9,1	7,0
2. kvartal	12,2	2,8	6,5
3. kvartal	4,2	3,6	7,6
4. kvartal	7,2	7,4	–
Året	8,6	5,8	–

I de første etterkrigsårene steg produksjonen sterkt. Denne utviklingen kulminerte i første halvdel av 1948. Fra 3. kvartal 1948 inntil 4. kvartal 1949 lå produksjonsøkingen på et meget lavere nivå. 4. kvartal 1948 og 1. kvartal 1949 viste riktignok relativt høye stigningsprosenter, men disse, særlig i sistnevnte kvartal, var betinget av den store bedring i elektrisitetsforsyningen i forhold til året før. I 4. kvartal 1949 begynte så industriproduksjonen å stige i et raskere tempo igjen. For en stor del skyldtes dette at de mer langsiktige investeringene som ble satt i gang etter krigen, begynte å gjøre seg gjeldende. En del av produksjonsøkingen må imidlertid tilskrives den bedring i etterspørselen som inntraff på dette tidspunkt.

Også i 1950 var det et stort fall i produksjonen i juli.

	Nedgang fra juni til juli %		Nedgang fra juni til juli %
1937.....	14	1948.....	40
1938.....	23	1949.....	35
1939.....	21	1950.....	35

Den sterkere produksjonsnedgang i denne måned i etterkrigsårene skyldes kanskje i første rekke knappheten på arbeidskraft som har gjort det vanskelig å skaffe ferieavløsere. Den større bruk av felles ferie og den sterkere konsentrasjon av feriene henger også til dels sammen med situasjonen på arbeidsmarkedet.

Det er særlig eksportindustrien som har økt produksjonen fra 1949 til 1950.

Månedlig produksjonsindeks, beregnet for samme antall arbeidsdager i hver måned. Eksport- og hjemmeindustri.

	Eksportindustri			Hjemmeindustri		
	Stigning fra			Stigning fra		
	1947 til 1948	1948 til 1949	1949 til 1950	1947 til 1948	1948 til 1949	1949 til 1950
	%	%	%	%	%	%
1. kvartal	11,3	25,0	14,5	10,2	3,9	4,1
2. kvartal	18,2	9,9	16,9	10,4	0,6	2,9
3. kvartal	6,4	15,6	15,4	3,5	÷ 0,5	4,6
4. kvartal	14,3	22,6	..	5,1	2,5	..
Hele året	12,6	18,2	..	7,4	1,6	..

Stigningsprosentene i de enkelte kvartal fra år til år innen eksportindustrien viser meget av den samme utvikling som gjaldt for hele industrien. Kraftmangelen vinteren 1947—48 slår sterkere ut i tallene for 4. kvartal 1948 og 1. kvartal 1949 enn for hele industrien. Fra og med 3. kvartal 1949 har kvartalstallene stort sett ligget ca. 15 % høyere enn tilsvarende tall året før.

Enkelte større nystartinger kom i full drift i 1950. Dette gjelder blant annet Norsk Hydros fabrikk for ammoniakk i Glomfjord som nådde full produksjon ved årets begynnelse. På samme tid begynte også Årdal verk aluminiumproduksjonen i hall nr. 2. Produksjonsøkingen i 1950 har vært påvirket av den bedring i avsetningsforholdene som fant sted i forhold til 1949. Dessuten var råvaretilgangen bedre på enkelte områder i 1950.

Spesielt har produksjonsøkingen vært stor innen kjemisk og elektrokjemisk industri, olje- og fettraffinerier og treforedlingsindustri. Gruppen malm- og metallutvinning sett under ett nådde opp på førkrigsnivået i 1950. Innen denne gruppen er dog produksjonen ved bergverkene ennå bare ca. halvparten av hva den var i 1938. Produksjonen ved hermetikkfabrikkene gikk ganske sterkt ned i 1950, delvis som følge av det dårlige brislingfisket, og delvis som følge av frykt for avsetningsvansker ved årets begynnelse.

Også innen hjemmeindustrien ble produksjonsøkingen sterkt svekket i midten av 1948 og har senere vært relativt liten. 3. kvartal 1949 hadde til og med produksjonsnedgang i forhold til samme kvartal i 1948. I løpet av 1950 og særlig i slutten av året økte produksjonen i hjemmeindustrien relativt sterkere enn i 1949, men var fortsatt svakere enn innen eksportindustrien. Mens produksjonen i den sistnevnte industrigruppe økte med ca. 15 % i årets 10 første måneder, var den tilsvarende øking i hjemmeindustrien bare ca. 4 %. Innen hjemmeindustrien var det sjokoladefabrikkene, såpefabrikkene, konfeksjonsfabrikkene og bomullsvarefabrikkene som hadde sterkest oppgang i produksjonen i 1950.

Produksjonsøkingen i 1950 har fordelt seg omtrent likt på produksjonsmiddelindustrien og konsumvareindustrien. Etter krigen økte produksjonen til å begynne med sterkest for konsumvareindustrien. Dette forhold endret seg forholdsvis raskt slik at fra høsten 1946 har indekstallet for produksjonsmiddelindustrien stort sett ligget høyere enn tallet for konsumvareindustrien.

Utviklingen av produktiviteten i etterkrigsårene.

Byrået vil i Statistiske Meldinger nr. 3, 1951, offentliggjøre resultatene av nye beregninger over utviklingen av produktiviteten i visse industrigrupper sammen med en detaljert redegjørelse for de mål på produktiviteten som er brukt og den framgangsmåte som er blitt fulgt ved beregningene. I tabellene side 74 er gjen

gitt de indekstall for produksjon pr. timeverk for hovedgruppene og for alle grupper samlet som en kom fram til ved disse beregningene. En skal også kort gi hovedpunktene i beskrivelsen av produktivitetsmålene.

De nye beregninger over utviklingen av produktiviteten er basert på den årlige produksjonsindeks og produksjonsstatistikkens oppgaver over arbeidskraften. Beregningen av produksjonsindeksen er basert på produksjonen av størsteparten av de varer som industrien framstiller. Det har dog ikke vært mulig å innpasse visse biprodukter og alle nye varer i indeksberegningene. Arbeidskraftsoppgavene derimot refererer seg til all virksomhet som utføres av arbeidere i bedriftene. Produksjonsindeksen omfatter altså ikke samme del av virksomheten i industrien som arbeidskraftsoppgavene, og det har derfor vært nødvendig å korrigere produksjonsindeksen for å skaffe så god overensstemmelse som mulig mellom de serier som inngår i produktivitetsindeksene.

Det produksjonsmål som i prinsippet er lagt til grunn for beregningene, er nettoproduksjonen (bearbeidelsesverdien) vurdert etter prisene i 1938. Produktivitetsutviklingen vil da kunne angis ved utviklingen av nettoproduksjonsverdi pr. timeverk.

Nettoproduksjonsverdi pr. timeverk for industrigrupper kan endre seg om det skjer endringer i nettoproduksjonsverdi pr. timeverk for de enkelte varer, og, fordi nettoproduksjonsverdi pr. timeverk kan være forskjellig for forskjellige varer eller undergrupper, også om det skjer endringer i den relative mengde av arbeidskraften som anvendes til produksjon av de forskjellige varer eller i forskjellige undergrupper. De forandringer som påvirker produktivitetsutviklingen i det sistnevnte tilfelle kan betegnes som endringer i sysselsettingsstrukturen (omflytting av arbeidskraften). Det er altså ikke bare de tekniske forhold innen de enkelte bedrifter som er av betydning for produktiviteten i den forstand ordet er brukt her, men også strukturen i industrien.

Nettoproduksjonsverdi pr. timeverk har en tendens til å ligge høyere jo større mengden av produksjonsutstyr pr. arbeider er. Dette gjelder enten man sammenlikner forskjellige varer eller framstillingen av samme vare på forskjellige tidspunkter. De to typer forandringer som er nevnt ovenfor som kunne forårsake endringer i nettoproduksjonsverdi pr. timeverk for en gruppe varer, nemlig endringer i de enkelte varers nettoproduksjonsverdi pr. timeverk og endringer i sysselsettingsstrukturen, kan derfor i mange tilfelle begge uttrykkes som endringer i mengden av produksjonsutstyr pr. arbeider.

Produktivitetsberegningene omfatter de samme industrigrupper som den årlige produksjonsindeks, bortsett fra gruppene Jern- og metallindustri, samt Polygrafisk industri og Bokbinderier.

For hovedgruppene er det mål på produksjonen som ligger til grunn for beregningene en tilnærmelse på nettoproduksjonen regnet i 1938 priser, og produktivitetsindeksene gir derfor ikke er rent uttrykk for endringene i nettoproduksjonsverdi pr. timeverk. Produksjonsindeksene for de undergruppene som tilsammen utgjør hovedgruppene er basert på bevegelsene i bruttoproduksjonsverdien i 1938-kroner. Ved sammenslagning av undergruppeindeksene har en imidlertid brukt undergruppenes nettoproduksjonsverdi (bearbeidelsesverdi) i 1938 som vekter.

De minste industrigrupper som det har vært mulig å beregne særskilte produktivitetstall for, er undergruppene i produksjonsstatistikken. For disse undergruppene har det ikke vært mulig å skille ut den virkning som endringer i sysselsettingsstrukturen innen gruppene har hatt på produktivitetsutviklingen. Det har dog vært mulig å skille ut virkningen av endringer i sysselsettingsstrukturen mellom undergrupper. Indeksseriene over produksjon pr. timeverk for hovedgruppene som er ført opp i tabellen, er derfor regnet ut på to forskjellige måter. Det første sett indekstall viser utviklingen av produksjon pr. timeverk om sysselsettingsstrukturen for undergruppene innbyrdes hadde vært som i 1938. Disse indekstall blir derfor bare påvirket av endringer i produksjon pr. timeverk for undergruppene. Det annet sett indekstall gir både uttrykk for de endringer i produktiviteten for hovedgruppene som skyldes endringer i produksjon pr. timeverk for undergruppene, og også de endringer som skyldes endringer i sysselsettingsstrukturen mellom undergruppene. Forholdene mellom indekstallene i annen del av tabellen og de tilsvarende tall i første del, gir uttrykk for de endringer i produktiviteten som skyldes endringer i sysselsettingsstrukturen mellom undergruppene. Gruppene Gassverk og Tekstilindustri er ved beregningene ikke splittet opp i undergrupper. Tallene i de to deler av tabellen er derfor de samme for disse to gruppene.

I indeksseriene for hovedgruppene Kjemisk og elektrokjemisk industri og Tekstilindustri har det p. g. a. spesielle forhold ved grunnmaterialet oppstått en forskyvning av nivået for 1947 og 1948. De oppførte tall for Kjemisk og elektrokjemisk industri ligger høyst 5 poeng under de tall en ville fått om det ikke hadde vært noe brudd i grunnmaterialet mellom årene 1946 og 1947. Tilsvarende er de oppførte tall for Tekstilindustrien maksimum 3 poeng for høye for årene 1947 og 1948.

Produksjon pr. timeverk i forhold til 1938 for hovedgrupper.

Industrigruppe	Produksjon pr. timeverk							
	Eksklusive virkninger av endringer i sysselsettingsstrukturen mellom undergrupper				Inklusive virkninger av endringer i sysselsettingsstrukturen mellom undergrupper			
	1939	1946	1947	1948	1939	1946	1947	1948
I. Malm- og metallutvinning	103,0	75,2	83,1	91,9	103,9	80,9	87,7	98,8
II. Jord- og steinindustri	108,2	112,8	111,1	119,4	109,2	113,0	110,2	116,4
IV. Kjemisk og elektrokjemisk industri[1]	102,3	85,2	80,8	[2] 80,4	103,2	84,9	82,2	[2] 82,0
V. Olje- og fettindustri	98,6	72,1	86,4	103,6	103,1	76,5	89,9	96,9
VI. Gassverk	107,1	102,9	122,1	124,2	107,1	102,9	122,1	124,2
VII. Treindustri	106,8	81,1	87,3	90,5	106,7	82,5	89,1	92,0
VIII. Tremasse-, cellulose- og papirindustri	114,7	94,7	100,2	107,0	114,3	97,8	104,2	109,6
IX. Lær- og gummivareindustri	113,0	89,7	99,6	107,0	113,3	90,4	101,9	111,2
X. Tekstilindustri	105,3	104,7	110,4	119,3	105,3	104,7	110,4	119,3
XI. Bekledningsindustri	101,0	100,2	101,9	113,7	102,0	98,8	100,1	111,6
XII. Nærings- og nytelsesmiddelindustri	104,4	111,7	123,9	128,1	104,1	116,2	117,9	119,0

[1] Brudd i seriene mellom 1946 og 1947.
[2] Norsk Hydros oppgaver til produksjonsstatistikken gjelder driftsåret (1. juli—30. juni), ikke kalenderåret. Den produktivitetshemmende virkning av kraftmangelen vinteren 1947—48 for Norsk Hydro kommer derfor i sin helhet til uttrykk i tallene for Kjemisk og elektrokjemisk industri for 1948.

Indekstallene for 1939 ligger på et unntak nær, over nivået i 1938, og økingen i produktiviteten mellom disse to år var til dels meget stor. Produktivitetsøkingen var sterkest for de industrigrupper hvor antall timeverk pr. sysselsatt økte i samme tidsrom. Produktivitetsøkingen fra 1938 til 1939 må derfor blant annet ses i sammenheng med bedre utnyttelse av kapasiteten.

For etterkrigsårene er det særlig to forhold som springer i øynene. For det første ligger nivået for produktiviteten til å begynne med stort sett lavere enn før krigen, og for det annet viser produktiviteten for de fleste hovedgruppene en stigende tendens i disse år. Både nivåforandringen fra før krigen og produktivitetsendringene i etterkrigsårene er til dels meget forskjellige for de enkelte industrigrupper. Produktivitetsindeksene for de undergrupper som hovedgruppene er bygget opp av, viser et enda mer variert bilde. Ved flere av de forsøk som er gjort på å forklare årsakene til utviklingen av produktiviteten i industrien i Norge, er det blitt lagt stor vekt på arbeidernes innsatsvilje som en faktor av vesentlig betydning for nivået og utviklingen. Hvis variasjonene i arbeidernes innsatsvilje hadde vært store og denne faktor hadde spilt så avgjørende rolle som det er blitt hevdet, skulle en ventet at virkningene iallfall i noen grad skulle kunne spores innen alle industrigrupper. De produktivitetsindekser som er regnet ut viser i mange tilfelle ikke engang noen felles tendens for undergrupper innen en og samme hovedgruppe. Disse tall alene gir derfor ikke tilstrekkelig grunnlag hverken for antakelser om arbeidernes innsatsvilje eller hvilken betydning denne faktor har hatt for produktivitetsutviklingen.

Samlet produksjon pr. timeverk i forhold til 1938.[1]

	Produksjon pr. timeverk			
	1939	1946	1947	1948
Eksklusive virkninger av endringer i sysselsettingsstrukturen mellom undergrupper	105,6	94,2	100,4	107,1
Inklusive virkninger av endringer i sysselsettingsstrukturen mellom undergrupper	105,6	96,0	99,4	104,2

[1] Indeksene omfatter ikke Jern- og metallindustri og Polygrafisk industri og Bokbinderier. Disse to gruppers nettoproduksjonsverdi utgjorde ifølge produksjonsstatistikken mellom 25 og 30 % av industriens samlede nettoproduksjonsverdi for de år beregningene omfatter.

Totalindeksene over produksjon pr. timeverk for de industrigrupper beregningene omfatter, viser de samme tendenser som indeksseriene for hovedgruppene. Også totalindeksene er blitt regnet ut på to forskjellige måter. Den

første indeksserien som er ført opp i tabellen, viser produktivitetsutviklingen for det tilfelle at sysselsettingsstrukturen mellom samtlige undergrupper hadde vært som i 1938. Denne indeksrekke blir altså bare påvirket av endringer i produksjon pr. timeverk for undergruppene. Den andre indeksserien angir de endringer som er skjedd i produktiviteten som følge av både endringer i produksjon pr. timeverk for undergruppene og endringer i sysselsettingsstrukturen mellom samtlige undergrupper. Forholdet mellom sammenhørende tall fra den annen og den første indeksserie gir uttrykk for de endringer i produktiviteten som skyldes endringer i sysselsettingsstrukturen mellom undergrupper.

Den gjennomsnittlige virkning av endringene i sysselsettingsstrukturen for de årene beregningene omfatter har vært forskjellig for de to periodene 1938—46 og 1946—48. Fra 1938 til 1946 bevirket endringene i sysselsettingsstrukturen at produksjon pr. timeverk for alle gruppene tatt under ett, ikke sank så meget som den ville ha gjort om sysselsettingsstrukturen hadde vært uforandret som i 1938. Endringene i sysselsettingsstrukturen i denne periode motvirket altså i noen grad virkningen av produktivitetsnedgangen i undergruppene. For årene etter 1946 har virkningen av endringene i sysselsettingsstrukturen gått i motsatt retning. Den gjennomsnittlige produktivitetsøking som fant sted i undergruppene fra 1946 til 1947 og 1948 har en uttrykk for i den første av totalindeksene, og denne indeksrekke stiger raskere etter 1946 enn den annen av totalindeksene. Endringene i sysselsettingsstrukturen i disse årene har altså gitt seg utslag i at undergrupper med lavere produksjonsverdi pr. timeverk har nyttet en stadig større relativ del av arbeidskraften. En kan derfor si at endringene i sysselsettingsstrukturen fra 1946 til 1947 og 1948 har virket hemmende på den faktiske utvikling av den samlede produksjon pr. timeverk for de industrigrupper beregningene omfatter.

Produktivitetsutviklingen etter 1948 kan vanskelig bedømmes på grunnlag av de statistiske oppgaver over produksjon og arbeidskraft som foreligger. Det har imidlertid vært mulig å foreta anslagsvise beregninger av totalindekstallet for 1949 for de industrigrupper som tabellene ovenfor omfatter. Det indekstall for produksjon pr. timeverk for 1949 som en på denne måte er kommet fram til, er 106,3. Dette indekstall vil bl. a. kunne bli påvirket av endringer i sysselsettingsstrukturen, og er en videreføring av den siste av totalindeksrekkene i tabellen ovenfor. Stigningen i produktiviteten fra 1948 til 1949 skulle etter dette være vel 2 poeng. Denne stigning er svakere enn stigningen mellom de foregående år, men det kan tenkes at dette skyldes det forholdsvis svakere grunnlag for beregningene av tallet for 1949. På den annen side var utviklingen av produksjonen mer forskjellig for de enkelte hovedgrupper fra 1948 til 1949 enn for de tidligere år, og det er derfor mulig at den forholdsvise mindre øking av produktiviteten mellom 1948 og 1949 delvis kan skyldes endringer i sysselsettingsstrukturen. En har imidlertid ikke hatt materiale som kunne danne grunnlag for en objektiv bedømmelse av virkningen av endringene i sysselsettingsstrukturen.

Anslagsberegninger for produktivitetsutviklingen fra 1949 til 1950 må på det nåværende tidspunkt nødvendigvis bli meget usikre. De tall som foreligger synes imidlertid å tyde på at produktiviteten har fortsatt å stige, men en har ikke funnet grunnlag for å angi hvor stor stigningen kan ha vært.

Produksjonsutviklingen i de ymse industrigrener.

Virksomheten ved bergverkene hadde i 1950 omtrent det samme omfang som i 1949, og produksjonen lå fremdeles langt under førkrigsnivået. Etter den månedlige produksjonsindeks var bergverksproduksjonen i gjennomsnitt for de 10 første måneder av året bare ca. 50 % av produksjonen i 1938. Dette år hadde imidlertid særlig høy produksjon på grunn av rustningskonjunkturen.

Produksjon av gruveprodukter:

	1938	Jan.-okt. 1949	Jan.-okt. 1950
	Tonn	Tonn	Tonn
Jernmalm og titanjernstein:			
Produksjon	1 474 478	309 126	328 419
Eksport	1 497 140	183 513	227 433
Svovelkis:			
Produksjon	1 027 776	620 447	619 731
Eksport	654 956	375 199	327 023
Koppermalm:			
Produksjon ...	35 105	18 136	18 684
Sink- og blymalm:			
Produksjon	15 089	9 746	8 744
Molybdénmalm:			
Produksjon	775	109	83

Heller ikke i 1950 har det vært noen drift ved A/S Syd-Varanger, men anlegget vil muligens være i stand til å levere noe malm i slutten av 1951 for første gang etter krigsødeleggelsene. Jernmalmproduksjonen har i 1950 vært stort sett som i 1949.

Svovelkisproduksjonen viser heller ingen større endringer i forhold til 1949. Før krigen

lå produksjonen på ca. 1 mill. tonn pr. år og i 1949 var den 745 000 tonn. I 1950 regner en med en produksjon på ca. 750 000 tonn svovelkis.

Produksjonen av koppermalm og -konsentrat har vært som i 1949, mens produksjonen av sinkkonsentrater og molybdén er gått noe tilbake.

I steinindustrien er produksjonen i 1950 omtrent den samme som i 1949 og ligger fremdeles under nivået før krigen. Det er fortsatt liten tilgang av yngre arbeidskraft til faget. Eksporten gikk noe opp i 1950. I januar—oktober 1950 ble det eksportert 9 556 tonn gatestein og 1 104 tonn kantstein mot henholdsvis 3 379 tonn og 1 074 tonn i samme tidsrom 1949.

Nærings- og nytelsesmiddelindustrien sett under ett viste oppgang i 1950. I gjennomsnitt for månedene januar—oktober var indekstallet 126 (1938 = 100) mot 123 i samme tidsrom 1949. Utviklingen har imidlertid vært ujamn for de forskjellige bransjer, og enkelte, f. eks. hermetikkfabrikkene, har hatt en sterk nedgang i produksjonen. Nærings- og nytelsesmiddelindustrien nytter for en stor del importerte råstoffer. Råstofftilgangen har likevel stort sett vært tilfredsstillende. Det er vesentlig sukker det har vært mangel på.

Mjølkefabrikkene. Den store bedring i mjølketilførselen førte til at mjølkefabrikkenes produksjon økte sterkt også i 1950 og lå i gjennomsnitt for årets 10 første måneder ca. 43 % over nivået i 1938. Det innenlandske forbruket er imidlertid steget enda sterkere slik at fabrikkene ikke har vært i stand til å gjenoppta eksporten.

I hermetikkindustrien, en av våre viktigere eksportindustrier, er produksjonen sterkt sesongpreget på grunn av ujamn råstofftilførsel. Den største produksjonen foregår i årets første måneder (kippers), på forsommeren (brisling) og på høstparten (småsild).

Totalt sett lå produksjonen i de 10 første måneder av året ca. 14 % lavere enn tilsvarende tidsrom 1949. Denne nedgangen skyldes dels avsetningsvansker ved årets begynnelse og dels sviktende råstofftilgang.

De store lagerbeholdninger ved utgangen av 1949 førte til at det i 1950 bare ble pakket ca. 100 000 hl vintersild som kippers mot ca. 140 000 hl i 1949. Kvantumet i 1949 tilsvarer hva en regnet som normalproduksjon før krigen.

Brislingfisket slo dårlig til i 1950. Pr. 14. oktober var det nedlagt i alt 255 000 kasser brisling mot 470 000 kasser på samme tid i 1949. En må regne med at årets produksjon bare kommer til å utgjøre halvparten av et normalårs pakning. Det vesentlige av årets brisling er pakket i olivenolje. Etter det feilslagne fisket har etterspørselen etter brisling økt, og prisene har vist en strammere tendens.

Pakkingen av småsild lå høyere pr. 14. oktober enn på tilsvarende tidspunkt i 1949, nemlig 382 000 kasser røykt småsild i 1950 mot 237 000 kasser i 1949. I alt ble det i sesongen i fjor produsert ca. 874 000 kasser røykt sild. Av årets pakning blir den vesentlige del av produksjonen nedlagt i norsk olje. Etterspørselen etter småsilden har i år vært god.

Eksporten av fiskehermetikk har i 1950 vist sterk oppgang i forhold til 1949. I månedene januar—oktober 1950 ble det eksportert 30 652 tonn fiskehermetikk til en verdi av 110,9 mill. kr. De tilsvarende tall for 1949 var 22 984 tonn til en verdi av 79,5 mill. kr. I hele 1949 var eksporten av fiskehermetikk 29 356 tonn til en verdi av 104,1 mill. kr. De største avtakerne i 1950 var Storbritannia, U. S. A. og Australsambandet.

Møllene. Handelsmøllene har i 1950 ikke hatt noen vansker med tilgangen på råstoff. Produksjonen har vært noe mindre enn i 1949, men møllene dekker fullt ut etterspørselen etter matmjøl. Bygdemøllene er vesentlig avhengig av norsk korn som råstoff. I enkelte distrikter, særlig på Sør- og Vestlandet hvor korndyrkingen har gått tilbake, har det vært vanskelig å skaffe møllene nok korn. For å avhjelpe mangelen er disse distrikter blitt tilført korn fra andre kanter av landet, særlig fra Trøndelag. Overgangen til bruk av skurtreskere i kornbruket har ført til at møllene mottar en stadig større del av avlingen på høstparten. Dette har gjort det nødvendig for møllene å utvide og forbedre sine lagerlokaler samtidig som kornets høyere vanninnhold krever utbygging av tørkeanlegg.

Kjeksfabrikkene har hatt en nedgang i produksjonen på ca. 6 % fra 1949 til 1950. Nedgangen skyldes svikt i etterspørselen, særlig i første halvår. Av de viktigste råstoffer er sukker fremdeles rasjonert slik at det er vanskelig å tilfredsstille etterspørselen etter søte kjeks.

Etter oppgavene til den månedlige produksjonsindeks økte sjokolade- og dropsfabrikkenes produksjon med om lag 35 % fra 1949 til 1950. Tilgangen på råstoffer har vært tilstrekkelig. Rasjoneringen av spisesjokolade og drops ble opphevet i april. I løpet av høsten ble det stort sett oppnådd balanse mellom tilbud og etterspørsel på dette område. Dette må blant annet sees i sammenheng med avgiftsforhøyelsen på sjokolade- og dropsvarer og prisoppgangen ellers. Kakao og kokesjokolade er ennå rasjonert.

Margarinfabrikkenes produksjon har steget ca. 6 % i 1950. Reduksjonen av

subsidiene på vårparten førte til en sterk øking i margarinprisen. Samtidig steg imidlertid prisen også på smør. Margarinproduksjonen er nå ca. 15 % høyere enn i 1938.

Potetmjølfabrikkene regner med en produksjon av ca. 9 000—10 000 tonn potetmjøl i sesongen 1950/51.

Brenneriene ble ikke tildelt poteter til brenning i 1950.

Heller ikke i 1950 hadde bryggeriene vansker med råstofftilgangen. Bygg, som er det viktigste råstoffet, er satt på friliste. Produksjonen har steget noe i forhold til 1949 til tross for at etterspørselen i sommerhalvåret ikke var så stor som vanlig.

Eksporten av øl har økt sterkt i 1950, og en regner med at eksportkvantumet vil bli ca. 39 000 hl mot 9 800 hl i 1949 og 3 500 hl i 1948. De viktigste eksportlandene er Britisk Vest-Afrika og Sudan. Enkelte partier er også sendt til U.S.A., hvor bryggeriene søker å opparbeide et nytt marked.

Mineralvannfabrikkene hadde om lag samme produksjon i 1950 som i 1949. Sukkertildelingen økte en del til de bedrifter som produserer Cola-drikker. Til annet mineralvann er imidlertid bedriftene fremdeles nødt til delvis å nytte kunstig søtningsstoff.

Tobakksfabrikkenes produksjon har i årets 10 første måneder vært omtrent uforandret i forhold til samme tidsrom 1949. Det synes ennå å være for tidlig å uttale seg om de virkninger den siste prisstigning har hatt på etterspørselen. Produksjonen ligger nå ca. 30 % over nivået i 1938.

I tekstilindustrien er fabrikkenes produksjon økt med ca. 8 % i de 10 første måneder i 1950 i forhold til samme tidsrom i 1949. Produksjonsøkingen har vært størst ved bomullsvarefabrikkene som økte sin produksjon med vel 20 % i forhold til 1949. Også trikotasjefabrikkene har i 1950 hatt stor produksjonsøking, nemlig ca. 15 % i forhold til 1949. Tilgangen på råstoff har stort sett vært tilstrekkelig.

De viktigste tekstilråstoffer, ull og bomull, er satt på friliste. For bomull spiller dette mindre rolle fordi U.S.A. er den største leverandør av denne vare. Dessuten ble bomull mangelvare i løpet av høsten og er nå gjenstand for allokering i U.S.A. Det har fortsatt vært mangel på kvinnelig arbeidskraft i enkelte distrikter, men forholdene bedret seg noe ut på høstparten.

De store investeringene i denne industrien i etterkrigsårene har ikke slått ut i produksjonstallene tidligere som følge av de lange leveringstider på tekstilmaskiner. Anleggene er imidlertid nå begynt å komme i drift, og en kan fortsatt vente økning i produksjonen. Avsetningsforholdene har også i 1950 vært gunstige for de fleste produkter, og det er vanskelig for bedriftene å dekke etterspørselen.

Skotøyfabrikkenes produksjon økte med ca. 4 % fra 1949 til 1950, og ligger nå ca. 50 % høyere enn i 1938. Råstofftilgangen har vært god, og både overlær og bunnlær er satt på friliste. Det har fortsatt vært mangel på arbeidskraft, særlig har det vært vanskelig å få øvde nåtlersker. Som et ledd i de pågående rasjonaliseringsarbeider kan nevnes den studiekommisjon skotøyfabrikkene fikk anledning til å sende til U.S.A. under Det europeiske gjenreisingsprogram. Bedriftene har stort sett vært i stand til å dekke den høye etterspørsel i 1950.

Innen konfeksjonsindustrien er produksjonen steget med ca. 30 % fra 1949 til 1950. Denne store produksjonsøking skyldes vesentlig bedre tilgang på stoffer, særlig i første halvår. Usikkerheten om den framtidige tilgang på stoffer virker imidlertid hemmende på produksjonen. Det har i 1950 ikke vært foretatt noen vesentlige utvidelser eller nyreisinger, men ved eldre bedrifter har det foregått en del rasjonaliseringsarbeider. En regner ennå med at bedriftenes produksjonskapasitet ikke er fullt utnyttet.

Sagbrukene har i 1950 (tømmeråret 1949/50) mottatt 2,45 mill. m^3 tømmer mot 3,1 mill. m^3 i 1949 (tømmeråret 1948/49). Det normale forbruk før krigen var ca. 2,3 mill. m^3. Selv om produksjonen i 1950 lå ca. 40 % høyere enn før krigen er det ennå ikke skaffet til veie full dekning for etterspørselen.

Trevare- og møbelindustriens produksjon har i 1950 ligget på omtrent samme nivå som i 1949 og ligger ca. 50 % høyere enn produksjonen i 1938.

Materialtilgangen har stort sett vært tilfredsstillende i 1950. Mot slutten av året inntraff imidlertid en viss knapphet på møbeltekstiler. Knappheten på finér og møbelplater ble i 1950 noe avhjulpet ved at noen, vesentlig mindre bedrifter, tok opp produksjonen av disse varer. I 1949 og første halvår 1950 sviktet etterspørselen etter møbler noe, og enkelte bedrifter innskrenket driften. Ved slutten av året var i midlertid møbelfabrikkene igjen i full drift. Produksjonen av ferdighus er derimot i sterk tilbakegang, og enkelte fabrikker har hatt økonomiske vansker.

Også kasse- og tønnefabrikkene har i 1950 hatt avsetningsvansker, og i årets første del måtte en del fabrikker gå til innskrenkninger i driften. Trevarefabrikkene ellers arbeidde under gode avsetningsforhold på grunn av den store byggevirksomheten.

Tremasse-, cellulose- og papirindustrien sett under ett økte produksjonen med ca. 8 % fra 1949 til 1950. I

gjennomsnitt for de 10 første måneder av året lå indekstallet på 114 (1938 = 100).

Tremasse- og cellulosefabrikkene har i 1950 (tømmeråret 1949/50) hatt en tømmertilgang på ca. 3,4 mill. m³ mot ca. 4,0 mill. m³ i 1949 (tømmeråret 1948/49). Av kvantumet i 1950 er ca. 450 000 m³ sommerhogd tømmer. Nedgangen i tømmertilgangen slo imidlertid ikke ut i produksjonstallene for 1950, fordi en stor del av tømmertilgangen i 1949 først ble bearbeidd neste år.

Produksjon og eksport av tremasse og cellulose. 1 000 tonn.

	Tremasse tørr beregnet		Cellulose tørr beregnet	
	Produksjon[1])	Eksport	Produksjon[1])	Eksport
1937	543	301	552	355
1938	444	255	455	259
1949	458	jan.-okt. 222	435	jan.-okt. 144
1950	ca. 530	—»— 258	ca. 483	—»— 192

[1]) Omfatter både produksjon til eget bruk og til salg.

Produksjonsmessig har 1950 vært et meget godt år, og produksjonen er høyere enn i 1938 både for tremasse og cellulose. Det har ikke vært mulig for bedriftene å dekke den stigende etterspørsel. De store investeringene som er foretatt i næringen etter krigen, har vesentlig tatt sikte på rasjonalisering av produksjonen og til dels også en høyere grad av foredling av produktene, da tømmersituasjonen på lengere sikt ikke tillater en øking i forbruket av dette råstoff.

Papirfabrikkene har også hatt større produksjon i 1950 enn i 1938. Etter krigen er en forholdsvis større del av produksjonen ved tremasse- og cellulosefabrikkene nyttet som råstoff ved papirfabrikkene, og eksportandelen er sunket i forhold til 1938. Denne utviklingen vil antakelig forsterkes i 1951 da en regner med at en ny papirmaskin vil komme i drift. Produksjonen i 1950 vil sannsynligvis også bli litt større enn i 1949. Råstofftilgangen har vært tilstrekkelig til full drift. Papirfabrikkenes

Produksjon og eksport av papir, papp og kartong. 1 000 tonn.

	Produksjon	Eksport
1937	464	350
1938	366	262
1949	488	jan.-okt. 243
1950	ca. 510	—»— 271

dispensasjon for arbeide til kl. 22 på lørdager ble opphevet i april. Under de nåværende forhold har dette ført til et beregnet produksjonstap på ca. 3 %. Sommeren 1950 måtte en del fabrikker ta fellesferie på grunn av mangel på ferieavløsere.

Avsetningsforholdene har vært gode i 1950, spesielt i årets siste del. Gjennomføringen av importfrilister i landene tilknyttet O.E.E.C. har til en viss grad lettet eksporten.

Wallboardfabrikkene utvidde sin produksjonskapasitet sterkt i 1950 ved at 2 nye bedrifter kom i drift. Etterspørselen innenlands er dekket, og bedriftene har søkt å finne avsetning for produksjonsøkingen ved eksport. I de 10 første månedene av 1950 ble det eksportert 11 330 tonn mot 7 349 tonn i tilsvarende tidsrom 1949.

Den polygrafiske industri har etter krigen stått overfor en meget stor etterspørsel som det har vært vanskelig å tilfredsstille. Også i 1950 var det knapphet på papir og arbeidskraft. I slutten av året måtte en regne med leveringstid på 6—7 måneder for papir.

Garveriene har i 1950 hatt en produksjonsoppgang på nesten 10 % i forhold til 1949. Råstofftilgangen har imidlertid ikke vært helt tilfredsstillende for overlærsgarveriene. Disse nytter vesentlig norske huder som råstoff. Opphevelsen av maksimalprisene på skinn høsten 1950 vil kunne føre til bedring i tilførslene. Både bunnlærs- og overlærshuder er satt på friliste. I løpet av 1950 er tilskottene bortfalt, og sammen med opphevelsen av maksimalprisen på norske huder vil dette føre til sterk prisstigning på lær. Det er imidlertid ennå for tidlig å uttale seg om hvilken virkning dette vil få på etterspørselen. Rasjoneringen på overlær ble opphevet ut på vårparten.

Lærvarefabrikkene hadde en til dels krisebetont oppblomstring de første etterkrigsårene. Særlig vokste det opp en rekke mindre bedrifter som i framtiden neppe vil være konkurransedyktige. Bedriftene har ikke fått adgang til å utskifte sitt maskineri eller til å utvide.

Produksjonen ved gummivarefabrikkene viste en nedgang på ca. 6 % fra 1949 til 1950, men ligger fortsatt høyt over nivået i 1938. Etterspørselen etter norsk produsert bilgummi er gått noe tilbake etter at bilgummi ble satt på friliste. For de fleste andre produkter er etterspørselen fortsatt høy. Også i 1950 har det vært foretatt utvidelser i bransjen.

Kjemisk og elektrokjemisk industri. I gjennomsnitt for de 10 første måneder av 1950 steg indekstallet for produksjonen i kjemisk og elektrokjemisk industri til 166 fra 128 i tilsvarende måneder 1949,

dvs. en oppgang på ca. 30 %. Stigningen i indekstallet skyldes vesentlig produksjonsøking i den elektrokjemiske industri.

I de 10 første måneder av året var produksjonen av beregnet rent kvelstoff ved Norsk Hydro 132 805 tonn mot 100 921 tonn i tilsvarende tidsrom i 1949. I hele 1950 beregner en produksjonen til å bli ca. 160 000 tonn mot 124 599 tonn i 1949 og 84 178 tonn i 1938. Tilgangen på elektrisk kraft har vært god. Ammoniakkfabrikken i Glomfjord som begynte driften i juli 1949, kom ved nyttår i full drift. Som følge av den store økingen i ammoniakkproduksjonen har ferdigvarefabrikken på Herøya måttet utvide kapasiteten med ca. 50 %. Av annen ny produksjon som er satt i gang i 1950 kan nevnes urinstoff med en beregnet produksjon på 10 000 tonn pr. år.

Til og med oktober 1950 var det eksportert 645 139 tonn kalksalpeter mot 464 478 tonn i tilsvarende tidsrom 1949 og 391 418 tonn i hele 1938.

Karbidproduksjonen var noe større i 1950 enn året før, nemlig 22 240 tonn i jan.—okt. 1950 mot 20 743 tonn i de samme måneder i 1949. I hele 1938 var produksjonen 51 225 tonn. Det har etter krigen vært store vansker med eksporten av karbid. Storbritannia som før krigen tok 90 % av eksporten har under krigen bygd opp sin egen karbidindustri og har vært lukket for norsk eksport. Ut på høstparten steg imidlertid etterspørselen sterkt slik at det var vanskelig for fabrikkene å tilfredsstille etterspørselen. Det er nå muligheter for eksport også til Storbritannia. I de 10 første måneder av året ble det eksportert 20 527 tonn karbid mot 12 139 tonn i samme tidsrom 1949 og 44 836 tonn i hele 1938. I de tallene som er nevnt ovenfor er ikke den karbid som er nyttet til framstilling av cyanamid regnet med. Cyanamidproduksjonen har holdt seg forholdsvis bedre oppe enn karbidproduksjonen. I januar—oktober 1950 ble det produsert 35 405 tonn og eksportert 34 401 tonn. De tilsvarende tall for 1949 var henholdsvis 33 774 tonn og 31 672 tonn og for hele 1938 henholdsvis 45 586 tonn og 43 300 tonn.

Produksjonen av superfosfat er økt sterkt i 1950. I månedene januar—oktober var den 53 988 tonn mot 25 058 tonn i tilsvarende tidsrom 1949 og 31 000 tonn i hele 1938. Årsaken til den store produksjonsøkingen er at superfosfatfabrikken i Odda har begynt driften. Fullt utbygd vil den ha en kapasitet på ca. 80 000 tonn superfosfat pr. år, men i første omgang blir ikke produksjonen større enn 40 000 tonn pr. år.

Ved sprengstoff-fabrikkene økte produksjonen fra 1949 til 1950 med ca. 12 % og ligger nå ca. 30 % over nivået i 1938. Det er ingen vansker med avsetningen på grunn av de store anleggsarbeider innenlands.

Sildoljefabrikkene har i 1950 hatt rekordproduksjon som følge av det gode sildefisket og vansker med omsetning av fersk og salt sild. En regner med at produksjonen i 1950 vil bli ca. 53 000 tonn sildolje og ca. 125 000 tonn sildmjøl. Innen denne bransje har det etter krigen vært foretatt en sterk utbygging av kapasiteten for å kunne avta de stadig større sildefangster, men døgnkapasiteten er ennå ikke tilstrekkelig. I 1950 var en således nødt til å stoppe vintersildfisket i den beste tiden på grunn av at fabrikkenes mottaksmuligheter var sprengt. Fabrikkene på Møre hadde også vansker med driften på grunn av kraftmangel. De nye storfabrikkene i Egersund og Moltustranda og det flytende sildekokeriet Clupea ble tatt i bruk våren 1950, men vil først komme i full drift i 1951.

Olje- og fettrafineriene har økt produksjonen med vel 25 % i 1950. Produksjonen ligger nå ca. 20 % over nivået i 1938. Avsetningsforholdene har vært gode i 1950, og det har vært vanskelig å dekke etterspørselen etter enkelte av produktene. Råstofftilgangen bedret seg i 1950, og for herdningsfabrikkene var den tilstrekkelig. Oljemøllene har derimot ikke fått nok råstoff til å dekke etterspørselen etter produktene til tross for at alle råstoffer er satt på friliste. Dette kommer dels av at råstoffene må kjøpes fra dollarområdet og dels av eksportreguleringer i produksjonslandene.

Eksporten av herdet fett var i januar—oktober 50 526 tonn mot 42 932 tonn i samme tidsrom 1949 og 59 000 tonn i hele 1938.

Såpefabrikkene hadde sterk produksjonsøking i 1950. I forhold til 1949 steg produksjonen med ca. 25 %. Årsaken til dette synes å være at fabrikkene i 1950 var i stand til å gjenoppta produksjonen av sine spesialmerker i vaskepulver. Råstofftilgangen har vært tilstrekkelig bortsett fra sildolje til grønnsåpeproduksjonen.

Maling- og lakkfabrikkene hadde i 1950 nesten dobbelt så høy produksjon som før krigen. Råstofftilgangen var noe bedre enn tidligere, men linolje og i årets siste del også sinkhvitt, var fremdeles mangelvare. Bortsett fra etterspørselen etter utvendig husmaling har fabrikkene vært i stand til å dekke behovet.

Ved teglverkene regner en med økt produksjon i 1950 til tross for de dårlige værforhold i året. Produksjonen ventes i alt å utgjøre over 110 mill. teglsteinenheter, hvorav ca. 95 mill. murstein. Det er fremdeles vanskelig å dekke etterspørselen, særlig etter takstein.

Også i 1950 har det vært produksjonsøking

ved glassverkene. Etter krigen er det særlig produksjonen av flasker og vindusglass som har økt, og med unntak av serviseglass regner en med at etterspørselen kan dekkes.

Ved porselensfabrikkene økte produksjonen med om lag 10 % fra 1949 til 1950. Produksjonen av sanitærporselen er kommet godt i gang, og en regner med en produksjon på ca. 800 tonn av denne vare i 1950. Det normale innenlandske behov vil antakelig kunne dekkes fra denne fabrikk i framtiden. Produksjonen av teknisk porselen og serviseporselen har også økt noe i 1950, men den er ennå ikke stor nok til å dekke behovet.

Sementfabrikkene har ikke klart å øke sin produksjon ytterligere i 1950. En regner med at den vil bli noe mindre enn i 1949, eller ca. 583 000 tonn. I 1938 var produksjonen 331 601 tonn. Til tross for at produksjonen ligger så langt over førkrigsnivået har den ikke vært stor nok til å dekke behovet. Bedriftene har imidlertid foretatt ytterligere utvidelser og ved årsskiftet 1950/51 regner en med å ta i bruk nye anlegg med en kapasitet på ca. 100 000 tonn.

Sementvarefabrikkene klarer nå å dekke etterspørselen etter de fleste produkter. Når det gjelder lettbetong er imidlertid produksjonen ennå for liten. Av denne vare produsertes i 1950 ca. 40 000 m³ Siporex. Produksjonen ventes utvidet til ca. 60 000 tonn i 1951, og i tillegg kommer da også ca. 25 000 tonn Ytong.

Den elektrometallurgiske industri har fortsatt framgangen også i 1950. I gjennomsnitt for de 10 første månedene av 1950 lå produksjonen ca. 35 % over nivået i 1938 og 9 % over nivået i 1949. Tilgangen på elektrisk kraft har vært god.

Rujernproduksjonen har i de senere årene vært langt større enn før krigen. Toppen ble foreløpig nådd i 1947 da produksjonen var oppe i 74 602 tonn. I 1950 har avsetningsforholdene for rujern til dels vært nokså trege. En bedrift har lagt ned produksjonen til fordel for økt produksjon av ferrolegeringer.

Produksjonen av ferrolegeringer var omtrent den samme i 1950 som året før og utgjorde ca. 165 000 tonn. En regner med fortsatt øking i produksjonen av ferrosilisium i årene framover som følge av pågående investeringsarbeider. Produksjonen er imidlertid sterkt avhengig av tilgangen på elektrisk kraft. Avsetningsforholdene har vært meget gode i 1950 og eksporten er steget sterkt.

Årsproduksjonen av aluminium var ca. 46 000 tonn i 1950 mot 35 697 tonn i 1949. Årdal Verk kom i gang med produksjonen også i hall nr. 2 i januar og er nå i full drift. Produksjonen antas imidlertid å ville øke noe også i 1951. Etterspørselen etter aluminium har vært god i 1950, og det foreligger planer om ytterligere sterk utvidelse av aluminiumproduksjonen.

Produksjon og eksport av metaller.

	1938	Jan.-okt. 1949	Jan.-okt. 1950
	Tonn	Tonn	Tonn
Rujern:			
Produksjon ...	38 121	53 129	53 534
Eksport	27 326	16 275	20 522
Ferrosilisium:			
Produksjon[1]) ..	42 185	52 866	53 478
Eksport	32 932	35 032	45 597
Andre Ferroleg.:			
Produksjon[2]) ..	93 442	84 969	74 268
Eksport	68 303	71 004	97 051
Aluminium:			
Produksjon ...	29 035	28 635	37 912
Eksport	28 579	17 824	33 492
Kopper:			
Produksjon ...	10 547	7 605	7 675
Eksport	8 734	5 235	7 700
Nikkel:			
Produksjon ...	8 467	8 245	8 040
Eksport	7 436	6 344	7 775
Sink:			
Produksjon ...	46 523	35 419	35 607
Eksport	44 353	22 804	26 391
Svovel:			
Produksjon ...	110 846	63 570	76 311
Eksport	76 631	42 639	56 336

[1]) Omregnet til basis 45 % i 1949 og 1950.
[2]) Produkter til videre foredling i samme bedrift er ikke regnet med i 1949 og 1950.

I jern- og metallindustrien er det vanskelig å gi noe mål for produksjonsvolumet fra måned til måned. Den månedlige produksjonsindeks for jern- og metallindustrien bygger på oppgaver over utførte timeverk vesentlig ved større bedrifter (medlemmer av De Mekaniske Verksteders Landsforening). I gjennomsnitt for de 10 første måneder av 1950 lå indekstallet (1938 = 100) på 158 mot 157 for tilsvarende tidsrom 1949. Disse tall kan imidlertid ikke direkte nyttes som uttrykk for produksjonsvolumet. De store utvidelses- og rasjonaliseringsarbeidene i bransjen har utvilsomt økt produksjonen pr. timeverk, slik at en i virkeligheten kan regne med en øking i produksjonsvolumet fra 1949 til 1950.

For støperiene regner en med at produksjonen økte noe fra 1949 til 1950. Produksjonen av soilrør var stor nok til å dekke etterspørselen etter de vanlige gangbare kvaliteter, men en er fremdeles for en stor del henvist til import av fittings. Råstofftilgangen ble vanskeliggjort i årets siste del ved at rujernproduk-

sjonen ble nedlagt ved en bedrift innenlands. Støperiene er derfor blitt henvist til å nytte dyrere råstoff. Tilgangen på støpejernskrap er knapp. Det har vært vanskelig med arbeidskraft til bransjen, og spesielt har tilgangen på læregutter vært dårlig.

Også ved jern- og metallvarefabrikkene har det vært foretatt store utvidelses- og rasjonaliseringsarbeider etter krigen.

Produksjonen av trådstift var i 1950 stor nok til å dekke behovet innenlands. Tilgangen på valsetråd har vært tilstrekkelig. Også produksjonen av aluminiumsvarer er økt sterkt etter krigen, men det er ennå vanskelig å dekke behovet for kokekar.

Den elektrotekniske industrien har vært meget viktig for elektrisitetsutbyggingen i etterkrigsårene og har derfor stort sett fått innvilget sine søknader om valuta og materialer. Et unntak danner de bedrifter som produserer elektriske forbruksapparater. Også i 1950 har det vært mangel på arbeidskraft innen denne bransjen. Avsetningsforholdene var gode. Radiofabrikkene kom i 1949 inn i en avsetningskrise etter at det ekstraordinære behovet etter krigen var dekket. Bedriftene har imidlertid stort sett overvunnet vanskene, dels ved omlegging av produksjonen og dels ved utvidet eksport. En regner med at det i 1950 ble omsatt innenlands ca. 90 000 radioapparater mot 116 000 i 1949. Eksportverdien er samtidig steget fra 0,7 mill. kr. i 1949 til ca. 4,5 mill. kr. i 1950.

Innen transportmiddelindustrien har forholdene vært noe mere uensartet, og enkelte bransjer har hatt synkende sysselsetting på grunn av avsetningsvansker og materialmangel.

Virksomheten ved skipsverftene var fortsatt høy, men også i 1950 gjorde konkurransen fra utlandet seg gjeldende for skipsreparasjonsarbeider. Skipsbyggeriene har utbygd sin beddingkapasitet sterkt etter krigen. Den nåværende kapasitet er antakelig ca. 130 000 tonn. Den leverte tonnasje i 1950 var omtrent den samme som i 1949, eller ca. 60 000 brt. reg. tonn. Arbeidsstokken har vært noe mindre enn i 1949, og bedriftene har et stort udekket behov for arbeidskraft, særlig faglært.

Båtbyggeriene har ikke fått utnyttet sin produksjonskapasitet i 1950, og er for tiden inne i en avsetningskrise når det gjelder nybygginger. Det har ikke vært mulig å skaffe til veie tilstrekkelig eksport til å avhjelpe avsetningsvanskene. Eksportavgiften ble opphevd i 1949.

Bilverkstedene har også i 1950 hatt mye å gjøre på grunn av den relativt høye alder på landets bilpark. Tilgangen på reservedeler har bedret seg noe. Hensynet til landets beredskap har spilt en viss rolle. Etter krigen har det vært startet en rekke mindre verksteder. Dessuten har myndighetene søkt å holde investeringene i bransjen nede, slik at verkstedene har hatt forholdsvis liten adgang til å skaffe seg skikkelig produksjonsutstyr. En rekke bedrifter arbeider derfor lite rasjonelt.

Karosserifabrikkene utvidet sterkt etter krigen for å dekke det store behovet som har vært til stede. I 1950 var imidlertid tilgangen på chassis for liten til å utnytte kapasiteten.

Elektrisitetsverk. Etter krigen har etterspørselen etter elektrisitet vært stor. Dette skyldes dels den industrielle utvikling, dels den store øking i husholdningsforbruket og dels landbrukets motorisering. Tilgangen på elektrisk energi har stor betydning for vår utenriksøkonomi, fordi de store eksportindustrier: elektrokjemisk industri, elektrometallurgisk industri og treforedlingsindustrien tilsammen avtar ca. halvparten av landets elektrisitetsproduksjon. Dessuten erstatter elektrisiteten i stor utstrekning importert brensel. Utbyggingen av elektrisitetsforsyningen har derfor fått særlig høy prioritet i investeringsprogrammene. Således var de samlede bruttoinvesteringer i elektrisitetsverkene 872,6 mill. kr. i årene 1946—49. Av dette faller 110,0 mill. kr. på vedlikehold.

Norges utnyttbare vannkraft ved lavvannføring etter framtidig regulering og 75 % effekt er tidligere beregnet til 9,2 mill. kW, tilsvarende ca. 80 milliarder kWh pr. år. Disse tall er imidlertid under revisjon, og etter en foreløpig oversikt antas det at tallene kan forhøyes til henholdsvis 10,5 mill. kW og ca. 90 milliarder kWh ved 75 % effekt. Den utnyttbare vannkraft er utbygd i følgende tempo (årgangskraft):

	1000 kW		1000 kW
1939	1 377	1947	1 653
1944	1 474	1948	1 746
1945	1 556	1949	1 864
1946	1 613	1950 ca.	1 960

Den installerte generatoreffekt ved utgangen av 1950 anslåes til 3 770 000 kVA mot 2 636 000 kVA i 1939.

Følgende storanlegg er under bygging: Mår, Hol, Aura, Lyse, Røssåga, Vinstra og Åbjøra. Ved Mår var 4 av de planlagte 5 aggregater og ved Hol 2 av de planlagte 4 aggregater allerede kommet i drift i 1949. I 1950 er det imidlertid ikke kommet til noen nye aggregater ved Mår og Hol. Det er også flere mellomstore og mindre anlegg under bygging.

Elektrisitetsproduksjonen ved verk på 1000 kW og derover utgjorde:

	mill. kWh		mill. kWh
1939	10 210	1947	11 260
1944	11 050	1948	12 445
1945	9 845	1949	15 183
1946	11 261	1950	ca. 17 300

Vannforholdene lå i 1950 svært gunstig an. Reguleringsmagasinenes potensielle energi pr. 31. oktober 1950 var 7 595 mill. kWh mot 7 258 mill. kWh og 5 523 mill. kWh på det samme tidspunkt i 1949 og 1948.

Gassverkenes produksjon av gass i 1950 var noe større enn i 1949, nemlig 36,2 mill. m³ i januar—oktober 1950 mot 34,8 mill. m³ i tilsvarende tidsrom 1949. Gassverkene har de siste årene fått tilstrekkelige tilførsler av kull, og produksjonen ligger om lag på førkrigsnivået.

Bygge- og anleggsvirksomhet.

Innenfor rammen av den direkte offentlige regulering har omfanget av bygge- og anleggsvirksomheten i etterkrigsårene i første rekke vært bestemt av tilgangen på arbeidskraft og byggematerialer. Den store etterspørsel etter boliger, andre bygg og anlegg har ikke vist noen tendens til å avta, selv om de fleste gjenreisingsbehov nå må anses for å være dekket.

I 1950 har myndighetene tatt sikte på å redusere sysselsettingen på dette område. Selv om dette ikke lyktes, ble økingen i sysselsettingen i forhold til foregående år stoppet. I september 1950 var tallet på sysselsatte syketrygdpliktige bygge- og anleggsarbeidere kommet ned på om lag samme nivå som i september 1949. I gjennomsnitt for de tre første kvartaler av året derimot lå sysselsettingen på 97 000 i 1950 mot 91 800 i 1949.

Tabell 1. *Sysselsatte syketrygdpliktige bygge- og anleggsarbeidere.*[1] *Kvartalstall*[2] *i % av tallet for tilsvarende kvartal det foregående år.*

	Bygg	Anlegg	Sum
1949 2. kvartal	103,1	108,7	105,7
3. »	109,2	112,4	110,7
4. »	110,3	114,3	112,1
1950 1. »	110,5	108,1	109,4
2. »	109,9	102,9	106,4
3. »	104,2	107,8	105,8

[1] Absolutte tall er gitt i avsnittet om sysselsetting.
[2] Gjennomsnitt av tallene ved utgangen av hver måned.

Tilgangen av enkelte viktige byggematerialer er gitt i tabell 2. Det er ikke tatt omsyn til lagerendringer. Tallene gir derfor ikke uttrykk for de mengder som faktisk er blitt brukt i løpet av de år som tabellen dekker.

Tabell 2. *Tilgangen*[1] *av enkelte byggematerialer.*

(Boligdirektoratets tall.)

	1938	1949	1950
Trelast, 1 000 stds.	293 000	381 000	289 000
Murstein, 1 000 stk.	76 000	91 200	100 000
Sement, tonn	283 000	574 000	580 000
Armeringsstål, tonn	28 500	63 000	60 000
Trefiberplater, tonn	8 800	41 700	46 500
Takpapp og impr.papp, tonn	9 000	25 300	28 000
Smijernsrør, tonn	7 300	17 100	30 000
Spiker og stift, tonn	9 790	13 600	14 900
Radiatorer, 1 000 m²	219	104	110
Vindusglass, 1 000 m²	1 010	2 500	2 300

[1] Norsk produksjon pluss import minus eksport.

For de fleste byggematerialer var tilgangen bedre i 1950 enn i 1949. Tilgangen på trelast var riktignok 24 % lavere, men da lagrene økte noe i 1949 og gikk ned i 1950, var forbruket siste år omtrent like stort som i 1949. Sement som ble frigjort i 1949, ble rasjonert igjen i februar 1950. Årets tilgang på denne vare var noe større enn fjorårets. Likevel oppsto det

mangel på sement, særlig i løpet av sommeren. Dette skyldtes til dels at kontrollen ikke var tilstrekkelig effektiv.

Ved årsskiftet 1949/50 var tallet på bygg under arbeid relativt stort. Videre var en rekke av de bygg som det var gitt løyve til i løpet av 1949 ikke kommet i gang. Dette gjaldt bl. a. boligbygg med tilsammen mellom 3 000 og 4 000 leiligheter. For å unngå urasjonell bygging måtte myndighetene derfor skjære ned tallet på byggeløyver i forhold til 1949. Til dette kom ønsket om å redusere sysselsettingen i bygge- og anleggsvirksomhet. Tabell 3 gir et uttrykk for omfanget av den reduksjon av byggeløyvene som ble gjennomført i løpet av de tre første kvartaler i 1950. I 3. kvartal 1950 ble det ikke gitt noen ny materialkvote til distriktene.

Tabell 3. *Byggeløyver gitt i 1949 og 1950 (ekskl. Nord-Troms og Finnmark). 1 000 m² flate.*

(Boligdirektoratets tall.)

	1949	3 første kv. 1949	3 første kv. 1950
Boliger	2 017	1 500	918
Industribygg	312	250	210
Landbruksbygg..	520	460	240

Oppgaver over gitte byggeløyver mangler for Finnmark og Nord-Troms. Det er imidlertid gitt melding om at det ble satt i gang om lag 1 000 boligbygg med 1 100 leiligheter i de tre første kvartaler 1950.

Tallet for bygg under arbeid og for bygg tatt i bruk er gitt i tabellene 4 og 5.

Tabell 4. *Bygg under arbeid ved utgangen av hvert kvartal (flate 1 000 m²).*

(Boligdirektoratets tall).

	Boligbygg		Landbruksbygg	Industribygg	Kontor- og forretn.-bygg	Andre bygg
	Leiligheter	Golvfl.	Grunnfl.	Golvfl.	Golvfl.	Golvfl.
1949 1. kvartal	13 300	1 200	269	302	126	221
2. »	16 100	1 475	445	287	121	256
3. »	19 500	1 714	422	326	108	288
4. »	17 400	1 622	321	342	113	288
1950 1. »	17 400	1 591	380	361	121	318
2. »	17 700	1 632	517	406	140	321
3. »	17 400	1 600	435	403	138	359

For alle grupper unntatt kontor- og forretningsbygg lå tallene for bygg under arbeid vesentlig høyere ved utgangen av første kvartal 1950 enn på samme tid 1949. 3. kvartal 1950 sammenliknet med 3. kvartal 1949 viser et noe annet bilde. Tallet på leiligheter under bygging lå da vesentlig lavere enn i 1949, mens byggevirksomheten ellers fremdeles var høyere enn året før. Overføring av byggeprogrammet for 1949 til 1950 har gjort seg særlig sterkt gjeldende for landbruksbygg og industribygg. Reduksjonen av byggeløyvene har derfor foreløpig ikke ført til noen nedgang i byggevirksomheten på disse områder.

Tallet for bygg tatt i bruk økte relativt sterkt fra de tre første kvartaler i 1949 til samme tidsrom i 1950. For boligbygg svarte økingen til hele 5 100 leiligheter. Nedgangen i forhold til 1949 i antall boligbygg under arbeid førte imidlertid til at tallet på leiligheter tatt i bruk ble lavere i 4. kvartal 1950 enn i 4. kvartal 1949. Ifølge Boligdirektoratet ble vel 22 000 leiligheter ferdig i 1950 mot 17 640 i 1949.

Tallene for bygg under arbeid og bygg tatt i bruk synes å vise at omfanget av nybyggingsvirksomheten i 1950 har vært større enn i 1949. En sammenlikning mellom tallene for de tre første kvartaler i 1949 og 1950 tyder på at virksomheten økte særlig sterkt for industribygg. Også boligbygg viste en betydelig øking, mens kontor- og forretningsbygg gikk noe ned.

Også i 1950 har anleggsvirksomheten i første rekke omfattet utbygging av fosser til elektriske kraftverk, ombygging av jernbaner, telefon- og telegraflinjer, veibygging og veireparasjoner, nyanlegg og utviding av flyplasser og endelig ekstraordinære forsvarstiltak. Det finnes ikke noe annet tallmessig uttrykk for omfanget av denne virksomheten enn de noe usikre oppgaver over sysselsettingen. Det er heller ikke mulig å gi oppgaver over resultatet av anleggsvirksomheten, fordi flere anlegg som elektrisitets-

Tabell 5. *Bygg tatt i bruk, fordelt kvartalsvis (flate 1000 m²).*

(Boligdirektoratets tall).

	Boligbygg		Landbruksbygg	Industribygg	Kontor- og forretn.-bygg	Andre bygg
	Leiligheter	Golvfl.	Grunnfl.	Golvfl.	Golvfl.	Golvfl.
1949 1. kvartal	2 600	210	30	72	27	17
2. »	3 600	325	39	45	17	41
3. »	3 400	295	134	41	32	29
4. »	8 050	704	175	36	38	72
Sum 1.—4. kvartal	17 650	1 534	378	194	114	159
1950 1. kvartal	5 200	448	32	56	11	40
2. »	4 800	418	39	46	12	44
3. »	4 700	397	159	75	20	48
Sum 1.—3. kvartal	14 700	1 263	230	177	43	132

utbygging og omlegging av jernbanelinjer strekker seg over flere år.

Når det gjelder bestrebelsene for å redusere sysselsettingen i bygge- og anleggsvirksomheten, reiser vedlikeholds- og reparasjonsarbeidene særlige problemer. Denne del av byggevirksomheten ser ut til å ha økt vesentlig sterkere i forhold til før krigen enn selve nybyggingen. Beregninger utført av Arbeidsdirektoratet tyder på at i 1949 var om lag 40 % av samtlige bygningsarbeidere sysselsatt med reparasjoner og vedlikehold av bygninger. Dette forhold er neppe blitt vesentlig endret for året 1950 som helhet. Andre oppgaver synes å vise at omfanget av reparasjons- og vedlikeholdsarbeider er særlig stort i byene. I 1949 var 70 % av bygningsarbeiderne syketrygdet i byene, mens byenes andel av bygg tatt i bruk dette år bare var 30 % for boliger, 40 % for industribyggflaten og 60 % for forretningsbyggflaten. Reparasjons- og vedlikeholdsvirksomheten har hittil ikke vært gjenstand for den samme grad av direkte regulering som nybyggings- og anleggsvirksomheten. En nedskjæring av denne siste virksomhet kan derfor føre til at arbeiderne går over til reparasjons- og vedlikeholdsarbeid. For å unngå dette og for om mulig også å redusere tallet på arbeidere sysselsatt med reparasjons- og vedlikeholdsarbeider, er det innført begrensinger i adgangen til å kreve inntektsfradrag ved skattelikningen for utførte reparasjons- og vedlikeholdsarbeider.

Skipsfart.

Etter foreløpige oppgaver utarbeidd i samarbeid med Sjøfartskontoret besto den norske handelsflåte ved utgangen av 1950 av 5 602 skip på tilsammen 5 709 000 brutto tonn. En har da regnet med alle registreringspliktige skip, dvs. alle damp- og motorfartøyer over 25 brutto tonn og seilskip over 50 brutto tonn. Se tabell 1 neste side.

Bruttotilveksten til flåten besto også i 1950 for en vesentlig del av nybygde fartøyer. Fra norske verft ble det etter de foreløpige oppgaver levert 135 skip på 68 640 brutto tonn. Av disse skipene var storparten fartøyer på under hundre tonn, for en stor del fiskebåter og fraktefartøyer, mens 56 skip på 64 266 tonn var over 100 tonn.

Fra utlandet ble det i årets løp innført 83 nybygde skip på 550 741 brutto tonn og 21 eldre fartøyer på tilsammen 5 298 brutto tonn. Slik statistikken foreligger for 1950 er det i de foreløpige oppgavene ikke full overensstemmelse mellom tonnasjestatistikkens og handelsstatistikkens tall for innførsel og utførsel av skip. Handelsstatistikkens mer detaljerte oppgaver for de første 11 måneder av året viser at 231 818 brutto tonn eller 45 % av den innførte tonnasjen kom fra Sverige og 179 203 brutto tonn eller 34 % fra Storbritannia.

Tabell 1. *Tilgang og avgang i handelsflåten 1950. Skip over 25 brutto tonn.* Foreløpige oppgaver utarbeidd i samarbeid med Sjøfartskontoret.

Skip over 25 brutto tonn	Dampskip		Motorskip		I alt	
	Antall	Br.tonn	Antall	Br.tonn	Antall	Br.tonn
Flåtens størrelse 1. januar 1950	1 172	1 639 901	4 212	3 658 583	[1] 5 398	[1] 5 299 926
Tilgang i året:						
Nybygd i Norge	14	19 814	121	48 826	135	68 640
Nybygd i utlandet	16	16 593	67	534 148	83	550 741
Eldre skip kjøpt fra utlandet	8	3 265	13	2 033	21	5 298
Ombygging etc.	2	245	73	2 618	75	2 863
Tilgang i alt	40	39 917	274	587 625	314	627 542
Avgang i året:						
Forlist	8	7 677	20	23 804	28	31 581
Hogd opp	6	2 469	6	1 421	12	3 890
Solgt til utlandet	44	76 673	26	106 399	70	183 072
Avgang i alt	58	86 819	52	131 724	110	218 543
Netto-tilgang i året	÷ 18	÷ 46 902	222	455 901	204	408 999
Flåtens størrelse 1. januar 1951	1 154	1 592 999	4 434	4 114 484	[1] 5 602	[1] 5 708 925

[1] Inkluderer 14 seilskip på tilsammen 1 442 brutto tonn.

Tabell 2. *Innførsel av ny og brukt tonnasje i jan.—nov. 1950.*

Land	I alt		Herav tankskip	
	Antall	Br.t.	Antall	Br.t.
Belgia, Luxemb.	2	3 303	–	–
Danmark	7	31 782	1	10 006
Italia	2	4 190	–	–
Japan	7	16 441	1	13 234
Nederland	7	53 528	4	41 551
Storbritannia	38	179 203	11	129 201
Sverige	32	231 818	19	179 373
Vest-Tyskland	3	304	–	–
I alt	98	520 569	36	373 365

Blant de skipene som ble innført i 1950, var det en enda større andel tankskip enn i det foregående år. I 1949 var vel 60 % av tonnasjen tank, mens andelen i 1950 steg til ikke mindre enn 72 %.

Avgangen fra handelsflåten var i 1950 større enn i tidligere år, vesentlig fordi det i årets løp ble solgt atskillig mer gammel tonnasje til utlandet. I hele året ble det ifølge de foreløpige oppgaver utført 70 skip på om lag 183 000 brutto tonn. Det er mellom tre og fire ganger mer enn i 1949, da det ble utført i alt om lag 49 000 brutto tonn.

Salg av gammel tonnasje til utlandet er avhengig av lisens, men praktisk talt alle som søkte om å få utføre tonnasje i 1950 fikk tillatelse. Storparten av de solgte skipene var gamle eller uhensiktsmessige enheter som ikke lenger kan drives effektivt under norsk flagg. Andre skip ble solgt for å skaffe valuta til bruk i forbindelse med selvfinansiering av ny tonnasje.

En analyse av skipsutførselen i de første 11 måneder av 1950 viser at 43 skip på 69 245 brutto tonn var damp-lasteskip. Av disse skipene var 32 på 55 389 brutto tonn over 20 år gamle, eller overårige etter vanlig oppfatning. Dette tilsvarer 80 % av den eksporterte damptonnasjen. En oppdeling etter størrelsen ga som resultat at 29 skip på 28 399 brutto tonn var på under 2 000 brutto tonn hver. Undersøker en alderen på disse, vil en finne at 22 skip på tilsammen 23 496 brutto tonn eller 76 % av antallet og 83 % av tonnasjen var overårig. De øvrige syv små dampskipene var forholdsvis moderne fartøyer.

Det store salget av små og gamle dampfartøyer henger for en del sammen med ønsket hos rederne om å gå over til større og mer moderne tonnasje, men skyldes nok også de nye bestemmelsene om bemanningsregler av 22. september 1950, som trådte i kraft 1. januar 1951 og som gjør driften av små skip relativt mindre lønnsom enn tidligere.

Av de 13 motor-lasteskipene som ble solgt til utlandet i de første 11 måneder av 1950, var seks med en samlet tonnasje på 26 963 brutto tonn over 20 år gamle. Samtidig ble det solgt 4 forholdsvis små, og 3 noe større moderne motorskip.

Endelig ble det i de 11 første månedene av 1950 eksportert 10 motor-tankskip med en samlet tonnasje på 59 345 brutto tonn. For tankskipene er det vanlig å regne med en grense på 15 år for skipenes nyttige levealder. I alt var 5 av motor-tankskipene med en samlet tonnasje på 38 026 brutto tonn over denne aldersgrensen. Av de øvrige 5 tankskipene som ble eksportert var 3 forholdsvis moderne små tankbåter på henholdsvis 288, 364 og 486 brutto tonn.

Tonnasjetapene på grunn av forlis og stranding o. l. var omtrent som i 1949. I alt ble det tapt på denne måten 28 skip på 31 581 brutto tonn. Videre ble det hogd opp 12 skip og båter på 3 890 brutto tonn.

Nettotilveksten til flåten var i 1950 betydelig mindre enn i de nærmest foregående år, nemlig 409 000 brutto tonn mot 739 000 brutto tonn i 1947, 505 000 brutto tonn i 1948 og 613 000 brutto tonn i 1949.

Det foreligger ennå ingen oppgaver over handelsflåtens aldersfordeling pr. 1. januar 1951. Den 1. januar 1950 var i alt 31 % av tonnasjen under 5 år gammel. I begynnelsen av 1949 var 29 % mellom 0 og 5 år gamle, og i 1946, det første etterkrigsåret, 17 %.

Tabell 3. *Flåtens aldersfordeling etter bruttotonnasjen ved utgangen av året.*

	1939	1946	1948	1949
	Pst.	Pst.	Pst.	Pst.
Under 5 år.....	25	17	29	31
5— 9 år.....	21	21	20	20
10—14 »	18	10	13	15
15—19 »	15	22	15	11
20—29 »	14	19	14	15
Over 30 år.....	7	11	9	8
I alt.....	100	100	100	100

I løpet av 1950 er det som nevnt kommet til en betydelig mengde ny tonnasje, mens det er solgt mange gamle skip til utlandet. En kan derfor regne med at aldersgruppen under 5 år, som nå inkluderer tonnasjetilveksten i årene fra og med 1946 til og med 1950 er steget til om lag en tredjedel av handelsflåten. I 1939 var en fjerdedel av tonnasjen under 5 år gammel.

Den overårige flåten, dvs. skip over 20 år gamle, utgjorde 23 % av tonnasjen ved utgangen av 1949 og var antakelig omtrent like stor ved utgangen av 1950. I 1939 var 21 % av tonnasjen 20 år eller eldre. Tilveksten til den overårige flåten vil i de kommende år avta noe, fordi det nå er de små aldersklassene 1931—34 som etter hvert rykker opp i aldersgruppen over 20 år.

Blant annet som følge av de strenge betingelser for bestilling av nye skip ved utenlandske verft, har det også i 1950 vært begrenset kontraheringsvirksomhet. Som alminnelig regel blir norske redere gitt tillatelse til å bestille tonnasje i utlandet, bare under forutsetning av 100 % selvfinansiering, ved salg av gammel tonnasje eller ved lån i utlandet som må tilbakebetales av de inntekter skipet selv seiler inn. I hele 1950 ble det i utlandet bestilt bare 146 000 brutto tonn.

Tabell 4. *Norske kontraheringer pr. 1. januar 1951.*

Land hvor kontrahert	Brutto tonnasje	
	I alt 1000 t.	I pst.
Norge	320	23,8
Storbritannia	518	38,5
Sverige	398	29,6
Danmark	53	3,9
Nederland	45	3,4
Tyskland.....	10	0,8
Tilsammen	1 346	100

Oppgavene over norske nybyggingskontrakter i utlandet pr. 1. januar 1951 viser at det var en betydelig nedgang i kontraktmassen i løpet av 1950. Den samlede tonnasje som er kontrahert i Sverige, men ennå ikke levert, er således blitt redusert fra 618 000 brutto tonn den 1. januar 1950 til 398 000 brutto tonn den 1. januar 1951, og i Storbritannia fra 637 300 brutto tonn til 518 000 brutto tonn. Alt i alt var det pr. 1. januar 1951 bestilt, men ikke levert fra utenlandske verft 1 026 000 brutto tonn tonnasje, mot 1 694 000 brutto tonn ett år tidligere.

To tredjedeler av den tonnasje som nå er under bygging i utlandet vil bli levert i løpet av 1951, og kontraktmassen vil derfor skrumpe

sterkt inn i inneværende år, dersom de strenge betingelser for nykontrahering blir opprettholdt.

Det har ikke vært noen restriksjoner på plaseringen av nybyggingskontrakter ved norske verft, og kontraheringsmassen er derfor her først og fremst avhengig av leveringsmulighetene og i mindre utstrekning av de priser som forlanges.

I løpet av 1950 er det ved norske verft bestilt om lag 180 000 brutto tonn ny tonnasje, mens det som nevnt samtidig er levert vel 64 000 brutto tonn skip over 100 brutto tonn. Verftenes ordrereserve er derfor steget og er nå 320 000 brutto tonn. Av de skipene som ble bestilt i Norge i 1950, vil mange først bli levert i 1954 eller 1955.

Fraktkontrollen har utarbeidd en oppgave over handelsflåtens beskjeftigelse etter befraktningsmåten den 1. desember 1950. Oversikten gjelder bare skip på over 500 dv.tonn og er gitt særskilt for alminnelige lasteskip (herunder frukt- og passasjerskip) og for tankskip:

Alminnelige lasteskip.

I løsfart	ca.	730 000	dv.tonn
» linje- og rutefart	»	2 050 000	»
» tidscerteparti og på konsekutive reiser	»	1 178 000	»
» opplag eller under utrustning	»	85 000	»
Tilsammen	ca.	4 043 000	dv.tonn

Tankskip.

I løsfart	ca.	426 000	dv.tonn
» tidscertepartier og på konsekutive reiser	»	3 252 000	»
Tilsammen	ca.	3 678 000	dv.tonn

Av de alminnelige laste- og passasjerskipene var 51 % eller vel 2 mill. brutto tonn beskjeftiget i linje- og rutefart. Den 1. desember 1949 var andelen i rute- og linjefart 48 %. Av resten gikk 1,2 mill. brutto tonn eller 29 % på tidscertepartier eller på konsekutive reiser, mens 18 % gikk i løsfart. Et år tidligere gikk vel 33 % på tidscertepartier eller på konsekutive reisecertepartier, mens 19 % gikk i løsfart.

Av tankskipene var den 1. desember 1950 426 000 dv.tonn eller 11,6 % beskjeftiget i løsfart og resten på tidscertepartier eller på konsekutive reiser. Skip som går på konsekutive reiser av kortere varighet enn 3—4 måneder er regnet med i gruppen løsfart. Det er en ikke ubetydelig nedgang i løsfarten sammenliknet med 1. desember 1949, da 15,4 % ble beskjeftiget i løsfart og de øvrige på tidscerteparti eller på konsekutive reiser. I august 1948 seilte vel 18 % i løsfart.

En oppdeling av tankflåten mellom skip på tidscerteparti og på konsekutive reisecertepartier viste at det den 1. desember 1950 var 541 000 dv.tonn beskjeftiget på konsekutive reiser, mens 2 711 000 dv.tonn gikk på tidscerteparti.

Med de sterkt stigende rater en har på fraktmarkedet, er de skipene som går i løsfart betydelig gunstigere stilt enn de øvrige, fordi de nesten straks kan utnytte de høye fraktene. Det samme gjelder i alle fall en del av de skipene som seiler på konsekutive reisecertepartier. Skip som går på tidscertepartier derimot, er bundet ved til dels langsiktige kontrakter og får derfor ingen umiddelbar fordel av de stigende rater, mens de må være med på å betale de økte driftsomkostninger som gjerne følger med et stigende marked. Den overgang som har funnet sted i beskjeftigelsen av tankskip fra løsfart til tidscertepartier betyr derfor at de norske tankrederne i mindre grad kan dra fordel av det sterkt stigende fraktmarkedet enn de for eksempel gjorde av den tilsvarende tankboomen vinteren 1947—48.

Fraktmarkedet har vært i sterk bevegelse de siste årene. Etter en liten oppgang i fraktene særlig for tankskip i vårmånedene 1949 sank ratene ganske kraftig i løpet av sommeren og høsten det året. Nedgangen var ulike sterk for de forskjellige markedene, men utgjorde både for tramp- og tankskip i løsfart om lag 20—25 %. I september—oktober 1949 stanset nedgangen opp, og for enkelte markeder var det også en liten stigning i ratene. Det hang for en stor del sammen med devalueringen i september 1949, som bl. a. førte til en ganske sterk oppgang i skipsfartens driftsutgifter regnet i devaluerte valutaer, særlig da utgiftene til brenselolje. De fleste pund sterling-ratene steg i de nærmest følgende måneder, mens dollarratene stort sett forble uforandret.

For de seks første månedene av 1950 under ett lå fraktnivået en del over gjennomsnittet for de siste måneder av 1949, men fremdeles betydelig under ratene for første halvår 1949. Det var liten bevegelse i fraktratene i første halvdel av 1950. Kornfraktene fra Canadas øst-kyst til Storbritannia var således 7 sh. 9d. pr. quart i gjennomsnitt både i desember 1949 og i juni 1950. For kull fra Belgia til Vest-Italia var ratene gjennomsnittlig 22 sh. pr. tonn i desember 1949 og 21 sh. 6d. i juni 1950.

Lastetilgangen økte i denne perioden som følge av den stigning i verdenshandelen som fant sted i månedene etter devalueringen i Europa. Konjunkturoppgangen i U.S.A. spilte også inn. Til det kom at flere land, og først

og fremst da U.S.A. økte sine oppkjøp av strategisk viktige råvarer. Samtidig som behovet for tonnasje vokste, økte imidlertid verdensflåten i raskt tempo. I løpet av de første tre kvartaler av 1950 kom det til om lag 2,3 mill. tonn ny tonnasje. Avgangen ved forlis og opphogging var sannsynligvis ikke større enn 750 000 brutto tonn. Denne tonnasjetilveksten var tilstrekkelig til å dekke det økte behov for skipsrom i de første måneder av året, slik at tilveksten i fraktmengden og i tonnasjen stort sett holdt hverandre i likevekt.

Den umiddelbare virkning av krigsutbruddet i Korea i juni 1950 var en sterk øking i etterspørselen etter tonnasje i det nordlige Stillehavet til å frakte krigsmateriell og utstyr fra U.S.A. til Østen. En vesentlig del av dette tonnasjebehovet ble i første omgang dekket ved befraktning av privateide amerikanske skip og ved å sette inn en del av de transportskip som den amerikanske hær og marine hadde til disposisjon. Etter hvert som tonnasjebehovet økte, trakk så de amerikanske myndigheter skip ut av reserveflåten. Til utgangen av oktober 1950 var det satt i fart 189 tidligere opplagte Victory-skip og noen få troppetransportskip og spesialfartøyer.

De europeiske skipsfartsnasjoner deltok bare i liten utstrekning i farten med krigsmateriell og utstyr til Japan og Korea. Den økte etterspørsel etter tonnasje i det nordlige Stillehavet førte imidlertid til mindre tonnasjeutbud og stigende rater i andre fartsområder, fordi amerikansk tonnasje ble trukket over til Stillehavsfarten.

I løpet av ettersommeren og høsten 1950 utformet en rekke land planer om økt beredskap og en betydelig utbygging av krigsindustrien. Den stigende industrielle aktivitet alle steder førte også med seg økt utenrikshandel og en sterk etterspørsel etter tonnasje. Normalt er det en sesongmessig stigning i tonnasjeetterspørselen og i ratene utover høstmånedene. Den ekstraordinære etterspørselen som kom i tillegg til det sesongmessige oppsving, førte derfor med seg knapphet på tonnasje særlig for bulk- og oljelaster, og en betydelig oppgang i ratene.

I løpet av november kom et nytt moment til. Storbritannia begynte da å etterspørre tonnasje til transport av betydelige mengder kull fra U.S.A., samtidig som de britiske myndigheter opptok forhandlinger om reduksjon i leveransene av britiske kull til en rekke europeiske forbrukerland. Tyske kullprodusenter begynte også å få vanskeligheter med å oppfylle sine eksportkontrakter. De tradisjonelle kullimportlandene i Europa og andre steder begynte derfor å forhandle om kjøp av amerikanske kull. En har ennå ikke noen oversikt over det kvantum kull som vil bli innført til Europa fra U.S.A. i løpet av vinteren 1950—51, men det vil sannsynligvis dreie seg om minst 3 à 4 mill. tonn, kanskje mer, tilsvarende minst mellom 300 og 400 store laster. Denne utviklingen har både ført til økt etterspørsel etter store skip og mindre tilgang på last for en kategori av småbåter, nemlig de typiske Nordsjø-båter.

Samtidig som dette tonnasjebehovet meldte seg, ble det gjort klart at det ville trenges flere store skip til forsendelse av korn fra den vestlige halvkule til Europa og India, og dessuten bl. a. fra Svartehavet til England. Resultatet av den økte etterspørselen ble en ytterligere tilstramming på tonnasjemarkedet og en sterk stigning i fraktratene i de fleste områder. De første kullforsendelsene fra østkysten av U.S.A. til Storbritannia ble således betalt med 50 sh. pr. tonn. I løpet av kort tid steg fraktratene til 60 sh. pr. tonn og så til 65 sh., mens 62 sh. ble betalt for konsekutive reiser. I kullfraktene til andre europeiske land har stigningen i fraktene vært enda sterkere. Fra Hampton Roads til Rio de Janeiro, hvor det har foregått regelmessige kullskipninger gjennom hele året, var ratene ved årets begynnelse 4,50 dollar og i juni mellom 5 og 6 dollar pr. tonn. Ved utgangen av året var raten kommet opp i 13,35 dollar. Det er en stigning til nesten det tredobbelte. Kornratene fra La Plata til India steg fra 66 sh. pr. tonn i januar til 120 sh. i slutten av desember.

Det har først og fremst vært knapphet på stor tramptonnasje til kull- og kornlaster, men det har også vært oppgang i fraktratene for andre markeder. Sukkerfraktene fra Quensland til England steg således fra om lag 70 sh. pr. tonn i juni til 105 sh. i desember.

Malmfraktene fra Bona i Nord-Afrika til Storbritannia var i juni om lag 20 sh. 6d. pr. tonn. De var i desember steget til 44 sh.

I enkelte andre markeder har oppgangen hittil vært betydelig mindre. For hele trampfraktmarkedet under ett har stigningen fra juni til november ifølge U.K. Chamber of Shipping's fraktindeks vært 31,5 % og i følge Norwegian Shipping News' fraktindeks for turfrakter 30,9 %. I desember steg den engelske indeksen ytterligere 18,5 % og den norske indeksen for turfrakter 20.2 %.

Det har i 1950 vært livlig etterspørsel etter tidsbefraktet tonnasje, og fraktene har vært sterkt stigende i siste halvdel av året. I juni var gjennomsnittsratene for store motor-trampskip om lag 17 sh. 6d. pr. tonn pr. måned og for oljefyrte damp-trampskip om lag 13 sh. 6d. Gjennomsnittsratene for desember var kommet opp i 30 sh. for dieselbåter og 26 sh. 6d. for oljefyrte dampbåter.

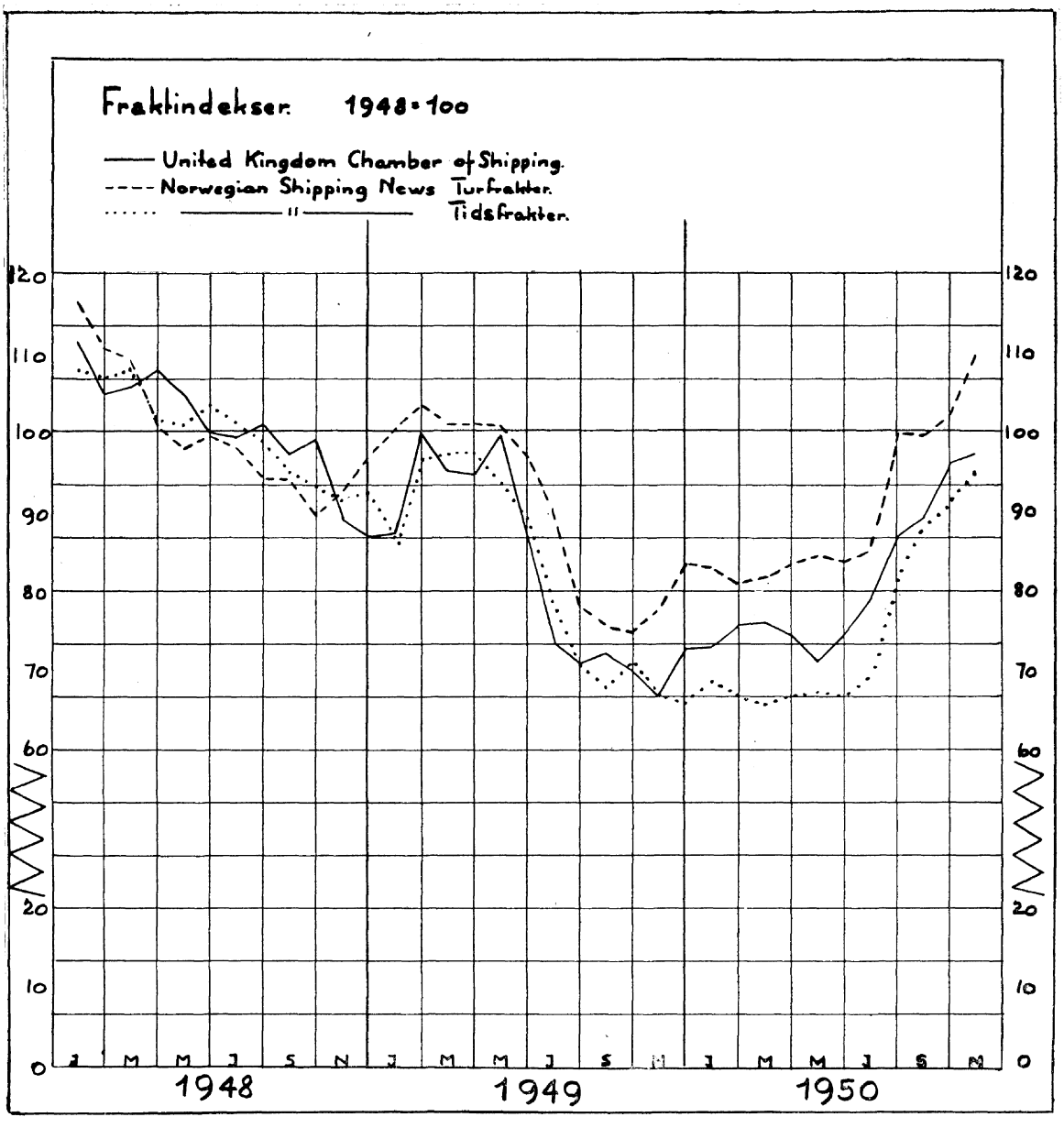

Den sterke etterspørselen etter stor tramptonnasje har gjort spørsmålet om å bruke amerikanske Liberty og Victory aktuelt igjen. Ved utgangen av oktober hadde amerikanerne i sin reserveflåte 1 564 Liberty-skip og 110 Victory i opplag. I slutten av desember ble det besluttet å sette en del av disse skipene i fart igjen for transport av bulkvarer. En kan regne med at det ikke vil være vanskelig for amerikanerne å bemanne denne tonnasjen. Hvis det skulle bli bruk for ytterligere tramptonnasje, kan U.S.A. derfor uten vanskelighet tilfredsstille et nær sagt hvilket som helst behov, under forutsetning av at befrakterne er villige til å betale de frakter som er nødvendig for lønnsom drift eller at frakten f. eks. blir betalt gjennom den amerikanske hjelpeorganisasjonen for Europa. En eventuell øking av den aktive amerikanske flåten ville utvilsomt virke til å bremse en inflasjonsartet utvikling på fraktmarkedet.

Det har i de siste årene vært forholdsvis små endringer i fraktene for linje- og rutefartøyer. Disse fraktene fastsettes i alminnelighet for hvert enkelt fraktområde etter avtale mellom de interesserte linjeselskaper sammensluttet i linjekonferanser, og holdes gjerne mest mulig stabile. Hender det at omkostningene i en havn stiger på grunn av langsom lossing eller lasting eller fordi ventetiden for skipene blir uforholdsmessig lang, legger linjekonferansene i alminne-

lighet på et prosentvis tillegg til de eksisterende fraktrater for å dekke ekstraomkostningene, mens selve fraktregulativene holdes uforandret. Så snart forholdene i vedkommende havn har bedret seg, blir så frakttillegget tatt vekk igjen.

Oppgangen på tramp-fraktmarkedet i den siste halvdel av 1950 og den betydelige øking i skipsfartens driftsomkostninger har ført til at mange av linjekonferansene nå har tatt opp hele sin ratestruktur til revisjon. I de siste par måneder har det faktisk vært så mange konferanser som har hevet linjeratene at en kan snakke om en generell stigning i fraktnivået for linje- og ruteskip. I de tilfelle hvor størrelsen av fraktstigningen har vært offentliggjort, har det dreid seg om en oppgang på 10 til 15 %.

Også på tankfraktmarkedet steg sterlingratene i tiden etter devalueringen, mens dollarratene forble omtrent uforandret. Tankfraktene holdt seg så stort sett stabile til ut i juli 1950.

Umiddelbart før devalueringen i 1949 var en ikke ubetydelig del av verdens tankskipsflåte opplagt. Av skip under europeisk flagg var ved utgangen av august 1949 i alt 250 000 dw.tonn uten beskjeftigelse og av tankskip under nord- og søramerikanske flagg 1,6 mill. dv.tonn. I løpet av høsten 1949 sank opplegget meget sterkt og var ved utgangen av året 95 000 dv.tonn europeisk tonnasje og 430 000 dv.tonn amerikansk tonnasje. I 1950 fortsatte så nedgangen i opplegget og var i slutten av september måned nede i 59 000 tonn europeisk og 227 000 tonn amerikansk tonnasje. Siden den tiden er praktisk talt all tanktonnasje som kan seile tatt i bruk. Samtidig fortsatte verdens tankskipsflåte å øke i 1950 med en nettotilvekst i første halvår på 784 000 dv.tonn. En kan regne en liknende tilvekst i annet halvår. Den aktive tankflåte steg derfor betydelig i løpet av året 1950.

Bakgrunnen for den økte aktivitet på tankfraktmarkedet er økingen i oljeetterspørselen og stigningen i verdens oljeproduksjon. Fra 231 mill. tonn råolje i første halvdel av 1949 steg produksjonen til 238 mill. tonn i annen halvdel av 1949, og 246 mill. tonn i første halvdel av 1950. Produksjonsøkingen var særlig sterk i de områder som er avhengig av lange sjøtransporter. I Vest-India steg således oljeproduksjonen fra 35,6 mill. tonn i første halvår 1949 til 40,8 mill. tonn i første halvår 1950. I Midt-Østen steg produksjonen fra 35,3 til 41,1 mill. tonn råolje. I U.S.A. var det derimot en svak nedgang i produksjonen fra 128,9 mill. tonn i første halvår 1949 til 127,1 mill. tonn i første halvår 1950.

I juni 1950 lå sterlingratene for tankskip gjennomsnittlig bare et par prosent over Ministry of Transport's satser, mens dollarratene lå omtrent 35 % under United States Maritime Commission's rater. Den sterke stigningen i etterspørselen etter olje som følge av Korea-konflikten og opprustningen økte etterspørselen etter tonnasje meget sterkt og førte til en rask oppgang på fraktmarkedet i høstmånedene. Allerede i september lå pundratene gjennomsnittlig 120 % over M.O.T.'s rater, mens dollarfraktene lå 60 % over U.S.M.C.'s rater. Oppgangen fortsatte i de gjenværende måneder av året og fraktene lå i slutten av desember på 190 % over M.O.T.'s rater og 100 til 135 % over U.S.M.C.'s dollar rater. Tendensen var sterkt stigende.

En av grunnene til den sterke oppgangen i tankfraktene er at bare et lite antall skip er disponibelt for å ta last på kort varsel. En stor del av verdens tankflåte eies av de store oljeselskapene og blir ikke utbudt på markedet. Av den privateide europeiske tankflåte kan en regne at 65 % er beskjeftiget på lange tidscertepartier og derfor er fullt opptatt. Ytterligere 22 % er beskjeftiget på konsekutive reiser, mens bare 13 % regnes å gå i løsfart.

Det var ved utgangen av året 1950 ikke noe tegn til avslapping på tonnasjemarkedet. Normalt holder den sesongmessig sterke etterspørselen seg utover vintermånedene, og en kan derfor regne med at de gunstige ratene vil holde i alle fall til utpå våren 1951.

Byråets statistikk over innseilte bruttofrakter i utenriksfart og skipsfartens utgifter i utlandet foreligger nå for de første etterkrigsårene. Tallene ligger noe høyere enn de som tidligere er offentliggjort på grunnlag av Norges Banks oppgaver. I 1948 utgjorde bruttofraktene 1 970 mill. kr., mens utgiftene i utlandet var 1 120 mill. kr. De foreløpige tall for 1949 viser en bruttofraktinntekt på 2 100 mill. kr. og utgifter i utlandet på 1 219 mill. kr. For året 1950 har en beregnet fraktinntekten til ca. 2 500 mill. kr., og utgiftene i utlandet til ca. 1 400 mill. kr. Forskjellen mellom fraktinntektene og utgiftene i utenlandsk valuta blir etter dette 850 mill. kr. i 1948, 881 mill. kr. i 1949 og ca. 1 100 mill. kr. i 1950.

Annen samferdsel.

Tallene fra folketellingene i 1930 og 1946 gir et bilde av den sterke vekst som har funnet sted i de virksomheter som en har samlet under betegnelsen «Annen samferdsel», og som omfatter transport og kommunikasjoner unntatt sjøfart:

Personer over 15 år fordelt etter hovedyrke.[1]

	1. des. 1930	3. des. 1946
Jernbanedrift	13 406	23 662
Sporveisdrift	1 973	3 535
Post	5 334	7 755
Telegraf, telefon og radio	7 000	12 477
Annen landtransport	23 230	33 552
Luftfart		1 063
Los-, fyr- og havnevesen	2 218	2 289
Tilsammen	53 161	84 333

[1] Folketellingens tall er omgruppert for å få oppgavene sammenliknbare.

Ved folketellingene er arbeidsløse regnet med under sitt vanlige yrke. Da det i 1930 var mange som gikk ledige, har sysselsettingen økt enda sterkere enn tabellen ovenfor gir inntrykk av. Etter Arbeidsdirektoratets beregninger økte tallet på sysselsatte med ca. 5 000 fra vinteren 1946/47 til vinteren 1950/51, herav med ca. 800 i løpet av siste år. Tjenesteytingen har også vært meget større enn i årene før krigen, men den sterke stigning i etterkrigsårene ser nå ut til å være stanset.

Norges Statsbaner.

Persontrafikken ved Statsbanene har vært meget stor i årene etter krigen og har hatt en stigende tendens inntil høsten 1949, da trafikken uttrykt i personkilometer var mindre enn i foregående år. Nedgangen må ses i samband med den takstforhøyelse på 15 % som ble satt i verk 1. juli 1949. For de første 8 måneder av 1950 var personkilometer-tallet 1 056 mill. mot 1 112 mill. for de samme måneder i 1949. Til og med mai—juni var trafikken betydelig mindre enn i 1949, men sommertrafikken i juli—august var noe større.

Godstrafikken som også har steget betydelig i etterkrigsårene, har hatt omtrent samme bevegelse som passasjertrafikken. Trafikkytelsen (ekskl. malm på Ofotbanen) var i de første 8 måneder 687 mill. tonn km i 1950 mot 749 mill. tonn km i 1949, men nedgangen i juli—august var meget liten.

Underskottet på jernbanedriften var i de første fire månedene av 1950 like stort som i 1949 (i alt ca. 16 mill. kr.). I mai—juni var underskottet bare 6,4 mill. kr. i 1950 mot 11,9 mill. kr. i 1949, og i juli—august var det et overskott på 3,1 mill. kr. i 1950 mot 2,9 mill. kr. i 1949.

Trekkraftsituasjonen har bedret seg. Reparasjonsunderskottet for damplokomotiver er nå stort sett eliminert. Knapphet på elektriske lokomotiver har imidlertid ført til at disse er blitt sterkt anstrengt og at vedlikeholdet er blitt vanskeliggjort. Også vedlikeholdet av vognparken er mindre tilfredsstillende.

Elektrifiseringen har gjort framskritt også i 1950. Strekningen Sira—Egersund (57 km) ble åpnet for elektrisk drift 1. februar, men strekningen Egersund—Stavanger (73 km) vil neppe være ferdig elektrifisert før i 1954 på grunn av utilstrekkelige bevilgninger til de banetekniske arbeider som først må utføres. Kongsvingerbanen ventes å bli ferdig elektrifisert i løpet av 1951. På strekningen Bergen—Voss gjenstår ennå betydelige banetekniske forarbeider.

Andre baner.

Trafikken ved forstadsbanene økte noe i første halvår, mens trafikken ved sporveiene viste fortsatt nedgang. Uten takstforhøyelser vil det bli vanskelig både for forstadsbanene og sporveiene å få regnskapet til å balansere.

Biltransport.

Økingen i rutebilenes passasjer- og godstrafikk var mindre i 1949 enn i 1948. Det regnes med noen øking også i 1950, men det ser ut til at trafikken holder på å stabilisere seg. Også rutebilselskapene har en anstrengt økonomi, vesentlig på grunn av de høye drivstoffpriser og verkstedsutgifter.

For lastebilene og drosjebilene kan en ennå ikke bedømme utviklingen på grunnlag av statistiske oppgaver. Næringsorganisasjonene opplyser imidlertid at lastebilene har hatt meget stor trafikk i 1950, mens det er merket noen nedgang i drosjebiltrafikken.

Tallet på registrerte personbiler steg fra 64 007 ved utgangen av 1948 til 66 273 ved utgangen av 1949. For kombinerte biler, lastebiler og spesialbiler var stigningen i samme tidsrom liten — fra 48 041 til 48 407.

I tiden 8. mai 1945—1. juli 1950 ble det innført ca. 26 000 biler (inkl. innførsel på B-lisenser). De fleste av disse ble innført i 1946 og 1947. Det antas at innførselen i 1950 neppe blir større enn ca. 4 000 biler. I de tre siste førkrigsårene ble det gjennomsnittlig innført om lag 10 000 biler årlig.

Postverket.

Posttrafikken har som helhet vist stagnasjon i 1950. Tallet på bokførte sendinger er gått noe ned, mens det har vært øking i brevpostsendingene og i postgirotjenesten. Driftsoverskottet ventes å bli litt mindre enn det var i 1949 (6,4 mill. kr.).

Telegrafverket.

Telegramtrafikken har sunket hvert år siden 1946. Nedgangen har fortsatt i de 8 måneder av 1950 som det foreligger oppgaver for. Tallet på ekspederte telefonsamtaler er derimot steget. I januar—august 1950 hadde Telegraf-

verket et overskott på 4,3 mill. kr. mot et underskott på 0,2 mill. kr. for samme tidsrom året før.

Luftfart.

Trafikktallene for ruteflygingen i månedene januar—august viser at det har vært en betydelig oppgang fra 1949 til 1950. «Kilometer fløyet» er steget fra 4 207 til 5 261, passasjerkm fra 86 mill. til 107 mill. og gods- og posttonnkm fra 1,7 mill. til 3,4 mill. I disse tall er tatt med ruteflyging utført av DNL (inkl. selskapets trafikkinnsats innen den skandinaviske samtrafikk) og av Braathens SAFE (på ruten Oslo—Hong Kong fra 5. august 1949). Trafikken på innenlandsrutene har hatt en ugunstigere utvikling enn totaltrafikken. Tallene for første halvår 1950 ligger vesentlig lavere enn 1949-tallene.

DNL hadde i 1949 et regnskapsmessig underskott på 4,9 mill. kr. Inntil 1. september viser regnskapet for 1950 et underskott på ca. 300 000 kr. Vintermånedene vil sikkert øke underskottet, men det ventes at året 1950 i alt vil bli et bedre år enn 1949.

Det private konsum.

Det private konsum har stadig økt i etterkrigsårene. Regnet i 1938-priser er det nå vesentlig høyere enn før krigen. Dette gjelder også konsumet pr. innbygger. Det er imidlertid ikke mulig å si noe bestemt om utviklingen av den gjennomsnittlige levestandard over et så vidt langt tidsrom på grunnlag av en beregning i faste priser. I etterkrigstiden har sammensetningen av det private konsum til dels avveket sterkt fra sammensetningen i årene før krigen. Dette skyldes både endringer på etterspørselssiden i løpet av dette tidsrom og knappheten på en rekke varer og tjenester i etterkrigsårene. Selv om det fremdeles er betydelige etterspørselsoverskott overfor enkelte varer og tjenester, er imidlertid sammensetningen av det private konsum i de senere år stadig blitt mer i samsvar med konsumentenes etterspørsel.

Den økende tilgang på matvarer har trolig vært det viktigste trekk ved framgangen i levestandarden i løpet av etterkrigsårene. Mens tilgangen på matvarer således i 1947 og 1948 var betydelig mindre enn etterspørselen, kunne denne dekkes på de fleste områder i 1950.

På grunnlag av oppgavene over de matvarer som er spesifisert i tabell 1, har Byrået regnet ut gjennomsnittskonsumet pr. innbygger i etterkrigsårene i forhold til 1939. Etter denne beregning lå konsumet av disse matvarene i 1947 og 1948 ca. 10 % under nivået i 1939, mens konsumet i 1950 lå 4 % høyere. De spesifiserte matvarer utgjorde nær 70 % av de samlede matvareutgifter i husholdningsregnskapene for 1947—48. Selv om det ikke foreligger statistikk for det, kan en sikkert regne med at konsumet av flere andre viktige matvarer som f. eks. fisk, all slags hermetikk, grønnsaker og iskrem var vesentlig større i 1950 enn i 1939. Det skulle derfor være rimelig å anta at det samlede matvarekonsum pr. innbygger i 1950 var minst 4 % høyere enn i 1939 regnet i førkrigspriser.

I forhold til 1939 var konsumet imidlertid svært forskjellig for de enkelte varer. For importvarer som sydfrukter, sukker og kaffe var konsumet mye lavere enn i 1939, mens konsumet av flere husdyrprodukter var vesentlig større.

Tabell 1. *Konsum av enkelte matvarer.*

		1939[1]	1947	1948	1949	1950[2]
Helmjølk	mill. l	441,0	674,0	724,0	705,0	665,0
Fløte	»	9,1	0,1	0,2	9,7	3,5
Kremfløte	»	2,4	–	–	5,2	14,0
Smør	mill. kg	16,5	14,3	14,3	17,3	16,0
Ost	»	16,7	11,9	13,6	20,2	25,5
Egg	»	18,2	12,1	16,1	19,2	24,1
Kjøtt og flesk	»	107,7	81,9	74,5	93,3	104,1
Margarin	»	52,0	57,5	53,9	60,0	62,4
Sukker	»	76,0	52,6	53,0	58,1	58,0
Kaffe	»	15,9	12,4	12,7	13,0	13,0
Innført frukt	»	42,6	23,6	9,0	11,7	16,7
Mjøl	»	259,0	238,0	251,0	255,0	248,0
Bakervarer	»	176,0	238,0	250,0	250,0	247,0
Sjokolade o. l.	»	11,3	8,4	8,6	12,2	15,3

[1] Enkelte av tallene gjelder årlig normalkonsum før krigen. Tallene for mjølk og smør er forskjellig fra de tall som ble publisert i «Økonomisk utsyn over året 1949», bl. a. fordi en nå har funnet grunn til å regne med at en større del av hjemmekonsumet av mjølk ble konsumert som smør.

[2] Foreløpige tall.

De økte tilførsler og de til dels vesentlige prisforhøyelser i 1950 førte til at kjøpepresset overfor matvarer ble betraktelig mindre i løpet av året og rasjoneringsordningene kunne oppheves for fett, kjøtt og flesk og sjokolade. Av norskproduserte matvarer er det nå bare ost som er rasjonert, men importreguleringene nødvendiggjør fremdeles rasjonering av sydfrukter og innførte kolonialvarer som kaffe, sukker og risgryn.

Tabell 2. *Konsum pr. innbygger av enkelte matvarer.*[1]

1939 = 100.

	1947	1948	1949	1950
Helmjølk	143	147	144	135
Fløte	1	2	96	34
Kremfløte	–	–	196	522
Smør	81	79	95	87
Ost	67	74	110	137
Egg	62	81	95	118
Kjøtt og flesk	71	63	79	87
Margarin	104	95	104	107
Sukker	65	64	69	68
Kaffe	73	73	74	73
Innført frukt	52	19	25	35
Mjøl	86	88	89	86
Bakervarer	126	130	128	125
Sjokolade o. l.	70	70	98	121
Gjennomsnitt[2]	91	90	101	104

[1] Se noter til tabell 1.
[2] På grunnlag av prisene i 1939.

Konsumet av mjølk var i årene 1947—49 mer enn 40 % høyere pr. innbygger enn i 1939, men frigivingen av fløtesalget i 1949 førte til noe nedgang i konsumet. Regnet etter fettinnholdet var imidlertid oppgangen i fløtekonsumet større enn nedgangen i mjølkekonsumet både i 1949 og 1950.

Tilførslene av smør i 1950 var tilstrekkelige til å dekke etterspørselen. Trass i dette var konsumet pr. innbygger mindre enn før krigen. Dette er påfallende, når en samtidig tar i betraktning at margarinen i 1939 gjennomsnittlig hadde en smørinnblanding på vel 20 %, mens margarinen i etterkrigsårene ikke har inneholdt noe smør. Det er også påfallende at salget av ost fortsatt må rasjoneres, trass i at konsumet pr. innbygger ligger nesten 40 % høyere enn før krigen.

Det kan være mange grunner til at konsumet av de enkelte matvarer har utviklet seg så vidt forskjellig som tallene i tabell 2 gir uttrykk for. Bl. a. har sikkert den ulike prisutvikling for de enkelte varer hatt stor betydning. Mens levekostnadsindeksen viser en prisstigning på 72 % for matvarer i alt fra 1939 til utgangen av 1950, var prisstigningen for margarin 20 %, for kremfløte 41 %, for mjølk 45 % og for ost 57 %. På den annen side var prisstigningen i samme tidsrom 103 % for smør, 116 % for kjøtt, 128 % for flesk, 189 % for egg og 250 % for spisesjokolade. Disse tall tyder på en viss sammenheng mellom konsumutvikling og prisutvikling. De gir imidlertid langt fra den fulle forklaring. Det er sannsynlig at også endringer i den rent behovsmessige vurdering av de enkelte matvarer har spilt en viss rolle for konsumutviklingen siden 1939. Slike forhold har trolig medvirket til det relativt høye mjølkekonsum. Konsumet av kjøtt og flesk var i 1950 13 % lavere pr. innbygger enn i 1939, trass i at tilførslene størsteparten av året var tilstrekkelige til å dekke etterspørselen. Det er mulig at det også for disse varer har funnet sted en behovsendring til fordel for større forbruk av f. eks. fisk eller grønnsaker.

Bl. a. som følge av et oppsamlet behov fra okkupasjonstiden har det i etterkrigsårene vært meget stor etterspørsel etter varige og halvvarige konsumgoder. Sett under ett har totalkonsumet av disse varer i de siste år trolig ligget noe over førkrigsnivået. Det er et gjennomgående trekk ved de mer varige konsumvarer at tilgangen på dem som vesentlig stammer fra norsk produksjon er større enn før krigen, mens tilgangen på dem som må importeres er langt mindre.

Tabell 3. *Tilgangen av enkelte varige og halvvarige konsumartikler.*

		1938/39	1947	1948	1949	1950[2]	1950 i % av 1938/39
Tekstilvarer[1]	tonn	18 500	19 900	16 800	19 800	24 000	130
Skotøy[1]	1000 par	6 500	5 600	6 700	8 200	8 200	126
Radioapparater	1000 stk.	111	195	177	116	90	81
El. komfyrer	—»—	39	20	21	33	..	[4] 85
El. varmeovner	—»—	[3] 33	53	60	83	..	[4] 251
Støvsugere	—»—	10	20	5	8	7	70
Symaskiner	—»—	26	15	9	13	25	96
Ur	—»—	145	149	85	83	56	39
Sykler	—»—	49	55	58	63	..	[4] 128
Barnevogner	—»—	21	39	45	34	..	[4] 162
Paraplyer, parasoller	—»—	101	53	36	47	..	[4] 47
Personbiler	—»—	84	42	8	16	23	27
Sølvvarer	tonn	18	32	20	19	..	[4] 105
Kokekar av aluminium	»	407	586	793	848	..	[4] 208

[1] Tilgangstallene er korrigert for lagervariasjoner.
[2] Foreløpige tall.
[3] Omfatter også panélovner.
[4] 1949 i % av 1938/39.

Tabell 3 gir ikke oppgaver for møbler. Det foreligger her ingen fullstendig statistikk, men produksjonen ved de møbelbedrifter som omfattes av produksjonsstatistikken var i 1949 ca. 120 % høyere enn i 1938—39.

I motsetning til de fleste andre importerte konsumvarer har konsumet av tekstilvarer (regnet rent summarisk etter vekt) i de siste år vært høyere enn før krigen. Dette har utvilsomt sammenheng med utbyggingen av tekstilindustrien etter krigen. Denne utbygging har gjort det mulig i vesentlig grad å forskyve importen av tekstilvarer henimot mer ubearbeidde varer. Det samme tekstilkonsum kan derved, om en ser bort fra prisstigning, opprettholdes ved et mindre valutautlegg enn tidligere. Regnet etter vekt ble f. eks. 22 % av trikotasjevarene importert i 1938—39. I 1950 var andelen bare 8 %. Videre var 56 % av alle stoffer importert i 1938—39. I 1950 var andelen sunket til 43 %.

Til de varige forbruksgoder hører også boliger. Forholdet er her at det i dag disponeres langt flere boliger enn før krigen. Når likevel boligmøden er så stor som tilfellet er, skyldes dette for det første at befolkningen er økt og at aldersfordelingen er endret. For det annet har trolig de forholdsvis omfattende flytninger av folk mellom de ulike kommuner ført til at den geografiske fordeling av boligene er mindre gunstig enn før krigen. Endelig er det grunn til å anta at fordelingen av boligene innenfor de enkelte kommuner er blitt mer ujamn som følge av at mange mennesker i dag bor rommeligere enn før. Dette forhold henger igjen bl. a. sammen med prispolitikken. En skal imidlertid ikke glemme at det også før krigen var mange som bodde mindreverdig. Boligmøden kom den gang ikke så klart fram, fordi den mer var uttrykk for manglende kjøpeevne.

Den del av konsumet som kommer i tillegg til matvarer og varige eller halv-varige konsumgoder består av en lang rekke forskjelligartede varer og tjenester. Mange av disse varer og tjenester har en utpreget luksuskarakter. Heller ikke her foreligger det fullstendig statistikk, men for de varer og tjenester som er spesifisert i tabell 4 har imidlertid konsumet pr. innbygger i de siste år gjennomsnittlig ligget 30—35 % høyere enn i 1938—39. Dette nivå er trolig ikke representativt for alle «andre varer og tjenester», men da også konsumet av slike tjenester som drosjekjøring, hotell- og restaurantbesøk, ukeblad, aviser, hårpleie og lege- og sykehuspleie er langt større enn før krigen, er det all grunn til å anta at det samlede konsum av «andre varer og tjenester» ligger betydelig over førkrigsnivået.

Konsumet av brennevin og sigaretter har stadig falt siden 1947. I 1950 var også jernbanenes persontrafikk og kinematografbesøkene mindre enn året før. Konsumet av øl og mineralvann falt fra 1947 til 1948, men har senere hatt stigende tendens. Det samlede alkoholkonsum pr. innbygger har imidlertid vært relativt stabilt. Settes 1939 = 100, var alkoholkonsumet pr. innbygger 106 i 1947, 103 i 1948, 103 i 1949 og 100 i 1950. Nedgangen i sigarettkonsumet motsvares delvis av oppgang i konsumet av røyketobakk.

Tabell 4. *Konsumet av enkelte andre varer og tjenester.*

		1938/39	1947	1948	1949	1950[1]	1950 i % av 1938/39	1950 i % av 1949
Brennevin	mill. liter	7,6	13,2	13,0	11,3	10,2	134	90
Vin	—»—	5,3	2,6	3,0	2,9	3,1	59	107
Alkoholholdig øl	—»—	48,2	54,0	48,3	56,4	59,9	124	106
Mineralvann	—»—	14,3	28,1	26,4	28,2	29,4	205	104
Sigaretter	mill. stk.	886	1445	1360	1207	1165	131	97
Røyketobakk	tonn	1782	2323	2412	2268	2420	136	107
Jernbanereiser	mill. p.km	763	1502	1604	1605	1460	191	91
Bussreiser	—»—	496	959	1215	1396	1450	290	104
Kinematografbesøk	mill.	16,9	28,5	30,0	30,7	29,8	176	97
24 ukeblad	mill. eks.	..	51,0	53,6	59,4	63,7	..	107
Gjennomsnitt[2], 1938/39 = 100		100	146	149	149	146		

[1] Foreløpige tall.
[2] Beregnet på grunnlag av prisene i 1938/39.

Reisetrafikken ved jernbanene var i 1948 kommet opp i det dobbelte av trafikken i 1939. Av denne oppgang falt 16 % på reiser betalt med uke- og månedsbilletter, noe som vel må ses i sammenheng med boligforholdene. Resten av stigningen skyldtes trolig for en vesentlig del øking av de mer luksusbetonte reiser. Reiser betalt med uke- og månedsbilletter har fortsatt steget fra 1948 til 1950. Nedgangen i den del av reisetrafikken som betales med enkeltbilletter er av denne grunn enda noe større enn det framgår av tabell 4.

Etter en beregning utført i Statistisk Sentralbyrå i 1948 veide hver av de tre utgiftsgruppene matvarer, varige og halv-varige konsumgoder (inkl. boliger) og «andre varer og tjenester» i 1938 omtrent like mye i det totale konsum. Hvis en anslagsvis regner med at matvarekonsumet pr. innbygger i 1950 lå ca. 5 % høyere enn i 1939, at konsumet av varige og halvvarige konsumgoder omtrent lå på samme nivå, og at konsumet av andre varer og tjenester lå rundt 25 % høyere, blir resultatet et gjennomsnittlig totalkonsum pr. innbygger i 1950 på ca. 110 % av nivået i 1939.

At konsumet i dag er kommet så vidt høyt, understøttes også av andre beregninger. Den konsumberegning som ble utført av Byrået i 1948, ga som resultat at totalkonsumet pr. innbygger i 1947 (målt i 1938-priser) var 3 % høyere enn i 1938. Ifølge oppgaver i Nasjonalbudsjettene for 1950 og 1951 økte verdien av det samlede private konsum inklusive lagerendringer med om lag 16 % fra 1947 til 1950. Det er grunn til å tro at dette tall ikke er nevneverdig påvirket av lagerposten. Tallet 16 % kan derfor tas som et tilnærmet uttrykk for økingen i det totale private konsum fra 1947 til 1950. Levekostnadsindeksen steg i samme tidsrom med 5 % og folkemengden med 3,2 %. Reelt sett skulle således konsumet pr. innbygger etter denne grove beregning være steget med ca. 7 % fra 1947 til 1950 og med ca. 10 % fra 1938 til 1950.

Det er ikke mulig på grunnlag av disse tall å si noe bestemt om den gjennomsnittlige levestandard i forhold til 1938—39, bl. a. fordi sammensetningen av konsumet i etterkrigstiden har avveket temmelig sterkt fra sammensetningen før krigen. Dette er delvis følger av endringer i aldersfordelingen, høyere inntektsnivå, jamnere inntektsfordeling og forandringer i prisforholdet mellom de enkelte varer og tjenester. I den utstrekning sammensetningen av konsumet bare har vært påvirket av slike faktorer har forskyvningen vært i samsvar med utviklingen av konsumentenes etterspørsel. I etterkrigstiden har det imidlertid ikke vært mulig å dekke etterspørselen etter mange varer og tjenester til de gjeldende priser. En del av den udekkede etterspørsel har så vendt seg mot andre varer og tjenester, hvor tilbudet har vært større i forhold til etterspørselen eller hvor det har vært forholdsvis lett å øke tilbudet. Den manglende tilgang på en rekke varer og tjenester har derfor både direkte og indirekte ført til at sammensetningen av konsumet ikke har svart til konsumentenes etterspørsel til de gjeldende priser.

Dette forhold var særlig utpreget i de første etterkrigsårene. Konsumet av matvarer, tekstilvarer, boliger og mange varige forbruksvarer lå da lavt i forhold til etterspørselen. Dette slo til dels ut i et relativt høyt konsum av slike varer og tjenester som tobakk, drikkevarer, helsepleie, reiser og kulturelle ytelser. Utviklingen i de siste år har særlig vært karakterisert av økt konsum av matvarer og av flere

av de andre varer som det var knapphet på i de første etterkrigsår. De øvrige konsumposter har derimot steget forholdsvis lite eller endog falt. Denne utvikling har derfor ført til bedre samsvar mellom konsumentenes etterspørsel og sammensetningen av konsumet. I årene 1947—49 skyldtes bedringen i første rekke økt tilgang, mens den i 1950 også hang sammen med prisforhøyelsene. En skal derfor først se på utviklingen mellom 1947 og 1949.

Spenningsforholdet mellom tilbudet og konsumentenes etterspørsel henger bl. a. sammen med størrelsen og fordelingen av den private brutto disponible inntekt.[1] Erfaringen viser at den del av inntekten som ønskes nyttet til konsum som regel synker med stigende inntekt. Hvis det alminnelige inntektsnivå, regnet i konstant pengeverdi, stiger gjennom en viss periode uten at inntektsfordelingen endres, vil derfor konsumentenes etterspørsel gjerne falle i forhold til inntekten. Hvis også den andel av den disponible private inntekt som faktisk nyttes til konsum stiger, kan man som regel slutte at det i utgangssituasjonen var et kjøpepress overfor konsumvarer, og at dette kjøpepress etter hvert har avtatt.

Den brutto disponible private inntekt steg ifølge Handelsdepartementet med 16 % fra 1947 til 1949 (jfr. tab. 5). Levekostnadsindeksen lå på om lag samme nivå i disse to år. Selv om en prisindeks for det totale konsum kanskje ville ha vist noe stigning i løpet av dette tidsrom, synes det klart at mesteparten av økingen i den private inntekt innebar en reell inntektsforbedring. Dette skulle isolert sett ha minsket konsumentenes etterspørsel i forhold til inntekten. Dessuten må en regne med at etterspørselen var uvanlig stor i forhold til inntekten i 1947, fordi den da fremdeles var sterkt påvirket av slike faktorer som høy likviditet og oppsamlede behov for en rekke varer og tjenester, som begge må ses i sammenheng med nedpressingen av det private konsum under krigen. Betydningen av disse faktorer ble nok noe redusert i årene 1947—49. Mange av de oppsamlede behov ble etter hvert dekket, samtidig som de likvide midler i noen grad skiftet eiere. Dette førte til at en stadig større del av befolkningen måtte holde sitt konsum innenfor rammen av sin inntekt i større utstrekning enn tidligere.

Fallet i kosumentenes etterspørsel i forhold til inntekten som følge av de faktorer som er nevnt ovenfor, kan ha blitt motvirket av en tendens i retning av en jamnere inntektsfordeling i løpet av tidsrommet 1947—49. Vi har ingen sikre oppgaver over inntektsfordelingen, men det er lite trolig at eventuelle endringer i denne fordeling kan ha påvirket konsumentenes etterspørsel i forhold til inntekten i nevneverdig utstrekning.

I tabell 5 er det også gitt oppgaver over det faktiske konsum av en rekke varer og tjenester. Det går fram av tabellen at konsumentene i 1949 brukte en mindre del av sin inntekt til kjøp av disse varer og tjenester enn de gjorde i 1947. Andre oppgaver tyder på at også det totale konsum falt noe i forhold til inntekten i løpet av dette tidsrom. Dette fallet i den faktiske konsumandel kan imidlertid ikke betraktes som stort i relasjon til den nedgang i konsumentenes etterspørsel i forhold til inntekten som en må kunne regne med har funnet sted i løpet av dette tidsrom. Det er derfor trolig at spenningsforholdet mellom tilbud og etterspørsel ble redusert fra 1947 til 1949.

Tabell 5. *Privat konsum av enkelte varer og tjenester i løpende kroneverdi.*

	1947	1948	1949	1950	1949 i pst. av 1947	1950 i pst. av 1949
	Mill. kr.					
Matvarer	2174	2270	2476	2804	114	113
Drikkevarer .	575	597	582	580	101	100
Tobakksvarer	314	337	322	339	102	105
Tekstilvarer .	964	813	909	1072	94	118
Skotøy	148	169	231	242	156	105
Husleie	580	605	630	660	109	105
Andre poster[1]	393	436	407	407	103	100
I alt[2]	5148	5257	5557	6104	108	110
Br. disp. privat inntekt[3]	8543	9276	9915	10582	116	107
Konsum i pst. av br. disp. priv. innt..	60,2	55,3	56,1	57,8	..	..

[1] Med privat disponibel inntekt mener vi i det følgende differensen mellom bruttonasjonalinntekten og den offentlige disponible inntekt (også regnet brutto). Den offentlige disponible inntekt er igjen lik summen av skattene (direkte og indirekte) og bruttooverskottet i de offentlige bedrifter minus pristilskott og stønader som det offentlige utbetaler netto til den private sektor. En øking i den offentlige disponible inntekt vil ved gitt bruttonasjonalinntekt redusere den private disponible inntekt.

[1] Omfatter innført brensel, såpe og vaskepulver, jernbanereiser, kinematografbesøk, radioapparater og de større ukeblad.

[2] Det konsum som dekkes av tabellen omfattet i 1947 og 1948 om lag 70 % av det samlede private konsum ifølge Handelsdepartementets beregninger.

[3] Handelsdepartementets tall.

Tabell 6. *Fordeling av det private konsum av enkelte varer og tjenester.*

	1947	1948	1949	1950
	%	%	%	%
Matvarer	42,2	43,4	44,5	45,9
Drikkevarer	11,2	11,4	10,5	9,5
Tobakksvarer	6,1	6,5	5,8	5,6
Tekstilvarer	18,7	15,6	16,3	17,5
Skotøy	2,9	3,2	4,2	4,0
Husleie	11,3	11,6	11,3	10,8
Andre kjente poster[1]	7,6	8,3	7,4	6,7
	100,0	100,0	100,0	100,0

[1] Se note 1 til tab. 5.

Dette inntrykk blir forsterket når en ser på de enkelte tall i tabellene 5 og 6. Drikkevarer og tobakksvarer utgjorde i 1949 en mindre del av det konsum som tabellene dekker enn i 1947, mens særlig konsumet av matvarer økte forholdsvis sterkt. I denne sammenheng er det også av interesse å se tallene for 1948. Forsyningssituasjonen i 1948 var forholdsvis dårlig som følge av tørken 1947 og den skjerpede innførselsregulering fra og med høsten samme år. De samlede utgifter til matvarer, tekstilvarer og skotøy var om lag like store i 1948 som i 1947, mens utgiftene til drikkevarer og tobakk økte i løpet av de to år. Fra 1948 til 1949 derimot økte utgiftene til mer nødvendige varer forholdsvis sterkt, mens utgiftene til drikkevarer og tobakk falt. Dette tyder på at mange konsumenter har måttet redusere sitt konsum av mindre vesentlige varer for å få innpasset de økte utgifter til mer nødvendige varer på sine budsjetter. Mens konsumentene i 1947 og 1948 til de gjeldende priser sannsynligvis etterspurte større mengder enn det ble tilbudt av de fleste varer og tjenester, var kjøpepresset ved utgangen av 1949 betydelig mer begrenset. Dette kjøpepress gjaldt imidlertid til dels konsum av mer nødvendige poster som matvarer, tekstilvarer og boliger.

Reduksjonen av kjøpepresset fortsatte i 1950. De faktorer som i årene 1947—49 virket i retning av å minske konsumentenes etterspørsel i forhold til inntekten, gjorde seg også gjeldende i det siste år. Dessuten ble virkningen av en fortsatt stigning i tilgangen på en rekke viktige varer vesentlig forsterket som følge av prisforhøyelser i samband med reduksjonen av pristilskottene. Dersom en ser på året som helhet, ble konsumentenes etterspørsel sannsynligvis også påvirket av en nedgang i de lavere inntektsklassers andel av den samlede private inntekt. Dette skyldtes til dels at lønningene trolig økte noe svakere enn andre inntekter fra 1949 til 1950, og dels at de lavere inntektsklasser nok ble hardere rammet enn andre inntektsgrupper av de høyere priser på nødvendige varer.

Bedringen i balansen mellom tilbud og etterspørsel fra 1949 til 1950 går tydelig fram av tallene i tabellene 5 og 6. Konsumet av de varer og tjenester som dekkes av tabellene, steg sterkere enn inntekten fra 1949 til 1950. Dette gjorde seg særlig gjeldende for slike viktige varegrupper som mat og tekstil. Når det gjelder matvarer, er det verdt å legge merke til at konsumet også er steget sterkere enn inntekten for hele perioden 1947 til 1950. En så vidt sterk inntektsstigning som den vi hadde i løpet av dette tidsrom, vil vanligvis føre til et fall i konsumet av matvarer i forhold til inntekten. Utviklingen fra 1947 til 1950 gir derfor et tydelig uttrykk for kjøpepresset overfor matvarer i 1947.

Utviklingen i løpet av 1950 byr imidlertid på enkelte trekk som tyder på at økingen i det faktiske konsum i forhold til inntekten kan henge sammen med spesielle forhold, og at en derfor ikke uten videre kan ta denne øking som et bevis for at kjøpepresset ble redusert. Reduksjonen av subsidiene førte således til en sterk øking i etterspørselen i tiden før prisforhøyelsene ble effektive. I april—mai var f. eks. skoforretningenes omsetning 109 % høyere enn i de samme måneder i 1949, mens tallet for første kvartal 1950 bare lå 14 % høyere enn i første kvartal 1949. For tekstilforretningene var de tilsvarende tall 33 og 22 %. Også prisstigningen ute og en viss frykt for krig og varemangel kan ha påvirket konsumet i 1950. Det er mulig at disse forhold har hatt en viss betydning særlig for etterspørselen etter varige konsumvarer. I 1949 ble møbelproduksjonen hemmet av avsetningsvansker, mens etterspørselen økte igjen i 1950. Betydningen av prisforventningene i 1950 kan også uttrykkes slik at de i noen grad motvirket tendensen til en nedgang i konsumentenes etterspørsel i forhold til inntekten.

På en rekke områder steg utgiftene til mer luksusbetonte varer og tjenester forholdsvis svakere enn inntekten fra 1949 til 1950. Som nevnt, må dette bl. a. ses i sammenheng med subsidiereduksjonene. Disse kom i to etapper, nemlig i april og august. En skulle vente at subsidiereduksjonene ville påvirke utviklingen av utgiftene til mer luksusbetonte varer og tjenester i løpet av 1950 sett i forhold til de samme tidsrom i 1949. På enkelte områder viser tallene også en slik tendens, mens andre serier er mer uregelmessige. I forhold til samme kvartal i 1949 var utgiftene til kinematografbesøk 100 i 1. kvartal 1950, 98 i 2. kvartal og 93 i 3. kvartal. De tilsvarende tall for mineralvann var 119, 111 og 89. Også utgiftene til tipping

viste en slik utvikling. Den gjennomsnittlige omsetning pr. spilledag i første halvår 1950 var 20 % høyere enn i første halvår 1949, mens omsetningen i 3. kvartal var 10 % høyere og i 4. kvartal bare 1 % høyere enn i de samme kvartaler i 1949. Derimot steg totalisatoromsetningen pr. spilledag i forhold til 1949 fra 114 i første halvår 1950 til 120 i annet halvår 1950. Utgiftene til alkoholholdige drikkevarer viste en noe uregelmessig utvikling. I 1. kvartal 1950 var de 4 % høyere enn i 1. kvartal 1949, i 2. kvartal 3 % lavere enn i samme kvartal 1949, mens de i 3. kvartal på ny var 4 % høyere enn i samme kvartal året før.

Trass i avslappingen av spenningsforholdet mellom etterspørsel og tilbud i løpet av 1950, var etterspørselen ved utgangen av året fremdeles større enn tilgangen på en rekke områder. Dette må ses i sammenheng med importreguleringen. Kaffe, sukker, sydfrukter og enkelte varige konsumvarer som f. eks. biler, produseres ikke i Norge, mens den norske produksjon av flere andre varige konsumvarer er relativt liten. Når det gjelder tekstiler, er tilgangen på norskproduserte varer fremdeles mindre enn etterspørselen, trass i den sterke produksjonsøkingen siden før krigen. På mange områder vil derfor opprettelsen av en likevekt mellom tilbud og etterspørsel til de gjeldende priser forutsette en sterk øking av vareinnførselen fra utlandet. De varige konsumvarer står i en særstilling, forsåvidt som disse varer i stor utstrekning vil kjøpes av folk i høyere inntektsgrupper. Disse befolkningslag har sannsynligvis også betydelige likvide reserver. En hurtig frigjøring av innførselen av varige konsumvarer vil kunne føre til stor import på kort sikt, selv om etterspørselen på lengere sikt vil være forholdsvis liten.

Ved vurderingen av balansen mellom tilbud og etterspørsel ved årets slutt, må vi også ta omsyn til lønnsoppgjøret i oktober (jamfør avsnittet om lønninger), som i det minste i første omgang førte til en jamnere inntektsfordeling og dermed til en øking i den samlede konsumetterspørsel. Den videre utvikling på dette område vil bl. a. avhenge av i hvilken grad lønnstilleggene vil slå ut i høyere priser, av den kompensasjon som lønnsmottakerne vil oppnå for en fortsatt prisstigning og av produksjonsøkingen i tiden framover.

Investeringer.

Den største del av bruttoinvesteringene består av innførte og norskproduserte investeringsvarer, av reparasjoner og vedlikehold av slike varer og av de verdier som skapes gjennom bygge- og anleggsvirksomhet. Til dette kommer lagerøking og øking i husdyrbestand, skogbestand etc. De totale bruttoinvesteringer i landet vil derfor være kjent om man kan beregne hver av de delposter investeringene er sammensatt av.

Fra Byråets nasjonalregnskapsarbeid foreligger det nå tall for tilgangen på investeringsvarer (eksklusive forsvarsimport), for reparasjoner og vedlikehold av slike varer og for verdien av bygge- og anleggsvirksomheten i årene 1939 og 1947—49. Disse investeringstall bygger bl. a. på en detaljert bearbeiding av produksjons- og handelsstatistikkens vareoppgaver med beregnede tillegg for produksjonen i småbedrifter og for omsetningskostnader. Da det er mulig at sammenføyningen av investeringstallene i et fullstendig nasjonalregnskap kan føre til visse korreksjoner, vil Byrået foreløpig bare offentliggjøre relative tall, idet en antar at disse tall er tilstrekkelig nøyaktige til å vise utviklingen og strukturen av investeringene.

De tall som er gjengitt i det følgende, gjelder bruttoinvesteringer. Av forskjellige grunner har Byrået valgt å nytte et meget vidt bruttoinvesteringsbegrep. Foruten nyanskaffelser har en også tatt med alle reparasjons- og vedlikeholdsutgifter bortsett fra daglig stell og pass. En av grunnene til dette er at det i praksis er uråd å skille mellom — på den ene side — reparasjoner og vedlikeholdsarbeider, som gir verdiøking utover det år da arbeidet foretas, og — på den annen side — dem som ikke gjør det. Ved en beregning av nettoinvesteringene vil dette føre til at kapitalslitet blir høyere enn hva som ville ha vært tilfelle om en som bruttoinvestering bare hadde tatt med de reparasjons- og vedlikeholdsarbeider som gir varig verdiøking.

Tabell 1 viser bruttoinvesteringene i etterkrigsårene uttrykt i prosent av bruttoinvesteringene i 1939. Tallene for 1950 er foreløpige. De er anslått på grunnlag av Byråets nasjonalregnskapstall for 1949 og produksjonsindekser m. v. for 1950.

Tabellen viser at bruttoinvesteringene regnet i løpende verdier stadig har steget i etterkrigsårene og at de i de siste år har vært mellom 3 og 4 ganger større enn i 1939. Men en vesentlig del av denne stigning skyldes høyere priser.

Ved en sammenlikning mellom investeringene i 1939 og i etterkrigsårene ville det ha stor interesse å få tallene deflatert for denne prisstigning. Det foreligger ingen alminnelig investeringsprisindeks, men ved hjelp av enkelte andre indekser skulle det være mulig, i alle fall tilnærmet, å bestemme prisstigningen for de ulike deler av bruttoinvesteringene.

Tabell 1. *Nyanskaffelser og vedlikehold av investeringsvarer (ekskl. forsvarsimport) og verdi av bygge- og anleggsvirksomheten.*

Relative tall for løpende verdier. 1939 = 100.

	1947	1948	1949	1950
Maskiner og apparater ..	210	271	363	..
Skip- og skipsutstyr[1]	453	465	521	..
Andre transportmidler ...	352	302	307	..
Andre investeringsvarer..	250	267	311	..
Investeringsvarer i alt[1] ..	333	351	409	442
Av dette:				
Norske	274	320	344	373
Importerte[1]	382	377	464	501
Vareforbruk i bygge- og anleggsvirksomhet	219	234	285	299
Arbeidsinnsats i bygge- og anleggsvirksomhet	267	281	313	331
Bygge- og anleggsvirksomhet i alt	243	257	299	315
Investeringsvarer og bygge- og anleggsvirksomhet i alt[1]	282	298	347	371

[1] Salg av brukte skip til utlandet er trukket fra.

Engrosprisindeksens delindeks for jern- og metallvarer gir trolig et tilnærmet uttrykk for prisutviklingen på norskproduserte investeringsvarer. Handelsstatistikken gir verdi- og volumtall for innførselen av kapitalgjenstander, og forholdet mellom disse serier skulle vise prisutviklingen for innførte investeringsvarer. Til belysning av prisutviklingen for bygge- og anleggsarbeider foreligger Stormbulls prisindeks for byggeartikler og Byråets lønnsstatistikk for bygge- og anleggsarbeidere. Da en må regne med at arbeidsytingen pr. årsverk er mindre enn før krigen, blir imidlertid prisstigningen for arbeidsinnsatsen i bygge- og anleggsvirksomheten høyere enn stigningen i årslønn. For å illustrere virkningen av dette, har Byrået

Tabell 2. *Prisindekser for bruttoinvesteringer.*

1939 = 100.

	1947	1948	1949	1950
Norskproduserte investeringsvarer	200	218	229	238
Innførte investeringsvarer	192	270	280	308
Byggematerialer	199	204	207	207
Arbeidsinnsats i bygg og anlegg:				
Alt. I 100 % effektivitet	174	186	199	208
Alt. II 80 % effektivitet	216	232	249	259

regnet med at effektiviteten i etterkrigsårene har vært alternativt 100 og 80 % av effektiviteten i 1939.

Tabell 3 viser de investeringstall vi får om de årlige verditall for bruttoinvesteringene deflateres med prisindeksene i tabell 2.

Tabell 3. *Nyanskaffelser og vedlikehold av investeringsvarer (ekskl. forsvarsimport) og verdi av bygge- og anleggsvirksomheten.*

Deflaterte tall. 1939 = 100.

	1947	1948	1949	1950
Investeringsvarer i alt[1] ..	171	143	159	160
Av dette:				
Norske	137	147	151	157
Importerte[1]	199	140	166	163
Investeringsvarer ekskl. skip	130	116	145	..
Vareforbruk i bygge- og anleggsvirksomhet	110	115	138	144
Arbeidsinnsats i bygge- og anleggsvirksomhet:				
Alt. I 100 % effektivitet	154	151	157	159
Alt. II 80 % effektivitet	124	121	126	128
Bygge- og anleggsvirksomhet i alt:				
Alt. I 100 % effektivitet	131	133	148	151
Alt. II 80 % effektivitet	117	118	132	136
Investeringsvarer og bygge- og anleggsvirksomhet i alt:[1]				
Alt. I 100 % effektivitet	149	137	153	155
Alt. II 80 % effektivitet	141	129	144	147

[1] Salg av brukte skip til utlandet er trukket fra.

Det knytter seg stor usikkerhet til en deflatering av investeringstallene ved hjelp av prisindeksene i tab. 2. Tallene i tab. 3 skulle likevel gi et forholdsvis riktig bilde av utviklingen av investeringene og av deres omfang. I de siste etterkrigsår har omfanget av bruttoinvesteringene antakelig vært ca. 50 % større enn i 1939. Da kapitalslitet regnet i faste priser neppe har steget vesentlig, har imidlertid nettoinvesteringene eller utbyggingen av kapitalutstyret ligget langt mer enn 50 % over førkrigsnivået.

De investeringer som skapes ved bygge- og anleggsvirksomheten kan bare statistisk registreres ved innsatsen av byggematerialer og arbeid. Innsatsen av byggematerialer kan tallfestes relativt pålitelig, men når det gjelder arbeidsinnsatsen må det tas omsyn både til sysselsettingen og arbeidseffektiviteten. I tab. 3

er de investeringene som er skapt ved bygge- og anleggsvirksomheten beregnet under rent hypotetiske forutsetninger om at arbeidseffektiviteten er alternativt 100, og 80 % av effektiviteten i 1939 uten at Byrået tør ha noen mening om hvilket av disse alternativer er mest sannsynlig. Det skulle imidlertid være grunn til å regne med at effektiviteten har vært noe høyere i de siste enn i de første etterkrigsår. Beregningene viser at hvis vi regner med samme effektivitet som i 1939, var bygge- og anleggsvirksomheten, målt ved de realverdier den skaper, 51 % høyere i 1950 enn i 1939, mens den var 36 % høyere hvis effektiviteten bare er 80 %. For de samlede bruttoinvesteringer vil disse ulike forutsetninger om effektiviteten i bygge- og anleggsvirksomheten beregningsmessig gi som resultat at bruttoinvesteringene i 1950 var henholdsvis 55 og 47 % av bruttoinvesteringene i 1939.

Særlig på grunn av den sterke nedgang i importen av kapitalvarer var investeringene 8—10 % lavere i 1948 enn i 1947. Fra 1948 til 1949 var det en oppgang på 10—12 %, mens økingen fra 1949 til 1950 var på 1—2 %. Om man regner med uforandret effektivitet i bygge- og anleggsvirksomheten, var investeringene i 1950 beregningsmessig 4 % større enn i 1947. Om effektiviteten er gått opp f. eks. 10 %, vil den samlede investeringsstigning være 6—7 %.

Tabell 3 viser videre at bortsett fra 1947 har stigningen fra 1939 vært nesten like sterk for norskproduserte som for importerte investeringsvarer. Stigningen for bygge- og anleggsvirksomheten har vært noe — men neppe vesentlig — lavere enn for investeringsvarene. De høye investeringer i etterkrigstiden skyldes derfor ikke bare økt innførsel av investeringsvarer fra utlandet. Som vist i avsnittet om utenrikshandelen har imidlertid økingen i den norske investeringsproduksjon siden før krigen ført til en sterk stigning i volumet av innførte råstoffer som nyttes til slik produksjon.

Den raske gjenoppbygging og utbygging av flåten har betydd mye for det store investeringsomfang i etterkrigstiden, men også investeringen i andre kapitalgjenstander enn skip har vært betydelig større enn før krigen. For 1949 viser beregningene at tilgangen av alle slags investeringsvarer og reparasjoner og vedlikehold av slike varer var 60 % høyere enn i 1939, mens stigningen var 45 % når skip og skipsreparasjoner holdes utenfor både før og etter krigen.

Tallmaterialet fra Byråets nasjonalregnskapsberegninger muliggjør også oppstillinger som viser hvordan investeringene er sammensatt. Av de samlede bruttoinvesteringer ekskl. lagerendringer m. v. og importert forsvarsmateriell i 1939 falt 44 % på investeringsvarer og 56 % på de verdier som ble skapt ved bygge- og anleggsvirksomhet. I hvert av årene 1947—50 har investeringsvarenes andel vært 52 % og bygge- og anleggsvirksomhetenes andel 48 %. Av den samlede bygge- og anleggsvirksomhet i 1939 utgjorde verdien av vareforbruket og arbeidsinnsatsen begge 50 %. I 1947 og 1948 var arbeidsinnsatsens andel 54 % og i 1949 og 1950 52 %.

Tabell 4. *Fordeling av nyanskaffelser og vedlikehold av investeringsvarer (ekskl. forsvarsimport) i 1939 og i etterkrigsårene.*

	1939	1947	1948	1949
	%	%	%	%
Maskiner og apparater ..	31	19	23	27
Nyanskaffelser	91	85	87	90
Vedlikehold	9	15	13	10
Skip og skipsutstyr[1]	39	53	52	50
Nyanskaffelser[1]	64	68	69	73
Vedlikehold	36	32	31	27
Andre transportmidler ...	15	16	13	11
Nyanskaffelser	66	59	48	48
Vedlikehold	34	41	52	52
Andre investeringsvarer..	15	12	12	12
Nyanskaffelser	88	92	92	94
Vedlikehold	12	8	8	6
Investeringsvarer i alt[1] ..	100	100	100	100
Nyanskaffelser[1]	76	72	73	77
Vedlikehold	24	28	27	23
Norske	46	38	42	39
Importerte[1]	54	62	58	61

[1] Salg av brukte skip til utlandet er trukket fra.

Tabell 4 viser den rolle gjenoppbyggingen og utbyggingen av flåten har spilt for investeringene. Mens skipsandelen i 1939 var ca. 39 %, har den i etterkrigsårene ligget på vel 50 %. Det forhold at de andre investeringsvarers andel er falt fra ca. 60 % til ca. 50 %, innebærer imidlertid ikke — som det framgår av tabell 3 — at disse investeringer absolutt sett ligger lavere enn før krigen.

Det mest iøynefallende trekk ved utviklingen siden 1947 er den sterke øking i maskinenes og nedgangen i transportmidlenes andel av de samlede investeringer.

I 1939 besto 76 % av bruttoinvesteringen i tab. 4 av nyanskaffelser, mens 24 % var reparasjons- og vedlikeholdsutgifter. I 1947 var reparasjonsandelen 28 %, og det er sann-

synlig at den lå enda høyere under og like etter krigen. I de senere år er andelen gått ned, og den var 23 % i 1949. Denne utviklingen er for en stor del bare uttrykk for endringer i den absolutte størrelse av nyanskaffelsene, men det er også grunn til å tro at det i de første etterkrigsårene var en betydelig reparasjonsvirksomhet, og at denne har avtatt etter hvert som det gamle kapitalutstyret er utskiftet.

For skip og skipsutstyr har reparasjonsandelen vært lavere i etterkrigsårene enn før krigen. Dette forholdet henger sammen med de store nyanskaffelsene, men fallet i andelen fra 1947 til 1949 er også uttrykk for en absolutt nedgang i reparasjonsomfanget. For «Andre transportmidler» er reparasjonsandelen steget fra 34 % i 1947 til 52 % i 1948—49. Denne stigning er delvis uttrykk for at tilgangen på nye biler har vært sterkt begrenset i etterkrigsårene. Men nettopp på grunn av begrensede nyanskaffelser har reparasjons- og vedlikeholdsarbeidene økt sterkt.

Tabell 4 gir også tall for fordelingen av investeringene på norske og importerte investeringsvarer. I 1939 var 54 % av investeringsvarene (inkl. reparasjons- og vedlikeholdsutgiftene) importert, mens andelen i etterkrigsårene har ligget rundt 60 %. Da prisene for importerte investeringsvarer har steget sterkere siden 1939 enn prisene for de norske, vil imidlertid importens verdiandel være steget mer enn dens reelle andel av investeringene.

Som importerte investeringsvarer er her bare regnet med importvarer som umiddelbart nyttes til innenlandsk investering. Hvis varen er gjenstand for norsk bearbeiding før den tas i endelig bruk (f. eks. importerte bildeler som nyttes av bilverkstedene) blir den inkludert i investeringsarbeider utført av norsk industri. Importandeler beregnet på denne måten undervurderer for så vidt importens betydning for investeringene. I avsnittet om vareomsetningen med utlandet er det gitt tall for importen av råvarer til norsk investeringsvareproduksjon. Av forskjellige grunner er imidlertid disse tall ikke sammenliknbare med nasjonalregnskapets investeringstall.

På den annen side er importandelene noe overvurdert ved at de ikke er beregnet på grunnlag av importprisene, men på grunnlag av den verdi varene har når de investeres. De importerte investeringsvarer er således beregnet inklusive eventuelle innenlandske handelsavanser og transportkostnader.

Mens importandelen for investeringsvarer i alt har ligget på ca. 60 % i etterkrigsårene, har andelen for reparasjons- og vedlikeholdsarbeidene vært ca. 30 % og for nyanskaffelser ca. 70 %. Tabell 5 viser mer detaljert hvor stor del av nyanskaffelsene som har vært importert.

Tabell 5. *Importandeler for nyanskaffede investeringsvarer.*

	1939	1947	1948	1949
	%	%	%	%
Maskiner og apparater ..	66	71	69	72
Skip og skipsutstyr	69	85	81	82
Andre transportmidler ...	60	75	59	65
Andre investeringsvarer..	46	39	33	38
I alt.....	63	74	69	72

Det er særlig for skip at importandelen har vært høyere i etterkrigsårene enn før krigen. Andelen er her steget fra 69 % til 80—85 %. Importandelen er også steget for maskiner og apparater, men bare fra 66 % til rundt 70 %. «Andre investeringsvarer», som bl. a. omfatter redskap, verktøy og kontorutstyr, har derimot hatt lavere importandeler i etterkrigsårene. Det er ikke mulig å si i hvilken grad dette skyldes større selvforsynthet og i hvilken grad nedgangen skyldes importreguleringer.

De investeringer som skapes ved bygge- og anleggsvirksomheten, er i langt mindre grad enn de øvrige investeringer direkte avhengige av import. Av de varer som ble brukt i bygge- og anleggsvirksomhet i 1949 var 23 % direkte importert (i 1939 30 %), og i forhold til bygge- og anleggsvirksomhet i alt utgjorde verdien av de importerte byggematerialer bare 11 %. På grunn av denne lave importandelen vil en alminnelig reduksjon av bygge- og anleggsvirksomhet gi forholdsvis liten direkte nedgang i importen. De indirekte virkninger på betalingsbalansen ved overflytting av bygge- og anleggsarbeidere til andre næringer, vil derimot kunne bli langt større.

Gjennom forskjellige reguleringer har myndighetene adgang til i vesentlig grad å bestemme både omfanget og sammensetningen av investeringene. Disse reguleringer er i første rekke knyttet til importen av investeringsvarer og til nybyggingsvirksomheten. Mesteparten av anleggsvirksomheten foregår for offentlig regning og den ligger forsåvidt innenfor det offentlige reguleringsområde. Men da de kommunale anleggsarbeider bare i mindre grad er gjenstand for sentral regulering, er det vanskelig å fiksere et bestemt tall for hvor stor del av investeringene staten direkte regulerer. Man kan imidlertid regne med at ca. 20 % av bygge-og anleggsvirksomheten består av reparasjons- og vedlikeholdsarbeider på bygninger[1] og

[1] Bygger bl. a. på Arbeidsdirektoratets anslag om at 40 % av bygningsarbeiderne er sysselsatt med reparasjons- og vedlikeholdsarbeider.

at ca. 40 % av investeringsvarene er norske. Bygningsreparasjoner og norske investeringsvarer er stort sett ikke gjenstand for direkte reguleringer, og sammenlagt utgjør disse poster grovt regnet 30 % av de samlede bruttoinvesteringer.

Byråets nasjonalregnskapsberegninger er foreløpig ikke ført så langt at det foreligger tall for hvordan investeringene fordeler seg på næringer. Slike beregninger er imidlertid utført av Handelsdepartementet på grunnlag av oppgaver fra de forskjellige budsjetteringsorganer for Nasjonalbudsjettet.

Tabell 6. *Bruttoinvesteringer (ekskl. lageropplegg o. l.) fordelt på næringer. Mill. kr.*
(Handelsdepartementets tall.)

	1947	1948	1949	1950
Jordbruk og skogbruk ...	231	269	322	350
Fiske	73	94	95	94
Hvalfangst	129	103	76	77
Industri	617	804	900	970
Elektrisitetsforsyning	200	218	297	277
Skipsfart	909	960	1135	1150
Annen samferdsel	705	569	669	663
Boliger.....	520	550	630	650
Andre sivile investeringer	206	213	268	260
Forsvaret	185	84	120	168
I alt.....	3775	3864	4512	4659
Av dette offentlige	968	877	1170	1170
Av dette private.....	2807	2987	3342	3489

Investeringene i skipsfart har etter Handelsdepartementets beregninger utgjort ca. 25 % av de samlede bruttoinvesteringer i hvert av årene 1947—50, mens industriens andel har økt fra 16 % i 1947 til 21 % i 1950. Boligenes andel av bruttoinvesteringene har i de fire siste år holdt seg rundt 14 %. I motsetning til de øvrige næringer har investeringene i hvalfangst vært mindre i de siste enn i de første etterkrigsår. De offentlige investeringer har i etterkrigsårene utgjort ca. 25 % av de samlede investeringer.

Investeringer i varelager, husdyrbestand etc. er ikke tatt med i tab. 6. Regnet under ett har det i etterkrigsårene vært betydelige investeringer på disse områder. Det er imidlertid meget vanskelig å beregne disse investeringer. De oppgaver man har er stort sett begrenset til varer som er eller har vært rasjonert og de er neppe representative for hele vareutvalget. For disse varer har lagerendringene vurdert til produsent- eller importpris vært:

1947.....	+ 78	mill. kr.
1948.....	+ 150	» »
1949.....	÷ 1	» »
Jan.—sept. 1950.....	+ 120	» »

Byrået innhenter hvert år oppgaver over bruttoinvesteringene i de industribedrifter som er med i produksjonsstatistikken. De investeringstall denne statistikk gir og som tilsammen utgjorde 837 mill. kr. i 1949, er ikke fullstendige forsåvidt som de ikke omfatter investeringene i småbedrifter og heller ikke investeringene i industribedrifter under oppbygging som ennå ikke har produksjon.

Tabell 7. *Bruttoinvesteringer i industrien. Mill. kr.*

	1946	1947	1948	1949
Malm- og metallutv..	29	41	79	108
Jord- og steinindustri	22	37	40	48
Jern- og metallindustri	104	160	153	180
Kjemisk og elektrokjem. industri	26	52	122	129
Olje- og fettindustri .	19	28	29	42
Gassverk	2	3	4	4
Treindustri	29	38	31	30
Treforedlingsindustri.	59	84	105	125
Lær- og gummivareindustri	9	15	18	21
Tekstilindustri	29	42	54	61
Bekledningsindustri .	11	15	16	18
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	37	52	50	52
Polygrafisk industri .	12	18	20	19
I alt.....	388	585	721	837
Av dette eksportindustri	122	191	317	364
Av dette hjemmeindustri	266	394	404	473

[1] Fordelingen på industrigrupper er delvis beregnet.

En fordeling av bruttoinvesteringene er det samme som å vise hvordan de ressurser man har hatt til disposisjon for investeringer i industrien er blitt fordelt mellom de enkelte industrigrupper. Tabell 7 viser her at de tre grupper jern- og metall-, kjemisk og elektrokjemisk og treforedlingsindustri tilsammen har hatt over halvparten av bruttoinvesteringene i 1946—49, mens f. eks. bekledningsindustrien som har 8—9 % av sysselsettingen i industrien bare har hatt 2—3 % av bruttoinvesteringene.

For et enkelt år gir en fordeling av bruttoinvesteringene intet uttrykk for hvorvidt og i

tilfelle i hvilken grad de enkelte industrigrupper blir utbygd. For å vise dette må en også ha tall for hvor stor del av bruttoinvesteringene som bare erstatter slitet på det eldre kapitalutstyr slik at nettoinvesteringene kan beregnes. Fordelingen av kapitalslitet på de enkelte industrigrupper vil imidlertid være relativt uforandret innenfor kortere perioder. Hvis fordelingen av bruttoinvesteringene har endret seg fra et år til et annet, må man derfor kunne regne med at fordelingen av nettoinvesteringene har endret seg i samme retning.

Fordelingen av bruttoinvesteringen i industrien var noenlunde uforandret fra 1946 til 1947 og fra 1948 til 1949. Mellom de to perioder var det imidlertid en merkbar forskyvning. Malm- og metallutvinningens andel gikk opp fra 7 % i 1946—47 til 12 % i 1948—49, og kjemisk og elektrokjemisks andel gikk opp fra 8 til 16 %. Den motsvarende andelsnedgang falt særlig på gruppene jern- og metallindustri, treindustri og nærings- og nytelsesmiddelindustri. Bl. a. disse forskyvninger førte til at eksportindustriens andel av bruttoinvesteringene steg fra 32 % i 1946—47 til 43 % i 1948—49. Selv om vi ikke vet noe om fordelingen av nettoinvesteringene i 1946—47, må vi i alle fall kunne slutte at eksportindustrien og i det hele tatt alle de grupper som har hatt stigende andel av bruttoinvesteringene hadde større andel av de samlede nettoinvesteringer i industrien i 1948—49 enn i 1946—47.

Det er flere grunner til at investeringsnivået i etterkrigstiden har vært såvidt høyt som tilfelle er. For det første har både den offentlige og private investeringslyst vært stor. For det andre har bedriftenes investeringer som følge av høy likviditet og forholdsvis store kredittmuligheter ikke vært hindret av finansieringsvansker i nevneverdig utstrekning, og for det tredje har de store importoverskudd av varer og tjenester skaffet realøkonomisk dekning for en forholdsvis stor del av investeringene.

Den store investeringslyst henger for en stor del sammen med den manglende utbygging eller direkte kapitalfortæring i krigstiden, den økte offentlige ervervsvirksomhet og de lette avsetningsforhold. Men de private investeringer er utvilsomt også blitt sterkt stimulert av skattesystemet.

Hvis det ved skattelikningen blir gitt større fradrag i inntekten for avskrivninger og reparasjonsutgifter enn hva som svarer til den virkelige nedgang i investeringsobjektets verdi, vil det kunne være lønnsomt for bedriftene stadig å øke avskrivningsgrunnlaget ved nye investeringer, og den skattemessige vinning vil være større jo høyere skattesatsene er. En må derfor regne med at kombinasjonen av høye skattesatser, adgangen til overprisavskrivninger for nye investeringsobjekter og den relativt ubegrensede adgang til å føre reparasjons- og vedlikeholdsutgifter til fradrag fra inntekten har stimulert til en god del investeringer som ikke ville ha blitt gjennomført ved et annet skattesystem. Systemet kan til og med ha virket slik at det har vært lønnsomt for bedriftene å foreta investeringer som i seg selv gir tap. Dette vil være tilfelle hvis avskrivningene gir større skattemessig besparelse på bedriftenes øvrige inntekter enn tapet ved å foreta investeringen.

Som et ledd i statsmaktenes bestrebelser for å begrense investeringsetterspørselen og særlig da etterspørselen overfor de mindre verdifulle investeringer, ble det i 1950 gitt lovbestemmelser som opphevde adgangen til overprisavskrivning og sterkt begrenset adgangen til å føre reparasjons- og vedlikeholdsutgifter til fradrag fra inntekten.

Ved skattelikningen for 1951—52 og de nærmest følgende år vil det ikke bli gitt adgang til overprisavskrivning for driftsmidler som det er gitt bygge- eller kjøpeløyve for eller som er kontrahert etter 20. oktober 1950. Denne innskrenking i de likningsmessige avskrivninger vil i seg selv gi en tendens til å redusere investeringsetterspørselen, og de regler som samtidig er gitt om at bedriftene kan foreta skattefrie avsetninger til fond for senere kjøp av driftsmidler, skulle ytterligere begrense det skattemessige motiv for å gjennomføre nye investeringer. For å hindre at de skattefrie avsetninger nyttes til investeringer, er det i loven av 22. desember 1950 bestemt at fondsavsetningene skal bindes inntil videre. Det er også i samme lov gitt bestemmelser om at 10 % av alle likningsmessige avskrivinger skal settes inn på særlige bankkonti og bindes inntil videre. Denne siste bestemmelse vil gjøre det vanskeligere for bedriftene å finansiere sine investeringer ved egne midler.

Ved lov av 14. juli 1950, ble det bestemt at det ved skattelikningen ikke skulle gis fradrag for reparasjons- og vedlikeholdsutgifter på bygninger utført i tiden etter 14. juli 1950 med mindre den skattepliktige kunne legitimere at gjeldende bestemmelser eller forskrifter om rasjonering eller bruk av bygningsmaterialer ikke var overtrådt. Loven av 14. juli er nå blitt avløst av lov av 22. desember 1950. I denne lov ble bestemmelsene av 14. juli opprettholdt for boliger, men for andre bygninger vil det for inntektsårene fra og med 1951 ikke bli gitt noe skattemessig fradrag for faktiske reparasjons- og vedlikeholdsutgifter. Derimot vil det for alle bygninger bli gitt et skattefritt fradrag på 1,5 % av bygningenes verdi (1 % hvis bygningen er tatt i bruk etter 1. januar 1940). Formålet med denne bestemmelse er å få de næringsdrivende til å utsette mindre

nødvendige reparasjons- og vedlikeholdsarbeider til det tidspunkt da slike utgifter igjen kan føres til fradrag fra inntekten.

Disse lovendringer vil utvilsomt virke i retning av mindre investeringsetterspørsel i årene som kommer. Det er imidlertid sannsynlig at investeringsomfanget fremdeles først og fremst vil bli bestemt av de faktiske investeringsmuligheter.

Foruten den store investeringslyst har også de lette finansieringsmuligheter hatt avgjørende betydning for investeringsomfanget i etterkrigsårene. For den enkelte bedrift kan investeringene finansieres ved banklån, utstedelse av ihendehaverobligasjoner eller aksjer, ved private kreditter fra innland og utland eller ved bruk av egne midler. Dessuten kan erstatninger fra det offentlige og assuranseselskap spille stor rolle. Egenfinansieringen muliggjøres ved bruk av tidligere oppsparte midler, ved løpende reparasjons- og vedlikeholdsutgifter, ved de midler som frigjøres ved de årlige avskrivninger og ved de løpende overskott minus skatter.

Det er ikke mulig å si noe om i hvilken utstrekning bedriftene i etterkrigsårene har kunnet finansiere sine investeringer ved egne midler. Men sannsynligvis har mulighetene for egenfinansiering vært bedre enn før krigen. Dessuten har særlig bankenes høye likviditet gjort det forholdsvis lett å få kreditter til lav rente. Den samlede nettoøking i banklån og andre lån vil i noen utstrekning vise kredittenes betydning for investeringene. Ved å se på nettoøkingen får man imidlertid ikke med den del av kredittene som tilsvarer andre bedrifters gjeldsavbetaling.

Tabell 7. *Kjent nettoøking av næringslivets gjeld 1947—49.*

Lån i aksje- og sparebanker ..	2 262	mill.	kr.
Lån i offentlige banker og kredittforeninger	936	»	»
Privat gjeld til utlandet[1]	395	»	»
Innbetalt aksjekapital[1]	332	»	»
Privat ihendehaverobligasjonsgjeld[1]	103	»	»
Pantelån i livsforsikringsselskap	125	»	»
Sum	4 153	mill.	kr.

[1] Eksklusive banker og forsikringsselskap.

Ifølge Handelsdepartementets beregninger var de private bruttoinvesteringer inklusive grove anslag for lagerendringer 9 996 mill. kr. i 1947—49. Da de finanstall som er nevnt ovenfor i det alt vesentlige omfatter kreditter til private, skulle dette innebære at 42 % av de private bruttoinvesteringer i 1947—49 er blitt finansiert ved nettoøking i utlån fra banker, livsforsikringsselskap og utland, ved nytegning av aksjekapital og ved lån mot ihendehaverobligasjoner, mens 58 % er blitt dekket på annen måte.

I løpet av 1950 har det funnet sted en viss tilstramming på kredittmarkedet. Enkelte aksje- og sparebanker er etter hvert kommet i den situasjon at de ikke lenger kan finansiere utlån ved ytterligere reduksjon av likvide aktiva. Videre er det blitt vanskeligere for de offentlige banker å skaffe tilstrekkelige midler til fortsatt utlånsøking. Det er derfor mulig at investeringsetterspørselen etter hvert også vil bli hemmet av manglende finansieringsmuligheter.

Offentlige finanser.

Kommunenes finanser.

Kommuneregnskapene og den vanlige kommunalstatistikk tar sikte på gi en gruppering av utgiftene og inntektene etter deres formål. Disse regnskaper er ikke tilfredsstillende ut fra et nasjonalregnskapssynspunkt og gir ingen virkelig oversikt over kommunenes økonomiske virksomhet. Kommunaldepartementet oppnevnte i1949 et utvalg for å gå igjennom de nåværende regnskapsforskrifter. I påvente av nye forskrifter har Byrået siden 1946—47 hentet inn oppgaver over nasjonaløkonomisk gruppering av inntektene og utgiftene på kommuneregnskapene. Resultatene av disse undersøkelser må sies å være usikre, da sannsynligvis mange oppgaver er gitt mer på grunnlag av skjønn enn på nøyaktige undersøkelser. En har videre forsøkt å utarbeide tilsvarende oppstilling for 1938—39; tallene er dog ikke helt sammenliknbare med senere år. Hovedtallene for alle kommuner under ett gis i tabell 1. 1948—49-tallene er foreløpige da en bl. a. ennå ikke har fått endelig regnskap fra Oslo.

Tabell 1. *Kommunenes samlede inntekter og utgifter. Mill. kr.*

	1938/39	1946/47	1947/48	1948/49
Inntekter:				
Tilskott og refusjoner:				
Fra staten og offentlige trygder	133	236	272	300
Fra fylket og andre kommuner	43	82	96	110
Fra kommunale bedrifter	14	20	16	15
Fra private	3	11	7	10
I alt	193	349	391	435
Utliknede skatter og avgifter	363	710	954	1 120
Renter og aksjeutbytte	8	8	9	10
Salg av varer og tjenester	52	135	150	165
Løpende inntekter i alt	616	1 202	1 504	1 730
Inntektsført overskott fra tidligere års regnskaper	–	50	43	40
Tatt av beholdninger og fonds	9	61	74	100
Salg av fordringer	13	7	30	15
Låneopptak	29	89	53	50
Underskott på årets driftsregnskaper	–	9	2	3
» » » kapitalregnskaper	–	3	2	2
Bruk av tilgodehavender, låneopptak m. v. i alt	51	219	204	210
Bruttoinntekter i alt	667	1 421	1 708	1 940
Utgifter:				
Tilskott og refusjoner:				
Til staten og offentlige trygder	54	93	135	140
Til fylket og andre kommuner	43	82	96	110
Til kommunale bedrifter	12	17	14	15
Til private	114	209	260	300
I alt	223	401	505	565
Skattesvikt	10	40	44	55
Renteutgifter	28	22	16	25
Løpende utgifter til varer og tjenester	246	537	598	670
Løpende utgifter i alt	507	1 000	1 163	1 315
Nettokjøp av fast eiendom	6	12	22	10
Nybygg og nyanlegg	60	91	120	135
Maskiner, inventar etc.	3	20	21	25
Reparasjoner og vedlikehold	29	77	93	120
Bruttorealinvesteringer i alt	98	200	256	290
Dekning av underskott på tidligere års regnskaper	8	10	10	10
Fondsavsetninger	19	111	173	220
Avsetning til skatteavskrivningsfond utover årets virkelige skattesvikt	4	3	7	÷ 10
Kjøp av fordringer	1	22	20	10
Avdrag på gjeld	30	29	32	45
Overskott på årets driftsregnskaper	–	22	28	40
» » » kapitalregnskaper	–	24	19	20
Øking av tilgodehavender, nedbetaling av gjeld m. v. i alt	62	221	289	335
Bruttoutgifter i alt	667	1 421	1 708	1 940

Tallene foran omfatter kommunenes drifts- og kapitalregnskaper. De fleste inntektsgivende bedrifter med særregnskap (bl. a. elektrisitetsverkene) er holdt utenfor. Det er stort sett overlatt til kommunene selv å avgjøre om de for en bestemt bedrift vil føre særregnskap eller ikke. For å få en ensartet behandling har en imidlertid her tatt med alle de bedrifter som de fleste kommuner ikke fører særregnskap for, spesielt vannverk, renholdsverk og sykehus.

Alle overføringer innen regnskapet er holdt utenfor i denne oppstilling. Derimot er det gjort forsøk på å trekke inn bruk av overførte bevilgninger; disse går nemlig utenom kommunenes vanlige drifts- og kapitalregnskap.

Kommunenes inntekter kan deles i løpende inntekter og bruk av tilgodehavender, låneopptak m. v. Den viktigste inntektskilde er skattene. I motsetning til staten inntektsfører kommunene de utliknede skatter. Til gjengjeld utgiftsføres en avsetning til skattesvikt. Systemet hadde til hensikt å skape en jamnere regnskapsmessig inntekt fra år til år. Tallene i tabell 1 er ikke helt sammenliknbare med skattestatistikkens tall, jfr. tabell 2. Tabell 1 viser nemlig i motsetning til skattestatistikken de endelige utliknede beløp etter klagebehandlingen, videre inngår avgifter, sjømannsskatt og etterliknet kommuneskatt. På den annen side er i tabell 1 renteskatten regnet som tilskott fra staten.

I tabell 2 har en for en årrekke stilt opp visse hovedtall fra den kommunale skattelikning.

Tabell 2. *Hovedtall fra den kommunale skattelikning.*

	Antatt inntekt[1]	Samlede skatter	Gj.sn. skattøre av skattbar inntekt	Gj.sn. skattøre av antatt inntekt
	Mill. kr.	Mill. kr.		
1940/41	3 087	439,0	16,32	11,23
1941/42	3 315	471,7	16,54	11,43
1942/43	4 142	610,5	16,72	12,12
1943/44	4 304	629,0	16,80	12,11
1944/45	4 445	648,8	16,90	12,12
1945/46	4 430	665,1	17,21	12,31
1946/47	4 558	691,7	17,53	12,50
1947/48	5 478	839,0	17,53	12,89
1948/49	6 521	1 017,1	17,37	13,28
1949/50	7 328	1 148,5	17,29	13,23

[1] Antatt inntekt for 1940/41 gjelder for kalenderåret 1939 osv.

Den antatte inntekt gikk fra 1947 til 1948 opp fra 6 521 mill. kr. til 7 328 mill. kr. eller med 12,4 %. Inntekten lå sistnevnte år 137,4 % høyere enn i 1939. Stigningen fortsatte i 1949. Resultatene fra den foreløpige skattestatistikk — som ikke omfatter renter av bankinnskott og rederiselskapenes inntekt — viser en oppgang i inntekten fra 1948 til 1949 på 7,9 %.

Ved lov av 30. juni 1949 ble det fra og med 1949—50 vedtatt å sløyfe reduksjonstabell I som ga de minste skattefrie fradrag. Samtidig ble det innført en ny tabell med større fradrag enn den tidligere gunstigste (tabell IX).

De nye reduksjonstabeller og sløyfing av tabell I gir særlig de høyere skatteklasser større skattefrie fradrag enn tidligere, og virker dermed til å redusere skatteinntektene. En annen forandring som ble gjennomført fra og med 1949—50 og som også virker i retning av å redusere skatteinntektene er bestemmelsen om at hvis den skattepliktige eller hans ektefelle har fylt 69 år før 1. januar i det år likningen foretas, skal den skattepliktige settes minst en klasse høyere enn han etter sin forsørgelsesbyrde har krav på. Dette gjelder også ved statsskattelikningen. Hvor stor virkning denne forandring vil medføre lar seg ikke beregne nøyaktig. Finansdepartementet anslo skattelettelsen for de gamle til ca. 7 mill. kr. for kommuneskatt og statsskatt tilsammen. I retning av å redusere kommunenes skatteinntekter virker også bestemmelsen om at inntektsgrensen for tilleggsskatt på større inntekter ble hevet fra kr. 12 000 til kr. 15 000 skattbar inntekt.

Den gjennomsnittlige skattøre (pr. 100 kr. skattbar inntekt) for personlige skattytere gikk ned fra 17,37 i 1948—49 til 17,29 i 1949—50. Ser en på valget av inntektsskattøre i bygdene, finner en at spredningen er større i 1949—50 enn året før. En del herreder har senket sin skattøre, men mange andre har hevet den. Særlig er det påfallende at 148 herreder i

1949—50 har valgt 18½ % som skattøre mens dette bare ble anvendt av 4 herreder året før. Dette skyldes antakelig at mange herreder ble nødt til å gå over fra tabell I til II, og derfor måtte øke skattøren for å skaffe tilstrekkelige inntekter. I byene er det ubetydelige forandringer i valg av skattøre.

Flere forhold virket som nevnt i retning av å redusere skatteinntektene. Men med den store øking i antatt inntekt fra 1947 til 1948 steg likevel kommunenes samlede skatteinntekter sterkt. Utliknet skatt gikk opp fra 1 017 mill. kr. i 1948—49 til 1 148 mill. kr. i 1949—50 eller 12,9 %. Den utliknede skatt var 161,5 % høyere i 1949—50 enn i 1940—41.

Den kommunale tilleggsskatt på større inntekter skal for 1950—51 liknes ut i alle kommuner og etter ensartede satser for hele riket. Sammen med den økte inntekt i 1949 vil dette føre til større skatteutlikning enn foregående år.

Det framgår ikke av kommunenes driftsregnskaper hvor store de innbetalte skatter er. For å vise disse har en i tabell 1 delt skattesviktposten opp i to. Den første del viser differensen mellom utliknede og innbetalte skatter (og avgifter) i året. Den annen del utgjør den overskytende avsetning til skattesvikt og er i tabellen behandlet som en vanlig fondsavsetning. Den innbetalte skatt framgår også direkte av tabell 3.

For 1949—50 har Byrået ennå ingen oppgaver over den innbetalte skatt. Men de foreløpige oppgaver over kommunenes skatterestanser pr. 30. juni 1950 tyder på at skatteinngangen har vært atskillig bedre enn i tidligere år. Skatterestansene utgjorde pr. 30. juni 1950 ca. 280 mill. kr. hvorav ca. 140 mill. kr. for skatteåret 1949—50. Til sammenlikning kan nevnes at de samlede skatterestanser pr. 30. juni 1949 utgjorde 273 mill. kr. hvorav 135 mill. kr. for skatteåret 1948—49. Skatterestansene for siste års likning har altså bare steget med 5 mill. kr. (fra 1948—49 til 1949—50) tross den store øking i utliknede skatter. Årets skatterestanser i prosent av de skatter som var utliknet for året, utgjorde for budsjettårene 1940—41 til 1949—50 henholdsvis 17,4, 16,1, 15,9, 12,6, 13,6, 18,4, 16,0, 14,4, 13,4 og 12,2 %.

Tilskottene til og fra staten viser stigende tendens. Den største utgiftsposten her er alderstrygdavgiften som på kommuneregnskapene føres inn og ut med samme beløp. Denne avgiften stiger med den økende antatte inntekt. Tilskottene fra staten øker særlig på grunn av de økte tilskott til alderstrygden og barnetrygden. Andre store poster her er tilskott til skolevesen og veivesen.

Oppstillingen viser en nettoøking av lånegjeld på ca. 5 mill. kr. i 1948—49. Tallet stemmer ikke med det resultat som tellingen av kommunenes lånegjeld pr. 30. juni 1949 viser. Dette kommer av at lånefondenes regnskap ikke er tatt med i oppstillingen foran. Dessuten er heller ikke lån opptatt av kommunale bedrifter med eget regnskap kommet med.

Kommunenes bruttorealinvesteringer i 1948—49 var 290 mill. kr. mot 256 mill. kr. året før. Av dette var henholdsvis 10 mill. kr. og 22 mill. kr. nettokjøp av fast eiendom. Med de økte skatteinntekter og nedgangen i nettobeholdningene (se senere) må en regne med at investeringene fortsatt har steget i 1949—50. I budsjettrundskrivet for 1950—51 har Kommunaldepartementet bedt kommunene om å begrense bygge- og anleggsvirksomheten så langt det er råd. Og senere kom henstillingen om å redusere de budsjetterte investeringene med 6 %.

På grunn av utilstrekkelig tilgang på varer og arbeidskraft har kommunene ikke fått utført alle de nyanlegg de ønsker; dette har ført til at de i stor utstrekning har satt av midler og skaffet seg en reserve til tiltakene kan realiseres. Kommunaldepartementet har også anmodet kommunene om å planlegge reservearbeidstiltak og å ha finansieringen av disse i orden, slik at arbeidene kan settes i gang på kort varsel i tilfelle av at det skjer et tilbakeslag i virksomheten innenfor det private næringsliv.

For å få en kort oversikt over kommunenes økonomiske virksomhet har en tatt tallene fra tabell 1 og stilt dem opp i en mer sammentrengt form i tabell 3. Her er videre ført opp de innbetalte skatter og avgifter. Disse framkommer som differensen mellom inntektsposten utliknede skatter og avgifter og utgiftsposten skattesvikt i tabell 1.

Saldoen i tabell 3 blir lik differensen mellom utgiftsposten «øking av tilgodehavender, nedbetaling av gjeld m. v.» og inntektsposten «bruk av tilgodehavender, låneopptak m. v.» i tabell 1.

Mens nettooverskottet på driftsregnskapene for de tre årene 1946—47 til 1948—49 utgjorde 76 mill. kr., viser tabell 3 at den virkelige øking av kommunenes nettotilgodehavender er 212 mill. kr. En må dog være klar over at tabellene ikke omfatter de inntektsgivende bedrifter med særregnskap og videre at 1948—49-tallene er foreløpige.

En har her gitt en framstilling av den økonomiske virksomhet for kommunene sett under ett. Den finansielle utvikling ser ut til å ha vært tilfredsstillende. Men ser vi på de enkelte kommuner, er stillingen svært forskjellig. I 1949—50 var det 149 kommuner som fikk tilskott av Skattefordelingsfondet til saldering av sine budsjetter med i alt 8,8 mill. kr. Av disse kommuner var 91 i Nord-Norge.

Tabell 3. *Sammendrag av kommunenes inntekter og utgifter. Mill. kr.*

	1938/39	1946/47	1947/48	1948/49
Inntekter:				
Innbetalte skatter og avgifter	353	670	910	1 065
Tilskott og refusjoner	193	349	391	435
I alt	546	1 019	1 301	1 500
Utgifter:				
Tilskott og refusjoner	223	401	505	565
Varer og tjenester:				
Løpende utgifter netto	214	416	455	520
Bruttorealinvesteringer	98	200	256	290
I alt	535	1 017	1 216	1 375
Saldo: Øking av nettotilgodehavender	11	2	85	125

Oppstillingene foran omfattet ikke de inntektsgivende bedrifter med særregnskap. Byrået får også inn oppgaver over nasjonaløkonomisk gruppering av inntektene og utgiftene på disse regnskaper. Bearbeidelsen av disse er ikke kommet så langt som for selve kommuneregnskapene. Men for å vise størrelsesordenen av særregnskapene har en i tabell 4 stilt opp de foreløpige resultater for 1946—47 og 1947—48. Også i denne oppstilling er alle overføringer innen regnskapet holdt utenfor.

Tabell 4 viser en øking i nettotilgodehavender på 1 mill. kr. i 1946—47 og en nedgang på 63 mill. kr. i 1947—48.

Kommunenes samlede nettofordringer (fordringer minus gjeld) økte sterkt under krigen. Etter frigjøringen har økingen foregått i mindre utstrekning.

Etter de foreløpige resultater fra tellingen over kommunenes samlede gjeld og kontantbeholdning pr. 30. juni 1950 var lånegjelden for alle kommuner inkl. særregnskaper og felleskommunale elektrisitetsverker 1 240 mill. kr. mot 962 mill. kr. året før og 1 203 mill. kr. i 1939. Økingen i 1949—50 fordeler seg med 25 mill. kr. på herredene, 45 mill. kr. på byene, 55 mill. kr. på fylkeskommunene (herav skyldes 19 mill. kr. devalueringen) og 153 mill. kr. på felleskommunale elektrisitetsverker. Låneopptakene i året utgjør 320 mill. kr. og betalte avdrag 61 mill. kr.

Siden 1926 da den samlede lånegjeld i kommunene var 1 597 mill. kr., har det inntil 1945 vært jamn nedgang. Siden har gjelden igjen steget. Men til gjengjeld er kommunenes bæreevne bedret, idet skatteinntektene har steget.

Kommunenes forvaltningsgjeld (restanser på fylkesskatt, manglende premiereserve til kommunale pensjonskasser, refusjonskrav og varegjeld, restanser til sykehus, funksjonærer m. v.) har økt med ca. 22 mill. kr. fra 1949 til 1950.

Tabell 4. *Samlede inntekter og utgifter hos de kommunale (og felleskommunale) bedrifter med særregnskap.*[1] *Mill. kr.*

	1946/47	1947/48
Inntekter:		
Tilskott og refusjoner	22	35
Andre løpende inntekter	330	361
Bruk av tilgodehavender, låneopptak m. v.	107	169
Bruttoinntekter i alt	459	565
Utgifter:		
Tilskott og refusjoner	35	40
Varer og tjenester:		
Løpende utgifter	198	222
Bruttorealinvesteringer	118	197
Øking av tilgodehavender, nedbetaling av gjeld m. v.	108	106
Bruttoutgifter i alt	459	565

[1]) Kommunale aksjeselskaper er i prinsippet holdt utenfor oppstillingen.

Kommunenes forvaltningsgjeld pr. 30. juni:

1945	47,1	mill. kr.
1946	47,7	» »
1947	56,5	» »
1948	68,3	» »
1949	71,9	» »
1950	ca. 94,0	» »

Samtidig med at kommunene i løpet av de 5 krigsårene avbetalte 441,6 mill. kr. på sin lånegjeld økte de sine beholdninger av kontanter og verdipapirer med anslagsvis vel 400 mill. kr. Tilsammen blir dette en nettoøking av beholdningene (dvs. beholdningene ÷ lånegjeld) på ca. 850 mill. kr. eller ca. 170 mill. kr. pr. år. Etter skjønnsmessige beregninger var nettoøkingen i 1945—46 ca. 21 mill. kr. Den første fullstendige telling av kommunenes samlede beholdning av kontanter og verdipapirer (børsverdi) ble foretatt pr. 30. juni 1946. Tellingen pr. 30. juni 1947 viste en nettonedgang i beholdningene i 1946—47 på ca. 34 mill. kr. Tabellene 3 og 4 foran viser en øking av nettotilgodehavender for selve kommunekassene på 2 mill. kr. og for bedrifter med særregnskap på 1 mill. kr. Sett under ett blir dette en øking i nettotilgodehavender på 3 mill. kr. Kommuneregnskapene føres etter anordningsprinsippet, dvs. utgifter og inntekter posteres etter hvert som de forfaller. Av denne grunn kan en ikke vente full overensstemmelse mellom økingen i nettotilgodehavender i tabellene 3 og 4 og den ovenfor nevnte beholdningsendring. Skulle en få overensstemmelse, måtte differensen mellom utestående fordringer og forvaltningsgjeld vært trukket inn i beholdningsbegrepet.

I 1947—48 var det etter tellingen av gjeld og kontantbeholdning en nettoøking av beholdningene på ca. 18 mill. kr. Av tabellene 3 og 4 ser en at nettotilgodehavendene for kommunekassene er økt med 85 mill. kr. og for bedrifter med særregnskap gått ned med 63 mill. kr.; sett under ett en nettoøking på 22 mill. kr.

For 1948—49 viser tellingen av kommunenes samlede gjeld og kontantbeholdning en nettoøking av beholdningene på 57 mill. kr. Da kommunekassene ifølge tabell 3 har økt sine nettotilgodehavender med hele 125 mill. kr., tyder dette på at bedrifter med særregnskap må ha minsket sine nettotilgodehavender ganske meget.

I 1949—50 er kommunenes lånegjeld økt med 278 mill. kr. Samtidig er beholdningen av kontanter og verdipapirer gått opp med ca. 250 mill. kr. Tilsammen utgjorde dette en nettonedgang i beholdningene på ca. 28 mill. kr., hvorav ca. 19 mill. kr. skyldtes devalueringen. Totalt sett hadde kommunene pr. 30. juni 1950 ennå nesten ikke hatt behov for den store gjeldsøking i budsjettåret. Sett under ett hadde altså kommunene i 1949—50 økt sine beholdninger nesten like meget som gjelden var økt. Men også her er det store ulikheter mellom de enkelte kommuner.

Statens finanser.

I tabell XX i tabellbilaget er tatt med et utdrag av Byråets oppstilling av statsregnskapet for 1949—50. Det fullstendige statsregnskapet er ennå ikke publisert; en mangler en del spesifikasjoner. Det må derfor senere foretas enkelte små korreksjoner i tabellen.

Oppstillingen viser at driftsutgiftene er ca. 100 mill. kr. lavere enn året før. I forhold til foregående budsjettår er utgiftene til Krigsskadetrygdene for bygninger og løsøre gått ned med 209 mill. kr. og underskottet av Statens forretningsdrift sunket med 48 mill. kr. Til gjengjeld har prissubsidiene steget med 30 mill. kr. eller egentlig med 89 mill. kr., hvis en tar i betraktning at 59 mill. kr. av de utgiftsførte beløp i forrige termin gjaldt tilskott til brødmjølprisen i 1947—48.

Driftsinntektene gikk i 1949—50 inn med 2 669,6 mill. kr. Dette er 23,1 mill. kr. mindre enn foregående år. Skattene og avgiftene, som utgjør den største delen av inntektene, gikk inn med 2 550,8 mill. kr. eller 2,0 mill. kr. mindre enn året før. Hvis en fører opp de innbetalte ekstraordinære skatter (engangsskatt, krigsskadeavgift og verneskatt) istedenfor de inntektsførte, er skatteinngangen hele 119,2 mill. kr. mindre enn i 1948—49. På de nevnte ekstraordinære skatter er det betalt inn 325,2 mill. kr. mindre enn i foregående budsjettår, mens det i vanlige skatter og avgifter er betalt inn 206,0 mill. kr. mer. Ny av året er den ekstraordinære bensinavgift som innbrakte 95,3 mill. kr. Ellers faller de største økinger på midlertidig omsetningsavgift til kriseformål med 48,9 mill. kr., tollintrader med 27,5 mill. kr., alderstrygdavgift med 22,3 mill. kr. og sjokolade- og sukkervareavgift med 18,4 mill. kr. Til gjengjeld er det en nedgang i avgifter på skipstonnasje og skipsfrakter med 16,7 mill. kr. Nedgangen i skatt på tilvirkning og omsetning av brennevin og vin på ca. 24 mill. kr. oppveies av økingen i tilsvarende avgifter på øl og tobakk.

Etter Byråets oppstilling av statsregnskapet 1949—50 ble det et driftsoverskott på 227,7 mill. kr., mens det sist salderte budsjett for samme år viste et overskott på 176,1 mill. kr. Forbedringen kommer vesentlig av at driftsinntektene ble 48,3 mill. kr. større enn regnet med i budsjettet. Driftsutgiftene er omtrent like store som budsjettert, idet innsparinger på enkelte utgiftsposter er oppveid av bruk av

overførte bevilgninger på andre poster. De overførte bevilgninger er i løpet av budsjettåret gått ned med 135,9 mill. kr., slik at de pr. 30. juni 1950 utgjorde 303,9 mill. kr. Disse store beløp står til forvaltningsgrenenes disposisjon ved siden av Stortingets framtidige bevilgninger. Beløpene kan komme til utbetaling straks det blir tilgang på materialer og arbeidskraft og gjør det således vanskelig for Stortinget gjennom budsjettene å skaffe seg oversikt over hvordan utgiftene fordeler seg på de forskjellige budsjettperioder. Utviklingen i budsjettårene 1948—49 og 1949—50 betegner imidlertid en vesentlig forbedring i forhold til situasjonen to år tidligere. Av nedgangen i de overførte bevilgninger faller 33,7 mill. kr. på Statens forretninger og anlegg, 32,0 mill. kr. på Justisdepartementet og 22,2 mill. kr. på Forsyningsdepartementet.

Mens Byråets oppstilling viser et overskott på driftsregnskapet på 227,7 mill. kr., var driftsoverskottet i busjettregnskapet (slik det offentliggjøres av Finansdepartementet) 170,8 mill. kr. Dette skyldes at regnskapene for statens fond, som er holdt utenfor i budsjettregnskapet, er trukket inn i Byråets oppstilling. Dessuten er det i budsjettregnskapets driftsregnskap tatt med større fondsavsetninger og bruk av fondsmidler, som i Byråets oppstilling er ført over til kapitalregnskapet. Dette gjelder f. eks. en avsetning til Aldersfondet på 21,8 mill. kr. som i budsjettregnskapet er trukket fra på inntektskapitlet alderstrygdavgift.

Kapitalregnskapet viser store endringer fra foregående år. Blant utgiftene er ført opp 50,6 mill. kr. til kjøp av aksjer i Norges Bank. Beløpet er tatt fra kapitalen til Statens fond. Men da kjøpet ikke er noen virkelig utgift, bare en omplasering av midler, er samme beløp også ført opp på kapitalregnskapets inntektsside. Etter devalueringen av kronen var Norge forpliktet til å innbetale til Den internasjonale bank og Det internasjonale valutafond et beløp i norske kroner som svarte til nedskrivningen av kronens verdi i forhold til gull. Det vil si at kronegjelden til disse to institusjoner økte med 122,2 mill. kr. som så å si i sin helhet ble dekket ved utstedelse av nye ikke rentebærende gjeldsbevis og utgiftsført på kapitalregnskapet. Samtidig steg kroneverdien av aksjene og innskottene i institusjonene med 130,8 mill. kr., som ble inntektsført på kapitalregnskapet. De anvendte lånemidler, som i foregående termin utgjorde 197,0 mill. kr., ble i 1949—50 116,4 mill. kr. mot budsjettert (i det sist salderte budsjett) 100 mill. kr. I det opprinnelig vedtatte budsjett var det regnet med et overskott på det samlede statsbudsjett på 10 mill. kr. Når en bedømmer disse tall, må en dog ta i betraktning at de overførte bevilgninger pr. 30. juni 1950 var 135,9 mill. kr. mindre enn pr. 30. juni 1949.

Budsjettregnskapene gir ikke noe tilfredsstillende grunnlag for å vurdere statens finanspolitikk i de forløpne år. Store deler av statens utgifter og inntekter faller utenom budsjettregnskapene, og mange poster er bare overføringer til og fra statens andre konti f. eks. fonds og deposita. De store ekstraordinære skatter (engangsskatt, krigsskadeavgift og verneskatt) blir etter hvert som de betales inn, ført på depositakonto uten å passere budsjettregnskapet. Stortinget bestemmer så hva midlene skal brukes til. Hvis beløpene skal brukes til å dekke utgifter (slik som for krigsskadeavgiften og verneskatten), må Stortinget bevilge inntekten. Beløpet blir da tatt fra deposita og inntektsført på budsjettregnskapet. Mens innbetalingen av engangsskatt var 34,8 mill. kr. i 1946—47, 22,5 mill. kr. i 1947—48, 112,5 mill. kr. 1948—49 og 100,1 mill. kr. i 1949—50, er det på budsjettregnskapet bare inntektsført 4,5 mill. kr. i 1947—48 og 1,7 mill. kr. i 1949—50 (for å dekke innkrevningsomkostningene). Inntil 30. september 1950 har engangsskatten innbrakt 298,3 mill. kr. Den vil ikke på langt nær innbringe så store beløp som det ble regnet med da skatten ble besluttet. Etter Stortingsbeslutning er av engangsskattens midler 100 mill. kr. brukt til nedskrivning av okkupasjonskontoen i Norges Bank, mens resten etter hvert blir avsatt på «Statens reguleringskonto» i Norges Bank. Denne siste skal disponeres på den måten som Stortinget bestemmer.

Av krigsskadeavgift ble det innbetalt 0,4 mill. kr. i 1946—47, 478,2 mill. kr. i 1947—48, 123,4 mill. kr. i 1948—49 og 20,1 mill. kr. i 1949—50. Av disse beløp er det foreløpig inntektsført i budsjettregnskapet 65,9 mill. kr. i 1947—48, 281,8 mill. kr. i 1948—49 og 32,9 mill. kr. i 1949—50.

På verneskatten ble det i 1948—49 betalt inn 230,7 mill. kr. og i 1949—50 21,1 mill. kr. I budsjettregnskapet ble inntektsført 76,8 mill. kr. i 1948—49 og 117,6 mill. kr. i 1949—50.

I skattevedtaket for budsjett-terminen 1. juli 1949—30. juni 1950 ble det foretatt en del forandringer i reglene for inntektsskattlegging til staten som tok sikte på å sette ned skatten for det som i skattevedtaket er kalt «andre skattepliktige», det vil for en alt vesentlig del si personlige skattytere. Det ble først og fremst tatt sikte på å lette skattebyrden for skattytere med lave inntekter og stor forsørgelsesbyrde. De viktigste endringer i skattereglene ble gjennomført ved at størrelsen av første og fjerde trinn i progresjonsskalaen ble forandret og ved at de skattefrie fradrag ble hevet. Første progresjonstrinn hadde siden 1933—34

vært kr. 3 000 og fjerde trinn kr. 5 000. Nå ble første trinn hevet til kr. 5 000 og fjerde trinn senket til kr. 3 000, mens annet og tredje trinn ble holdt uforandret på kr. 3 000. De skattefrie fradrag, som hadde vært uforandret siden 1922—23, ble hevet for alle klasser, men forholdsvis mest for de høyeste. Dette framgår av oppstillingen i tabell 5, som viser fradragene i de ulike klasser.

Tabell 5. *Klassefradrag ved statsskattelikningen.*

	1922/23 til 1948/49	Fra 1949/50
1. klasse	900	1 100
2. »	1 400	1 900
3. »	1 800	3 000
4. »	2 200	4 200
5. »	2 600	5 500
6. »	3 000	6 900
7. »	3 400	8 400
8. »	3 800	10 000

Hvor stor virkning de gjennomførte forandringer har hatt for statens skatteinntekt, vet en ikke med nøyaktighet, men nedgangen har antakelig dreid seg om 50—100 mill. kr.

Fra og med 1949—50 ble fradragsreglene forandret for skattytere med skattbar inntekt over 10 000 kr. Istedenfor å få det skattefrie fradrag i inntekten får de i den utliknede skatt fratrukket et bestemt beløp for hver klasse; hensikten med forandringen var å oppnå at skattefradragets størrelse ikke skulle stige med stigende inntekt. For 1950—51 ble den felles grense på 10 000 kr. forandret slik at grensen ble 6 000 kr. i 1. klasse, 8 000 kr. i 2. klasse og 10 000 kr. i høyere klasser. Satsene for formuesskatten for personlige skattepliktige er i terminen 1950—51 det firedobbelte av satsene i foregående termin. For aksjeselskaper er fondsskatten steget fra 7 % til 10 % og inntektsskatten fra 26 % til 30 %.

I tabell XX er også satt opp det vedtatte budsjett for inneværende termin 1950—51; dette er det første vedtak om det samlede budsjett, altså uten noen tilleggsbevilgninger. Det samlede budsjett er gjort opp med balanse. Hvorvidt dette vil holde er vanskelig å forutsi. Meget tyder på at de totale inntekter vil bli større enn budsjettert og at mange utgiftsbevilgninger ikke vil bli brukt fullt ut. På den annen side vil mange utgiftsposter bli betraktelig større enn opprinnelig budsjettert. Det er store beløp som gjenstår av overførte bevilgninger. En del av disse vil vel bli utbetalt, og mange utgifter vil nok kreve tilleggsbevilgninger. Her kommer for det første beredskapsbevilgningene, både de gamle bevilgninger som gjenstod som ubrukte pr. 30. juni 1950 og den nye tilleggsbevilgning på 109 mill. kr. Denne siste skal dekkes dels ved den nye verneskatt, dels ved forhøyelsene av sjokolade- og sukkervareavgiften og krisetilleggsavgiften på drikkebrennevin og vin og dels ved reduksjon av andre utgiftsposter. Verneskatten utliknes som et tillegg på 10 % til den ordinære statsskatt på formue og inntekt og beregnes å innbringe 40 mill. kr. De forhøyde avgifter var beregnet å innbringe 49 mill. kr., men etter utviklingen hittil å dømme vil dette neppe slå til. 20 mill. kr. er beregnet dekket ved nedsettelse av andre investeringsbevilgninger. Ved senere Stortingsvedtak er en rekke større investeringer (på over 100 000 kr.) redusert med tilsammen 34,5 mill. kr. og overførte bevilgninger for 5,4 mill. kr. inndradd. Videre ble departementene pålagt ikke å bruke mer enn gjennomsnittlig 90 % av alle bevilgninger på 100 000 kr. og derunder til anlegg, bygg, vedlikehold og anskaffelser. Dessuten er det sikkert en del av årets utgiftsbevilgninger som vil bli overført.

Inntektene har hittil løpt godt inn. Dette framgår av statsregnskapets månedsoppgjør over en del større inntektsposter, som i det opprinnelig vedtatte budsjett utgjør 85 % av de samlede driftsinntekter. I de 5 første måneder av terminen (altså før innbetalingen av verneskatten tok til) er det innbetalt 1 053,5 mill. kr. eller 47,3 % av det budsjetterte beløp for disse poster i året. I forrige termin utgjorde tilsvarende innbetalinger 943,0 mill. kr. eller 42,2 % av årets samlede innbetaling på disse poster.

Da vesentlige inntekts- og utgiftsbeløp som nevnt ikke føres over budsjettregnskapet, gir dette ikke fullstendig oversikt over virkningen av statens finanspolitikk. Skal vi få en samlet oppstilling av statens inntekter og utgifter, må vi foreta en konsolidering av budsjettregnskapet, og regnskapene for deposita, forskott, statens fond (inkl. Prisdirektoratets fond) og de sosiale trygder. Byrået arbeider for tiden med en slik oppstilling hvor inntekter og utgifter er gruppert etter deres nasjonaløkonomiske karakter. Først når dette er gjort, vil vi få et tilfredsstillende grunnlag for å vurdere virkningen av finanspolitikken. Handelsdepartementet har foretatt en foreløpig nasjonaløkonomisk gruppering og konsolidering av inntekter og utgifter under budsjettregnskapet, fondene, de sosiale trygder og innbetalingene på deposita av ekstraordinære skatter, alt beregnet på kalenderårs basis. Andre inn- og utbetalinger på deposita- og for-

Tabell 6. *Nasjonaløkonomisk gruppering av statens inntekter og utgifter. Mill. kr.*
Handelsdepartementets tall.

	1948				1949				1950			
	Statsforvaltningen	Offentlige fond	Sosiale trygder	Sum staten	Statsforvaltningen	Offentlige fond	Sosiale trygder	Sum staten	Statsforvaltningen	Offentlige fond	Sosiale trygder	Sum staten
Inntekter:												
Direkte overføringer fra bedrifter, private og utlandet	72	5	264	341	59	5	284	348	49	6	300	355
Direkte overføringer fra kommuner	80	20	26	126	88	20	28	136	102	15	31	148
Direkte skatter	705	522	–	1 227	761	298	–	1 059	821	188	–	1 009
Indirekte skatter o. l.	1 402	95	–	1 497	1 474	122	–	1 596	1 539	132	–	1 671
Renter (vesentlig av kapital nedlagt i statens bedrifter)	66	10	15	91	70	10	19	99	72	10	20	102
Utbytte og dividender (inkl. inntekt av offentlig forretningsdrift)	÷ 86	–	–	÷ 86	÷ 91	–	–	÷ 91	÷ 78	–	–	÷ 78
Sum inntekter	2 239	652	305	3 196	2 361	455	331	3 147	2 505	351	351	3 207
Utgifter:												
Direkte overføringer til bedrifter, private og utlandet	331	11	286	628	371	11	304	686	256	11	328	595
Direkte overføringer til kommuner	288	17	–	305	311	17	–	328	318	18	–	336
Subsidier	696	45	–	741	734	58	–	792	690	55	–	745
Renteutgifter (vesentlig av statsgjelden)	120	–	–	120	125	–	–	125	136	–	–	136
Sivilt konsum (fratrukket betaling for offentlige ytelser til private)	430	2	14	446	433	2	14	449	472	2	15	489
Forsvarsmessig bruk av varer og tjenester	272	–	–	272	366	–	–	366	370	–	–	370
Korreksjon: Netto overføringer avgitt (+) eller mottatt (÷) fra andre statssektorer	÷143	187	÷ 44	–	÷225	460	÷235	–	÷ 81	130	÷ 49	–
Sparing (saldo)	245	390	49	684	246	÷ 93	248	401	344	135	57	536
Herav: A: Sivil nettorealinvestering	290	–	–	290	329	–	–	329	278	–	–	278
B: Nettofinansinvestering	÷ 45	390	49	394	÷ 83	÷ 93	248	72	66	135	57	258
Sum utgifter	2 239	652	305	3 196	2 361	455	331	3 147	2 505	351	351	3 207

skottskonti er ikke tatt med. Resultatene av denne gruppering er gjengitt i tabell 6.

Denne oppstilling viser at inntektene i alt vesentlig består av skatter og andre direkte overføringer (f. eks. trygdepremier og alderstrygdavgifter) fra publikum og kommuner. Utgiftene består av direkte overføringer til publikum og kommuner (vesentlig forskjellige former for trygd), subsidier og statens eget bruk av varer og tjenester.

Det er viktig å skjelne mellom to sider av statens finanspolitikk, nemlig på den ene side de transaksjoner som bare er inntektsoverføringer og på den annen side de transaksjoner som vedrører statens vare- og tjenesteforbruk. Dessuten har det betydning for den samlede etterspørsel i samfunnet om statens utgifter er større eller mindre enn inntektene.

Storparten av statens inntekter virker i retning av å utjamne de private inntekter ved at de rammer de høyere inntektsklasser forholdsvis sterkere enn de lavere. Denne utjamning blir forsterket ved at de direkte overføringer fra staten i stor utstrekning tilfaller de inntektstakere som er dårligst økonomisk stilt. Subsidiene og barnetrygden får for eksempel særlig stor betydning for inntektstakere med stor forsørgelsesbyrde. Det er ikke mulig å uttrykke i et enkelt tall hvor sterkt inntektsoverføringene påvirker inntektsfordelingen i samfunnet, men det kan være verd å merke seg for etterkrigsårene at de direkte overføringer fra staten pluss subsidiene har økt inntil 1949, da de utgjorde 1 806 mill. kr. For 1950 er disse utgifter atskillig mindre, nemlig 1 676 mill. kr. Nedgangen fra 1949 skyldes vesentlig minskede prissubsidier og mindre utbetalinger til Krigsskadetrygdene.

De indirekte skatter har vist en stigende tendens i etterkrigsårene, mens de direkte skatter er gått ned siden 1948 og er vel 200 mill. kr. mindre i 1950 enn i 1948. Dette skyldes i høy grad de ekstraordinære skatter, og nedgangen fra 1948 til 1949 henger da også sammen med at innbetalingene av krigsskadeavgift har vært vesentlig mindre i 1949 enn i 1948. Fra 1949 til 1950 blir nedgangen i innbetalt krigsskadeavgift og verneskatt delvis oppveid av økingen i de andre direkte skatter.

Statens bruk av varer og tjenester faller i to grupper, sivilt og forsvarsmessig. Det sivile bruk er i tabellen delt i to, konsum og nettorealinvestering. Konsumet som i tabellen er stilt opp netto, dvs. etter fradrag av salg av varer og tjenester fra staten (gebyrer o. l.), var omtrent konstant fra 1948 til 1949, mens nettorealinvesteringene steg. Fra 1949 til 1950 gikk nettorealinvesteringene ned og konsumet opp med omtrent samme beløp. Posten forsvarsmessig bruk av varer og tjenester omfatter både konsum og investeringer. Utgiftene ligger på omtrent samme nivå i 1950 som året før.

Den konsoliderte oppstilling viser at statens inntekter har vært større enn utgiftene (inkl. realinvesteringer) i de tre siste år. For årene 1948—50 har statens inntekter tilsammen vært 724 mill. kr. større enn utgiftene, mens budsjettregnskapet for de tre siste budsjettår gir et underskott på 440 mill. kr.

Summen av postene «nettorealinvestering» og «nettofinansinvestering» gir uttrykk for endringene i statens nettoformue. Nettofinansinvesteringen eller økingen i statens nettofordringer kan ta form av økte fordringer, f. eks. folioinnskott i Norges Bank og innskutt kapital i private bedrifter og internasjonale organisasjoner eller gjeldsnedgang. Et konsolidert kapitalregnskap for hele staten burde vise

Tabell 7. *Endringer i statens balansekonto. Mill. kr.*

	1946/47	1947/48	1948/49	1949/50
Aktiva:				
Fast kapital i statsbedriftene	+ 157,1	+ 185,9	+ 156,8	+ 196,6
Statskassens mellomregnskap med bedrifter og regnskapsførere	+ 50,1	÷ 46,7	+ 171,2	+ 7,1
Kontantbeholdning (bankinnskott)	÷1 274,1	+ 36,1	÷ 412,3	÷ 798,1
Verdipapirer og utestående fordringer	+ 409,2	+ 55,1	+ 43,1	+ 190,8
Forskott	+1 636,7	+ 103,9	÷ 984,0	+ 22,9
	+ 979,0	+ 334,3	÷1 025,2	÷ 380,7
Passiva:				
Statsgjeld (inkl. ikke innbetalt del av grunnfond i de statsgaranterte banker)	÷ 62,1	÷ 407,2	÷ 119,9	÷ 1 663,2
Lån fra offentlige fond	÷ 28,7	+ 48,9	÷ 86,4	÷ 17,0
Deposita	+1 319,5	+ 495,9	÷ 957,2	+ 792,9
Kapital (inkl. Statens reguleringskonto)	÷ 249,7	+ 196,7	+ 138,3	+ 506,6
	+ 979,0	+ 334,3	÷1 025,2	÷ 380,7

hvordan saldoen på det konsoliderte inntekts- og utgiftsregnskap er sammensatt av endringer i realkapital, fordringer og gjeld. Et slikt konsolidert regnskap foreligger ikke, men det kan likevel ha sin interesse å vise endringene i de poster som er samlet under «Statens balansekonto» i statsregnskapet, se tabell 7.

Det er forskott og deposita som viser de største endringer fra år til år. På grunn av de ulike poster som går inn under disse betegnelser er det vanskelig å skaffe oversikt over statens finansielle stilling.

Endringene i salderingsposten «Kapital», som i oppstillingen ovenfor blir upåvirket av endringer i overførte, ubrukte bevilgninger, faller ikke sammen med overskottet på det konsoliderte inntekts- og utgiftsregnskap for staten Men med en oppgang på henholdsvis 196,7, 138,3 og 506,6 mill. kr. i de tre siste budsjettår gir den et langt riktigere uttrykk for hvordan nettoformuen har utviklet seg enn tallene i budsjettregnskapet gjør.

Salderingsposten statslånemidler eller anvendte lånemidler på budsjettregnskapet gir ikke uttrykk for statens låneopptak, da underskottet på budsjettregnskapet blir dekket også på andre måter. Dessuten er budsjettregnskapet som nevnt, bare en del av det samlede statsregnskap.

I tabell 8 er gitt en spesifikasjon av den egentlige statsgjeld. Gjeldsbevisene til Den internasjonale bank og Det internasjonale valutafond, samt den ikke innbetalte del av grunnfondene i de statsgaranterte banker er ikke med i oppstillingen.

Tabell 8. *Statens lånegjeld. Mill. kr.*

	Opptatt utenlands	Opptatt innenlands			I alt
		Faste lån	Statsveksler	Andre midlertidige lån	
30/6 —46	505,3	2 661,4	3 654,4	137,1	6 958,2
31/12—46	543,1	2 825,8	3 176,8	110,2	6 655,9
30/6 —47	702,1	3 396,7	2 393,2	201,1	6 693,1
31/12—47	702,1	3 385,8	1 876,3	153,1	6 117,3
30/6 —48	801,8	3 365,0	1 940,9	196,8	6 304,5
31/12—48	904,3	3 338,0	1 684,0	164,1	6 090,4
30/6 —49	1 096,4	3 311,8	1 445,8	311,5	6 165,5
31/12—49	1 081,1	3 283,7	539,7	248,5	5 153,0
30/6 —50	1 073,8	3 251,6	83,7	295,9	4 705,0
31/12—50	1 056,1	3 316,8	81,7	315,6	4 770,2

Den bokførte statsgjeld er i 1949—50 gått ned med 1 460,5 mill. kr., hertil kommer kurstap på de betalte avdrag på utenlandske lån med 12,3 mill. kr. Den faste innenlandske gjeld er gått ned med 60,2 mill. kr. Løpende statsveksler utgjorde pr. 30. juni 1949 1 445,8 mill. kr. Motverdien av statsvekslene har ikke vært brukt i statshusholdningen, men har stått på særskilt foliokonto i Norges Bank. Etter 1. juli 1949 er det ikke utstedt nye innenlandske statsveksler. Etter hvert som de gamle forfalt, ble de innfridd slik at det pr. 30. juni 1950 ikke var statsveksler igjen innenlands. Derimot var det fremdeles løpende statsveksler til utenlandske sentralbanker på 83,7 mill. kr. utstedt til midlertidig dekning av underskott på betalingsavtaler med andre land. Videre begynte staten i inneværende termin utstedelse av statskasseveksler. De 81,7 mill. kr. som i tabellen står ført opp som statsveksler pr. 31. desember 1950 omfatter 70,6 mill. kr. i statskasseveksler og 11,1 mill. kr. i statsveksler til utenlandske banker.

Den bokførte utenlandske statsgjeld er sunket med 22,6 mill. kr. i 1949—50. De bokførte avdrag utgjør 38,9 mill. kr. og trekk på lån 2,2 mill. kr. Videre ble kredittene til Sverige oppskrevet med 14,1 mill. kr. da de ble konsolidert. Pr. 31. desember 1950 var den utenlandske statsgjeld 1 056,1 mill. kr., omregningen til norske kroner er da for de fleste lån skjedd til den kurs hvert enkelt lån var opptatt til. Omregnet etter dagens valutakurser utgjør den utenlandske statsgjeld 1 521,0 mill. kr. Statsgjelden var altså pr. 31. desember 1950 465 mill. kr. større enn den bokførte verdi.

Penge- og kredittmarkedet.

Utviklingen på penge- og kapitalmarkedet i Norge i etterkrigstida har vært dominert av to forhold, som begge har sammenheng med den realøkonomiske utvikling i perioden. Det ene er publikums store nettokjøp av valuta fra staten og Norges Bank, nødvendiggjort ved det store importoverskott vi har hatt. Statens og Norges Banks valutasalg har etter hvert suget opp storparten av det likviditetsoverskott som de øvrige sektorer satt med ved frigjøringen; med et teknisk uttrykk kan en si at det har pågått en kjempemessig negativ markedsoperasjon. Det annet forhold er publikums store låneopptak i offentlige og private banker, nødvendiggjort ved den store investeringsvirksomhet i gjenreisingsperioden og den stigende aktivitet. De utlånte pengebeløp er gjennom forskjellige kanaler i alt vesentlig strømmet tilbake til aksje- og sparebankene som innskott; vi har altså også for oss en prosess kjennetegnet ved stikkordet «utlån skaper innskott». Selv om andre forhold har virket inn og gjort bildet mindre oversiktlig (se senere), kan ho-

vedtrekkene i utviklingen i femårsperioden lettest forstås som et felles resultat av de to prosesser som er skissert ovenfor.

Fra frigjøringen og fram til utgangen av 1950 har staten og Norges Bank stilt til disposisjon for publikum rundt 5 milliarder kroner i utenlandsk valuta eller statsimporterte varer. Tatt isolert, betyr dette at publikum må ha avgitt et tilsvarende beløp i norske kroner, enten ved å redusere sine seddelbeholdninger eller ved f. eks. å trekke sine tilgodehavender i aksje- og sparebanker. Aksje- og sparebankene har i sin tur skaffet pengene til veie ved å realisere statsveksler og ved å trekke på foliotilgodehavender i seddelbanken. Skjematisk kan altså de isolerte virkninger av statens og Norges Banks valutasalg illustreres ved følgende figur:

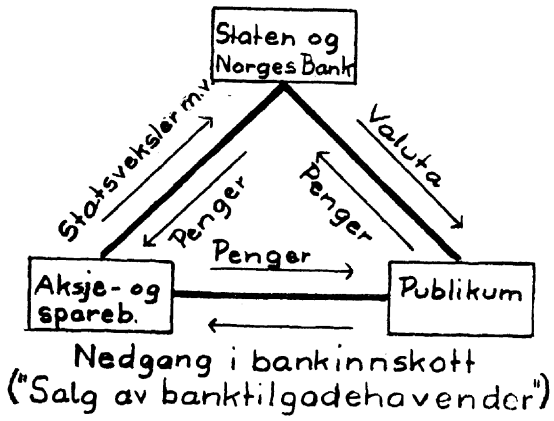

Av publikums valutakjøp siden frigjøringen er ca. 700 mill. kr. finansiert ved at publikums seddelbeholdninger er redusert. Resten, over 4 milliarder kroner, er beløp skaffet til veie på annen måte. Dette beløp er større enn summen av aksje- og sparebankenes statsvekselbeholdninger og foliotilgodehavender i seddelbanken i mai 1945. Hvis valutasalget hadde vært den eneste pengepolitiske faktor av betydning i etterkrigstida, og hvis hendingsforløpet nøyaktig hadde fulgt det skjema som er antydet ovenfor, ville altså aksje- og sparebankenes likvide reserver ha vært oppbrukt i løpet av 1950. Publikums banktilgodehavender måtte i så fall også ha vist en nedgang på over 4 milliarder kroner i tidsrommet.

Det faktiske forhold er, som kjent, at bankinnskottene viser stigning, nemlig fra 6,8 milliarder kroner ved utgangen av april 1945 til 8,8 milliarder kroner ved utgangen av november 1950. Mens en — som følge av valutasalget — skulle ha ventet en nedgang i bankinnskottene på over 4 milliarder kroner, foreligger det altså tvert imot en oppgang på 2 milliarder kroner. Ser en statsbankene og privatbankene under ett, forklares differensen, (vel 6 milliarder kroner) i alt vesentlig ved det annet forhold som ble berørt innledningsvis, nemlig bankenes utlånsøking. I tidsrommet mai 1945—november 1950 steg aksje- og sparebankenes utlånsmasse med temmelig nøyaktig 4 milliarder kroner, statsbankenes med ca. 1 milliard kroner og kredittforeningenes med ca. 0,5 milliard kroner. Disse beløp, sammen med nedgangen i seddelomløpet, har gjennom forskjellige kanaler kommet inn til aksje- og sparebankene som innskott, og da utlånsøkingen i perioden har vært større enn staten og Norges Banks valutasalg, viser bankinnskottene alt i alt stigning.

Hovedtrekkene i utviklingen på penge- og kapitalmarkedet i etterkrigstiden er altså temmelig oversiktlige, og kan sammenfattes slik: Gjennom statens og Norges Banks valutasalg har det foregått en sterk oppsuging av likvider, noe som har gitt seg uttrykk i en sterk reduksjon av aksje- og sparebankenes likvide reserver. Fordi det samtidig har foregått en sterk utlånsøking fra statsbanker og privatbanker, har ikke tilstrammingen gitt seg tilsvarende utslag i publikums bankinnskott, disse viser tvert imot stigning.

Det bildet som er tegnet foran, er imidlertid for skjematisk til å være fullt ut korrekt. Foruten valutasalget er det også en rekke andre betalingstransaksjoner mellom staten/Norges Bank på den ene siden og almenheten på den andre som har hatt konsekvenser for likviditetsutviklingen. En del av disse transaksjoner har virket i samme retning som valutasalget, og har altså forsterket de kontraktive virkninger av dette. Viktigst er her r i k s i n n s k o t t s - o r d n i n g e n . Ved denne ordning ble ca. 1,2 milliard kroner trukket ut av omløp i løpet av 1945 og 1946 (se Statistisk-økonomisk oversikt 1946); herav er imidlertid henimot 0,7 milliard kroner blitt frigitt igjen senere, slik at det ved utgangen av 1950 gjensto bundet vel 0,5 milliard kroner. Som kontraktiv faktor må også nevnes ø k i n g e n a v s t a t e n s i n n e n l a n d s k e i h e n d e h a v e r o b l i - g a s j o n s g j e l d , som i tidsrommet 1. juli 1945 til 1. juli 1950 utgjorde 437 mill. kr. En del av disse obligasjoner er overtatt av forskjellige offentlige fonds, slik at nettovirkningen er vanskelig å bedømme. — Ved siden av de kontraktive faktorer foreligger det imidlertid også faktorer som har virket i motsatt retning, slik at likviditetstilstrammingen ikke er blitt så sterk som den ellers ville ha blitt. Mest iøynefallende er her r e d e r o p p - g j ø r e t , som tilførte publikum og bankene ikke mindre enn 2,1 milliarder kroner, hvorav ca. 150 mill. kr. fremdeles står unyttet i Norges Bank. I samme retning må en anta at s t a -

tens budsjettpolitikk må ha virket, selv om de pengepolitiske konsekvenser av denne er vanskeligere å bedømme. Den nasjonaløkonomiske gruppering av statens inntekter og utgifter (se avsnittet om de offentlige finanser) viser rett nok at staten har hatt et betydelig overskott på sine løpende regnskaper[1]; samtidig har den imidlertid hatt betydelige uttellinger til investeringer, gjeldsavdrag, utlån, aksjekjøp o. l., slik at det alt i alt sannsynligvis foreligger en kontantmessig nettoutbetaling. — En kunne også nevne andre kompliserende momenter enn de som nettopp er trukket fram, bl. a. bevegelsen på forskjellige private og halvoffentlige konti i Norges Bank, men her dreier det seg i alle tilfelle om tall av så liten størrelsesorden at en uten særlig feil kan se bort fra dem i denne sammenheng.

Den likviditetstilstramming som faktisk har funnet sted siden frigjøringen, representerer nettovirkningen av alle de faktorer som nå er nevnt. Spesielt rederoppgjøret har motvirket den tilstramming som valutasalget har medført. Ved inngangen til 1950 hadde aksje- og sparebankene ennå en folioreserve på 1 326 mill. kr. i Norges Bank, og videre statsveksler for 412 mill. kr. Som likvide reserver må også medregnes de 166 mill. kr. som pr. 1. januar 1950 ennå ikke var utbetalt av rederoppgjøret, foruten en ukjent del av de 806 mill. kr. som sto inne på hva Norges Bank kaller «andre offentlige konti», og som i stor utstrekning er konti som kan disponeres uten Finansdepartementets samtykke. Så sent som ved årsskiftet 1949—50 var altså publikums og bankenes likvide reserver betydelige, så betydelige at det inntil da ikke hadde forekommet noen alvorlige tegn til likviditetsvansker og renteoppgang.

I 1950 har utviklingen fortsatt i hovedtrekkene etter samme linjer som i tidligere etterkrigsår. Statens og Norges Banks valutasalg har nå som før vært den viktigste kontraktive faktor og har betydd en sterk påkjenning på aksje- og sparebankenes likvide reserver. Den nøyaktige størrelse av valutasalget lar seg dessverre ikke fastslå i det øyeblikk redaksjonen av Økonomisk utsyn blir avsluttet. Underskottet på betalingsbalansens driftsbalanse har antakelig utgjort ca. 940 mill. kr. En må imidlertid anta at statens og Norges Banks netto valutasalg til almenheten har vært noe mindre enn dette. En del av skipsimporten er således finansiert ved belåning i utlandet; nettoopplåningen på skip bygd og kjøpt i utlandet er i nasjonalbudsjettet anslått til ca. 150 mill. kr. Videre må en ta i betraktning bevegelsen i den øvrige private gjeld til utlandet, hvor en imidlertid har få holdepunkter å bygge på. Alt i alt kan statens og Norges Banks netto valutasalg til almenheten i 1950 kanskje anslås til noe under 800 mill. kr.

Når det gjelder materiale til å bedømme de pengepolitiske virkninger av statens budsjettpolitikk i 1950, viser en til avsnittet om de offentlige finanser. Det går fram av dette at budsjettregnskapet for 1949—50 er gjort opp med et totalt kontantmessig underskott på 116,4 mill. kr. etter at bl. a. avdrag på statsgjelden er ført til utgift. Budsjettet for 1950—51 ble gjort opp med balanse, men vil sannsynligvis også vise et mindre kontantmessig underskott. For å få et totalbilde av statens politikk må en dessuten ta i betraktning inn- og utbetalinger utenom budsjettregnskapet. Noen fullgod oversikt over disse betalingsstrømmer har en dessverre ikke, men det ser ut til at innbetalingene i 1950 har vært en god del større enn utbetalingene. Alt i alt kan en antakelig regne med at staten i kalenderåret 1950 har hatt et mindre innbetalingsoverskott. — Som en faktor av betydning for likviditetsutviklingen må endelig nevnes reduksjonen av riksinnskottene, som i 1950 har utgjort ca. 65 mill. kr.

Alt i alt har det i årets løp funnet sted en meget betydelig netto innbetaling fra publikum og bankene til staten og Norges Bank. Virkningene av dette kommer til uttrykk i Norges Banks status. Ser en nemlig på de poster som representerer sedler eller fordringer som publikum og bankene lett kan gjøre om i sedler, nemlig seddelomløp, innenlandske statsveksler, folioinnskott fra aksje- og sparebanker og erstatninger for krigsforlis, finner en at disse poster viser en samlet nedgang i årets løp på 979 mill. kr. I dette forhold må en søke hovedårsaken til det sterke fall i obligasjonskursene som inntrådte sommeren og høsten 1950, og som skal bli nærmere omtalt senere.

Norges Bank har i 1950 som i tidligere etterkrigsår stort sett spilt en passiv rolle på penge- og kredittmarkedet. Endringene i bankens status avspeiler derfor i alt vesentlig bare resultatet av en utvikling som er blitt bestemt utenfor banken.

Bankens valutamessige stilling har bedret seg i løpet av 1950. Således har valutabehold-

[1] Sparingen utgjorde i 1950 nærmere 600 mill. kr. for statsforvaltningen, offentlige fond og sosiale trygder tatt samlet. Når en skal bedømme de likviditetsmessige virkninger av statens finanspolitikk, kan en imidlertid ikke legge til grunn hverken dette tallet eller tallet for statens «netto fordringsøkning». Avgjørende for likviditetsvirkningen er forholdet mellom de kontantmessige inn- og utbetalinger, som en ikke har tall for i det øyeblikk redaksjonen av Økonomisk utsyn blir avsluttet.

Norges Bank. Status. Mill. kr.

	7. mai 1945	31. des. 1945	31. des. 1949	31. mars 1950	30. juni 1950	30. sept. 1950	31. des. 1950[3]
Aktiva:							
Valuta og gull	..	452	609	708	703	779	760
Utlån	10	23	85	36	38	32	43
Norske verdipapirer	71	7	48	47	47	47	47
Okkupasjonskto (netto)	8 004	8 002	7 114	7 112	7 112	7 112	6 202
Andre aktiva	..	304	92	74	66	74	..
	..	8 788	7 948	7 977	7 966	8 044	..
Passiva:							
Sedler og skillemyntsedler	3 073	1 500	2 334	2 227	2 263	2 264	2 415
Folioinnskott i alt	5 292	6 309	4 095	4 316	4 210	4 246	3 173
Aksje- og sparebanker	ca. 1 100	679	1 326	1 396	1 422	1 268	739
Staten	3 709	4 832	[1] 1 935	[2] 2 058	[2] 1 944	[2] 2 243	[2] 1 600
Ordinær kto	333	94	138	190	106	259	327
Statsvekselkto:							
a) utenl. banker	–	–	89	138	84	91	11
b) innenl. banker	2 977	4 339	451	205	–	–	–
Statslånekto	399	399	8	6	3	3	7
Engangsskatt	–	–	–	2	1	–	–
Krigsskadeavgift	–	–	250	153	158	142	147
Verneskatt	–	–	110	98	86	89	60
ERP-midler	–	–	317	634	851	982	355
Reguleringskonto	–	–	654	674	697	717	733
Andre offentlige konti	ca. 483	798	793	823	801	693	806
Andre			41	39	43	42	28
Riksinnskott	–	490	580	564	550	528	515
Rederoppgjør	–	–	166	156	156	148	144
Valutagjeld	..	18	458	415	475	571	584
Andre passiva	..	471	315	299	312	287	..
	..	8 788	7 948	7 977	7 966	8 044	..

[1] Trukket fra forskottskto 49 mill. og 34 mill. til innløsning av aksjer i Norges Bank.
[2] Trukket fra forskottskto 41 mill. [3] Foreløpige tall.

ningen og valutatilgodehavender steget med 151 mill. kr., beholdningen av norske statsveksler hos utenlandske nasjonalbanker er redusert med 78 mill. kr., mens valutagjelden er steget med 126 mill. kr. Bankens nettostilling i forhold til utlandet har med dette bedret seg 103 mill. kr. i 1950. Ellers bekrefter Norges Banks status den utvikling som er skissert foran. Staten har trukket inn midler ved salg av valuta. Motverdien i norske kroner av de midler Norge mottar under Det europeiske gjenreisingsprogram, blir i det vesentlige satt inn på egen folio-konto i Norges Bank. Denne konto har steget sterkt gjennom hele året. Ved inngangen av året var den på 317 mill. kr. Pr. 22. desember 1950 var den kommer opp i 1 265 mill. kr. I den følgende uke ble så 910 mill. kr. overført fra denne konto til nedbetaling på okkupasjonskonto, som med det er kommet ned på 6 202 mill. kr. De 910 mill kr. er penger som er kommet inn ved salg av valuta som er mottatt under Det europeiske gjenreisingsprogram i tidsrommet 1. juli 1949—30. juni 1950. Ellers vil bevegelsen på Norges Banks status framgå av statusoppstillingen. De største bevegelser har statens forskjellige foliokonti vist. De har tilsammen gått ned 325 mill. kr. i løpet av 1950. Dette skyldes først og fremst innfriingen av statsvekslene, idet de to statsvekselkontiene viser en samlet nedgang på 529 mill. kr. Ellers har kontoen for krigsskadeavgift og kontoen for verneskatt tilsammen gått ned 153 mill. kr. Statens ordinære foliokonto og statens regu-

leringskonto har gått opp henholdsvis 189 og 79 mill. kr.

Aksje- og sparebankene har trukket store beløp på sine foliokonti i Norges Bank, særlig mot slutten av året. Deres foliotilgodehavende er i årets løp redusert med 587 mill. kr. — På kontiene for riksinnskott og rederoppgjøret har bevegelsene vært forholdsvis små.

Nettoresultatet av de ulike inn- og utbetalingene ved banken er at seddelomløpet har steget noe. Seddelomløpet har i hver enkelt måned i 1950 ligget noe høyere enn i den tilsvarende måned året før. Ved utgangen av 1950 var det således ca. 80 mill. kr. høyere enn ved utgangen av 1949.

Utviklingen i aksje- og sparebanker har i hele etterkrigstida vært nøyaktig den motsatte av hva den var under krigen. Så lenge tyskernes uttak i Norges Bank pågikk, foregikk det en nettoinnstrømming av penger til bankene. Innskottene steg, mens utlånene gikk ned, og aksje- og sparebankenes likviditet var som følge herav stigende under hele krigen. Vesentlig som følge av statens og Norges Banks valutasalg har aksje- og sparebankene i årene etter krigen hatt en nettoutstrømming av penger. Utlånsøkingen har vært langt større enn innskottsstigningen, og bankenes likvide reserver er av den grunn stadig blitt mindre.

Aksje- og sparebanker. Status.[1] *Mill. kr.*

	31. des. 1945	31. des. 1949	31. mars 1950	30. juni 1950	30. sept. 1950	30. nov. 1949	30. nov. 1950
Aktiva:							
I kasse, Norges Bank og på postgiro	824	1 501	1 563	1 636	1 453	1 504	1 138
Statsveksler	4 174	412	208	4	67	543	65
Sum sterkt likvide midler	4 998	1 913	1 771	1 640	1 520	2 047	1 203
Verdipapirer	1 780	2 831	2 968	3 004	3 006	2 858	2 980
Panteobligasjoner	689	1 642	1 711	1 745	1 793	1 621	1 832
Andre utlån	935	3 086	3 255	3 458	3 451	3 051	3 570
Andre aktiva	1 106	1 414	1 456	1 549	1 687	1 492	1 725
	9 508	10 886	11 161	11 396	11 457	11 069	11 310
Passiva:							
Innskott:							
Folio og termin	2 948	2 574	2 820	2 845	2 781	2 843	2 690
Tid	4 707	5 912	6 099	6 154	6 188	5 849	6 133
Sum innskott	7 655	8 486	8 919	8 999	8 969	8 692	8 823
Andre passiva	1 853	2 400	2 242	2 397	2 488	2 377	2 487
	9 508	10 886	11 161	11 396	11 457	11 069	11 310

[1] Kvartals- og månedstallene er beregnede tall for alle banker.

Denne utvikling har også preget året 1950. I tidsrommet 30. november 1949—30. november 1950 steg de samlede utlån for begge bankgrupper under ett med 730 mill. kr. I sparebankene var utlånsøkingen 311 mill. kr. eller vel 16 % av utlånene ved periodens begynnelse og i aksjebankene 419 mill. kr. eller 15 %. Det er karakteristisk for sparebankene at pantelånene spiller en relativt langt større rolle her enn i aksjebankene. Av utlånsøkingen i sparebankene falt således ca. 49 % på pantelån, mens det tilsvarende tall for aksjebankene bare var ca. 14 %.

Innskottsøkingen i samme tidsrom utgjorde for begge bankgrupper under ett bare 131 mill. kr., fordelt med en øking på 148 mill. kr. i sparebankene og en nedgang på 17 mill. kr. i aksjebankene. I 1950, som i tidligere år, falt hele stigningen på tidsinnskott, mens folioinnskottene viser nedgang. Stigningen i tidsinnskottene var 153 mill. kr. hos sparebankene og 131 mill. kr. hos aksjebankene, mens folioinnskottene viser en nedgang på henholdsvis 5 og 148 mill. kr. En enkel forklaring på denne utvikling er det vanskelig å gi.

Aksje- og sparebankenes beholdning av verdi-

papirer har fortsatt å stige også i det tidsrom en her betrakter. Det vesentligste av stigningen faller imidlertid på månedene desember 1949 og januar 1950. Etter den tid har verdipapirbeholdningen stort sett holdt seg uforandret. Utviklingen har vært noe forskjellig innenfor de to bankgrupper, noe som er nærmere omtalt under avsnittet om obligasjonsmarkedet nedenfor.

Det store utlånsoverskott sammen med bankenes kjøp av verdipapirer har ført til en betydelig nedgang i bankenes likvide reserver. For begge bankgrupper under ett viser de sterkt likvide midler (sedler, tilgodehavender i Norges Bank og på postgiro, samt statsveksler) en nedgang i perioden 30. november 1949—30. november 1950 på tilsammen 844 mill. kr. Likviditetsreduksjonen etter krigen er gått lengst i sparebankene. Her utgjorde de sterkt likvide midler ved inngangen til 1950 ca. 12 % av innskottsmassen. Pr. 30. november 1950 var det samme forholdstall sunket til 6 %. De tilsvarende tall for aksjebankene var 35 % ved inngangen til 1950 og 22 % pr. 30. november 1950.

Innenfor begge bankgrupper varierer likviditeten temmelig sterkt fra bank til bank. Ved utgangen av 1950 faller således en uforholdsmessig stor del av bankenes sterkt likvide midler på de største banker innenfor hver gruppe. Tar en for seg de banker som har en forvaltningskapital på over 200 mill. kr., vil en finne at 7 aksjebanker som tilsammen representerer om lag to tredjedeler av aksjebankenes samlede forvaltningskapital, sitter inne med 75 % av aksjebankenes samlede beholdning av sterkt likvide midler. For sparebankene finner en på tilsvarende måte at 3 sparebanker representerende ca. 20 % av sparebankenes samlede forvaltningskapital, har ikke mindre enn 43 % av de sterkt likvide midler som denne gruppen disponerer. Som et kortfattet uttrykk for bankenes likviditet har en tidligere brukt forholdstallet mellom bankenes likvide midler og innskottsmassen, og en fant at dette forholdstall pr. 30. november 1950 var 22 i gjennomsnitt for samtlige aksjebanker og 6 for sparebankene. Regner en ut det tilsvarende forholdstall særskilt for banker med forvaltningskapital over 200 mill. kr., blir resultatet 25 for de 7 aksjebankene og 24 for de 3 sparebankene. For banker med forvaltningskapital under 200 mill. kr., er de tilsvarende tall henholdsvis 16 og 4.

Postsparebanken begynte sin virksomhet 1. januar 1950. Ved årets utgang hadde den ca. 93 000 innskytere med en samlet innskottsmasse på ca. 35 mill. kr.

Statsbankene og kredittforeningene har, i likhet med aksje- og sparebankene, økt sine utlån sterkt også i 1950. I årets 3 første kvartaler utgjorde økingen 372 mill. kr. Dette er mer enn i 1949, da det tilsvarende tallet var 315 mill. kr. (Nærmere detaljer om utlånsøkingen er gitt nedenfor.)

Offentlige banker og kredittforeninger. Statusutdrag. Mill. kr.

	31. des. 1945	31. des. 1949	31. mars 1950	30. juni 1950	31. sept. 1950
Aktiva:					
Ymse verdipapirer	..	52	54	54	51
Til gode i Norges Bank og aksje- og sparebanker	..	112	113	74	70
Verdipapirer og bankinnskott	372	164	167	128	121
Beh. av egne ihendehaverobligasjoner	38	90	52	76	56
Utlån	1 129	2 174	2 313	2 432	2 546
Til gode i statskassen	..	22	37	62	65
Pasiva:					
Ihendehaverobligasjonsgjeld	1 244	1 871	1 972	2 091	2 092
Gjeld til Norges Bank		12	13	7	5
Gjeld til aksje- sparebanker	54	63	81	67	149
Gjeld til statskassen		14	12	12	13

Som statusutdraget viser, har ihendehaverobligasjonsgjelden inntil sommeren 1950 stort sett steget i takt med utlånene, dvs. såvel statsbankene som kredittforeningene har vært i stand til å finansiere sin utlånsvirksomhet på den måten som denne form for kredittvirksomhet normalt forutsetter. Fra og med 3. kvartal 1950 tar parallellbevegelsen i utlån og ihendehaverobligasjonsgjeld slutt, det er tilstrammingen på obligasjonsmarkedet som hem-

mer virksomheten. I siste halvår har statsbankene og kredittforeningene praktisk talt ikke foretatt nyemisjoner. Det meste av utlånsøkingen i 3. kvartal har vært finansiert på annen måte, dels ved at det er trukket på tilgodehavender i Norges Bank og aksje- og sparebankene, dels ved at det er opptatt kortsiktige lån. I 3. kvartal steg således statsbankenes og kredittforeningenes kortsiktige gjeld med 80 mill. kr., samtidig som verdipapirer og bankinnskott viser nedgang. Tilsvarende tall for 4. kvartal foreligger ennå ikke, men fra månedsstatistikken for aksje- og sparebanker vet en at i allfall den kortsiktige gjeld har fortsatt å øke. Aksjebankenes fordringer på «andre innenlandske banker» — dvs. statsbanker og kredittforeninger — steg med 58 mill. kr. i løpet av oktober og november.

Disse tall gir et klart uttrykk for de problemer som svikten på obligasjonsmarkedet har skapt for statsbankene og kredittforeningene. I det lange løp vil de ikke kunne fortsette sin kredittgiving med mindre de også kan få plasert sine ihendehaverobligasjoner, eller blir tilført midler på annen måte. Til nærmere karakteristikk av forholdene kan en nevne Husbanken, som i de nærmeste par år må skaffe til veie betydelige beløp for å dekke allerede gitte lånetilsagn. Ifølge bankens lovbestemte praksis blir bindende konverteringstilsagn gitt allerede før et byggeprosjekt settes i gang, og det tar gjennomsnittlig ca. 2 år fra tilsagnet gis til lånet kommer til utbetaling. Pr. 1. januar 1951 utgjorde således mengden av gitte, men ennå ikke innfridde lånetilsagn ca. 520 mill. kr. Alle disse tilsagn er gitt til 2,5 % rente, og storparten vil komme til utbetaling i løpet av de nærmeste 2—3 år.

Tabellen nedenfor gir en oversikt over bankenes samlede utlånsøking i hvert enkelt kalenderår fra og med 1946, samt i tidsrommet 1. oktober 1949—1. oktober 1950, fordelt på banktyper og utlånsformer.

Årlig utlånsøking. Mill. kr.

	1946	1947	1948	1949	1. okt. 49 —1. okt. 50
Pantelån:					
Husbanken	–	11	97	209	245
Andre statsbanker	9	57	73	168*	ca. 200
Kredittforeninger	60	124	99	90	71
Aksje- og sparebanker	193	228	239	293	200
Sum pantelån	262	420	508	760	ca. 716
Andre utlån (aksje- og sparebanker)	639	689	518	305	414
Alle utlån	901	1 109	1 026	1 065	1 130

Utlånsøkingen i perioden oktober 1949—september 1950 har vært større enn i noe tidligere etterkrigsår. Sammenliknet med 1949 er det en liten nedgang i utlånsøkingen for pantelån, men dette blir oppveid av at de forretningsmessige utlån viser større stigning i 1950 enn i året før.

Tabellen viser for øvrig at økingstakten for pantelånene og de forretningsmessige utlån har utviklet seg temmelig ulikt i den perioden det her gjelder. Ser en tallene for alle år i sammenheng, kan utviklingen muligens tolkes slik: Utlånsøkingen for pantelån gjenspeiler det stigende volum av bygge- og anleggsvirksomheten og de stigende byggekostnader; de relativt lave tall for 1946 og 1947 tyder dessuten på at en stor del av byggevirksomheten i disse årene kunne finansieres uten låneopptak ved hjelp av likvide reserver lagt opp under krigen. Utlånsøkingen for forretningsmessige lån var derimot størst i de første etterkrigsår, den avtok i 1948 og 1949 da stigningstakten i den økonomiske aktivitet og vel også tilveksten til lagerholdet var mindre. I løpet av 1949 så det ut til at de forretningsmessige utlån hadde nådd et foreløpig maksimum. I månedene mai—november 1949 (7 måneder) var utlånsøkingen bare 60 mill. kr. Fra og med desember 1949 begynner de forretningsmessige utlån å stige igjen, fra desember 1949 til mai 1950 (6 måneder) er utlånsøkingen hele 352 mill. kr. Det er naturlig å søke forklaringen på dette i den prisstigning som ble utløst ved devalueringen i september 1949. Etter en pause i månedene juni—august 1950, fikk vi en ny, sterk utlånsstigning i månedene september—november (3 måneder), da de forretningsmessige utlån steg med 169 mill. kr. Denne siste stigning har

antakelig sammenheng med den nye prisoppgang som Korea-krigen ga støtet til, kanskje også med at det har foregått en lagerøking finansiert ved banklån. Ser en perioden april 1949—november 1950 under ett, viser aksje- og sparebankenes forretningsmessige utlån en stigning på vel 19 %. Engrosprisindeksen viser en stigning på snaue 20 % i samme tidsrom.

En skal naturligvis ikke legge for mye i den parallellbevegelse i forretningsmessige utlån og engrosprisnivå som er påvist foran. Men det ligger nær å slutte — enda om det ikke lar seg bevise — at volumet av forretningskreditten siden våren 1949 har ligget på et noenlunde stabilt nivå, og at de bevegelser som utlånstallene viser etter den tid, hovedsakelig er en refleks av prisbevegelsene. Det samme kan ikke sies å gjelde bevegelsen i pantelånene.

Som følge av statsbankenes voksende betydning, har det norske lånemarked i de siste år fått en helt annen karakter enn det hadde i førkrigstida. Tidligere ble den overveiende del av kredittbehovet formidlet direkte av aksje- og sparebankene. I de senere år har statsbankene overtatt en stor del av aksje- og sparebankenes rolle når det gjelder langsiktig kreditt, og er blitt en betydningsfull faktor på penge- og kapitalmarkedet. Utviklingen går klart fram av følgende tabell, som viser hvilken andel de enkelte banktyper har hatt i den samlede utlånsøking i hvert enkelt år.

Prosentfordeling av utlånsøkingen.

År	Statsbanker	Kredittforeninger	Aksje- og sparebanker	Sum
1946	1	7	92	100
1947	6	11	83	100
1948	16	10	74	100
1949	35	9	56	100
1. okt. 1949—1. okt. 1950	39	6	55	100

Enda så sent som i 1946 falt 92 % av den samlede utlånsøking på aksje- og sparebankene. I 1950 er denne andel gått ned til 55 %, mens hele 39 % av utlånsøkingen faller på statsbankene. Som før nevnt, er det særlig Husbankens virksomhet som preger bildet, i de 12 måneder fra 1. oktober 1949—1. oktober 1950 falt ikke mindre enn 22 % av utlånsøkingen på denne banken alene. — Denne utvikling har gitt kapitalmarkedet en annen karakter enn det hadde tidligere, noe som i tider med utlånsøking bl. a. gir seg utslag i et sterkt økt tilbud av ihendehaverobligasjoner. De konsekvensene dette har hatt for obligasjonsmarkedet i 1950, skal en komme nærmere tilbake til nedenfor.

Når det gjelder likviditetsutviklingen for publikum (herunder bl. a. kommuner, forsikringsselskaper og offentlige bedrifter), er det bare mulig å gjøre noen spredte merknader. Noen fullstendig status for denne sektoren lar seg ikke stille opp. Men også her har tendensen i 1950 vært den samme som i tidligere etterkrigsår. Publikums lånegjeld hos forskjellige finansinstitutter og i utlandet har fortsatt steget sterkt, samtidig som kassebeholdning og bankinnskott viser en mindre øking.

Det framgår av tidligere avsnitt at publikums gjeld til aksje- og sparebanker økte med 730 mill. kr. i perioden desember 1949—november 1950. Gjelden til statsbanker og kredittforeninger steg med ca. 525 mill. kr. i perioden oktober 1949—september 1950. I Nasjonalbudsjettet 1951 regnes det med at publikums nettogjeld til utlandet steg med ca. 150 mill. kr. i kalenderåret 1950. Publikums samlede gjeldsøking i 1950 kan etter dette anslås til ca. 1 400 mill. kr. — Mot denne gjeldsøking står en mindre øking i publikums likvide aktiva. I perioden desember 1949—november 1950 steg således seddelomløpet med 78 mill. kr., og forskjellige banktilgodehavender (Norges Bank, aksje- og sparebanker, postsparebanken og postgiro) med tilsammen ca. 180 mill. kr. Riksinnskottene viser en nedgang på 68 mill. kr. Utviklingen innenfor publikumssektoren i 1950 er altså karakterisert ved en sterk oppsvulming av gjeldspostene, men da beholdningen av likvide aktiva viser en viss stigning, kan en ikke uten videre si at publikum er blitt mindre (eller mer) likvid i løpet av året.

Til slutt skal en gi en kort omtale av obligasjonsmarkedet og renteutviklingen i 1950. Utviklingen på disse felter henger så intimt sammen at den best lar seg behandle samlet.

Norges Banks diskonto har i hele 1950 vært holdt uforandret på 2,5 %. Det har heller ikke vært noen forandringer i bankenes innlåns- og utlånsrentesatser for kortsiktige lån. Derimot har markedet for langsiktige lån strammet seg til ikke så lite, og den effektive rente for langsiktige obligasjonslån lå ved årets utgang på vel 3 %. Svikten på obligasjonsmarkedet forklares ved at det i 1950, som i tidligere år, har vært et betydelig tilbud av nye obligasjonsserier, samtidig som kjøperne (vesentlig aksje- og sparebanker og forsikringsselskaper) har vært mer tilbakeholdende enn tidligere. Denne tilbakeholdenheten kan først og fremst føres

tilbake til nedgangen i aksje- og sparebankenes likvide reserver, men skyldes nok også en voksende mistro til at det lave rentenivå fra tidligere år vil kunne opprettholdes i lengden.

Den lave rente i etterkrigstida henger nøye sammen med de tyske uttak i Norges Bank under krigen og den sterke likviditetsøking som disse uttakene skapte. I slutten av krigen utviklet penge- og kapitalmarkedet seg etter hvert slik at det måtte særskilte tiltak til for å hindre renten på langsiktige statslån i å falle under 3,5 %, som var det nivå myndighetene den gang hadde bestemt seg for å holde. Etter frigjøringen ble politikken lagt om, og rentenivået for langsiktige statslån kom i løpet av kort tid ned på 2,5 %. Fra og med annet halvår 1946 har den effektive rente på langsiktige statslån ligget praktisk talt konstant på dette nivå, inntil stabiliteten ble brutt sommeren 1950.

Når dette har vært mulig, skyldes det utelukkende den ekstraordinært store likviditet som i hele tidsrommet har vært karakteristisk for penge- og kredittmarkedet. Ikke minst har aksje- og sparebankene hatt vanskelig for å finne lønnsom plasering for sine midler. Som før forklart, har imidlertid likviditetsreservene i hele tidsrommet vært nedadgående, og selv om psykologiske forhold nok har vært medvirkende, er det i likviditetsreduksjonen en må søke den dypeste årsak til renteoppgangen i 1950. En må derfor regne med at renteoppgangen vil fortsette i 1951, med mindre det blir tatt særskilte skritt for å motvirke den likviditetsreduksjon som også i den kommende tid vil bli følgen av statens og Norges Banks valutasalg. Tiltak i denne retning er nylig blitt bebudet av Finansministeren under hans redegjørelse for budsjettforslaget 1951—52.

Før en går mer detaljert inn på utviklingen i 1950, er det hensiktsmessig å stanse opp et øyeblikk ved tilbuds- og etterspørselsforholdene for ihendehaverobligasjoner i etterkrigstida. Som tabellen viser, har den innenlandske ihendehaverobligasjonsgjeld økt sterkt siden frigjøringen.

Ihendehaverobligasjonsgjelden. Mill. kr.

	1. jan. 1946	1. jan. 1947	1. jan. 1948	1. jan. 1949	31. des. 1949
Staten	2 610	2 745	3 357	3 308	3 246
Kommuner	223	309	360	372	376
Off. banker og trygd	701	644	598	724	1 011
Andre banker	31	26	30	34	76
Kredittforeninger	355	415	489	557	616
Industriselskap	174	197	249	253	289
Skipsrederier	2	–	18	18	18
Sporveisselskap	39	37	26	26	30
I alt	4 135	4 373	5 127	5 292	5 662

Økingen i årene 1946—49 utgjorde ikke mindre enn ca. 1 500 mill. kr.; av dette falt ca. 600 mill. kr. på staten og ca. 550 mill. kr. på statsbanker og kredittforeninger. Det aller meste av de nye obligasjoner er overtatt av aksje- og sparebankene og forsikringsselskapene. Aksjebankenes og sparebankenes ihendehaverobligasjonsportefølje i denne fireårsperioden steg med henholdsvis ca. 460 mill. kr. og ca. 580 mill. kr. For forsikringsselskapene foreligger det ikke tall senere enn pr. 31. desember 1948, inntil da var stigningen i ihendehaverobligasjonsporteføljen ca. 450 mill. kr. Tallene illustrerer aksje- og sparebankenes samt forsikringsselskapenes dominerende rolle på obligasjonsmarkedet.

Ihendehaverobligasjonsgjelden har fortsatt å stige også i 1950, men da en ikke har oversikt over hvor mye av den eldre gjeld som er blitt tilbakebetalt, kan en ikke angi nøyaktig hvor stor stigningen har vært. Nyemisjonene i året (se tabellen neste side) har vært mindre enn året før, særlig har de vært få i årets siste måneder.

Dette skyldes ikke at lånebehovet har vært mindre, men utelukkende at låntakerne i siste halvdel av året har hatt vanskelig for å få omsatt sine obligasjoner på akseptable vilkår (jfr. avsnittet om statsbankene og kredittforeningene). Dette henger igjen sammen med den pågående likviditetsreduksjon. Ser en hele 1950 under ett, har aksje- og sparebankene hatt store betenkeligheter ved å plasere nye beløp i obligasjoner. For begge bankgrupper var obligasjonsbeholdningen praktisk talt den samme ved årets utgang som den var i januar.

Viktigere nyemisjoner av obligasjoner 1950.[1]

1. rentedag	Låntager	Opprinnelig beløp. Mill. kr.	Løpetid. År.	Rentefot. Pst.	Kurs. Pst.
/1	Staten.....	50,0	30	2½	..
»	»	50,0	12	1¾	..
/1	Vinstra Kraftselskap	90,0	30	2¾	100
1/1	Fiskarbanken	10,0	12	1¾	..
»	Husbanken	18,0	30	2½	100
»	»	52,0	25	2½	100
/3	Industribanken	10,0	8	1½	100
/4	Småbruk og Bustadbanken	25,0	30	2½	..
1/4	Husbanken	70,0	25	2½	..
»	»	30,0	12	1¾	..
/6	Hypotekbanken ...	50,0	30	2½	..
»	Bergens kommune .	20,0	20	2½	98½
»	Statens premieobl.-lån.....	30,0	12	–	100
15/12	Husbanken	35,0	5	1¾	..

[1] Listen omfatter bl. a. ikke kredittforeninger.

Enkelte banker har sannsynligvis fått føle likviditetsreduksjonen så sterkt at de har vært direkte tvunget til å realisere verdipapirer for å styrke kontantreserven. For øvrig har aksje- og sparebankenes holdning i alt vesentlig vært bestemt av deres vurderinger av den framtidige renteutvikling, og obligasjonsbeholdningene har utviklet seg noe forskjellig i de to bankgrupper. Enda så sent som i januar opptrådte begge bankgrupper som kjøpere i betydelig omfang. Dette opphørte for aksjebankenes vedkommende i februar, og aksjebankenes samlede obligasjonsportefølje gikk ned med 30 mill. kr. i månedene februar til mai. Sparebankene, derimot, fortsatte å kjøpe, men i beskjeden målestokk. Utviklingen i siste halvdel av året — etter at kursfallet var et faktum — har vært den motsatte, idet det nå er aksjebankene som har opptrådt som kjøpere, mens sparebankene har solgt.

Med den holdning aksje- og sparebankene inntok våren 1950, kunne de store nyemisjoner ikke unngå å trykke obligasjonskursene. De sank jamt i hele første halvår, og ved utgangen av juni ble langsiktige 2,5 %-serier omsatt til ca. 97,5 % av pålydende. Det tilsvarte en øyeblikkelig rente på 2,56 % og en effektiv rente på ca. 2,70 %. Denne utvikling fikk pågå uten alvorlige mottiltak fra myndighetenes side. Dette svekket nok etter hvert tilliten til at 2,5 %-nivået ville bli opprettholdt i det lange løp.

Andre forhold virket i samme retning. Storbritannia, som på mange måter har vært et forbilde for Norge når det gjelder økonomisk politikk, opplevde en sterk rentestigning utover høsten og vinteren 1949—50. Dette skapte forventninger om en liknende utvikling her hjemme. Et annet viktig moment har vært frigjøringen av utenrikshandelen og de internasjonale betalinger. Publikum og bankene har regnet med at skal utenrikshandelen og de internasjonale betalinger kunne frigjøres helt, vil dette ikke være mulig uten at de forskjellige land nytter rentenivået som regulator for aktivitetsnivået. Markedets motstandskraft var derfor sterkt svekket da den danske diskontoforhøyelse og Korea-krigen satte inn omtrent samtidig i juli måned, og kursen på 2,5 %-seriene gikk i løpet av få uker ned i ca. 94 %. Mindre støttekjøp, sammen med en reaksjon etter julifallet, brakte kursene opp igjen til 95—96 % i løpet av august til oktober. I årets to siste måneder falt imidlertid obligasjonskursene på nytt. En erklæring fra Finansministeren om at det lave rentenivået ville bli opprettholdt, avgitt under «den lille finansdebatt» i Stortinget i begynnelsen av desember, hadde tilsynelatende ingen virkning, og ved årets utgang lå 2,5 %-seriene helt nede på ca. 93,5 %. Dermed er den øyeblikkelige rente på disse obligasjoner kommet opp i 2,67 %, mens den effektive rente er steget til mellom 3,05 og 3,10 %.

Når myndighetene stort sett har forholdt seg passive overfor rentestigningen, er ikke grunnen den at de har manglet midler til å gripe inn. Ved å frigi riksinnskottene kunne bankene ha vært tilført over 500 mill. kr. i nye likvider. På statens reguleringskonto står det ved årets utgang inne 733 mill. kr., som det er adgang til å bruke til støtte av obligasjonsmarkedet. Mindre beløp disponeres også av forskjellige offentlige fonds som Finansdepartementet forvalter. Endelig foreligger den mulighet at Norges Bank kunne ha opptrådt som kjøper.

Alle slike tiltak har imidlertid den svakhet at de øker aksje- og sparebankenes likviditet, og dermed stimulerer dem til å øke sine utlån, noe som naturlig nok er betenkelig i en tid da statsmaktene ønsker å redusere investeringene. Vanskeligheten ligger således i at en ønsker å opprettholde de pengetekniske forutsetninger for et lavt rentenivå, samtidig som det er ønskelig å bremse på utlånsøkingen.

Det er mot denne bakgrunn at en må se de tiltak som ble introdusert høsten 1950 etter Penge- og finansrådets forslag. Ved Stortingsproposisjon av 17. november 1950 ble det foreslått gjennomført visse endringer i banklovgivningen, slik at en del av bankenes likvide reserver etter nærmere bestemmelse kan bindes

som folio i Norges Bank og/eller ved kjøp av stats- eller statsgaranterte obligasjoner. Samtidig er det blitt etablert en ordning med faste møter mellom Norges Bank og representanter for landets to bankforeninger for å drøfte situasjonen med det formål «å kunne øve innflytelse på retningen av kredittgivningen i samsvar med de retningslinjer for den økonomiske politikk som statsmaktene til enhver tid har trukket opp». Proposisjonen kom ikke til behandling i 1950, og det er ennå for tidlig å si hvilke virkninger disse tiltak kan komme til å få.

Priser.

Et av de mest særpregede trekk ved den økonomiske utvikling i Norge i 1950 er den sterke oppgangen i både priser og levekostnader som fant sted i løpet av årets 3 siste kvartaler. Denne prisoppgangen ble utløst ved nedskjæringen av pristilskottene som tok til i april måned. Også prisutviklingen ute virket inn på utviklingen i Norge i året som gikk, men den kraftige prisoppgangen på verdensmarkedet i årets annen halvdel har ennå ikke slått fullt ut i det norske prisnivået. Prisutviklingen i Norge i 1951 vil også i noen grad bli preget av lønnsoppgjøret i oktober 1950 og av den avtale som da ble inngått om lønnskompensasjon for fortsatt prisstigning. I det følgende vil prispolitikken i årene etter krigen og nedskjæringen av pristilskottene i 1950 bli drøftet først, deretter vil utviklingen av priser og levekostnader i løpet av året bli gjennomgått i detalj, og på denne bakgrunn skal en til slutt forsøke å peke på de viktigste utviklingstendenser i tiden framover.

Prispolitikk og prisregulering. Når prisnivået bare viste forholdsvis små endringer fra 1945 til april 1950 skyldtes dette først og fremst prispolitikken, som tok sikte på å holde levekostnadene uttrykt ved levekostnadsindeksen stabile. Både sosiale og økonomiske omsyn lå til grunn for denne politikken. Sosialt sett var det ønskelig å opprettholde en jamn inntektsfordeling og om mulig å føre inntektsutjamningen et skritt videre. Det var derfor nødvendig å hindre en inflasjonsartet utvikling, som bl. a. kjennetegnes ved at inntektsfordelingen stadig blir mer ujamn. Økonomisk sett ville stigende priser og lønninger hemme produksjonen i den utstrekning en slik utvikling førte til hamstringstendenser, uro på arbeidsmarkedet og en økning av kostnadsnivået i Norge i forhold til kostnadsnivåene i andre land.

I hele den periode da levekostnadsindeksen ble holdt på om lag samme nivå, var prisene utsatt for et stadig press både fra kostnadssiden og fra etterspørselssiden. Presset fra kostnadssiden skyldtes til dels rene kostnadsfaktorer som f. eks. prisoppgangen på innførte varer. Kostnadsøkingen hang imidlertid også sammen med stigende lønninger og andre inntekter som samtidig førte til økt etterspørsel. Lønnsøkingen og inntektsstigningen ellers var til dels et resultat av etterspørselspresset på arbeidsmarkedet, men de må også i noen grad ses i samband med ønsket om å jamne ut inntektsfordelingen.

Jordbruket fikk således sin lønnsomhet forbedret i forhold til andre næringer, mens en rekke lønnsavtaler tok sikte på å heve spesielt de laveste lønningene. Dessuten ble prisene holdt særlig lavt på slike varer og tjenester som spiller en forholdsvis større rolle for indeksfamiliens konsum enn for det samlede private konsum. Opprettholdelsen av en stabil levekostnadsindeks førte på den måten til en reell utjamning av inntektene.

Presset på prisene fra etterspørselssiden ble motvirket ved maksimalpriser og andre former for prisregulering, mens de stigende kostnader i første rekke ble absorbert ved økte pristilskott. Bl. a. førte forhøyelsene av produsentprisene i jordbruket og de stigende importpriser til en øking av pristilskottene pr. enhet for en rekke av de subsidierte varer.

De samlede utbetalte pristilskott økte ikke bare fordi pristilskottene pr. vareenhet ble satt opp, men også fordi tilførslene særlig av subsidierte landbruksvarer stadig økte i etterkrigsårene. Pristilskottene kom derfor etter hvert opp i så store beløp at de skapte betydelige problemer så vel økonomisk som administrativt.

De økonomiske problemer meldte seg med størst tyngde i forbindelse med skattepolitikken. Med sikte på å minske kjøpepresset har staten i etterkrigstiden måttet søke å oppnå overskott på sine regnskaper. Når så pristilskottene kom på toppen av alle andre utgifter som staten vanskelig kunne komme unna, måtte skattleggingen bli hard. Oppgaven ble ikke lettere ved at en helst måtte unngå å bruke skatteformer som ville medføre et høyere levekostnadsnivå og dermed motvirke den stabilisering som en hadde satt seg som mål. Den utvei som da sto åpen, var fortrinnsvis å holde oppe eller øke de direkte skatter (ordinære og ekstraordinære) og å skattlegge «mindre nødvendige forbruk» som tobakk og brennevin. Men derved minsket en i noen grad den enkeltes arbeidsvilje, samtidig som den høye direkte skattlegging nok har stimulert bedriftene til å foreta mindre nødvendige investeringer og svekket deres interesse av å holde kostnadene

Tabell 1. *Utbetalte subsidier over statsregnskapet.*[1] *Mill. kr.*

	1945—46	1946—47	1947—48	1948—49	1949—50
Kunstgjødsel og AIV-væske	14,4	24,6	34,7	35,8	56,5
Kraftfòr og fettstoffer	46,0	109,6	204,7	170,3	140,7
Brødmjøl	67,0	108,6	150,5	200,1	101,6
Mjølk og mjølkeprodukter	67,9	103,5	131,4	151,4	180,8
Kjøtt og flesk	18,6	46,8	56,7	47,5	115,0
Sukker	12,0	49,5	54,0	39,4	62,7
Kaffe	–	–	22,3	27,0	31,3
Ved	0,7	6,2	11,3	12,2	16,4
Bomull, ull og bomullsgarn	7,5	19,6	33,3	41,9	47,8
Fiskeredskaper	6,0	9,4	3,0	23,7	26,6
Annet	3,8	0,1	–	–	–
I alt	243,9	477,9	701,9	749,3	779,4

[1] Tallene gir ikke et helt riktig bilde av de løpende subsidieutgifter fordi de utbetalte subsidier i hvert budsjettår inneholder beløp som egentlig angår tidligere år. I 1948—49 ble det f. eks. utbetalt 60 mill. kr. til dekning av Statens kornforretnings underskott for 1947—48. Subsidier dekket av Prisdirektoratets fond er ikke tatt med i tabellen. I årene 1946—47, 1947—48 og 1948—49 utgjorde disse subsidier 45,8, 29,2 og 31,4 mill. kr.

nede. Til dette kom at som følge av muligheten for å unndra seg skatt, lot det seg ikke gjøre ved direkte skattlegging å ramme alle lag av befolkningen på en rettferdig måte.

Andre problemer kan i større utstrekning tilskrives vanskene ved den administrative gjennomføring av subsidieordningen. Av tekniske grunner måtte pristilskottene stort sett konsentreres om et sterkt begrenset utvalg av de varer som direkte eller indirekte veier tungt i levekostnadsindeksen. Etter hvert som subsidiebeløpene tiltok, kom utsalgsprisene for disse varene til å ligge til dels langt under hva varene faktisk kostet. Oppgavene over detaljpriser og pristilskott for en rekke varer for mars 1950, gir tydelig uttrykk for dette.

Tabell 2. *Detaljpriser og pristilskott på enkelte varer i mars 1950 og i oktober 1950.*

	Mars 1950		Oktober 1950	
	Detaljpris kr. pr. kg	Tilskott[1] kr. pr. kg	Detaljpris kr. pr. kg	Tilskott[1] kr. pr. kg
Storfekjøtt, prissone I	[2] 3,02	1,64	[2] 4,67	0,18
Sauekjøtt, »	[2] 4,28	1,30	[2] 5,55	0,18
Flesk, »	[2] 3,71	1,40	[2] 5,25	0,18
Kaffe, brent[3]	4,05	3,13	8,00	4,08
Sukker, farin[3]	0,62	0,80	0,62	0,82
Alm. husholdningsbrød (rug)	0,51	0,32	0,72	[4] 0,15
Mjølk på flasker (liter)	0,49	0,17	0,49	0,17
Smør, meierismør[4]	6,18	3,62	7,58	2,37

[1] Uten omsetningsavgift. [2] Gjennomsnittlig detaljpris for hele skrotter. Prisene for de enkelte deler av skrottene kan avvike til dels betydelig fra gjennomsnittsprisen. [3] Tilskottene er beregnet på grunnlag av gjennomsnittlig importpris for de siste 6 måneder. [4] Tilskottene er regnet som gjennomsnitt pr. år.

Når detaljprisene ble løsrevet fra produksjonskostnadene og verdensmarkedsprisene i den grad som tilfellet var, måtte det nødvendigvis få konsekvenser både for retningen av produksjonen og for sammensetningen av konsumet. For subsidierte varer som var rasjonert, forsterket de lave priser tendensen til økt konsum av andre varer og tjenester som rasjoneringsordninger vanligvis medfører. En forhøyelse av f. eks. kaffeprisen ville således ikke slå ut i et minsket konsum av kaffe, men i en reduksjon av konsumet på andre områder. Samtidig virket pristilskottene i retning av å forlenge rasjoneringsordningene for enkelte subsidierte varer, fordi etterspørselen etter disse varer til dels ble kraftig stimulert av de

lave priser. Pristilskottene virket derfor i retning av en forlengelse av rasjoneringsordningene. Dette forhold var kanskje særlig utpreget for kjøtt. For subsidierte varer som ikke var rasjonert, førte de lave priser til at det ikke ble økonomisert med varene i den utstrekning som produksjonskostnadene skulle tilsi og i noen tilfelle også til at varene ble nyttet til andre formål enn dem som de ville ha tjent under mer normale prisrelasjoner. I løpet av 1949 ble således subsidiert matmjøl i noen utstrekning nyttet til dyrefôr.

Enkelte av pristilskottene lot seg administrativt bare opprettholde så lenge som vedkommende vare var gjenstand for rasjonering. Det var således ikke mulig å kontrollere anvendelsen av pristilskottene på margarin uten i tilknytning til rasjoneringsordningen, slik at en oppheving av rasjoneringen også måtte føre til en sløyfing av pristilskottene. Også av andre grunner viste det seg etter hvert å bli stadig vanskeligere å hindre misbruk av enkelte av pristilskottene.

Etter devalueringen i september 1949 måtte en vente at prisene på innførte varer på ny ville stige, samtidig som økingen i tilgangen på en del av de subsidierte varer fortsatt ville gjøre seg gjeldende. Skulle levekostnadsnivået fremdeles holdes, ville både de samlede utbetalte pristilskott og subsidiene pr. vareenhet måtte stige betydelig. De økonomiske og administrative problemer som subsidieordningen førte med seg, ville da melde seg i enda større grad enn tidligere. Særlig viktig var det kanskje at en fortsatt opprettholdelse av det gjeldende levekostnadsnivå ville ha stilt myndighetene overfor valget mellom en vesentlig øking av de direkte skatter og en oppgang i etterspørselen etter varer og tjenester i forhold til tilbudet. På et tidspunkt da det tvert imot gjaldt å stimulere arbeidsinnsatsen og å skjære ned på konsumetterspørselen, bl. a. som et middel til å øke eksporten og minske importen, ville ingen av disse alternativer være tilfredsstillende. Men også ønskeligheten av mer rasjonelle prisrelasjoner mellom de ulike varer og tjenester, ønsket om å avskaffe enkelte rasjoneringsordninger og de administrative vansker i samband med enkelte av pristilskottene, spilte en stor rolle for myndighetenes beslutning om å skjære ned pristilskottene.

Nedskjæringen av pristilskottene ble gjennomført i løpet av perioden april—august 1950. Pristilskottene ble tatt helt bort på margarin, tekstilvarer, kjøtt,[1] flesk[1] og fiskeredskaper, mens pristilskottene på kunstgjødsel, kraftfôr, brødmjøl, smør og kaffe ble betydelig redusert. Tab. 2 viser hvilken virkning dette har hatt for detaljprisene for enkelte varer. Virkningene på levekostnadene vil bli drøftet senere.

I regnskapsåret 1949—50 ble det utbetalt pristilskott over statens regnskap for et samlet beløp av om lag 780 mill. kr. Det tilsvarende budsjetterte beløp for 1950—51 er på 600 mill. kr., mens det på budsjettet for 1951—52 er ført opp 450 mill. kr. til pristilskott. Dessuten er det gjort framlegg om innkreving av visse eksportavgifter som kan bli brukt til å skrive ned prisene på innførte varer. Selv om pristilskottene er gått sterkt ned, spiller de fremdeles en viktig rolle både for levekostnadene og for statsbudsjettet.

Også når det gjelder prisreguleringen, skjedde det en viss omlegging i løpet av 1950. Inntil lønnsoppgjøret i oktober ble prisreguleringen lempet på flere områder. Formålet med disse lempinger var dels å unngå de uheldige virkninger på produksjonen som maksimalprisene hadde ført med seg i visse tilfelle, og dels å komme vekk fra administrativt tungvinte detaljreguleringer av prisene. Dessuten hadde tilbudet av en del varer økt så sterkt i forhold til etterspørselen at det ikke lenger var behov for en direkte regulering av prisene på disse varer. Etter lønnsoppgjøret ble så prisreguleringene på ny skjerpet.

Fra og med 1. januar ble maksimalprisen for salg av fisk fra fisker opphevet på kyststrekningen fra og med Fjordane til og med Finnmark. I stedet ble det fastsatt en øverste grense for hvor høyt fiskesalgslagene kunne sette minsteprisene for sine medlemmer. Videre ble maksimalprisen på tilvirket fisk, saltet og sukkersaltet rogn samt fisketran fra tilvirker opphevet fra 7. februar. Senere ble maksimalprisene opphevet bl. a. for egg og en rekke fiskeslag og fiskeprodukter. For slike varer har de næringsdrivende selv fått høve til å fastsette prisene på sine produkter i samsvar med de alminnelige prisforskrifter av 11. november 1949. For en rekke varers vedkommende ble det dessuten fra 1. august 1950 gitt fritagelse fra plikten til å innhente godkjenning av prisforhøyelser og av priser på nye ting og ytelser etter prisforskriftenes § 10 og § 11.

Denne omlegging bygde på forutsetningen om at den ikke ville påvirke prisnivået og levekostnadene i nevneverdig utstrekning. Den detaljerte gjennomgåelse av prisutviklingen i 1950 i de følgende avsnitt viser at denne forutsetning stort sett holdt stikk i løpet av årets 10 første måneder. Situasjonen ble imidlertid endret som følge av lønnsoppgjøret i oktober og den sterke internasjonale prisoppgang i annet halvår 1950. Hvis en stor del av de næringsdrivende fortsatt skulle ha adgang til

[1] For kjøtt og flesk ble det gitt et midlertidig tilskott på 18 øre pr. kilo.

å sette sine priser på grunnlag av lovlige og nødvendige kostnader etter fastsatte kalkulasjonsforskrifter uten å innhente Prisdirektoratets godkjenning i hvert enkelt tilfelle, måtte man vente en forholdsvis sterk prisoppgang. For å demme opp for prisstigningen ble det derfor bestemt ved kgl. resolusjon av 17. november 1950 at ervervsdrivende som selv fastsetter sine priser på grunnlag av de alminnelige prisforskrifter, må ha særskilt samtykke av prismyndighetene til å innkalkulere de økte lønnsutgifter i prisen. Økingen i kostnadene som følge av de alminnelige dyrtidstillegg må heller ikke uten videre regnes med i prisene på nye ting eller ytelser. Dessuten er prismyndighetene instruert om at de samme prinsipper skal følges også når det gjelder varer som direkte er underlagt maksimalprisbestemmelser eller hvor prisene direkte må godkjennes av prismyndighetene.

Importpriser.

Prisene på innførte varer gikk stort sett noe ned i løpet av de tre første kvartaler av 1949. Etter devalueringen i september steg prisene regnet i norske kroner automatisk på de varer som ble innført fra land som ikke devaluerte eller som devaluerte i mindre grad enn Norge. Også prisene på varer innført fra andre land viste en stigende tendens, og i løpet av 1950 spredte prisoppgangen seg til praktisk talt alle varer. Prisstigningen i årets første halvår må bl. a. ses i sammenheng med konjunkturomslaget i U.S.A., mens utviklingen i annet halvår ble sterkt preget av opprustningsprogrammene og frykten for varemangel.

Pristallet for innførte varer (eksklusive skip) som i august 1949 var 271 (1938 = 100), var i januar 1950 kommet opp i 327 og i oktober i 344. Prisstigningen for enkelte av de viktigste varene går fram av tabell 3.

Tabell 3. *Gjennomsnittlige importpriser, kr. pr. kg.*

	1939	1947	1948	1949			1950				Pst.-vis stigning fra aug. 1949 til okt. 1950
				1. halvår	aug.	des.	1. kv.	2. kv.	3. kv.	okt.	
Hvete	0,12	0,52	0,64	0,54	0,55	0,54	0,55	0,55	0,51	0,54	÷ 1,8
Rug	0,10	0,77	0,63	0,45	[1] 0,39	0,47	0,47	0,47	0,46	0,46	17,9
Mais	0,12	0,46	0,56	0,39	0,41	0,50	0,45	0,49	0,46	0,56	36,6
Sukker	0,22	0,88	0,90	0,89	0,89	1,02	1,00	1,03	0,95	1,02	14,6
Kaffe	0,87	2,90	2,77	2,70	2,91	3,13	5,27	6,49	7,65	7,25	149,1
Kakaobønner	0,53	2,44	4,42	3,89	4,00	4,48	3,74	4,31	3,71	4,70	17,5
Råtobakk	2,49	7,52	7,21	7,01	7,76	8,79	8,38	9,06	8,87	8,62	11,1
Kopra	0,22	1,04	1,39	1,46	1,66	1,25	1,30	1,59	1,62	1,70	2,4
Soiabønner	0,16	0,74	0,89	0,74	..	0,78	0,75	0,69	0,75	0,82	..
Linfrø	0,23	1,26	1,27	0,78	1,02	1,03	1,21	1,21	1,24	1,17	14,7
Sinkhvitt	0,44	1,71	1,56	1,81	1,68	1,92	0,86	1,49	2,19	2,19	30,4
Superfosfat	0,05	0,25	0,25	0,24	0,18	0,23	0,26	0,21	0,20	0,19	5,6
Rågummi	1,66	2,49	2,49	2,26	2,34	3,58	2,57	3,04	3,79	5,20	122,2
Ull (vasket)	3,59	7,64	8,59	9,74	9,86	11,68	12,98	14,51	16,79	19,61	98,9
Bomull	0,92	3,47	4,03	3,95	4,40	5,45	5,02	5,42	5,95	6,61	50,2
Ullgarn	60,1	20,35	23,69	22,78	21,74	23,30	22,91	26,80	27,53	33,02	51,9
Bomullsgarn	2,14	8,72	9,66	11,38	10,95	11,38	12,12	13,36	13,03	13,33	21,7
Steinkull	0,03	0,08	0,09	0,09	0,09	0,11	0,10	0,10	0,09	0,09	–
Bensin	0,11	0,18	0,21	0,22	0,22	0,29	0,29	0,29	0,31	0,30	36,4
Sinkmalm	0,08	0,29	0,36	0,53	0,43	..	0,35	0,51	0,70	..	
Valsetråd	0,21	0,58	0,64	0,63	0,62	0,72	0,63	0,50	0,51	0,51	÷ 17,7
Jernplater (over 3 mm)	0,22	0,52	0,63	0,72	0,64	0,69	0,65	0,65	0,64	0,61	÷ 4,7
Kopper	1,09	2,23	2,98	2,74	2,37	2,83	3,09	2,99	3,22	3,96	67,1
Bly	0,36	1,32	1,76	2,39	1,31	1,94	1,82	1,76	1,80	2,18	66,4

[1] Juli 0,42 og sept. 0,45.

Prisene på kaffe og rågummi er steget forholdsvis mest siden august 1949, nemlig med 149 % og 122 %. Prisnoteringen på New York børs er for kaffe økt med 73 % og for gummi med 270 % i samme tidsrommet.

Importprisen på ull er gått opp nesten til det dobbelte fra august 1949 til oktober 1950 og prisen på bomull med vel 50 %. På New York børs er ullprisene steget omkring 90 % og bomull omkring 27—29 %. Noteringen i Sao Paulo viser større stigning — i alt 58 % — i det samme tidsrommet.

Importprisene på korn følger ikke verdensmarkedets priser. Etter den internasjonale hveteavtale kan prisene ikke gå over hveteavtalens maksimumspris. Kornet fra Øst-Europa får vi i bytte med våre eksportvarer, og importprisen avhenger av våre eksportpriser.

Engrosprisnivået.

Engrosprisindeksen steg forholdsvis lite den første tiden etter devalueringen, bl. a. fordi varer på lager etter de gjeldende bestemmelser ble solgt til gamle priser, og fordi tilskottene til subsidierte varer ble økt. Fra september 1949 til mars 1950 var stigningen således bare 1,7 %. Reduksjonen av pristilskottene i april slo derimot straks ut i indeksen. Også den fortsatte prisstigning på innførselsvarer har påvirket utviklingen av engrosprisindeksen i løpet av 1950. Fra 15. mars til 15. november gikk engrospristallet opp med 21,6 %, mens den samlede stigning fra november 1949 til november 1950 var 23,9 %.

Tabell 4. *Engrosprisindekstall. 1938 = 100.*

	Aug. 1939	April 1945	Sept. 1949	Nov. 1949	Mars 1950	Nov. 1950
Innførselsvarer	99,4	234,1	215,4	214,8	223,6	259,0
Innenlandske varer	97,9	149,7	169,7	169,5	170,2	213,1
Herav:						
Animalske jordbruksprodukter	98,2	150,4	174,2	174,2	168,8	225,4
Vegetabilske jordbruksprodukter	87,9	113,3	147,6	145,7	153,1	186,5
Jordbruksvarer i alt	95,1	139,4	166,3	165,7	164,1	213,8
Andre innenlandsvarer	99,4	155,2	171,5	171,5	173,3	212,7
Generalindeks	98,4	178,1	185,1	184,8	188,3	228,9

Innførselsvarene har gjennomsnittlig gått opp med 20,6 % i det siste året. Mesteparten av stigningen fant sted i tidsrommet mars—november 1950. Fra november 1949 til mars 1950 gikk prisene på innførselsvarene bare opp med 4,1 %. Denne prisoppgangen skyldtes vesentlig høyere priser på olje og utenlandske tøyer, nemlig brenselsolje som gikk opp med 26 %, lysolje med vel 19 %, bensin med ca. 10 % og tøyer med 10—11 %. Dessuten gikk prisen på importert overlær opp med vel 14 % og koppertråd med vel 10 %.

Stigningen fra mars 1950 til og med november 1950 skyldes dels reduksjonen av subsidiene og dels prisoppgangen på verdensmarkedet. Som følge av subsidiereduksjonen gikk prisen på rå kaffe i engrossalg opp med 124 %, kraftfôr med 50—80 %, kaligjødsel med 28 %, innførte bunnlærshuder med 113 % og bomullsgarn med 150 %. Som følge av høyere innkjøpspriser fra utlandet er prisen på sirup satt opp med 47 %, maskinolje og automobildekk med 26 %, ullgarn med 60 % og ulltøyer og bomullstøyer med 10—15 %. Av jern og metaller er det bly og koppertråd som er steget mest i dette tidsrommet, bly med vel 50 % og koppertråd med ca. 23 %. Stangjern og stålplater har gått opp 12—15 % og jern og ståltråd ca. 6 %.

Prisene på en del av de viktigste andre innførselsvarer som er med i engrosprisindeksberegningene — slik som sukker, kull, sinders, jern- og stålrør, hampegarn og salt er holdt uforandret.

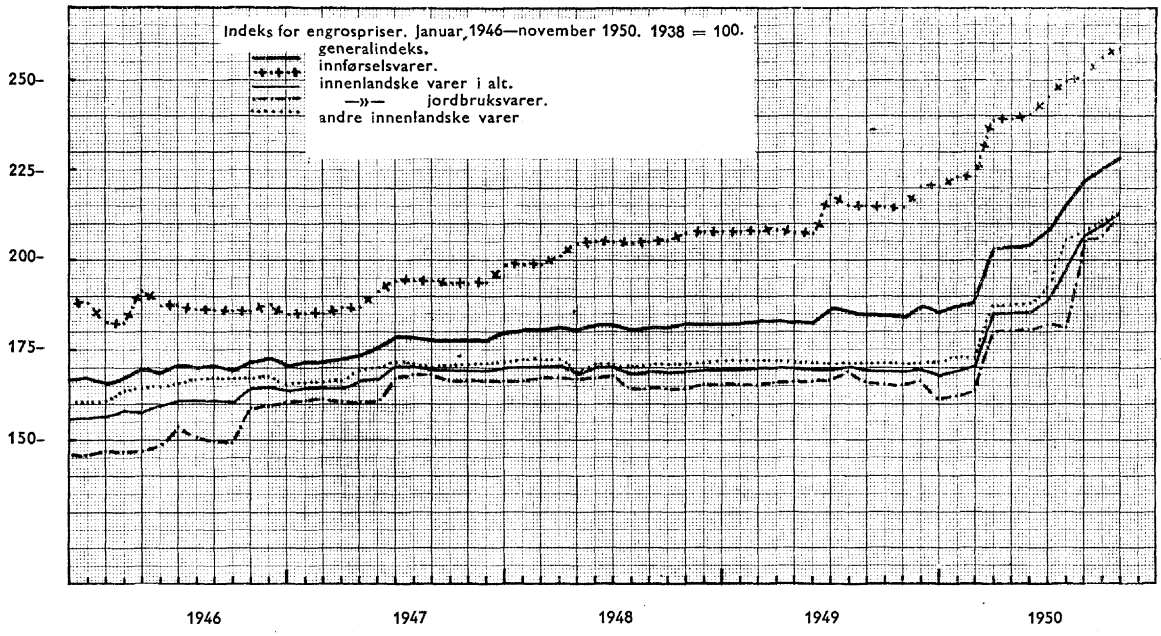

Prisindeksen for de innenlandske varene har i alt steget 25,7 % i det siste året. Mesteparten av stigningen — hele 25,2 % — faller i tidsrommet mars—november 1950. Oppgangen har vært størst for jordbruksvarene med i alt 29,0 % mot 24,0 % for andre innenlandske varer. En gjør her merksam på at prisindeksen for jordbruksvarer bare viser hvor mye prisene på jordbruksprodukter er steget ved engrossalg. Produsentprisene er i siste år ikke på langt nær steget så sterkt (jfr. s. 153).

Stigningen i de animalske jordbruksproduktene med i alt 29,4 % skyldes for den alt overveiende del reduksjonen av pristilskottene. Engrosprisen på smør steg av denne grunn 23 %, oksekjøtt og kukjøtt ca. 60 %, sauekjøtt 33 %, ferskt svinekjøtt 52 %, saltet flesk 56 % og ull 100 %. Dessuten er prisene på oksehuder og gjøkalvskinn steget 100—150 % og ullprisene er gått ytterligere opp med 25 %.

Prisnoteringene på egg på Oslo Børs gikk betraktelig ned i slutten av 1949 og begynnelsen av 1950, fra kr. 4,55 pr. kg til kr. 3,30 pr. kg. Fra 27. februar er prisen steget igjen, og pr. 15. november var den kr. 5,00 pr. kg — altså 45 øre høyere enn i slutten av 1949.

Stigningen i de vegetabilske jordbruksproduktene i det siste året med i alt 28 % skyldes for den alt overveiende del stigning i mjølprisene. På grunn av minskingen av pristilskottene steg sammalt rugmjøl 73 %, finsiktet rugmjøl 62 %, finsiktet hvetemjøl 10 %, sammalt hvetemjøl 54 %, byggmjøl 66 % og havregryn 37 %.

Produsentprisen for poteter som pr. 15. november 1949 var kr. 17,00 pr. 100 kg levert Oslo, var pr. 15. november 1950 kr. 2,00 høyere.

Tabell 5. *Engrosprisindekstall. 1938 = 100.*

	Aug. 1939	April 1945	Sept. 1949	Nov. 1949	Mars 1950	Nov. 1950
Trevarer	105,5	154,8	250,7	250,7	250,7	256,1
Tremasse, cellulose, papir	88,5	144,4	215,0	215,0	215,0	217,0
Jern og metaller og jern- og metallvarer	98,2	168,7	188,9	193,5	200,9	227,2
Stein, leirvarer o. l.	100,7	147,2	186,5	186,5	186,5	186,5
Tekstilvarer	97,6	176,8	159,2	159,2	159,5	227,9
Lær og skotøy	95,7	150,0	165,5	165,5	169,4	224,4
Gummiprodukter	109,7	183,1	150,4	149,8	161,1	178,5
Kjemiske og tekniske varer	97,2	205,7	313,4	313,4	333,4	358,6
Forskjellige næringsmidler	107,5	147,9	88,6	88,6	90,4	169,6

Blant de andre matvarer har prisstigningen i det siste året vært størst for margarin, som har gått opp over 170 % på grunn av subsidiereduksjonen. Prisen på kokesjokolade har gått opp vel 19 % og på klippfisk vel 12 %.

Innen gruppen lær og skotøy er det sålelær som har hatt den sterkeste stigningen med hele 80 %. Skotøy laget av importert overlær er gjennomsnittlig gått opp 23 %, mens skotøy laget av norsk overlær er steget 19 %. Stigningen på norsk overlær har vært ca. 23 % i det siste året, mens importert overlær i alt er gått opp på vel 30 %.

Av de norske jern og metaller og jern- og metallvarer som er gått opp i pris fra november 1949 til november 1950 er det sink som er steget mest med hele 150 % og kopper med 40 %. Trådstift og spiker har bare gått opp ca. 2 % og ovner og kaminer (av støpegods) 5 %. Prisene på elektriske ovner, elektromotorer, råoljemotorer og aluminium kjøkkentøy har holdt seg uforandret.

Levekostnadene.

I september 1949 lå levekostnadsindeksen bare 2,9 % høyere enn i april 1945. I de første måneder etter devalueringen tok prispolitikken fortsatt sikte på å holde et stabilt levekostnadsnivå. Fra september 1949 til mars 1950 steg levekostnadsindeksen med 0,6 %, og denne stigning skyldtes for en stor del avgiftsforhøyelse på tobakk, sjokolade, drops og fyrstikker. Dessuten gikk trygdekassepremier og aviskontingenter en del opp i dette tidsrom. Fra mars 1950 til oktober 1950 steg levekostnadsindeksen derimot med 7,9 % eller nesten tre ganger så meget som hele stigningen fra frigjøringen til mars 1950. Som følge av reduksjonen av pristilskottene var stigningen særlig konsentrert om månedene april og september.

Tabell 6. *Indekstall for levekostnadene. 1949 = 100.*

	Aug. 1939[1]	April 1945[1]	Sept. 1949[2]	Okt. 1949[2]	Mars 1950[2]	Okt. 1950[2]
Matvarer	67,4	104,2	100,0	99,7	100,1	114,2
Drikkevarer og tobakk	44,5	76,6	99,8	99,8	102,4	112,4
Brensel og petroleum	34,7	116,2	99,7	99,7	99,9	99,3
Gass og elektrisitet	99,1	100,8	100,0	100,0	100,1	100,4
Bekledning	46,4	91,2	100,1	100,2	100,6	108,7
Husleie	108,6	99,7	100,0	100,0	100,3	100,3
Andre utgifter	59,0	85,1	101,0	101,2	102,3	104,8
Total	63,5	97,6	100,3	100,2	100,9	108,9

[1] De gamle indeksrekker med 1938 = 100 er omregnet med 1949 = 100. [2] Etter nytt beregningsgrunnlag.

Tabell 7. *Beregnede årlige levekostnader for en arbeiderfamilie på 3,61 personer.*

	Utgift			Utgiftsøking fra mars 1950 til okt. 1950	Av dette utgiftsøking som følge av:			
					Prisoppgang på subsidierte varer		Forhøyde indirekte skatter	Andre årsaker
	Oktober 1949	Mars 1950	Oktober 1950		Direkte virkning	Beregningsmessig virkning		
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
I. Matvarer	2 744,02	2 755,93	3 143,60	387,67	362,32	20,60	2,60	2,15
II. Drikkevarer og tobakk	405,09	415,47	455,88	40,41	–	–	22,66	17,75
III. 1. Kull, koks, ved og petroleum	152,29	152,56	151,60	÷ 0,96	–	–	–	÷ 0,96
2. Gass og elektrisitet	132,56	132,69	133,11	0,42	–	–	–	0,42
IV. Bekledning	1 175,49	1 179,76	1 274,88	95,12	82,76	5,01	–	7,35
V. Husleie	616,32	618,17	618,17	–	–	–	–	–
VI. Andre utgifter	1 907,85	1 928,09	1 975,10	47,01	12,78	25,87	1,97	6,39
Total	7 133,62	7 182,67	7 752,34	569,67	457,86	51,48	27,23	33,10

Prisstigningen på 7,9 % svarer til en utgiftsøking på 570 kroner pr. år for «indeksfamilien» på 3,61 personer. 80 % av denne øking eller om lag 458 kroner skyldtes prisoppgangen (inklusive omsetningsavgift) på varer som var subsidiert i mars 1950. Til dette kommer et beløp på vel 51 kroner som representerer den beregningsmessige virkning av reduksjonen av pristilskottene. Denne virkning skyldes at en regner med parallelle prisbevegelser for enkelte utgiftsgrupper. Høyere indirekte skatter (omsetningsavgift unntatt) førte til en utgiftsøking på om lag 27 kroner eller 5 % av den samlede øking. De gjenstående 6 % av utgiftsøkingen skyldtes bl. a. høyere priser på egg, kalvekjøtt, lungemos, enkelte fiskeslag, sirup, tobakk, hårklipping og stigning i trygdekassepremier og aviskontingenter.

Byrået har også foretatt beregninger over utgiftsøkingen for familiegruppene «mann, kone», og «mann, kone og 1 barn» som følge av prisoppgangen på subsidierte varer siden 3. april 1950. Beregningen er gjennomført på samme måte som for indeksfamilien. For «mann, kone» utgjør stigningen (med omsetningsavgift) kr. 326,12 og for «mann, kone og 1 barn» kr. 421,90. For indeksfamilien var den tilsvarende utgift kr. 457,86.

Tabell 8. *Prisoppgangen på enkelte subsidierte matvarer fra mars 1950 til oktober 1950.*

	Detaljpr. i gj.sn. for en del byer og industristeder i kr. pr. kg		Stigning fra mars 1950 til oktober 1950 i kr. pr. kg
	Mars 1950	Oktober 1950	
Oksekjøtt, ferskt, bankekjøtt	5,72	8,18	2,46
» » mellomstek	4,27	6,63	2,36
» » høyrygg	[1] 2,87	4,90	2,03
» » bibringe	[1] 2,87	4,50	1,63
Kalvekjøtt, ferskt, spekalv, stek	3,13	4,24	1,11
» » » forpart	2,58	3,44	0,86
Sauekjøtt, ferskt, stek	4,87	6,29	1,42
» » bog	4,38	5,64	1,26
» » bryst	4,18	5,44	1,26
Kjøttdeig, alminnelig	3,86	5,58	1,72
Karbonadedeig	3,86	6,24	2,38
Kjøttpølser, rå	[1] 3,43	4,53	1,10
» kokte og røykte	[1] 3,69	4,98	1,29
Kjøttpudding	[1] 4,28	5,98	1,70
Servelatpølse	[2] 0,62	0,78	0,16
Okserull	[1], [2] 0,98	1,31	0,33
Leverpostei	[2] 0,66	0,73	0,07
Skinkestek	[1] 4,31	6,04	1,73
Flesk, ferskt, norsk sideflesk	4,48	6,33	1,85
Smør, meierismør, Kløvermerket	6,18	7,58	1,40
» , fjellsmør	5,79	7,14	1,35
Margarin	1,00	2,25	1,25
Kunstsmult	1,10	2,50	1,40
Kaffe	4,05	8,00	3,95
Rugmjøl	0,43	0,67	0,24
Hvetemjøl	0,64	0,70	0,06
Havregryn	0,66	0,86	0,20
Semulegryn	0,64	0,71	0,07
Husholdningsbrød	0,51	0,72	0,21
Grovbrød	0,48	0,64	0,16
Kneipbrød	0,60	0,73	0,13
Hveteloff	0,96	1,02	0,06
Vørterkake	1,34	1,43	0.09
Wienerbrød	[3] 0,12	0,14	0,02
Flatbrød	0,78	0,90	0,12

[1] August. [2] Pris pr. kg. [3] Pris pr. stk.

Av de enkelte utgiftsgrupper er matvareposten steget forholdsvis mest både når en har for øye stigningen i løpet av hele det siste året og når en ser på stigningen siden mars 1950. Fra oktober 1949 til oktober 1950 er matvareutgiftene steget 14,5 % og fra mars 1950 til oktober 1950 med 14,1 %. Denne siste stigningen skyldes så godt som utelukkende høyere priser for subsidierte varer.

Prisene på mjøl, gryn, brød, smør, margarin og kaffe ble forhøyd fra og med 3. april, men da lagrene skulle selges ut til gamle priser, steg forbrukerprisene først en del senere. Kjøtt- og fleskeprisene ble forhøyd fra og med 21. august. Senere er det foretatt en del endringer for enkelte kvaliteter. Ved Prisdirektoratets kunngjøring av 15. november er det også satt nye priser på saltet flesk. Disse priser ligger ca. kr. 2,20 høyere pr. kg enn tidligere. Nye forhøyde priser på saltet sauekjøtt vil også komme senere.

Tabell 9. *Beregnede årlige matvareutgifter for en arbeiderfamilie på 3,61 personer.*

	Utgift			Utgiftsøking fra mars 1950 til okt. 1950	Av dette utgiftsøking som følge av:			
					Prisoppgang på subsidierte varer		Forhøyde indirekte skatter	Andre årsaker
	Oktober 1949	Mars 1950	Oktober 1950		Direkte virkning	Beregningsmessig virkning		
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Kjøtt og kjøttvarer	404,88	405,00	532,20	127,20	121,42	3,41	–	2,37
Flesk	92,30	92,30	119,67	27,37	27,13	–	–	0,24
Fisk og fiskevarer	296,02	296,74	306,45	9,71	–	–	–	9,71
Mjølk, smør, ost og egg	827,46	804,64	945,43	140,79	107,90	–	–	32,89
Poteter, grønnsaker, frukt og bær	456,55	483,54	425,07	÷ 58,47	–	–	–	÷ 58,47
Mjøl, gryn m. v.	73,05	73,05	81,74	8,69	8,63	–	–	0,06
Brød og andre bakervarer	291,47	291,47	346,45	54,98	54,98	–	–	–
Kolonialvarer	195,09	201,58	263,27	61,69	42,26	1,71	2,50	15,22
Matvarer ellers	107,20	107,61	123,32	15,71	–	15,48	0,10	0,13
Matvarer i alt	2 744,02	2 755,93	3 143,60	387,67	362,32	20,60	2,60	2,15

Stigningen i gruppen mjølk, smør, ost og egg skyldes foruten prisoppgangen på margarin og smør også prisoppgang på egg. Prisen på egg som gikk sterkt ned i begynnelsen av året, steg senere og var i oktober gjennomsnittlig 40 øre høyere pr. kg enn i oktober 1949.

Stigningen i utgiftene til fisk og fiskevarer i det siste året med i alt 3,5 % skyldes for størstedelen at gjennomsnittsprisen på fiskeboller er gått opp med 11 øre pr. boks, fiskepudding med 6 øre pr. kg, varm-røykt sild med 54 øre pr. kg, fersk torsk med 10 øre pr. kg, sei med 6 øre og kveite med 35 øre pr. kg. Dessuten gikk prisene opp på saltet sild, klippfisk, lutefisk og tørrfisk etter at maksimalprisene på disse varer ble opphevd. Fra 23. september 1950 ble prisen på både tilvirket og utilvirket fisk i Sør-Norge forhøyd med 5 øre pr. kg på grunn av stigning i hurtigrutefraktene og jernbanefraktene.

Gruppen kolonialvarer er gått opp 35 % i det siste året. Størsteparten av denne stigningen — i alt 22,5 % — skyldes oppgang i kaffeprisen fra kr. 4,05 pr. kg til kr. 8,00 pr. kg. Denne prisforhøyelse reduserte opprinnelig kaffesubsidiene pr. kg. Som følge av stigning i importprisene var imidlertid kaffesubsidiene pr. kg noe høyere i oktober 1950 enn i mars 1950. Sirup-prisen er også steget i det siste året som følge av høyere innkjøpspris fra utlandet, i alt med 55 øre pr. kg.

Prisen på alminnelig kokesjokolade er gått opp med nesten kr. 1,00 pr. kg dels som følge av stigning i sjokoladefabrikkenes innkjøpspriser på kakaobønner og dels som følge av høyere avgifter.

Prisen på drops er gått opp med kr. 0,26 pr. hg eller vel 35 %, dels på grunn av at avgiften på sukkervarer er gått opp fra 66,67 % til 150 % og dels som følge av høyere pris på sukker til industrielt bruk.

Utgiftene til gruppen poteter, grønnsaker, frukt og bær var ca. 7 % lavere i oktober 1950 enn i oktober 1949. Nedgangen skyldes først og fremst lavere eplepriser, men også prisene på hodekål, kålrot, sellerirøtter, løk

og tomater lå en del lavere i 1950 enn i 1949. Derimot var potetprisen i oktober 1950 7 øre høyere pr. kg enn på samme tid året forut, og prisen på gulerøtter 3 øre høyere pr. kg.

Prisene på de viktigste andre matvarene, nemlig mjølk, fløte, ost og sukker, har vært så godt som uforandret fra oktober 1949 til oktober 1950.

Utgiftsposten drikkevarer er gått opp med 14,4 % i løpet av det siste året. Denne stigningen skyldes først og fremst at krisetilleggsavgiften på brennevin ble forhøyd fra 100 % til 150 % fra 25. september 1950. Dessuten er prisen på pilsnerøl steget med 5 øre pr. ½ flaske og eksportøl med 4 øre. Forhøyelsen av prisen på pilsnerøl skyldes øking i kostnadene ved ølproduksjonen. For eksportøl er krisetilleggsavgiften økt.

Utgiftene til tobakk har steget 11,0 % fra oktober 1949 til oktober 1950. Fra og med 13. februar 1950 ble krisetilleggsavgiften på røyketobakk satt opp fra 40 til 50 % og prisene tilsvarende forhøyd. Fra 31. juli ble prisene på røyketobakk satt ytterligere opp, samtidig som sigaretter og skråtobakk også ble dyrere. Denne oppgangen skyldtes stigning i innkjøpsprisene på råtobakk og andre kostnader.

Bekledningsposten steg i alt med 8,5 % fra oktober 1949 til oktober 1950. Subsidiene til ull, bomull, bomullsgarn, arbeidsklær av dongery og importert bunnlær og bunnlærshuder falt bort fra 2. april 1950. På grunn av de relativt store lagre ble det imidlertid fastsatt prisstopp for stoffer til 1. august og for ferdigvarer til 1. november. Levekostnadsindeksen pr. 15. oktober 1950 viste ikke på langt nær den fulle virkning av sløyfingen av subsidiene og av prisoppgangen på tekstilråstoffer siden april 1950.

Posten andre utgifter er steget 3,5 % i det siste året. Oppgangen skyldes bl. a. stigning i prisene på tekstilvarer til huset, møbler og fyrstikker og oppgang i den gjennomsnittlige trygdekassepremie. Dessuten inkluderer økingen en beregningsmessig utgift fordi en del utgiftsposter får samme prosentvise endring som totalen.

Utgiftene til lys og brensel har vært så godt som uforandret i løpet av året. Indekstallet for kull, koks, ved og petroleum er gått ned 0,5 %, mens indekstallet for gass og elektrisitet er steget 0,4 %.

Utviklingstendenser.

Mens prisutviklingen i 1950 ble dominert av nedskjæringen av pristilskottene, vil den i 1951 trolig bli preget både av den kostnadsøking som fant sted i de siste måneder av året som gikk og av en ytterligere øking i kostnadene i 1951.

Den store prisoppgang på verdensmarkedet i annet halvår 1950 slo bare delvis ut i det norske prisnivået i året som gikk. Som nevnt i avsnittet om verdensøkonomien, vil denne oppgangen sannsynligvis fortsatt gjøre seg gjeldende i 1951, dersom de store opprustningsprogrammer i en rekke land blir gjennomført. Det kan imidlertid godt tenkes at prisstigningen etter hvert vil bli svakere, bl. a. som følge av de tiltak som er satt i verk i flere land for å bremse på prisoppgangen. Likevel er det tryggest å regne med at prisene på innførte varer vil ligge til dels atskillig høyere i 1951 enn i annet halvår 1950.

Hittil har lønnsoppgjøret i oktober 1950 bare slått ut i høyere priser på enkelte områder hvor fortjenestemarginen allerede på forhånd var knapp. Prisforhøyelsene på ull, huder og skinn i løpet av høsten 1950 og på gjøkalv, sauekjøtt og enkelte mjølkeprodukter i januar 1951, må imidlertid også ses i sammenheng med lønnsoppgjøret.

Som nevnt i avsnittet om lønningene, ble det under forhandlingene i oktober oppnådd enighet om automatisk lønnskompensasjon, dersom levekostnadsindeksen pr. 15. mars 1951 eller senere skulle ligge 5 poeng eller mer over indekstallet i september 1950. En ytterligere øking på 5 poeng 6 måneder eller mer etter at en slik regulering har funnet sted, vil ikke føre til automatisk lønnskompensasjon, men vil gi grunnlag for krav om nye lønnsforhandlinger.

Etter årets budsjettframlegg å dømme vil de prishevende tendenser ikke bli nøytralisert med økte pristilskott i nevneverdig utstrekning. Derimot vil høyere lønninger under de gjeldende regler om prisregulering kunne bli motvirket av en øking av produktiviteten. Det er imidlertid lite trolig at produktivitetsøking kan hindre en fortsatt oppgang i priser og levekostnader i løpet av 1951.

Fra september 1950 til desember 1950 gikk pristallet for levekostnadene opp fra 108,3 til 111,6. Det er grunn til å tro at indekstallet pr. 15. mars 1951 vil føre til lønnsoppgang i samsvar med den avtale som ble truffet under forhandlingene i oktober 1950. I så fall vil også jordbruket ha krav på prisforbedringer ifølge den avtale som ble sluttet mellom Staten og jordbruksorganisasjonene i desember 1950.

Lønninger.

Lønnsutviklingen 1939—1949 innen de viktigste næringer.

De tariffmessige lønnsøkinger som fant sted fra 1939 til slutten av krigen, var forholdsvis beskjedne. Skogsarbeiderne og landarbeiderne fikk i 1940 og 1941 lønnstillegg på tilsammen

ca. 20 %. Den større lønnsomhet i skogbruk og jordbruk og den stigende mangel på arbeidshjelp førte imidlertid til en langt større faktisk lønnsøking enn dette. Ifølge lønnsstatistikken økte fortjenesten fra 1939 til 1944 til over det dobbelte i begge disse næringer. For de fleste grupper av arbeidere i industrien var den avtalebestemte lønnsøking fra 1939 til slutten av okkupasjonen bare ca. 5 %, mens den faktiske lønnsøking var om lag 15 %. Skilnaden mellom de to tall skyldes forskjellige uformelle tillegg, økt akkordfortjeneste o. a. De aller fleste andre lønnstakergrupper fikk omtrent samme tarifftillegg som industrien. Ett unntak danner de sjøfolk som seilte ute under krigen. For disse steg hyresatsene til nær det tredobbelte når en regner med krigsrisikotilleggene.

Levekostnadsindeksen viste en stigning på 53 % fra 1939 til mai 1945. Selv om mange grupper under krigen fikk ytelser av forskjellig slag som ikke kommer fram i statistikken, betydde derfor lønns- og prisutviklingen en vesentlig senking av reallønnen for de fleste lønnstakere. Men den førte samtidig til en avgjørende utjamning av lønnsinntektene ved at fortjenesten for de lavtliggende gruppene jordbruks- og skogsarbeidere ble hevet langt på vei opp mot gjennomsnittsnivået for alle lønnstakere. Storparten av sjøfolkene ble endog hevet vesentlig over dette nivå.

Lønnspolitikken etter frigjøringen har på den ene side tatt sikte på å heve reallønnen innenfor rammen av stabiliseringspolitikken. På den annen side har den søkt å gjennomføre en større grad av utjamning innen de enkelte næringer, samtidig som en i det minste ønsket å beholde den utjamning mellom næringene som hadde funnet sted under krigen. Ved gjennomføringen av denne politikk har lønnsnemnd-institusjonen spilt en avgjørende rolle, fordi kjennelsene i lønnsnemnda har vært retningsgivende også for de reguleringer som ble gjort etter forhandling eller mekling.

De to store dyrtidstilleggene i 1945 tok sikte på å gi de fleste lønnstakergrupper utenom jordbruk, skogbruk og sjøfart ¾ kompensasjon for prisstigningen under krigen. Disse tilleggene var forskjellige for menn og kvinner (50 øre og 34 øre pr. time), men ellers like for alle arbeidere og funksjonærer, og virket derfor prosentvis mer på lavere enn på høyere lønninger. De senere dyrtidstillegg (tilsammen 15 øre) i 1946 og 1947 var like også for menn og kvinner. De ekstraordinære 10-øres- og 5-ørestilleggene i 1948 og 1949 gjaldt bare de lavest lønte arbeidere og funksjonærer. Også de alminnelige tariffrevisjoner i 1946, 1948 og 1949 tok først og fremst sikte på å heve lønningene for de gruppene som lå lavest. Tariffoppgjørene etter krigen for jordbruksarbeidere og skogsarbeidere har gitt lønnstillegg av omtrent samme størrelse som for de andre lønnstakergruppene. Det samme gjelder avtalerevisjonene for sjøfolk i innenriksfart, mens det for utenriksfarten stort sett bare har vært en stadfesting av de store tillegg som ble gitt under krigen.

I tillegg til de lønnsforbedringer som er nevnt her, kommer lovfesting av 3 ukers ferie fra 1948, av 1. og 17. mai som betalte fridager og nedsetting av arbeidstiden for mange grupper, i første rekke for gruvearbeidere under dagen, helkontinuerlige skiftarbeidere, arbeidere i jordbruket og for sjøfolk.

Det alminnelige underskott på arbeidskraft i omtrent alle næringer etter krigen og de nesten ubegrensede avsetningsmuligheter for de fleste vareproduserende næringsgrener har øvd et stadig press på lønningene. Den f a k t i s k e fortjeneste er særlig av disse grunner økt vesentlig mer for mange grupper enn de tillegg som dyrtids- og tariffreguleringene ga. Denne «lønnsglidning» er skjedd gjennom individuelle tillegg, forskjellige former for produksjonspremie, bonus o. l., økt akkordfortjeneste, økt omfang av akkordarbeid o. a.

Mest utpreget har lønnsglidningen vært i jordbruket. For mannlige jordbruksarbeidere er det riktig nok ingen stor skilnad mellom den prosentvise faktiske lønnsøking etter statistikken og økingen i tariffsatsene. Men i realiteten har lønningene for jordbruksarbeidere siden begynnelsen av krigen stadig ligget foran satsene i overenskomstene, slik at tariffreguleringene hver gang nærmest har bestått i å godkjenne formelt den lønnsøking som faktisk var skjedd i tariffperioden. For kvinnelig arbeidshjelp i jordbruket viser statistikken også vesentlig større prosentvis lønnsøking enn tariffsatsene.

For industrien representerer lønnsglidningen 25—30 % av den totale lønnsøking 1944—1. kvartal 1950, men utviklingen er meget ulik innen de forskjellige industrigrener. For bygningsfagene utgjør lønnsglidningen over 40 % av den samlede fortjenesteøking etter frigjøringen. En vesentlig årsak til lønnsglidningen på dette område er at omfanget av akkordarbeid, som lå på et uvanlig lavt nivå ved utgangen av krigen, er økt etter hvert som tilgangen på byggematerialer er blitt mer normal.

De oppgaver statistikken gir, kan ikke si noe bestemt om i hvilken utstrekning lønnsglidning også har funnet sted innenfor andre lønnstakergrupper. Funksjonærene i omsetning, industri og offentlig virksomhet og de store grupper av lønnstakere innen transportfagene har imidlertid hatt relativt små muligheter for å øke lønnsinntektene ut over avtalenes eller regulativenes satser.

Tabell 1. *Gjennomsnittsfortjenesten for en del viktige lønnstakergrupper.*

		Abs. tall — kroner				Rel. tall — 1939 = 100		
		1939	1944	1946	1949	1944	1946	1949
Menn.								
Jordbruk — dagarb., egen kost	pr. dag	6,05	12,09	15,06	19,25	200	249	318
Jordbruk — tjenestegutter[1]	» år	624	1 366	1 981	2 783	219	317	446
Skogsarbeidere — vinter	» dag	5,87	11,98	15,63	19,63	204	266	334
Industri — voksne arb.	» time	1,68	1,93	2,54	3,10	115	151	185
Privat bygge- og anleggsvirksomhet, voksne arb.	» »	2,25	2,37	3,08	4,02	105	137	179
Forretn.drift — kontorass., ekspeditører o. l.	» år	–	–	[2]6 080	–	[3]107	[3]151	[3]173
Sjøfart — matroser utenriksfart[1]	» »	–	–	–	[4]7 810	–	[5]298	[5]298
Privat landtransport-sjåfører, lagerarb.	» time	1,61	1,77	2,26	2,82	110	140	175
Off. landtransport-, jernbane-konduktører[6]	» år	3 690	–	5 250	6 860	–	142	186
Statstjenestem. — sekretærer, kasserere, bokholdere[6]	» »	5 140	–	6 910	8 410	–	134	164
Statstjenestem. — telefontekniker I[6]	» »	4 490	–	6 050	7 430	–	135	165
Kvinner.								
Jordbruk — dagarb., egen kost	» dag	3,89	7,78	9,79	12,80	200	252	329
Jordbruk — tjenestejenter[1]	» år	411	845	1 170	1 678	206	285	408
Industri — voksne arb.	» time	0,97	1,13	1,52	1,98	116	157	204
Forretn.drift — kontorass., ekspedit. o. l.	» år	–	–	[2]4 570	–	[3]108	[3]151	[3]180
Statstjenestem. — assist. I og II[6]	» »	3 440	–	5 110	5 830	–	149	169
Statstjenestem. — telegraf.-, telefonassist.[6]	» »	3 290	–	4 970	6 230	–	151	189
Hushjelp i byer[1]	» »	588	996	1 236	1 740	169	210	296

[1] Til dette kost og losji.
[2] Etter Byrådets undersøkelse i juli 1946.
[3] Etter tariffens toppsatser for Oslo.
[4] Etter Byrådets undersøkelse november 1949.
[5] Etter tariffens hyresats + krigsrisikotillegg.
[6] Statens lønnsregulativ, gjennomsnitt av lønnsklassenes begynner- og toppsatser.

Tallene i tabell 1 skulle gi et brukbart bilde av lønnsutviklingen for de viktigste hovedgrupper av arbeidere og funksjonærer, selv om de har mange svakheter. Innbyrdes er imidlertid fortjenestetallene for de ulike grupper mindre sammenliknbare. Likevel er hovedtendensen klar. Mens dagfortjenesten for arbeidere i jordbruk og skogbruk i 1939 lå 55—60 % lavere enn den gjennomsnittlige daglønnen i industrien, var skilnaden i 1949 mellom 20 og 30 %. De fleste grupper av sjøfolk, som i 1939 lå på lavere fortjeneste enn industrien, lå i 1949 en god del høyere om en regner naturallønn med. De store grupper av lønnstakere i privat og offentlig landtransport, som også før krigen stort sett lå lavere enn industrien, har derimot gjennomgående hatt mindre øking enn industriarbeiderne. De fleste grupper av funksjonærer i industri, omsetning og offentlig virksomhet har fått sine lønninger økt vesentlig mindre enn arbeidere i industrien. Statistikken synes også å vise en viss utjamning mellom gjennomsnittsfortjenesten for bygg- og anleggsarbeidere og arbeidere i industrien. Som nevnt nedenfor er det imidlertid sannsynlig at lønnsstatistikken viser for liten øking siden 1939 i fortjenesten for byggefagene.

Lønnsutviklingen i industri og byggevirksomhet.

Arbeiderne i industrien og byggefagene utgjør bortimot 40 % av alle lønnstakere. For disse arbeidere gir statistikken bedre og mer detaljerte opplysninger om lønnsforholdene enn for de andre næringsgrupper. Den offisielle lønnsstatistikk som bygger på oppgaver fra bedrifter tilsluttet Norsk Arbeidsgiverforening, gir lønnstall fra 1939 til og med 1. halvår 1950.

Tabell 2. *Gjennomsnittlig timefortjeneste i industri og privat bygge- og anleggsvirksomhet.*

	1939 3. kv.	1944	1946	1947	1948	1949	1950 1. halvår
Absolutte tall i kroner:							
Voksne menn i privat bygg og anlegg	2,25	2,37	3,08	3,50	3,80	4,02	3,94
Voksne menn i industrien	1,68	1,93	2,54	2,80	2,96	3,10	3,19
Voksne kvinner i industrien	0,97	1,13	1,52	1,75	1,88	1,98	2,07
Relative tall:							
A. 1939 3. kv. = 100.							
Voksne menn i privat bygg og anlegg	100	105	137	156	169	179	175
Voksne menn i industri	100	115	151	167	176	185	190
Voksne kvinner i industri	100	117	157	180	194	204	213
B. Voksne menn i industri — de enkelte år = 100							
Voksne menn i privat bygg og anlegg	134	123	121	125	128	130	124
Voksne kvinner i industri	58	59	60	63	64	64	65

Tabellen viser den sterke lønnsstigningen i de to første år etter krigen. Både i industri og i bygge- og anleggsvirksomhet økte fortjenesten med om lag 50 % i de to første etterkrigsårene. Siden 1947 har den gjennomsnittlige årlige lønnsøking vært 5—8 % og som regel noe større i byggefagene enn i industrien. Videre viser tabellen en viss relativ utjamning mellom lønningene i industri og bygge- og anleggsvirksomhet. Statistikken for den siste gruppen gir imidlertid et noe usikkert uttrykk for det gjennomsnittlige lønnsnivå for hele denne næringsgruppen, fordi den bare omfatter en mindre del av det totale arbeidertall i bygge- og anleggsvirksomhet og fortrinnsvis de større bedriftene i de store byer. Etter en særskilt lønnstelling for byggefagene i 2. kvartal 1949, lå gjennomsnittsfortjenesten ved bedrifter tilsluttet Norsk Arbeidsgiverforening rundt 5 % høyere enn for alle bedrifter som var med i tellingen. Før krigen var denne forskjellen sannsynligvis større enn i 1949, slik at den lønnsøking som statistikken viser siden 1939, er mindre enn den som faktisk har funnet sted for hele byggeindustrien. — Nedgangen i timefortjenesten i byggefagene fra 1949 til 1. halvår 1950 skyldes at fortjenesten i de to første kvartaler i året regelmessig ligger lavere enn i de to siste. Fra 1. halvår 1949 til 1. halvår 1950 steg timefortjenesten med 7 øre i denne gruppen.

Lønnsøkingen fra 1939 har gjennomgående vært betydelig større for kvinnelige arbeidere i industrien enn for mannlige (213 % mot 190 %), slik at det her er skjedd en viss relativ utjamning. I absolutte tall derimot økte forskjellen fra 71 øre i 1939 til 112 øre i 1950.

Det relative lønnsnivå innen en del viktigere industrigrupper er vist i tabell 3.

Tabell 3. *Voksne menn. Gjennomsnittlig timefortjeneste i enkelte viktige industrigrupper i prosent av gjennomsnittsfortjenesten for hele industrien.*

	1939 3. kv.	1944	1946	1949	1950 1. halvår
Bryggerier	105	100	99	94	95
Elektrokjem. og elektromet. industri .	101	105	107	109	109
Mek. verksteder[1]	99	104	104	101	101
Skotøyindustri	98	110	99	103	104
Tobakkindustri	95	92	93	92	93
Bergverk	87	104	98	101	103
Papirindustri	86	82	91	95	95
Tekstilindustri	82	89	88	90	92
Hermetikkindustri	78	78	82	83	84
Hele industrien	100	100	100	100	100

[1] Bedrifter tilsluttet Mekaniske Verksteders Landsforening.

Tabellen viser at det har funnet sted en viss utjamning mellom gruppene i forhold til før krigen. Gruppene Bergverk, Papirindustri, Tekstilindustri og Hermetikkfabrikker representerte i 1939 et lønnsnivå som var fra 15 til 22 % lavere enn gjennomsnittet for industrien. Av disse har bergverkene hatt så sterk lønnsøking siden 1939 at de i 1950 ligger noe over gjennomsnittet. De andre tre gruppene har også hatt større lønnsøking enn for industrien totalt, men de ligger fremdeles vesentlig under gjennomsnittsnivået. Spesielt har hermetikkindustrien ennå et meget lavt relativt lønnsnivå — 16 % under gjennomsnittet. På den annen side har elektrokjemisk storindustri, som i 1939 lå på et relativt høyt lønnsnivå, i 1950 rykket ytterligere opp og danner nå som gruppe et lønnsmessig toppnivå — 9 % over gjennomsnittet. Det var i 1. halvår 1950 en lønnsforskjell for mannlige arbeidere i hermetikkindustrien og i elektrokjemisk storindustri på 81 øre pr. time, eller 30 %. I 1939 var skilnaden mellom laveste og høyeste gruppe som er med i denne oppstillingen, ca. 35 %. Metallindustrien som representerer henimot 30 % av arbeidertallet i hele industrien, har i perioden 1939—50 dannet et lønnsmessig mellomnivå.

Tabell 4. *Voksne kvinner. Gjennomsnittlig timefortjeneste i enkelte viktige industrigrupper i prosent av gjennomsnittsfortjenesten for hele industrien.*

	1939 3. kv.	1944	1946	1949	1950 1. halvår
Bryggerier	122	112	109	100	100
Mek. verksteder	122	116	117	111	107
Tobakkindustri	112	96	99	102	101
Konfeksjonsindustri	108	113	101	100	101
Papirindustri	99	97	102	103	100
Skotøyindustri	98	104	100	104	104
Tekstilindustri	88	91	97	97	97
Hermetikkindustri	84	88	93	91	89
Hele industrien	100	100	100	100	100

Tallene for kvinnelige industriarbeidere gir et helt annet bilde enn de tilsvarende tall for menn i industrien. I tiden 1939—1950 fant det sted en sterk utjamning gruppene imellom. I 1939 var skilnaden mellom laveste og høyeste fortjeneste i de viktigere industrigrupper ca. 45 % mot bare 20 % i 1950.

Lønnsstatistikken gir ingen mulighet for å undersøke om det har funnet sted en utjamning av lønningene for arbeidere innen de enkelte industrigrupper siden 1939. De spesielle lønnstellinger som Statistisk Sentralbyrå foretok i 1948 og 1949 viste imidlertid en meget stor spredning i lønningene innen de grupper som ble undersøkt. Således var det i 2. kvartal 1948 21 % av fagarbeiderne i jernindustrien som tjente over kr. 3,50 pr. time, men samtidig 24 % som tjente mindre enn kr. 2,75. Av voksne kvinner i tekstilindustrien tjente 10 % mer enn kr. 2,25 pr. time, mens 12 % samtidig tjente mindre enn kr. 1,50 pr. time. I 2. kvartal 1949 var det 23 % av de voksne bygningsarbeidere som tjente mer enn 4 kroner pr. time, men samtidig 40 % som tjente mindre enn 3 kroner pr. time.

I 2. kvartal 1950 har Byrået foretatt tilsvarende lønnstellinger for bl. a. metallindustrien og tekstilindustrien. På grunnlag av tellingene i 1948 og 1950 har en beregnet spredningen i lønningene i disse to grupper uttrykt ved gjennomsnittsavviket (dvs. den gjennomsnittlige skilnad mellom timefortjenesten for de e n k e l t e arbeidere og gjennomsnittsfortjenesten for a l l e arbeidere i vedkommende industri). En finner da følgende utvikling:

	Gjenomsnittsavvik			
	Absolutt		Relativt	
	1948	1950	1948	1950
	øre	øre	pst.	pst.
Metallindustri, ekskl. bilverksteder, treskipsbygg, radiofabrikker, flyverksteder og offentlige verksteder.				
Menn	39,4	42,8	12,8	13,1
Kvinner	26,4	31,4	12,8	13,8
Tekstil- og trikotasjeindustri.				
Menn	30,8	32,1	11,6	11,1
Kvinner	25,8	28,1	14,0	14,3

Både for menn og kvinner har det altså innen begge disse store industrigruppene skjedd en øking i lønnsforskjellen målt ved absolutte tall. Også relativt er det større spredning i lønningene i 1950 enn to år tidligere, unntatt for menn i tekstilindustrien.

En kan ikke se bort fra at en viss forskjell i utvalget av bedrifter som statistikken bygger på, kan ha virket noe inn på de beregnede spredningstall. Selv om en må ta visse forbehold, er imidlertid den tendens tallene gir uttrykk for nokså forbausende på bakgrunn av de avtaletillegg som er gitt: Innen metallindustrien fikk de ekstraordinære 10-øres og 5-øres tillegg i 1949 for de lavere lønte arbeidere i alle fall en del virkning. Det samme gjelder et tillegg på 5 øre på minstelønnssatsene for menn i verkstedsavtalen 1949. For arbeiderne i tekstilindustrien fikk de ekstraordinære tilleggene betydning for et stort antall. Tariffrevisjonen 1949 ga dessuten tillegg på 10 og 8 øre på timesatsene for menn og kvinner for å jamne ut forskjellen mellom timelønte og akkordlønte. De senere årene er dessuten akkordavlønning blitt gjennomført for et betydelig antall arbeidere som før hovedsakelig sto på timelønnsarbeid.

Som nevnt har lønnspolitikken etter krigen tatt sikte på en utjamning både mellom gruppene og innen de enkelte grupper. Tallene foran viser at dette formål bare til dels er oppnådd. Dersom en ser på forholdet mellom gruppene, er utjamningen for menn relativt liten, mens den derimot er betydelig for kvinner. Når det gjelder de enkelte grupper, har en bare kunnet gi tall for årene 1948 og 1950 for to industrigrupper. Disse tall viser at trass i utjamningstiltakene har det bare funnet sted en alminnelig heving av lønnsnivået for alle arbeidere eller endog sannsynligvis en større øking for de høyere enn for de lavere lønte.

Knappheten på arbeidskraft i etterkrigsperioden har ført til et alminnelig press på lønningene og derved til lønnsglidning. Det er denne lønnsglidningen som på mange områder har motvirket lønnspolitikkens tendens til utjamning mellom gruppene og innen de enkelte grupper. På grunnlag av statistikken kan en danne seg et omtrentlig bilde av lønnsglidningen og dens omfang. Tabell 5 viser at for industrien er den lønnsglidning som har funnet sted ut over de tariffbestemte tillegg, gjennomgående størst for de grupper som på forhånd lå lønnsmessig godt an.

Tabell 5. *Avtalebestemt lønnsøking og lønnsglidning innen en del industrigrener 2. halvår 1944—1. kvartal 1950.*

	Lønnsøking i alt		Avtalebest. økn.		Lønnsglidning	
	øre	pst.	øre	pst.	øre	pst.
Menn i alt	118	61	86	44	32	17
Kvinner i alt	87	76	73	64	14	12
Menn:						
Kjemisk industri	137	66	83	40	54	26
Metallindustri	112	55	71	35	41	20
Papirindustri	136	86	114	72	22	14
Tekstilindustri	119	70	107	63	12	7
Hermetikkindustri	114	76	105	70	9	6

I tabell 6 har en søkt å regne ut den tariffbestemte lønnsøking og lønnsglidning for de enkelte år etter krigen. Lønnsglidningen i det enkelte år vil bl. a. også avhenge av de resultater årets eventuelle tariffrevisjon gir, og under ellers like forhold være mindre i de år da det blir gitt tarifftillegg, enn i andre år. Lønnsglidningen 1948—1949 og 1949—1950 er imidlertid forholdsvis liten, trass i vesentlig mindre avtale-bestemte lønnsøkinger enn i de foregående år. Det er vanskelig å slutte noe bestemt på dette grunnlag. Den avtagende lønnsglidning kan i noen grad skyldes både avspenning på etterspørselssiden fordi arbeidskraftsituasjonen trass i alt er blitt lettere enn den var de første 2—3 år etter krigen, og avspenning på tilbudssiden etter hvert som reallønningene nådde opp i førkrigsnivået.

Tabell 6. *Avtalebestemt lønnsøking og lønnsglidning i industrien 1944—1950.*

	1944—1950 2. halvår—1. kv.	1944—1946 2. halvår—1. kv.	1946—1947 1. kv.	1947—1948 1. kv.	1948—1949 1. kv.	1949—1950 1. kv.
	Pst.	Pst.	Pst.	Pst.	Pst.	Pst.
Menn:						
Lønnsøking i alt	61,1	24,9	10,8	7,1	5,2	3,4
Avtalebestemt øking	44,5	24,4	7,9	3,0	2,4	1,7
Glidning	16,6	0,5	2,9	4,1	2,8	1,7
Kvinner:						
Lønnsøking i alt	76,3	25,4	16,1	9,6	5,5	4,7
Avtalebestemt øking	64,0	27,2	14,7	4,8	4,4	2,6
Glidning	12,3	÷ 1,8	1,4	4,8	1,1	2,1

Det er vanskelig å avgjøre hvorvidt 18-øres tillegget høsten 1950 vil bremse på lønnsglidningen innenfor industrien eller ikke. Hvis ikke arbeidskraftsituasjonen endrer seg vesentlig, er det imidlertid sannsynlig at et så vidt stort tillegg vil bli fulgt av en minimal glidning for de lavere lønte gruppene. I sammenheng med indeksreguleringen høsten 1950 ble de fleste tariffavtaler prolongert til 1952, slik at de får en treårig løpetid. En må regne med at lønnsforskjellen innen industrien ved utgangen av denne periode vil være større enn i 1. kvartal 1950, dels som følge av en glidning som en må forutsette har funnet sted fra 1. kvartal til oktobertillegget ble gitt, dels som følge av en eventuell fortsatt glidning for de høyere lønte grupper også etter 18-øres tillegget.

Tariffrevisjoner i 1950.

Omtrent alle lønnsavtaler som ble revidert i 1949, fikk to-årig løpetid. En del grupper ble imidlertid ikke ferdig med tariffrevisjonen før ut på våren og sommeren 1950. Dette gjaldt f. eks. for landtransport og laste- lossearbeid. Her ble de nye avtalene fastsatt av Lønnsnemnda. Arbeidere i landtransport fikk en øking på 5 kroner pr. uke på de fleste satsene. For laste—lossearbeidere ble en del akkordsatser satt betydelig opp, mens andre til gjenngjeld ble noe redusert. En lønnsnemndskjennelse for hotell- og restaurantpersonale ga gjennomgående et tillegg på 10 kroner pr. mnd. på minstelønnssatsene. De viktigste grupper med tariffutløp i 1950 var arbeidere i skogbruk og jordbruk, alle grupper i sjøfart og arbeidere i treforedlingsindustrien. Tariffen for skogbruket ble prolongert våren 1950, men med avtale om indeksregulering i september. Den nye avtalen for jordbruket ble fastsatt av Lønnsnemnda og ga en gjennomsnittlig øking på om lag 25 kroner pr. mnd. fra 15. januar. For treforedlingsindustrien ble det gitt et tillegg på 5 øre pr. time og samtidig kompensasjon for nedsetting av arbeidstiden for skiftarbeidere. For innenriksfarten ble ny overenskomst vedtatt etter forhandlinger. Den betydde prolongasjon av de fleste satser, men med alderstillegg for en del grupper som ikke hadde hatt dette før. Ny avtale for utenriksfarten ble også vedtatt etter forhandling. Den ga reduksjon av en del hyresatser og oppregulering av en del andre, og totalt sett bare en mindre øking. Etter utbruddet av Koreakrigen ble krigsrisikotillegg innført for en bestemt sone i det fjerne Østen.

I forbindelse med reduksjonen av pristilskottene våren 1950 ble det etter initiativ fra Regjeringen tatt opp forhandlinger mellom Norsk Arbeidsgiverforening og Landsorganisasjonen. En ble enig om at «hvis Statistisk Sentralbyrås indekstall for de samlede levekostnader (1938 = 100) pr. 15. september 1950 er steget til 165,6 eller mer som følge av den nye subsidieordning, vil de to organisasjoner på Regjeringens innkallelse møte til forhandlinge om lønns- og prissituasjonen om eventuell

lønnsjusteringer og om hvilke tiltak som kan gjennomføres fra statens side».

Pr. 15. september var levekostnadsindeksen steget til 179,5. Etter forhandlinger i oktober ble de to organisasjoner enige om et forslag om dyrtidskompensasjon, som senere ble vedtatt etter avstemning blant organisasjonenes medlemmer. Avtalen gikk ut på en øking av det alminnelige dyrtidstillegg med 18 øre pr. time (kr. 38,00 for månedslønte) for voksne arbeidere og 9 øre for unge arbeidere, regnet fra 14. oktober. Tillegget motsvarer utgiftsøkingen som følge av de reduserte subsidier for indeksfamilien (etter Statistisk Sentralbyrås undersøkelse 1947/48 = 3,6 personer pr. familie). Denne utgiftsøking representerte ca. 64 % av den samlede utgiftsstigning for indeksfamilien siden mai 1949.

Samtidig ble alle tariffavtaler mellom de to organisasjoner med utløp i 1951 prolongert til 1952. Avtalen forutsetter imidlertid automatisk indeksregulering pr. 15. mars 1951 eller senere hvis indekstallet (den nye indeksen) viser stigning eller fall på 5 poeng eller mer i forhold til 108,3 (september 1950). Reguleringstillegget ble satt til 2,6 øre pr. poeng (1,3 øre for unge arbeidere). Ytterligere 5 poeng stigning eller fall i indekstallet 6 måneder eller senere etter at en slik regulering har funnet sted, gir partene rett til å forlange forhandling om ny lønnsregulering.

For arbeidere og funksjonærer med lønnsavtale med andre arbeidsgiversammenslutninger eller med uorganiserte bedrifter ble det stort sett gjennomført samme indeksregulering som for de to hovedorganiasjonene, men for enkelte grupper med virkning fra andre tidspunkter. Skogsarbeidere fikk tillegg til alle akkordsatser fra 15. september. Ved en vanlig arbeidsprestasjon svarte dette til om lag kr. 2,50 pr. dag. For de fleste grupper av sjøfolk ble tillegget 27 kroner pr. måned (for utenriksfarten fra 1. desember). Når det gjaldt uorganiserte lønnstakere ble det fra Riksmeklingsmannen kunngjort at arbeidsgivere kunne gi et lønnstillegg som svarte til det hovedorganisasjonene hadde vedtatt. En må regne med at slike tillegg ble gitt i de fleste tilfelle.

Fra 1. halvår 1949 til 1. halvår 1950 viser lønnsstatistikken for industrien en øking på 12 øre pr. time for voksne menn. Den totale lønnsøking siden våren 1949 inklusive 18-ørestillegget vil derfor være minst 30 øre eller om lag 700 kroner pr. år. Da den totale utgiftsøking for indeksfamilien fra mai 1949 til september 1950 er beregnet til ca. 650 kroner pr. år, skulle dette bety at indeksfamiliens reallønn etter oktobertillegget i hvert fall ikke er lavere enn våren 1949.

Den gjennomsnittlige «familiestørrelse» for alle lønnstakere er ca. 2 personer (mot indeksfamilien 3,6 personer). Statistikken gir ingen direkte oppgaver over en slik gjennomsnittsfamilies inntekt og forbruk. Selv om en derfor ikke kan slutte noe bestemt om reallønnsbevegelsen for en slik familie fra 1949 til 1950, er det meget som taler for at den har vært gunstigere enn for indeksfamilien.

Da ett poeng i levekostnadsindeksen motsvarer en utgiftssum for indeksfamilien på kr. 71,17, og da en eventuell automatisk indeksregulering vil gi 2,6 øre pr. time pr. poeng, eller kr. 59,80 pr. år (etter 2 300 timer), vil denne regulering gi ca. 84 % kompensasjon for en framtidig prisstigning for indeksfamilien. Dersom en beregner kompensasjonen etter forholdet mellom den relative lønnsøking og den relative indeksstigning, vil den bli vel 83 % for mannlige industriarbeidere (regnet på kr. 3,40 pr. time) og ca. 122 % for kvinner (regnet på kr. 2,30 pr. time).

En grov beregning av totalvirkningen av årets tariffrevisjoner og indeksreguleringer gir som resultat en samlet lønnsøking på om lag 450 millioner pr. år, eller rundt 470 kroner pr. år pr. lønnstaker. Av totalsummen representerer de egentlige avtalerevisjoner ca. 80 millioner og indeksreguleringene ca. 370 millioner pr. år. Om lag 135 millioner av den totale årlige lønnsøkingen fikk virkning for året 1950.

Totale lønnsinntekter 1939—1950.

Etter Arbeidsdirektoratets sysselsettingsstatistikk, den tilgjengelige lønnsstatistikk og anslag bygd på tariffavtaler o. l., har Byrået regnet ut totale lønnsinntekter og årslønn pr. sysselsatt lønnstaker i enkelte næringsgrupper for 1939 og for noen etterkrigsår. På grunn av det svake beregningsmaterialet må tallene bli usikre. De må derfor vurderes med forsiktighet.

Fra 1939 til 1946 økte de totale lønnsinntekter med om lag 75 % og fra 1939 til 1950 med vel 150 %. Denne økingen i den samlede lønnssum kan oppfattes som virkningen av tre ulike faktorer, nemlig endringer i de enkelte næringers andel av den totale sysselsetting, øking i den totale sysselsetting og øking i gjennomsnittslønnen i de forskjellige grupper. Den første faktor har virket særlig ved at tallet på sysselsatte i de lavere lønte næringsgruppene, jordbruk og husarbeid — rengjøring har gått ned, mens det er steget i de høyere lønte gruppene bygge- og anleggsvirksomhet og industri.

Tabell 7. *Lønnssummer og årslønn pr. sysselsatt lønnstaker i enkelte næringsgrupper.* 1939 = 100.

Næringsgruppe	Lønnssum[1]				Årslønn pr. lønnstaker[2]			
	1946	1949	1950	1951[3]	1946	1949	1950	1951[3]
Jordbruk, skogbruk	254	269	279	301	256	327	356	383
Industri	168	254	275	293	152	186	196	209
Bygge- og anleggsv.	241	325	350	370	155	199	208	219
Landtransport	178	234	253	264	140	173	182	190
Forretningsdrift	128	167	176	186	140	167	172	181
Sjøfart	169	265	292	302	236	254	260	269
Andre	175	219	228	240	153	197	205	216
Alle næringer	174	236	252	267	160	202	212	224

[1] I absolutte tall er lønnssummene for alle næringer: 2 605, 4 540, 6 155, 6 565, 6 945 mill. kroner i 1939, 1946, 1949, 1950 og 1951.
[2] Beregningene gir uttrykk for årslønn pr. sysselsatt helårsarbeider.
[3] Lønnssum for 1951 er beregnet under forutsetning av samme sysselsetting som i 1950 og samme gjennomsnittslønn for de ulike grupper som ved utgangen av 1950.

Grovt beregnet har de tre nevnte faktorene[1] virket inn på økingen i de totale lønnsinntekter i perioden 1939—1946 og 1939—1950 slik:

	1939—1946	1939—1950
Samlet lønnsøking	74 pst.	152 pst.
Endringer i næringenes andel i den totale sysselsetting[1]	3 pst.	7 pst.
Økt total sysselsetting	9 »	20 »
Økt fortjeneste	62 »	125 »

[1] Ved beregningen er det bare tatt omsyn til forskyvningen i sysselsettingen mellom de hovednæringsgrupper som er brukt av Arbeidsdirektoratet (gruppe I—XII i Arbeidsdirektoratets gruppering).

Den langt største øking i de totale lønnsinntekter finner en i gruppene bygge- og anleggsvirksomhet, hvor lønnssummen er bortimot firedoblet. I 1939 falt 8,5 % av de samlede lønnsinntekter på arbeidere og funksjonærer i denne næringssektor mot 11,8 % i 1950. I løpet av samme tidsrom er lønnsinntektene i industrien steget fra 30,9 % av den totale lønnssum til 33,8 %, i sjøfart fra 6,0 % til 6,9 % og i jordbruk—skogbruk fra 5,9 % til 6,5 %, trass i den betydelige nedgang i sysselsettingen i disse to næringer. På den annen side gikk lønnsandelen for gruppen forretningsdrift ned fra 18,5 % til 13,0 %, men den var uforandret for lønnstakere i transportvirksomhet (7,6 %).

Den gjennomsnittlige årlige lønnsinntekt pr. lønnstaker økte fra 1939 til 1950 etter oppstillingen foran med 112 %, mens tallet på sysselsatte lønnstakere økte med 153 000 eller med 19 %.

I tabellen foran har en også søkt å regne ut hva lønnssummene vil bli i 1951 hvis en forutsetter samme sysselsetting i de ulike næringer som i 1950 og samme gjennomsnittsfortjeneste for året 1951 som ved utgangen av 1950. En har da regnet med virkningen av de forskjellige tariffrevisjoner og det generelle 18-ørestillegget. For industrien gir dette en gjennomsnittsfortjeneste på rundt kr. 3,40 pr. time for menn og om lag kr. 2,30 for kvinner, dvs. en lønnsøking på henholdsvis 103 og 137 % fra 1939. Under de nevnte forutsetninger viser den totale lønnssum for 1951 en stigning på omtrent 6 % fra 1950, eller om lag 400 millioner, dvs. omtrent samme stigning som fra 1949 til 1950.

De tall en er kommet fram til på denne måten, må betraktes som minimumstall. Det er sannsynlig at de faktiske tall for 1951 vil ligge en god del høyere, da det er grunn til å regne med kompensasjon i mars 1951 og muligens også senere på året. Dertil kommer at det fortsatt kan bli en viss lønnsglidning også i 1951.

Reallønninger ved utgangen av 1950.

Det er ikke lett å avgjøre hvor stor reallønn eller realinntekt de enkelte grupper av lønnstakere hadde ved utgangen av 1950 i forhold til før krigen. Selv for en familietype som

[1] Virkningen av de tre faktorer er beregnet i den rekkefølge som er brukt i tabellen. Resultatet av en slik beregning blir i noen grad påvirket av den rekkefølge som blir nyttet.

svarer til indeksfamilien, vil levekostnadsindeksen neppe gi noe helt korrekt bilde av prisstigningen siden 1939. Bruken av levekostnadsindeksen for dette formål er enda mer tvilsom for andre familietyper enn indeksfamilien. Dette henger blant annet sammen med skilnaden i forbrukssammensetning og forskyvninger i de relative priser fra 1939 til 1950. I avsnittet om priser har en gått nærmere inn på hvorledes den offentlige prispolitikk gjennom pristilskott og indirekte skatter har påvirket de relative priser for å oppnå en reell utjamning av inntektene mellom ulike familietyper og inntektsklasser. Endelig vil økingen i timefortjenesten i seg selv ikke gi noe helt korrekt uttrykk for endringer i lønnsmottakernes inntekt dersom en i første rekke tenker på det beløp lønnsmottakerne har hatt til rådighet for kjøp av varer og tjenester gjennom en lengre periode. I dette tilfelle vil det være mer korrekt å basere beregningene på den årlige disponible inntekt. Denne inntekt avhenger både av hvor mange timer lønnsmottakerne har arbeidd i løpet av et år, av hvor meget de avgir til det offentlige og av hvor meget de mottar av sosiale gjenytelser (trygder o. l.).

Betydningen av de to siste faktorer kan vises ved et par eksempler: En korreksjon for direkte skatter, trygdepremier og barnetrygd for en Oslofamilie med lønnsinntekt kr. 4 080 i 1938 — kr. 4 150 i 1939 — kr. 7 730 i 1949 og kr. 8 425 pr. 31. desember 1950,[1] gir for skatteklasse 4 (mann, kone, 2 barn) en øking i den disponible inntekt på 98 % fra 1939 til 31. desember 1950, og for skatteklasse 1 (en enslig) en stigning på 93 %, mens stigningen i bruttolønnsinntekt er 103 % (det samme som for mannlige industriarbeidere). Skatteutgiftene i prosent av brutto lønnsinntekt er fra 1939 til utgangen av 1950 økt fra 5,7 % til 10,4 % for 2-barnsfamilier og fra 14,0 % til 18,3 % for enslige.

For å illustrere endringene i realinntekten fra 1939 til utgangen av 1950 og samtidig vise hvor forskjellige disse endringer er for ulike grupper av lønnstakere, har Byrået søkt å regne ut den disponible årsinntekt pr. helårsarbeider. Den disponible årsinntekt ved utgangen av 1950 vil da bli oppfattet som den årlige rate av inntekten på dette tidspunkt.

Beregningene er i første trinn basert på det samme materiale som ble brukt ved oppstillingen av tabell 7. Dernest er tallene for årsinntekt pr. sysselsatt skjønnsmessig korrigert for direkte skatter, trygdepremier og barnetrygd etter de samme prinsipper som i eksemplet foran for å nå fram til et omtrentlig uttrykk for den disponible inntekt.

Fra 1939 til utgangen av 1950 økte den disponible inntekt med mindre enn 75 % for noe over 20 % av alle lønnstakere. Denne gruppen omfatter en stor del av funksjonærene i alle næringsgrupper og atskillige arbeidere særlig i transport- og byggevirksomhet, men bare en liten del av arbeiderne i industrien. I løpet av samme tidsrom økte levekostnadsindeksen (den nye indeksen regnet tilbake) med om lag 72 %. Det er derfor sannsynlig at de fleste lønnstakere innen denne gruppen hadde mindre realinntekt ved utgangen av 1950 enn i 1939.

Rundt 50 % av alle lønnstakere hadde en disponibel inntekt ved utgangen av 1950 som var mellom 75 og 125 % høyere enn i 1939. Denne gruppen omfatter den langt største del av industriarbeiderne og også storparten av lønnstakerne i transport- og anleggsvirksomhet og i forskjellig immateriell virksomhet. De fleste lønnstakere innen denne gruppe hadde temmelig sikkert en høyere realinntekt ved utgangen av 1950 enn i 1939.

Videre var den disponible inntekt for om lag 20 % av alle lønnstakere mellom 125 og 200 % større ved utgangen av 1950 enn i 1939. Herunder kommer størstedelen av sjøfolkene, arbeidere i husarbeid og rengjøring, en mindre del av arbeiderne i industri- og anleggsvirksomhet og en liten del av arbeiderne i jordbruk og skogbruk.

Endelig hadde om lag 10 % av lønnstakerne en disponibel inntekt ved utgangen av 1950 som var mellom 200 og 300 % høyere enn i 1939. I denne gruppen faller hovedmassen av jordbruks- og skogsarbeiderne og en mindre del av sjøfolkene.

Sluttord.

I de fleste næringer var produksjonen i 1950 større enn i noe tidligere år, og den samlede produksjon av varer og tjenester steg etter Handelsdepartementets beregninger med om lag 5 % fra året før. Dette gode resultatet må ses på bakgrunn av bl. a. naturforholdene, befolkningsutviklingen, veksten i kapitalutstyret, råvaretilførslene og avsetningsforholdene.

Naturforholdene var i 1950 stort sett ganske gode. Riktignok var tørken i Nord-Norge og den store nedbørsmengde på ettersommeren i Sør-Norge ugunstige for jordbruket, men avlingene ble likevel jamt over gode. Fisket slo bra til. Det var et stort innsig av vintersild,

[1] Årsinntekten for 1939 er regnet ut etter landsgjennomsnittet for mannlige industriarbeidere, tillagt 5 %. Tallene for 1938 og 1949 er regnet på tilsvarende måte, mens inntekten pr. 31. desember 1950 er regnet ut på grunnlag av en fortjeneste på kr. 3,40 pr. time (se foran).

og værforholdene langs kysten var tilfredsstillende. For elektrisitetsproduksjonen var vanntilførslene sønnafjells svært gode i 1950, mens det har vært vannmangel nordpå.

Nettotilveksten av folk i arbeidsdyktig alder utgjorde bare om lag 3 000 personer, eller ¼ % av sysselsettingen ved begynnelsen av 1950. Dessuten hadde vi et innvandringsoverskott av om lag samme størrelse.

Kapitalutstyret var allerede ved inngangen til 1950 stort sett gjenreist etter tapene og slitasjen under krigen, og på enkelte områder var kapasiteten større enn i 1939. Således var handelsflåten større, utstyret av maskiner til jordbruket var økt betydelig og den utbygde vannkraft lå langt over førkrigsnivået. Utbyggingen fortsatte i 1950. Ved utgangen av 1950 var handelsflåten en god del større, og vel også mer moderne enn i 1939. En rekke nye og til dels store industrianlegg kom i drift i løpet av året. Også for industrien kan vi nå regne med at produksjonsutstyret stort sett er bedre enn før krigen. Derimot er kapitalutstyret i landtransporten, særlig bilparken, fremdeles dårligere enn i 1939.

Tilgangen på råvarer var god i 1950. Tilførslene av utenlandske råvarer økte betydelig både til industrien og til jordbruket. Blant de innenlandske råvarene var leveringene av sild til oljeindustrien rekordmessig store, til dels større enn det fabrikkene kunne ta imot. Tilførslene av tømmer til sagbrukene og treforedlingsindustrien var mindre enn året før, men dette vil først slå ut i neste års produksjon. Forsyningen av elektrisk kraft steg betydelig som følge av de gode vanntilførslene i Sør-Norge og økingen i produksjonskapasiteten. Mot slutten av året begynte det å gjøre seg gjeldende en viss knapphet på enkelte utenlandske råvarer og drivstoffer; i første omgang gjaldt dette særlig for kull.

Avsetningsforholdene for norske eksportprodukter og etterspørselen etter tonnasje bedret seg betydelig i løpet av 1950, særlig i annen halvpart av året.

Fra sommeren 1949 til sommeren 1950 økte den samlede sysselsetting med om lag 6 400 personer. Bortimot halvparten av denne tilveksten var utenlandske arbeidere, særlig dansker. Undersøkelser som Byrået har foretatt for industrien viser at de små bedrifter økte sin andel av den samlede sysselsetting fra 1938 til 1946. Derimot gikk utviklingen i de to neste år i motsatt retning, slik at tallet på arbeidere pr. bedrift gjennomsnittlig bare var litt mindre i 1948 enn i 1938. Imidlertid er det, særlig i tider med knapphet på arbeidskraft, rasjonelt å konsentrere produksjonen i så stor utstrekning som mulig i de bedrifter der produktiviteten er størst. Ut fra dette synspunkt kan veksten i sysselsettingen i de mindre bedrifter sies å ha virket hemmende på produksjonen. På den annen side er produksjonen blitt fremmet ved at næringer med relativt høy produksjonsverdi pr. sysselsatt, stort sett har økt sin andel av den samlede sysselsetting sammenliknet med før krigen. Tallet på sysselsatte i jordbruk og skogbruk har således sunket sterkt, mens tallet på industriarbeidere stadig har steget. Økingen i sysselsettingen ved bygg og anlegg stoppet opp i 2. halvår 1950, og i november og desember var tallet på sysselsatte ved slik virksomhet mindre enn i de samme måneder året før. I de tre nordligste fylkene har det gjort seg gjeldende en viss arbeidsløyse, og utover høsten ble en del arbeidere fra Nord-Norge skaffet arbeid sørpå.

For utviklingen av produktiviteten foreligger det forholdsvis sikre oppgaver for industrien, eksklusive jern- og metallindustrien og polygrafisk industri. Byrået's nyeste beregninger viser at produksjonen pr. timeverk i de industrigrener en har tall for var stadig stigende i de første årene etter krigen, og anslag over produksjonen pr. timeverk for 1949 og 1950 tyder på at utviklingen har fortsatt. Resultatet av beregningene gir også grunn til å anta at produksjonen pr. timeverk i 1948 lå omtrent på samme nivå som i 1939 og noe høyere enn i 1938. Tilsvarende beregninger lar seg ikke gjøre for jern- og metallindustriens og den polygrafiske industris vedkommende. Handelsdepartementets beregninger over utviklingen av produksjonen pr. sysselsatt tyder på at det også har foregått en øking i produktiviteten når en ser på alle næringene under ett.

Produksjonsvolumet i 1950 ifølge beregninger av Handelsdepartementet.

1949 = 100

Jordbruk og hagebruk	112,0
Skogbruk	83,6
Fiske	114,2
Hvalfangst	101,4
Industri og håndverk	104,5
Elektrisitetsforsyning	113,5
Bygge- og anleggsvirksomhet	102,0
Skipsfart	111,0
Annen samferdsel	101,0
Handel	102,0
Alle næringer	105,0

Veksten i produksjonen fra 1949 til 1950 var ikke like sterk på alle områder. Etter Handelsdepartementets beregninger var det jordbruksproduksjonen, utbyttet av fisket, kraftproduk-

sjonen og skipsfartens tjenesteyting som steg sterkest. Bare i skogbruket var produksjonen i 1950 mindre enn i 1949. I alt steg verdien av bruttonasjonalproduktet med om lag 1 milliard kroner fra 1949 til 1950. Gruppen industri og håndverk representerer alene mer enn en tredjedel av hele nasjonalproduktet, og av økingen i produksjonsverdien fra 1949 til 1950 falt også noe over en tredjedel på denne gruppen. Produksjonsøkingen var særlig sterk i eksportindustrien. Skipsfarten, som representerer en tiendepart av nasjonalproduktet, ga et merutbytte i 1950 som utgjør mellom en fjerdepart og en tredjepart av den samlede øking i produksjonsverdien. Resten, eller om lag en tredjedel av hele økingen, fordeler seg på de andre næringene.

Et gledelig trekk ved utviklingen i 1950 er den sterke økingen i volumet av vareutførselen. Året 1950 er således det første etterkrigsår som viser et høyere eksportvolum enn 1938. Dette gode resultat må ses i lyset av den sterke vekst i våre eksportnæringers produksjon og av bedringen i avsetningsforholdene ute. Fra 1949 til 1950 fant det sannsynligvis også sted en oppgang i den delen av eksportindustriens produksjon som går til utlandet. Volumet av vareinnførselen var høyere enn i året før, men prosentvis var stigningen vesentlig mindre enn for utførselsvolumet. I motsetning til tidligere etterkrigsår var stigningen i verditallene for vareinnførselen svakere for investeringsvarer enn for andre varer, først og fremst som følge av at skipsimporten ikke viste oppgang. For alle varer under ett var importoverskottet nesten 100 mill. kr. lavere i 1950 enn året før, nemlig 1 956 mill. kr. Herav falt hele 1 166 mill. kr. på første halvår, mens annet halvår bare viste et overskott på 790 mill. kr. Denne utvikling henger sammen med bedringen i bytteforholdet med utlandet og økingen i eksportvolumet i løpet av året. Nedgangen skyldes imidlertid også mer tilfeldige omstendigheter som f. eks. at skipsinnførselen var atskillig større i første enn i annet halvår.

Også tjenestepostene i betalingsbalansen viser bedring fra året før. Nettoinntektene av skipsfarten økte således med om lag 200 mill. kr., mens de øvrige postene, regnet netto, stort sett var uforandret. Alt i alt kan en regne med at underskottet på betalingsbalansen overfor utlandet gikk ned fra ca. 1 270 mill. kr. i 1949 til ca. 940 mill. kr. i 1950.

Det samlede importoverskott av varer og tjenester var vel 300 mill. kr. mindre i 1950 enn i 1949. Til gjengjeld steg bruttonasjonalproduktet med om lag 1 milliard kroner, slik at den samlede tilgang på varer og tjenester gikk opp med vel 600 mill. kr. Praktisk talt hele denne økingen gikk til private bedrifter og konsumenter. De samlede sivile investeringer ekskl. lager økte bare med 100 mill. kr. i løpet av samme tidsrom, mens det spesifiserte private konsum steg med vel 550 mill. kr. Forsvaret brukte i 1950 om lag like mye av varer og tjenester som i 1949.

Fordelingen av den samlede tilgang på varer og tjenester. Mill. kr.

(Beregnet av Handelsdepartementet.)

	1949	1950
1. Bruttonasjonalprodukt ...	12 592	13 562
2. Importoverskott av varer og tjenester	1 208	870
3. Samlet tilgang på varer og tjenester (1 + 2).....	13 800	14 432
4. Offentlig bruttoinvestering	1 050	1 002
5. Privat bruttoinvestering (ekskl. lager)	3 342	3 489
6. Bruk av varer og tjenester til forsvaret	367	378
7. Sivilt offentlig konsum ...	1 109	1 179
8. Privat konsum, spesifiserte poster[1]	5 557	6 104
9. Uspesifisert privat konsum og lagerendringer (Saldo).	2 375	2 280
10. Samlet bruk av varer og tjenester	13 800	14 432
Av dette:		
Offentlig bruk	2 526	2 559
Privat bruk	11 274	11 873

[1] Posten er beregnet av Byrået.

Byråets nasjonalregnskapsundersøkelser viser at volumet av bruttoinvesteringene i 1950 var om lag 50 % større enn i 1939. Den store økingen fra før krigen skriver seg for en vesentlig del fra gjenreisingen av handelsflåten, men også investeringer i andre kapitalgjenstander har vært til dels betydelig større enn før krigen. Omfanget av bygge- og anleggsvirksomheten har også ligget langt over førkrigsnivået. Da kapitalslitet ikke kan ha steget på langt nær så sterkt som bruttoinvesteringene, kan en regne med at økingen i nettoinvesteringene fra før krigen til i dag har vært betydelig større enn 50 %.

Investeringsvolumet steg også fra 1949 til 1950, men stigningen har vært betydelig mindre enn i tidligere år. I november og desember 1950 var sysselsettingen ved bygg og anlegg til og med noe lavere enn i de samme månedene året før. Bruttoinvesteringene fordelte seg med

ca. 25 % på skipsfarten, litt under 15 % på annen samferdsel, ca. 20 % på industrien og ca. 14 % på boliger, mens de resterende ca. 25 % fordelte seg på de øvrige næringene. Disse prosenttallene er om lag de samme som for 1949. Av de samlede bruttoinvesteringer ble i begge år om lag 75 % utført for privat og 25 % for offentlig regning. Av boliger ble det fullført over 22 000 mot vel 17 600 året før.

Etter Handelsdepartementets beregninger førte investeringsvirksomheten i 1950 til en nettotilvekst i realkapitalen (ekskl. lager og konsumkapital) på vel 2 200 mill. kr. Økingen i vår nasjonalformue var etter alt å dømme noe større, for trass i at vi hadde et underskott på betalingsbalansen på 940 mill. kr. ble det som følge av gavene gjennom Det europeiske gjenreisingsprogram ingen øking i nettogjelden til utlandet. Tvert imot kan vi trolig regne med en viss nedgang i denne nettogjelden. Beholdningene av likvid utenlandsk valuta steg med 88 mill. kr. i 1950, mens de i 1949 falt med 281 mill. kr.

I de første årene etter krigen lå de konsumerte mengder av matvarer, tekstilvarer og mange varige konsumvarer gjennomgående lavt sammenliknet med før krigen, mens til gjengjeld konsumet av mer luksusbetonte varer som tobakk og drikkevarer lå forholdsvis høyt. Samtidig med at det samlede private konsum har steget, har det også i de siste år foregått en omlegging av konsumet i retning av den konsumstruktur vi hadde før krigen. Fra 1949 til 1950 var det således en betydelig stigning både absolutt og relativt i utgiftene til tekstilvarer og matvarer. Stigningen skyldtes både større varemengder og høyere priser. Økingen i de konsumerte mengder av matvarer har vært det viktigste trekk ved bedringen i det private konsum etter krigen. Særlig sterk var bedringen fra 1948 til 1949, men også fra 1949 til 1950 fortsatte framgangen, om enn i langsommere tempo.

En øking i vår produksjon av varer og tjenester må føre til en om lag like stor oppgang i de samlede offentlige og private inntekter. Statens skatteinntekter regnet på kalenderårs basis steg med ca. 60 mill. kr. fra 1949 til 1950, samtidig som tilskottene til private sank med ca. 120 mill. kr. En liknende utvikling fant sted for kommunene slik at de samlede offentlige skatteinntekter regnet netto — dvs. etter fradrag for tilskott — steg med rundt 300 mill. kr. etter Handelsdepartementets beregninger. Trekker vi dette beløp fra økingen i bruttonasjonalproduktet, får vi en differense på om lag 650 mill. kr. som representerer den samlede øking i de private inntekter etter skatt fra 1949 til 1950.

Det foreligger ingen direkte oppgaver over hvordan den private inntekt etter skatt fordeler seg på bedrifter og konsumenter. Heller ikke har vi statistikk som kan gi et pålitelig bilde av fordelingen av konsumentenes inntekter på inntektsklasser, yrke og stilling. Beregninger av nasjonalproduktet fordelt på næringer og av de samlede utbetalte lønninger, synes imidlertid å tyde på at bedriftenes fondsopplegg og avskrivninger steg noe sterkere relativt sett enn konsumentenes inntekter fra 1949 til 1950, men det har neppe funnet sted nevneverdige endringer i fordelingen av konsumentenes inntekter på lønnsinntekter og andre inntekter. Importprisstigningen siden devalueringen i september 1949 og reduksjonen av pristilskottene i april—august 1950 førte imidlertid til at matvarene steg sterkere i pris enn de fleste andre varegrupper. Da utgiftene til matvarer veier forholdsvis tyngre på det samlede budsjett for de lavere inntektsklasser enn for de høyere, er det ikke usannsynlig at de lavere inntektsklassers andel av den samlede konsumentinntekt reelt sett falt noe fra 1949 til 1950.

I hele etterkrigstiden har lønningene steget sterkere enn hva dyrtidstilleggene og de tillegg som skyldes tariffreguleringer skulle tilsi. Denne såkalte lønnsglidning er skjedd gjennom individuelle tillegg ved forskjellige former for produksjonspremie, bonus o. l., økt akkordfortjeneste, økt omfang av akkordarbeid o. a. Det er mulig at lønnsglidningen også gjorde seg gjeldende i 1950, og at lønnstakerne som helhet derfor fikk en viss kompensasjon for prisstigningen allerede før lønnsoppgjøret i oktober. Oktobertilleggene førte i første omgang til en jamnere inntektsfordeling.

Utviklingen på penge- og kredittmarkedet har i etterkrigstiden vært dominert av to forhold, nemlig det store nettosalg av valuta fra staten og Norges Bank til publikum som følge av importoverskottet og den store økingen i utlånene fra de private og offentlige banker. For aksjebankene og sparebankene har dette virket slik at innskottene har steget langt svakere enn utlånene og at bankene av den grunn har vært nødt til å minske sine beholdninger av likvide aktiva (statsveksler og folioinnskott i Norges Bank). Fra utgangen av 1945 til utgangen av 1949 var disse aktiva redusert med rundt regnet 4 milliarder kroner. I hovedtrekkene fortsatte denne utviklingen også i 1950 og bankenes likvide beholdninger gikk ned med bortimot 1 milliard kroner, slik at deres folioinnskott i Norges Bank ved utgangen av året var kommet ned i 739 mill. kr. Denne likviditetstilstrammingen fikk først og fremst konsekvenser for obligasjonsmarkedet, idet den effektive rente på langsiktige stats-

obligasjoner steg fra 2½ % sommeren 1950 til vel 3 % ved utgangen av året. Hittil har tilstrammingen på kredittmarkedet ikke hatt noen merkbar virkning på aksjebankenes og sparebankenes långivning; utlånsstigningen har tvert imot vært noe sterkere i 1950 enn året før. Statsbankene har merket likviditetstilstrammingen ved at de har hatt vanskelig for å få plasert sine langsiktige obligasjoner til den vanlige 2½ % rente. Likevel har utlånsøkingen fortsatt også her.

Som følge av nedgangen i importoverskottet økte den samlede offentlige og private inntekt med et større beløp fra 1949 til 1950 enn tilgangen på varer og tjenester. De tendenser til økt kjøpepress som denne utvikling kunne ha medført, ble imidlertid stort sett motvirket av den offentlige finanspolitikk som resulterte i en sterkere stigning i de offentlige skatteinntekter netto regnet enn i de offentlige utgifter til kjøp av varer og tjenester. Ifølge Handelsdepartementet økte de private inntekter etter skatt med om lag 7 % mens den vare- og tjenestestrøm som har stått til disposisjon for private formål bare økte med snaue 6 %.

Ser en spesielt på utviklingen på konsumvaremarkedet, vet en at det spesifiserte private konsum har steget med ca. 10 %, altså betydelig sterkere enn stigningen i den samlede private inntekt eller skatt. For de andre konsumposter må en anta at stigningen har vært vesentlig mindre. Når en tar i betraktning at mye av økingen i den private inntekt etter all sannsynlighet har tatt form av større bruttooppsparing på bedriftenes hender, tyder tallene likevel på at de totale private konsumutgifter i det minste må ha steget like sterkt fra 1949 til 1950 som konsumentenes inntekter etter skatt. Denne utvikling må bl. a. ses i sammenheng med den økte tilgang på matvårer og tekstilvarer i løpet av året og reduksjonen av pristilskottene på disse og enkelte andre nødvendige varer.

Ved inngangen til 1950 var det fremdeles et kjøpepress, bl. a. overfor enkelte matvarer og tekstilvarer, i den forstand at til de gjeldende pris-, inntekts- og formuesforhold var etterspørselen etter disse varer større enn tilbudet av dem. Økingen i priser og mengder i løpet av 1950 medførte en vesentlig stigning i konsumentenes utgifter til matvarer og tekstilvarer i forhold til deres inntekt. Denne utvikling førte for det første til at kjøpepresset overfor enkelte matvarer som kjøtt, flesk og fett ble eliminert i løpet av året og at kjøpepresset overfor tekstilvarer ble atskillig redusert. For det annet virket de økte utgifter til matvarer og tekstilvarer i retning av å minske kjøpepresset på andre områder, samtidig som utgiftene til mindre viktig konsum viste en tendens til å falle i forhold til inntekten i løpet av året.

Trass i avslapningen i spenningsforholdet mellom konsumentenes etterspørsel og tilbudet i 1950, var det ved utgangen av året fremdeles etterspørselsoverskott på flere områder. Stigningen i de konsumerte mengder i 1950 skyldtes i første rekke økt tilgang på norskproduserte varer. Når det gjelder kaffe, sukker, sydfrukter og enkelte varige konsumvarer, vil likevekt mellom etterspørsel og tilbud til de nåværende priser bare kunne oppnås ved en sterk øking av vareinnførselen fra utlandet. Også en eliminering av kjøpepresset overfor tekstilvarer vil forutsette økt import, trass i den sterke oppgang i norsk tekstilproduksjon i de siste år.

Det er grunn til å tro at investeringsetterspørselen økte i løpet av 1950, bl. a. som følge av prisoppgangen og den internasjonale høykonjunktur. Denne tendensen vil imidlertid bli motvirket i noen grad ved bestemmelsene i loven av 22. desember 1950 som opphevet adgangen til overprisavskrivninger, begrenset adgangen til å føre reparasjons- og vedlikeholdsutgifter til fradrag i inntekten og ga nye regler om skattefrie avsetninger for senere kjøp av driftsmidler. En fortsatt likviditetstilstramming kan medføre at også finansieringsvansker vil virke til å begrense investeringene.

Når det gjelder utviklingen framover, må en regne med at det vil reise seg vanskelige omstillingsproblemer i samband med minskingen av importoverskottet og økingen i beredskapsutgiftene.

I de siste par årene har storparten av importoverskottet vært finansiert ved gaver og lån fra Sambandsstatene gjennom Det europeiske gjenreisingsprogram. Denne støtten vil etter hvert avta og en må regne med at den vil falle helt bort i løpet av de neste par år. Bortsett fra at en del av skipsimporten kan finansieres ved kreditter opptatt av private, er det lite sannsynlig at vi vil kunne få tilstrekkelige nye lån i utlandet; en må derfor regne med at det vil bli nødvendig å minske importoverskottet slik at det praktisk talt bringes ut av verden i løpet av et par års tid.

Den økingen i beredskapsutgiftene som hittil er bebudet og som ifølge nasjonalbudsjettet 1951 vil bringe statens utgifter til forsvarstiltak opp med ca. 180 mill. kr. fra 1950 til 1951, vil totalt sett være av en betydelig mindre størrelsesorden enn den nødvendige nedgang i importoverskottet, men tilsammen vil minskingen i importoverskottet og økingen av forsvarsutgiftene sluke en anselig del av den sivile vare- og tjenestestrøm.

Under de nåværende gunstige forhold for

eksportnæringene og skipsfarten, er det mulig at både nedgangen i importoverskottet og økingen i beredskapsbelastningen i stor utstrekning vil kunne oppveies ved en større produksjon. Så sant den internasjonale utvikling ikke hindrer oss fra å skaffe tilstrekkelig med råvarer, kan det til og med tenkes at produksjonsøkingen blir så sterk at den strekker til for å dekke både nedgangen i importoverskottet og økingen i beredskapsutgiftene. Men jamvel i dette beste fall vil det reise seg vanskelige omstillingsproblemer. Samtidig med at nasjonalproduktet stiger, vil nemlig også inntektene øke. Dette vil stimulere til økt konsum så sant ikke inntektsøkingen blir absorbert gjennom en like stor stigning i skattene (netto regnet) eller motvirket av endringer i inntektsfordelingen til fordel for bedriftene og de høyere inntektsklasser. Enda om vi ser bort fra den siste muligheten, reiser det seg her et valg i målsettingen: Enten må veksten i de private inntekter skjæres bort gjennom økte skatter eller mindre tilskott (eventuelt bindes ved tvangssparing), slik at en på det viset unngår at det private konsum stiger, eller en må finne seg i at det private konsum øker som følge av en stigning i inntektene; men da må det på en eller annnen måte sørges for at investeringene begrenses desto sterkere. Måten å løse dette valgproblemet på — ved å legge hovedvekten på å bremse veksten i de private inntekter og konsumet eller på å skjære ned investeringene — vil bli avgjørende for hvordan ressursene skal bli fordelt på konsum og investering i tiden framover.

I forrige Økonomisk utsyn ble året 1949 karakterisert som et godt år, sikkert det beste etterkrigsår realøkonomisk sett. Året 1950 fortjener den samme karakteristikk. Realøkonomisk har nok dette året vært enda bedre enn 1949. Også i 1950 var alle hender i arbeid og levestandarden steg merkbart. Kapitalutstyret ble bygd ut like hurtig som året før og betydelig hurtigere enn normalt før krigen. Men bildet har også mørke sider. Alt ved inngangen til 1950 var det klart at underskottet på betalingsbalansen måtte bringes ned på kort tid, og at dette ville gjøre det nødvendig både å øke produksjonen og å omstille produksjonsfaktorene til fordel for vår utenriksøkonomi. I året som gikk ble det gjort framskritt i denne retning. Underskottet på betalingsbalansen ble brakt ned fra 1 270 mill. kr. i 1949 til 940 mill. kr. i 1950; dessuten ser det ut til at underskottet har vært betydelig mindre i annet halvår enn i første. Men ennå er det et godt stykke igjen før underskottet er brakt ut av verden, og det må kan hende gjøres i løpet av et par års tid. Dette omstillingsproblemet er blitt alvorligere som følge av de økte beredskapsutgifter. Blir disse utgiftene ikke større enn det som hittil har vært bebudet, vil deres realøkonomiske konsekvenser være forholdsvis små. Men skulle det bli aktuelt å gå vesentlig lengre, vil betalingsbalanseproblemet og beredskapsproblemet tilsammen kunne kreve en så vidtgående omstilling av vårt næringsliv at utviklingen i retning av en mer normal fredsøkonomi blir avbrutt.

I. Sysselsetting og arbeidsløyse.

a) Sysselsatte arbeidsløysetrygdede

	I alt: Relative tall 1941 = 100	I alt: Absolutte tall[1])	Arbeidere i: Gartneri	Innenriks sjøfart	Transport-, tomte- og lagerarbeid	Industri	Bygge- og anleggsvirksomhet	Hotell- og kafédrift	Funksjonærer i alt
1941									
Juni	109	573 809	6 145	25 267	57 467	188 496	146 620	14 830	109 284
Des.	102	546 610	2 944	[2])11 522	59 355	188 774	129 659	15 996	110 718
1942									
Juni	97	558 930	5 852	11 556	59 918	188 268	133 780	16 865	111 947
Des.	92	534 385	3 397	11 200	58 537	187 290	117 909	14 429	111 687
1943									
Juni	89	547 935	6 227	11 764	61 664	192 249	120 030	14 088	109 414
Des.	86	527 539	3 905	11 395	62 687	187 085	107 772	13 547	109 443
1944									
Juni	84	533 308	6 175	11 898	64 017	188 036	106 839	13 437	109 850
Des.	81	494 732	4 207	9 391	61 861	181 408	85 205	12 007	108 686
1945									
Juni[3])	79	424 575	7 033	7 897	50 154	164 134	59 257	9 182	100 603
Des.[3])	86	461 954	5 225	8 434	52 669	178 781	68 922	10 911	111 806
1946									
Juni	100	532 769	7 442	9 334	58 381	205 699	90 580	12 805	121 123
Des.	99	530 713	3 760	8 636	56 675	214 590	84 869	12 497	124 418
1947									
Juni	107	572 090	5 727	9 407	60 124	230 964	96 894	14 001	127 417
Des.	104	554 893	3 320	9 211	53 731	233 497	83 967	13 405	132 272
1948									
Mars	105	559 285	3 058	9 803	55 812	240 033	77 588	14 045	132 292

b) Sysselsatte pliktige syketrygdede (arbeidere og funksjonærer)

	I alt: Relative tall 1941 = 100	I alt: Absolutte tall[4])	Jordbruk, skogbruk og gartneri	Fiske, fangst, innenriks sjøfart	Annen transport, post, telegraf	Industri	Bygg og anlegg	Forretningsvirksomhet	Offentlig administrasjon og annen tjenestevirks.
1948									
Mars	104	824 482	103 385	21 992	47 723	283 860	78 131	120 673	85 791
Juni	108	854 407	105 238	18 850	48 874	292 525	97 074	122 488	86 962
Des.	107	849 027	108 264	20 054	47 058	293 155	88 303	122 559	87 809
1949									
Mars[5]	107	846 758	106 022	21 339	46 921	299 678	83 940	121 370	89 807
Juni	108	861 314	99 635	16 943	49 003	302 799	103 716	123 178	90 779
Juli	108	860 745	100 243	17 613	49 474	298 387	105 700	124 702	90 632
Aug.	108	862 246	98 909	17 392	49 164	298 494	111 048	124 062	89 838
Sept.	109	865 633	96 498	17 137	48 762	302 287	114 694	122 970	89 871
Okt.	109	867 461	93 331	19 314	48 372	304 134	113 711	123 121	91 108
Nov.	109	873 156	98 968	19 222	48 003	304 933	109 687	124 105	92 391
Des.	107	855 794	99 126	18 922	47 632	301 531	97 428	124 245	91 723
1950									
Jan.	107	861 325	103 868	20 763	47 612	302 592	93 227	123 428	93 419
Febr.	109	874 638	105 961	22 832	48 088	308 289	93 172	124 590	93 898
Mars[5]	108	857 632	98 011	21 566	47 876	306 765	89 972	125 019	92 668
April	107	848 605	91 305	18 926	47 978	304 615	94 174	124 551	92 062
Mai	108	859 401	92 054	17 467	48 308	308 034	101 148	125 452	92 187
Juni	110	875 741	94 663	16 964	49 368	311 711	108 701	127 898	92 552
Juli	111	876 996	94 891	17 223	50 114	308 247	109 497	129 613	94 614
Aug.	111	879 602	93 218	17 246	49 677	308 287	113 943	128 258	97 018
Sept.	111	883 201	92 616	17 936	49 200	310 873	114 912	126 574	99 286
Okt.	111	883 616	91 595	19 604	48 835	312 909	111 070	126 505	101 076
Nov.	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Des.	..	..	..	..	..	..	..	..	..

c) Arbeidsløyse

	Arbeidsløyseprosent[6])[7])	Tallet på arbeidsløse[6]): I alt	Av dette i industrien	Arbeidsløyseprosent i 10 fagforbund[8])
1929	..	..	..	15,4
1932	..	..	..	30,8
1937	..	..	..	20,0
1938	..	..	..	22,0
1939	..	..	..	18,3
1940	..	..	..	23,1
1941	2,7	19 181	5 168	11,4
1942	0,7	4 747	1 649	..
1943	0,1	437	104	..
1944	..	274	59	..
1945	1,6	[3]) 9 172	[3]) 1 566	..
1946	2,0	[3])12 246	[3]) 1 683	3,6
1947	1,2	[3]) 8 514	[3]) 1 001	3,1
1948	1,2	9 026	950	2,7
1949	1,0	7 715	851	2,2
1948				
Jan.	2,4	17 787	2 083	4,9
Febr.	2,4	18 056	1 936	4,6
Mars	2,3	17 091	2 218	4,9
April	1,4	10 902	1 165	2,8
Mai	0,9	6 423	512	2,5
Juni	0,4	3 279	235	1,5
Juli	0,3	2 543	196	1,6
Aug.	0,6	4 219	323	1,8
Sept.	0,7	5 185	520	1,4
Okt.	0,7	5 526	404	1,5
Nov.	1,0	7 372	733	1,8
Des.	1,3	9 925	1 071	2,8
1949				
Jan.	1,9	13 918	1 469	3,2
Febr.	1,7	12 862	1 107	3,4
Mars	1,7	12 746	1 712	2,6
April	1,3	9 346	1 497	2,1
Mai	0,7	4 844	786	1,5
Juni	0,3	2 377	234	1,2[9])
Juli	0,3	2 010	140	1,3[10])
Aug.	0,4	3 140	295	1,5
Sept.	0,6	4 645	445	2,2
Okt.	0,7	6 129	469	2,0
Nov.	1,0	8 525	820	2,2
Des.	1,6	12 039	1 241	3.4
1950				
Jan.	2,2	16 652	2 008	3,5
Febr.	2,0	15 686	2 064	3,7
Mars	1,9	14 933	2 526	3,7
April	1,4	10 627	2 269	3,1
Mai	0,6	4 945	535	2,3
Juni	0,3	2 823	353	1,9
Juli	0,3	2 354	332	1,9
Aug.	0,5	3 846	738	2,1
Sept.	0,6	4 806	425	..
Okt.	0,8	6 556	697	..
Nov.	..	..	..	..

[1]) I totalsummen er tatt med arbeidere i helsepleie, rengjøringsarbeid og uviss næring. [2]) Fra nov. 1941 gikk ca. 12 000 sjømenn i utenriks fart ut av arbeidsløysetrygden. [3]) Finnmark og de evakuerte kommuner i Troms er ikke med. [4]) Arb. og funksjonærer i husarbeid, rengjøring og uviss næring er tatt med i totalen. [5]) Oppgaver etter totaltellingene i mars 1949 og 1950. [6]) Helt arbeidsløse ved arbeidskontorene ved månedens utgang. Årstallene er gjennomsnitt av månedstall. [7]) Arbeidsløse i pst. av helt arbeidsløse + sysselsatte abeidsløysetrygdede. [8]) Bygningsarb.forb., Treindustriarb.forb., Høvleriarb.forb., Murerforb., Baker- og konditorforb., Jern- og metallarb.forb., Formerforb., Skotøyarb.forb., Centralforeningen for boktrykkere og Bokbinder- og kartonnasjearb.forb. [9]) 9 forbund. Jern- og metallarb.forb. er ikke med. [10]) Fra 1. juli 1949 er Bygningsarb.forb. og Høvleriarb.forb. gått sammen i ett forbund, Bygningsindustriarbeiderforbundet.

II. Jordbruk og skogbruk.

a) Arealet av dyrket jord i rikets bygder

År	Hvete	Rug	Bygg	Havre	Blandkorn	Erter	Tilsammen korn og erter	Poteter	Annen åpen åker og hage	I alt åpen åker og hage	Eng på dyrket jord	I alt dyrket jord
	Dekar											
1917	86 644	107 912	473 971	1 028 769	83 530	21 250	1 802 076	457 978	300 696	2 560 750	4 436 934	6 997 684
1929	119 524	74 129	534 577	966 084	55 313	11 288	1 760 915	463 073	502 772	2 726 760	5 027 619	7 754 379
1939	412 131	31 761	467 742	870 243	48 943	5 921	1 836 741	506 927	602 000	2 945 668	5 296 360	8 242 028
1943	475 503	38 642	509 492	921 450	68 464	11 934	2 025 485	808 065	503 021	3 336 571	4 359 347	7 695 918
1944	474 469	37 317	465 058	884 430	66 565	13 352	1 941 191	734 269	599 782	3 275 242	4 378 504	7 653 746
1945	480 293	26 680	414 643	855 772	54 369	11 819	1 843 576	646 333	615 459	3 105 368	4 619 026	7 724 394
1946	382 851	25 015	405 325	835 653	47 089	8 594	1 704 527	623 853	600 714	2 929 094	5 047 569	7 976 663
1947	291 569	13 431	391 109	757 207	38 292	9 428	1 501 036	568 589	600 271	2 669 896	5 354 591	8 024 487
1948	327 217	13 442	367 554	737 545	40 616	10 119	1 496 493	648 830	556 789	2 702 112	5 353 787	8 055 899
1949	308 275	9 898	399 563	758 499	38 982	4 872	1 520 089	582 410	598 514	2 701 013	5 422 259	8 123 272
1950	316 147	11 556	417 932	778 449	38 296	5 313	1 567 693	589 605	560 460	2 717 758	5 414 332	8 132 090
	Prosentvis fordeling av det dyrkede areal:											
1917	1,24	1,54	6,77	14,70	1,20	0,30	25,75	6,54	4,30	36,59	63,41	100,00
1929	1,54	0,96	6,89	12,46	0,71	0,15	22,71	5,97	6,48	35,16	64,84	100,00
1939	5,00	0,39	5,68	10,56	0,59	0,07	22,29	6,15	7,30	35,74	64,26	100,00
1943	6,18	0,50	6,62	11,98	0,88	0,16	26,32	10,50	6,54	43,36	56,64	100,00
1944	6,20	0,49	6,08	11,55	0,87	0,17	25,36	9,59	7,84	42,79	57,21	100,00
1945	6,22	0,35	5,37	11,08	0,70	0,15	23,87	8,36	7,97	40,20	59,80	100,00
1946	4,80	0,31	5,08	10,48	0,59	0,11	21,37	7,82	7,53	36,72	63,28	100,00
1947	3,63	0,17	4,87	9,44	0,48	0,12	18,71	7,09	7,47	33,27	66,73	100,00
1948	4,06	0,17	4,56	9,16	0,50	0,13	18,58	8,05	6,91	33,54	66,46	100,00
1949	3,79	0,12	4,92	9,34	0,48	0,06	18,71	7,17	7,37	33,25	66,75	100,00
1950	3,89	0,14	5,14	9,57	0,47	0,07	19,28	7,25	6,89	33,42	66,58	100,00

b) Høstutbyttet av korn, poteter, rotvekster og høy

År	Hvete	Rug	Bygg	Havre	Blandkorn	Erter	Tilsammen korn og erter	Poteter	Rotvekster	Høy	Tilsammen i fôrenheter[2])
	Tonn										
1937.....	67 957	11 247	129 172	188 471	9 634	1 880	408 361	860 551	719 985	2 901 428	1 968 264
1938.....	71 777	10 987	124 343	196 744	10 686	1 990	416 527	937 635	732 733	2 999 719	2 036 526
1939.....	77 844	6 158	103 476	200 788	11 912	1 182	401 360	806 949	828 646	2 863 198	1 936 179
1940.....	68 851	5 454	93 408	158 878	10 381	1 127	338 099	1 307 542	944 115	2 223 009	1 732 295
1941[3]) ...	76 241	6 572	105 526	164 256	15 339	1 674	369 608	1 067 689	1 071 254	2 293 803	1 741 025
1942[3]) ...	83 250	7 544	95 273	155 835	15 041	1 790	358 733	1 181 684	713 760	1 920 789	1 589 815
1943[3]) ...	79 536	6 753	92 218	171 390	13 693	1 874	365 464	1 378 358	599 512	2 012 221	1 658 384
1944[3]) ...	77 522	6 211	77 200	154 775	11 982	1 896	329 586	937 662	809 060	2 113 921	1 587 683
1945.....	85 795	4 536	80 667	165 093	11 040	1 870	349 001	1 112 187	776 166	2 466 233	1 773 551
1946.....	79 885	5 003	93 917	185 813	11 611	1 599	377 828	1 204 434	616 924	2 528 727	1 852 097
1947.....	46 199	2 001	80 940	131 539	7 401	1 364	269 444	918 546	524 612	2 488 579	1 619 648
1948.....	75 632	2 963	89 188	176 926	10 323	1 992	357 024	1 454 457	734 789	2 955 670	2 060 841
1949.....	66 991	2 062	86 144	163 257	9 669	973	329 096	1 098 718	646 813	3 060 225	1 976 782
1950[1]) ...	..	..	..	..	..	..	369 473	1 169 400	792 900	3 051 000	..
	Høstutbyttet pr. dekar i forhold til middelsåret. Middelsår = 100.										
1937.....	98	88	98	101	99	98	99	81	90	109	102
1938.....	97	96	94	102	103	97	98	87	92	110	103
1939.....	88	95	96	99	100	98	96	77	77	99	94
1940.....	82	87	88	78	89	91	82	115	95	75	84
1941.....	83	89	88	82	92	85	84	88	89	84	84
1942.....	85	89	84	79	86	83	82	78	73	82	82
1943.....	84	88	84	86	89	83	85	89	79	88	87
1944.....	82	83	77	81	80	75	80	66	76	92	84
1945.....	88	87	88	89	88	84	88	84	77	98	92
1946.....	98	94	101	98	102	89	99	92	78	93	94
1947.....	74	71	89	75	79	72	78	76	74	87	83
1948.....	106	107	102	103	103	99	104	104	96	101	101
1949.....	96	98	87	90	92	93	90	86	90	103	97
1950[1]....	95	100	103	99	101	80	98	90	103	107	..

c) Nydyrking

	1917—1929	1929—1939	1939—1949
Dekar	732 518	693 494	[4] 358 009

[1]) Foreløpige tall. [2]) Halm og grønnfôr medregnet, fra 1939 også fôrbete, fôrmargkål og høy fra seterløkker og utslåtter. [3]) Oppgavene er korrigert. [4] Fullstendig dyrket og overflatedyrket.

II. Jordbruk og skogbruk (forts.).

År	d) Husdyrhold i rikets bygder							e) Meierier, ysterier og kondenseringsfabrikker			
	Hester	Storfe	Svin	Sau	Geit	Fjørfe[1]) (voksne)	Sølvrev[2]	År	Tallet på anlegg	Innveid mjølkemengde Tonn	Nettoutbytte av mjølka i øre pr. kg.
30/9 1907	163 621	1 087 918	307 165	1 390 421	295 767	1 411 101	—	1937	642	636 306	17,65
30/9 1917	202 365	1 149 526	237 921	1 294 906	238 641	1 883 718	—	1938	618	710 217	18,38
20/6 1929	177 169	1 224 182	289 039	1 533 015	323 677	2 929 440	29 857	1939	602	792 621	18,80
20/6 1939	203 931	1 455 016	361 953	1 743 802	248 916	3 437 858	493 190	1940	573	653 052	23,04
20/6 1942[3])	208 000	1 250 000	220 000	1 695 000	220 000	1 500 000	..	1941	595	524 757	28,75
20/6 1943[3])	218 000	1 220 000	145 000	1 715 000	212 000	1 200 000	..	1942	581	424 989	33,53
20/6 1944[3])	227 000	1 255 000	220 000	1 795 000	216 000	1 200 000	..	1943	570	375 509	35,51
20/6 1945[3])	231 000	1 220 000	195 000	1 760 000	204 000	1 200 000	..	1944	562	337 772	35,66
20/6 1946	237 974	1 266 980	256 660	1 706 801	177 666	1 432 690	217 034	1945	551	341 892	37,11
20/6 1947	224 545	1 225 024	258 635	1 698 026	154 956	2 046 575	..	1946	539	567 610	42,14
20/6 1948	206 121	1 175 089	248 345	1 629 463	144 862	2 725 487	..	1947	522	647 352	45,75
20/6 1949	198 266	1 224 133	418 840	1 735 623	146 594	3 710 906	113 049	1948	499	734 076	46,74
20/6 1950	190 514	1 236 600	422 156	1 811 748	130 045	3 911 996	..	1949	482	890 569	47,30

År	f) Innveid mjølkemengde ved meierier og ysterier. Tonn.											
	Januar	Februar	Mars	April	Mai	Juni	Juli	August	Septbr.	Oktober	Novbr.	Desbr.
1939 ...	56 828	55 573	66 944	67 791	79 388	78 521	70 047	63 869	60 828	58 145	53 245	55 554
1942 ...	33 220	30 593	33 404	39 738	41 668	46 080	45 051	36 163	32 504	27 247	23 349	23 799
1943 ...	24 750	23 235	27 021	31 200	38 845	44 812	41 480	35 741	30 163	24 826	20 725	19 929
1944 ...	21 362	21 029	24 992	28 692	34 220	39 215	38 723	33 864	28 721	21 448	16 617	16 462
1945 ...	16 630	14 605	16 840	21 750	27 589	40 046	38 972	37 269	32 463	33 412	30 829	31 584
1946 ...	36 185	34 022	38 965	47 962	59 710	60 141	58 478	53 039	48 085	45 277	40 325	39 728
1947 ...	45 030	39 526	47 684	58 325	69 230	70 271	65 306	57 401	52 493	47 274	43 007	46 380
1948 ...	47 357	44 569	53 816	69 289	79 563	81 709	71 413	64 275	57 145	51 522	49 847	53 252
1949 ...	57 232	56 310	69 726	81 259	95 681	95 055	82 939	78 179	69 433	63 435	60 376	65 463
1950 ...	70 888	69 027	85 259	91 597	106 125	106 628	95 188	86 924	76 746	65 136	..	..

År	g) Produksjonen av smør, hvit og brun ost ved meierier og ysterier. Tonn.											
	Januar	Februar	Mars	April	Mai	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Des.
						Smør.						
1939.....	1 212	1 175	1 470	1 565	1 794	1 923	1 831	1 431	1 411	1 324	1 220	1 201
1942.....	834	755	865	1 057	1 172	1 382	1 216	1 007	957	723	573	549
1943.....	605	525	600	739	975	1 265	1 134	956	789	586	414	355
1944.....	430	428	459	614	799	953	991	823	685	365	195	113
1945.....	158	115	123	270	462	762	528	393	369	364	289	265
1946.....	330	323	414	575	718	838	717	606	531	508	415	379
1947.....	451	394	498	833	1 008	1 091	968	704	639	515	436	423
1948.....	490	447	585	876	1 170	1 214	919	762	671	595	578	569
1949.....	708	559	818	1 243	1 595	1 610	1 250	817	699	509	474	446
1950.....	652	607	903	1 148	1 547	1 710	1 444	1 109	941	586	..	..
						Hvit ost.						
1939.....	805	703	831	965	1 051	1 057	898	767	852	871	712	643
1942.....	409	264	324	583	661	766	598	346	262	144	73	78
1943.....	107	110	131	256	443	664	486	308	209	101	38	50
1944.....	59	50	74	178	242	416	348	217	134	53	19	13
1945.....	25	20	20	64	174	429	330	229	191	169	124	136
1946.....	163	143	187	418	621	719	581	464	430	316	167	174
1947.....	247	174	276	672	766	925	771	545	450	262	172	178
1948.....	288	211	392	744	977	1 107	918	642	550	378	341	386
1949.....	578	477	758	1 233	1 435	1 513	1 229	1 037	824	652	553	659
1950.....	864	753	1 165	1 514	1 735	1 924	1 580	1 371	1 244	778	..	..
						Brun ost.						
1939.....	550	564	711	688	799	808	725	607	554	570	500	483
1942.....	430	339	414	591	736	728	684	395	255	132	68	87
1943.....	133	153	199	343	524	634	504	302	163	85	35	39
1944.....	64	56	92	220	308	352	379	226	108	35	15	10
1945.....	19	16	23	67	153	413	400	261	165	152	115	149
1946.....	237	248	308	565	736	696	687	458	324	284	172	192
1947.....	302	279	363	669	845	850	734	513	396	269	169	175
1948.....	251	228	391	790	1 002	1 045	895	628	491	352	319	363
1949.....	539	532	821	1 066	1 300	1 285	1 068	900	677	556	555	663
1950.....	917	897	1 228	1 218	1 362	1 369	983	791	692	598	..	..

[1]) For 1940—50 bare voksne høns. [2]) Byene er regnet med. [3]) Beregnede tall.

II. Jordbruk og skogbruk (forts.).

År	h) Tallet på kontrollerte slakt.											
	Januar	Februar	Mars	April	Mai	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Des.
	Storfe:											
1939.....	14 286	13 304	16 273	13 651	15 684	16 487	12 770	15 015	19 558	23 867	20 356	15 794
1943.....	4 957	6 777	6 951	4 535	2 891	2 806	738	1 151	3 466	11 890	11 586	6 705
1944.....	3 160	4 571	5 076	2 701	2 095	2 267	952	969	1 842	6 851	11 446	5 822
1945.....	3 280	2 834	2 538	1 349	963	1 460	407	485	2 648	15 903	16 355	6 434
1946.....	7 328	6 954	8 182	5 518	6 027	5 257	2 427	3 355	9 978	32 224	27 622	11 875
1947.....	11 974	8 300	10 279	8 817	6 962	7 035	5 394	13 708	29 272	26 287	21 488	15 328
1948.....	10 939	8 846	6 186	6 470	6 016	5 469	2 264	3 813	16 553	16 416	14 174	12 673
1949.....	8 350	5 629	7 456	7 449	8 607	8 710	3 493	5 955	18 266	15 863	17 314	19 504
1950.....	11 878	8 471	11 725	10 392	12 879	14 183	3 787	6 981	19 989	23 703	18 665	..
	Sau:											
1939.....	11 119	7 511	7 070	4 498	4 821	5 628	18 951	56 815	70 548	102 934	49 460	15 465
1943.....	876	808	670	364	195	92	67	250	3 515	23 798	10 965	1 914
1944.....	671	550	451	185	136	76	83	123	1 692	25 735	30 954	5 981
1945.....	1 111	437	215	90	72	101	17	82	9 892	63 827	24 239	2 543
1946.....	2 815	1 426	803	460	503	395	254	687	29 045	124 731	52 133	6 009
1947.....	6 442	3 440	3 321	1 021	864	744	672	29 838	79 483	99 511	42 282	5 750
1948.....	8 640	2 768	1 468	977	771	682	284	22 927	43 445	69 120	25 657	3 642
1949.....	4 221	[1])31 109	[2])31 756	1 315	1 316	991	515	31 397	51 579	120 888	70 588	10 756
1950.....	7 993	3 515	2 464	1 764	1 818	1 497	723	24 923	49 597	141 463	58 946	..
	Svin:											
1939.....	24 654	25 153	32 698	27 116	30 508	25 607	21 039	22 379	18 625	23 850	25 745	42 790
1943.....	376	515	555	368	258	230	232	161	276	330	508	1 278
1944.....	318	319	534	325	574	321	224	252	421	923	2 579	946
1945.....	319	349	439	333	310	198	111	113	288	490	836	7 282
1946.....	740	1 324	1 480	1 848	1 740	1 700	2 666	2 133	2 179	3 260	4 259	5 092
1947.....	5 529	6 617	12 811	12 500	9 160	8 428	6 121	4 104	4 852	5 866	4 759	5 702
1948.....	4 912	4 392	6 620	8 996	5 059	4 617	3 543	3 311	3 141	3 395	2 862	4 503
1949.....	2 979	3 935	[3])12 103	[4])18 433	14 796	17 503	12 748	14 386	16 554	20 660	29 292	39 384
1950.....	40 627	40 213	74 372	48 315	44 382	40 832	23 903	25 887	26 822	35 347	39 551	..

År	i) Innførsel av kraftfôrstoffer								j) Forbruket av kunstgjødsel[5])		
	Mais og maismjøl	Kli	Olje- og eggehvitérike plantefôrstoffer	Sildmjøl, fiskemjøl, kjøttfôrmjøl	Melasse, alle slags	Andre kraftfôrstoffer	Verdi i alt	Råstoff for olje- og kraftfôrproduksjon[6])	Kvelstoff (N)	Fosfor (P)	Kalium (K)
	Tonn						Mill. kr.	Tonn	Tonn		
1939...	148 129	59 269	88 287	8 780	5 864	18 864	42,0	91 715	10 270	6 464	12 305
1941...	5	22 706	118	15	20 958	71	13,0	6	20 098	4 587	18 256
1942...	1	—	94	1	2 870	—	0,8	196	16 270	2 254	24 634
1943...	—	—	15 056	—	7 269	10	5,6	50	21 458	349	16 932
1944...	—	3 690	13 751	—	2 489	4	5,1	10	17 187	523	18 260
1945...	37 815	—	20 987	—	—	23	14,7	19 342	21 500	567	14 967
1946...	68 178	1 646	9 091	—	—	6 013	31,1	16 918	18 988	7 327	12 854
1947...	101 131	33 257	59 562	—	4	10 786	104,3	38 840	20 905	9 890	24 053
1948...	123 373	23 748	19 467	—	—	31 610	112,1	70 550	23 302	11 754	27 588
1949...	135 111	2 914	30 546	—	—	21 742	80,3	55 589	25 216	14 108	35 056
1950...	..	..	..	..	..	..	..	..	36 864	16 171	41 837
Jan.-okt.											
» 1949	123 657	2 889	27 131	—	—	10 323	67,9	39 985	..	..	..
1950	129 256	1 499	72 059	—	1 535	27 297	119,5	65 916	..	..	..

År	k) Arbeidslønnen i jordbruk og skogbruk										
	Årslønn (hertil kost og losji)		Daglønn i sommerhalvåret på egen kost						Daglønn for skogsarbeid i vinterhalvåret		Gj.snittlig dagsfortjeneste for skogskjøring (mann og hest)
			Våronn		Slåttonn		Skuronn				
	Tjenestegutter	Tjenestejenter	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	På arbeidsgiverens kost	På egen kost	
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
1938/39	576	382	5,23	3,46	5,68	3,65	5,35	3,59	3,79	5,41	8,84
1939/40	624	411	5,55	3,68	6,05	3,89	5,65	3,82	4,13	5,87	9,65
1941/42	892	535	8,20	5,26	9,01	5,65	8,38	5,45	6,44	8,80	14,81
1942/43	1 093	648	9,78	6,26	10,39	6,54	9,67	6,34	7,92	10,56	18,29
1943/44	1 237	746	10,61	6,86	11,28	7,13	10,46	6,98	8,45	11,12	18,82
1944/45	1 366	845	11,48	7,38	12,09	7,78	11,54	7,51	9,09	11,98	20,61
1945/46	1 580	974	12,12	8,00	12,84	8,40	12,30	8,25	10,04	13,18	21,99
1946/47	1 981	1 170	14,34	9,42	15,06	9,79	14,27	9,55	11,92	15,63	24,69
1947/48	2 312	1 347	16,06	10,56	17,08	11,02	16,16	10,75	13,87	17,60	27,76
1948/49	2 599	1 535	17,44	11,49	18,44	12,01	17,53	11,72	14,90	19,10	29,44
1949/50	2 783	1 678	18,27	12,32	19,25	12,80	18,44	12,52	15,59	19,63	29,88

[1]) Herav 29 403 innført fra Argentina. [2]) Herav 30 371 innført fra Argentina. [3]) Herav 1 979 innført fra Finnland. [4]) Herav 2 991 innført fra Finnland og 193 fra Danmark. [5]) Oppgitt i tonn verdistoff. [6]) Kopra, linfrø, soiabønner, arachidnøtter og palmekjerner.

II. Jordbruk og skogbruk (forts.).

År og måneder	l) Jordbrukets prisindeks[1])		År og måneder	m) Gjennomsnittspriser på en del viktigere landbruksprodukter											
				Partisalg fra produsent, prima vare, levert avsetningsstedet. (Landbrukets Priscentral)							Oppnådd gjennomsnittspris ved engrossalg fra meierienе[4])				
	Jordbruksprodukter	Produksjonsmidler		Havre	Høy	Pototer	Egg	Oksekjøtt	Flesk	Ferske huder	Smør	Helfeit gauda-ost	Halvfeit nøkk.-ost	Bl. geitmysost	Mysost
				Kr. pr. 100 kg	Kr. pr. 100 kg	Kr. pr. 100 kg	Kr. pr. kg	Kr. pr. kg	Kr. pr. kg	Kr. pr. kg	Kr. pr. kg	Kr. pr. kg	Kr. pr. kg	Kr. pr. kg	Kr. pr. kg
1939/40[2]) ...	103	106	1939[3]) ..	17,83	7,42	9,21	1,44	1,44	1,50	0,78	3,16	1,68	1,39	1,76	0,64
1941/42	153	150	1941	25,51	15,44	14,64	2,61	2,25	2,40	1,03	Maksimalpriser til detaljist.				
1942/43	172	150	1942....	30,56	16,25	17,89	2,73	2,31	2,55	1,04	Fra 1 oktober 1940:				
1943/44	175	155	1943....	32,56	16,86	19,45	2,73	2,31	2,55	1,05	4,10	2,35	2,05	2,50	1,10
1944/45	185	157	1944....	32,56	16,85	19,62	2,73	2,31	2,55	1,05	Fra 24 juni 1946:				
1945/46	196	167	1945....	32,56	16,76	20,37	3,20	2,64	2,78	1,05	4,55	2,65	2,15	2,60	1,10
1946/47	224	175	1946....	34,06	17,33	18,94	4,00	3,37	3,41	1,05	Fra 16 oktober 1946:				
1947/48	241	179	1947....	35,56	20,18	22,03	4,00	3,67	3,78	1,17	5,35	2,90	2,30	2,90	1,10
1948/49	247	183	1948....	38,56	20,28	20,18	4,00	4,07	4,18	1,65	Fra 27 november 1948:				
1949/50[5]...	250	188	1949....	41,56	18,76	20,68	3,95	4,30	4,40	1,65	5,35	2,90	2,30	2,90	1,20
1949			1949												
Jan.	254	182	Jan. ...	41,45	19,33	17,00	4,00	4,35	4,40	1,65					
Feb.	254	183	Feb. ...	41,75	19,33	16,83	4,00	4,35	4,40	1,65					
Mars	252	183	Mars ...	42,05	19,96	16,75	4,00	4,35	4,40	1,65					
April	251	184	April ...	42,35	20,00	18,25	4,00	4,35	4,40	1,65					
Mai	247	184	Mai	42,50	20,48	18,50	4,00	4,35	4,40	1,65					
Juni	247	184	Juni	42,50	20,37	19,47	3,80	4,35	4,40	1,65					
Juli	263	183	Juli	41,00	18,50	39,82	3,81	4,35	4,40	1,65					
Aug.	260	183	Aug. ...	41,00	17,50	27,94	3,96	4,35	4,40	1,65					
Sept.	252	183	Sept. ...	41,00	16,67	18,90	3,96	4,23	4,40	1,65					
Okt.	253	184	Okt.	41,00	17,67	17,08	3,97	4,05	4,40	1,65					
Nov.	253	186	Nov. ...	41,00	17,67	18,23	3,97	4,13	4,40	1,65					
Des.	255	190	Des.	41,15	17,67	19,33	3,97	4,33	4,40	1,65					
1950[5]			1950[5]												
Jan.	252	190	Jan.	41,45	18,33	20,50	3,26	4,35	4,40	1,65					
Feb.	251	192	Feb.	41,75	18,33	22,33	2,75	4,35	4,40	1,65					
Mars	251	211	Mars ...	42,05	18,17	23,33	3,05	4,35	4,43	1,65	Fra 3 april 1950:				
April	250	258	April ...	42,35	18,17	23,33	3,05	4,35	4,45	1,65	6,60	2,90	2,30	2,90	1,20
Mai	248	257	Mai	42,50	18,33	23,94	3,05	4,35	4,45	1,65					
Juni	249	256	Juni	42,50	18,33	25,67	3,05	4,35	4.50	1,65					
Juli	255	257	Juli	49,00	17,30	31,62	3,07	4,35	4,50	1,65					
Aug.	252	257	Aug. ...	49,00	18,00	18,28	3,69	4,35	4,50	1,65					
Sept.	259	257	Sept. ...	49,00	18,17	17,56	4,15	4,28	4,50	1,87					
Okt.	261	257	Okt.	49,00	18,17	17,92	4,30	4,25	4,50	1,87					
Nov.	266	254	Nov. ...	49,00	18,17	19,85	4,45	4,05	4,50	3,30					

År	n) Priser på kraftfôr, kunstgjødsel, maskiner og redskap											
	Kraftfôr[6])				Kunstgjødsel[6])			Maskiner og redskap				
	Maisgrøp	Jordnøttmjøl	Ruggris	Sildmjøl	Kalksalpeter 15,5% N	Fosforsyregjødsel 8,7 % P.	Kaliumgjødsel 33,2 % K	Plog (Norsk 11")	Harv (9 t.)	Slåmaskin (2 h.)	Arbeidskjerre	Høyvogn
	Kr. pr. 100 kg.							Kr. pr. stk.				
1939.....	19,86	23,28	14,28	29,05	15,10	6,78	13,75	176,00	92,00	420,00	175,00	280.00
1942.....	..	..	..	35,15	13,90	11,26	15,00	233,14	140,40	..	253,00	385,00
1943.....	..	..	..	35,15	13,90	..	15,00	233,14	140,40	..	253,00	385,00
1944.....	..	..	..	35,15	13,90	..	15,00	240,13	148,12	815,00	253,00	385,00
1945.....	32,00	39,00	22,50	35,72	13,90	12,00	15,00	240,13	148,12	912,71	253,00	385,00
1946.....	32,00	39,00	22,50	36,00	13,90	12,00	15,00	256,94	155,53	912,71	253,00	385,00
1947.....	31,92	38,92	22,50	35,92	14,60	12,80	15,90	244,00	148,00	1 033,00	350,00	550,00
1948.....	31,79	38,79	22,50	35,79	14,35	12,63	15,80	298,50	176,00	1 033,00	400,00	650,00
1949.....	32,00	..	22,50	36,28	14,45	12,74	15,80	298,50	176,00	1 020,00	435,00	660,00
1950.....	43,83	57,53	34,78	64,28	14,45	12,74	15,80	298,50	176,00	1 173,00	435,00	660,00

År	o) Hogst av tømmer og ved til salg eller industriell produksjon i m³ fast mål								
	Bartretømmer					Lauvtretømmer	Barved	Lauvved	I alt salgsvirke
	Skurtømmer	Sliperi- og cellulosetømmer	Spesialtømmer	Diverse tømmer	Sum bartretømmer				
1939/40 ..	2 710 700	2 618 000	102 000	—	5 430 700	15 800	637 000	511 300	6 594 800
1942/43 ..	2 245 900	1 756 900	167 000	—	4 169 800	54 500	2 074 500	953 800	7 252 600
1943/44 ..	2 001 700	1 691 200	262 200	—	3 955 100	59 600	1 829 900	678 100	6 522 700
1944/45 ..	1 365 600	1 077 100	95 100	—	2 537 800	33 600	1 652 200	721 500	4 945 100
1945/46 ..	2 264 700	2 088 100	126 500	—	4 479 300	36 500	1 026 700	409 000	5 951 500
1946/47 ..	2 631 200	3 179 900	267 800	—	6 078 900	50 000	737 300	332 600	7 198 800
1947/48 ..	2 799 100	3 268 300	217 700	209 900	6 495 000	52 600	700 200	329 900	7 577 700
1948/49 ..	3 210 100	4 325 200	304 800	262 300	8 102 400	45 200	528 800	268 600	8 945 000
1949/50 ..	ca. 2 800 000	ca. 3 300 000	ca. 400 000		ca. 6 500 000	..	ca. 400 000		ca. 6 900 000

[1]) Etter Landbrukshøgskolens beregning. [2]) Nytt beregningsgrunnlag. 1938/39 = 100. [3]) Fra 1939 de 6 største byer. [4]) Fra 1941 maksimalpriser. [5]) Foreløpige tall. [6] Årsprisen er for kraftfôr gjennomsnittspris av noteringene i «Samvirke»; for kunstgjødsel prisen om våren vedkommende år.

II. Jordbruk og skogbruk (forts.).

År	p) Salg av faste eiendommer i rikets landdistrikter — Alle salg: Antall	Salgsbeløp 1 000 kr.	q) Gjennomsnittlig skyldmarksverdi Kr.
1932	18 243	122 049	3 936
1933	18 920	139 227	3 971
1934	20 132	129 761	4 247
1935	20 986	144 890	4 683
1936	23 698	164 115	5 099
1937	26 847	179 656	5 318
1938	28 195	182 425	5 617
1939	29 147	201 683	5 879
1940	19 502	171 159	6 304
1941	24 545	222 146	6 865
1942	24 506	201 707	7 418
1943	20 984	136 846	8 245
1944	18 434	122 347	8 161
1945	13 680	84 662	8 524
1946	29 972	220 895	8 178
1947	36 258	370 364	9 184
1948	32 324	262 226	9 027
1949	..	..	..

År	r) Tømmerfløting: Antall stokker	Antall m.³
1932	13 314 248	2 016 422
1933	21 178 685	3 332 156
1934	26 118 259	4 144 754
1935	25 754 780	4 022 301
1936	21 692 274	3 372 237
1937	27 906 408	4 183 960
1938	37 335 679	5 630 359
1939	16 625 390	2 222 711
1940	25 104 011	3 356 964
1941	22 753 318	2 998 913
1942	18 735 778	2 571 959
1943	17 790 740	2 376 157
1944	18 733 669	2 451 412
1945	13 604 268	1 732 055
1946	19 624 251	2 657 985
1947	25 850 703	3 467 510
1948	27 997 497	3 767 981
1949	36 658 166	4 713 228

År	s) Priser på tømmer og ved — Bartrevirke: Skurtømmer: Gran	Skurtømmer: Furu	Sliperi- og celluloselast: Gran	Sliperi- og celluloselast: Furu	Ved	Lauvtrevirke: Bjørktømmer	Lauvtrevirke: Ved av bjørk, eik og bøk
	Kr. pr. m.³				Pr. favn à 2,4 m.³	Pr. m.³	Pr. favn à 2,4 m.³
					Kr.	Kr.	Kr.
1929	16,23		15,38	11,97	15,48	21,61	22,70
1930	14,26		13,76	9,75	14,80	22,00	21,74
1931	12,44		11,78	8,15	14,96	20,16	20,17
1932	11,61		10,55	7,70	13,60	20,86	19,15
1933	11,77		11,18	8,01	13,15	23,47	17,84
1934	12,30		11,64	7,81	11,66	21,71	17,32
1935	12,36		11,54	7,74	13,81	22,25	18,45
1936	15,66		14,11	9,58	15,80	23,32	20,90
1937	19,41		20,17	12,69	20,11	26,52	25,61
1938	15,73	15,04	13,19	8,45	18,11	26,48	23,94
1939	18,41	17,27	15,60	10,77	20,24	27,98	26,70
1940	19,98	19,11	16,04	11,67	25,37	32,43	35,55
1941	22,28	22,52	18,55	15,64	34,66	45,43	45,14
1942	22,92	23,43	19,87	17,22	34.80	43,75	47,12

III. Fiskeri og hvalfangst.

År	a) Mengde og verdiutbytte av alle saltvannsfiskerier: 1000 tonn	Mill. kr.	b) Utbytte av de viktigste fiskeslag — Torsk (skrei- og loddetorsk): Mengde: Sløyd fisk 1000 tonn	Lever 1000 hl	Rogn 1000 hl	Samlet verdi Mill. kr.	Fiskens bruk: Saltet 1000 tonn	Hengt 1000 tonn	Fersk og hermet. 1000 tonn
1935	924	77,1	114	137	39	17,5	62	46	6,5
1936	1031	81,3	132	138	43	18,1	56	68	7,8
1937	904	92,3	160	158	63	20,0	80	72	8,5
1938	1065	95,0	162	145	67	26,3	86	68	7,2
1939	1043	100,9	211	190	80	31,4	118	86	7,3
1940	1081	106,1	[1]) 158	150	58	27,1	72	47	32,7
1941	811	171,6	140	116	68	42,4	52	43	44,5
1942	755	174,6	117	104	64	43,0	38	23	55,3
1943	643	160,8	92	72	50	34,8	13	10	69,4
1944	648	168,9	119	106	67	47,6	29	14	76,0
1945	756	189,2	97	103	53	43,0	25	19	53,4
1946	855	217,6	185	208	88	64,3	105	51	28,5
1947	1032	299,5	229	228	75	86,5	129	60	39,8
1948	1318	336,3	136	130	50	53,9	71	24	40,7
[2])1949	1060	290,0	113	124	47	53,3	44	23	45,8
[2])1950	1230	320,0	131	153	57	69,0	67	48	16,0

År	b) Utbytte av de viktigste fiskeslag (forts.) — Banktorsk (inkl. Islandstorsk): 1000 tonn	Mill. kr.	Fjordtorsk: 1000 tonn	Mill. kr.	Sei: 1000 tonn	Mill. kr.	Hyse: 1000 tonn	Mill. kr.
1935	28,7	4,3	11,9	2,3	39,9	4,1	13,6	1,9
1936	27,8	3,8	12,8	2,5	42,4	3,8	18,2	2,4
1937	35,3	4,4	15,3	3,0	41,9	4,2	20,4	2,7
1938	42,1	6,3	14,2	3,0	36,7	3,6	18,8	2,7
1939	45,3	6,2	14,2	3,3	36,4	3,9	18,6	2,7
1940	4,9	0,8	15,7	4,1	39,3	5,5	11,3	2,2
1941	4,5	1,4	14,7	6,7	38,7	11,8	12,8	4,9
1942	2,1	0,8	18,9	6,6	48,4	15,7	12,8	5,1
1943	6,0	2,2	13,8	6,8	39.9	12,1	9,3	3,8
1944	3,7	1,5	15,1	6,9	28,5	9,4	4,5	2,3
1945	8,0	2,8	14,6	7,2	19,0	7,5	3,5	1,9
1946	12,3	4,5	17,3	7,8	28,9	8,9	9,4	4,3
1947	21,2	8,3	19.5	9,3	41,8	12,4	14,6	7,3
1948	23,4	9,3	19,6	9,3	58,8	16,7	25,2	12,2
1949[2]	29,0	11,0	20,0	8,0	61,0	16,2	20,5	9,9

År	b) Utbytte av de viktigste fiskeslag (forts.) — Lange: 1000 tonn	Mill. kr.	Brosme: 1000 tonn	Mill. kr.	Bank- og fjordtorsk, sei, hyse, lange og brosme: I alt 1000 tonn	Herav: Saltet	Fersk
1935	6,0	0,9	5,2	0,5			
1936	4,2	0,6	5,1	0,5			
1937	4,3	0,7	5,1	0,5	[3]98	[3]72	[3]26
1938	5,0	0,8	5,2	0,5			
1939	5,8	1,0	5,5	0,5			
1940	1,4	0.4	2,0	0,3	75	..	..
1941	2,8	1,5	4,4	1,4	78	9	69
1942	2,3	1,3	3,1	1,2	88	6	82
1943	4,0	2,2	3,8	1,6	77	2	75
1944	3,7	2,1	3,0	1,3	82	..	..
1945	8,6	4,3	2,5	1,0	56	..	..
1946	12,0	5,8	4,9	1,7	85	..	..
1947	9,1	3,8	5,6	1,7	112	..	..
1948	4,7	2,1	4,7	1,5	136	..	..
1949[2]	4,0	1,8	4,0	1,4	138	..	..

[1]) Herav brukt til fiskemjøl (guano) 5 656 tonn.
[2]) Foreløpige tall. [3]) 7-årsperioden 1933—1939.

III. Fiskeri og hvalfangst (forts.).

År	b) Utbytte av de viktigste fiskeslag (forts.)															
	Vintersild								Småsild							
	I alt		Herav						I alt		Herav					
	1000 hl	Mill. kr.	Iset og frosset for eksport 1000 hl	Saltet 1000 hl	Til olje og mjøl 1000 hl	Til hermetikk 1000 hl	Agn 1000 hl	Fersk innenl. 1000 hl	1000 hl	Mill. kr.	Fersk eksport 1000 hl	Saltet 1000 hl	Til olje og mjøl 1000 hl	Til hermetikk 1000 hl	Agn 1000 hl	Fersk innenl. 1000 hl
1934....	1 108	5,8	401	434	95	69	35	58	1 326	3,5						
1935....	4 312	15,8	747	380	2 789	107	48	127	1 488	4,7						
1936....	5 196	16,8	737	522	3 428	150	59	150	1 214	4,8						
1937....	3 430	17,8	837	628	1 583	159	75	139	1 333	4,2	45	60	974	197	..	119
1938....	5 338	20,1	880	283	3 820	116	85	132	1 303	3,7						
1939....	4 435	16,5	1 022	332	2 657	99	94	153	1 320	6,1						
1941....	2 306	35,7	454	600	1 039	86	36	92	2 334	24,8	219	48	1 778	206	27	56
1942....	2 725	42,6	560	639	1 208	140	47	131	1 565	13,7	167	18	1 222	55	26	77
1943....	2 456	38,9	526	538	1 033	154	41	164	1 145	14,4	329	47	567	88	32	82
1944....	3 227	51,9	652	874	1 172	210	81	238	746	12,3	272	48	157	95	24	150
1945....	3 759	59,3	467	742	2 030	168	51	301	1 336	13,9	1	11	1 112	114	32	67
1946....	3 846	45,5	571	811	2 102	186	81	95	695	6,2	76	31	500	35	45	8
1947....	5 315	77,6	1 021	1 108	2 832	184	104	66	507	6,5	20	22	266	155	35	9
1948....	8 813	125,9	1 351	1 271	5 802	192	116	81	944	11,8	6	17	685	184	34	18
1949[3]) ..	6 102	88,2	1 298	1 353	3 168	145	85	53	1 087	13,2	8	9	843	189	29	9
1950[3]) ..	8 294	113,5	608	644	6 820	108	74	40	700	11,9	15	10	472	160	35	8

År	b) Utbytte av de viktigste fiskeslag (forts.)															
	Feitsild								Brisling							
	I alt		Herav						I alt		Herav					
	1000 hl	Mill. kr.	Fersk eksport 1000 hl	Saltet 1000 hl	Til olje og mjøl 1000 hl	Til hermetikk 1000 hl	Agn 1000 hl	Fersk innenl. 1000 hl	1000 hl	Mill. kr.	Fersk eksport 1000 hl	Saltet 1000 hl	Til hermetikk 1000 hl	Agn 1000 hl	Fersk innenl. 1000 hl
1934....	1 129	5,6							54	1,1					
1935....	392	3,2							64	1,2					
1936....	333	2,7							105	2,1					
1937....	199	2,3	61	65	311	..	..	8	91	2,1					
1938....	101	1,2							149	3,5					
1939....	277	3,0							64	1,5					
1941....	769	17,8	108	205	406	—	15	35	48	1,5	—	—	48	—	—
1942....	556	11,7	151	99	224	5	14	63	156	7,3	9	2	145	—	—
1943....	514	9,2	77	63	257	—	46	71	124	5,8	—	16	93	—	15
1944....	143	4,1	20	26	3	7	21	66	82	3,8	—	9	64	—	9
1945....	315	7,8	4	125	110	—	12	64	74	3,6	—	—	68	—	6
1946....	304	4,9	30	51	184	1	24	14	129	7,6	—	—	123	—	6
1947....	218	3,8	69	14	83	1	41	10	90	5,3	—	—	90	—	—
1948....	193	3,2	59	9	83	1	28	12	85	5,5	—	—	85	—	—
1949[3]) ..	234	4,7	58	34	89	2	40	11	111	7,5	—	—	111	—	—

År	b) Utbytte av de viktigste fiskeslag (forts.)								c) Priser på fiskeplassene gj.snitt						d) Hvalfangsten	
	Makrell		Flyndre		Laks		Hummer		Skrei sløyd	Vintersild	Småsild	Feitsild	Brisling	Sei	Oljeproduksjon	Verdi av oljer etc.
	1000 tonn	Mill. kr.	1000 tonn	Mill. kr.	1000 tonn	Mill. kr.	1000 tonn	Mill. kr.	kr. pr. 100 kg	kr. pr. hl	kr. pr. hl	kr. pr. hl	kr. pr. hl	kr. pr. 100 kg	1000 fat[1])	Mill. kr.
1934....	8,9	1,8	3,7	2,2	0,9	1,6	1,1	2,0	10,68	5,20	2,65	4,98	20,18	7,60	1 253	41,9
1935....	6,1	1,4	3,7	2,3	1,1	1,9	0,9	2,1	12,01	3,66	3,13	8,19	19,44	10,21	1 239	51,0
1936....	7,1	1,6	3,0	1,9	1,1	2,0	1,0	2,4	11,74	3,24	3,92	8,03	20,02	9,06	1 163	69,4
1937....	9,7	2,1	3,0	2,1	1,2	2,3	1,1	2,6	13,01	5,19	3,14	11,77	23,26	9,97	[2]) 1 057	[2])72,8
1938....	7,3	1,7	3,0	2,0	1,1	2,3	1,0	2,2	13,11	3,76	2,81	11,83	23,29	9,78	[2]) 988	[2])44,6
1939....	6,8	1,9	3,0	2,0	1,1	2,6	1,0	2,1	13,04	3,72	4,64	10,87	23,22	10,82	[2]) 735	[2])37,9
1941....	4,1	2,7	1,0	1,0	0,8	2,8	0,9	2,6	23,72	15,47	10,61	23,20	31,98	30,54	245	31,0
1942....	5,9	4,7	1,0	1,2	0,7	2,9	0,6	2,1	29,17	15,65	8,73	21,02	46,67	32,46	65	2,5
1943....	6,6	5,2	1,1	1,4	0,6	3,3	0,5	1,7	31,09	15,85	12,61	18,00	46,91	30,35	72	1,8
1944....	3,4	2,8	0,9	1,1	0,6	3,6	0,4	1,5	31,72	16,09	16,50	28,78	46,29	32,82	82	12,0
1945....	3,2	2,6	0,7	1,0	0,7	4,0	0,6	3,1	34,72	15,79	10,38	24,73	48,33	39,37	149	25,5
1946....	7,4	5,3	1,4	1,7	0,9	4,9	0,9	4,9	27,17	11,83	8,90	16,07	59,26	30,97	537	129,7
1947....	12,8	7,4	1,7	2,0	0,9	5,1	0,9	5,3	30,87	14,61	12,91	17,70	59,19	29,81	991	[4]) 294,9
1948....	10,0	5,9	1,5	1,8	0,9	4,9	0,7	4,5	33,77	14,28	12,53	16,69	64,77	28,47	1 062	[4]) 333,8
1949[3]) ..	12,5	6,0	1,6	1,9	0,9	5,6	0,9	4,8	37,90	14,45	12,10	19,97	67,25	26,59	1 120	[4]) 313,1
1950....	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	[5]) 1 106	[4,5])282,3

[1]) Fat = $^1/_6$ eng. tonn. [2]) Fangsten for de 2 flytende kokerier «Skytteren» og «C. A. Larsen», som var bortleid til Tyskland er ikke tatt med. [3]) Tallene for priser på fiskeplassene er foreløpige. [4]) Den hvaloljen selskapene har vært pålagt å levere til Norge til innenlandsk forbruk, er regnet med etter den reduserte pris som Prisdirektoratet har fastsatt. [5]) Foreløpig tall for produksjonen i Antarktis i sesongen 1949/50.

III. Fiskeri og hvalfangst (forts.).

År og måneder	e) Utførselsmengde										
	Fersk sild		Fersk fisk				Ferske skalldyr	Saltet sild			
	Vintersild	Sommersild	Kveite	Flyndre	Håfisk	Annet		Vintersild	Feitsild og Nordsjøsild	Skjæresild	Krydret sild og saltet Islandsild
	Tonn	Tonn	Tonn	Tonn	Tonn	Tonn	Tonn	Tonn	Tonn	Tonn	Tonn
1929	115 795	5 249	3 979	3 121	1 598	8 784	1 547	75 620	7 108	5 084	8 416
1930	106 232	5 166	4 099	3 765	2 722	9 803	1 820	92 003	8 531	3 081	8 809
1931	73 039	2 635	4 448	4 174	3 927	10 742	2 577	55 499	7 057	2 364	14 727
1932	62 982	11 588	5 426	4 699	5 093	12 295	3 398	49 233	7 036	2 091	11 295
1933	87 840	22 811	4 446	3 517	7 652	10 653	3 466	37 742	9 731	1 766	11 169
1934	37 391	25 967	3 178	3 482	6 584	11 677	2 961	19 496	8 227	1 973	12 012
1935	81 824	16 616	3 438	3 453	5 379	11 827	2 840	21 444	6 531	2 423	4 771
1936	80 412	22 018	4 591	2 854	6 013	13 181	2 771	33 545	5 373	1 769	13 315
1937	82 748	13 545	5 579	2 705	7 257	12 734	2 369	25 679	4 996	909	17 271
1938	80 239	15 877	3 081	2 742	6 687	11 259	2 471	17 653	2 364	1 936	12 594
1939	97 495	23 979	2 737	2 502	7 336	20 000	2 513	22 621	3 418	2 110	10 360
1940	62 201	31 381	798	633	1 887	41 016	886	25 549	9 883	4 059	2 109
1941	44 845	25 940	274	172	980	33 917	624	40 350	7 281	1 605	195
1942	56 006	25 113	127	7	758	35 206	131	40 744	5 246	605	106
1943	52 643	33 379	269	2	14	31 359	84	35 537	4 710	18	--
1944	58 814	27 201	34	2	22	32 568	128	51 908	2 144	9	--
1945	44 285	529	46	2	—	13 123	254	19 131	1 397	—	3 669
1946	47 845	7 983	1 321	327	2 831	20 459	1 303	90 314	5 486	180	7 591
1947	79 112	6 277	2 904	868	4 170	42 699	1 801	79 235	3 328	17	12 961
1948	125 605	5 439	1 903	548	3 418	45 916	1 626	95 561	837	113	13 959
1949	119 832	6 023	3 005	966	4 190	47 759	1 967	88 774	3 926	88	15 936
Jan.—okt. 1949	119 831	5 792	2 224	799	3 268	41 826	1 657	85 942	1 527	69	8 948
—»— 1950	58 142	2 902	2 149	1 131	3 385	20 576	1 945	47 152	2 852	208	7 006
1948.											
Januar	27 101	—	188	28	1 149	4 495	123	2 110	152	—	121
Februar	46 824	—	207	45	376	9 987	151	342	72	1	56
Mars	29 882	—	63	33	130	2 977	108	8 549	20	13	8
April	20 660	825	240	36	128	4 135	200	32 824	—	—	10
Mai	1 095	3 210	296	14	145	2 119	139	23 095	—	—	4
Juni	38	178	285	43	202	6 329	147	10 532	5	—	10
Juli	5	791	194	210	82	1 867	172	186	8	—	60
August	—	106	75	45	239	1 949	90	1 025	7	—	94
September	—	119	78	34	357	2 300	139	5 442	4	5	6 103
Oktober	—	97	41	25	106	2 775	112	4 799	476	15	5 944
November	—	113	45	23	342	3 139	125	3 989	42	16	1 205
Desember	—	—	191	12	162	3 844	120	2 668	51	63	344
1949.											
Januar	19 698	12	64	2	241	1 846	55	26	826	—	218
Februar	53 209	49	75	26	720	6 678	120	1 575	233	15	323
Mars	40 950	—	198	116	844	10 880	260	10 529	175	8	79
April	5 119	699	142	68	126	6 042	157	34 003	112	1	11
Mai	845	3 236	286	37	164	4 235	282	33 079	25	4	9
Juni	10	1 036	175	84	256	2 978	149	5 330	5	—	19
Juli	—	90	633	256	96	2 637	167	22	44	—	3
August	—	303	236	89	120	2 587	126	10	86	8	10
September	—	209	332	72	273	1 755	204	1 298	—	21	3 264
Oktober	—	158	83	49	428	2 188	137	70	21	12	5 012
November	1	146	329	107	456	2 841	133	1 244	1 085	16	3 529
Desember	—	85	452	60	466	3 092	177	1 588	1 314	3	3 459
1950.											
Januar	7 329	55	128	39	715	3 033	162	2 145	746	66	613
Februar	26 866	8	146	87	610	4 202	254	4 278	99	4	215
Mars	20 508	—	212	176	631	2 828	245	8 224	28	—	153
April	2 672	180	205	135	165	1 366	209	11 863	215	63	114
Mai	762	427	171	109	201	1 310	202	2 442	46	8	362
Juni	—	109	139	42	63	1 505	193	3 820	—	—	22
Juli	5	1 177	168	227	412	1 310	180	4 088	9	—	15
August	—	767	202	91	15	1 705	182	1 360	95	2	19
September	—	—	324	85	168	1 255	149	2 968	327	63	1 618
Oktober	—	179	454	140	405	2 062	169	5 964	1 287	2	3 875
November	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Desember	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..

III. Fiskeri og hvalfangst (forts.).

År og måneder	e) Utførselsmengde (forts.)				Utforsels-verdi av sild og fisk i alt	f) Prisnoteringer				
	Tørr-fisk	Klipp-fisk	Saltet rogn	Annet saltet og røykt		Rundfisk[1])		Klipp-fisk[4])	Storsild,[6]) eksport-pakket	Vårsild,[7]) eksport-pakket
						Prima[2])	Sekunda[3])	Nr. 1[5])		
	Tonn	Tonn	Tonn	Tonn	Mill. kr.	Kr. pr. vekt (20 kg)			Kr. pr. tønne (110 kg)	Kr. pr. tønne (115 kg)
1929	38 069	48 537	9 033	14 357	111,3	15,31	14,24	13,14	13,78	--
1930	31 821	45 945	10 766	10 087	107,0	16,50	14,45	10,89	16,10	15,42
1931	21 754	30 218	7 551	6 338	71,5	16,28	13,90	8,26	16,10	10,67
1932	32 774	40 174	7 835	8 178	76,7	12,38	9,36	7,70	13,80	14,91
1933	26 484	32 642	8 570	6 032	75,3	14,02	11,15	9,57	12,94	10,28
1934	22 761	36 039	7 869	7 668	70,2	15,11	13,22	9,64	..	10,69
1935	22 042	35 021	7 410	6 681	75,3	..	15,20	9,86	13,45	11,30
1936	19 815	36 053	5 206	4 866	77,1	..	..	10,00	..	14,58
1937	33 782	38 621	5 834	10 945	93,4	..	..	11,00	..	..
1938	26 002	41 438	5 745	7 998	84,6	..	..	12,54	16,48	[8]) 13,47
1939	21 826	33 736	6 261	12 600	85,9	..	..	13,09	..	16,87
1940	9 892	19 249	7 194	15 867	80,1	..	..	—	..	..
1941	12 106	21 295	4 925	12 879	135,3	28,77	26,77	31,60	59,21	55,05
1942	4 871	578	3 383	13 779	122,9	37,95	36,45	31,67	59,71	55,42
1943	1 924	111	1 686	4 478	104,5	41,85	41,85	32,07	61,52	57,28
1944	1 134	700	1 532	4 667	123,3	43,20	43,20	32,40	61,52	57,28
1945	3 083	50	3 113	3 729	72,9	43,20	43,20	32,40	61,44	57,28
1946	12 602	27 268	4 696	37 246	253,1	50,00	50,00	33,60	59,00	59,00
1947	13 521	45 372	5 237	12 338	323,7	52,00	52,00	37,00	66,76	66,56
1948	11 970	37 618	5 025	9 122	328,5	52,00	52,00	37,00	67,03	66,63
1949	7 845	32 412	3 656	5 132	324,4	62,10	60,10	38,67	67,67	66,67
Jan.—okt. 1949	5 083	25 310	3 656	3 367	269,0	..	..	..	..	..
—»— 1950	12 464	29 311	4 782	6 433	263,3	..	..	..	..	..
1948										
Jan.	1 336	4 590	102	270	33,1	52,00	52,00	37,00	64,50	64,50
Feb.	1 608	2 344	903	120	37,8	52,00	52,00	37,00	64,50	64,50
Mars	904	2 310	42	950	29,6	52,00	52,00	37,00	64,50	64,50
April	486	2 492	53	243	40,4	52,00	52,00	37,00	64,50	64,50
Mai	206	3 713	324	1 271	29,5	52,00	52,00	37,00	65,10	64,50
Juni	270	3 152	1 237	116	24,5	52,00	52,00	37,00	66,10	65,50
Juli	21	2 566	728	86	12,2	52,00	52,00	37,00	67,10	66,50
Aug.	928	3 428	842	134	16,6	52,00	52,00	37,00	68,10	67,50
Sept.	1 788	2 403	160	297	26,1	52,00	52,00	37,00	69,10	68,50
Okt.	1 522	3 357	616	1 422	30,0	52,00	52,00	37,00	69,70	69,10
Nov.	1 941	4 128	8	2 537	28,4	52,00	52,00	37,00	70,30	69,70
Des.	960	3 135	10	1 676	20,9	52,00	52,00	37,00	70,90	70,30
1949										
Jan.	896	3 678	126	554	23,1	57,20	57,20	38,00	68,00	68,00
Feb.	502	2 577	—	184	38,6	57,20	57,20	38,00	68,00	68,00
Mars	280	3 533	—	263	48,5	57,20	57,20	38,00	68,00	68,00
April	400	1 547	140	194	36,8	57,20	57,20	38,00	68,00	68,00
Mai	186	675	673	355	31,8	57,20	57,20	38,00	68,00	67,00
Juni	146	1 220	388	282	13,0	57,20	57,20	38,00	68,00	67,00
Juli	28	1 959	695	338	14,1	67,00	63,00	38,00	68,00	67,00
Aug.	222	2 145	453	261	12,9	67,00	63,00	38,00	68,00	67,00
Sept.	971	3 708	631	347	22,9	67,00	63,00	40,00	67,00	65,00
Okt.	1 452	4 248	550	589	27,3	67,00	63,00	40,00	67,00	65,00
Nov.	1 502	3 813	—	1 049	27,3	67,00	63,00	40,00	67,00	65,00
Des.	1 260	3 289	—	716	28,1	67,00	63,00	40,00	67,00	65,00
1950										
Jan.	1 088	2 594	339	710	23,2	67,00	63,00	45,00	67,00	65,00
Feb.	501	3 392	26	250	32,3	67,00	63,00	45,00	67,00	65,00
Mars	814	2 923	40	306	31,2	67,00	63,00	45,00	67,00	65,00
April	204	2 832	490	329	21,0	67,00	63,00	45,00	67,00	65,00
Mai	257	2 740	1 267	202	16,4	67,00	63,00	45,00	67,00	65,00
Juni	162	3 591	920	215	22,8	67,00	63,00	45,00	67,00	65,00
Juli	870	2 916	68	718	22,5	74,00	70,00	45,00	66,00	64,00
Aug.	2 125	2 863	408	776	26,1	74,00	70,00	45,00	66,00	64,00
Sept.	2 329	1 993	1 202	1 781	26,6	75,00	71,00	45,00	66,00	64,00
Okt.	4 114	3 467	22	1 148	41,2	75,00	71,00	45,00	66,00	64,00
Nov.	..	..	..	..	..	76,00	72,00	45,00	66,00	64,00
Des.	..	..	..	..	..	76,00	72,00	45,00	66,00	64,00

[1]) Fra 1940 er prisene meddelt av Norges Torfiskeksportørers Landsf. Tidligere noteringer på Bergen Børs. [2]) Før 1941 alminnelig hollender. [3]) Før 1941 samfengt (italiener). [4]) Fra 1941 er prisene meddelt av De norske Klippfiskeksportørenes Landsf. Tidligere noteringer på Kristiansund Børs. [5]) Før 1941 klippfisk, Nordmøre. [6]) Fra 1941 er prisene meddelt av Saltsildeksportørenes Landsf. Tidligere noteringer på Bergen Børs. [7]) Fra 1941 er prisene meddelt av Saltsildeksportørenes Landsf. Tidligere noteringer på Haugesund Børs. [8]) For februar 1938 gjelder noteringene 110 kg.

IV. Industri. Hovedoversikt.[1])

År	Alle grupper	Malm- og metall-utvinning	Jord- og steinindustri	Jern- og metallindustri	Kjemisk og elektrokjemisk industri	Olje- og fettindustri	Gassverk	Treindustri	Tremasse-, cellulose- og papirindustri	Lær- og gummi-vareindustri	Tekstilindustri	Bekledningsindustri	Nærings- og nytelsesmiddel-industri	Polygrafisk industri og bokbinderier
a) Utførte timeverk i alt, mill.[2])														
1937	319	27	16	83	10	6	2	27	39	7	29	28	32	13
1938	314	29	15	84	10	6	2	27	33	7	27	29	31	14
1939	322	28	16	86	11	6	1	28	35	7	29	30	31	14
1940	297	22	13	83	10	6	1	34	26	6	26	29	30	11
1944	293	25	17	91	10	6	1	34	23	6	21	19	26	14
1945	274	15	13	88	12	6	1	29	23	6	20	20	27	14
1946	348	17	17	111	13	6	1	38	34	9	26	27	32	17
1947	395	20	19	125	15	7	1	43	39	10	30	32	36	17
1948	421	22	20	135	15	9	1	44	42	11	33	35	37	17
1949[6])	434	27	20	135	24		1	47	40	12	34	39	38	17
b) Verdi av bruttoproduksjon[3]), mill. kr.[2])														
1937	2128	217	56	390	114	111	9	142	310	46	148	108	422	55
1938	2139	238	54	410	125	111	10	141	278	43	130	109	430	60
1939	2327	250	66	449	146	109	10	158	287	50	156	119	464	63
1940	2488	224	66	491	138	129	12	230	254	61	170	149	509	55
1944	2590	227	90	559	146	104	13	219	221	67	169	122	572	81
1945	2391	84	67	541	165	101	4	191	250	55	159	118	566	90
1946	4274	220	125	886	255	197	13	323	594	105	277	216	942	120
1947	5719	310	155	1177	327	316	16	439	904	144	370	297	1131	133
1948	6835	431	174	1406	354	455	20	513	1116	179	452	361	1232	142
1949[6])	7328	569	202	1519	883		18	606	996	187	508	427	1255	158
c) Bearbeidingsverdi[4]), mill. kr.[2])														
1937	1016	102	41	212	68	26	6	54	121	21	57	53	217	38
1938	1043	112	39	238	77	30	6	49	95	21	55	55	225	41
1939	1153	120	47	249	90	34	6	59	113	25	68	60	240	42
1940	1243	110	45	273	84	40	5	93	98	32	77	69	281	36
1944	1457	113	61	369	87	33	5	107	81	33	78	66	366	58
1945	1382	37	45	366	107	23	1	95	108	28	74	64	369	65
1946	2272	92	82	531	148	63	3	143	260	51	115	104	595	85
1947	2925	126	101	681	177	74	5	186	391	65	157	139	731	92
1948	3381	177	114	811	184	78	7	215	462	82	187	166	799	99
1949[6])	3619	239	132	864	313		6	249	396	95	221	191	803	110
d) Produksjonsindeks (1938 = 100)[5])														
1937	100,4	87,9	108,6	97,1	93,5	88,7	96,2	101,5	123,7	118,5	110,0	100,7	98,9	95,3
1938	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
1939	107,1	100,6	115,0	104,0	111,1	99,8	101,2	113,6	117,7	113,1	113,6	105,0	104,7	102,0
1940	92,7	67,6	89,4	98,0	91,3	84,9	96,1	122,2	74,8	93,3	100,4	105,1	103,4	84,0
1943	77,9	53,1	111,7	90,0	92,6	60,9	82,6	95,2	55,4	61,5	69.8	53,6	84,7	88,0
1944	63,8	48,0	94,1	65,0	59,4	52,9	81,5	81,1	45,6	72,4	63,1	43,8	80,2	73,0
1945	56,9	18,5	62,7	57,0	78,3	40,1	28,1	69,4	46,5	53,7	64,0	45,6	78,3	75,0
1946	97,2	47,5	111,4	109,0	104,5	70,0	77,8	113,6	91,8	110,6	101,1	80,8	114,9	102,0
1947	115,5	62,2	126,6	130,0	117,4	92,9	87,8	151,4	107,4	140,0	123,1	102,4	129,6	105,0
1948	128,3	76,1	139,3	148,0	116,4	124,3	95,3	149,6	123,5	166,9	144,4	125,0	132,4	110,0

[1]) I 1949 er industribedriftene gruppert på en annen måte enn tidligere. Tallene for de enkelte industrigrupper er derfor ikke helt sammenliknbare med årene før. [2]) Omfatter stort sett bedrifter hvor det ble utført minst 12 000 timeverk i året. [3] Verdi av produksjon for egen regning (også av halvfabrikata som garn, cellulose, skurlast) + godtgjørelse for reparasjons- og leiearbeid. [4]) Verdi av bruttoproduksjon fratrukket verdi av råstoffer, brensel og hjelpestoffer, emballasje, elektrisk kraft og bortkontrahert arbeid. [5]) Omfatter 96 pst. av produksjonsmengden i bedrifter med minst 12 000 timeverk i året. [6]) Foreløpige tall.

År og måneder	Produksjonsindeks for industrien[1]) Beregnet for samme antall arbeidsdager i hver måned. (1938 = 100)											
	Hele industrien	Produksjonsmiddelindustri			Konsumpsjonsindustri			Eksportindustri i alt	Hjemmeindustri i alt	Malm- og metallutvinning	Jern- og metallindustri	Kjemisk og elektrokjemisk industri
		i alt	for eksportmarked	for hjemmemarked	i alt	for eksportmarked	for hjemmemarked					
1937	100,3	97,3	96,0	98,1	106,7	128,4	101,7	102,0	99,6	87,8	93,7	87,6
1938	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
1939	106,6	104,7	99,8	108,2	110,4	119,0	108,4	103,3	108,1	102,6	107,1	106,7
1940	94,6	91,4	73,7	102,6	101,1	79,6	106,0	74,7	103,9	69,7	107,6	80,1
1944	76,1	77,9	55,3	92,6	72,3	50,4	77,3	54,4	86,6	53,2	105,1	67,1
1945	68,9	68,6	40,9	86,6	69,4	60,6	71,5	44,5	80,7	19,8	102,0	77,0
1946	100,4	98,8	61,5	123,0	103,4	99,4	104,4	68,4	115,7	52,3	139,3	93,7
1947	115,0	116,4	74,0	143,8	111,8	117,2	110,5	82,0	130,9	70,3	159,9	97,7
1948	124,9	127,5	85,4	154,9	119,0	123,0	118,1	92,3	140,6	78,9	167,7	99,0
1949	132,0	134,4	106,3	152,6	126,9	124,3	127,5	109,6	142,8	96,2	158,2	132,1
1947												
Jan.	109,2	111,1	68,3	138,8	105,2	104,6	105,3	74,9	125,8	68,0	156,4	98,1
Feb.	118,7	118,3	77,2	144,9	119,5	188,5	103,6	97,8	128,8	66,2	164,0	99,7
Mars	113,7	116,0	74,2	143,0	108,7	102,3	110,1	79,5	130,2	62,4	165,4	97,8
April	113,8	117,7	76,7	144,4	105,2	90,5	108,5	79,3	130,4	72,2	166,6	110,3
Mai	122,5	122,6	70,6	156,1	122,1	113,8	124,1	78,6	143,7	79,1	173,8	85,6
Juni	121,9	120,3	77,2	148,1	125,4	142,3	121,4	89,2	137,8	74,5	161,8	106,4
Juli	78,8	83,2	68,1	93,1	69,2	90,1	64,3	72,2	81,9	60,8	102,5	90,6
Aug.	120,2	121,0	80,8	147,1	118,3	113,1	119,5	86,8	136,4	73,3	161,9	101,8
Sept.	120,0	121,0	71,3	153,2	117,9	115,8	118,4	79,5	139,6	70,6	165,1	93,1
Okt.	122,2	124,9	77,5	155,5	116,5	112,5	117,4	84,1	140,7	72,2	168,7	105,0
Nov.	123,5	125,6	76,5	157,4	118,9	131,3	116,1	86,5	141,2	73,7	171,7	98,8
Des.	115,0	114,9	69,3	144,5	114,6	101,2	117,7	75,3	134,0	70,5	160,9	84,9
1948												
Jan.	116,8	118,0	69,4	149,5	113,7	127,8	110,5	80,2	134,3	70,2	167,5	79,5
Feb.	132,0	133,7	90,7	161,6	128,2	178,2	116,8	106,7	144,2	73,3	181,5	84,7
Mars	128,7	133,3	92,0	160,1	118,6	101,9	122,5	93,7	145,5	79,1	174,6	94,1
April	129,6	133,5	85,4	164,7	121,1	104,1	125,0	88,8	149,2	79,8	179,7	67,6
Mai	138,7	141,5	99,9	168,6	132,5	135,6	131,7	106,4	154,3	91,4	181,0	129,0
Juni	133,7	134,0	86,7	164,5	132,8	141,9	130,7	96,9	151,4	76,3	177,1	113,1
Juli	79,7	78,7	71,5	83,2	81,7	91,5	79,5	75,3	81,8	58,2	84,9	103,1
Aug.	122,8	126,1	82,6	154,3	115,7	119,0	114,9	89,3	139,0	69,6	161,6	117,0
Sept.	130,0	134,3	83,6	167,2	120,6	114,2	122,0	89,2	149,6	83,5	176,6	100,2
Okt.	128,0	131,1	76,1	166,7	121,2	122,4	120,9	84,6	148,9	88,2	179,5	64,1
Nov.	134,0	138,4	94,6	166,8	124,7	123,7	123,8	100,8	150,0	92,5	180,4	113,4
Des.	124,6	127,9	92,4	151,0	117,2	110,5	118,7	95,7	138,4	84,5	168,1	121,6
1949												
Jan.	132,2	137,8	104,4	159,4	120,0	130,9	117,6	109,3	143,2	95,6	170,1	125,5
Feb.	141,9	145,8	118,9	163,2	133,4	183,9	121,9	130,8	147,2	100,2	171,0	123,8
Mars	137,5	143,3	111,4	164,0	124,9	117,4	126,7	112,5	149,5	101,5	169,6	123,7
April	136,1	140,4	109,8	160,2	126,9	96,4	133,9	107,3	150,0	106,6	165,7	140,2
Mai	140,5	142,9	106,3	166,7	135,2	113,8	140,2	107,6	156,4	102,8	171,3	132,4
Juni	136,7	134,1	100,2	156,0	142,2	136,7	143,3	106,9	151,1	93,5	160,8	120,5
Juli	88,9	85,7	87,5	84,6	95,8	89,7	97,2	87,9	89,4	76,0	85,7	109,6
Aug.	120,5	122,8	95,9	140,3	115,3	110,2	116,4	98,6	131,1	85,4	142,1	129,8
Sept.	135,1	137,0	104,7	158,0	130,7	121,7	132,9	107,8	148,2	94,9	164,2	134,8
Okt.	138,6	142,5	110,4	163,2	130,5	133,9	129,8	114,7	150,2	100,4	168,9	142,0
Nov.	142,8	145,3	114,4	165,2	137,5	137,5	137,5	118,7	154,5	102,4	169,1	153,8
Des.	133,4	134,9	111,6	150,0	130,1	119,0	132,7	113,0	143,2	94,8	159,7	147,7
1950												
Jan.	135,2	140,4	112,3	158,9	123,9	116,8	125,5	113,1	145,9	93,8	167,5	154,3
Feb.	154,5	158,3	149,3	164,2	146,2	175,9	139,5	154,1	154,5	100,4	169,9	166,4
Mars	150,7	155,5	140,1	165,6	140,3	120,7	144,7	136,5	157,4	97,7	170,7	163,1
April	143,1	149,0	130,6	161,2	130,3	94,5	138,3	123,8	152,3	107,1	167,7	190,0
Mai	151,4	152,5	132,7	165,4	149,0	127,0	154,0	131,6	160,9	117,0	169,9	189,3
Juni	145,6	143,8	117,1	161,1	149,3	137,7	151,8	120,8	157,5	103,2	163,1	160,3
Juli	94,1	92,4	106,7	83,2	97,6	101,2	96,7	105,7	88,5	87,0	82,3	152,7
Aug.	134,1	134,6	115,9	146,7	133,0	105,5	139,3	114,0	143,8	105,2	147,4	156,9
Sept.	142,4	146,2	120,3	163,0	134,3	117,8	138,1	119,8	153,4	107,9	165,2	159,5
Okt.	148,6	152,0	125,0	169,4	141,7	130,3	144,3	126,0	159,7	112,0	174,4	168,1
Nov.	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Des.	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..

[1]) Undersøkelser på grunnlag av produksjonsstatistikken for 1947 viser at de oppgaver jern- og metallindeksen bygger på, lå 6,45 % høyere enn produksjonsstatistikkens oppgaver. Fra og med januar 1949 er derfor oppgavene til denne indeksen redusert 6,45 %. Samtidig er indekstallene korrigert oppover for enkelte andre bransjer som lå for lavt. De tall som er blitt berørt av denne korreksjonen er indekstallene for malm- og metallutvinning, tremasse-, cellulose- og papirindustri, hermetikkindustri og «andre industrier». På grunn av korreksjonen er indekstallene for 1949 for de nevnte bransjer og for industrigruppene eksportindustri, hjemmeindustri, produksjonsmiddelindustri og konsumpsjonsindustri ikke helt sammenliknbare med indekstallene for de nærmest foregående år. Virkningen på indekstallet for hele industrien er ubetydelig. For 1947 viser gjennomsnittet av den månedlige produksjonsindeks for hele industrien samme resultat som den årlige produksjonsindeks som bygger på et langt mer omfattende materiale.

År og måneder	Produksjonsindeks (forts.).						Produksjon ved elektrisitetsverk på 1000 kW og over			
	Tremasse-, cellulose- og papirindustri	Tekstilindustri	Skotøyfabrikker	Hermetikkfabrikker	Annen nærings- og nytelsesmiddelindustri	Andre industrier[1])	El.verk knyttet til elektrokj. og -metallurg. ind.	El.verk knyttet til annen ind.	El.verk vesentlig knyttet til den alm. el.-forsyning	I alt
							Mill. kWh.			
1937	125,9	115,3	106,2	118,7	96,3	106,5	4 213	585	4 208	9 006
1938	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	4 717	592	4 329	9 638
1939	110,5	114,1	111,5	95,9	105,9	104,4	5 022	653	4 535	10 210
1940	75,5	94,1	114,4	85,1	110,3	94,6	3 871	540	4 285	8 696
1944	43,3	68,3	78,2	67,9	78,5	69,6	4 079	663	6 308	11 050
1945	38,3	61,5	71,7	70,9	79,1	53,8	3 238	599	6 008	9 845
1946	65,9	85,8	94,7	75,7	114,1	86,7	4 103	769	6 389	11 261
1947	86,0	107,7	99,4	97,1	116,8	102,6	4 378	707	6 175	11 260
1948	98,5	121,5	107,3	105,5	118,6	122,7	4 597	814	7 034	12 445
1949	107,5	129,3	107,2	105,3	126,4	136,3	5 953	926	8 304	15 183
1947										
Januar	82,2	106,0	102,3	32,5	106,7	96,1	397	77	687	1 161
Februar	77,3	109,5	98,8	354,1	102,3	110,6	369	65	617	1 051
Mars	71,0	105,9	104,3	78,5	115,0	104,4	394	63	547	1 004
April	78,8	108,2	104,5	5,5	112,0	95,1	353	63	526	942
Mai	94,7	114,5	107,0	49,9	139,6	105,5	337	69	522	928
Juni	93,9	116,9	118,3	156,5	133,6	102,6	368	65	501	934
Juli	79,0	56,9	36,5	65,0	76,2	61,7	360	59	432	851
August	96,4	110,5	102,8	82,2	135,3	103,8	365	55	434	854
September	89,3	116,6	111,5	77,1	124,5	113,0	336	46	429	811
Oktober	92,5	120,5	102,5	79,5	116,1	116,7	369	50	491	910
November	91,1	125,0	105,9	136,2	111,9	117,5	367	50	485	902
Desember	85,2	101,6	98,0	47,9	128,2	104,2	363	45	504	912
1948										
Januar	85,0	116,5	108,7	148,4	101,8	110,7	355	48	522	925
Februar	93,1	131,4	111,5	313,1	108,8	138,0	342	49	484	875
Mars	89,3	125,7	106,5	36,0	124,0	141,1	364	55	517	936
April	102,0	134,8	117,3	14,8	124,5	141,2	334	77	606	1 017
Mai	107,6	132,8	120,8	119,9	136,8	130,5	424	71	574	1 069
Juni	105,2	134,5	121,5	144,5	136,7	124,6	397	66	581	1 044
Juli	74,8	44,0	32,0	88,0	110,3	69,3	377	59	493	929
August	101,0	126,0	116,8	83,7	116,1	118,0	390	68	491	949
September	107,2	134,3	117,3	57,6	118,5	127,4	365	77	610	1 052
Oktober	108,4	131,9	119,9	81,2	112,1	129,3	339	80	713	1 132
November	106,6	132,6	118,0	111,1	113,6	131,5	437	81	700	1 218
Desember	101,6	114,0	97,2	67,8	119,7	110,5	473	83	743	1 299
1949										
Januar	109,8	133,5	112,8	109,4	98,4	139,2	476	85	782	1 343
Februar	114,5	141,6	114,7	289,5	109,0	158,4	436	76	744	1 256
Mars	115,7	141,1	113,4	55,4	117,2	151,2	503	80	786	1 369
April	106,9	133,6	116,8	12,9	133,2	137,9	477	73	700	1 250
Mai	108,3	140,2	117,8	60,5	140,1	147,1	493	78	672	1 243
Juni	107,3	134,8	119,6	143,2	151,3	140,4	452	75	577	1 104
Juli	79,3	54,4	40,5	89,8	130,3	82,8	463	63	501	1 027
August	95,1	121,2	108,1	79,7	122,1	121,1	483	73	585	1 141
September	109,3	141,3	113,3	84,6	131,0	136,1	501	73	604	1 178
Oktober	110,5	136,5	110,3	125,7	120,9	145,8	550	77	716	1 343
November	118,6	144,4	113,0	131,0	130,9	146,5	542	84	789	1 415
Desember	111,2	129,1	105,6	82,2	132,4	128,6	577	89	848	1 514
1950										
Januar	115,5	143,2	113,1	62,7	108,5	137,4	600	85	880	1 565
Februar	119,5	152,2	108,8	261,2	130,3	189,2	558	78	789	1 425
Mars	121,7	154,1	121,1	64,0	134,7	182,5	624	88	843	1 555
April	109,8	142,4	117,6	6,2	130,0	146,5	606	75	728	1 409
Mai	117,0	146,7	124,1	104,6	150,3	152,8	603	77	694	1 374
Juni	118,0	145,4	130,4	138,5	145,6	153,8	567	75	648	1 290
Juli	96,0	55,6	40,0	60,1	123,2	86,6	559	68	558	1 185
August	105,0	136,1	113,3	46,3	140,0	140,5	582	72	642	1 296
September	116,9	147,5	116,8	66,5	120,4	157,0	592	78	737	1 407
Oktober	122,4	154,7	122,3	89,5	127,9	157,0	644	86	858	1 588
November	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Desember	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..

[1]) Omfatter jord- og steinindustri, olje- og fettindustri, gassverk, treindustri, lær- og gummiindustri og bekledningsindustri.

V. Gruvedrift og steinindustri.

a. Produksjon

År	Svovelkis	Jernmalm og titanjernstein	Koppermalm	Gatestein	Kantstein og fortausheller	Sement
	1000 tonn					
1937.....	1 048	1 076	30,7	84,9	32,0	320,5
1938.....	1 028	1 474	35,1	52,6	24,7	331,6
1939.....	1 025	1 395	32,2	48,7	15,6	390,3
1940.....	762	667	25,2	18,1	4,9	337,8
1941.....	933	628	31,9	36,2	18,4	312,8
1942.....	822	345	22,2	34,0	7,8	373,6
1943.....	809	285	21,2	18,6	4,3	311,2
1944.....	750	328	20,3	16,3	3,4	320,2
1945.....	247	107	9,8	21,9	2,9	141,8
1946.....	540	113	15,7	20,5	2,9	436,2
1947.....	720	198	19,2	19,1	3,8	472,6
1948.....	735	289	21,0	22,3	4,2	526,2
1949.....	745	374	21,9	22,3	4,8	592,8

b. Utførselsmengde

År	Svovelkis	Jernmalm og -konsentrat	Koppermalm og kopperkonsentrat	Gatestein	Kantstein og fortausheller	Sement
	1000 tonn					
1934.....	657	683	14,7	80,7	71,0	66,3
1935.....	601	786	14,4	41,2	36,4	46,8
1936.....	746	995	18,1	63,0	25,5	42,7
1937.....	677	1 026	21,9	47,2	28,0	44,2
1938.....	655	1 497	21,7	27,7	17,5	49,2
1939.....	654	1 182	15,9	5,2	11,0	24,0
1940.....	404	239	17,3	2,2	1,3	8,2
1941.....	617	505	25,5	18,5	6,2	0,1
1942.....	545	568	15,4	14,7	3,1	—
1943.....	527	342	25,6	8,3	2,5	—
1944.....	472	243	33,9	2,0	0,3	—
1945.....	116	44	5,9	0,4	0,6	12,1
1946.....	330	5	13,2	4,0	1,8	26,7
1947.....	398	51	15,0	8,1	3,1	0,8
1948.....	488	183	12,8	18,9	3,0	21,6
1949.....	413	204	19,0	3,4	1,3	37,7
Jan.-okt.						
1949	375	184	16,8	3,4	1,1	37,2
» 1950	327	227	18,9	9,6	1,1	—

c. Utførselsverdi

År	Svovelkis	Jernmalm	Alle utførte malmer	Gatestein	Kantstein og fortausheller	Sement
	Mill. kr.					
1934.....	9,17	8,94	23,32	1,41	2,26	1,31
1935.....	8,64	10,80	27,37	0,78	1,24	0,86
1936.....	11,26	13,63	35,09	1,35	1,11	0,77
1937.....	11,86	14,88	38,52	1,03	1,27	0,84
1938.....	11,52	25,80	49,14	0,70	0,87	1,08
1939.....	12,58	20,75	44,61	0,15	0,53	0,50
1940.....	9,40	5,58	26,05	0,06	0,04	0,27
1941.....	15,94	12,50	40,83	0,63	0,38	0,01
1942.....	16,20	16,96	49,10	0,55	0,24	—
1943.....	17,60	8,82	46,58	0,30	0,15	—
1944.....	16,75	7,93	51,34	0,07	0,02	—
1945.....	4,79	1,49	13,55	0,01	0,04	0,75
1946.....	10,99	0,11	20,22	0,15	0,11	1,68
1947.....	17,22	1,56	32,37	0,40	0,32	0,08
1948.....	22,98	6,06	43,56	1,04	0,32	1,87
1949.....	20,44	7,21	45,73	0,19	0,14	3,20
Jan.-okt.						
1949	18,54	6,49	40,67	0,19	0,12	3,16
» 1950	19,28	9,27	49,52	0,72	0,12	—

VI. Elektro-metallurgisk industri.

a. Produksjon

	Ferrolegeringer	Aluminium, rå	Nikkel	Sink	Kopper	Rujern
	1000 tonn					
1937.....	145,2	23,0	6,74	41,3	8,30	36,1
1938.....	135,6	29,0	8,47	46,5	10,55	38,1
1939.....	147,2	31,1	9,12	45,9	10,46	43,6
1940.....	110,2	27,8	3,73	17,2	6,73	37,4
1941.....	73,8	17,5	1,37	6,5	5,02	49,5
1942.....	62,2	20,5	0,95	7,7	4,60	48,6
1943.....	97,2	23,5	0,87	15,4	2,01	47,7
1944.....	85,1	20,0	1,47	11,8	0,94	38,6
1945.....	19,1	4,6	1,56	9,2	1,69	31,8
1946.....	62,3	16,7	5,19	30,2	7,55	73,1
1947.....	90,7	21,7	7,80	34,6	7,92	74,6
1948.....	[1])139,0	31,0	8,40	42,0	8,94	63,4
1949.....	[1])171,9	35,7	9,92	41,1	9,31	61,7

b. Utførselsmengde

	Ferrolegeringer	Aluminium, rå	Nikkel	Sink	Kopper, rått	Svovel
	1000 tonn					
1934.....	91,2	14,1	5,63	42,3	6,48	64,8
1935.....	107,6	14,6	5,77	42,1	6,73	66,2
1936.....	130,7	15,1	6,04	43,2	7,48	64,8
1937.....	147,2	21,6	6,86	37,2	6,44	97,2
1938.....	101,2	28,6	7,44	44,4	8,73	76,6
1939.....	146,7	24,1	9,04	39,8	7,39	83,7
1940.....	87,6	29,1	4,12	11,4	3,82	73,1
1941.....	80,2	16,5	1,43	5,5	4,66	77,6
1942.....	53,0	17,7	0,91	3,3	3,75	56,8
1943.....	79,5	21,2	0,73	14,3	1,97	81,3
1944.....	69,0	17,5	1,22	9,4	0,38	59,4
1945.....	14,5	2,8	1,19	7,2	0,35	18,6
1946.....	41,7	9,6	4,53	24,3	6,62	61,7
1947.....	81,3	16,6	7,53	24,0	6,29	72,4
1948.....	119,9	21,9	7,31	30,3	8,07	54,2
1949.....	117,6	21,9	7,54	29,4	7,16	62,3
Jan.-okt.						
1949	106,0	17,8	6,34	22,8	5,24	42,6
» 1950	142,0	33,5	7,78	26,4	7,70	56,3

c. Utførselsverdi

	Ferrolegeringer	Aluminium, rå	Nikkel	Sink	Kopper, rått	Svovel
	Mill. kr.					
1934.....	21,5	23,6	18,8	12,5	3,82	4,57
1935.....	28,7	24,2	20,4	12,5	4,34	5,08
1936.....	33,4	25,3	21,8	13,5	5,70	4,73
1937.....	43,7	31,3	22,7	17,6	7,29	6,72
1938.....	31,8	43,6	24,4	14,7	7,35	5,65
1939.....	46,1	37,1	29,3	14,3	7,29	6,49
1940.....	48,1	54,3	14,2	6,7	4,46	7,97
1941.....	44,3	34,9	5,9	4,1	6,32	9,20
1942.....	29,2	37,8	4,7	2,5	6,47	8,31
1943.....	53,5	48,4	3,8	15,4	4,15	12,49
1944.....	50,0	38,2	6,6	12,3	0,52	9,29
1945.....	9,6	6,7	5,7	8,6	0,48	3,50
1946.....	28,9	18,0	16,7	24,8	9,17	8,84
1947.....	64,4	29,6	26,3	30,1	13,09	11,28
1948.....	107,5	41,3	26,7	47,8	19,22	9,29
1949.....	113,7	46,1	33,7	47,1	18,03	11,80
Jan.-okt.						
1949	101,6	38,0	26,9	36,7	12,96	7,90
» 1950	146,5	71,8	50,3	50,5	23,15	12,16

[1]) Ferrosilisium omregnet til basis 45 %.

VII. Kjemisk og elektrokjemisk industri.

År	Produksjon: Kalksalpeter m. v.[2])	Natriumnitrat[2])	Kalsiumkarbid	Cyanamid	Sprengstoff og fyrstikker
	1000 tonn				
1937	402	29,2	39,5	37,1	8,6
1938	436	21,4	51,2	45,6	8,4
1939	449	34,0	70,9	32,9	9,2
1940	393	18,7	27,3	22,8	8,3
1941	354	—	20,8	59,5	10,5
1942	321	0,9	29,0	34,1	11,7
1943	499	2,6	29,4	47,7	9,1
1944	233	—	20,3	51,8	8,5
1945	485	2,9	11,4	13,1	5,9
1946	530	3,4	11,1	28,8	7,2
1947	495	3,0	20,2	45,9	9,0
1948	457	2,7	21,9	38,1	9,0
1949	600	2,6	26,4	39,8	9,7

År	Utførselsmengde: Kalksalpeter m. v.	Natriumnitrat	Cyanamid	Kalsiumkarbid	Sprengstoff og fyrstikker
	1000 tonn				
1934	389	48,6	23,5	29,3	1,5
1935	354	28,1	34,5	33,4	1,4
1936	428	19,7	29,8	33,3	1,6
1937	354	38,0	34,2	38,6	2,1
1938	404	12,6	40,0	44,8	2,2
1939	406	37,7	27,3	65,8	2,2
1940	318	7,9	16,3	23,1	0,4
1941	312	4,2	55,8	12,3	0,2
1942	286	1,5	25,2	9,0	—
1943	286	0,4	48,0	12,9	—
1944	213	0,9	30,6	9,8	—
1945	378	2,4	4,7	2,7	0,2
1946	428	2,3	32,6	7,9	0,7
1947	391	4,0	43,3	16,4	1,0
1948	393			17,4	1,3
1949	589			19,9	1,1
Jan.-okt. 1949	498			12,1	0,7
» 1950	684			20,5	1,0

År	Utførselsverdi: Kalksalpeter m. v.	Natriumnitrat	Cyanamid	Kalsiumkarbid	Sprengstoff og fyrstikker
	Mill. kr.				
1934	44,0	5,77	2,26	4,68	1,81
1935	39,2	3,71	3,25	5,23	2,02
1936	47,9	2,42	2,73	5,27	2,15
1937	40,4	4,21	3,35	5,92	3,29
1938	49,1	1,50	4,15	6,93	2,55
1939	50,3	4,60	2,96	10,48	2,54
1940	45,2	1,07	2,36	4,54	1,18
1941	48,5	0,73	10,28	3,11	0,97
1942	47,4	0,41	4,77	2,82	—
1943	48,7	0,13	10,29	4,80	—
1944	37,0	0,25	6,58	3,60	—
1945	72,8	0,76	1,08	1,00	0,33
1946	90,3	0,83	8,55	2,97	1,33
1947	83,5	1,55	12,03	6,58	2,49
1948	94,0			8,43	2,87
1949	141,6			9,71	2,84
Jan.-okt. 1949	118,0			6,15	1,75
» 1950	130,1			9,58	2,88

VIII. Hermetikkindustri.

	Produksjon: Hermetikk i alt	Herav brisling og småsild	Utførselsmengde: Hermetikk i alt	Herav brisling og småsild	Utførselsverdi: Hermetikk i alt	Herav brisling og småsild
	1000 tonn		1000 tonn		Mill. kr.	
1937	54,4	29,9				
1938	45,7	27,2				
1939	47,9	24,6				
1940	48,7	23,8				
1941	38,8	20,1				
1942	32,2	14,9				
1943	29,9	12,9				
1944	27,3	8,7				
1945	30,4	14,7				
1946	39,7	14,7				
1947	56,4	21,2				
1948	66,1	24,2				
1949	61,5	24,0				
1934			28,1	21,8	25,91	20,58
1935			34,7	26,6	33,20	27,08
1936			37,8	27,8	35,27	28,01
1937			36,3	26,0	36,66	28,68
1938			26,4	18,4	30,18	23,29
1939			36,1	27,3	.44,32	36,21
1940			29,4	24,2	46,36	41,09
1941			19,0	16,4	38,43	33,88
1942			19,1	11,0	41,20	26,82
1943			11,2	5,3	22,64	13,55
1944			16,5	6,9	32,76	17,19
1945			4,9	2,2	10,06	5,82
1946			26,0	13,8	63,77	37,47
1947			33,8	19,8	113,52	67,98
1948			33,9	18,7	120,12	74,68
1949			29,4	20,0	104,14	76,36
Jan.-okt. 1949			22,9	15,7	79,49	59,60
» 1950			30,6	20,3	110,92	82,61

IX. Olje- og fettindustri.

	Produksjon: Sildmjøl	Sildolje	Såpe i alt	Utførselsmengde: Sildmjøl	Tran ekskl. hvalolje	Herdet fett	Utførselsverdi: Sildmjøl	Tran ekskl. hvalolje	Herdet fett
	1000 t.	1000 hl.	1000 t.	1000 t.	1000 hl.	1000 t.	Mill. kr.		
1937	51,6	135,9	18,2						
1938	88,3	282,3	19,2						
1939	65,5	208,1	21,9						
1940	91,0	258,3	20,3						
1941	56,9	130,0	10,9						
1942	46,3	100,4	13,4						
1943	31,9	80,3	13,6						
1944	24,1	75,3	11,0						
1945	50,6	161,5	8,3						
1946	51,1	163,5	16,5						
1947	55,9	243,4	15,9						
1948	109,9	450,0	17,4						
1949	72,4	280,5	19,2						
1934				40,5	362,8	38,1			
1935				55,1	403,3	53,1			
1936				56,7	478,3	51,7			
1937				33,1	390,2	59,3			
1938				67,1	388,1	58,9			
1939				41,0	549,2	44,9			
1940				41,5	174,4	8,7			
1941				24,3	78,4	—			
1942				8,3	75,1	—			
1943				6,2	28,1	—			
1944				14,7	41,7	0,1			
1945				1,8	20,0	0,2			
1946				4,4	218,7	24,0			
1947				1,0	299,6	41,7			
1948				6,9	320,3	44,1			
1949				2,2	375,0	54,0			
Jan.-okt. 1949				2,2	302,9	42,9			
» 1950				48,8	368,1	50,5			
1934							7,8	15,8	13,6
1935							10,2	16,7	20,2
1936							8,3	21,6	23,6
1937							6,6	19,7	31,4
1938							13,4	17,2	26,0
1939							7,8	28,3	20,2
1940							13,1	15,2	7,2
1941							14,0	13,7	—
1942							5,5	9,2	—
1943							4,6	7,0	—
1944							11,3	9,6	0,2
1945							1,1	4,6	0,3
1946							2,1	48,5	44,3
1947							0,5	74,0	100,8
1948							4,5	87,2	117,7
1949							1,6	81,8	139,7
Jan.-okt. 1949							1,6	68,2	113,2
» 1950							45,8	68,3	111,5

År og måneder	Prisnoteringer Bergens Børs[1]): Uklaret damptran, nordlandsk	Prima kaldklaret damptran
	Kr. pr. tønne[5])	Kr. pr. kg.
1929	79,42	0,88
1930	73,34	0,82
1931	75,50	0,84
1932	64,17	0,73
1933	77,75	0,84
1934	72,67	0,77
1935	70,42	0,76
1936	69,96	0,78
1937	80,46	0,89
1938	74,95	0,84
1939	70,22	..
1940	..	..
1941	170,00	[3])204,50
1942	195,00	223,25
1943	200,00	248,00
1944	200,00	248,00
1945	200,00	248,00
1946	[4])180,00	248,00
1947	180,00	248,00
1948	180,00	..
1947		
Jan.	180,00	248,00
Feb.	180,00	248,00
Mars	180,00	248,00
April	180,00	248,00
Mai	180,00	248,00
Juni	180,00	248,00
Juli	180,00	248,00
Aug.	180,00	248,00
Sept.	180,00	248,00
Okt.	180,00	248,00
Nov.	180,00	248,00
Des.	180,00	248,00
1948		
Jan.	180,00	248,00
Feb.	180,00	[4])215,00
Mars	180,00	215,00
April	180,00	215,00
Mai	180,00	215,00
Juni	180,00	215,00
Juli	180,00	215,00
Aug.	180,00	215,00
Sept.	180,00	215,00
Okt.	180,00	215,00
Nov.	180,00	215,00
Des.	180,00	..
1949		
Jan.	180,00	..
Feb.	210,00	..
Mars	210,00	..
April	210,00	..
Mai	210,00	..
Juni	210,00	..
Juli	210,00	..
Aug.	210,00	..
Sept.	210,00	..
Okt.	210,00	..
Nov.	210,00	..
Des.	..	..

[1]) Prisene er hentet fra «Fiskets gang» til og med mars 1940. Senere fra Prisdirektoratet og Pristidende.
[2]) Driftsårene 1. juli 1936—30. juni 1937 etc. [3]) Fra 1941 pr. 100 kg. [4]) Fra 19. februar. [5]) 1 tønne = 107 kg.

X. Sagbruksindustri.

År	Produksjon: Skåret last [1]) I alt	Produksjon: Skåret last [1]) Herav til salg	Produksjon: Høvlet last [2])
	1000 m.³		
1933...	517	321	585
1934...	682	427	591
1935...	735	492	621
1936...	721	464	742
1937...	818	..	744
1938...	870	..	691
1939...	871	..	852
1940...	1083	..	818
1941...	1118	..	763
1942...	965	..	626
1943...	704	..	489
1944...	620	..	375
1945...	506	..	335
1946...	826	..	540
1947...	978	..	696
1948...	1026	..	777
1949...	1238	..	874

År	Utførselsmengde: Rund, hogd last og ved	Utførselsmengde: Skåret last	Utførselsmengde: Høvlet last [2])
	1000 m.³		
1935...	74	28	155
1936...	68	28	172
1937...	104	28	159
1938...	99	17	120
1939...	125	21	144
1940...	116	2	43
1941...	229	0,5	0,4
1942...	64	—	—
1943...	27	—	—
1944...	56	—	0,4
1945...	17	7	4
1946...	109	8	24
1947...	137	5	31
1948...	114	6	40
1949...	148	7	63
Jan.-okt. 1949	113	4,4	50
» 1950	71	15,4	83

År	Utførselsverdi: Rund, hogd last og ved	Utførselsverdi: Skåret last	Utførselsverdi: Høvlet last [2])
	Mill. kr.		
1935...	1,70	1,05	8,19
1936...	1,96	1,11	9,60
1937...	3,15	1,53	11,91
1938...	3,22	0,90	8,55
1939...	3,04	1,09	11,04
1940...	2,62	0,21	4,96
1941...	4,73	0,03	0,03
1942...	1,42	—	—
1943...	0,53	—	—
1944...	1,08	—	0,04
1945...	0,48	0,85	0,50
1946...	5,96	1,01	4,52
1947...	10,37	0,81	7,62
1948...	9,89	1,17	11,21
1949...	12,99	1,29	15,94
Jan.-okt. 1949	10,28	0,88	12,69
» 1950	6,46	2,38	20,65

År og måneder	Engros-prisindeks 1938 = 100 [3]): Trevarer: Norge	Engros-prisindeks: Trevarer: Sverige	Engros-prisindeks: Trevarer: Finnland	[5]) Arb.-ledige medlemmer i Norsk Høvleriarb.-forb.
				Pst.
1935..	69,5	75	70	45,7
1936..	75,4	80	80	38,8
1937..	97,2	98	116	35,0
1938..	100,0	100	100	37,5
1939..	[4])104,2	95	104	32,9
1940..	130,5	112	122	32,2
1941..	138,5	123	155	16,6
1942..	147,3	149	192	..
1943..	154,3	164	222	..
1944..	154,8	158	244	..
1945..	159,9	159	352	..
1946..	197,2	170	540	6,3
1947..	224,5	231	697	5,2
1948..	243,5	253	997	3,5
1949..	250,7	250	958	[6]) 3,5
1948				
Jan...	233,4	242	903	6,9
Feb...	233,4	246	912	6,3
Mars .	233,4	246	966	5,0
April .	233,4	246	980	3,8
Mai ..	233,4	256	990	2,0
Juni ..	250,7	256	990	1,5
Juli ..	250,7	256	1 058	2,0
Aug. .	250,7	256	1 058	2,9
Sept. .	250,7	256	1 040	1,4
Okt...	250,7	256	1 028	2,5
Nov. .	250,7	256	1 021	2,3
Des...	250,7	256	1 011	5,6
1949				[6])
Jan...	250,7	253	1 007	5,9
Feb...	250,7	253	995	6,6
Mars .	250,7	253	995	4,7
April .	250,7	253	992	4,1
Mai ..	250,7	253	936	3,0
Juni ..	250,7	253	936	1,5
Juli ..	250,7	253	929	1,5
Aug. .	250,7	253	930	1,1
Sept. .	250,7	253	930	2,6
Okt...	250,7	253	945	2,7
Nov. .	250,7	235	944	2,9
Des...	250,7	235	955	4,8
1950				
Jan...	250,7	235	955	5,6
Feb...	250,7	235	955	6,1
Mars .	250,7	244	973	5,5
April .	250,7	247	984	4,9
Mai ..	250,7	249	1 027	3,2
Juni ..	250,7	250	1 039	2,7
Juli ..	250,7	250	1 043	2,3
Aug. .	256,1	250	1 142	2,7
Sept. .	256,1	260	..	2,5
Okt...	256,1	..	..	..
Nov. .	256,1	..	..	..

[1]) Ekskl. kassebord. [2]) Omfatter både høvlede og uhøvlede kassebord. [3]) Indekstallene for Sverige og Finnland er omregnet fra original basis 1935 = 100. [4]) Fra 1939 ny beregning. Etter den gamle beregning var tallet 104,8. [5]) Fra 1/7 — 49 slått sammen med Norsk Bygningsarb.-forbund til Norsk Bygningsindustriarb.-forb. [6]) Tallene for 1949 og 1950 gjelder Norsk Bygningsindustriarb.-forb.

XI. Papirindustri.

År	Produksjon: Tremasse, våt beregnet	Produksjon: Sulfittcellulose, tørr beregnet	Produksjon: Sulfatcellulose, tørr beregnet	Produksjon: Avispapir	Produksjon: Annet papir	Produksjon: Papp og kartong
	1000 tonn					
1934..	1 076	386	58	129	193	40
1935..	797	402	60	156	207	43
1936..	975	434	71	160	210	43
1937..	1 087	479	74	190	224	50
1938..	889	401	54	160	165	41
1939..	940	432	63	178	230	56
1940..	355	349	54	61	157	43
1941..	399	348	50	39	160	37
1942..	336	293	34	33	120	30
1943..	255	267	38	31	103	26
1944..	151	211	33	25	92	24
1945..	210	130	19	55	114	25
1946..	560	188	42	111	242	60
1947..	621	263	57	120	266	71
1948..	863	318	66	145	274	84
1949..	917	367	68	172	244	46

År	Utførselsmengde: Tremasse, våt beregnet	Utførselsmengde: Sulfittcellulose, tørr beregnet	Utførselsmengde: Sulfatcellulose, tørr beregnet	Utførselsmengde: Avispapir	Utførselsmengde: Annet papir	Utførselsmengde: Papp og kartong
	1000 tonn					
1936..	555	301	22,4	155	140,0	19,8
1937..	642	328	26,8	177	150,4	22,8
1938..	546	242	16,2	151	94,5	16,2
1939..	497	304	16,3	168	141,2	19,9
1940..	214	216	9,9	45	75,8	10,9
1941..	297	118	3,2	26	50,6	3,6
1942..	188	30	—	19	10,8	0,9
1943..	146	37	—	22	18,7	0,8
1944..	47	26	—	11	9,5	0,7
1945..	43	21	—	41	19,2	4,4
1946..	188	80	4,7	88	158,8	26,3
1947..	277	94	8,4	96	166,4	25,6
1948..	418	129	8,7	122	158,4	20,5
1949..	524	183	7,6	150	130,1	14,9
Jan.-okt. 1949	443	139	4,8	127	104,8	11,1
» 1950	515	180	11,8	118	131,2	21,9

År	Utførselsverdi: Tremasse	Utførselsverdi: Sulfittcellulose	Utførselsverdi: Sulfatcellulose	Utførselsverdi: Avispapir	Utførselsverdi: Annet papir	Utførselsverdi: Papp og kartong
	Mill. kr.					
1936..	19,5	63,3	3,01	20,0	40,9	4,70
1937..	27,1	80,2	4,34	27,8	54,2	6,44
1938..	30,7	70,4	2,93	26,9	35,5	4,44
1939..	20,8	70,3	2,14	27,6	47,7	4,91
1940..	12,8	64,8	1,84	9,7	33,7	3,87
1941..	17,5	39,6	0,60	6,2	23,0	1,30
1942..	12,7	11,9	—	5,1	6,5	0,52
1943..	11,9	16,6	—	7,9	13,0	0,51
1944..	4,4	12,0	—	4,0	7,2	0,47
1945..	4,7	10,4	—	17,9	18,0	2,67
1946..	25,5	44,8	2,39	52,5	172,2	20,66
1947..	47,5	82,9	5,83	79,9	229,8	26,93
1948..	86,3	130,0	7,35	107,5	228,8	24,99
1949..	100,1	153,6	4,41	106,6	158,8	15,53
Jan.-okt. 1949	87,9	119,4	3,10	92,5	131,8	12,25
» 1950	85,7	150,3	8,17	81,01	155,8	23,29

XI. Papirindustri (forts.).

År og måneder	Prisnoteringer i Oslo[1])		Engrosprisindeks (1938 = 100)[4])					
	Avispapir[2])	Kraftpapir[3])	Tremasse, cellulose og papir	Papirmasse, papp og papir		Papir og papirmasse	Avispapir og pakkpapir	Papirmasse
	Kr. pr. 1000 kg. fob.		Norge	Sverige	Finnland	U.S.A.	Canada	
1931.....	..	..	86,4	..	..	96	..	..
1932.....	..	..	79,0	..	..	89	..	..
1933.....	..	..	79,5	..	..	90	81	89
1934.....	..	..	79,8	..	..	97	..	..
1935.....	..	..	76,5	88	88	94	..	..
1936.....	..	..	81,5	90	88	95	..	..
1937.....	170,00	520,00	113,5	104	104	108	85	112
1938.....	220,00	520,00	100,0	100	100	100	100	100
1939.....	190,00	494,82	[5]) 92,1	101	91	97	102	98
1940.....	214,17	579,58	119,1	125	104	108	108	136
1941.....	245,00	600,00	119,9	135	120	115	109	144
1942.....	280,00	600,00	123,8	153	149	122	109	156
1943.....	307,50	620,00	133,9	159	165	122	119	157
1944.....	331,25	648,15	138,3	159	171	126	126	172
1945.....	349,62	691,18	148,7	158	261	128	131	174
1946.....	380,66	788,55	180,9	151	400	140	153	192
1947.....	400,00	845,00	206,4	159	406	181	177	244
1948.....	400,00	845,00	214,4	181	728	198	193	259
1949.....	400,00	845,00	215,0	186	804	189	200	225
1948								
Jan.....	400,00	845,00	214,3	173	406	198	190	259
Feb.....	400,00	845,00	214,3	173	521	197	191	259
Mars	400,00	845,00	214,3	173	751	197	191	259
April	400,00	845,00	214,3	175	760	197	191	259
Mai	400,00	845,00	214,3	177	760	197	190	259
Juni	400,00	845,00	214,3	178	760	197	190	259
Juli	400,00	845,00	214,3	188	762	196	190	259
Aug.	400,00	845,00	214,3	189	781	199	198	259
Sept.	400,00	845,00	214,3	189	797	201	198	259
Okt.....	400,00	845,00	214,3	188	814	201	198	258
Nov.	400,00	845,00	215,0	188	826	200	198	258
Des.....	400,00	845,00	215,0	188	815	200	198	258
1949								
Jan.....	400,00	845,00	215,0	192	827	198	196	257
Feb.....	400,00	845,00	215,0	191	815	198	196	255
Mars	400,00	845,00	215,0	188	812	197	196	255
April	400,00	845,00	215,0	186	810	194	196	237
Mai	400,00	845,00	215,0	184	810	192	196	219
Juni	400,00	845,00	215,0	182	810	188	196	218
Juli	400,00	845,00	215,0	181	804	184	196	205
Aug.	400,00	845,00	215,0	181	804	184	196	205
Sept.	400,00	845,00	215,0	181	795	184	195	205
Okt.....	400,00	845,00	215,0	187	781	184	211	213
Nov.	400,00	845,00	215,0	188	793	184	211	213
Des.....	400,00	845,00	215,0	189	793	184	211	213
1950								
Jan.....	400,00	845,00	215,0	190	802	183	211	213
Feb.....	400,00	845,00	215,0	190	821	183	211	217
Mars	400,00	845,00	215,0	194	822	183	211	217
April	400,00	845,00	216,2	195	835	183	211	217
Mai	400,00	845,00	216,2	187	838	183	211	217
Juni	400,00	845,00	216,2	188	842	183	212	217
Juli	400,00	845,00	216,2	192	914	188	212	224
Aug.	400,00	845,00	216,2	202	1 000	193	212	224
Sept.	400,00	860,00	216,2	205	..	197	212	224
Okt.....	400,00	860,00	216,2	..	..	..	..	..
Nov.	400,00	860,00	217,0	..	..	..	..	..
Des.....	400,00	..	..	..	..	..	..	..

XII. Jern- og metallindustri.

År	Verdi av produksjon for egen regning	Mottatt godtgjørelse for reparasjons- og leiearbeid	Utførte timeverk
	Mill. kr.	Mill. kr.	Mill.
1934....	159,2	51,6	54,9
1935....	188,6	56,7	62,8
1936....	239,4	67,0	74,4
1937....	308,2	82,2	82,7
1938....	316,7	93,2	84,0
1939....	353,1	96,0	86,1
1940....	383,9	106,8	82,8
1941....	458,2	144,9	94,3
1942....	436,6	164,5	94,7
1943....	424,1	176,1	94,5
1944....	361,2	198,2	90,9
1945....	322,2	218,8	88,2
1946....	572,0	314,2	110,9
1947....	801,8	375,1	125,0
1948....	1 000,0	405,7	134,5
1949....	1 108,3	409,6	134,8

År	Skipsbygging		
	Ferdigbygde skip[6])	Skip under bygging ved årets utgang[6])	Skip satt i bygging i året[6])
	1000 bruttotonn		
1933....	12	8	13
1934....	13	16	20
1935....	29	16	29
1936....	32	20	35
1937....	32	44	55
1938....	53	28	37
1939....	41	64	77
1940....	36	71	43
1941....	26	80	34
1942....	24	72	17
1943....	21	64	12
1944....	12	55	4
1945....	10	63	17
1946....	29	72	38
1947....	43	74	46
1948....	51	89	66
1949....	50	75	45

År	Innførte råstoffer			
	Stål-, stang-, bolt- og båndjern	Jernplater uten overdrag	Profiljern m. v.	Stål- og jerntråd, hvorunder strenger
	1000 tonn			
1934....	62,0	33,0	43,0	26,2
1935....	72,5	45,6	42,1	27,5
1936....	85,7	53,1	46,4	34,7
1937....	103,1	79,1	51,6	38,9
1938....	56,0	44,0	33,2	26,0
1939....	103,2	73,2	52,1	35,3
1940....	43,7	46,5	28,2	24,6
1941....	77,6	54,9	35,5	35,4
1942....	77,2	44,4	23,0	25,1
1943....	33,5	21,0	10,5	20,1
1944....	22,4	8,9	4,6	8,7
1945....	20,3	22,9	13,6	8,9
1946....	56,4	58,7	31,5	32,1
1947....	103,2	64,6	42,7	28,6
1948....	91,6	72,3	28,9	33,1
1949....	128,3	121,0	69,8	48,9
Jan.—okt.				
1949	117,9	110,4	65,6	45,6
» 1950	64,2	66,8	36,4	34,3

[1]) Gjennomsnitt for år og måned. [2]) Etter oppgave fra Avispapirgruppens Salgskontor. [3]) Etter oppgave fra De norske Papirfabrikanters Forening. Fra mars 1950 omfatter prisnoteringen bare poseruller. [4]) Indeksene for Sverige og Finnland er omregnet fra original basis 1935 = 100, for U.S.A. og Canada fra original basis 1926 = 100. [5]) Ny beregning fra 1939. Etter den gamle beregning var tallet 92,8. [6]) Over 100 bruttotonn.

XII. Jernindustri (forts.).

År og måneder	Utenlandske prisnoteringer[1]) Rujern: Cleveland nr. 1[2])	Rujern: Roheisen III[3])	Stangjern: Middlesbrough bars[4])	Stangjern: Steel Bars Pittsburg[5])	Arbeidsledige medlemmer i: Jern- og metallarbeiderforbundet	Formerforbundet
	£ pr. eng. tonn	M. pr. tonn	£ pr. eng. tonn	Cent pr. lb.	Pst.	Pst.
1924....	4,74	102,0	12,5	2,20	6,6	4,8
1925....	3,95	91,0	11,6	2,00	11,0	13,4
1926....	3,93	86,0	11,3	1,90	23,7	27,6
1927....	3,63	86,0	10,8	1,85	25,2	25,8
1928....	3,43	82,0	10,3	1,88	16,2	16,8
1929....	3,72	85,0	10,3	1,95	10,3	8,0
1930....	3,50	84,0	10,3	1,75	13,6	9,0
1931....	3,05	78,0	10,3	1,64	20,1	17,2
1932....	3,05	69,0	9,8	1,60	30,3	24,4
1933....	3,25	69,0	9,8	1,60	29,7	19,3
1934....	3,47	69,0	9,8	1,90	28,7	13,7
1935....	3,52	69,0	9,8	1,80	21,8	7,6
1936....	3,78	63,0	10,2	1,85	12,7	4,5
1937....	4,72	63,0	12,9	2,45	12,1	4,7
1938....	5,58	63,0	13,3	2,40	14,5	13,5
1939....	5,17	63,0	12,4	2,15	13,4	5,5
1940....	5,70	63,0	14,1	2,15	13,8	7,6
1941....	6,40	72,5	15,6	..	5,3	0,8
1942....	6,40	72,5	15,6	..	2,7	0,4
1943....	6,40	72,5	15,6	..	1,9	..
1944....	6,40	72,5	15,6	..	1,8	..
1945....	7,15	..	18,0	..	1,7	..
1946....	..	..	..	2,50	1,3	0,3
1947....	8,00	..	17,50	2,60	1,1	0,1
1948....	9,30	143,0	19,25	2,88	1,1	0,2
1949....	9,88	143,0	19,50	3,35	1,7	0,2
1948						
Jan.	8,75	..	19,00	2,90	1,2	0,2
Feb.	9,18	..	19,19	2,90	1,2	0,2
Mars ...	9,18	..	19,25	2,90	1,2	0,3
April ...	9,18	..	19,25	2,90	1,1	0,1
Mai	9,18	..	19,25	2,88	1,0	0,2
Juni	9,30	..	19,25	2,88	1,0	0,2
Juli	9,38	..	19,25	3,11	1,0	0,1
Aug. ...	9,43	..	19,25	3,45	1,0	0,1
Sept. ...	9,50	..	19,44	3,45	1,0	0,1
Okt.	9,50	..	19,50	3,45	1,0	0,1
Nov. ...	9,50	143,0	19,50	3,45	1,0	0,1
Des.	9,50	143,0	19,50	3,45	1,0	0,1
1949						
Jan.	9,50	143,0	19,50	3,45	1,0	0,1
Feb.	9,50	143,0	19,50	3,45	1,0	0,2
Mars ...	9,50	143,0	19,50	3,45	1,0	0,3
April ...	9,88	143,0	19,50	3,35	0,4	0,3
Mai	9,88	143,0	19,50	3,35	0,3	0,3
Juni	9,88	143,0	19,50	3,35	..	0,3
Juli	9,88	143,0	19,50	3,35	1,6	0,1
Aug. ...	9,98	143,0	19,50	3,35	2,1	0,1
Sept. ...	9,88	143,0	19,50	3,35	2,5	0,1
Okt.	9,88	143,0	19,50	3,35	2,2	0,1
Nov. ...	9,88	143,0	19,50	3,35	2,2	0,2
Des.	9,88	143,0	19,50	3,35	3,1	0,2
1950						
Jan.	9,88	143,0	19,50	3,45	2,4	0,3
Feb.	9,88	143,0	19,50	3,45	2,3	0,3
Mars ...	9,88	143,0	19,50	3,45	2,9	0,3
April ...	9,88	143,0	19,50	3,45	2,3	0,4
Mai	10,58	143,0	19,50	3,45	2,1	0,3
Juni	10,58	143,0	19,50	3,45	1,8	0,1
Juli	10,58	151,0	19,50	3,45	..	0,2
Aug. ...	10,58	151,0	19,50	3,45	2,3	0,2
Sept. ...	10,58	151,0	19,50	3,45	..	..
Okt.	10,58	..	19,50	..	..	..
Nov. ...	..	..	..	..	..	..

XIII. Tekstil-, lær- og skotøyindustri.

År	Produksjon (tekstil): Ullgarn[6])	Bomullsgarn[6])	Ullvarer, vevde	Bomullstøyer	Trikotasje. Verdi
	Tonn				Mill kr.
1935...	4 024	2 609	2 913	3 262	21,9
1936...	4 642	2 810	3 067	3 552	25,2
1937...	4 987	2 897	3 340	3 938	27,8
1938...	4 155	2 729	2 829	3 105	26,3
1939...	4 536	3 040	3 130	3 574	31,3
1940...	4 866	2 720	3 104	2 886	32,4
1941...	2 953	2 225	1 963	1 444	33,4
1942...	2 715	941	1 653	742	31,1
1943...	3 343	416	2 105	344	39,3
1944...	3 468	131	2 182	195	30,2
1945...	3 789	795	2 369	420	24,4
1946...	5 485	2 513	3 244	2 230	39,6
1947...	6 449	2 901	3 788	2 954	62,7
1948...	6 678	3 305	4 185	3 461	83,7
1949...	7 349	4 443	4 552	4 019	106,4

År	Innførsel av råvarer (tekstil): Ull: Spinnestoff	Ull: Garn	Bomull: Spinnestoff[7])	Bomull: Garn	Lin og hamp: Spinnestoff	Lin og hamp: Garn, ubl.
	Tonn					
1934...	1 020	1 345	3 805	4 463	3 290	1 617
1935...	1 178	1 452	4 297	4 543	4 137	1 738
1936...	1 272	1 586	4 944	5 303	3 711	1 377
1937...	1 192	1 622	5 327	5 463	4 372	1 533
1938...	910	1 392	4 655	3 715	3 433	960
1939...	1 071	1 762	5 610	4 589	4 141	1 327
1940...	991	984	3 862	2 089	2 549	448
1941...	75	429	528	480	378	185
1942...	6	15	174	92	1 242	266
1943...	5	—	357	75	1 609	210
1944...	—	—	36	102	399	550
1945...	2 829	57	5 790	458	2 408	407
1946...	3 598	681	2 471	3 037	3 944	1 425
1947...	4 098	890	5 256	4 085	4 469	2 252
1948...	3 619	1 220	5 318	5 206	5 986	3 043
1949...	4 381	1 757	5 974	6 337	3 657	2 026
Jan.-okt. 1949	3 560	1 462	5 077	5 444	3 478	1 725
» 1950	3 842	2 887	4 729	5 987	5 123	1 285

År	Produksjon (lær og skotøy): Sålelær og vachelær	Fettlær og plattlær	Skotøy av bokskalv	Annet skotøy	Innførsel (lær og skotøy): Skinn, uberedt, tørre og rå	Skomakerarb. av lær
	Tonn		1 000 par		Tonn	
1934...	2 722	683	1 320	1 337	5 408	106
1935...	2 665	694	1 432	1 430	4 930	92
1936...	2 681	710	1 431	1 533	4 856	106
1937...	3 221	785	1 516	1 769	6 491	130
1938...	2 823	541	1 591	1 564	5 312	138
1939...	3 243	495	1 730	1 647	7 103	148
1940...	2 846	786	1 711	1 916	1 594	123
1941...	1 686	556	1 107	980	21	41
1942...	1 389	502	345	386	7	4
1943...	1 406	424	479	331	—	2
1944...	1 155	376	463	346	—	9
1945...	1 369	387	720	413	722	956
1946...	3 064	602	2 157	915	3 884	503
1947...	3 793	709	2 209	1 453	3 573	348
1948...	4 389	778	2 197	2 044	4 572	49
1949...	4 661	835	2 520	2 196	5 272	15
Jan.-okt. » 1949	..	..	..	..	4 688	7
1950	..	..	..	..	5 220	10

[1]) Årsoppgavene gjelder juni måned. [2]) Engelsk notering. Fra og med 1941 Cleveland nr. 3. Fra 1947 Basic pig iron, 6 ton lots, d/d. [3]) Tysk notering. Fra og med 1941 Gieszereiroheisen III, sone I Rhinland—Westfalen. [4]) Før 1940 Scotch crown bars. Fra 1947 Crown iron, No. 3 bars, (Fra $^{10}/_{2}$ 48 No. 4 bars) d/d Middlesbrough. [5]) Amerikansk notering. [6]) Til salg og til eget bruk. [7]) Inkl. tvist.

XIII. Tekstil-, lær- og skotøyindustri (forts.).

År og måneder	S. S. B.'s engrospris-indeks. Tekstilvarer	Utenlandske prisnoteringer[1]) Bomull New York Middling Upland	Bomull Liverpool Middling American	Ull Bradford Tops (kamull), English carded 50's average	Ull Bradford Tops, merino, 70's average	S. S. B.'s engrospris-indeks. Huder, skinn, lær, skotøy	Arbeidsledige medlemmer i Skotøyindustriarbeiderforbundet
		Cents pr. lb.	Pence pr. lb.				Pst.
1932	89,9	5,3	4,3	11,9	22,1	85,4	18,0
1933	90,0	9,5	6,3	13,1	27,9	87,6	11,6
1934	93,3	12,2	6,6	17,3	32,6	89,5	11,2
1935	93,0	11,9	6,8	15,8	29,4	88,8	8,6
1936	96,3	12,0	6,9	16,8	33,0	95,3	8,1
1937	105,0	12,7	7,1	26,0	39,0	108,6	6,8
1938	100,0	8,4	4,7	16,6	26,6	100,0	7,7
1939	[2] 102,4	9,9	5,7	18,1	26,0	[3] 100,0	7,0
1940	135,6	10,5	8,1	..	..	128,5	8,7
1941	174,3	14,7	..	..	..	141,0	8,0
1942	184,6	20,0	9,0	..	..	151,3	..
1943	189,8	21,4	7,8	[6] 31,0	[7] 45,0	152,0	..
1944	190,3	22,2	11,9	31,0	45,0	152,6	..
1945	185,9	23,3	12,8	31,0	45,0	153,4	2,1
1946	176,7	31,2	14,5	30,4	46,7	158,2	0,6
1947	176,4	35,1	21,2	31,9	58,3	164,7	0,1
1948	176,0	34,7	23,3	36,5	104,4	172,6	0,3
1949	175,6	32,4	25,32	41,8	110,0	178,4	0,1
1948							
Jan.	175,8	36,1	22,2	38,0	86,6	168,1	—
Feb.	175,7	33,7	22,2	39,8	96,3	168,1	—
Mars	175,7	35,1	23,5	35,4	93,0	168,1	0,3
April	177,0	38,2	24,4	34,5	94,8	171,0	0,2
Mai	177,0	38,6	26,1	35,0	102,5	171,0	1,1
Juni	177,1	38,1	26,6	35,0	116,4	174,9	—
Juli	177,1	34,8	24,4	35,0	117,5	174,9	1,0
Aug.	175,5	32,2	22,1	35,0	114,2	174,9	0,3
Sept.	175,5	32,1	21,5	35,0	113,0	174,9	—
Okt.	175,3	32,0	21,6	35,5	98,3	174,9	—
Nov.	175,4	32,0	22,0	36,5	105,2	174,9	0,1
Des.	175,4	32,9	22,5	43,0	115,0	174,9	0,1
1949							
Jan.	175,6	33,3	23,00	46,0	116	174,9	0,1
Feb.	175,6	33,4	23,00	45,0	116	174,9	0,1
Mars	175,6	33,5	23,00	40,0	116	178,7	0,1
April	175,6	33,9	23,25	38,0	101	180,5	0,2
Mai	175,6	33,7	23,50	38,0	102	180,0	0,1
Juni	175,6	33,5	23,50	38,0	103	178,3	0,1
Juli	175,6	33,0	23,50	38,0	103	178,3	0,1
Aug.	175,6	32,1	23,50	38,5	104	178,3	—
Sept.	175,6	30,9	29,15	40,5	104	178,3	—
Okt.	175,6	30,3	29,15	47,0	116	178,3	—
Nov.	175,6	30,5	29,65	46,0	119	178,3	0,2
Des.	175,6	31,1	29,65	46,0	122	181,5	0,6
1950							
Jan.	175,6	31,9	30,15	66,0	146	182,0	0,3
Feb.	181,2	32,8	31,65	62,0	145	185,0	0,5
Mars	181,2	32,7	31,15	62,0	144	185,8	0,3
April	184,1	33,2	31,15	66,0	149	206,4	0,2
Mai	184,3	33,6	31,65	71,0	170	206,4	0,1
Juni	184,3	34,6	..	..	..	211,5	0,3
Juli	184,3	38,2	31,15	70,0	164	211,5	0,2
Aug.	218,7	38,9	37,15	120,0	235	243,8	0,3
Sept.	222,6	..	39,65	124,0	240	249,0	0,2
Okt.	230,2	..	39,65	134,0	212	258,8	..
Nov.	236.5	..	41,65	149,0	240	272,6	..
Des.	..	..	..	..	..	..	..

XIV. Brennerier, bryggerier, sjokolade- og dropsfabrikker, tobakkindustri, møller og margarinfabrikker.

Ar	Tilvirking av Finsprit	Tilvirking av Øl	Sjokolade- og dropsfabrikkenes oms. innenl. av[4]) Spisesjokolade, konfekt, drops osv.	Sjokolade- og dropsfabrikkenes oms. innenl. av[4]) Kokesjokolade
	1000 l. 100 %	1 000 hl.	1 000 kr.	
1935	2 488	415	17 072	3 695
1936	2 774	454	19 371	4 410
1937	3 102	491	22 105	3 976
1938	2 798	490	25 484	4 228
1939	2 762	516	27 537	5 137
1940	2 622	644	26 481	5 426
1941	3 229	717	24 276	3 213
1942	3 980	530	13 941	1 845
1943	4 839	556	4 936	563
1944	5 589	554	1 434	—
1945	3 396	470	6 480	1 091
1946	5 490	520	28 353	4 679
1947	6 149	555	34 059	6 936
1948	5 949	502	41 611	8 340
1949	5 127	578	55 643	7 651

År	Beregnet omsetning av[5]) Sigarer og sigarillos	Sigaretter	Røyketobakk	Snus	Skrå
	1 000 stk.	Mill. stk.	1 000 kg.		
1934	21 984	593,4	1 335	383	650
1935	23 363	621,0	1 391	385	636
1936	24 722	704,5	1 444	407	625
1937	29 111	845,3	1 510	437	638
1938	29 458	827,1	1 593	461	569
1939	30 063	880,0	1 765	467	554
1940	33 385	960,1	1 748	526	536
1941	19 762	721,7	1 224	536	360
1942	11 929	612,0	863	451	313
1943	7 267	557,7	738	382	244
1944	5 110	446,5	917	280	201
1945	6 897	736,4	1 367	317	251
1946	13 088	1 262,1	2 143	496	536
1947	19 391	1 446,0	2 324	510	439
1948	22 686	1 337,2	2 343	553	413
1949	21 185	1 207,1	2 318	560	366

År	Produksjon av Margarin	Formaling av Hvete	Rug	Bygg	Havre
	Tonn				
1935	51 337	196 141	146 332	51 529	72 006
1936	55 331	194 517	149 847	52 343	71 457
1937	53 399	191 112	120 235	50 872	80 717
1938	54 699	192 819	129 624	51 483	78 538
1939	55 357	239 512	117 442	46 918	82 498
1940	46 230	227 348	84 675	43 187	72 370
1941	41 210	79 995	162 757	57 799	59 650
1942	25 106	63 408	109 083	58 061	49 994
1943	27 417	42 552	158 922	56 389	100205
1944	24 410	36 366	193 242	35 638	98 238
1945	26 390	126 507	151 673	32 032	78 790
1946	54 379	222 644	105 408	37 821	90 855
1947	62 330	207 949	80 906	51 663	106346
1948	61 196	227 227	94 704	68 649	86 625
1949	64 090	245 903	122 917	74 668	98 686

[1]) Prisoppgavene for årene 1931—1939 gjelder juni måned. [2]) Fra 1939 ny beregning. Etter den gamle beregning var tallet 102,7. [3]) Etter den gamle beregning var tallet 99,5. [4]) Engros-verdien etter fabrikkenes oppgaver til sjokoladebeskatningen (fabrikkpris uten avgift og uten fradrag av rabatt.) [5]) Etter oppgaver fra Tobakksbeskatningen. Omfatter også innført vare, som imidlertid spiller liten rolle unntatt for sigarer. [6]) Tops 48's average carded. [7]) Tops 64's warp.

XV. Transport.

År og måneder	Jernbaner: Godstransport på jernbaner	Jernbaner: Opplastede jernbanevogner	Jernbaner: Antall reisende	Skipsfart: Skip kommet med last	Skipsfart: Skip gått med last	Luftfart, Ruteflyging[7]: Kilometer fløyet	Luftfart, Ruteflyging[7]: Passasjerkilometer[8]	Luftfart, Ruteflyging[7]: Gods og post tonn-km[9]	Antall telegrammer	Riks-telefonsamtaler	Bokførte sendinger fra postkontorene. Ekskl. girosendinger
	1000 tonn	1000 stk.	1000	1000 nettotonn	1000 nettotonn	1000	1000	1000	1000 stk.[11]	1000 stk.	1000 stk.
	[1]	[2]	[1]		[6]						
1937....	5 281	44,4	20 964	5 268	4 324	374	1 068	..	3 927	17 403	8 858
1938....	5 271	41,6	21 822	5 435	5 044	722	2 370	103	3 907	17 767	9 332
1939....	4 809	45,7	22 697	5 732	4 888	[10] 600	[10] 2 169	..	3 930	19 018	9 528
1940....	[3] 4 327	..	[3] 17 707	1 778	1 385	—	—	—	3 950	18 381	8 687
1941....	[4] 4 795	..	[4] 25 532	1 610	1 230	—	—	—	3 568	21 938	11 267
1942....	[4] 4 713	52,7	[4] 31 914	1 277	990	—	—	—	4 570	26 550	15 370
1943....	[4] 4 772	54,4	[4] 40 324	1 369	972	—	—	—	6 210	28 548	18 639
1944....	[4] 4 540	58,4	[4] 46 438	1 073	817	—	—	—	7 553	29 653	20 417
1945....	[4] 3 907	48,5	[4] 47 661	1 378	589	—	—	—	7 816	29 512	18 982
1946....	4 866	46,1	47 409	2 896	2 148	2 381	33 125	438	7 965	32 905	17 005
1947....	5 826	50,2	42 207	4 052	2 729	6 072	85 422	1 528	8 269	33 973	16 306
1948....	[5] 6 357	53,5	[5] 40 600	4 509	3 266	7 013	98 560	1 680	7 518	35 096	16 130
1949....	[5] 7 000	56,1	[5] 41 200	4 482	3 576	6 576	134 765	3 376	7 291	35 735	15 650
1950....	..	55,8	..	..	..	..	..	..	6 967	..	..
1948											
Jan....	804	93,2	6 797	255	221	316	3 213	92	500	2 671	1 300
Feb....				296	256	349	3 465	99	514	2 566	1 270
Mars ...	926	103,8	6 823	384	232	373	4 546	94	557	2 792	1 277
April ...				347	254	531	6 688	114	546	2 962	1 373
Mai	982	112,7	6 771	432	307	793	11 013	153	717	2 840	1 195
Juni				409	292	811	12 795	154	674	3 117	1 309
Juli	944	115,6	7 071	456	318	872	13 053	141	683	3 130	1 098
Aug. ...				421	319	884	13 360	159	609	3 115	1 126
Sept. ...	1 014	122,1	6 591	347	262	721	10 946	156	617	3 055	1 347
Okt....				376	286	534	7 391	142	637	3 019	1 410
Nov. ...	951	107,3	6 866	405	259	406	5 784	152	543	2 902	1 522
Des....				381	260	423	6 306	224	822	2 927	1 903
1949											
Jan....	962	105,0	6 910	305	241	358	4 967	152	464	2 684	1 259
Feb....				402	365	350	5 168	153	513	2 637	1 279
Mars ...	1 018	109,8	6 805	421	329	437	7 213	188	524	3 041	1 420
April ...				334	290	416	8 773	181	576	2 870	1 181
Mai	1 122	113,3	6 659	362	280	523	11 545	193	650	3 033	1 270
Juni				385	338	615	14 636	213	653	3 205	1 244
Juli	923	113,7	6 613	408	333	646	15 425	232	625	3 086	1 028
Aug. ...				377	299	862	18 323	373	599	3 253	1 085
Sept. ...	1 030	121,1	6 257	353	294	727	15 530	351	602	3 066	1 277
Okt....				387	272	568	12 897	381	595	3 022	1 323
Nov. ...	954	109,5	6 315	347	278	533	10 514	431	529	2 904	1 449
Des....				401	257	541	9 774	528	795	2 934	1 835
1950											
Jan....	878	103,0	6 283	317	278	516	8 253	401	451	2 786	1 199
Feb....				337	251	479	7 746	335	486	2 660	1 178
Mars ...	956	107,2	6 392	413	343	509	10 164	387	506	3 132	1 340
April ...				370	309	605	13 015	394	531	2 819	1 032
Mai	1 008	115,6	6 238	448	304	743	14 988	440	638	3 065	1 138
Juni				433	374	770	17 507	441	610	3 336	1 230
Juli	924	117,7	6 629	512	390	812	18 008	513	616	3 172	972
Aug. ...				447	382	827	17 765	509	576	3 377	1 045
Sept. ...	1 062	129,9	6 888	439	297	772	17 650	599	608	3 202	1 225
Okt....				412	325	..	..	..	556	3 207	1 314
Nov. ...	..	..	..	[5] 413	[5] 283	..	..	..	..	..	1 364
Des....				..	..	..	..	..	..	..	..

[1]) Årsoppgavene gjelder budsjettåret som slutter i vedk. år, og omfatter stats- og privatbaner, for godstransporten ekskl. Ofotbanen. Gods og personer som har passert to eller flere baner, er bare regnet én gang. Månedstallene omfatter bare statsbanene (for godstransporten ekskl. Ofotbanen). [2]) Årsoppgavene er gjennomsnittlige månedstall ved statsbanene, ekskl. Ofotbanen. [3]) Oppgaven gjelder bare tiden 1. juli 1939—31. mars 1940. [4]) Bare sivil trafikk av gods og reisende. [5]) Foreløpig oppgave. [6]) Skip med jernmalm fra Narvik ikke regnet med. [7]) Utført av Det Norske Luftfartselskap (DNL) og Braathens South-American & Far East Airtransport A/S (SAFE). For DNL er tatt med selskapets trafikkinnsats (= $^2/_7$) innen den skandinaviske samrafikk på Nord- og Sør-Amerika (fra $^1/_9$ 1946), i Europa (fra $^{18}/_4$ 1948) og på rutene Skandinavia—Nairobi og Skandinavia—Teheran (fra juli 1948). For Braathens SAFE er tatt med selskapets flyging på ruten Oslo—Hong Kong (fra $^5/_8$ 1949). [8]) For betalende passasjerer. [9]) Overvektig bagasje regnet med. [10]) Gjelder tiden $^1/_1$—$^{31}/_8$. [11]) Oppgavene omfatter telegrammer sendt til innland og utland + telegrammer kommet fra utlandet. Årsoppgavene gjelder budsjettåret som slutter i vedk. år.

XVI. Skipsfart.

År	Handelsflåtens størrelse ved utgangen av året[1])							
	Dampskip		Motorskip		Seilskip		Tilsammen	
	Antall	1000 tonn brutto	Antall	1000 tonn brutto	Antall	1000 tonn brutto	Antall	1000 tonn brutto
1936...	1 715	1 938	2 187	2 255	113	8	4 015	4 201
1937...	1 680	1 890	2 413	2 647	88	6	4 181	4 543
1938...	1 659	1 853	2 573	2 897	76	6	4 308	4 756
1939...	1 590	1 758	2 737	3 083	64	5	4 391	4 846
1940(9/4)	1 542	1 714	2 754	3 159	64	5	4 360	4 878
1940...	1 435	1 531	2 777	2 898	57	4	4 269	4 433
1941...	1 307	1 299	2 824	2 702	46	3	4 177	4 004
1942...	1 202	1 114	2 821	2 244	31	3	4 054	3 361
1943...	1 161	1 013	2 895	2 019	30	3	4 086	3 035
1944...	1 090	931	2 954	1 958	28	2	4 072	2 891
1945(8/5)	1 059	875	2 973	1 935	28	2	4 060	2 812
1945...	1 078	892	3 036	2 134	28	2	4 142	3 028
1946...	1 130	1 096	3 318	2 338	27	3	4 475	3 437
1947...	1 198	1 495	3 636	2 677	23	2	4 857	4 174
1948...	1 202	1 615	3 917	3 062	17	2	5 136	4 679
1949...	1 172	1 640	4 212	3 659	14	1	5 398	5 300
1950[2])..	1 154	1 593	4 434	4 115	14	1	5 602	5 709

Opptjente bruttofrakter i utenriksfart							
År	Dampskip		Motorskip		Seilskip	I alt	
	Turfrakt	Tidsfrakt	Turfrakt	Tidsfrakt	Turfrakt	Turfrakt	Tidsfrakt
	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.
1930	165 244	79 256	109 465	57 410	102	274 811	136 666
1931	131 633	52 922	103 489	75 701	43	235 165	128 623
1932	150 216	42 589	111 467	73 207	47	261 730	115 796
1933	150 189	39 587	119 881	67 025	54	270 124	106 612
1934	150 331	46 229	143 402	64 398	39	293 772	110 627
1935	143 769	52 291	163 211	71 106	37	307 017	123 397
1936	154 934	56 747	204 762	79 704	18	359 714	136 451
1937	198 037	78 655	362 790	105 818	—	560 827	184 473
1938	167 925	68 966	310 384	150 341	—	478 309	219 307
1939	233 770	58 520	339 170	144 710	—	572 940	203 230
1946	268 900	62 900	775 400	69 200	—	1 044 300	132 100
1947	397 800	125 800	980 700	136 900	—	1 378 500	262 700
1948	395 700	219 800	1 098 700	256 200	—	1 494 400	476 000

Opplagte norske skip[3])							
År og datum	Antall	Tonn d. w.	Br.reg. tonn	År og måned	Tonn d. w.	Br. reg. tonn
1. jan. 1930	11	19 850	13 390	1. jan. 1938	—	—
1. juli 1930	75	261 050	173 980	1. apr.[4]) 1938	197 370	131 580
1. jan. 1931	238	858 700	572 430	1. juli[4]) 1938	270 750	180 500
1. juli 1931	288	1 223 670	815 780	1. okt. 1938	490 410	306 510
1. jan. 1932	294	1 395 860	940 570			
1. april 1932	372	1 598 390	1 012 630	1939		
1. juli 1932	258	1 200 920	800 610	Jan.	394 550	261 280
1. okt. 1932	263	1 311 280	874 180	Feb.	445 190	295 560
1. jan. 1933	200	952 350	634 900	Mars	521 880	346 230
1. april 1933	287	1 226 170	817 350	April	589 900	392 230
1. juli 1933	248	1 113 880	742 590	Mai	409 480	272 320
1. okt. 1933	127	682 220	454 820	Juni	211 860	141 180
1. jan. 1934	143	672 260	448 170	Juli	253 880	168 760
1. april 1934	188	660 590	440 400	Aug.	622 050	412 620
1. juli 1934	119	584 590	389 730	Sept.	538 180	358 460
1. okt. 1934	70	360 480	240 320	Okt.-des.	..	..
1. jan. 1935	66	312 650	208 430	1940–1948	—	—
1. april 1935	172	614 200	409 470			
1. juli 1935	92	396 140	264 090	1949		
1. okt. 1935	64	355 610	237 070	Jan.—aug.	..	..
1. jan. 1936	28	69 480	46 320	Sept.	ca. 60 000	38 000
1. april 1936	98	281 660	187 770	Okt.—des.	..	..
1. juli 1936	45	112 990	75 320			
1. okt. 1936	29	180 170	120 120	1950		
1. jan. 1937	15	26 230	17 490	Jan.—mai	..	..
1. april 1937	7	12 300	8 200	Juni	78 630	..
1. juli 1937	—	—	—	Juli	63 160	..
1. okt. 1937	—	—	—	Aug.—des.	..	..

Indekstall for frakter			
År og måned	Chamber of Shipping of U. K.		Arbeidsledige sjøfolk
	Turfrakter	Timecharter	
	1920 = 100		
1921..	37,9	36,2	—
1922..	29,7	26,6	—
1923..	28,4	21,6	—
1924..	29,6	23,2	—
1925..	25,4	22,1	2 399
1926..	28,0	24,8	3 390
1927..	27,8	24,9	3 932
1928..	25,8	22,5	3 587
1929..	24,9	24,7	2 983
1930..	19,1	17,9	3 341
1931..	19,9	14,2	5 227
1932..	18,8	13,3	6 525
1933..	18,1	14,5	6 238
1934..	18,9	14,6	6 034
1935..	19,0	15,9	[5]) 6 218
1936..	22,6	19,3	5 158
1937..	34,9	40,5	4 409

	Ny indeks Turfrakter	
	1935 = 100	
1936..	112,6	5 158
1937..	175,6	4 409
1938..	126,9	4 348
1939..	[6]) 121,9	4 234
1940..	..	941
1941..	..	138
1942..	..	31
1943..	..	15
1944..	..	23
1945..	..	1 263
1946..	..	676
1947..	..	771
1948..	..	873

	Ny indeks Turfrakter	
	1948 = 100	
1949..	82,3	911
1950..	[7]) 81,1	..
1949		1949:
Jan. ..	87,1	1 183
Feb. ..	100,5	952
Mars .	95,0	911
April .	94,6	640
Mai ..	99,7	452
Juni ..	86,7	577
Juli ..	73,3	632
Aug. .	70,6	938
Sept. .	71,6	1 220
Okt. ..	69,8	1 383
Nov. .	66,5	1 168
Des. ..	72,8	911
1950		1950:
Jan. ..	72,8	1 421
Feb. ..	75,5	1 264
Mars .	75,8	1 160
April .	74,4	905
Mai ..	71,4	512
Juni ..	74,3	507
Juli ..	78,8	625
Aug ..	86,6	940
Sept. .	89,0	1 299
Okt. ..	95,8	1 340
Nov. .	97,2	..
Des. ..	..	..

[1]) Etter oppgaver fra Sjøfartskontoret; de gjelder alle registreringspliktige skip, dvs. damp- og motorskip på over 25 bruttotonn og seilskip på over 50 br.tonn. [2]) Foreløpig oppgave. [3]) Oppgave fra Norges Rederforbund. [4]) Tallene er ikke helt fullstendige; det mangler opplysning om noen skip opplagt i utenlandske havner. [5]) For 1935 og 1936 gjelder det 47 arbeidskontorer, 1937 og 1938 48, 1939 49 kontorer. Fra 1940 Arbeidsdirektoratets oppgaver over arbeidsføre, helt arbeidsløse ved utgangen av år og måned. [6]) Gjennomsnitt for månedene januar—juli. [7]) Gjennomsnitt for månedene januar—november.

XVII. Vareomsetning.

År og måneder	a) Indeks for detaljomsetningen. (1938 = 100)													b) Norges Grossistforbunds indeks for engrosomsetningen. (1938 = 100)			
	Verdiindeks									Volumindeks				Verdiindeks			Volumindeks
			Byer								Byer						
	Riket	Bygder	Total	Matvarer	Nytelsesmidler	Klær og tekstilvarer	Skotøy	Jernvarer	[1]) Diverse	Riket	Matvarer	Klær og tekstilvarer	Skotøy	Næringsmiddelbransjen	Andre bransjer [2])	Totalindeks	Totalindeks
1939	105	105	104	102	107	102	106	122	97	103	100	100	104	108	135	116	114
1940	120	127	114	107	103	117	121	158	118	97	87	90	96	108	148	123	92
1941	123	138	111	105	99	98	105	190	179	83	72	58	70	124	187	149	92
1942	113	127	103	100	90	85	104	144	186	72	65	44	63	125	140	131	76
1943	112	122	105	94	136	79	93	134	198	70	61	39	54	..	..	..	..
1944	108	117	102	90	144	78	98	122	180	[3]) 67	58	38	56	..	..	..	..
1945	120	133	112	107	149	79	122	118	184	72	68	38	67	168	..	..	..
1946	182	180	185	139	340	181	166	207	203	[5]) ..	[5]) ..	[5]) ..	[5]) ..	177	..	..	..
1947	223	210	233	160	391	282	226	286	228	..	..	..	..	[4]) 181	..	..	..
1948	223	215	230	166	405	235	229	319	246	..	..	..	..	171	..	..	..
1949	240	241	243	184	366	266	246	332	249	..	..	..	..	189	..	..	..
1947																	
Jan.	175	158	188	136	327	214	135	226	188	..	..	..	..	[4]) 151	..	..	..
Febr.	175	161	186	134	320	216	125	228	176	..	..	..	..	138	..	..	..
Mars	222	205	237	164	418	293	176	263	198	..	..	..	..	222	..	..	..
April	213	198	227	150	344	315	265	245	188	..	..	..	..	161	..	..	..
Mai	241	221	258	168	409	349	358	274	201	..	..	..	..	180	..	..	..
Juni	231	215	243	163	379	317	284	305	213	..	..	..	..	219	..	..	..
Juli	215	218	214	151	422	229	197	240	160	..	..	..	..	175	..	..	..
Aug.	213	209	217	160	376	222	185	311	212	..	..	..	..	187	..	..	..
Sept.	234	218	247	169	364	318	243	329	244	..	..	..	..	177	..	..	..
Okt.	235	220	247	168	368	327	241	322	235	..	..	..	..	184	..	..	..
Nov.	227	217	235	165	358	287	235	307	248	..	..	..	..	174	..	..	..
Des.	289	275	301	191	611	297	271	381	477	..	..	..	..	208	..	..	..
1948																	
Jan.	184	167	197	150	326	206	154	265	200	..	..	..	..	151	..	..	..
Febr.	194	183	203	152	324	227	167	279	195	..	..	..	..	169	..	..	..
Mars	215	207	224	163	417	233	195	282	202	..	..	..	..	163	..	..	..
April	237	233	243	174	369	287	304	326	208	..	..	..	..	175	..	..	..
Mai	225	215	235	166	394	260	356	293	193	..	..	..	..	157	..	..	..
Juni	231	221	240	177	398	255	255	332	220	..	..	..	..	190	..	..	..
Juli	217	225	213	163	465	172	184	249	179	..	..	..	..	144	..	..	..
Aug.	202	206	201	158	355	163	175	317	225	..	..	..	..	156	..	..	..
Sept.	218	205	229	165	384	234	216	354	270	..	..	..	..	164	..	..	..
Okt.	228	221	235	168	405	252	218	350	259	..	..	..	..	198	..	..	..
Nov.	216	208	223	163	361	232	218	334	282	..	..	..	..	164	..	..	..
Des.	303	289	315	198	661	293	300	451	517	..	..	..	..	216	..	..	..
1949																	
Jan.	181	169	192	145	309	195	156	305	209	..	..	..	..	145	..	..	..
Febr.	196	189	203	157	313	209	162	313	204	..	..	..	..	160	..	..	..
Mars	228	222	234	179	335	262	193	360	222	..	..	..	..	186	..	..	..
April	238	239	239	180	394	259	259	314	189	..	..	..	..	174	..	..	..
Mai	240	237	245	179	351	292	301	336	210	..	..	..	..	173	..	..	..
Juni	243	242	246	186	364	274	266	353	228	..	..	..	..	174	..	..	..
Juli	234	255	222	177	381	215	225	283	178	..	..	..	..	169	..	..	..
Aug.	230	248	220	183	342	199	193	311	231	..	..	..	..	198	..	..	..
Sept.	244	246	246	192	340	271	240	333	279	..	..	..	..	196	..	..	..
Okt.	255	258	256	195	333	313	285	319	254	..	..	..	..	205	..	..	..
Nov.	246	245	250	188	327	305	260	314	279	..	..	..	..	220	..	..	..
Des.	348	342	358	241	605	399	407	441	500	..	..	..	..	266	..	..	..
1950																	
Jan.	209	204	216	178	282	240	168	279	213	..	..	..	..	172	..	..	..
Febr.	217	217	219	181	290	244	162	284	207	..	..	..	..	199	..	..	..
Mars	263	262	267	201	350	332	251	333	263	..	..	..	..	219	..	..	..
April	283	284	286	203	331	411	668	283	201	..	..	..	..	216	..	..	..
Mai	272	284	273	191	356	326	502	335	245	..	..	..	..	229	..	..	..
Juni	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	243	..	..	..
Juli	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Aug.	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..

[1]) Omfatter bokhandlere og gullsmeder. [2]) Omfatter jern, papir, bygningsartikler, glass og steintøy, skotøy og gummifottøy, jernvarer, kortevarer. [3]) F. o. m. juli 1944 er Finnmark holdt utenfor. [4]) Fra januar 1947 er 1938 brukt som fast basis, mens det for 2. halvår 1946 er brukt kjedeindeks. I januar 1947 ble forskjellen etter de to beregningsmåter 8 poeng, idet kjedeindekstallet var 143. [5]) Beregningene vil bli gjenopptatt når resultatene av den nye husholdningsundersøkelse foreligger.

XVII. Vareomsetning (forts.).

c) Utenrikshandelen[1])

År og måneder	I alt Innførsel	I alt Utførsel	Innførsels-overskott	Innførsel av skip	Innførselsoverskott ekskl. innf. skip	Innførselstoll
	Mill. kr.	Mill. kr.	Mill. kr.	Mill. kr.	Mill. kr.	Mill. kr.
1930..	1 065,0	674,7	390,3	198,4	191,9	110,7
1931..	861,4	466,5	394,9	149,7	245,2	106,8
1932..	690,4	568,6	121,8	22,0	99,8	97,1
1933..	665,2	557,9	107,3	23,1	84,2	102,1
1934..	737,2	578,3	158,9	39,2	119,7	111,5
1935..	825,1	605,1	220,0	55,3	164,7	120,9
1936..	927,0	685,2	241,8	65,7	176,1	131,5
1937..	1 292,7	823,3	469,4	145,5	323,9	150,0
1938..	1 192,6	786,5	406,1	150,8	255,3	152,6
1939..	1 366,2	807,5	558,7	136,3	422,4	167,5
1940..	948,0	612,0	336,0	50,5	285,5	124,3
1941..	1 124,9	574,7	550,2	9,1	541,1	112,1
1942..	943,8	491,4	452,4	1,2	451,2	75,3
1943..	1 008,2	538,3	469,9	1,1	468,8	62,4
1944..	721,5	517,2	204,3	—	204,3	42,6
1945..	1 198,1	326,2	871,9	167,0	711,3	84,6
1946..	2 196,8	1 201,6	995,2	252,9	742,3	167,9
1947..	3 819,7	1 819,8	1 999,9	746,1	1 253,8	230,8
1948..	[3])3720,9	2 061,2	[3])1659,7	688,4	[3]) 971,3	157,5
1949..	4 221,2	2 136,6	2 084,6	836,2	1 248,4	178,2
Jan.–okt. ..						
1949	3 463,3	1 748,9	1 714,4	688,0	1 026,4	152,4
» 1950	4 034,9	2 274,1	1 760,8	737,8	1 023,0	167,5
1948						
Jan. ..	245,5	154,0	91,5	17,2	74,3	23,1
Feb. ..	256,1	163,7	92,4	19,7	72,7	9,9
Mars .	274,0	152,3	121,7	66,8	54,9	6,7
April .	311,0	183,3	127,7	48,3	79,4	22,5
Mai ..	263,2	181,4	81,8	50,5	31,3	7,9
Juni ..	310,7	181,2	129,5	69,1	60,4	7,7
Juli ..	268,8	143,9	124,9	27,1	97,8	19,8
Aug. .	283,8	149,5	134,3	25,8	108,5	8,8
Sept. .	340,9	194,4	146,5	69,6	76,9	9,7
Okt. ..	401,7	181,9	219,8	149,2	70,6	21,1
Nov. .	354,7	186,3	168,4	60,6	107,8	9,1
Des. ..	404,3	189,3	215,0	84,5	130,5	11,2
1949						
Jan. ..	282,6	169,0	113,6	21,7	91,9	22,4
Feb. ..	375,6	173,0	202,6	88,4	114,2	9,4
Mars .	342,8	228,3	114,5	49,7	64,8	11,4
April .	289,8	208,4	81,4	18,8	62,6	20,5
Mai ..	436,2	167,5	268,7	126,4	142,3	10,8
Juni ..	358,7	175,1	183,6	72,9	110,7	10,7
Juli ..	292,2	164,7	127,5	18,0	109,5	22,2
Aug. .	330,4	137,9	192,5	80,6	111,9	11,9
Sept. .	338,1	152,5	185 6	86,8	98,8	10,2
Okt. ..	416,9	172,5	244,4	124,7	119,7	22,9
Nov. .	323,6	195,0	128,6	43,4	85,2	12,4
Des. ..	434,3	192,7	241,6	104,8	136,8	13,4
1950						
Jan. ..	449,4	200,9	248,5	117,2	131,3	23,1
Feb. ..	322,8	206,3	116,5	55,0	61,5	10,0
Mars .	542,4	245,5	296,9	163,8	133,1	15,1
April .	379,3	188,9	190,4	53,0	137,4	23,6
Mai ..	420,1	208,2	211,9	87,7	124,2	13,3
Juni ..	457,5	239,2	218,3	67,7	150,6	14,7
Juli ..	358,8	234,8	124,0	52,0	72,0	22,9
Aug. .	316,3	240,0	76,3	19,2	57,1	10,4
Sept. .	374,4	237,0	137,4	50,8	86,6	10,6
Okt. ..	413,9	273,3	140,6	71,4	69,2	23,8
Nov. .	..	..	..	..	..	10,4
Des. ..	..	..	..	..	..	..

År og måneder	Volum- og prisindeks. 1938 = 100: Innførsel, Volumtall, Total	Innførsel, Volumtall, Ekskl. skip	Innførsel, Prisindeks, Total	Innførsel, Prisindeks, Ekskl. skip	Utførsel, Volumtall, Total	Utførsel, Prisindeks[2]), Total
1940..	56	61	142	145	64	123
1941..	40	48	219	218	46	161
1942..	29	34	242	242	33	185
1943..	29	34	287	287	33	201
1944..	19	22	293	293	29	217
1945..	46	44	222	232	19	212
1946..	78	78	235	238	61	243
1947..	118	104	275	283	81	274
1948..	100	94	312	304	81	308
1949..	117	107	304	294	84	299
1947						
Jan. .	114	100	249	242	72	233
Feb. .	110	80	266	278	74	228
Mars .	129	93	252	271	67	243
April .	135	113	266	275	76	264
Mai ..	129	113	249	276	96	256
Juni .	146	127	256	278	113	278
Juli ..	99	108	293	302	71	303
Aug. .	88	104	295	296	78	276
Sept. .	153	116	296	302	86	317
Okt. .	118	99	320	292	86	287
Nov. .	87	93	297	296	79	297
Des. .	112	99	281	281	77	292
1948						
Jan. .	71	80	319	306	84	280
Feb. .	86	89	298	307	89	280
Mars .	86	73	334	330	77	301
April .	100	99	324	318	93	296
Mai ..	89	78	298	306	82	312
Juni .	101	88	309	304	88	305
Juli ..	84	89	320	317	65	323
Aug. .	92	99	299	290	71	312
Sept. .	110	103	319	303	81	342
Okt. .	129	98	336	293	77	340
Nov. .	118	110	307	310	83	306
Des. .	135	119	300	297	85	312
1949						
Jan. .	91	98	297	295	80	318
Feb. .	126	115	317	296	82	312
Mars .	109	109	303	290	109	321
April .	97	102	284	294	94	307
Mai ..	153	119	302	301	85	287
Juni .	121	109	301	296	80	281
Juli ..	94	106	297	287	75	313
Aug. .	120	100	276	271	69	286
Sept. .	116	100	299	280	76	286
Okt. .	139	111	311	290	81	284
Nov. .	109	105	295	301	87	303
Des. .	124	113	355	322	91	282
1950						
Jan. .	138	115	338	327	103	285
Feb. .	94	94	341	314	107	291
Mars .	164	129	339	317	121	303
April .	111	111	344	338	101	274
Mai ..	135	114	315	326	108	283
Juni .	141	135	325	327	112	299
Juli ..	109	105	326	326	113	310
Aug. .	88	97	342	341	109	331
Sept. .	107	110	352	335	113	307
Okt. .	126	110	325	344	130	310
Nov. .	..	..	..	..	..	..
Des. .	..	..	..	..	..	..

[1]) Mer detaljerte oppgaver over utenrikshandelen er gitt i tabellavdelingen for de enkelte næringsveier.
[2]) Prisene beregnet cif for innførselen og fob for utførselen. [3]) Herav erstatninger 6,2 som ikke er fordelt på måneder.

XVIII. Valutakurser og prisnivå.

År og måneder	a) Valutakurser: Notering i kr. på Oslo Børs for: $	£	Fr. frcs.	Sv. kr.	D. kr.	b) Prisnivå i Norge: Indeks for engrospriser: Totalindeks	Jordbruksvarer: Vegetabilske	Animalske	I alt	Förstoffer og gjødning	Kolonialvarer	Industrivarer: Råvarer og halvfabrikata	Helfabrikata	I alt	Indeks for leveomkostn.: Total	Matvarer
1931	4,050	18,080	15,97	100,92	100,29	79,3	72,7	84,6	80,7	66,2	89,4	74,0	82,6	79,0	56,1	56,7
1932	5,583	19,463	22,01	102,99	104,83	79,7	75,5	75,6	75,5	69,5	111,8	72,8	84,5	79,6	54,9	54,4
1933	4,816	19,743	23,53	103,23	89,42	79,5	76,0	71,5	73,0	68,2	116,3	73,8	84,5	80,1	54,2	53,0
1934	3,975	19,900	26,12	102,85	89,25	81,0	75,2	75,9	75,7	69,5	110,4	76,0	86,0	81,8	54,3	53,6
1935	4,082	19,900	27,02	102,85	89,25	83,1	83,6	81,3	82,0	75,9	105,5	76,5	86,1	82,1	55,5	56,2
1936	4,025	19,900	24,70	102,85	89,25	87,4	86,9	85,6	86,0	83,6	103,6	82,3	90,2	86,9	56,9	58,5
1937	4,043	19,900	16,55	102,85	89,25	101,6	109,5	94,4	99,3	94,3	106,3	106,1	101,2	103,2	61,0	64,2
1938	4,090	19,900	11,93	102,84	89,25	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	63,0	66,8
1939	4,315	19,110	11,09	103,65	88,07	101,7	90,6	99,2	96,6	98,9	113,2	103,0	102,6	102,8	63,8	67,9
1940	4,400	[1]) 17,606	[1]) 9,86	105,23	85,41	133,2	100,5	117,5	112,5	115,1	137,2	154,6	131,6	142,1	74,4	81,7
1941	4,400	17,750	9,80	105,10	85,40	162,9	104,7	142,7	131,4	129,3	189,5	177,3	173,3	175,1	87,2	97,6
1942	4,400	17,750	10,00	105,10	91,86	172,3	108,0	148,9	136,7	132,6	205,2	182,5	187,9	185,5	92,4	101,7
1943	4,400	17,750	10,00	105,10	92,25	174,9	110,3	150,4	138,5	133,7	200,8	186,7	191,1	189,1	94,7	102,9
1944	4,400	17,750	10,00	105,10	92,25	176,6	110,3	150,4	138,5	134,0	204,7	187,8	194,1	191,3	95,9	103,3
1945	4,764	19,219	9,99	113,73	99,60	177,1	116,4	152,5	141,7	135,8	194,8	188,4	194,2	191,5	97,6	104,3
1946	4,970	20,032	4,18	127,76	103,75	169,0	126,6	160,8	150,6	143,3	151,6	200,5	160,4	178,7	100,1	104,8
1947	4,970	20,020	4,18	138,30	103,64	175,2	140,7	174,0	164,0	146,2	122,1	217,4	159,2	185,7	100,6	103,8
1948	4,970	20,020	2,36	138,30	103,60	181,3	148,5	174,0	166,4	146,7	111,1	234,4	161,9	194,9	99,9	101,2
1949	5,588	20,020	1,91	138,30	103,60	184,3	148,0	174,1	166,3	148,0	105,9	239,7	166,6	199,9	100,0	100,0
1950	7,150	20,020	2,049	138,30	103,60	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
1948																
Jan.	4,970	20,020	3,810	138,30	103,60	179,8	149,2	174,0	166,6	146,0	120,0	226,8	162,9	191,9	99,6	102,0
Feb.	4,970	20,020	2,325	138,30	103,60	180,1	149,2	174,0	166,6	146,8	120,0	226,7	163,6	192,3	100,0	102,5
Mars	4,970	20,020	2,325	138,30	103,60	180,4	152,9	174,0	167,7	146,8	120,0	226,7	163,7	192,3	100,5	103,0
April	4,970	20,020	2,325	138,30	103,60	181,1	152,9	174,0	167,7	146,8	120,0	227,7	164,8	193,4	100,9	103,8
Mai	4,970	20,020	2,325	138,30	103,60	180,9	152,9	174,0	167,7	146,8	106,8	234,4	160,7	194,2	101,1	104,1
Juni	4,970	20,020	2,325	138,30	103,60	182,0	152,9	174,0	167,7	146,8	106,8	237,8	161,1	196,0	100,3	101,9
Juli	4,970	20,020	2,325	138,30	103,60	182,1	154,1	174,0	168,0	146,8	106,8	237,8	161,1	196,0	100,3	102,1
Aug.	4,970	20,020	2,325	138,30	103,60	181,0	143,1	174,0	164,7	144,7	106,7	237,4	160,9	195,7	99,5	100,3
Sept.	4,970	20,020	2,325	138,30	103,60	181,3	143,1	174,0	164,7	146,7	106,7	237,7	160,9	195,9	99,2	98,9
Okt.	4,970	20,020	2,124	138,30	103,60	181,4	143,1	174,0	164,7	147,2	106,7	237,8	161,1	196,0	99,0	98,5
Nov.	4,970	20,020	1,890	138,30	103,60	182,3	143,1	174,0	164,7	147,2	106,7	240,9	160,9	197,3	98,9	98,4
Des.	4,970	20,020	1,890	138.30	103,60	182,6	145,5	174,0	165,5	147,9	105,6	241,2	161,1	197,5	99,1	98,5
1949																
Jan.	4,970	20,020	1,890	138,30	103,60	182,8	145,5	174,0	165,5	147,9	105,6	241,3	161,5	197,8	99,1	98,5
Feb.	4,970	20,020	1,890	138,30	103,60	182,9	145,5	174,0	165,5	148,7	105,6	241,3	161,6	197,9	99,2	98,6
Mars	4,970	20,020	1,890	138,30	103,60	183,2	145,5	174,0	165,5	149,4	105,6	241,7	162,1	198,3	99,3	98,8
April	4,970	20,020	1,883	138,30	103,60	183,2	148,0	174,0	166,3	149,4	105,6	242,1	161,4	198,1	99,6	99,3
Mai	4,970	20,020	1,833	138,30	103,60	182,9	148,2	174,0	166,3	149,4	106,3	240,7	161,5	197,5	99,9	99,9
Juni	4,970	20,020	1,833	138,30	103,60	182,7	148,2	174,0	166,3	149,4	106,3	240,2	161,4	197,2	100,0	100,1
Juli	4,970	20,020	1,833	138,30	103,60	186,5	150,6	173,6	166,8	149,6	106,3	240,0	171,8	202,8	100,1	100,0
Aug.	4,970	20,020	1,833	138,30	103,60	185,8	156,7	174,2	169,0	147,3	106,3	237,8	170,5	201,2	102,7	105,6
Sept.	5,842	20,020	1,914	138,30	103,60	185,1	147,6	174,2	166,3	147,3	106,3	237,8	170,5	201,1	100,4	100,8
Okt.	7,150	20,020	2,049	138,30	103,60	184,9	145,7	174,2	165,7	145,8	106,3	237,8	170,5	201,2	99,9	99,3
Nov.	7,150	20,020	2,049	138,30	103,60	184,8	145,7	174,2	165,7	145,8	106,3	237,7	170,4	201,0	100,0	99,4
Des.	7,150	20,020	2,049	138,30	103,60	187,1	148,2	174,2	166,4	146,5	104,1	237,9	176,4	204,4	100,1	99,5
1950																
Jan.	7,150	20,020	2,049	138,30	103,60	186,1	148,2	167,1	161,5	146,5	104,1	238,0	176,7	204,6	100,4	99,6
Feb.	7,150	20,020	2,049	138,30	103,60	187,7	150,6	167,1	162,2	147,2	104,1	241,4	177,7	206,7	100,3	99,3
Mars	7,150	20,020	2,049	138,30	103,60	188,3	153,1	168,8	164,1	147,2	104,1	241,6	177,9	206,9	100,9	100,1
April	7,150	20,020	2,049	138,30	103,60	203,5	191,6	175,3	180,2	176,2	152,7	244,6	195,0	217,6	103,7	106,9
Mai	7,150	20,020	2,049	138,30	103,60	203,7	191,6	175,3	180,2	176,2	153,1	245,0	195,2	217,9	104,4	108,5
Juni	7,150	20,020	2,049	138,30	103,60	204,3	193,9	175,3	180,8	176,2	153,1	246,1	195,5	218,5	104,5	109,0
Juli	7,150	20,020	2,049	138,30	103,60	208,2	193,9	177,2	182,2	230 4	153,1	246,1	195,9	218,8	104,8	109,7
Aug.	7,150	20,020	2,049	138,30	103,60	215,5	181,6	181,6	181,6	233,0	153,1	263,4	202,1	230,0	104,7	108,4
Sept.	7,150	20,020	2,049	138,30	103,60	222,3	184,1	216,1	206,6	235,1	153,1	265,6	203,0	231,5	108,3	115,0
Okt.	7,150	20,020	2,049	138,30	103,60	225,7	184,1	217,3	207,4	235,1	153,1	273,5	205,7	236,5	108,9	114,2
Nov.	7,150	20,020	2,049	138,30	103,60	228,9	186,5	225,4	213,8	228,3	153,1	277,9	207,8	239,7	110,5	116,7
Des.	7,150	20,020	2,049	138,30	103,60	230,8	190,2	228,1	216,8	228,2	156,6	279,5	209,5	241,3	..	..

[1]) 7 måneder.

XVIII. Valutakurser og prisnivå (forts.). | XIX. Penger og kreditt.

År og måneder	c) Prisnivå i forskjellige land. (1938 = 100)								a) Renten		b) Norges Bank[6])		
	Indeks for engrospriser				Indeks for leveomkostninger								
	Sverige	Danmark	Storbritannia	Sambandsstatene	Sverige	Danmark	Storbritannia	Sambandsstatene	Norges Banks vekseldiskonto[3])	Øyeblikkelig rente på obligasjoner[4])	Gullbeholdning	Midlertidige anbringelser i gull	Kontotilg.h. og kortsikt. investeringer utlandet
									Pst.	Pst.	Mill. kr.	Mill. kr.	Mill. kr.
1932	..	75	84	83	[1]) 95	[2]) 85	92	..	4,63	5,02	118	26,0	30,3
1933	..	80	84	84	93	87	90	..	3,67	4,95	118	25,0	4,8
1934	..	88	87	95	93	90	91	..	3,50	4,67	119	16,4	39,7
1935	90	89	88	102	94	93	92	97	3,50	4,44	119	66,3	36,1
1936	92	94	93	103	96	95	94	98	3,54	4,52	119	96,2	96,2
1937	103	107	107	110	98	98	99	102	4,00	4,46	135	44,9	192,8
1938	100	100	100	100	100	100	100	100	3,50	4,33	153	53,5	191,2
1939	103	106	101	98	102	101	102	99	3,83	4,58	120	86,6	86,0
1940	131	154	135	100	114	124	119	99	3,50	[5])4,50	[7]) ..	[7]) ..	[7]) ..
1941	155	181	151	111	130	147	127	104	3,00	3,67	..	..	..
1942	171	190	157	125	141	153	128	116	3,00	3,54	..	..	..
1943	177	191	160	131	143	156	127	123	3,00	3,52	..	..	..
1944	177	194	164	132	142	158	129	124	3,00	3,45	..	..	..
1945	175	190	167	134	142	159	130	127	3,00	3,42	241	115,7	94,0
1946	168	188	173	153	142	158	131	138	2,50	[8]) ..	239,8	166,2	641,3
1947	179	207	190	192	147	162	[9])..	157	2,50	2,50	184,7	147,8	377,5
1948	194	227	217	209	154	166	108	169	2,50	2,49	184,7	48,1	316,1
1949	195	232	228	198	157	168	111	168	2,50	2,50	184,7	67,9	232,4
1950	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
1948													
Jan.	186	216	210	210	..	164	104	167	2,50	2,51	184,7	139,0	417,5
Feb.	188	217	215	204	..	..	106	166	2,50	2,50	184,7	135,0	440,2
Mars	189	218	215	204	154	..	106	165	2,50	2,50	184,7	118,2	449,5
April	192	221	217	206	..	164	108	167	2,50	2,49	184,7	117,8	409,4
Mai	193	226	218	208	..	..	108	169	2,50	2,48	184,7	117,7	446,4
Juni	195	229	220	210	155	..	110	170	2,50	2,48	184,7	117,3	445,8
Juli	195	231	220	214	..	167	108	172	2,50	2,48	184,7	117,2	411,9
Aug.	196	232	219	215	..	..	108	173	2,50	2,47	184,7	113,3	427,9
Sept.	196	232	218	214	157	..	108	173	2,50	2,48	184,7	113,2	363,0
Okt.	196	232	218	209	..	167	108	172	2,50	2,48	184,7	78,4	308,2
Nov.	196	232	219	208	..	..	109	170	2,50	2,48	184,7	48,0	338,6
Des.	196	235	219	205	157	..	109	169	2,50	2,49	184,7	48,1	316,1
1949													
Jan.	196	234	219	204	..	169	109	169	2,50	2,49	184,7	47,9	328,6
Feb.	196	233	219	201	..	..	109	167	2,50	2,49	184,7	47,8	341,7
Mars	196	233	219	202	157	..	109	168	2,50	2,50	184,7	47,6	321,8
April	195	233	225	200	..	169	109	168	2,50	2,50	184,7	47,6	324,1
Mai	195	233	229	199	..	..	111	167	2,50	2,51	184,7	47,5	274,8
Juni	195	232	230	197	157	..	111	168	2,50	2,53	184,7	47,5	254,2
Juli	195	229	227	196	..	167	111	167	2,50	2,51	184,7	47,5	255,7
Aug.	194	228	227	195	..	..	111	167	2,50	2,51	184,7	47,3	271,1
Sept.	195	230	228	196	158	..	112	168	2,50	2,51	184,7	68,0	280,9
Okt.	197	232	235	193	..	167	112	167	2,50	2,50	184,7	67,9	289,7
Nov.	197	235	238	193	..	..	112	167	2,50	2,48	184,7	67,9	249,7
Des	198	241	239	192	157	..	113	166	2,50	2,49	184,7	67,9	232,4
1950													
Jan.	198	249	242	193	..	171	113	166	2,50	2,49	184,7	63.3	307,3
Feb.	199	250	242	195	..	..	113	165	2,50	2,49	184,7	61,3	309,9
Mars	199	251	243	195	158	..	113	166	2,50	2,50	184,7	57,2	344,9
April	200	253	247	195	..	175	114	166	2,50	2,52	184,7	45,0	386,9
Mai	200	254	252	199	..	..	114	167	2,50	2,53	184,7	59.1	345,3
Juni	202	253	254	200	158	..	114	169	2,50	2,54	184,8	59,1	314,4
Juli	202	254	257	208	..	176	114	171	2,50	2,65	184,8	58,9	302,7
Aug.	203	261	260	212	..	..	113	171	2,50	2,63	184,8	58,9	329.4
Sept.	205	268	269	215	159	..	114	172	2,50	2,62	184,8	58,8	390,2
Okt.	207	273	276	..	..	181	115	..	2,50	2,61	184,8	58.8	381,3
Nov.	..	..	285	..	..	..	..	..	2,50	2,66	184,8	58,6	377,8
Des.	..	..	..	..	..	..	..	..	..	2,68	..	..	..

[1]) Direkte skatter og sosiale tilskott er ikke tatt med. [2]) Inkl. skatter. [3]) I gj.snitt pr. år og ved utgangen av hver måned. [4]) Til 1933 gj.snitt av 5 pst. statsobl. 1915 I og II, 1922 og hypotekb.obl. 1915/16/17; fra 1934 til og med 1936 gj.snitt av 4½ pst. statsobl. 1931 I og II, 1933, hypotekb.obl. 1914 og kom.b.obl. 1933. Fra 1937 gj.snitt av 4½ pst. statsobl. 1931 I, 1936 I og II, kom.b.obl. 1933 og 1934 og hypotekb.obl. 1936. Fra januar 1944 gj.snitt av 3½ pst. statsobl. 1941 II, 1942, 1942 II, 1943, kom.b.obl. 1938, 1942, 1943 og hypotekb.-obl. 1942. Fra mai 1945 er kom.b.obl. 1938 erstattet med 1942 II. Fra juli 1946 gj.snitt av 2½ pst. statsobl. 1943, 1942, 1942 II, 1941 II, 1946 III, hypotekb.obl. 1946, 1946 II og Småbruk- og boligb.obl. 1946. [5]) Renten på obligasjonene ble redusert fra 4,5 til 3,6 pst. fra 1 juni 1940. [6]) Ultimotall. [7]) I tiden april 1940—mai 1945 ble gull- og valutabeholdningene administrert av Norges Bank i London og av Staten. I tiden mai-november 1945 kom regnskapene for Norges Bank i London etter hvert inn i totalsummen. [8]) 1. halvår: 3,43; 2. halvår: 2,49. [9]) Ny indeks 17. juni 1947 = 100. Gjennomsnitt jan.—mai: 132, gjennomsnitt juni—des.: 101.

XIX. Penger og kreditt (forts.)

År og måneder	b) Norges Bank (forts.)[1]												
	Seddel-omløp	Folioinnskott					Riks-inn-skott	Utlån og diskontering	Rentebærende verdipapirer		Den tyske okkupasjons konto		
		I alt[2]	Staten	Andre offentlige konti[3]	Innenlandske banker	Andre			I alt	Herav norske	Netto disponert av okkupasjonsmakten[4]	Avbetalinger av Staten og andre	Kontoen etter fradrag[5]
	Mill. kr.	Mill. kr.	Mill. kr.	Mil.. kr.	Mill. kr.	Mill. kr.	Mill. kr.	Mill. kr.	Mill. kr.	Mill. kr.	Mill. kr.	Mill. kr.	Mill. kr.
1932	315	77	7	..	70		—	252	27	26	—	—	—
1933	327	63	10	..	53		—	274	29	28	—	—	—
1934	333	82	9	..	73		—	263	34	32	—	—	—
1935	348	80	23	..	57		—	223	39	28	—	—	—
1936	429	105	49	..	56		—	222	54	42	—	—	—
1937	449	102	41	..	61		—	123	106	66	—	—	—
1938	477	131	38	..	92		—	117	137	111	—	—	—
1939	575	95	7	..	88		—	308	116	103	—	—	—
1940	1 042	601	93	..	508		—	92	—	82	1 257	100	1 157
1941	1 528	2 131	1 096	..	623	412	—	42	—	73	3 536	250	3 286
1942	2 137	2 711	1 576	..	640	495	—	28	—	72	5 852	1 300	4 552
1943	2 578	3 877	2 075	..	1 070	732	—	19	—	71	8 166	2 050	6 116
1944	3 015	4 643	2 885	..	1 205	553	—	24	—	71	10 383	3 051	7 333
1945	1 474	6 317	4 832	..	679	806	490	23	—	7	11 052	3 050	8 002
1946	1 933	6 050	4 432	613	742	263	941	81	189	79	11 046	3 105	7 941
1947	2 088	5 298	3 085	685	1 315	213	847	94	183	72	11 042	3 119	7 923
1948	2 159	5 222	3 282	761	819	360	750	72	164	54	11 043	3 119	7 924
1949	2 308	4 422	1 935	793	1 326	368	580	85	158	48	11 043	3 929	7 114
1950	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
1948													
Jan.	1 985	5 415	3 089	756	1 365	205	844	76	182	72	11 042	3 119	7 923
Feb.	1 954	5 460	3 023	751	1 408	278	841	34	181	71	11 043	3 119	7 924
Mars	1 970	5 526	3 257	710	1 282	277	837	107	178	68	11 043	3 119	7 924
April	1 963	5 486	3 133	718	1 304	331	832	106	175	65	11 043	3 119	7 924
Mai	1 960	5 543	3 253	699	1 258	333	826	109	175	65	11 043	3 119	7 924
Juni	1 986	5 514	3 204	714	1 242	353	810	107	172	62	11 043	3 119	7 924
Juli	2 039	5 448	3 136	741	1 193	378	771	76	170	60	11 043	3 119	7 924
Aug.	2 052	5 421	3 138	736	1 174	373	767	55	168	58	11 043	3 119	7 924
Sept.	2 052	5 341	3 125	691	1 181	344	762	36	167	57	11 043	3 119	7 924
Okt.	2 042	5 287	3 142	712	1 125	308	758	43	164	54	11 043	3 119	7 924
Nov.	2 030	5 335	3 220	785	1 005	325	754	51	164	54	11 043	3 119	7 924
Des.	2 159	5 222	3 282	761	819	360	750	72	164	54	11 043	3 119	7 924
1949													
Jan.	2 035	5 254	3 115	795	976	368	747	58	163	53	11 043	3 229	7 814
Feb.	1 996	5 318	3 190	796	978	353	743	76	161	51	11 043	3 230	7 813
Mars	2 016	5 304	3 222	842	869	370	738	85	161	51	11 043	3 229	7 813
April	2 024	5 326	3 269	826	853	378	714	78	158	48	11 043	3 230	7 813
Mai	2 028	5 228	3 115	863	902	349	661	87	158	48	11 043	3 330	7 713
Juni	2 116	5 099	3 035	843	841	379	639	81	158	48	11 043	3 330	7 713
Juli	2 162	5 089	2 759	891	1 014	423	621	71	158	48	11 043	3 330	7 713
Aug.	2 170	5 058	2 394	899	1 303	461	611	40	158	48	11 043	3 330	7 713
Sept.	2 174	4 600	2 186	721	1 375	319	603	39	158	48	11 043	3 929	7 114
Okt.	2 166	4 608	2 062	841	1 374	332	592	45	158	48	11 043	3 929	7 114
Nov.	2 157	4 573	2 093	809	1 348	323	586	49	158	48	11 043	3 929	7 114
Des.	2 308	4 422	1 935	793	1 326	368	580	85	158	48	11 043	3 929	7 114
1950													
Jan.	2 177	4 618	1 976	887	1 395	360	574	77	157	47	11 043	3 929	7 114
Feb.	2 151	4 630	1 960	862	1 472	336	569	37	157	47	11 043	3 931	7 112
Mars	2 205	4 622	2 058	822	1 396	346	564	36	157	47	11 043	3 931	7 112
April	2 191	4 698	2 192	773	1 402	331	559	37	157	47	11 043	3 931	7 112
Mai	2 165	4 686	2 127	776	1 444	339	555	40	157	47	11 043	3 931	7 112
Juni	2 242	4 562	1 943	801	1 422	396	550	38	157	47	11 043	3 931	7 112
Juli	2 275	4 602	1 957	772	1 406	467	543	34	157	47	11 043	3 931	7 112
Aug.	2 274	4 639	2 020	750	1 377	492	538	32	157	47	11 043	3 931	7 112
Sept.	2 244	4 746	2 243	693	1 268	542	528	32	157	47	11 043	3 931	7 112
Okt.	2 228	4 751	2 342	724	1 167	518	523	35	157	47	11 043	3 931	7 112
Nov.	2 244	4 728	2 513	794	933	488	518	34	157	47	11 043	3 931	7 112
Des.	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..

[1]) Ultimotall. [2]) Tyske foliomidler er ikke tatt med. [3]) T. o. m. august 1946 regnet sammen med kontoen «Andre». [4]) Norges Banks samlede utbetalinger til den tyske okkupasjonsmakt minus tyske foliomidler og tyske innbetalinger via Clearinginstituttet. [5]) På grunn av avrundinger stemmer ikke tallene alltid med differansen mellom tallene i de to foregående kolonner.

XIX. Penger og kreditt (forts.).

År og måneder	c) Private aksjebanker og sparebanker														
	Private aksjebanker [1])											Sparebanker [1])			
	Innskott		Utlån ekskl. pantobl. og rediskont.	Pantobligasjoner	I regning med utenl. banker [5])	Rediskonteringer (innenlands)	Likvide midler					Innskott		Utlån ekskl. pantobligasjoner	Pantobligasjoner
	I alt	Folio [4])					Kassebeholdning [6])	I Norges Bank	Statsveksler	Ihendehaverobligasjoner	Aksjer	I alt	Folio [4])		
	Mill. kr.	Mill. kr.	Mill. kr.	Mill. kr.	Mill. kr.	Mill. kr.	Mill. kr.	Mill. kr.	Mill. kr.	Mill. kr.	Mill. kr.	Mill. kr.	Mill. kr.	Mill. kr.	Mill. kr.
1930	1 025	132	1 127	97,5	÷ 10,0	54,8	25,3	34,0	—	298,2	61,1	2 234	—	935	557
1931	948	116	1 077	98,4	÷ 10,2	57,7	28,9	20,4	—	244,4	54,5	2 150	—	892	566
1932	852	101	1 007	88,9	÷ 3,4	40,5	21,2	33,3	—	217,6	58,7	2 114	—	878	566
1933	801	84	966	92,0	÷ 5,5	36,4	23,5	24,1	—	216,3	48,8	2 051	—	810	571
1934	799	100	921	92,6	+ 12,1	31,3	27,9	28,6	—	171,1	41,4	1 980	—	782	578
1935 [2])	864	119	961	93,3	+ 16,6	2,0	26,4	22,1	—	173,1	31,9	1 990	—	759	588
1936	840	128	945	99,9	+ 20,1	1,5	28,1	20,9	—	155,2	29,8	1 863	—	712	595
1937	939	137	989	106,6	+ 1,1	2,1	29,2	28,4	—	172,2	33,0	1 890	20	687	610
1938	1 011	143	1 009	116,4	+ 16,4	1,2	30,5	32,9	—	244,4	33,0	1 971	25	681	628
1939	984	177	1 116	120,9	÷ 1,0	20,0	35,6	17,3	—	186,5	31,2	1 926	28	698	665
1940	1 401	569	966	124,6	+ 3,2	1,0	47,6	312,3	—	319,2	31,2	1 820	162	608	650
1941	1 844	903	723	145,6	+ 7,8	—	59,5	538,1	531	967,2	32,0	2 066	292	507	608
1942	2 161	1 098	625	171,5	+ 7,1	—	52,5	475,8	1 097	457,6	35,7	2 424	411	400	564
1943	2 555	1 329	541	187,1	+ 1,5	—	58,0	833,8	1 386	396,1	31,5	2 838	539	327	523
1944	2 782	1 458	490	193,0	÷ 9,8	—	50,1	920,8	1 724	521,8	29,6	3 325	686	276	487
1945	3 538	2 036	657	212,8	+ 4,4	—	63,3	479,6	2 645	507,0	28,5	4 118	912	278	476
1946	3 255	1 698	1 117	274,9	+ 27,0	—	98,6	604,6	1 716	541,0	35,1	4 004	700	458	607
1947	3 914	2 140	1 545	362,5	+ 13,4	—	87,3	1 189,3	954	859,8	41,1	4 019	637	718	748
1948	3 987	2 043	1 916	493,6	÷ 3,3	—	76,6	745,3	823	998,4	44,3	4 280	701	866	855
1949	3 998	1 907	2 073	657,8	+ 3,9	0,5	108,7	1 204,1	81	964,8	46,9	4 488	667	968	984
1948	[3])	[3])	[3])	[3])	[3])	[3])	[3])	[3])	[3])	[3])	[3])	[3])	[3])	[3])	[3])
Jan.	4 158	2 408	1 497	373,3	÷ 16,7	—	76,3	1 244,3	999	818,4	40,2	3 148	491,9	550	528
Feb.	4 261	2 491	1 530	398,4	÷ 19,1	—	75,7	1 282,0	991	822,7	40,1	3 175	503,6	563	535
Mars	4 224	2 447	1 555	407,4	÷ 24,1	—	85,7	1 152,2	971	882,0	40,2	3 175	492,2	581	542
April	4 295	2 505	1 597	414,4	÷ 18,5	—	83,1	1 170,5	955	882,9	40,3	3 181	496,9	589	546
Mai	4 357	2 545	1 626	424,0	÷ 8,3	—	83,6	1 138,9	1 012	911,5	41,2	3 191	502,8	597	552
Juni	4 373	2 552	1 647	428,3	÷ 19,7	—	80,5	1 146,0	1 038	906,7	41,2	3 219	518,7	603	556
Juli	4 349	2 515	1 682	431,1	÷ 17,7	—	69,3	1 083,8	1 025	928,7	41,6	3 222	498,2	603	562
Aug.	4 328	2 478	1 686	435,3	÷ 19,5	—	74,5	1 053,9	1 026	944,7	42,6	3 224	495,8	606	566
Sept.	4 362	2 525	1 726	443,3	÷ 25,2	—	74,9	1 091,5	978	945,9	41,9	3 245	512,8	618	570
Okt.	4 255	2 417	1 759	455,2	÷ 20,2	—	75,4	1 019,6	922	955,7	42,2	3 269	541,3	633	577
Nov.	4 228	2 388	1 804	464,7	÷ 31,3	—	80,5	914,4	876	990,6	42,4	3 269	546,3	642	582
Des.	3 886	2 022	1 863	473,7	÷ 2,6	—	73,6	741,5	821	971,3	41,9	3 275	529,1	658	589
1949															
Jan.	4 177	2 261	1 875	475,7	÷ 35,2	—	79,0	867,8	759	978,2	41,5	3 333	543,2	655	593
Feb.	4 182	2 238	1 894	491,4	÷ 28,9	—	78,8	884,4	740	972,8	41,6	3 330	519,6	659	599
Mars	4 198	2 241	2 022	517,0	÷ 10,4	—	78,9	782,5	690	955,1	41,6	3 339	511,1	666	605
April	4 201	2 236	2 057	517,9	÷ 3,2	—	80,6	753,7	661	961,8	41,8	3 354	518,4	666	612
Mai	4 242	2 269	2 083	537,2	+ 8,9	—	78,3	810,0	642	934,1	42,5	3 374	521,2	662	616
Juni	4 187	2 216	2 098	544,4	+ 4,0	—	102,7	748,5	657	925,6	43,3	3 392	521,0	669	626
Juli	4 157	2 174	2 077	555,6	+ 2,6	—	86,2	923,1	575	898,0	46,4	3 413	514,6	667	633
Aug.	4 166	2 163	2 082	567,5	÷ 5,0	—	87,4	1 189,5	326	898,7	46,6	3 409	496,0	675	640
Sept.	4 167	2 169	2 085	627,0	+ 9,1	—	90,2	1 211,3	254	870,1	47,0	3 412	505,3	679	647
Okt.	4 168	2 178	2 078	618,8	+ 6,6	—	89,2	1 263,2	176	921,5	46,9	3 423	517,8	694	655
Nov.	4 110	2 117	2 069	630,5	+ 8,5	—	95,4	1 244,4	121	928.6	46,8	3 424	531,1	702	664
Des.	3 892	1 885	2 060	634,0	+ 6,2	—	105,1	1 199,5	81	942,5	44,5	3 402	502,7	726	674
1950															
Jan.	4 132	2 091	2 075	651,5	÷ 14,4	—	103,9	1 249,3	79	988,5	44,5	3 506	551,3	723	680
Feb.	4 207	2 143	2 108	659,4	÷ 10,0	—	95,1	1 314.9	79	973,3	45,1	3 512	539,4	736	685
Mars	4 161	2 084	2 190	674,9	÷ 39,7	—	91,8	1 231,8	50	961,1	44,2	3 521	535,6	752	692
April	4 213	2 133	2 262	674,7	÷ 29,7	—	104,0	1 232,2	40	971,3	44 2	3 546	556,7	762	700
Mai	4 236	2 153	2 306	673,8	÷ 23.8	—	113,9	1 225,0	40	959,0	44,0	3 543	549.4	774	709
Juni	4 202	2 091	2 340	672,2	÷ 20,8	—	112,8	1 208,0	3	981,9	44,2	3 550	549,9	789	717
Juli	4 218	2 089	2 303	678 5	÷ 16.8	—	106,5	1 219,2	15	991,4	44,0	3 541	521,4	781	724
Aug.	4 240	2 105	2 289	682,6	÷ 10,7	—	110,3	1 203,0	15	992,7	44,2	3 508	487,7	785	731
Sept.	4 206	2 070	2 329	683,3	÷ 12,2	—	106,8	1 089,0	25	1 005,3	44,3	3 525	516,6	792	742
Okt.	4 193	2 061	2 335	679,1	8,0	0,2	114,9	1 001.5	24	1 002,6	44.2	3 510	512,2	802	752
Nov.	4 089	1 968	2 419	688,6	÷ 11,2	—	115,0	777,0	23	993,0	44,1	3 504	526,5	812	764
Des.	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..

[1]) Ultimotall. [2]) F. o. m. desember 1935 opphørte statistikken for banker under likvidasjon. Tallene gjelder fra da av bare de frie banker. [3]) Månedstallene omfatter bare større banker. Disse representerer ca. 98 pst. av forvaltningskapitalen i aksjebanker og ca. 78 pst. i sparebanker. [4]) Termininnskott er medregnet. [5]) + = tilgodehavende, ÷ = gjeld. [6]) Inklusive tilgodehavende på postgiro og beholdning av utenlandske sedler og mynter.

XIX. Penger og kreditt (forts.).

År og måneder	c) Private aksjebanker og sparebanker (forts.)[1]								d) Bankklarering Oslo
	Sparebanker				Beregnede tall for alle banker[4]				
	Kassebeholdning[2]	I Norges Bank	Statsveksler	Verdipapirer, vesentl. ihendehaverobl.	Innskott	Utlån ekskl. pantelån	Egne verdipapirer[5]	I kasse og i Norges Bank	
	Mill. kr.	Mill. kr.	Mill. kr.	Mill. kr.	Mill. kr.	Mill. kr.	Mill. kr.	Mill. kr.	Mill. kr.
1930	16,9	5,1	—	740	3 259	2 118	1 030	81	3 208
1931	21,5	23,6	—	724	3 098	2 027	973	94	2 883
1932	15,5	20,1	—	729	2 966	1 934	961	90	2 339
1933	16,2	19,2	—	751	2 852	1 812	975	83	2 550
1934	39,5		—	703	2 779	1 755	904	96	2 396
1935	37,5		—	710	2 854	1 723	915	86	2 853
1936	35,6		—	655	2 703	1 659	840	85	3 185
1937	34,1		—	681	2 829	1 678	886	92	3 737
1938	34,3		—	741	2 982	1 692	1 018	98	3 936
1939	31,0		—	704	2 910	1 846	922	84	4 251
1940	75,0		—	651	3 221	1 577	1 001	435	4 503
1941	127,9		60,6	749	3 910	1 230	1 809	726	7 335
1942	200,7		213,7	900	4 585	1 025	2 704	729	7 025
1943	303,6		407,1	1 020	5 393	868	3 240	1 196	7 167
1944	63,2	304,1	736,9	1 171	6 107	767	4 190	1 335	6 727
1945	281,4		1528,5	1 244	7 656	935	5 954	824	5 837
1946	46,0	139,6	1291,9	1 316	7 260	1 575	4 900	889	9 320
1947	48,8	112,9	762,8	1 542	7 879	2 252	4 179	1 444	11 430
1948	56,2	99,5	746,7	1 547	8 267	2 781	4 159	978	12 144
1949	60,4	128,6	331,4	1 819	8 443	3 073	3 281	1 500	
1948	[3]	[3]	[3]	[3]					
Jan.	36,1	101,1	655	1 299	8 376	2 259	4 203	1 505	967
Feb.	32,2	102,7	663	1 303	8 512	2 310	4 214	1 540	911
Mars	32,7	102,7	645	1 305	8 473	2 359	4 236	1 421	1 123
April	30,8	101,9	641	1 300	8 556	2 413	4 210	1 432	973
Mai	31,3	92,5	642	1 302	8 634	2 453	4 302	1 390	914
Juni	32,6	84,1	663	1 293	8 686	2 483	4 336	1 388	1 042
Juli	33,4	92,4	669	1 297	8 663	2 518	4 358	1 323	1 018
Aug.	31,7	89,2	674	1 294	8 659	2 527	4 379	1 292	802
Sept.	32,7	80,2	684	1 297	8 710	2 584	4 347	1 322	957
Okt.	32,1	92,1	666	1 296	8 633	2 637	4 279	1 262	1 167
Nov.	31,9	78,2	672	1 299	8 606	2 696	4 280	1 146	1 086
Des.	32,4	88,1	654	1 290	8 267	2 781	4 159	978	1 178
1949									
Jan.	40,1	95,6	654	1 308	8 639	2 789	4 126	1 133	992
Feb.	33,7	77,6	640	1 330	8 640	2 814	4 111	1 117	930
Mars	31,0	74,9	639	1 337	8 669	2 955	4 050	1 008	1 107
April	32,0	82,1	633	1 344	8 691	2 991	4 030	990	1 029
Mai	31,8	86,7	626	1 355	8 759	3 011	3 987	1 048	1 068
Juni	32,3	72,3	610	1 371	8 728	3 037	3 995	996	1 141
Juli	33,9	78,0	535	1 431	8 726	3 012	3 715	1 164	1 111
Aug.	34,4	93,8	458	1 464	8 728	3 028	3 578	1 452	853
Sept.	33,4	116,3	412	1 480	8 734	3 037	3 444	1 501	1 068
Okt.	35,9	91,8	388	1 542	8 749	3 049	3 487	1 528	1 161
Nov.	35,5	81,6	369	1 548	8 692	3 051	3 401	1 504	1 032
Des.	36,4	109,4	298	1 538	8 443	3 073	3 281	1 500	1 175
1950									
Jan.	44,5	138,6	261	1 601	8 867	3 098	3 322	1 601	1 100
Feb.	37,8	138,8	187	1 621	8 951	3 149	3 248	1 645	979
Mars	32,5	151,0	142	1 638	8 919	3 255	3 176	1 563	1 108
April	35,5	150,6	106	1 655	9 004	3 342	3 156	1 583	954
Mai	37,1	206,9	14	1 659	9 021	3 403	3 047	1 653	1 045
Juni	35,0	214,7	1	1 650	8 999	3 458	3 008	1 636	1 236
Juli	39,9	176,1	30	1 649	9 003	3 409	3 060	1 607	980
Aug.	36,8	160,0	31	1 644	8 982	3 401	3 057	1 571	919
Sept.	37,9	158,3	38	1 631	8 969	3 451	3 073	1 453	1 108
Okt.	39,2	151,7	38	1 623	8 936	3 470	3 059	1 368	1 172
Nov.	39,6	147,3	38	1 620	8 823	3 570	3 045	1 138	1 155
Des.	..	..	..	..	..	..	..	..	1 239

[1]) Ultimotall. [2]) Inklusive tilgodehavende på postgiro og beholdning av utenlandske sedler og mynter.
[3]) Månedstallene omfatter bare større sparebanker, som har ca. 80 pst. av forvaltningskapitalen i alle sparebanker.
[4]) Årstallene til og med 1948 er de endelige tall etter den årlige bankstatistikk. [5]) Inkl. statsveksler.

XIX. Penger og kreditt (forts.).

År og måneder	e) Fondsmarkedet												f) Betalingsforhold				
	Aksjer									Obligasjoner							
	Indeks for Oslo Børs' noteringer[1])						Omsetning av aksjer på Oslo Børs		Emisjon av aksjer			Totalomsetn. av verdipapirer ved meglere	Konkurser	Akkordforhandlinger	Antall utleggsforretninger[9])		Vekselprotester[10])
	Industri	Skipsfart	Hvalfangst	Banker	Forsikring	Total[2])	Antall i 1000	Verdi i 1000 kr.	Mill. kr.	Gj.snitt av obl.kurser	Omsetn. av obl. på Oslo Børs	Mill. kr.	Antall	Antall	i bygder	i byer	Pst.
1931..	50,2	55,5	67,2	97,3	123,4	63,2	18,9	7 495	17,8	99,8	29 895	655,6	621	210	7 694	2 080	2,7
1932..	43,4	44,6	45,4	98,2	122,1	54,8	12,8	4 660	33,4	99,6	31 165	581,1	755	333	8 936	2 339	2,6
1933..	55,1	49,2	61,9	112,0	135,2	64,1	17,9	6 717	10,9	101,1	36 112	748,7	583	200	7 373	2 155	2,0
1934..	58,7	56,0	72,9	112,9	147,0	70,1	24,4	6 190	23,4[3])	96,4	35 852	587,9	482	158	5 470	1 668	1,6
1935..	68,5	68,4	104,1	129,9	179,6	83,7	103,3	24 620	11,8	101,4	26 959	666,6	387	169	4 653	1 639	1,4
1936..	88,2	93,6	144,0	114,2	171,6	100,1	207,2	40 851	41,1	99,6	21 468	787,3	337	115	4 314	1 567	1,3
1937..	101,4	154,5	186,1	120,3	178,8	126,9	309,4	64 078	51,9	[4])101,0	16 435	928,8	286	88	3 734	1 543	1,2
1938..	91,6	129,5	129,3	129,1	171,8	113,0	106,8	15 350	11,6	103,9	17 583	816,8	294	128	3 469	1 405	1,3
1939..	95,3	132,7	124,1	126,4	160,2	114,7	122,3	15 196	23,8	98,6	15 429	..	316	101	3 754	1 611	1,4
1940..	102,1	140,8	142,7	106,5	136,6	117,1	140,5	14 541	2,2	87,8	23 376	531,8	243	81	2 856	1 164	2,1
1941..	140,3	169,6	172,5	123,7	153,8	148,4	315,7	40 572	66,0	98,2	56 693	1 481,8	111	20	2 245	844	0,4
1942..	152,2	202,6	185,5	135,0	178,3	168,8	230,0	26 732	11,6	101,8	54 144	1 455,1	53	2	1 161	408	0,3
1943..	152,3	238,9	211,8	139,9	194,3	183,4	163,8	18 705	9,8	102,3	64 623	1 521,9	86	3	748	427	0,4
1944..	151,9	241,3	248,6	146,6	204,1	186,5	198,9	17 680	19,6	[5])101,5	72 421	1 456,2	105	3	685	338	0,6
1945..	141,5	216,1	237,2	140,6	194,6	172,0	163,4	17 464	15,4	[6])102,4	77 732	1 315,5	103	—	611	401	0,7
1946..	135,6	199,5	204,7	145,5	173,7	162,7	165,9	14 166	78,3	[7]) [8]) ..	40 912	1 298,3	109	7	598	391	0,8
1947..	130,5	176,3	213,9	139,1	154,7	151,7	176,4	12 586	36,1	100,1	53 035	1 606,7	110	8	911	579	0,9
1948..	143,7	195,9	279,9	143,7	151,6	167,3	107,4	15 448	41,9	100,6	33 124	1 753,8	162	7	1 243	1 058	0,8
1949..	139,4	177,3	247,3	144,6	155,3	157,9	78,1	11 893	46,6	99,9	29 726	1 792,0	192	19	1 403	1 208	0,8
1948																	
Jan..	139,9	191,5	268,7	142,6	151,1	163,6	13,3	2 402	4,3	99,8	5 964	190,6	14	—			0,7
Feb..	140,7	196,2	269,7	136,1	149,6	164,5	16,7	2 105	0,2	100,0	4 815	314,1	11	—	278	245	0,6
Mars .	138,3	193,8	265,5	137,6	149,5	162,8	6,1	1 001	0,6	100,2	2 605	201,3	14	1			0,6
April .	138,7	197,8	276,2	139,8	150,2	165,2	7,6	1 106	4,5	100,4	3 117	141,8	14	—			0,7
Mai ..	142,8	199,9	281,3	141,2	149,9	168,4	15,8	1 739	14,4	100,7	1 327	113,6	20	1	325	260	0,8
Juni ..	145,6	204,0	283,4	144,9	150,9	171,4	12,7	1 636	4,9	101,0	583	91,1	15	1			0,8
Juli ..	145,0	200,4	286,5	146,0	150,0	169,8	5,7	635	2,0	100,8	1 484	88,4	10	—			1,0
Aug. .	146,9	200,0	293,3	146,3	150,8	170,8	3,8	719	4,4	101,0	941	62,1	12	—	368	255	1,0
Sept. .	145,5	192,3	283,3	146,2	151,1	167,1	7,0	1 111	1,4	101,0	1 447	150,9	14	—			0,9
Okt..	146,8	191,1	283,8	147,0	153,9	167,5	4,2	795	1,4	101,0	3 528	142,6	11	1			0,7
Nov. .	146,9	190,7	288,1	148,3	155,6	168,0	6,9	979	1,1	100,7	3 037	143,6	10	2	272	298	0,7
Des..	147,2	192,5	278,4	148,7	156,9	168,3	7,4	1 220	2,7	100,4	4 274	113,7	17	1			0,3
1949																	
Jan..	148,7	193,6	282,6	149,8	157,3	169,8	10,8	1 127	—	100,5	2 643	190,1	13	3			0,6
Feb..	147,4	192,0	267,5	144,2	156,7	167,3	9,1	1 311	2,3	100,2	3 240	100,5	12	—	320	323	0,6
Mars .	144,6	189,5	255,1	144,4	156,0	164,8	10,6	1 221	0,5	100,2	1 589	106,7	21	1			0,3
April .	138,1	183,1	238,4	143,3	153,5	158,6	4,2	758	0,6	100,0	1 370	94,9	14	—			0,7
Mai ..	137,1	178,8	234,0	144,8	155,2	156,7	4,6	639	1,6	99,8	4 616	123,2	14	2	431	302	0,3
Juni ..	130,6	169,6	227,2	140,9	153,3	149,9	5,9	1 116	4,4	98,8	2 359	99,1	20	4			0,9
Juli ..	129,5	163,2	218,6	139,7	152,0	146,8	1,3	372	2,1	99,5	2 028	273,2	17	3			1,0
Aug. .	135,0	166,8	236,5	143,3	152,1	151,5	4,5	688	1,3	99,5	2 050	176,7	11	—	265	189	1,0
Sept. .	139,0	169,3	240,3	145,0	154,1	154,6	9,2	1 603	—	99,6	1 731	132,6	16	—			1,1
Okt..	141,6	173,4	249,0	145,6	156,1	157,7	6,0	859	—	100,1	4 295	274,3	20	4			0,9
Nov. .	141,5	174,1	257,9	146,1	158,9	158,3	5,5	963	31,7	100,6	2 632	124,9	17	1	387	394	0,8
Des..	140,1	174,2	260,6	147,7	158,8	158,2	6,3	1 236	2,1	100,6	1 171	95,8	17	1			0,8
1950																	
Jan..	140,2	175,3	263,3	149,0	159,4	159,0	6,7	1 073	1,0	100,5	2 444	168,8	11	—			0,8
Feb..	141,3	173,6	250,6	144,2	159,5	157,9	2,9	798	1,6	100,2	1 313	124,3	23	1	625	462	0,8
Mars .	141,6	173,6	245,6	147,5	159,3	158,2	6,3	924	0,5	99,9	1 408	165,8	21	2			0,8
April .	143,7	177,3	263,0	148,3	160,2	161,4	9,2	1 002	0,1	99,2	5 813	99,4	23	1			0,8
Mai ..	143,5	178,4	265,0	148,3	159,2	161,8	14,1	1 278	7,3	98,8	6 319	161,7	9	2	392	417	0,8
Juni ..	147,5	181,6	280,3	149,4	158,8	165,4	10,2	1 548	1,0	98,4	2 630	135,6	15	1			0,9
Juli ..	147,7	183,7	297,0	148,6	161,4	167,0	10,7	1 448	—	94,3	568	..	20	—			1,1
Aug. .	151,9	195,2	311,7	151,7	163,5	173,5	7,6	1 791	0,2	95,0	2 163	..	15	1	453	326	1,3
Sept. .	158,1	207,0	336,7	150,2	164,0	181,2	6,4	2 224	0,7	95,6	1 434	..	22	1			1,0
Okt..	157,2	203,4	318,3	150,3	164,6	179,1	5,9	1 296	2,9	95,7	5 510	..	23	2			..
Nov. .	159,6	207,1	333,4	149,6	164,5	182,3	5,4	1 230	—	94,0	4 965	..	21	2	..	..	..
Des. .	159,4	206,7	333,7	146,2	164,4	181,7	5,0	1 314	0,4	93,4	1 099	..	..	..			..

[1]) Veid geometrisk gjennomsnitt av kjøperkursen i pst. av innbetalt omkring midten av måneden. (Se Stat. Medd. 1932 nr. 2 og 3 side 76.) [2]) Omfatter også handel, transport m. v. [3]) Til 1933 gj.snitt av 5 pst. statsobl. 1915 I og II, 1922 og hypotekb.-obl. 1915/16/17; fra jan. 1934 gj.snitt av 4½ pst. statsobl. 1931 I og II, 1933, hypotekb.obl. 1914 og komm.b.obl. 1933. [4]) Fra jan. 1937 gj.snitt av 4½ pst. statsobl. 1931, 1936 I og II, komm.-b.obl. 1933 og 1934 og hypotekb.obl. 1936. [5]) Fra jan. 1944 gj.snitt av 3½ pst. statsobl. 1941 II, 1942, 1942 II, 1943, komm.b.obl. 1938, 1942, 1943 og hypotekb.obl. 1942. [6]) Fra mai 1945 er komm.b.obl. 1938 erstattet med 1942 II. [7]) Fra juli 1946 gj.snitt av 2½ pst. statsobligasjoner 1943, 1942, 1942 II, 1941 II, 1946 III, hypotekbankobl. 1946, 1946 II, og småbruk- og boligbankobl. 1946. [8]) 1. halvår: 102,1; 2. halvår 100,2. [9]) Etter «Creditreform». [10]) Protesterte aksepter i pst. av alle forfalne aksepter i et utvalg av banker.

XX. Offentlige finanser.

Skatteår (og inntektsår)	a) Den kommunale skattelikning								
	Formue			Antatt inntekt			Skattbar inntekt		
	Bygder	Byer	Riket	Bygder	Byer	Riket	Bygder	Byer	Riket
	Millioner kroner			Millioner kroner			Millioner kroner		
1936—1937 (1935)	4 110,8	3 318,7	7 429,5	1 029,2	1 046,6	2 075,8	609,0	658,8	1 267,8
1937—1938 (1936)	4 392,3	3 521,6	7 913,9	1 151,9	1 153,8	2 305,7	699,6	743,5	1 443,1
1938—1939 (1937)	4 902,8	3 962,8	8 865,6	1 332,8	1 322,0	2 654,8	849,3	890,1	1 739,4
1939—1940 (1938)	4 944,0	3 896,5	8 840,5	1 455,2	1 442,1	2 897,3	947,5	992,6	1 940,1
1940—1941 (1939)	5 320,9	4 357,2	9 678,1	1 553,9	1 533,3	3 087,2	1 026,4	1 075,7	2 102,1
1941—1942 (1940)	5 553,2	4 496,0	10 049,2	1 738,0	1 577,1	3 315,1	1 157,1	1 116,0	2 273,1
1942—1943 (1941)	6 043,6	4 887,4	10 931,0	2 242,7	1 899,3	4 142,0	1 580,8	1 405,4	2 986,2
1943—1944 (1942)	6 140,0	4 353,1	10 493,1	2 372,6	1 931,2	4 303,8	1 668,7	1 416,0	3 084,7
1944—1945 (1943)	6 538,1	4 470,3	11 008,4	2 489,2	1 955,7	4 444,9	1 738,7	1 430,0	3 168,7
1945—1946 (1944)	7 163,1	4 724,2	11 887,3	2 489,1	1 940,5	4 429,6	1 729,7	1 417,2	3 146,9
1946—1947 (1945)	8 758,5	5 443,5	14 202,0	2 487,3	2 070,2	4 557,5	1 702,4	1 504,9	3 207,3
1947—1948 (1946)	8 746,9	5 614,8	14 361,7	3 070,3	2 407,6	5 477,9	2 184,1	1 809,3	3 993,4
1948—1949 (1947)	8 335,0	7 291,0	15 626,0	3 247,3	3 273.7	6 521,0	2 408,9	2 543,0	4 951,9
1949—1950 (1948)	9 226,0	8 643,3	17 869,3	3 687,5	3 640,7	7 328,2	2 758,1	2 815,6	5 573,7

Skatteår	b) Utliknede kommunale skatter og avgifter								c) Statsskatt[1])			
	Bygder				Byer							
	Formues- og inntektsskatt[2])	Eiendomsskatt (matrikkelskatt)	Andre skatter og avgifter[3])	Tilsammen	Formues- og inntektsskatt[2])	Eiendomsskatt	Andre skatter og avgifter[3])	Tilsammen	Formues- og inntektsskatt[4])	Forbruksskatter[5])	Andre skatter og avgifter[5])	Tilsammen
	Millioner kroner				Millioner kroner				Millioner kroner			
1936—1937	119,2	5,3	1,9	126,4	128,0	19,1	3,6	150,7	90,5	310,8	29,0	430,3
1937—1938	133,2	5,3	11,9	150,4	140,9	19,7	14,3	174,9	116,7	333,4	29,0	479,1
1938—1939	159,1	5,6	11,8	176,5	171,7	20,2	14,3	206,2	153,6	355,2	29,7	538,5
1939—1940	173,4	5,5	14,7	193,6	186,7	22,3	17,4	226,4	177,8	348,3	34,3	560,4
1940—1941	188,6	5,5	15,6	209,7	202,7	22,6	18,4	243,7	264,2	609,5	37,0	910,7
1941—1942	211,4	5,5	17,6	234,5	210,6	23,1	18,8	252,5	332,6	763,8	39,4	1 135,8
1942—1943	287,2	5,4	25,0	317,6	258,7	23,9	23,9	306,5	453,7	813,3	39,0	1 306,0
1943—1944	304,9	5,0	27,1	337,0	259,8	23,9	23,5	307,2	375,2	836,9	42,1	1 254,2
1944—1945	318,5	5,0	28,3	351,8	265,8	24,1	23,8	313,7	355,8	796,8	37,5	1 190,1
1945—1946	326,3	4,9	28,3	359,5	276,4	24,2	24,3	324,9	327,5	909,5	35,7	1 272,7
1946—1947	322,4	4,9	28,7	356,0	293,2	24,5	25,8	343,5	334,4	1 332,7	63,6	1 730,7
1947—1948	406,7	5,0	34,6	446,3	345,0	25,1	30,4	400,5	423,6	1 354,6	78,1	1 856,3
1948—1949	441,9	4,9	36,3	483,1	475,0	26,2	40,4	541,6	576,4	1 284,7	96,2	1 957,3
1949—1950	502,5	5,0	47,6	555,1	523,8	26,3	51,1	601,2	627,3	1 485,3	81,0	[6])2 193,6

Pr. 30. juni	d) Kommunenes skatterestanser			e) Kommunenes lånegjeld[7])						f) Statens lånegjeld		
				Bygder		Byer		Kommuner i alt				
	Herreder	Byer	Tilsammen	Samlet lånegjeld	Herav vedk. elektr.-vesenet	Samlet lånegjeld	Herav vedk. elektr.-vesenet	Samlet lånegjeld	Herav vedk. elektr.-vesenet	Opptatt innenlands	Opptatt utenlands	Samlet statsgjeld[8])
	Millioner kroner			Millioner kroner		Millioner kroner		Millioner kroner		Millioner kroner		
1938	64,6	39,4	104,0	543,9	297,0	668,1	188,7	1 212,0	485,7	775,1	653,6	1 428,7
1939	65,5	39,6	105,1	528,0	289,2	674,7	181,6	1 202,7	470,8	867,8	596,4	1 464,2
1940	73,2	48,4	121,6	505,6	275,9	666,4	173,0	1 172,0	448,9	926,1	570,6	1 496,7
1941	76,2	59,0	135,2	495,0	274,6	608,7	164,2	1 103,7	438,8	1 371,6	543,6	1 915,2
1942	80,4	65,6	146,0	462,2	268,2	575,9	160,4	1 038,1	428,6	2 345,6	512,2	2 857,8
1943	95,6	88,8	184,4	396,2	239,6	526,4	150,4	922,6	390,0	3 805,8	479,3	4 285,1
1944	101,5	96,1	197,6	339,6	220,2	471,9	114,7	811,5	334,9	4 790,1	448,7	5 238,8
1945	114,9	103,2	218,1	292,5	192,9	437,9	95,8	730,4	288,7	6 121,4	423,4	6 544,8
1946	141,6	128,5	270,1	281,1	187,9	483,7	96,7	764,8	284,6	6 452,9	505,3	6 958,2
1947	138,5	135,7	274,2	319,7	201,6	515,2	128,0	834,9	329,6	5 991,0	702,1	6 693,1
1948	123,7	141,7	265,4	290,4	212,9	626,8	156,7	917,2	369,6	5 502,7	801,8	6 304,5
1949	134,0	138,9	272,9	319,8	239,9	642,1	227,5	961,9	467,4	5 069,1	1 096,4	6 165,5
1950	..	..	..	..	..	..	..	..	..	3 631,2	1 073,8	4 705,0

[1]) Eksklusive engangsskatt på formuesstigning (innbetalt i 1946—47 34,8 mill. kr., 1947—48 22,5 mill. kr., 1948—49 112,5 mill. kr. og i 1949—50 100,1 mill, kr.), krigsskadeavgift (innbetalt i 1946—47 0,4 mill. kr., 1947—48 478,2 mill. kr. 1948—49 123,4 mill. kr. og i 1949—50 20,1 mill. kr.) og verneskatt (innbetalt i 1948—49 230,7 mill. kr. og i 1949—50 21.1 mill. kr.). [2]) Fra 1936—37 inklusive kommunenes andel av renteskatten. [3]) Fra 1937—38 inklusive alderstrygdavgift og fra 1942—43 krigspensjoneringsavgift. [4]) Utliknet ordinær inntekts- og formuesskatt (fra 1941—42 til 1944—45 inkl. inntektsstigningsskatt) og ekstraordinær formuesskatt. I tabellen på sidene 180 og 181 er ført opp innbetalte skatter. [5]) Innbetalt beløp. [6]) Foreløpige tall. [7]) Inklusive felleskommunale elektrisitetsverkers gjeld. Tallene er rettet. [8]) Eksklusive ikke betalt del av grunnfondet i statsgaranterte banker. Tallene for krigsårene gjelder bare det okkuperte Norge.

	g) Statens utgifter og inntekter etter regnskapene						
	1932/33	1933/34	1934/35	1935/36	1936/37	1937/38	1938/39
Driftsregnskapet.	1 000 kr.	1000 kr.	1 000 kr.	1 000 kr.	1 000 kr.	1 000 kr.	1 000 kr.
A. Driftsutgifter.							
I. Statens politiske organer	3 808	4 227	3 971	3 748	4 714	4 704	4 800
II. Utenriksvesenet	4 134	4 128	4 242	4 496	4 995	4 936	5 330
III. Forsvarsvesenet	37 208	36 866	37 636	40 135	45 681	52 524	66 906
Herav: Hæren	25 154	24 639	23 942	24 211	27 825	31 492	37 519
Marinen	11 843	12 028	13 487	15 345	16 572	18 637	27 207
Luftforsvaret	—	—	—	—	—	—	—
IV. Retts-, politi- og fengselsvesen	13 539	13 419	13 450	13 991	16 656	18 552	19 328
Herav: Rettsvesenet	8 433	7 986	7 961	8 272	9 187	9 815	10 999
Politivesenet	1 492	1 482	1 487	1 532	3 250	3 927	5 019
Fengsels- og tvangsarbeidsvesenet	3 289	3 635	3 651	3 831	3 818	4 356	2 806
V. Fylkesmannsembetene og komm.kontoret	823	802	862	870	895	940	946
VI. Kirken	3 763	3 305	3 457	3 539	3 768	4 357	4 418
VII. Skole, vitenskap, kunst etc.	49 596	47 284	47 891	49 179	54 048	60 460	68 694
Herav: Høgskoler	4 445	4 541	4 732	5 107	5 971	6 707	7 112
Høgre almenskoler	2 963	2 474	2 593	2 770	2 859	3 460	3 761
Folkeskolen og ungdomsskoler	33 343	31 563	31 013	31 183	33 713	37 724	43 859
Vitenskapelige formål utenom høgskolene og litterære og kunstneriske formål	1 158	1 155	1 766	1 670	2 181	2 124	2 423
VIII. Sosiale formål	17 213	17 937	25 166	30 492	29 056	61 587	74 148
Herav: Andel i sykeforsikringspremier	4 886	2 749	4 632	7 035	1 971	6 479	7 010
Alderstrygden[4])	—	—	—	—	—	28 386	37 087
Barnetrygd	—	—	—	—	—	—	—
IX. Helsepleien	12 730	12 845	13 056	14 239	12 809	19 282	20 828
Herav: Medisinalvesenet	4 575	4 707	4 645	5 139	4 148	6 125	7 311
Sinnssykevesenet	4 848	5 105	4 832	5 460	5 061	7 930	8 011
Tuberkulosevesenet	2 780	2 565	3 097	3 042	2 933	4 251	4 446
X. Statens anlegg	24 876	24 433	24 472	36 622	40 898	43 705	51 212
Herav: Veiarbeider	18 940	18 773	18 865	29 431	33 278	35 664	41 810
Vassdrags- og elektrisitetsvesenet	1 463	1 335	1 295	1 471	1 332	1 401	2 207
XI. Landbruk	13 920	14 622	23 574	33 498	37 238	35 240	35 208
Herav: Tilskott til bureising, jorddyrking etc.	7 745	8 161	10 310	11 340	16 452	15 062	16 467
XII. Handel, industri, sjøfart og fiskeri	12 701	13 112	15 228	19 761	27 267	25 688	31 852
Herav: Saltvannsfiskeriene	1 006	1 556	3 469	7 346	12 660	10 042	12 423
XIII. Forsyning, rasjonering og prisregulering	—	—	—	—	—	—	—
Herav: Tilskott til nedsettelse av prisen på:							
1. Mjølk og mjølkeprodukter	—	—	—	—	—	—	—
2. Brødmjøl	—	—	—	—	—	—	—
3. Margarin og importert smør	—	—	—	—	—	—	—
4. Fôrstoffer og kunstgjødsel	—	—	—	—	—	—	—
5. Kjøtt og flesk	—	—	—	—	—	—	—
6. Andre varer	—	—	—	—	—	—	—
XIV. Skattelikning og skatteinnkreving	12 923	15 517	14 369	13 922	14 875	17 729	19 016
XV. Gjeldsrenter og pensjoner [12])	38 017	26 092	29 787	18 957	17 431	15 459	13 183
Herav: Renter av faste utenlandske lån	35 902	34 684	33 453	32 901	30 754	28 916	25 362
÷ Renter av kapital i Statens bedr.	÷ 63 549	÷ 64 337	÷ 64 901	÷ 65 670	÷ 66 823	÷ 68 325	÷ 70 322
Pensjoner	7 362	7 116	7 812	8 759	9 685	11 115	12 561
XVI. Underskott av Statens forretningsdrift [13])	54 384	46 734	47 760	46 601	44 436	55 061	56 843
Herav: Statsbanene	56 119	51 199	51 631	52 486	54 990	62 406	65 515
Postverket	÷ 1 536	÷ 2 930	÷ 3 164	÷ 4 638	÷ 5 277	÷ 3 385	÷ 3 359
Telegrafverket	÷ 4 369	÷ 4 392	÷ 4 465	÷ 4 666	÷ 7 030	÷ 3 896	÷ 3 773
XVII. Utgifter i samband med krigen og frigjøringen	—	—	—	—	—	—	—
Herav: Okkupasjonsmaktens forskott i Norges Bank	—	—	—	—	—	—	—
Statsbanene for transp. for tyskerne	—	—	—	—	—	—	—
XVIII. Andre utgifter	8 373	6 915	11 248	14 784	12 454	10 246	10 222
Herav: Ymse utgifter til gjenreisingen	—	—	—	—	—	—	—
Overskott på driftsregnskapet	4 845	36 281	24 307	51 669	90 423	98 086	106 807
Driftsutgifter i alt	312 853	324 519	340 476	396 503	457 644	528 556	589 741

Anm.: Etter Statistisk Sentralbyrås oppstilling av regnskapene. Beløpene faller ikke sammen med de beløp som er Dessuten er det foretatt en omgruppering av de forskjellige poster. Oppstillingen gir ikke full oversikt over

[1]) Foreløpige tall. [2]) Opprinnelig vedtatte budsjett. Beredskapsbevilgningene er ikke kommet med. [3]) Herav til [6]) Jfr. note 36. [7]) Herav kunstgjødsel og A.I.V.-væske 24,6 mill. kr. og kraftfôr og fettstoffer 109,6 mill. kr. [8]) Do. ekstraordinært tilskott til brødmjølprisen 1947/48 53,9 mill. kr. [12]) Fra og med 1932/33 er renten av den nedlagte etter 5 %, for 1939/40 4,6 %, for 1940/41—1946/47 3,6 % og for de siste år 3 %. [13]) Jfr. note 12. [14]) Herav utgifter i mark og Nord-Troms 81,5 mill. kr. [18]) Do. 163,6 mill. kr. [19]) Do. 66,1 mill. kr. samt Krigsskadetrygden for løsøre 60 kr. og 22 mill. kr. [22]) Do. henholdsvis 25,4 mill. kr. og 45,8 mill. kr.

finanser (forts.).

1932/33—1949/50 og budsjettet 1950/51.

1939/40	1940/41	1941/42	1942/43	1943/44	1944/45	1945/46	1946/47	1947/48	1948/49	[1]) 1949/50	[2]) Budsjett 1950/51
1 000 kr.	1 000 kr.	1 000 kr.	1 000 kr.	1 000 kr.	1 000 kr.	1 000 kr.	1 000 kr.	1 000 kr.	1 000 kr.	1 000 kr.	1 000 kr.
4 248	3 459	4 678	6 166	14 478	14 366	8 722	11 655	12 067	13 164	12 910	13 832
5 036	728	369	357	384	690	13 996	17 000	23 742	27 132	33 221	28 924
[3])194 465	48 277	17 840	14 538	18 554	24 395	419 659	351 648	206 178	314 653	338 427	289 488
48 776	16 861	10 350	9 464	8 334	7 169	257 436	169 915	100 634	150 782	137 979	112 281
26 863	4 587	3 434	2 815	2 641	2 590	108 017	129 834	54 579	74 794	81 924	63 857
—	—	—	—	—	—	52 892	49 482	46 600	74 861	92 668	88 599
22 191	32 229	38 800	39 357	49 632	53 145	98 675	83 052	75 433	70 199	68 961	57 363
9 936	9 599	11 019	11 231	11 454	10 485	18 821	24 720	24 052	23 316	21 961	17 894
6 969	17 358	21 563	21 111	30 182	32 566	52 032	30 613	28 346	29 413	32 401	26 627
4 786	4 598	5 277	5 724	6 459	8 515	26 132	25 849	21 197	15 233	12 608	11 258
934	1 287	2 084	2 365	2 537	2 320	2 453	2 099	2 406	2 430	2 474	2 804
4 491	5 177	5 075	3 500	3 962	2 808	6 009	8 416	9 526	9 696	8 777	8 833
66 129	71 028	65 866	81 293	81 337	66 317	90 878	122 835	137 694	153 505	167 396	173 448
7 651	7 846	8 376	8 623	8 381	8 214	11 702	17 335	21 006	23 171	24 684	26 697
4 122	3 617	3 159	4 091	4 912	4 520	6 079	8 508	10 539	10 739	11 843	12 690
39 371	43 369	33 400	42 402	40 149	34 831	48 802	60 999	67 102	77 409	82 174	83 519
2 221	2 356	2 357	2 698	3 245	2 769	5 162	5 699	6 733	6 901	5 996	7 719
65 225	68 766	66 959	66 779	73 088	72 541	104 776	126 250	215 188	254 128	270 445	285 066
6 442	6 377	10 403	11 185	11 823	14 239	15 471	11 518	13 445	15 636	17 031	21 500
35 796	38 003	36 641	36 640	40 050	37 980	45 986	54 783	67 654	65 737	85 942	97 290
—	—	—	—	—	—	—	22 384	63 540	63 504	64 336	66 000
23 391	22 523	23 621	24 255	26 001	26 853	32 165	49 131	47 801	56 952	60 475	55 651
7 672	6 839	7 732	7 891	8 621	9 580	11 524	21 438	17 759	23 367	25 016	22 628
9 622	9 454	9 699	9 293	10 022	10 175	11 515	15 528	16 617	18 792	19 865	18 722
4 869	5 235	4 909	5 576	5 882	5 668	6 539	8 462	9 552	10 393	11 245	10 371
62 745	92 430	83 249	99 640	117 010	88 792	98 363	125 626	133 509	140 394	153 708	139 176
49 778	80 187	61 204	84 176	97 059	64 685	88 907	100 511	106 728	104 395	114 707	98 995
5 241	3 615	4 879	3 807	8 162	18 792	3 228	11 854	11 947	21 240	22 341	21 388
28 319	26 738	29 784	24 131	27 831	27 304	28 072	30 230	38 030	52 654	62 102	66 043
10 919	7 979	5 376	3 988	6 280	5 403	7 216	9 419	9 398	10 257	12 067	10 900
48 345	38 918	33 364	31 542	36 338	33 167	52 517	63 938	65 249	62 204	75 846	66 483
30 335	11 162	5 751	6 248	7 201	10 182	6 567	10 571	15 484	16 687	18 877	9 626
15 014	31 349	125 238	220 387	241 723	139 625	250 205	492 200	713 545	756 054	784 729	605 080
8 415	4 864	9 597	44 442	39 185	35 279	67 920	103 534	131 444	151 381		
—	—	[5]) 60 041	[6]) 89 959	110 000	34 990	67 000	108 550	150 500	140 470		
—	—	9 670	32 927	33 666	23 206	19 082	[7]) 134 201	[8])239 360	[9])203 218	779 391	600 000
1 053	15 751	37 870	41 501	34 535	32 924	39 008					
—	—	—	—	—	—	18 580	46 808	56 742	47 504		
—	—	—	—	[10]) 9 000	—	26 182	84 753	123 774	[11]) 206 572		
19 633	19 931	23 074	26 274	30 475	32 153	32 349	40 092	52 034	59 687	62 018	59 252
16 677	24 090	41 209	53 490	78 922	105 337	124 711	111 858	108 974	106 844	132 186	125 369
24 009	22 756	21 419	19 913	18 325	16 976	15 041	15 228	16 271	16 278	18 255	23 962
÷ 67 117	÷ 54 173	÷ 56 123	÷ 58 135	÷ 59 812	÷ 61 385	÷ 63 188	÷ 64 596	÷ 56 182	÷ 60 107	÷ 65 751	÷ 70 277
13 072	15 327	15 757	17 081	18 760	20 085	21 166	22 859	22 928	23 678	29 106	18 037
46 096	—	—	—	—	—	75 311	97 456	67 888	98 474	50 477	72 869
52 094	—	—	—	—	—	78 449	103 632	80 249	102 056	86 238	100 158
÷ 137	—	—	—	—	—	÷ 3 519	÷ 3 200	÷ 4 035	÷ 2 357	÷ 5 442	÷ 3 000
÷ 5 328	—	—	—	—	—	÷ 7 054	÷ 5 480	÷ 9 625	÷ 176	÷ 5 681	÷ 5 000
5 386	478 772	1 317 185	1 024 330	1 292 157	[14]) 346 695	[15]) 203 548	[16]) 184 787	51 090	21 631	23 233	1 010
—	350 000	1 150 000	750 000	1 000 000	—	10 214	55 000	—	—	—	—
4 782	52 644	81 203	122 461	114 700	144 169	—	—	—	—	—	—
8 273	13 364	16 156	15 723	16 253	25 957	115 845	227 151	194 086	347 203	134 519	184 990
—	1 751	2 119	6 353	11 346	16 577	[17]) 86 889	[18]) 183 781	[19]) 145 418	[20]) 275 485	[21]) 62 913	[22]) 61 114
—	—	—	—	—	290 983	—	31 269	175 185	145 722	227688	304 634
636 398	979 066	1 894 551	1 734 127	2 110 682	1 353 448	1 758 254	2 176 693	2 329 625	2 692 726	2 669 592	2 540 315

Ført opp i statsregnskapet, da poster som har vært holdt utenfor budsjettregnskapet, herunder fond, er tatt med. Statens inntekter og utgifter fordi deposita og forskottskontiene samt Prisdirektoratets fond er holdt utenfor.

nøytralitetsvakt 116,7 mill. kr. [4]) Avsatt til aldersfondet er tatt med under avsatt til Statens fond. [5]) Jfr. note 35. henholdsvis 34,7 mill. kr. og 204,7 mill. kr. [9]) Do. henholdsvis 32,9 mill. kr. og 170,3 mill. kr. [10]) Mineraloljer. [11]) Herav kapital i statens bedrifter belastet bedriftene, og altså fratrukket her. For årene 1932/33—1938/39 er renten beregnet samband med evakueringstiltak 21,5 mill. kr. [15]) Do. 51,5 mill. kr. [16]) Do. 19,6 mill. kr. [17]) Herav lån og tilskott til Finn- mill. kr. [20]) Herav Krigsskadetrygden for løsøre 78 mill. kr. og for bygninger 176 mill. kr. [21]) Do. henholdsvis 23 mill.

XX. Offentlige

	g) Statens utgifter og inntekter etter regnskapene						
	1932/33	1933/34	1934/35	1935/36	1936/37	1937/38	1938/39
	1 000 kr.	1 000 kr.	1 000 kr.	1 000 kr.	1 000 kr.	1 000 kr.	1 000 kr.
B. Driftsinntekter.							
I. Skatter og avgifter	287 096	297 974	312 948	370 209	430 767	498 825	559 573
a) Inntekts- og formuesskatter	70 848	71 911	72 062	81 994	90 935	136 386	174 725
Herav: Ord. inntekts- og formuesskatt	64 261	66 755	67 315	78 117	86 620	108 600	142 503
Ekstraordinær formuesskatt	6 441	5 072	4 700	3 825	4 243	7 243	8 176
Alderstrygdavgift	—	—	—	—	—	20 530	24 046
Skatt på inntektsstigning	—	—	—	—	—	—	—
b) Forbruksskatter	195 901	206 253	221 027	264 757	310 751	333 371	355 188
Herav: Tollinntekter	98 890	105 709	112 665	125 849	140 380	145 382	154 278
Skatt på tilvirkn. og omsetn. av:							
1. Brennevin og vin [27])	34 591	32 370	35 746	36 965	43 734	48 726	51 572
2. Øl	12 845	13 014	13 208	13 806	15 013	16 007	16 358
3. Tobakk	17 017	17 521	18 681	19 018	22 045	24 107	26 282
Midl. omstn.avg. til kriseformål	—	—	—	18 357	32 087	36 024	37 810
Veiavgifter	14 857	17 835	18 917	22 435	25 025	26 780	33 783
Krigstill.avg. på personbefordr.	—	—	—	—	—	—	—
Luksusskatt	3 164	3 327	3 462	3 977	4 603	5 974	7 137
c) Andre skatter og avgifter	20 347	19 810	19 859	23 458	29 081	29 068	29 660
Herav: Arveavgift	5 028	4 274	3 635	5 378	7 737	6 814	7 186
Stempelavgift av dokumenter	4 791	4 670	5 076	6 077	8 075	8 344	7 640
II. Formues- og ervervsinntekter	16 743	15 841	16 315	15 135	15 495	18 192	18 146
a) Renter	16 236	15 353	15 905	14 748	15 228	17 897	17 801
b) Utbytte av aksjer o. l.	336	336	336	336	336	336	438
c) Overskott av Statens forretningsdrift	—	—	—	—	—	—	—
Herav: Statsbanene	—	—	—	—	—	—	—
Postverket	—	—	—	—	—	—	—
Telegrafverket	—	—	—	—	—	—	—
d) Inntekter av forskj. eiendommer	171	152	74	51	÷69	÷41	÷93
III. Andre inntekter	9 014	10 704	11 213	11 159	11 382	11 539	12 022
Herav: Inntekt av totalisatorspill	903	1 258	818	966	1 145	1 322	1 427
Inntekt av lotterimidler	6 568	7 886	8 719	8 567	8 587	8 435	8 740
Underskott på driftsregnskapet	—	—	—	—	—	—	—
Driftsinntekter i alt	312 853	324 519	340 476	396 503	457 644	528 556	589 741
Kapitalregnskapet.							
A. Kapitalutgifter.							
Underskott på driftsregnskapet	—	—	—	—	—	—	—
I. Statens forretningsdrift og fond [43])	22 298	22 800	37 191	49 186	61 151	59 766	107 246
Herav: Jernbaneanlegg [43])	12 599	14 575	19 225	23 613	28 509	31 183	32 146
Telefon- og telegrafanlegg	3 131	3 121	7 126	9 186	13 018	13 151	15 753
Kraftverk og reguleringsanlegg	77	7	÷16	203	170	179	1 310
Avsatt til Statens fond	5 491	2 638	7 399	7 538	8 982	13 182	[47]) 54 971
II. Avdrag på statsgjelden	33 110	36 623	34 482	35 830	38 179	36 387	33 351
Herav: Utenlandske lån	16 525	19 927	20 829	22 376	22 799	21 931	23 943
III. Utlån	420	1 416	1 321	785	—	—	—
Kapitalutgifter i alt	55 828	60 839	72 994	85 801	99 330	96 153	140 597
B. Kapitalinntekter.							
Overskott på driftsregnskapet	4 845	36 281	24 307	51 669	90 423	98 086	106 807
I. Av statens formue	5 487	6 162	9 482	8 831	6 027	5 489	7 337
Herav: Avdrag på utestående fordringer	3 222	3 121	5 231	4 654	3 494	3 238	3 008
Inndratt av fondskapital	2 140	2 926	4 137	4 014	2 298	2 083	3 676
II. Anvendte lånemidler	45 496	18 396	39 205	25 301	2 880	÷7 422	26 453
Kapitalinntekter i alt	55 828	60 839	72 994	85 801	99 330	96 153	140 597
Totalsum (utgifter = inntekter) [53])	363 836	349 077	389 163	430 635	466 551	526 623	623 531

[23]) Herav inntektsført krigsskadeavgift 65,9 mill. kr. [24]) Do. 281,8 mill. kr. og verneskatt 76,8 mill. kr. [25]) Do. henholds-Vinmonopolets drift. [28]) Krisetilskott fra kommunene til staten 41,8 mill. kr. [29]) Do. 28,7 mill. kr. [30]) Do. 14,2 mill. kr. kr. [35]) Herav av Norsk Brenselimport A/S fond 5 mill. kr. til nedsettelse av prisen på brødmjøl. [36]) Herav av Prisnedsettelse av prisen på brødmjøl. Jfr. note 37. [37]) 10 mill. kr. tilbakebetalt til Statens Kornforretnings prisreguleringsmill. kr. [39]) Do. 68,5 mill. kr. og 55,9 mill. kr. + overtakelse av Nordisk Lettmetall A/S 30 mill. kr. og sanering av mill. kr. og Direktoratet for fiendtlig eiendom 15,5 mill. kr. [41]) Herav Erstatningsdirektoratet 22 mill. kr. og Direktoratet 1944/45 forskottert store beløp av okkupasjonsmakten til forsering av jernbaneanlegg. [44]) Herav tilskott til grunnfond og til Det internasjonale valutafond 248,1 mill. kr., Den internasjonale bank 49,6 mill. kr. og 20 mill. kr. til aksjer og lån note 52. [47]) Herav til Nøytralitetsfondet 43,4 mill. kr. [48]) Fra og med 1939/40 er alle fondene tatt med, mot tidligere Erstatningsdirektoratets fond 38,3 mill. kr. [52]) Herav tatt av fondenes kapital til kjøp av aksjer i Norges Bank 50,6

finanser (forts.).

1932/33—1949/50 og budsjettet 1950/51.

1939/40	1940/41	1941/42	1942/43	1943/44	1944/45	1945/46	1946/47	1947/48	1948/49	[1]) 1949/50	[2])Budsjett 1950/51
1 000 kr.	1 000 kr.	1 000 kr.	1 000 kr.	1 000 kr.	1 000 kr.	1 000 kr.	1 000 kr.	1 000 kr.	1 000 kr.	1 000 kr.	1 000 kr.
574 677	905 437	1 122 830	1 246 533	1 319 610	1 251 991	1 318 069	1 815 358	2 107 887	2 552 893	2 550 835	2 465 359
192 118	258 964	319 647	394 239	398 758	389 004	358 689	410 895	[23]) 675 155	[24]) 1 172 028	[25]) 984 498	[26]) 940 175
157 323	218 350	241 754	289 834	302 836	303 775	287 940	335 124	497 649	687 525	694 362	750 000
9 677	11 296	11 227	12 091	12 076	11 905	12 866	15 769	18 210	17 086	16 478	16 000
25 118	29 318	31 602	37 957	39 173	39 881	41 814	43 029	52 857	64 745	87 095	80 000
—	—	35 064	50 140	40 320	29 012	13 188	4 531	3 094	2 476	2 095	1 000
348 251	609 483	763 805	813 313	836 914	796 850	909 488	1 332 743	1 354 607	1 284 675	1 485 291	1 445 050
150 043	129 259	77 912	60 786	45 630	36 851	119 644	218 398	178 994	151 417	178 964	165 000
45 911	60 920	50 145	80 459	108 153	130 936	127 711	231 417	338 335	300 338	276 895	256 000
18 128	29 964	24 766	38 077	41 050	37 879	36 905	45 713	54 476	53 373	66 350	64 000
29 541	39 580	34 353	50 846	40 710	55 566	82 224	130 503	157 242	171 710	182 275	188 000
44 151	269 124	500 476	493 559	496 607	430 954	405 155	530 705	448 023	429 670	478 595	475 000
29 268	36 685	22 722	25 703	26 009	15 253	38 647	57 106	60 670	67 904	70 641	63 500
—	—	—	—	21 344	36 821	29 865	25 008	243	—	—	—
6 358	3 079	3 616	12 711	18 344	19 805	25 537	23 803	22 652	20 901	18 640	18 000
34 308	36 990	39 378	38 981	[28]) 83 938	[29]) 66 137	[30]) 49 892	[31]) 71 720	78 125	[32]) 96 190	[33]) 81 046	[34]) 80 134
7 023	7 817	11 035	9 261	8 622	8 731	8 503	25 701	28 972	14 476	14 121	15 000
6 720	8 941	7 820	8 767	9 653	7 341	8 992	9 803	9 773	8 826	9 790	9 000
23 119	22 317	63 850	109 537	78 703	69 344	17 506	18 368	16 184	24 762	26 078	26 429
22 255	20 521	20 922	21 820	20 809	18 000	18 017	18 760	15 212	17 443	23 167	22 123
996	704	754	805	780	680	555	435	581	7 662	3 841	4 811
—	1 394	42 332	87 339	57 640	51 423	—	—	—	—	—	—
—	÷13 931	15 315	55 472	26 410	23 242	—	—	—	—	—	—
—	4 446	9 850	11 834	13 767	13 057	—	—	—	—	—	—
—	2 182	10 212	15 808	16 560	19 152	—	—	—	—	—	—
÷132	÷302	÷158	÷427	÷526	÷759	÷ 1 066	÷ 827	391	÷ 343	÷ 930	÷ 505
10 658	12 647	[35]) 33 063	[36]) 49 424	51 585	[37]) 32 113	[38]) 165 266	[39]) 342 967	[40]) 205 554	[41]) 115 071	[42]) 92 679	48 527
1 093	1 847	5 743	9 368	10 530	4 414	5 661	3 303	2 392	2 244	2 438	2 250
7 337	4 967	7 071	10 853	14 480	15 730	13 991	13 371	13 102	13 845	15 332	13 000
28 444	38 665	674 808	328 633	660 784	—	257 413	—	—	—	—	—
636 898	979 066	1 894 551	1 734 127	2 110 682	1 353 448	1 758 254	2 176 693	2 329 625	2 692 726	2 669 592	2 540 315
28 444	38 665	674 808	328 633	660 784	—	257 413	—	—	—	—	—
85 332	89 995	87 093	99 057	94 140	89 982	[44]) 172 032	[45]) 633 348	283 230	252 189	[46]) 451 750	202 466
35 826	35 056	27 032	26 930	24 830	23 415	53 307	58 103	73 122	72 957	78 877	68 346
12 204	11 308	13 389	12 721	9 223	7 888	19 792	43 890	35 062	32 577	39 624	33 500
4 278	12 131	8 909	11 480	7 737	7 030	7 998	52 070	68 051	47 812	62 630	45 500
[48]) 20 582	26 947	30 501	43 800	50 240	46 884	[49]) 42 478	[50]) 62 061	69 918	72 407	76 074	ca. 41 000
37 981	63 197	60 590	63 148	69 207	71 053	152 631	57 650	77 610	88 998	102 247	127 877
25 790	27 037	31 369	32 883	30 659	25 257	21 666	21 580	22 814	30 562	38 343	51 034
—	—	—	—	—	—	—	19 625	5 000	30 910	10 081	101
151 757	191 857	822 491	490 838	824 131	161 035	582 076	710 623	365 840	372 097	564 078	330 444
—	—	—	—	—	290 983	—	31 269	175 185	145 722	227 688	304 634
23 521	9 771	30 786	20 858	22 205	17 454	17 178	29 808	64 153	29 416	219 988	25 810
1 334	2 073	7 916	13 266	11 565	6 064	4 659	10 294	10 654	6 029	9 104	1 300
16 034	4 274	13 287	6 243	9 446	6 131	8 233	13 731	[51]) 48 309	16 340	[52]) 68 760	ca. 17 000
128 236	182 086	791 705	469 980	801 926	÷ 147 402	564 898	649 546	126 502	196 959	116 402	—
151 757	191 857	822 491	490 838	824 131	161 035	582 076	710 623	365 840	372 097	564 078	330 444
760 211	1 132 258	2 042 234	1 896 332	2 274 029	1 223 500	2 082 917	2 856 047	2 520 280	2 919 101	3 005 982	2 566 125

vis 32,9 mill. kr. og 117,6 mill. kr. [26]) Herav inntektsført krigsskadeavgift 62,5 mill. kr. [27]) Herunder overskott av A/S [31]) Do. 8,1 mill. kr. [32]) Herav avgift av skipstonnasje og skipsfrakter 37,3 mill. kr. [33]) Do. 20,6 mill. kr. [34]) Do. 25 mill. direktoratets alminnelige prisreguleringsfond 4 mill. kr. og av Statens Kornforretnings prisutjamningsfond 10 mill kr. til fond er fratrukket. Jfr. note 36. [38]) Herav Direktoratet for fiendtlig eiendom 71,8 mill. kr. og Erstatningsdirektoret 16,5 pengevesenet 58,4 mill. kr. [40]) Herav overtakelse av tyske og amerikanske skip 64 mill. kr., Erstatningsdirektoratet 36,6 for fiendtlig eiendom 21,2 mill. kr. [42]) Do. henholdsvis 14,3 mill. kr. og 25,3 mill. kr. [43]) Dessuten ble det i årene 1940/41— risikofond i Statens Husbank 26 mill. kr. [45]) Herav aksjetegning i A/S Den norske Industribank 5,1 mill. kr., innbetaling til et selskap til fortsettelse av Nordisk Lettmetall A/S. [46]) Overtakelse av aksjer i Norges Bank 50,6 mill. kr. Jfr. bare de viktigste (jfr. dog anm. foran). [49])Herav Erstatningsdirektoratets fond 14,4 mill. kr. [50]) Do. 24 mill. kr. [51]) Herav mill. kr. Jfr. note 46. [53]) Overskottet (resp. underskottet) på driftsregnskapet er trukket ut i totalbalansen.

Norges Offisielle Statistikk, rekke XI.
(Statistique Officielle de la Norvège, série XI.)

Rekke XI. **Trykt 1950 (forts.)**

Nr. 36. Statistisk årbok 1950. *(Annuaire statistique de la Norvège.)*
— 37. Telegrafverket 1948—49. *(Télégraphes et téléphones de l'Etat.)*
— 38. Sinnssykehusenes virksomhet 1948. *(Statistique des hospices d'aliénés.)*
— 39. Norges Brannkasse 1947—49. *(Statistique de l'office national d'assurances contre l'incendie.)*
— 40. Jordbrukstellingen i Norge 20. juni 1949. I. Arealet, husdyrholdet m. v. herredsvise oppgaver. *(Recensement du 20 juin 1949 I. La superficie, animaux domestiques etc.)*
— 41. Folketellingen i Norge 3. desember 1946. III. Folkemengde etter kjønn, alder etc. *(Recensement du 3 décembre 1946. III. Population par sexe, âge etc.)*
— 42. Skogavvirking 1936/37—1945/46 *(Bois abattu.)*
— 43. Trafikkulykker 1948. *(Accidents de circulation.)*

Rekke XI. **Trykt 1951.**

Nr. 44. Jordbruksstatistikk 1949. *(Superficies agricoles et élevage du bétail, Récoltes etc.)*
— 45. Meieribruket i Norge 1949. *L'industrie laitière de la Norvège.)*
— 46. Representativ bedriftstelling i varehandelen 13. oktober 1948. *(Recensement représentatif d'établissements dans le commerce de marchandises au 13 octobre 1948.)*
— 47. Økonomisk utsyn over året 1950. *(Aperçu de la situation économique.)*

Statistisk Sentralbyrå har dessuten bl. a. gitt ut disse verker:

Statistiske Meldinger. 12 nr. i året. *(Bulletin mensuel du Bureau Central de Statistique.)*

Månedsoppgaver over vareomsetningen med utlandet. Trykkes månedsvis. *(Bulletin mensuel du commerce extérieur.)*

Fortegnelse over Norges Offisielle Statistikk m. v. 1828—31. desember 1920. Kristiania 1889, 1913 og 1922. *(Catalogue de la Statistique Officielle.)*

Statistiske Oversigter 1914. Kristiania 1914. Statistiske Oversikter 1926. Oslo 1926. Statistiske Oversikter 1948. Oslo 1949. *(Résumé rétrospectif 1914, 1926 et 1948.)*

Alle verker er til salgs hos H. Aschehoug & Co., Oslo.

Av følgende årganger av «Statistisk Årbok» og «Norges Handel» er Byråets beholdning meget knapp, og Byrået er takknemlig for å få overlatt enkelte eksemplarer:

Statistisk Årbok samtlige årganger til og med 1943—45.

Norges Handel samtlige årganger til og med 1918, dessuten 1920—23, 1927—30, 1934—39.

17. januar 1951.

GRØNDAHL & SØNS BOKTRYKKERI. OSLO